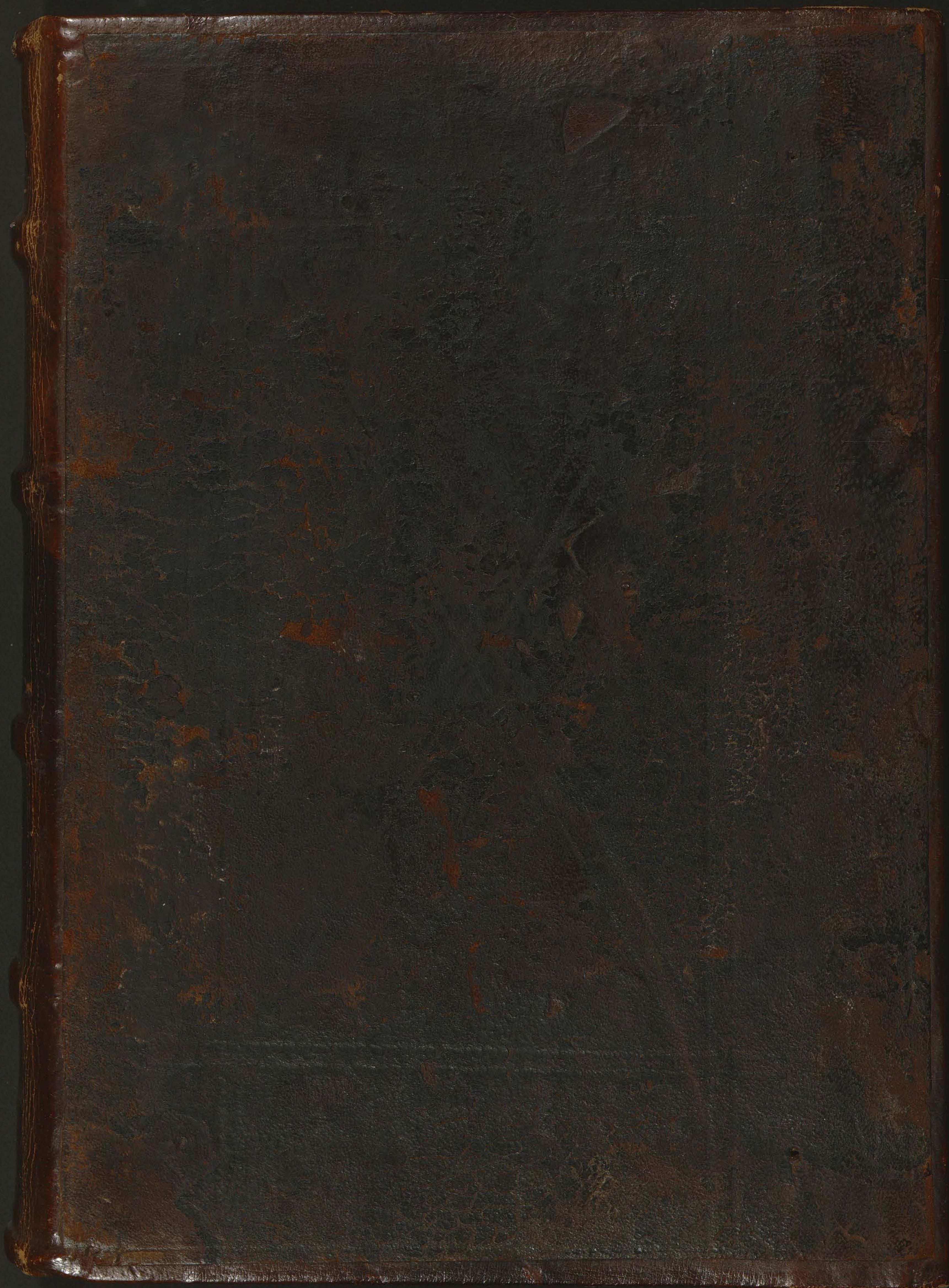

Anno domini Mo cccc xlvii die prima ?? mensis Septembris die
sancti Egidii hora vesperarum obiit venerabilis magister Johannes [illegible]
doctor medicine legum ordinarius et medicus, qui multorum librorum
copiam in medicinis contulerunt librarie in Collegio orate pro eo

II

Guido de Canliaco
In Parten Chyrurgie

In dei nomine incipit inventarium seu collectorium in parte cyrurgicali medicine compilatum et completum anno domini millesimo CCC lxiii per Guidonem de Caulhiaco cyrurgicum magistrum in medicina in preclaro studio Montispessulani et cetera.

Postquam prius gratias egero deo largienti vitam perpetuam animabus et sanitatem corporum et medicanti morbos magis per gratiam quam obtulit omni terram ex virtutibus sanitate confidentibus et protegentibus a langore danti et intelligentiam artis medicine et ingeniis spiritualibus, dixit et audiens et intelligens duo opera ad commentandum et assimilandum. In primis et igitur aggrediens opera commentatorum seu collatorum artis cyrurgie ago gratias deo vivo et vero quem omnibus convenit esse sine quo nullum rite fundatur exordium. Ad eum devotissime recurrendo totis viribus cordis mei supplico ut in hoc opere et in cunctis aliis mittat michi auxilium de sancto et de Syon tueatur me, felicem phisicum tribuendo et feliciorem medicum gubernando, et iubeat complere quod fiat utile ad finem optimum deducendo. Titulus huius commentationis seu collectionis non fuit librorum defectus sed potius unitas et profectus. Non enim quilibet omnes libros habere potest et si haberet tedium esset legere et divinitus omnia intente retinere. Baruch lectio delectat, grata perfectio. Et in constructionibus sicut ostendunt melioramenta scientie enim per additamenta fiunt. Non enim possibile est eundem incipere et finire. Pueri enim sumus in collo gygantis quia videre possumus quicquid gygas et aliquantulum plus. Est quoque in constitutionibus et assimilationibus unitas et profectus. Verum quia ut ait Plato eximius ea que scribuntur brevius quam expediat diminuta fiunt et obscura. Ea vero que longius videntur fastidiunt. Nullus est liber qui reprehensionem effugiat. Et propter hoc in adsolacium senectutis et exercitium mentis vobis dominis meis medicis Montispessulani, Bononie, Parisius atque Avinionis precipue pro illis qui in servicio Romanorum pontificum associati, cum quibus audiendo legendo et operando fui, nutritus mediocritate observando mediatum compendiose per scrutinium sapientum dicta prout in diversorum librorum voluminibus cyrurgie

que dictaverunt, ypocras quod inventarium seu collectorium cyrurgie vobis liberaliter. Nec de meo proprio aliquid nisi forsan paucissima addidi que iuxta modicitatem mei ingenii utilia reputavi. Si quid tamen ipsorum superfluum dubium et obscurum ibidem fuit correctioni vestre submitto. Et supplico ut paupertati scientie mee venia concedatur. Capitulum singulare in quo premittuntur quedam.

Clarissimi domini quia hic commentando ad modum inventarii civilis hereditatis ordinatur et in inventario civili prescribuntur custodia et digoria hereditatis tractantis, ita et isto premittitur capitulum singulare in quo ponuntur quedam communia valde utilia cuilibet volenti proficere in arte cyrurgie. Et hoc est quod nobis mandat philosophus in primo phisicorum: innata est nobis via a communioribus ad specialia procedendi. Dicatur ergo primo quid est cyrurgia. Et licet multi multipliciter eam diffinierint, omnibus tamen fundamentum a patre nostro Galieno in introductorio medicine supponitur dicit: Cyrurgia est postrema terapeutica per incisiones et ustiones et articulationes ossium sanans homines. In diffinitione addit in commento primi regiminis acutorum et per alias manuum operationes. Et ita est complete descripta cum ipsa consideratur magis large prout est scientia curandi egritudines in quibus cadit seu mittitur excidere aliorum operatio manualis sine exclusione aliorum duorum instrumentorum medicine potionis videlicet et diete. Talis descriptio ex dictis omnium assignatur. Et cyrurgia est scientia docens modum et qualitatem operandi principaliter consolidando incidendo et alias operationes manuum exercendo sanans homines secundum quod est possibile. Et idem post ibi loco quamvis non valeat quod obiciatur quod in multis locis nominatur ars, quod hic large et non proprie sumpte sunt nomine scientie. Habet enim auctoritas colligantiam hinc quia unus pro reliquo multociens nominatur. Veritas tamen habet quod cyrurgia est duplex: docens que appropriatur nomine scientie, quam potest scire aliquis et si nunquam fuit operatus, et utens que nomine artis appropriatur. Et istam nullus potest scire nisi viderit operari, quam Aristoteles inter artes mechanicas numerat. Et hoc est quod Galienus dicebat in primo de alimentis. Et libro ... ait non gubernatorem aliquem posse fieri nec aliarum artium opificem; sola enim doctrina que exercitando habent artifices operantur. Reliqua ponuntur

pro dicta sed quod loquendo est permittatur In cauda tamen ... quod est possibile sanare homines ut dicebat in motu pesse (Magister noster Raymundus) non cum omnibus Et ita in talibus non est in medico semper releuet ut ergo Querere a medico demonstratorum est querere a trunco simociacionem Et ergo caret instrumentis ut doctor dicebat subtilis sufficit sed quod ars papit Ubi aduertendum quod in omnibus egritudinibus ars propter curam [illegible] excepto tribus casibus in quibus sufficit cura larga preservatiua vel palliatiua Primus casus est quando morbus est simpliciter incurabilis ut lepra Secundus quando morbus est curabilis de se et tamen patiens

non regere inobediente

inobediens aut penam sustinere non valens ut cancer in membro [illegible] Tertius est quando cura illius morbi generaret peiorem egritudinem ut malum mortuum inveteratum aut emorroidas antiquas sanari in una velocitate sine preservatiuum est ydropisim aut maniam [illegible] ypo Et hoc innuebat G. [illegible] curo vnius modo operari indolorose et absque fallacia saluare corpus et non perimere boni medici est non simpliciter [illegible] tarpetice et hoc est facere quod est possibile et non propter pecuniam promittere [illegible] a malis curis et a falsis promissionibus caveas ne nomen mali medici sperabis negotia super corpus tuum accipias Dicitur autem Cyrurgia a cyros quod est manus et gyros quod est operatio quasi scientia de opere manuali Apparet ergo expedit quod corpus humanum sanabile et egrotabile per scientiam cyrurgie est subiectum in cyrurgia et quod reddere [illegible] et sanare salute secundum quod est possibile [illegible] cyrurgie est finis et intencio istius scientie Et hec est Partes cyrurgie secundum Iohannitium in genere sunt due operaciones videlicet in membris mollibus et operari in duris In speciali vero sunt quinque videlicet scientia docens operari in vulneribus et docens operari in restaurationibus et in aliis in quibus cadit operatio manualis Operationes cyrurgie

Operationes cyrurgicorum

in partibus predictis sunt tres scilicet soluere continuum iungere separatum extirpare superfluum Soluitur continuum flebotomando scarpellando Iungitur separatum consolidando vulnera et reducendo algebraice Extirpatur superfluum cum curatur apostemata et glandule

resecantur Instrumenta cyrurgicorum cum quibus ista complentur sunt multiplicia

Instrumenta cyrurgicorum

Prima quedam sunt cibaria quedam propria Cibaria quedam sunt medicinalia quedam ferralia Instrumenta medicinalia sunt regimina

Instrumenta cyrurgica

et pociones farmacie unguenta emplastra pulueres Instrumenta ferralia quedam sunt ad incidendum ut forpices rasoria et lancete quedam ad cauterizandum ut sunt oliuaria et cultellaria quedam ad extrahendum ut tenacule et picicariole quedam ad probandum ut probe et [illegible] quedam ad suendum ut acus et canule Ista sicut tympana in capite [illegible] habentibus

Nota unguenta utilia

apparet quod cyrurgicus artifex operans debet secum portare [illegible] unguenta scilicet basilicon ad maturandum unguentum album ad consolidandum dyaltea ad dulcorandum [illegible] deportare [illegible] instrumenta scilicet forpices picicariolas probam rasorium et lancetas et acus et tales cyrurgicus sic munitus potest predictas operationes in corpore humano utiliter exercere [illegible] quod recte sunt curationes intentionum informate [illegible] cum curatus intencionibus secundum G. [illegible] terrapeutica ab indicationibus assumptis a rebus preter naturam primo consequenter a rebus naturalibus et non naturalibus et ab eisdem [illegible] oportet secundum eum G. in [illegible] a primis incipere non hinc ad eas que consequenter deinde ad illas que illis adherent et sic faciendo non cessare donec perueniat ad finem rei quesite que est curatio vniuscuiusque egritudinis Principium at nos duces ad hanc viam est egritudinis notio scilicet qualis sit [illegible] consequenter describendo [illegible] alia indicationem secundum singula [illegible] consequenter [illegible] indicationibus [illegible] secundum eum [illegible] intenciones inquirere que sunt [illegible] non [illegible] quod cum quolibet et qualiter compleat Ubi aduertendum [illegible] fine [illegible] et septimi quod si intenciones sint pauce et concordes ut in ulcere seu vulnere simplici leue [illegible] Si vero sint multe et contrarie ut ulcere [illegible] sordido apostemoso [illegible] membro nobili etc. Curare enim oportet [illegible] complicationibus [illegible] quando aque maior periculum [illegible] Secundo vero quando [illegible] causa

Tertium est quibus impossibile est sanari an aliqua curam vel ab aliis disponendum magnum periculum emminet intendo ad id quod magis operatur. Verbi gratia sicut quidam fistulas seu cosinas que ad tam. Ubi vero non est possibile curari sicut ad illa que ab origine ut exemplo prefato li. 3o c. 1o capitulo declarat evidenter. Et propter hoc dicebam in tertio quod non est id quod ut tamen sanatur velut rationem corporis sine quibus non obtinemus velut quod operatur aliquid vel tale est quod operatur ut tangit ... reliquie particulas ut in pustulis ... et emoroydiatibus veniis et universalibus percussis et articulationibus quod tu ultore sunt. Modus et forma operandi utilis cum predictis instrumentis secundum Arnaldum eliciatur ex qua ... considerationibus primo debet considerare cyrurgicus artifex operans quid sit illa operatio quam debet exercere in corpore humano. Secundo quod applicatur. Tertio utrum sit utilia et possibilis. Quarto rectum modum applicandi. Primum habetur per divisionem et subdivisionem operum cyrurgie ut dictum est. Secundum consistit per generalem intentionem cyrurgicorum que precipit operationes corpori humano competere debere secundum utilitatem vel fiduciam securitatis. Tertium concipitur per considerationem effectuum operis et particularum apte corporis ... Quartum innotescit ut omne quod convenit corpori secundum quod talis operatio applicatur et secundum quam ipsi subiectum vel ad eam patitur convenientes exerceat et hoc ante applicationem et in actu applicationis et post ipsius actum. Verbi gratia volumus extrahere aquam ydropicorum. Primo debemus considerare quod sit talis operatio et scimus per divisionem operum cyrurgie quod est solutio continui cum rasorio. Secundo debemus considerare quare sit et scimus per generalem intentionem cyrurgicorum ut curetur ydropisis velut saltem sussio alleviatur. Tertio debemus considerare utrum talis operatio sit utilia et possibilis et scimus quod est utilia quia aliter non potest curari ydropisis confirmata. Et quando si paciens debilis est non erit possibilis si forte extrahetur paulative. Quarto debemus considerare rectum modum extrahendi et est quod situetur supinus capitis pacientis et pellis ventris subtus umbilicum a latere dextro si passio venit a sinistro vel econtra si fuit in dextro. Elevatur ad superius et perforetur cum rasorio usque ad locum vacuum et applicetur canula aqua iuxta tolleranciam infirmi extrahatur et postea extracta canula cutis dimittatur et desiccatur claudatur vulnus munitis et aqua non exibit. Et quando volueris iterum conthe ducatur cutis et ponatur canula ut prius et exibit quantum volueris et poterit tollerare et ita patet opus. Pratores(?) istius artis quorum noticia et doctrina sunt apprime et quarum dicta conveniet sunt in hoc opere adhuc ut sciatur quid melius dixit alio bonum est eos in quodam cathalogo ordinare. Primus omnium fuit ypocras qui ut legitur in introductorio medicine superavit omnes et primus dixit adhuc perfectam apud grecos medicinam. Ipse enim ut dicit macrobius et ysidorus et ethimologiarum quod etiam recitatur in prologo totius continentis ante ypocratem siluerat per v^c annos a tempore appollonis et asclepii qui fuerunt primi eius inventores. Ipse enim vixit 95 annis et scripsit multos libros cyrurgie ut patet in comento et in multis locis per Galienum. Sed credo quod propter bonam ordinationem librorum Galieni libri ypocratis et multorum aliorum fuerunt obmissi. Galienus secutus est eum et quod ypocras seminavit tanquam bonus agricola excoluit et augmentavit. Hic multos libros scripsit in quibus multa de cyrurgia dimisit et specialiter librum de tumoribus preter naturam assumat et primos vi libros tacpeni de vulneribus et ulceribus et duos ultimos apostematibus et de multis extrinsecis aliis in quibus tamen opus manualis composuit et vii libros cathegenorum libris non habemus in summa ordinavit. Fuit autem maximus in sua demoratus tempore anthonini et imperatorum post ypocratem per 170 annos vixit 88 annos ut in vita et moribus philosophorum recitatur. Ipse Galienus et ypocras fuit tempus mirabile ut dicit avicenna in 1o de fracturis tractatu 2 per 500 annorum ut glosatur ibidem. Post Galienum invenitur paulus qui ut testatur Rasis in toto continente et haly abbas in libro de dispositione

Nota inventores cyrurgie

regali multa in cyrurgia fecit librum tamen
sextum cyrurgie sue inveni. Subsequenter
inveniuntur Jesus Albucasis et Azaravi qui
sive fuit unum idem vel diversi optime se
habuerunt maxime in libris almansoris et
divisionum et in cyrurgia albucasis dicta. Et
ut dixit haly abbas in illis sua similiter po-
suit. In toto vero continente qui elhavi
azaravi dicitur eadem replicavit et omnium maiorum
predecessorum suorum dicta aggregavit quamvis tamen
non elegit et longus et indeterminatus
apparatus, antiquus fuit. Elhalizabas ma-
gnus magister fuit et per sermacionem in libris
regalis disposicionis nona parte sermonis
de cyrurgia ordinavit. Avicenna prin[cep]s
illustris secutus est eum et valde ordinate
ut de aliis in quarto libro suo de cyrurgia
tractavit. Et usque ad eum inveniuntur omnes
fuisse physica et cyrurgia. Sed post
vel propter lasciviam vel occupacionem curarum
minime separata fuit cyrurgia et dimissa
in manibus mechanicorum. Quorum primi
fuerunt Rogerius Rolandus atque quatuor
magistri qui libros separatos de cyrurgia
ediderunt et multa inepta in eis miscue-
runt. Deinde invenitur Jamerius qui
quandam cyrurgiam brutalem edidit in qua
multa fatua nominavit in multis tamen Rogerium
secutus fuit. Subsequenter venit Brunus
qui satis discrete dicta G. et Avicenne et opera
Albucasis assumavit translacionem tamen librorum
G. toto non habuit et anathomiam penitus
dimisit. Post ipsum immediate venit
Thedericus qui rapiendo omnia que dixit
Brunus cum quibusdam fabulis Hugonis
de Luca magistri sui librum edidit. Guillelmus
de Saliceto valens homo fuit et in physica
et in cyrurgia duas summas composuit
et iudicio meo quantum ad illa que tractavit
satis bene dixit. Lanfrancus eciam librum scripsit
in quo non multa posuit nisi que a Guillelmo
recepit in alio tamen ordine mutavit. In
hoc tempore magister Arnaldus de Villanova
in utraque facultate floruit et multa pulcra
opera fecit. Henricus de Hermondavilla
parisius tractatum per nobilia incepit in quo miscebatur
de Thederico et Lanfranco faciendo matrimonium
ipsum tamen tractatum morte preventus non complevit.
Nostro hoc tempore in Calabria magister Nicolaus
de Regio in lingua greca et latina perfectissimus
ad requisicionem Regis Roberti multos libros G.
translatavit et eos nobis in curia transmisit
qui alcioris et perfectioris stili videtur quam
translati de arabica lingua. Ultimo venit
insurrexit una fatua rosa anglicana

que michi mandata et visa extitit in ea inve-
nire credidi suavitatem et inveni fa-
bulas ysparani Gilberti et Thederici.
Tempore autem meo fuerunt cyrurgici operatores
Tholose magister Nicolaus Cathalanus,
in Montepessulano magister Bonetus filius
Lanfranci. Bononie magister Peregrinus
atque Mercadantus. Parisius magister Petrus
de Argenteria. In Lugduno ubi practica-
vi longo tempore Petrus de Bonato. In
Avinione magister Petrus de Arlate et socius
meus magister Johannes de Parma. Et ego Hugo
de Cauliaco cyrurgicus magister in medicina
de confinibus Alvernie diocesis Mimatensis me-
dicus et capellanus commensalis domini nostri
pape vidi operaciones multas et multa scripta
predictorum precipue G. quia quot reperiebantur
libri in utraque translacione habui et eas cum
diligencia quanta potui studui et per multa
tempora operatus fui in multis partibus et nunc eram
in Avinione anno domini M° CCC° LXIII°
pontificatus domini Urbani quinti anno primo.
Ex dictis predictorum et meis experienciis
cum auxilio sociorum meorum hoc opus
compilavi iussu dei presertim quia currebat
tempore meo inter operatores istius artis preter
duas generales que adhuc viget. Leviores
vero et imperitorum reperiuntur a G. in de
sectis et per totum repertorium fuerunt quinque
prima fuit Rogerii Rolandi et iiii magistrorum
magistrorum qui indifferenter omnibus vulneribus
et apostematibus saniem cum suis pultibus pro-
curabant fundantes se super illo v aphorismorum
lenia bona, cruda vero mala. Secunda
fuit Bruni et Thederici qui indifferenter
omnia vulnera cum solo vino exsiccabant
fundantes se super illo 4i terapeutice. Sicca
enim sano est propinquius humidum vero non
sano. Tercia secta fuit Guillelmi de Sa-
liceto et Lanfranci qui volentes mediare
inter istos procurabant omnia vulnera cum unguentis
et emplastris dulcibus fundantes se super
illo 4e terapeutice quia cum via una est
medicina quia absque fallacia et dolore tractetur.
Quarta secta est fere omnium theotonicorum
militum et sequencium bella qui cum
coniuracionibus et potacionibus et oleo et lana
atque caulis folio procurant omnia vulnera
fundantes se super illo quia deus posuit
virtutem suam in verbis herbis et lapi-
dibus. Quinta secta est mulierum et multorum
ydiotarum qui ad solos sanctos de omnibus
egritudinibus infirmos remittunt fu-

Marginalia: "nota vulgares cyrurgicos" (left, beside "in manibus mechanicorum"); "Rosa fatua" (left, beside the last line of the first column); "1363" (right, beside "in Avinione anno domini"); "De quinque sectis" (right, beside "sectis et per totum"); "2", "3", "4", "5" (right, beside the second, third, fourth and fifth sects).

dantes se super illo. Dominus non dedit sicut
placuit, dominus non aufert quod placebit.
Sit nomen domini benedictum. Et quia iste
secte in processu libri redarguentur
abmittuntur de presenti. ¶ De uno tamen
miror quod ita sequitur sicut grues unus
non dixit nisi quod alter / nescio si est propter
timorem aut amorem. neque dedignatur
audire nisi consueta et auctoritate probata
male legerunt / Aristoteles in 2° metaphysice dicente
quod ista duo sunt que magis impediunt
viam et cognitionem veritatis / dimittuntur tales ami-
citie et timores quia amicus est plato
vel socrates / sed magis est amica veritas
secundum et dignum est preponere veritatem.
Sequatur doctrina dag^ti. Et applicata in
libro sectarum et per totam terapeuticam que
experimento et ratione integrantur in quibus investi-
gantur res et refutantur voces. ¶ Et
modum investigandi ipse docuit in de constitu-
tione artis medicative capitulo 1°. quod secundum quoddam
epilogo in 3 de virtutibus naturalibus capitulo 10
sic ponit. Oportet enim debentem cognoscere
quid aliis melius. Verum quid est a
principio et natura ipsa doctrina nichil ab
aliis differre. ¶ Tu autem factus fuit
puer veritatis quadam insania vene-
ream habere et neque die neque nocte de-
sistere studere et addiscere cetera a glori-
osissimis dicta sunt veteribus. ¶ Tu autem
in statum devenire iudicare eum et ex-
aminare tempore quam multo et intueri contra
quidem concordant hiis que manifeste apparet
contra vero differunt. Et ita hec quidem elige-
re, hec vero evitare. Et sequitur: talibus quidem
utique vehementer utiles speramus nostros
futuros esse sermones. Aliis vero utique
fiet ista constructio superflua ac si asino
fabularetur / Ideo tamen dico quod sit optimum
in proposito adducere testimonia ¶ Ratio. Et
in multis locis per rationem et experimentum
que sunt omnibus hominibus duo iudi-
catoria terapeutice primo adducit tamen
per testimonia. Sed in primo [illegible] augetur
fides eorum que sunt ex narratione concor-
dia. ¶ Et propter hoc dicit quod ipse scribet
universa farmaca que ab expertis me-
dicis tradita sunt. Et ita ut dixi fa-
ciam ego in processu deo glorioso adiuvante
¶ Redeamus ad propositum et ponantur con-
diciones que requiruntur cuicumque cyrur-
gico volenti artificialiter secundum modum
et formam operationem exercere in corpore

humano. ¶ Quarto ypo. omnium bonorum dux
cum quadam subtili inductione concludit
in primo amphorismorum. Vita brevis, ars vero
longa, experimentum fallax, iudicium diffi-
cile. ¶ Oportet autem non solum se ipsum prebere
sed que oportet facientem et assistentes et ea
que exterius sunt ordinare. ¶ Sunt ergo
quadruplices condiciones que accipiuntur hic
secundum Arnaldum latiatorem eloquentissimum.
¶ Quedam sunt que requiruntur in cyrur-
gico / quedam in infirmo / quedam in assistentibus
alie vero in exterius evenientibus. ¶ Con-
diciones que requiruntur in cyrurgico
sunt quatuor. Prima est quod sit litteratus. ¶ Secunda
est quod sit expertus. ¶ Tertia quod sit ingeniosus.
¶ Quarta ut sit morigeratus. Requiritur
ergo primo quod cyrurgicus sit litteratus non
tantum in principiis cyrurgie sed etiam phisice
tam in theorica quam practica ¶ In theo-
rica oportet quod ipse cognoscat res naturales et non
naturales et contra naturam. ¶ Primo enim oportet quod
ipse cognoscat res naturales precipue anatho-
miam sine qua factum est nichil in cyrurgia
ut inferius apparebit. ¶ Cognoscat etiam complexiones
ipsa secundum diversitatem medicina variatur contra thesalum in
tota terapeutice. Illud etiam per Galenum de complexionibus ¶ Res
etiam non naturales ut sunt aer, cibus et potus et cetera
oportet quod cognoscat naturam istarum que sunt cause totius egritudinis
et sanitatis / Oportet etiam quod cognoscat res contra
naturam morbum in specie. Nam ab ipso sumitur
intentio curativa. ¶ Nam nullus ignorans
ista si sine cognitione ipsius curaret non
esset eius virtus sed forte casualiter non per-
mittatur. Nam ipsa aliquotiens sua tamen
superant et totam curam perturbant et per-
vertunt in 3° ad glauconem. ¶ In practica oportet
quod sciat dietare et farmacare. Nam sine
istis non perficitur cyrurgia que est tertium instrumentum
medicine. Secundum Galenum in introductorio. Sic farma-
cia indiget dieta et cyrurgia sic et ipsa
dieta et farmacia ¶ Sic igitur patet quod oportet
ipsum cyrurgicum artificialiter operantem scire principia
medicine et cum hoc est decens ipsum scire ali-
quantulum aliarum artium. Et hoc est quod dicit
Galenus in p° capitulo contra thesalum ¶ Si enim neque
geometria neque astronomia neque dialectica
neque aliqua doctrina alia bonorum exerceret
medicus, propter coriarii, carpentarii et fabri
et ceteri dimitterent artes suas et venirent
ad medicinam et efficerentur medici. ¶ Secundo
dixi quod oportet quod sit expertus et viderit alios
operari unde in capitulo Avenzoar oportet
unumquemque medicum primus scire. Deinde
usum et experientiam habere / Et Rasis in 3° capitulo
almansoris. Halyabbas in testamento ypo.

Condiciones requisite ad cyrurgiam

p° quod sit litteratus

2a conditio quod sit expertus

3m quod

primo theorice illud quod testatur. Tertio quod sit ingeniosus ac boni iudicii et rememorationis. Et hoc dicebat Halyrodoan 13° regni: oportet medicum esse bone rememorationis boni iudicii bone solertie ac bone visionis et sanum intellectum cum bonitate forme ut scilicet quod habeat digitos graciles manus firmas non tremulas oculos claros etc. Quarto dixi quod oportet ut sit morigeratus sit audax in securis timidus in periculis malas curas fugiat sit infirmis gratiosus sociis benivolus cautus in pronosticando sit castus sobrius pius et misericors non cupidus neque extortionis sed secundum laborem suum et facultatem infirmi et qualitatem finis et dignitatem ipsius salaria recipiat moderate.

4m quod

Conditiones que in infirmo requiruntur sunt tres

Conditiones quae requiruntur in infirmo sunt tres: quod sit obediens medico velut servus domino, sit patiens quod bene confidat de ipso pro posse quod patiatur habeat de se ipso quod pacienter vivat mala ut in alia dicitur scriptura. Conditiones assistentium sunt quatuor quod sint pacifici graciosi fideles atque discreti. Conditiones extrinsecorum remediorum sunt plures quae omnia debent ordinari ad utilitatem infirmi ut dicitur in fine quinti amphorismorum. Ultimus finis propositio ista cum sint probatus in modo et ordine istius operis scilicet quod est scientia unde ex dictis in tertio colligitur quod artes sunt in quibus sunt artes continet cum primum est scire locum subiectorum suorum. Secundum est scire ducere finem intentum in locum subiectum. Tertium est scire instrumenta cum quibus valeat ducere illud finem in locum subiectum. Et ideo cum tertia ars sit particularis et operativa de natura tractatus quae sunt descripta in scientia debent esse tres. Et propter hoc ut magis specificetur erunt in isto opere septem tractatus. Primus erit de anathomia et locis subiectis. Et quinque sequentes erunt de modo ducendi finem intentum in locum subiectum. Septimus erit de instrumentis cum quibus ducatur illud finem in locis subiectis. Et habebit iste liber septem tractatus. Primus erit de anathomia. Secundus de apostematibus. Tertius de vulneribus. Quartus de ulceribus. Quintus de fracturis et dislocationibus. Sextus de omnibus aliis egritudinibus quae non sunt apostemata neque ulcera neque ossium passiones pro quibus habetur recursus ad cyrurgicum. Septimus antidotarium. Et in quolibet tractatu erunt due doctrine. Et in qualibet doctrina erunt certa capitula ut casus in quolibet capitulo erunt ea quae in ea capiunt scilicet inquirere in ... [illegible]

Conditiones assistentium sunt quatuor

Conditiones extrinsecorum remediorum sunt multe

Tria artes practice continent

Numerus tractatuum istius libri

Ordo in speciali quem tenetur in uno quoque libro

a quibus indicatis curatio sumitur. Sunt et iudicia a quibus quae non sunt possibiles et quae possibiles pro parte sunt ac etiam cautelas quae cum quibus cyrurgicus operatur. Unde sit talis erit ordo in toto libro auxiliante deo.

Ad facilem inventionem materiarum de quibus tractatur in isto libro est utile apponere rubricas tractatuum et capitulorum totius libri. Ne abraso nomine libro pagina mutua videatur remanere quod forte non est utilis in suis speculationibus ut Jacobus doctor invehebat subtilis.

Primus de anathomia[a]

Incipit nomine dei misericordis incipit tractatus primus istius operis et est de anathomia continens duas doctrinas. Doctrina prima est de anathomia membrorum consimilium universalium et simplicium. Secunda est membrorum officialium et particularium ac compositorum. Doctrina prima habet quinque capitula. — Primus

Capitulum primum est sermo universalis de anathomia et natura membrorum. Capitulum secundum de anathomia cutis et pinguedinis carnis atque musculorum.

Capitulum tertium de anathomia nervorum ligamentorum et cordarum.

Capitulum quartum de anathomia venarum et arteriarum.

Capitulum quintum de anathomia ossium cartilaginum unguium et pilorum.

Doctrina secunda de anathomia membrorum compositorum et officialium. — Doctrina 2a pro partibus

Capitulum primum de anathomia olle capitis.

Capitulum 2m de anathomia faciei et particularum eius.

Capitulum 3m de anathomia colli et partium eius.

Capitulum 4m de anathomia humerorum et brachiorum seu manuum magnorum.

Capitulum 5m de anathomia pectoris et partium eius.

Capitulum 6m de anathomia ventris et partium eius.

Capitulum 7m de anathomia anchorum et partium eius.

Capitulum 8m de anathomia tybiarum seu pedum magnorum.

Secundus de apostematibus[b]

Incipit tractatus secundus et est de apostematibus exituris et pustulis cuius sunt due doctrine. Doctrina prima est de apostematibus pustulis et exituris prout in sunt membris simplicibus. Doctrina secunda in speciali prout in membris compositis. Prima doctrina quinque habet capitula. Capitulum primum est sermo universalis de apostematibus pustulis et exituris. Capitulum 2m de flegmone vero et apostematibus sanguineis. Capitulum 3m ... pestiferis carbunculo et antrace et — Secundus

De vulneribus

Textus

De contusione

De vulne morsivo et venenoso

De vulnib' nervorum

Doct^a 2^a [illegible]

et pectoris eius in quo tractatur de vulneribus oculorum
Et si aliquod ingressum oculum vulneret et ledat
Et de tarsis et sanguine qui infra oculum exit
propter vulnera et percussiones ¶ De vulneribus
palpebrarum ¶ De vulnere nasi ¶ De vulneribus
aurium et labiorum ¶ Capitulum 3m de vulneribus
colli et dorsi et partium eius
¶ Capitulum 4m de vulneribus homoplatarum et brachiorum
¶ Capitulum 5m de vulneribus thoracis et partium eius
¶ Capitulum 6m de vulneribus ventris et partium eius
¶ Capitulum 7m de vulneribus ancharum et partium eius
¶ Capitulum 8m de vulneribus coxarum tibiarum atque pedum

Quartus de ulceribus

Quartus

Incipit tractatus quartus et est de ulceribus
cuius sunt due doctrine ¶ Doctrina prima
de ulceribus prout in sunt membris simplicibus
doctrina secunda in speciali de ulceribus prout
in sunt membris compositis ¶ Prima doctrina
quinque habet capitula ¶ Capitulum primum est primo
universalis in quo etiam tractatur de correctione
accidentium dispositionum concomitantium
ut de distemperantia ulcerum et de ulcere doloroso
et de apostemoso et de ulcere contuso
¶ De ulceribus cum carne superflua ¶ De
ulcere cum duritie et tenebrositate labiorum
¶ De ulcere cum varicibus ¶ De ulceribus cum osse
corrupto ¶ De ulcere difficile curabili cum
proprietate nobis occulta ¶ Capitulum secundum de
ulceribus putridis fumosis et primo de ulcere
virulento et corrosivo ¶ Capitulum tertium
de ulcere sordido et putrido ¶ Capitulum quartum
de ulcere profundo et cavernoso ¶ Capitulum
quintum de fistula in quo est de fistula pectoris
dictum et in suis locis ¶ Capitulum 6m de cancro
ulcerato et non de ulcerato unde apostematibus
est dictum ¶ Doctrina secunda de ulceribus
prout in sunt membris compositis ¶ Capitulum
primum de ulceribus capitis ut est talparia et
testudinaria ¶ Capitulum 2m de ulceribus
faciei in quo tractatur de nolimetangere
¶ De ulceribus et cancrositatibus vestis
ruptis et elevatione uvee oculorum
¶ De exitu et uvee propter rupturam
corniee ¶ De fistula in lacrimali ¶ De
ulceribus et polipo qui in naso ¶ De fluxu
sanguinis qui a naribus ¶ De alcola
et ulceribus oris ¶ De ulceribus aurium
¶ Capitulum 3m de ulceribus que in collo et
posteriores dentes qui in dorso ¶ Capitulum 4m
de ulceribus que in homoplatis et brachiis
¶ Capitulum 5m de ulceribus qui in pectore
¶ Capitulum 6m de ulceribus ventris ¶ Capitulum
7m de ulceribus ancharum et partium eius

de fistulis

Doct. 2a quarti

de ulc. in pectore

¶ De ragadiis et de ficubus que in virga
¶ De emorroydibus et ulceribus que veniunt
in ano ¶ De ficubus atricibus et condilomatibus
et ragadiis que in ano et virga
et matrice fiunt ¶ De fistulis que in ano
fiunt ¶ Capitulum 8m de ulceribus coxarum tibiarum
atque pedum in quo tractatur de
cancrenis et malo mortuo tibiarum
atque pedum

De restauratione ossium fractorum

Quintus

Incipit liber quintus de algebra
et extensione et restauratione
ossium fractorum et dislocatorum cuius
sunt due doctrine / Doctrina prima est
de restitutione fracturarum ¶ Doctrina secunda
de restauratione dislocationum / Doctrina
prima se[cund]a viii capitula ¶ Capitulum primum et est primo
universalis de restauratione fracturarum ¶ Capitulum
2m de speciali reductione fracture carnei
ossis mandibule et ossium capitis
et faciei ¶ Capitulum tertium de fractura colli
et spondilium dorsi ¶ Capitulum 4m de
fractura furcule et ossis patule
et totius homoplate ¶ Capitulum 5m de fractura
ossis adiutorii et brachiorum et totius
manus ut de brachio ¶ De rascheta
manus et digitis manus ¶ Capitulum 6m de fractura
costarum et partium pectoris ¶ Capitulum 7m
de fractura ossis anche et coxe et
primo de coxa deinde de aliis ¶ Capitulum
8m de fractura genu et tibiarum totius
pedis ut de tibia et de rascheta
pedis et de fracturis articulorum pedis
¶ Doctrina secunda de restauratione dislocationum
cuius sunt viii capitula

Doct. 2a quinti

¶ Capitulum primum et est primo universalis de dislocatione
¶ Capitulum 2m de dislocatione mandibule
¶ Capitulum 3m de dislocatione colli et spondilium dorsi
¶ Capitulum 4m de dislocatione humerorum et partium homoplate
¶ Capitulum 5m de dislocatione cubiti
¶ Capitulum 6m de dislocatione manus et digitorum
¶ Capitulum 7m de dislocatione anche et coxe
¶ Capitulum 8m de dislocatione genu et rotule pedis et partium eius ¶ De rotula
de pede et digitis

De egritudinibus que non sunt apostemata

Sextus

Incipit tractatus sextus de omnibus
egritudinibus que non sunt proprie apostemata
neque ulcera neque ossium passiones
pro quibus habetur recursus ad cyrurgicum et habet duas doctrinas

¶ Doctrina prima est de egritudinibus producentibus apostemata que sunt
comes toti corpori ¶ Secunda erit de hiis que
apparent in membro ¶ Prima doctrina habet
viii capitula ¶ Capitulum primum de gutta et dolore
et duritie iuncturarum sive veniat pro
gutta sive pro mala consolidacione et
restauracione ¶ Capitulum 2m de lepra et in-
diciis eius ¶ Capitulum 3m de morphea
serpigine scabie pruritu cyrombus
pediculis et aliis infectionibus cutis
¶ Capitulum 4m de extenuacione et ingrossacione
corporis et membrorum particularium ¶ Capitulum
5m de casu offensione distensione et sub-
mersione et de elisione in collo et dorso
¶ Capitulum 6m de combustione aque vel rei
ardentis ¶ Capitulum 7m de porris et ver-
rucis atque cornibus ¶ Capitulum 8m de mo-
rbis supplicius amputatis et de corporibus
mortuis condiendis ¶ Doctrina secunda de egritudinibus
que non sunt proprie apostemata neque ulcera neque ossium
passiones pro quibus habetur recursus
ad cyrurgicum que sunt secundum viii membra
habens 8 capitula ¶ Capitulum primum de egritudinibus
capitis in quo primo agitur de tinea Consequenter
de allopicia et calvicie atque casu capil-
lorum Et de canicie et pilorum mutacione
et tinctura Et de lavando caput Et
auferencia capillos Et prohibencia nasci
eos ¶ Capitulum 2m de disposicionibus faciei
et primo eius in se continens quinque partes
¶ Pars prima est de viri facie Et ad deco-
randum et faciendum colorem bonum ¶ Et
contra clavos lentigines et pannum removendum
ad sanguinem mortuum et livorem in facie
et aliis locis ad variolas et cicatricibus
ipsarum ¶ De gutta rosacea et pustulis
que in facie ¶ Pars secunda de egritudinibus
oculorum excepto de obtalmia et dolore
et pustulis et coitum Et sanie vel
cornea de quibus in capitulis est dictum ¶ Et
de vulneribus oculorum palpebrarum Et de hoc quod
ingressum est in oculo Et de tarfe in libro
vulnerum Et de ulceribus et cancrositatibus
et vesicas ruptis et elevatione vene
Et de fistula lacrimali que in libro ulcerum
que sunt ponentur cum istis erit tractatus
completus oculorum ¶ Et primo premittentur in tertia
parte summo ulis de egritudinibus oculorum ¶ Quibus
agetur de egritudinibus totius oculi que sunt in ...
vel lacrime eminencia seu ingrossacio
totius oculi et de eius opposita spa-
pilencia et diminucione et strabositate
¶ Consequenter dicetur de egritudinibus primum
oculi superiorum ab egritudinibus palpebrarum
que et inferior nuncupantur ¶ De scabie

De cum et relapsacione palpebrarum ¶ De abbre-
viacione et resinacione palpebrarum ¶ De mistione
palpebrarum ¶ De pilis additis et infra oculum
innatis ¶ De casu pilorum albedine et
pediculis ¶ De dicta supra ordeolo
grandine sulat et fiunt que de aliis dictum
est in locis suis ¶ De egritudinibus coniunctive
que 13 nuncupantur ¶ Et primo de ungula
¶ De sebel que de aliis dictum est in aliis
locis ¶ De egritudinibus cornee que 10
nuncupantur primo agetur de maculis de in
de catharacta et gutta serena que de
aliis dictum est in aliis locis ¶ De egritudinibus
aliarum particularum intrinsecarum oculi ex
quibus proveniunt debilitas et nocumentum
visu ¶ Pars tertia de egritudinibus aurium
Et primo summo generali de surditate de apostemate
et ulcere ¶ De tinnitu aurium ¶ De sur-
dicie aurium ¶ De aqua ingressa
in aure ¶ De lapillo vel nucleo vel
bestiola et quocumque ingrediente aurem ¶ De
panniculo et verruca seu carne aure
opprimente ¶ Pars quarta de egritudinibus narium
in generali et de opilacione cathesiali Et
de fetore anhelitus que de polipo et
de fluxu sanguinis in de ulceribus est tractatum
¶ Pars quinta de egritudinibus oris et primo
eius ¶ Et primo de egritudinibus lingue ut
est inflacio et magnificatio eius ¶ De ra-
nula et subcarnacione ¶ De spasmo
et filo continente linguam ¶ De palisi et
balbucie que de alcola et de ulceribus
et de apostematibus satis dictum est suis in locis
suis ¶ De partibus dentium ¶ Et primo pro
summo generalis de dolore dentium ¶ De
dente commoto et debilitato ¶ De putre-
dine vermibus et corrosione et perfora-
cione de limositate et feda coloracione
dentium ¶ De primo gingivarum et gar-
garconibus ut de inflacione et can-
cule ¶ De inflacione et magnifi-
cacione amigdalarum ¶ De eius medi-
cina qui aliquid impediens deglutiunt
que de carnibus addit apostematibus betho-
rum cyrurgis atque ulceracionibus ac can-
crositatibus dictum est in locis suis ¶ Capitulum
3m de egritudinibus colli ut gibbositate dorsi
que de squinancia et botiis in decapo est
dictum ¶ Capitulum 4m de egritudinibus hoplatis
et brachiorum seu manuum ut de inun-
stacione digitorum que de superfluo di-
gito abscindendo dictum est supra ¶ De
unguibus et disposicionibus ipsorum ut est

De casu offension

de combustione

Doctrina 2a 6 c.

de canicie
... eunuchi non
fiunt calvi ...
barbosi sunt ...
mulieres non habent
barbas ... vide
de allopicia

ad sanguinem mor-
tuum et livo-
rem in facie

De ing... aur...

De vermibus

attractio percussio sagitte mortue et sanies
sub ungue gibbositate et cancris fis-
sura et coloracio fiet ¶ Capitulum 7m de
egritudinibus pectoris et mamillarum ut de mul-
tiplicacione lactis ¶ De magnitudine mamillarum
¶ De parvitate papille ¶ Cura de apostematibus
et coagulacione lactis in de apostematibus est dictum
¶ Capitulum 6m de egritudinibus pariete ventris
ut est eminencia umbilici seu hernia
ventralis quia de ydropisi superius in de
apostematibus est dictum ¶ Capitulum 9m de egritudinibus
ancharum et partium procedencium ab eis ut
de ruptura seu hernia intestinali
et zirbali quia de hernia humorali aquosa
et ventosa atque carnosa in de apostematibus est
dictum de lapide in vesica et generacione [illegible]
in renibus et de arte mingendi ¶ De partibus
virge ut de priapismo clausione preputii
circumcisione castracione hermofrodis
de partibus matricis velut est clausio et
eius ampliacio ¶ [illegible] extractio fetus
et secundine de mola ¶ De egritudinibus ani
ut est etiam clausio eius exitus longaonis
et etiam matricis casus seu exitus [illegible]
de morroidibus et ficubus et atricibus
fissuris et ulceribus in suis locis superius
est dictum ¶ Capitulum 8m de egritudinibus
coxarum tybiarum et pedum ut de malo
mortuo et flewate (?) salso et cancrenis
¶ De doloribus et nudis (?) qui in calcaneo
fiunt quia de elefancia et varicibus in de
apostematibus est dictum ¶ De clavis et porris
in prima doctrina istius scripti est dictum fissures
unguium circa manum est dictum

Auctoris

Septimus

Incipit tractatus septimus qui antidotarium
dicitur duas continens doctrinas prima est
de universalibus antidotis seu auxiliis
secunda erit de particularibus prima habebit
12 capitula ¶ Capitulum primum est de flebotomia ve-
tosis et sanguisugis ¶ Capitulum 2m de medi-
cinis purgativis humores et digerentibus
ipsos ¶ De vomitu clisteribus et suppositoriis
¶ Capitulum 3m de cauteriis et forma
cauteriorum ¶ Capitulum 4m de corrosivis et arti-
ficio preparandi antidota localia que
in arte competunt cyrurgie in quo dicetur
de ablucione olei communis et terebentine
atque butiri ¶ De lavacione calcis
¶ De lavacione et preparacione thutie
et omnium metallorum ¶ De combustione
cuperosate et consimilium ¶ De preparacione
medicinarum compositarum ¶ Quomodo fiunt
olea ¶ Quomodo fiunt unguenta ¶ Quomodo
emplastra ¶ Quomodo embrocate et epythimata
¶ Et igne quo componitur alia multa
¶ Capitulum 5m de antidotis localibus apostematum
in quo tractabitur de medicinis repercussivis et attractivis
ac etiam de resolutivis ¶ Et de mundificativis
ac etiam abstersivis et lenativis consequenter
de doloribus sedativis ¶ Capitulum 6m de anti-
dotis localibus vulnerum et ulcerum
in quo tractabitur de medicinis restringentibus
sanguinem ¶ Et de medicinis incarnativis
et de consolidativis et de medicinis cau-
sticis et corrosivis ¶ Capitulum 7m de medicinis
fracturarum et dislocacionum
in quo tractabitur de medicinis glutinativis spara-
drapis et ceroneis confortantibus membra
¶ Et de medicinis humectantibus et mollificantibus
membra per mala restauracione indurata
¶ Capitulum 8m de residuis medicinarum cy-
rurgicalium ¶ Doctrina secunda de antidotis
particularibus et appropriatis membris et habebit 8
capitula ¶ Capitulum primum de auxiliis propriis
capitis et partium eius ¶ Capitulum secundum de
auxiliis morborum faciei et partium
eius ut de coracio (?) et passionibus oculorum
narium aurium et dencium atque gingivarum
¶ Capitulum 3m de auxiliis morborum
colli ¶ Capitulum 4m de auxiliis humerorum
manuum et dorsi ¶ Capitulum 5m de
auxiliis pectoris ¶ Capitulum 6m de auxi-
liis ventris ut est ydropisis et dolor
renum ¶ Capitulum 7m de auxiliis ancharum
et partium procedencium ab eis velut est
virga testiculi inguini matrix
et anus ¶ Capitulum 8m de auxiliis
coxarum et partium inferiorum

In nomine domini misericordis Incipit
tractatus primus istius operis et est de
anathomia continens duas doctrinas
Doctrina prima est de anathomia membrorum
communium universalium et simplicium Secunda erit
membrorum compositorum et particularium atque
compositorum Doctrina prima quinque habet capitula
Capitulum primum est de anathomia
et natura membrorum

Quoniam secundum Galienum
medicorum lucernam in libro
decimo septimo de utilitate
particularum capitulo penultimo
ignorancie sunt commoditates
sive anathomie una itaque et maxima
cum dei potencia admiracione Secunda
ad particularium pariencium digestione

Etiam ad futurorum dispositionum corporis
prenosticationem. Sed contra ad exercitium
curationum. Propter tanto necessarium est
et utile cuicumque medico peritiam habere
anathomie. Et hoc est quod Galienus di-
cebat in prima libri sui de ingenio sanitatis (?) medi-
corum medicorum non solum iuvenes
sed etiam antiqui studeant discere particulas
et passiones ipsarum et curam earum diver-
sificare secundum diversitates earum. Et licet
eas que incidunt sensibus parte co-
gnoscatur. Quecumque vero in profundo oc-
cultate sunt valde indiget exercitatio
in anathomia et actibus et utilitatibus ipsarum.
Et ab illo loco summitur principium totum
continet. In primo ingenii libro membrorum
dolentium est inventio quod medicus debet
esse sagax in notitia membrorum venientium
in quolibet loco. Et si hoc est utile phisi-
co multo magis ymo necessarium est cyrurgico
iuxta doctrinam ipsius necnon in sexto capitulo
qui in arabica translatione de ingenio
sanitatis nuncupatur. Cyrurgia inscientes
anathomiam peccant multotiens in incisionibus
nervorum et colligationum. Sed cum nervorum
vinculorumque particularum sciens. Adhuc autem
positiones et plasmationes quas habent in toto
corpore et secundum unumquodque membrorum quando
contingit in illo fieri plaga parte corporis
scies si nervus est incisus vel thenosis
colligatio. Et Henricus de Hamo-
davilla in primo libro cyrurgie sue per racionem
sic deducit. Omnis artifex tenetur
scire subiectum in quo operatur et aliter operando
errat. Sed cyrurgicus est artifex sa-
nitatis corporis humani ergo tenetur scire
naturam et corporis ipsius et per consequens anathomiam.
Confirmatur per simile quia eodem operatur
cecus in ligno et cyrurgicus in corpore
qui anathomiam ignorat. Sed cecus
scindens lignum sepissime ymo quando sunt
cornua accipiendo de ipso plus quam debebat
ulterius. Ergo similiter cyrurgicus quando
anathomiam ignorat. Admiscetur enim
sunt tales malorum cognorum de quibus
dicitur Galienus in secundo capitulo qui non secundum
articulos incidunt sed terunt quassunt
et divellunt. Sic ergo quod necessarium est medico
precipue cyrurgico scire anathomiam.
Et quamvis esset necessarium eis scire tam
anathomiam atque utilitates membrorum que sunt
tres radices et clavis totius medicationis

ut in primo micro (?) tegni dicitur declarare parando
longitudini et confidendo quod de ipsis
complete tractavit Galienus in libro de utilitatibus
de utilitate particularum qui tractatus
alios xv quos ipse fecit de curatione
anathomie ut Haly in fine tegni
testificatus est ad hunc translatus non
fuerunt. Et Halyabbas in prima parte libri
de dispositione regali sermone secundo et tertio.
Et Avicenna in suo canone libro primo
non tamen ponetur hic nisi compendium et materiale
anathomie quod possit dirigere cyrurgicum
operantem in incisionibus et reductionibus
membrorum. Est autem anathomia recta
divisio et determinatio membrorum corporis et cetera. Cuiuscumque
precipue corporis humani quia de illo est
intentio tota istius artis. Et dicitur ab
ano quod est rectum et thomos quod est diviso
quasi recta divisio. Anathomia acquiritur
duplici via. Uno modo per librorum doctrinam quam inquam
licet sit utilis non est tamen sufficiens
ad enarrandum ea que solo sensu cognoscuntur.
Et primo de utilitate capitulo 18. Et hoc est quod
Avenzoar dicebat colliget primo. Et nos
non abbreviamus loqui de anathomia
nisi propter hoc quod ymaginatio ista est brevius
et pura cognitione carum verorum quorum cognitione
ex passione per corpora mortuorum ex-
periencia. Experientia autem in corporibus
mortuis per decollatorum vel suspen-
sorum mortuus per decollatorum vel sus-
pensorum anathomiam ad minus membrorum
officialium interiorum carnis musculorum
et cutis et multorum venarum atque
nervorum precipue quantum ad originem
secundum quod tractat Mundinus Bononiensis quod
super hoc scripsit. Et peritiam fecit multis
vicibus et magister meus Berthucius
hoc modo. Situato corpore mor-
tuo in bancho faciebat de ipso quatuor
lectiones. In prima tractabat membra
nutritiva quia citius putrebilia. In secunda
membra spiritualia. In tertia membra animata.
In quarta extremitates tractatur. Et sicut
dicit Galienus in quolibet membro videndum
novem (?) rectitudines in quolibet membro videndum
est nove sicut positio substantia complexio quantitas
numerus figura et colligantia atque actiones
et utilitates. Et quia scientes ipsas in ipso
possunt contingere quibus per anathomiam
in diagnoscendo prenosticando ac etiam curando
in medicina possit ampliare. Experimentum
etiam in corporibus desiccatis ad solem aut
consumptis in terra aut eliquatis in aqua

Differentia anathomie
Anathomia quotuplex dicitur
primo
2do
Quis faciebat anathomiam
Henricus de Amandavilla
pro primo

curvete aut bullicte anathomia
salta ossiu cartillaginu nervorum
vnorum grossorum thenatiu et colliga-
tionu ¶ Et per istos modos G. cerebri
hominis et symiarum porcorum atque aliorum
multorum animalium ad noticiam pervenit
anathomie / Et non per picturis sicut
fecit henricus predictus qui cum picturis
picturis visus est anathomiam demon-
strare ¶ Quid autem sit corpus humanum (Quid est corpus humanum)
quod de illo fit sermo in tota medicina patet
quia est unum totum unione decoratum ex multis
et diversis membris seu particulis compositum
¶ Membrum autem seu particula secundum G. in primo
de utilitate particularum est quedam corporis pars que
omnino non est separatum neque aliud contingens
/ Et dicit ibidem quod quedam sunt maiores / quedam
minores hec in aliam speciem indivisibles
¶ Et hoc est quod dicit per alia verba A. in suo
canone libro primo Cum membra sunt corpora
que ex prima humorum generantur commixtione (Diuisio)
¶ Et sequitur quod membrorum / quedam sunt (Quid sit membrorum et quid dividatur)
simplicia / quedam composita loquendo de simplici
et composito ut medicus considerat large
¶ Simplicia vero sunt consimilia que non sunt
in aliam speciem divisibilia / ymo quamcunque
partem sensibilem recepit erit conveniens
toti in nomine et ratione / Et sunt xi
videlicet carthilago os nervi vene arterie (Quod xi sunt membra simplicia)
panniculi ligamenta corde cutis atque caro
/ Et eciam eis numerantur pinguedo pili et
ungues que licet non sunt membra proprie
sed superfluitates habent tamen utilitatem quandam
et regulacionem ut membra sicut in secundo
tegni innuebatur ¶ Et istorum quedam sunt
sanguinea quibus est vera regulacio et consolidacio
quia a sanguine generantur ut sunt caro et
pinguedo / quedam autem sunt spermatica
quia a spermate habent ortum quibus non est
regulacio neque consolidacio vera ut sunt ossa
et omnia alia membra predictis ¶ Et
preterea membrorum simplicium quedam sunt (Complexiones membrorum)
calida et humida / quedam frigida et humida / quedam frigida et
sicca ¶ Calida autem et sicca non dicuntur aliqua (Calida et sicca)
membra quia ultra naturam cutis ad
quam comparantur omnia non invenitur
aliquod membrum simplex calidius et
siccius ipsa / cutis enim est media non
solum humanarum particularum sed eciam tocius
speciei generatorum et corruptorum secundum G.
in primo de complexionibus calida ultimo / Calida et hu- (Calida et humida)

membra dicuntur sanguis saltem in illis
spiritus et caro et humiditates naturales in-
cedunt ista via ut dicit Avicenna 2o
sui colliget / frigida et humida sunt flegma adeps
seu pinguedo atque medulla / sed frigida
et sicca sunt secundum duos grecos reliqua
omnia ut os cartillago pili corde
ligamenta nervi vene atque panniculi
Et hoc est pelagus in quo noliz medi-
cum navigare Convenies enim est
medico recipere complexionem ipsorum membrorum
a philosopho naturali ¶ Composita membra sunt (membra composita)
que ex predictis simplicibus seu consimilibus
componuntur / et ideo et heterogenea sunt
et dividi possunt in alias species quam in
membris consimilibus et quelibet pars ipsorum non
servat rationem totius / vocantur autem
organica et instrumentalia quia sunt anime
ministra ut manus facies cor et epar
/ Et quod G. in 2o de utilitate particularum
c. 10 finali nature ydoneas ad anime
mores et virtutes corporis universas
construit particulas / Et istorum quedam sunt (Que sunt membra principalia et que non)
principalia / quedam non principalia / principalia
sunt cor et epar cerebrum et testiculi
/ non principalia sunt omnia alia / Et istorum
quedam sunt minora ut oculus nasus
manus pes / quedam maiora ut caput
facies collum hoplata et cetera octo
quibus generatum est de prima totum corpus
dividitur generata cyrurgicali doctrine
¶ Colliget predicta membra organica sunt
ex pluribus composita gratia actionis et
partes ipsorum cum debita quantitate / qualitate
et universa plasmacione / una tamen simplex
et consimilis inter ipsas est principium totius
actus ¶ Reliqua vero sunt quedam utilitatem
quedam quidem ut melius actus fiat / alie
vero sine quibus non erat possibile eum
fieri / alie autem pro custodia omnium harum
creature sunt prout hec deducuntur in maioribus
in primo et 2o de utilitate particularum / et per
consequens in sequentibus libris in omnibus aliis
membris / Ita quod tu intelligas ut dicit
in quarto quod animal nullum corpus est ociosum
neque frustra sed est factum secundum naturam
cum convenienti complexione et composicione
dicitur quedam actuore largitas virtutes
¶ Nunc quidem sortiuntur in composita
membra ex simplicibus sunt in simplicibus
ex aliis / Cor enim quod est primum (Cor)
membrum organicum ex ligamentis

et panniculis et ex carne dura lacertosa
ex quibus compositum est dicitur esse situm ex mul-
titudine spirituum existentium in eo quia est sicut
clibanus igneus totius corporis dicitur esse
calidum / arguunt enim medici cor esse
calidum et siccum philosophi tamen quia est principium
vite forte dicunt eum esse temperatum
aut ad calidum et humidum esse declivum / Epar autem
quod nutrit de corpore ex sui essentia est quod sit
calidum et humidum quia maior pars suarum partium
est carnosa sanguinea et ad hoc ad ipsum
mittuntur multe arterie / Cerebrum est
frigidum et humidum licet habeat substantiam medul-
losam differt tamen a medulla quia illa est
[?] cerebellaris assimilata est dicitur cala
secundum naturam in 2o de partibus animalium
Splen etiam et renes ipsi etiam sunt de
membris calidis et humidis / Complexionis renes sunt
sub splene in eodem [?] propter complexionem sanguinis
qui stat in splene sicut splen est in hoc
gradu satis inferior epate / Est caro
pulmonis frigida et humida pinguedo
quia non effunditur tamen calefit et [illegible]
ubi [illegible] calida etiam dicitur esse quia nutrit
subtiliori sanguine sibi a corde transmisso
ut ipse idem [?] dicebat de de utilitate
Et ita per consequens est syllogizandum
de complexionibus aliorum membrorum compositorum
quod sunt tales complexionis qualis resultat
ex advenientibus et componentibus ipsa

Capitulum secundum de anathomia cutis et pinguedinis carnis atque musculorum

Incipiendum est a cute quia illa primo
occurrit in faciendo anathomiam. Est
autem cutis coopertura corporis con-
[?] venarum et arteriarum
conceptum ad defensionem et largitionem spiri-
tuum. Cuius due sunt species: quedam cooperit
membra exteriora et illa proprie dicitur cutis
Et istius in primo de utilitate ca[pitulo] v[ero] notatur
differentia. Alia cooperit interiora membra
et illa proprie panniculus dicitur ut tele
cerebri et [?] cooperiens craneum
et reliqui corporis ossa pleura siphac
pericardium cordis et omnium aliorum viscerum
panniculi. Pinguedo sequitur post et est
ut oleum calefactum [?] et humiditas membri
Cuius sunt due species: quedam est coniuncta
iuncta cuti que proprie adeps nuncupatur
quedam interiora iuncta ventri et
renes que axungia proprie dicitur / Consequenter

occurrit caro cuius sunt tres species. Caro
simplex et pura que pauca et solum reperitur
in capite virge et inter dentes. Alia est
caro glandulosa sive nodosa sicut caro
testiculorum et mamillarum atque emunctoriorum.
Tertia est caro musculosa seu
lacertosa et talis est multa et reperitur per
universum corpus ubicumque est motus liquidus
et elativus. Musculus autem organum
est motus liquidi et elati de utilitate
particularum et de motibus liquidis in mani-
festis per totum. Et licet musculi quantum
ad substantiam sint membra simplicia sensu tamen secun-
dum veritatem compositum ex nervis et ligamentis
ac eorum villis carne impletis et panni-
culo coopertis. Et ita vult Avicenna libro
primo canonis sui. Musculi et lacerti
idem sunt sed dicitur musculus ad formam muris
et lacertus ad formam lacerti sunt enim ipsa
animalia ab utraque parte equalia et longa
[?] sub cauda in medio enim grossa
[?] et musculi sive lacerti non obstante
henrico qui videtur inter ipsos differentiam
assignare. Ubi nondum nostra intencio est
[?] de utilitate particularum quod primo
musculus compositus est ut dictum est ab ipso
descendunt corde et ligamenta rotunda
et dum veniunt proprie in extremitas dilatantur
et ligat in extremitate / iunctura una cum
panniculo cooperiente ossa et movet
ea et qui exierunt iuncturam iterum
rotundantur et reducuntur in cordam et
cum carne faciunt alium musculum. Et
ab illo iterum exit corda et ligamentum
et dilatantur et ligat in articulo
[?] sequente et inducit eam / et ita
non cessat usque ad extremas particulas
Et secundum hoc semper musculus antecedit
iuncturas et membrum quod movet et hoc
declaratur in brachiis. Nam [?]
colli delegatur ad brachia accipiunt
formam musculi in collo et pectore deinde
veniendo ad iuncturam spatule proicitur
corda et dilatatur et comprehendit totam
iuncturam et implantatur in osse adiutorii
et movet ipsum et quod exit de iunctura
[?] ad duos vel tres digitos rotundatur
et reducitur in cordam et cum carne et
ligamento quod exit a capite ossis
spatule facit musculos supra medium
adiutorii. De quibus exit corda que
ad tres digitos de cubito ampliatur
et comprehendit totum cubitum et movet
brachium primum et post alios tres digitos
rotundatur et reducitur in cordam que ingreditur
cum ligamento quod exit a cubito

Ren ca. et hu.
Cerebrum fri. et hu.
Differentia a medulla
Due species cutis
Pinguedo
Due species pinguedinis
3es species carnis
Musculus
Differentia musculi a lacerto
Nota

et carne fac musculos supra medium brachij dicti / de quo exit corda que ad tres digitos de iunctura manus pervenit amplatur et apprehendit totam iuncturam manus dextre et post rotundus eligit musculos in medio manus de quo exeunt corde et mouentes digitos ¶ Ex quibus apparet quod vulnera que fiunt ad tres digitos ex parte iuncture sunt periculosa quia corde neruose ibi sunt denudate a carne / et apparentes quorum punctura spasmum consequatiua et pergnus mortis inductiua secundum G. in tercio tegni c. x° capitulo lati secundum insuli autem halyabat parte 2a sermone tercio de regali dispositione dicit v rebus quinte figure pone carpone atque cordarum originem / Et G. in sexto de vtilitate quatuor sunt pones musculorum recta cuspidis et due oblique / Sunt enim omnes musculi 231 secundum Auic. libro p° de anathomia musculorum

(Nota quod vulnera que fiunt ad tres digitos iuncture sunt periculosa — uncertain reading)

(Oriunt musculi et cordarum verbum [illegible] figura — uncertain reading)

Capitulum tertium de anathomia neruorum ligamentorum et cordarum

Quonia musculi ex neruis ligamentis et carne componitur post anathomiam carnis musculose dependens est dicendum / Neruus est membrum simplex ad conuendum musculis et certis particulis sensum et motum datum ¶ Et propter hoc G. i x° de vtil. particularum capitulo finali dicebat tres sunt intenciones nature distribucionis neruorum Vna quidem gratia sensus in sensitiuis organis Alia vero motus in motiuis Alia vero in omnibus aliis ad cognicionem tristantium / Et hinc dixit sensitiuis quia ad cartillagines neque ad ossa neque ad multas carnes glandulosas applicantur nerui / ad dentes autem applicatum videntur ut dicebat i. ibi lib allegati

(Neruus quid est — margin)

Nerui enim omnes a cerebro per se vel per nucham ipsius mediante oriuntur / vel manifestatur et in hoc conueniunt scola omnis phorum et medicorum Neruorum quidem oriuntur a parte anteriori cerebri et tales sunt per illa molliores et ad dandum sensum propinquiores quidam vero a parte posteriori et nucha que descendit ab eo et tales sunt duriores et ad motum manifestiores

(Nerui oriuntur [illegible] — margin)

¶ Vtrum autem sensus et motus ferantur per vnum neruum aut per diuersos G. videtur tenere in p° de interioribus et x° de morbo quod aliquotiens per vnum / aliquotiens per diuersos / Et hoc idem tenet scola nostra modernorum professorum difficilis est materia et difficilis cognitu inuestigare Vtrum ferantur per diuersa secundum aliquos videtur quod melius est eam obdormire ¶ Et sunt septem paria neruorum quinque vel oriuntur a cerebro et 2o quod per medium nuche et vnum sine compare quod oritur per finem ossis ut ponit halyabbas sermone 2° partis pratice libri regalis dis. Ligamenta sunt de natura neruorum via ab ossibus tamen oriuntur ¶ Neruorum sunt duo modi Quidam ligant ossa ab intra / quidam ab extra ligant totam iuncturam ita dicebat G. 12 de vtilitate capitulo p° ossium articulorum in cauitatem comprehendi ligamentis fortibus et remissis / Corde sunt themata quod idem est sunt etiam de natura neruorum et magis / Ita sicut ligamenta sunt media inter neruos et ossa ita et ista inter neruos et ligamenta a musculis oriuntur et a neruis recipiunt sensum et motum quibus mouentur membra / Et ut dicam est licet sunt rotunda dum exeunt musculos ampliantur dum perueniunt ad articulum ¶ Situantur autem in contrario membri ita quod intrinseca tenet membrum extrinseca vero ipsum extendunt / Et sic tamen quod quando vnus tenet quod alter relaxatur Et ideo per inflexionem intrinseca producitur flexio per intrinseca extensio ita ponitur G. i p° et i 12° de vtilitate particularum

Capitulum quartum de anathomia venarum et arteriarum

Licet vene et arterie secundum intencionem G. i [illegible] de vtil. partis differant quantum ad principia quia vene oriuntur ab epate arterie a corde / et in aliquibus locis separetur vena ab arteria tamen nulla reperitur sine vena quasi in residuo corporis coniugationem habent et distributionem similem Et propter hoc de ipsis sufficit cyrurgico in simul facere sermonem et ita fecit G. in loco preallegato / Et autem est vena quia locus sanguinis nutrimentalis ¶ Secundum autem arteria quia locus sanguinis spiritualis notum est capitulo 38 / Ista autem vasa prius orta sunt a suis [illegible] bifurcantur et vna per se tendit superius alia inferius et quelibet per se ramificatur et ramificando deducuntur ad extrema corporis ad nutriendum et viuificandum membra vniuersa / Particulares vene que sunt magis necessarie in morbis particularibus inferius dicentur in anathomia magistrorum membrorum

Capitulum quintum de anathomia ossium cartilaginum vnguium et pilorum

Ultimo anathomizantur ossa quia illa sunt fundamentum corporis et vnde ossa sunt particule

durioris totius corporis, ipsa sunt fundamentum
et sustentaculum omnium aliarum particularum
Et tamen quod ad hoc aliqua sunt ad custodiam
et tutelam particularum interiorum, ut cra-
neum pectus atque dorsum ¶ Et enim
ossa in corpore nostro plurima sunt bene copu-
lata secundum Avicennam libro 3o canonis fen
[illegible] et ob laudem
in quo fundatur lingua ¶ Ossa corporis (que sunt ossa in corpore)
recipiunt diversitatem partes per unum
et formam [illegible] / Quedam ratione sui alie
ratione iuncturarum in se habent diversitatem
quia quedam sunt medullosa quedam non habent
concavitatem ¶ Item quedam sunt recta quedam
tortuosa / quedam etiam sunt maiora quedam
parva omnia enim ossa grossiora sunt circa
iuncturam quam circa medium / Item ratione iuncturarum
habent diversitatem quia quedam habent additiones
intrantes / quedam vacuitates recipientes
quedam utrasque quedam neutras / Que
autem habent additiones et vacuitates
[illegible] quedam clavales ut dentes quedam
serratiles ut cranium / quedam nodosa sunt in
utroque capite ut ulna et coxa quedam
foveales ut focilia quedam utroque ut
digiti / Que vero carent utrisque iunguntur
solidatione et talia habentia in se rotun-
ditates et foveas propter facturam iunctu-
ris quibus accidit propter dislocatio aliis vero
separatio / Cartillago que est dentata ossibus (cartillago)
est tamen ipso melior et ipsa addita sunt
ossibus supplendum ut in palpebris naribus
et auribus et ut melior fiat iunctura
ossium cum vicinantibus eis ut in thorace
et in anchis et in extremitatibus ipsorum
ne in motu casserent ¶ Ungues sunt (ungues pili)
facti in extremitatibus membrorum ad inclu-
dendum capiendum pili vero ad decorandum et
purgandum. Doctrina secunda de anathomia
membrorum compositorum et propriorum atque par-
ticularium. Capitulum primum de anathomia olle capitis

(Doctrina 2a) Expedita anathomia membrorum
simplicium et totius corporis communi
conveniens est ad anathomiam
membrorum compositorum et singularium / Et licet
sicut dictum est quedam sint maiora
quedam minora nichilominus anathomia ipsorum
tractabitur in octo capitulis secundum divisionem
particularum maiorum / Ideo quia earum dispositio
sensibilis magis est et manifesta Et
cum hic modus medicandi variatur secundum
ipsam / incipietur tamen hic a capite prin-
cipue et a cerebro et ab olla continente

ipsum propter hoc quod ipsum locus et habitaculum
virtutis animalis est ut ipse Galienus dicit
in de utilitate particularum libro 9 capitulo 10o
et primo de custodia sanitatis capitulo 9
quem habetur etiam interiorum regimento
etiam regiminis acutorum ¶ Circa ollam (No)
capitis et partes ipsius inquirenda
sunt illa 10 quedam sunt sumpta per commen-
tatorem [illegible] in libro sectarum
que requiruntur in quolibet membro secundum
iuvamentum, posicio, colligancia, quantitas
figura, substantia, compositio, numerus partium et complexio
etc. / Olla capitis dicitur secundum philosophum
pars capillata in qua membra animalia (1m)
continentur / Et in hoc apparet eius iuvamentum
/ Situs enim positio et situs est in altiori (2m)
loco totius corporis vel propter oculos
aut propter quod cirurgicus non habet con- (3m)
siderare ¶ Colligancia est manifesta
quia cum facie et collo ab ipso enim pro-
ducuntur omnes faciei particule / Et in-
tus moventes caput in collo implantantur
¶ Unde Haly abbas in 2o sermone 3o partis laterali
[illegible] moventes sunt duplices alia corporis
species caput propter se et [illegible] sine aliis
originem habentes per auriculas usque
proveniunt ad furculas / Secunda autem colligancia
est ipsi capiti in collo de quibus dicetur (4m)
in collo / Quantitas ipsius olle est maior
in capacitate cum cerebro in homine sit maius (5m)
ceteris animalibus quantitate equalis / Figura eius
est rotunda ad modum sphere ex utraque parte
leviter compresse et secundum hoc gibbosa ac
[illegible] potiora et antiora [illegible]
Et causa istius figure dicebat Galienus
8 de utilitate capitulo penultimo / Omnium figurarum
nulla magis passibilis ac est sphera et maxima (6m)
et capacissima omnium equaliter habentium perimetrum
est rotunda / Substantia eius apparebit esse (7m)
ossea et panicularis ac medullaris (8m)
Et complexio sua primum patet ipsius (anathomia capitis)
¶ Partes autem olle capitis secundum Avicennam
in suo canone libro 3o capitulo 1o sunt 7
aliter 9 quarum [illegible] continentes et totidem
contente / Primo ab extra sunt capilli post cutis
deinde caro musculosa deinde panni-
culus [illegible] post vero carneum / Subsequitur
[illegible] dura mater et pia mater
deinde substantia cerebri / post vero [illegible] cerebrum
iterum pia mater et dura mater / Ultimo
rete mirabile / Deinde os quod est
cerebri basis et complantationes nervorum
orientium ab eo / de quibus per ordinem dicendum est

De pelle cute et carne musculosa satis
est superius dictum. ¶ De cranio panniculo
que vocatur pericranium qui cooperit
totum craneum. est sciendum quod est nervosus
et oritur a dura matre et ligatur ad cra-
neum ligamentis nervis venis intrantibus
Septem partes ossium cranei et exeuntibus per commissuras cranei. ¶ Con-
sequenter invenitur os quod craneum nuncupatur
et non est ex uno osse continuo sed ex 7
coniunctis ordinatis ad hoc quod si accideret
lesio in uno non transeat ad aliud et con-
iunguntur ad commissuris serratilibus ut
vapores ab ipso cerebro valeant expira-
primum os capitis re. ¶ Primum ossium olle capitis est a parte
anteriori et est coronale dictum quod ducit
a medio orbicularum usque ad commissu-
ram transversantem craneum et sunt in eo foramina
oculorum et colatoria narium prope per
quandam additionem ossale ad modum creste
gallie cui complantatur cartillago dividens
nares. ¶ Est tamen sciendum quod coronale
aliquotiens invenitur divisum cum commissura
in medio frontis transversaliter quod ut plurimum
Secundum os in mulieribus reperitur. ¶ Secundum os est
a parte posteriori dictum occipitale et con-
cluditur per quandam commissuram descendentem
transversaliter ad modum litere lambde cuspide
de septe et est durum perforatum inferius
unde descendit nucha a cerebro per
medium spondilium usque ad finem dorsi.
3 4 os ¶ Tertium et quartum sunt in medio lateraliter
dicta parietales et dividuntur per quandam
commissuram secundum longitudinem olle et per duas
commissuras dictas usque ad ossa aurium
5 os et 6 et sunt contigua. ¶ Quintum et sextum sunt ossa
dicta petrosa quia dura. Dicta etiam mendosa
quia squamose coniunguntur cum parietalibus
dictis in quibus sunt foramina aurium et
additiones maxillares emunctoriorum et
producuntur secundum longitudinem parietalium dictorum
a commissura lambde usque ad medium ossium
7 os temporum. ¶ Septimum os est papillare
sive basillare quod velut cuneus est
firmat et sustinet omnia dicta ossa super
palatum. Et in eo sunt foramina et spon-
giositates multe ad purgandum superflui-
tates cerebras. Et cum hoc durissimum huius
substantiam. ¶ Sunt ergo septem ossa olle capitis
et ita inveniuntur in capitibus mortuorum
coctis et divisis cum aqua bulliente.
¶ Et ita nominat ea G. pri. de util. ca. 2a.
Vel inquit duo ossa bregmatis quia continentur
utrimque a duobus ossibus duris et densis
et osse posterius et anterius in quo

applicantur ossa temporum. ¶ Septimum
est illud quod secundum palatum basillare quod
quidam quidem superioris gene, quidam vero
capitis extimant innatens ambobus
ad instar cunei. ¶ Ex quibus apparet quod
¶ Guillelmus et lanfrancus et etiam Henricus
male viderunt anothomiam quia dicunt os
paxillare esse sub osse lambde et esse unum
de ossibus colli. ¶ Et dicunt etiam ossa
petrosa esse addita super ossa parieta-
lia et non tangentia cerebrum neque esse
de principalibus. ¶ Cuius oppositum est verum. ¶ Ce-
ergo quod septem sunt ossa principalia conti-
nentia cerebrum. ¶ Sunt tamen aliqua alia specialia
ossa non principalia propter aliquod iuvamentum
ut os creste dividens colatoria narium
infra cerebro. ¶ Et ossa pectoris que sunt faciei
et non olle. ¶ Et quedam ossa arcualia
et clavicularia sub osse aurium in quibus
implantantur et firmantur musculi seu cor-
de mandibula annectentes. ¶ Et ita nominat
Haly abbas in sermone secundo partis prime libri
regalis dispositionis capitulo 10 de ossibus capitis
assignans. ¶ Et ipse hoc dicebat omnia igitur
que in craneo sunt ossa xv sunt. ¶ Avicenna vero
que non posuit nisi quinque intellexit
que de hiis veras commissuras serratiles quas
tres posuit quod autem essent alia duo
[illegible] in quolibet latere linea commissurarum sta-
mosas et mendosas non negavit. Primo
in fine capituli sub ossibus paribus intelligo
¶ Et hec sufficiant de anothomia cranei et propriis
particularibus quibus [illegible] continentiam
¶ Partes autem intrinsecus contentas
non potuit demonstrare ad oculum nisi dividatur
craneum cum aliqua serra secundum rotunditatem
et tunc elevata parte superiori apparet
quod occurrit dura mater. ¶ Et pia
mater et sunt duo panniculi nervosi [illegible]
a parte cranei. ¶ Alter a parte cerebri involue-
ntes et cooperientes totam substantiam ipsius
a dura matre oritur per commissuras per
craneum. a pia matre infunditur cerebro
[illegible]. ¶ Et veniunt eis vene et
arterie ab intra per foramina ossium
inferiorum et ab extra per commissuras
ossium superiorum. ¶ Deinde sequitur ipsius Nota de substantia
substantia cerebri et est mollis et alba figure cerebri
rotunde secundum additionibus quas in ipso
et ad [illegible] ipsius secundum longitudinem
a medio ad anterius geminantur et com-
planantur spiritualia et alia organa multa
ut si alterum ipsorum patiatur reliquum
famulet. G. de util. ¶ Cerebrum secundum

Nota de ventriculis cerebri et que virtutes in eis
organizant

longitudine het tres ventriculos et
unumquisque vent het duas ptes et in
quali pte organizatur una virtus
In prima pte ventriculi anterioris assignatur
sensus cois / sm̄ secunda ymaginatiua / In me-
dio ventriculo situatur cogitatiua et rōnal
/ In posteriori vero situatur et memoratiua / Et
qz inter istos ventriculos anterior ē maior
/ Medius minor / posterior mediocris / Et
de uno ad aliud sunt meatus per quos
transeunt spūs / Et in anteriori sunt additiones
mamillares in quibus fundantur sp̄s odoratus
/ Et ab ipso in maiori pte oriuntur septem
paria nervorum sensitivorum que producuntur
ad oculos et ad aures ad linguam ad stom
et cetera membra ut dicetur / Et arigines
eorum et forma parum transeunt / quod
non nudi sed involuti panniculis incedunt
ut videbis / Circa medium ventriculi
non longe vocatur lucerna et unum foris
et Nuchaformis / Et carnes glandu-
losas replentes et sub panniculi rethe
mirabile situatur arius solis a corde
venientibus contextum in quibus fit per cella-
boratione de spu vitali animalis / Postmo
inspicies quod nucha vel dorsal me-
dulla a parte celi fada vel a pte posteriori
cerebri oritur et non nuda sed involuta
duobus panniculis quemadmodum et cerebrum
descendendo per medium spondiliorum
usque ad finem dorsi atque oritur principium
omni motui ut inferius dicetur ipsa enim
similis est cerebro ymo pars eius videtur
et propter hoc sinchonta sua sunt sicut
cerebri ut dicit G 12 de util pt ca
12 / Et ita est expedita anathomia
olle capitis et pecti eius quantum ad
illa que in contenta sunt in ipso / Restat
nunc videre de egestionibus olle capitis
et pati ulud ape et malas genes
/ Ex quibus apparet quod ulud penetrantia
totum cranium sunt piculosa et mag
tangentia telas cerebri / Et adhuc
plus tangentes substantiam cerebri / Preterea
operationes circa cumsuras sunt suspecte
de casu dure matris super piam et de
compressione cerebri / Omnes incisiones
capitis debent fieri secundum incessum
pilorum quia ita vadunt musculi et pondu
ligandi dat ipsum propter rotunditatem
ut dicetur infra Ca^m 2^m de anathomia
particule faciei et particularium eius
Faciei sunt frons supercilia oculi
nares aures tympora gene

os et mandibule cum dentibus suis / Frons
non continet nisi pellem et carne mus-
culosa quia os quod ē subtus ē de corona-
li os et in superiori tabula elevatur et
ampliatur eius concavitas ac si ibi
esset os duplicatum et facit formam sup-
cilio / Supercilia autem sunt ad decore
et propter oculos facta et ideo pilis sunt
ornata incisiones circa istas particulas
debent fieri secundum longitudinem corporis quia ita
vadit musculus qui movet supercilia
et non secundum rugas / Oculi sunt instrumentum
visus et sunt infra orbitam que ē pars
coronalis et ossium tymporum collocatam
quorum origine et [illegible] de utilitate ca^o fiali
ita narrant G nervos opticos oportet esse
perforatos ut esset via spiritus et procede-
re a duabus partibus et quod uniuntur inter cerebrum
et postea separantur ad quemlibet oculum de parte
aqua oriuntur non cruciatim neque primus
dexter se de dextris ad sinistras ut putaverunt
quidam / Sunt enim ipsi compositi ex vij
tunicis et tribus vel x or thu de vij tunicis
/ Prima ab extra ē conjunctiva alba et grossa
que circumdat totum oculum excepto quod apparet
de cornea et oritur a panniculo cooperiente
cranium / Alie vero sunt interiores et constituentes
totum oculum et propter diversitatem colorum
variantur se circa medium oculi in loco
dicto yride dicitur solum formaliter tres
a parte cerebri et tres ab extra / Prima oritur
a parte dura matre et pars interior dicitur sclero-
ticam exterior cornea / Secunda oritur
a pia matre et pars interior dicitur secundina et
exterior uvea et hic foramine pupille
/ Tertia oritur a nervo optico et pars
interior dicitur rethina / exterior supra
cristallinum vocatur aranea / Et ita sunt in
tunice in oculo formaliter distincte et non in
tres secundum continuationem [illegible] / De
tribus humoribus / Primus ē cristallinus in
medio oculi situatus colare cristalli
forme grandinis in quo principaliter fundatur visus
/ Post ipsum versus cerebrum ē vitreus
sustinens et comprehendens a parte posteriori
cristallinum quam ambo involvuntur cum panni-
culo rami [illegible] a nervo optico generato
/ Post vero a parte anteriori magis est
humor albugineus comprehensus inter
retinam telam et illam que a pia matre ra
est orta / Circa humores assignat G
probat in loco pallegrato in regione
pupille et humorum lucidorum compositum
est talis positus ex parte oculi / Musculos
hic nervos motivos descendentes a
sextis pari nervorum et musculos sex

1

ipsum mouentes et venas ac arterias
et carnes spongiosas circa lacrimales
spacia replentes. Et hii musculi se palpe-
bras cartillagiosas cum pilis dentatas
superiores claudentes cum vno angulo
et aperientes cum duobus circumpalibus. Curan-
tur medicina et modi magis specificantur
in libro de oculis et in alchoati. Et in
libris specialibus oculorum cyrurgico tamen
sufficiunt ista. Forma nasi continet — Forma nasi
partes carnosas et ossosas atque car-
tillagiosas. Pars carnosa habet cutim
et duos musculos circa ipsius extremitatem.
Pars ossosa habet duo ossa triangulata
quorum angulus est super nasum et bases
iungentes se ab vna parte per medium
longitudinis nasi et ab alia super genas.
Pars cartillagiosa est duplex vna ex-
terius que facit extremitatem nasi. Alia
interius que diuidit nares. Nares — Nares
autem sunt due canales ascendentes vsque
ad ossa colatoria vbi applicantur additiones
mamillares cerebri in quibus est odoratus
et descendentes vsque ad palatum prope vuulam
per quas canales attrahitur fumalis euapo-
ratio ad locum dictum et aer inspiratur et
respiratur ad pulmonem tempore suo et cerebri
expurgationes suppluentes. Aures car- — Aures
tillagiose et anfractuose supra os
petrosum ad audiendum sunt ordinate ad
quas perueniunt per foramina tortuosa
dicti ossis petrosi seu immi de quinto pari
neruorum cerebri in quibus est auditus. Et
sub auribus sunt carnes glandulose que
sunt cerebri emunctoria iuxta que loca
transeunt vene que ut dicit Lanfrancus portant
partem materie spermatice ad testiculos
que si incidantur perditur generatio. Cuius
contrarium tenet Galienus ut inde sperma creatur
aliunde. Tympora gene maxille sunt — Tympora
partes laterales faciei et continent in se
carnem musculosam cum venis et arteriis
et partes ossosas. Musculi illarum par- — Musculi
tium sunt multi. Primo sunt septem moue-
tes genas et labia superiora et secundum
aliquos veniunt a furcula et partibus
inferioribus. Deinde sunt duo scilicet
haluate qui mouent mandibulam
inferiorem quidam eorum aperiendo qui
veniunt a loco clauium a parte aurium
quidam claudendo qui descendunt de
superius transeundo sub arcum ossium
tymporum et dicuntur tymporales et sunt
valde nobiles et sensitiui quorum lesio
est multum periculosa et ideo natura

sagaciter ad custodiendum ipsos arcum
dictum in ossibus tymporum ordinauit.
Sunt etiam alii musculi ad molliendum
et masticandum et illi veniunt ma-
xillarum. Primus istis musculis veniunt
nerui de tertio pari neruorum cerebri. Sunt
etiam cum ipsis vene et arterie multe maxime
circa tympora et angulos oculorum et
labia vtraque. Partes ossose dictarum partium
sunt multe. Ossa genarum licet
non appareant nisi duo iuncta sub naso
sunt tamen x ut dicit Galienus. Sunt etiam
duo ossa parietis seu tymporum que faciunt
vna parte orbite et eminentiam pomale
circa genas producunt quandam additionem
versus additionem ossis petrosi ordinatam
arcum dictum sub quo transeunt et custo-
diuntur musculi tymporales. Sunt
etiam ossa mandibule inferioris de quibus
dicit Galienus in xi tertio particula inferior non
tenere os vna habet in sua media diuisione
non dico in infantibus. Secundum extremitate barbe
et partem dominatorum dicebamus frontem et
in extremitatibus habet inequalitatem tamen
apposita versus tymporale musculum
tenendo et vbi fortiores vocantur ex
plantatores. Consequenter remedium est ad — De ore
particulas oris que sunt quidem labia
de quibus dictum est dentes lingua pa-
latum et vuula. Dentes quidam sunt de — Dentes
natura ossium licet dicantur habere sensum
secundum Galienum in xi de vtilitate habent tamen rone
quorundam neruorum descendentium a tertio
pari ad radices eorum. Sunt etiam ut
plurimum 32 in vtraque mandibula licet
in aliquibus non reperiantur nisi 28 videlicet
duo duales duo quadrupli et duo
canini 8 molares et 2 caysales.
Et habent radices infixas in mandibulis
quidam vnam quidam duo quidam tres quidam
quatuor. Neruorum nutrimentum sunt non. Lingua — Lingua
est particula carnosa mollis et spon-
giosa ex multis neruis ligamentis venis
et arteriis composita propter gustum primo
ordinata ad loquendum et cibum in ore
gubernandum vtilitate plenus ad ipsam
veniunt nerui gustatiui motiui de
secundo et sexto pari. Habet etiam x musculos
qui ab additione sagittali et ab osse
laudiformi oriuntur. Sub ea carnes
glandulose in quibus sunt due orificia
per vnde egreditur saliua tamquam eius cul-
trix et humectatorium. Constat or-
dinate retro ipsam linguam versus

palatu[m] sut fauces et ad medale uuula pendens .i. ad spandiu[m] sue inma[ri]o palati vocat[ur] tota superior pars oris et est velatu[m] vna cu[m] ptib[us] suis quoda[m] panniculo orto a panniculo interiori ipius stoni et meri. Et hec sufficiat de ptib[us] facie. Egritudi[n]es put pati multas et diu[er]sas adcantione qd et pnosticantz multu[m] co[n]ferunt p[rese]ntia.

Ca[pitulu]m t[er]tiu[m] de anathomia colli et partiu[m] dorsi

Quid sit collu[m] et qual[is] situs ei[us] et colli gancia nullus ignorat. Sz gulu faringe seu trachee artie quod idem est principali[s] qui[n]d q[ui]d pticulas aliarz ascendentiu[m] et descendentiu[m] p[er] ipm suu[m] sit i. 8. de vtilitate p[ar]t[ium] qu[e]re[n]tur e[st] de mostratu[m]. Sut eni[m] i collo dup[li]ces ptes cotinetes .vz. q[ue] ipe collu[m] co[n]stitunt et co[n]tente que p[er] ipm tra[n]seunt. Ptes co[n]tinetes sut cutis carnes musculi et ligameta et ossa. Co[n]tente sut trachea d[i]c[t]a ysophagus siue meri epyglotus siue guttur ul gula nerui vene et artie atq[ue] porco nuche siue dorsalis medulle. Quor[um] ath[oz] p[er] ordine[m] dicat[ur] incipie[n]do a trachea t[ame]n a p[ri]n[cipi]o. Repedita anathomia v[ir]g[u]l[a] gule siue colli sedm longitu[d]i[n]es anteri[us] p[rim]o apperit trachea artia que est via aeris ad pulmone[m] pcedens de ipo ad guttur siue ad gula[m] ul epyglotu[m] co[m]posita ex multis cartillagiosis anulis i[n] copletis a pte meri quos sibi inuicem et ligat cu[m] panniculo forti et leni. Deinde post ipam sup[er] spondiles est meri siue ysofagus q[ui] e[st] via cibi procedens de gutture penetrando dyafrag[ma] vsq[ue] ad ventre[m] siue stoma[chum]. Et est co[m]posita ex duab[us] tunicis villis latis intuita co[n]tinuata cu[m] pellicula oris et co[n]tinua carnosa q[uae] co[n]tinu[a]tur cu[m] pellicula ipius ventris. Sup[er] istas vias a pte oris gula est sz guttur ul epyglotu[m] q[uo]d p[ro]ut repuit co[n]tinu[e] est de puti re pticula cartillaginosa creata ut sit vocis instru[mentu]m et clauis faringe tp[re] tra[n]sglucionis mete q[ua]da[m] addicione linguiformi q[uae] e[st] i alta parte eius q[uo] quid ex tribus cartillaginib[us] est co[m]posita ita qua[m] 20 musculi i[m]plantitur totu[m] et singlas ptes mouetes ascendendo descendendo et alios mot[us] faciedo put in libro de voce et de motibus liquidis clarissime e[st] dedutu[m]. Deinde constdam i[n]uoos duplices discesiuos ad stomacu[m] et ad vistera ppt ipius relisinos venientes de inferiori[bu]s p[ro]p[te]r voce supius iuxta epyglotu[m]. Consydrabis etia[m] magnas venas et artias q[uae] ramificatte iuxta furcula ascendut p[ro]p[ter] lata colli ad ptes supiores q[uae] guidegi et appopletice profunde seu subbechales nucupant[ur] quor[um] incisio e[st] valde piculosa. Consequent[er] gira paru[m] co[n]tinentu[m] et facietu[m] collu[m] que sut cutis carnes musculi ligameta et ossa seu spondilia septe videat[ur] qualis anathomia spondiliu[m] et totaus dorsi. Spondile d[icu]ntur oss co[n]stitues dorsu[m] foratu[m] i medio p[ro]p[ter] q[uo]d nucha tra[n]sit et i latib[us] p[er] vnde mi exeut multa hus additamenta ascedes et descendes et extimus facie[n]do spina[m] dorsi salti media pcedentia. Dorsu[m] est illud quod velut tecta seu carina est positus a capite vsq[ue] ad anu[m] ex multis et variis spondilib[us] sucessiue ad tuedu[m] nucha ordinat[ur]. In dorso aut[em] sz 12 et 13 de vtil. p[ar]t[ium] sunt qua[tu]or maxi[m]e ptes sz collu[m] spatule lumbi et vocatur ab aliquib[us] sacru[m] os ab aliquib[us] amplu[m]. Sedm collu[m] sunt septe spodiles. Secu[n]du[m] metha fre[n]i q[uod] spatula d[icitu]r 12 sz lumbu[m] 5 sz sacru[m] os x sut ergo 28 vel 29 spodiles et x ossis sacri et 3 ossis caude que ue n[on] sut spondiles sz similitudi[n]e q[ue] nare ut vitare qr tres p[ri]me sut valde grosse et n[on] h[abe]nt addita nec foramina alate sz ante est multu[m] cartillaginose salti ultie assilates se ad modu[m] caude. Et ita i su[m]ma dicit[ur] 30 spondiles. Et si quadz spodile tra[n]sit vnu[m] par. nuoz orie[n]tiu[m] a nucha 30 erit p[ar]ia nuoz nuche et vnus sz comite qui ab vltima eius oritur pte. Et si a cebro septe erit su[m]ma nuoz 38 ut supius de nuis et i capite d[ic]t[u]m est. Sunt etia[m] ptea nuche sunt dorsi pdia sz in latib[us] spondiliu[m] dorsi p[er] longitu[dinem] qu[e]da[m] carnes musculose ad iacentes ut sint i[n]ins valit q[ui] nr[i] lenge appellat. Et ta[m]en h[ic] e[st] panniculus vl[tim]o sup[er] cranen et alia ossa grossi

Egritudines faciei

Trachea ysophagus seu meri

Trachea artia

Meri seu ysofagus

Gula guttur vel epyglotu[m]

Nerui ibide[m]

Vene magne et artie ibide[m]

Spondile

Dorsu[m]

Sacru[m] os Collu[m] Spatule lumbi

ligant spondiles omnes ¶ Sunt quo
que in collo spondiles septem per latera
quorum foramina egrediuntur .i. paria
nervorum a parte nuche que ibi
sunt que portant sensum et motum
ad humeros et brachia / Et ad partes
aliquas capitis et pertinet colli.
¶ Carnes colli sunt simplices logales
ipse dicte duces inter spondiles ut
dictum est iacentes / Musculose exquibus
sunt thenodes moventes caput et
collum quia secundum 20 mundo ut ait G. et
carnes replentes vacua loca ligu-
menta comunia ligantia caput cum collo
et spatulis sunt multa a parte anteriori
sunt duo grossa descendentia de sub
auribus ad furculam / a posteriori vero parte
sunt alia maiora ligantia spondiles
dorsi in latibus descendentia ad spatulas
alia maxima ita quod musculi et ligamenta
stant in circuitu colli facientes choreas
flectentia elevantia et circumvolventia
collum et caput / Absque enim hiis non esset
possibile facere articulationem secundum G. ubi
supra ¶ Ex quibus apparent illa sex
ut septem que inquirunt in quolibet
membro ¶ Restat nunc videre de egritudinibus
Colli multas pati sunt pretermittes
et ipse et in suis contentis ut volnera
dislocationes apostemata quia ideo omnia se
plaulosa apparet etiam quod incisiones in
ipso debent fieri secundum longum quare talis
est incessus partium eius / secundum quod modum
dat ligandi ut dicetur infra

Capitulum quintum de anathomia homoplat
et brachiorum seu manuum magnarum

Post collum sequitur clibanum
sive thorax / sed quia sunt partes
superiores primus ab eo in plan-
tantur spatule et brachia per consequens
ideo de ipsis est primo dicendum homoplata
spatula humeri quia pro eorum recipitur
depicti ¶ Que autem sint iste et qualis
sit eorum situs et colligantia apparet / Ista
autem sunt ad apprehendendum et defendendum
organa in primo de utilitate particularum / Cre-
ator loco armorum homini manibus
et ratione providit. Avicenna vero ideo de-
corum quod manus an organa et ratione
ad artes dispositas / Partes autem componentes
ista sunt cutis. caro. vene. arterie. nervi
musculi corde. ligamenta panniculi car-
tillaginos atque ossa de quibus per ordinem

in istis est videndum / Et primo in ipsa
spatula in qua quilibet est cutis et caro iam
supra est dictum Musculi et corde
moventes brachium descendentes de
collo et pectore per ipsam tiuscunt et
cophaudetes et volventes iunctura
ossis ulne secundum adiutorii implantantur
Nervi autem a nucha colli derivantur vene
et arterie ab infirius ramificantur ut
dictum est / Unde talia in spatulis non
multum manifestantur de ipsis primo a-
breviatur ¶ De ossibus est sciendum quod
ipsa sunt duo primum est os spatulare
a parte dorsi / Secundum est furcule a
parte thoracis / Os spatulare quod
assimilatur pale quia est latum et tenue
a parte dorsi cum quadam eminentia
tenui per medium / et a parte iuncture
est aliquantulum longum rotundum ad mo-
dum manubrii cum tali additamento
in fine primum est fovea que est in
medio recipiens caput ulne Os
est supinus curvum et acutum ad modum
rostri corvi / Tertium est a parte similiter
magis curvum ad modum anchore Os
furculare est rotundum et firmatur in
concavitate quadam in parte superiori os-
sium thoracis et habet duas brancas
una tendit ad unum humerorum et alia
ad aliud et ligat / et firmat illas
duas additiones rostrales ut illa
foncalis de medio finis teneat
caput ulne in iunctura non sunt autem
autem illa additamenta ossa alia ab
osse spatule ut dicit Lafrancus
et Henricus / sed sunt partes spatales
primus Et quod hoc sit verum experientia
docet Et ita affirmat G. 13 de
utilitate particularum capitulo xi et xii dicens ipsas
homoplatas copia et cacuminis in eminen-
tiam humeri tegens et eam clavi
copulans simul quod cooperimentum
et custodia debet esse totius arti-
culationis quod secundum hunc situm quod et
prohibiturum quidem supinus caput bra-
chii Et cum hoc habet tres magnas
colligationes exeuntes de capite
humeri quod ulna in circuitu stringitur
a maxis thenaticibus ortis a maxis
musculis venientibus a pectore et spatula
implantatas ossi ulne moventes eum
quod deorsum supinus tendentes quod

no de osse spatule
ptes componentes

infine quidam cum tenularie gutentes
pes aut sub pfata mictura sb assella
dicit q ex carnib3 gladulosa adimplet
i qua emutorium cordis assignat
Consequent dd'm est de brachio q
man9 mag dr qua i tres magnas
ptes ut p3 i 2o de util cu2o dividit
vna quid vlna / alia vo puu bra
chiu / alia vo atrothiga · i · pua man9
noiat et ipa eciā ht tres supius
noiatas Nunc qualis ē cutis z caro
ut de alijs est maifestu ¶ De arterijs
aut z venis matib que i veniut
i brachijs simul fit smo ppt causam
supius dcam ¶ Postq̄ua eni ipse
ramificado de suis pricipijs ad sub
assellas ramificat ibi ad duas ptes
quaz vna tendit ad pte exteriorem
brachij z alia ad antiore Illa vo q
tendit extius stati ramificat z vn9
ramus ascendit supius ver9 spatlaz
et ad caput alt descendendo ramificat
in duob3 quoz vnus diuidit p bra
chiu extius i multis ptibus z dicit
funis brachij / alt vo ramus descēdit
p pte supiore brachij z maifestat
i curuatura cubiti z vocat ibi cephalica Et
de illo loco descendit ad manu z ma
nifestat int pollice z indice Et dr
cephalica oclar Illa aut ps q diuisi
erat i subassellis q tendit ad pte
inferiore descēdendo mait i curuatura
cubiti et dr basilica z de illo loco de
scendit ad manu / z maifestat int
digitu mediu et auricularē / Et dr
saluatella ab ist duab3 venis dut
q sut i curuatura digiti cubiti mat
vena ramus cois q app3 i medio ab aro
q dr media siue corpalis ¶ Sunt
g̃o i brachio xor ul quinq3 ysse vene
et tonch artic cp ma ysio e pclosa
ppt carnem magnam sagimus flexio plis
cum sut alij rami de quib3 ppt car
pinitate cyrurgicus no ht curare
¶ De neruis dr q anucha pspondiles
colli descēdut ad brachia singula
ni or nobiles nui vn9 posticus alt
antic9 · alt supi9 · alt inferius q dispe
ptodu ul ppse tra seudo p profund
corpus ul misti cu musculis cord
et ligamēt sensu z motu dessudit
brachijs vniuss ¶ Musculi ex neruis

dictis et carne et panniculis efficiut
quadr ptiles z mag vz i adiutorio
mouetes manu pria z quidz i ma
mouetes digitos / Curuozz caro de mo
se sic maifesta ut supius dcm fuit
et denuda a carne ad tres digitos
ppe mictura q si vulnerarent mag
piculu i ferent ¶ Sut eciā i brachio
multa ligamēta q de ossib3 descēdut
et ptrusent p micturas z cu cordis
amplificat tenet eas ligatas q3
incisio ē dapnosa ¶ Relacio de ossib3
scd'm diuisioz dcam man9 magne
est dicēda ¶ Supma pte q dr vlna
siue adiutoriu est vnu solu os
medullosu z ē ab vtraq3 pte rotud9
superior rotuditas q ē vna sola in
greditur pixide siue fouea spatule
et costituit mictura humeralem
Inferior rotuditas ē dupx i medio
cui9 ē vnus conus / ac si essz pollipha
dupx p vnde trisunt cordē cu qb3
hauriut aque et a pte interiora
ht quida emincēia pica et retro
ht qrda cōcauitate q recip caput
seu additamēti rotud maior focil
ce excitatonis brachij / Ita q ille
rotuditates ingrediut cōcauitates
focilium tpe extensionis z plicatois
brachij z faciut cubitale i mictura
brachij z faciut brachiu pium que ē
i qua incipit brachiu pium que ē
scda ps dicta i quo sut duo ossa
focilia dicta vz maius q ē inferius
longi9 alto ppt additam becata q
dcal est et tendit vsus digitu minore
faciēs ex vna emineccia gibbosam
ad modu camille / Minus vo ē supius
et tendit a plicatura digiti cubiti vsq3
ad manu vsus pollice ac si vellet
addere i ipm ¶ Et in vtraq3 capite nor
sut fouee recipietes rotuditates vsus
cubitu recipiut rotuditates cōdua
les adiutorij cu addita to becato
deo cubiti · et vsus manu rotuditates
ossiu manus z sut grossiora ambo
et ingecia se i micturis z i medio
graciliora / z distanciora ut cotineat
lacertos z musculos z vbi tendunt
ista duo focilia et cōtingūt cu
ossib3 man9 fit mictura ipi9 z int
pit ipa i q sut tres acies ossiu et
iuguit z infibra cu suis rotuditatib3

Emuntorium cordis

De arteriis et venis

De neruis

De musculis

Ulna seu adiutorium

Focilia

cum foveis superioribus supina acie sunt tria ossa quia additur focile quasi desuper tenens locum unius ossis / Juxta acie sunt quatuor. et in superiori est propius prima in qua firmatur primum os pollicis Et ossa istorum duarum acierum sunt curta In tercia acie sunt minora ossa magis longa quam alia. pars prima duarum acierum dicitur rachesta aut carpus. pars alia dicitur pecten aut metacarpus / Et postea sequuntur digiti / Et in quolibet sunt tria ossa Et ipsi sunt quinque sunt quoque 15 ossa digitorum et pecten manus 27 duo ossa in magno seu manu magna sunt 29 ossa Et sic apparet numerus partium dictorum membrorum / ¶ Restat videre de egritudinibus que in eis possunt accidere multe ut apostemata vulnera dislocaciones fracture paralises propter quarum anathomiam videre potest quod incisiones debent fieri secundum longum et rugarum quod ita mediante musculi videre etiam potest quod in istorum iuncturis difficilior ad dislocacionem et ad reduccionem est cubitalis facilior humeralis mediocris manualis / Potest etiam videre partes ad quas nervi proprie fit dislocacio / Potestis etiam considerare quod in paralisibus istorum membrorum remedia debent applicari circa spondiles colli quia ab illis oriuntur nervi

rachete aut carpus / pecten aut metacarpus

29 ossa sunt in tota manu

Nota bene de applicacione remediorum ad spondiles colli in paralisi membrorum

Capitulum quintum de anathomia pectoris et partium eius

pectus thorax

Pectus sive thorax arca est membrorum spiritualium Et ideo sunt in eo quedam partes continentes et quedam contente / partes continentes sunt quatuor cutis caro musculosa mamille atque ossa / Contente sunt octo cor pulmo panniculi ligamenta nervi vene et arterie meri ysophagus / Qualis sit cutis et caro satis apparet / De mamillis quod sunt super carnem dictum est quod ipse sunt composite ex carne alba glandulosa spongiosa et ex venis arteriis atque nervis / Et propter hoc habet colligantiam cum corde epate cerebro atque cum membris generativis / ¶ De musculis longitudo loquendo sunt secundum avicennam in pectore sunt 80 aut 90 musculi quidam eorum sunt communes collo quidem humeris et spatulis / quidam sunt dyafragmatis / quidam vocantur proprii thoracis / quidam costarum quidam dorsi / ¶ Ossa pectoris sunt explicita a parte anteriori sunt septem que vocantur ossa thoracis / et sunt multum cartillaginosa super quorum primum a parte gule recipitur in piside pars furcule superius dicte et desubtus ipsorum in fontella apud orificium stomachi est quoddam additamentum cartillaginosum ensiforme vocatum / a parte posteriori versus dorsum sunt 12 spondiles per que transit nucha a qua oriuntur 12 paria nervorum portancia sensum et motum musculis supradictis / A parte laterum in quolibet latere sunt 12 coste septem verum vere et quinque false sine mendose (?) quod non sunt integre ut predicte quarum formam quilibet potest videre / Et hoc sufficiat de partibus continentibus

De mamillis

Ossa pectoris

Nota a quibus spondilibus oriuntur nervi (?) ...

¶ De partibus contentis si vis bene facere anathomiam quod incidas pectus secundum latera et removeas partem anteriorem et caute propter mediastinum et apparebunt tibi interiora duorum et principalissimum est cor quod est vite principium / Et ideo tanquam rex est sedens in medio pectoris non declinando ad aliquam partem nisi situm ... secundo de vel est situatum et intelligitur centraliter quod quantum ad partem inferiorem vult medium declinare ad partem sinistram propter locum epatis quantum ad superiorem dextram ut det locum arterie / Est eius forma cordis ad modum pinee inversate eo quod acuitas cordis respicit versus inferiora corporis et latitudo eius que est radix versus superiora / ¶ Cordis substantia est dura quasi lacertosa in se habens duos ventriculos dextrum et sinistrum et in medio foveam ut dicit G. in quibus digeritur sanguis ipsius membri talis venis ab epate et efficitur spiritualis et spiritualis qui delegatur per partes arterias ad universum corpus principaliter ad alia membra plura ad cerebrum in digerendo suscipit aliam naturam et efficitur animalis Et ad epar et efficitur naturalis et ad testiculos vasibus efficitur generativus Et ad omnia alia membra vivificativa ... est eius virtus omnium virtutum corporis et aeris completivus ... / Et propterea duo sunt orificia per dextrum ingreditur vena vene ascendentis portantis san-

Cor

Substantia cordis

ab epate supi9 ¶ Et ab eod egredit²
et vna ps que dr vene arterialis
vadit ad nutrendu pulmone ² re
siduu ascendendo ramificat² i multis
ramis vsq ad extrema ut supius
dcm est ¶ Et ab orificio sinistro egred
vena pulsatil cui9 vna ps vadit
ad pulmone q dr venalis portans
cu fumosos vapores ad pulmone et
aere introducens ad ipm cor refri
gerandu et alia ramificat² inferius
et supius sicut dcm est de alijs
venis ¶ Et sup ista orificia st tres
pellicule aperientes et claudentes
introitu sang et spus tpe conuenienti
Et iuxta ipa sut due auricule p qs
ingredit² et egredit² aer & spus
a pulmone ¶ Recipit² etia i eo os
cartillaginosu ad firmandu et robora
du ipm ¶ Cor etia cooprit² a cap
sula qda forti panniculosa p circuitu
a q vocata ad qua descendut vene
sicut ad alia viscera interiora ¶ Ipm
aut cor ligat² cu pulmone ² suste
tatur et firma² p mediastinu ¶ Ex q̄b;
appet q colligancia ht cu ossib; me
bris ¶ Appet etia q tunice dignitat
est q longo tpe no sustinet panniculus
Sup ipm cor ad refrigerand vola
tizat pulmo cui9 sba est molle rara
spongiosa atq alba infra q iserunt²
triplicia vasor gna & ramus
vene arterialis qui oritur ut dcm e
ex dextro ventriculo cordis ² ramus
arterialis vene que venit ex sinistro
et cu hijs rami diuisi ex trachea
arteria portantes sibi aere spt cor
¶ Et hec quidem vasa diuidut² per totu
pulmone vsq ad minima ¶ Pulmo
aut quq ht lobos vl pennas duos
i pte sinistra tres v'o in dextra
¶ Retro pulmone versus verus spondile
guttur transit mery sive ysophagus
de quib; dcm e sup ¶ Et transit etia
vena concaua ascendens de qua dicet²
infra ambo transeuntia p ipm dyafragma
et transit etia arteria ab orthi asce
dens a corde ² omnia ista cu trachea
faciunt vnu triual panniculis ² ligamentis
fortib; et carne glandulosa repletu
vsq ad gula ¶ Consequent i pectore
st tres panniculi ¶ Pmo e panniculus

In pectore sunt tres panniculi

qui ab intus tegit omnes costas q dr
est pleura ¶ Scds est mediastinu
qui diuidit totu clibanu i pte dextra
et sinistra ¶ Tercio est dyafragma
qui diuidit omnia spualia a nutritiuis
Et e compositus ex pleura ² syface
et panniculo cartilaginoso i medio circu
aulus a spondilib; sibi colligat et
ex ptib; carnosis maxe iuxta costas
¶ Ex quib; appet q e musculus
cui9 opo est ad anhelitu et iuuatiu
ad expulsione superfluitatu ut dr &

Capl'm sextu de anathomia ventris et partiu eius

Venter equocat² et partiu eius ¶ Primo
ad duo quitu est de pnti ¶ Primo
accipit² p hc q arabica tu stacco
appellat stom stocus e i gca tu stacco
dr mery siue ysophagus in arabica
¶ Scdo accipi²
stomacus vo dr venter ¶ Scdo accipi²
p totu regione nutritiuor ² sic accip²
hic ¶ Tercia que inquirant seqdo
hic ¶ Tercia que inquirut² in
inuicem illa vo que inquirut² in
alijs mebris ¶ Pmo de pone ² situ
eius gnali ² totali videt² q e sub
regione spualiu mebror & pti
culari posicione ² situ videtis q ps
orificialis qua p cordiale antiqui
vocauit est versus forcella ¶ Pars
stomacalis ab hinc vsq ad tres digi
tos spe vmbilicu ¶ Ps vmbilicalis
² sumenal ab vmbilico inferius
ypocondria sut a late sub costis ylia
vero sup ancas ¶ Nuc ptiu ventris
et eius anathomia no pt hic videri
u sicut dcm fuit supius venter apia²
sic longu et trasuersum ¶ Et ipso sic
apto considerent² primus ptes contine
tes et contente ¶ Ptes continentes
sut a pte anterior mirac et syfac
a posteriori spondilia quq tenu ²
card supposita ipis chirac realit
compo² ex quia or ptib; s cute pin
guedine panniculo carnoso et ex
musculis a quib; procedunt corde
syfac no e nisi vnus panniculus
abintra adherens ipi mirach ¶ Ex
quib; appz dria int mirach et sy
phac ¶ Ptes contente st a pmo est
zirbus deinde intestina p9 stoma
epar splen ¶ Mesenterium atq renes
qr vestita ² mabs dicet² i anatho
ancharu de quib; p ordine est
p sequdu ¶ Et pmo de cute pinguedie

ypocondria
ylia

no de compone
syphac et
mirach

ptes contente sut
sepe

atq3 panniculo carnoso notu e apud
omnes. Musculi sunt i ventre dati ad
ipm corroborandu et cu hoc iuvant
alia membra ad suas superfluitates ex-
pellendas. Et sunt secundu G. i x° de uti-
litate et 6° capitulo numero 8. duo longi
tudinales a clipeo stoi procedentes usq3
ad ossa pectinis. duo latitudinales a dorso
super ventrem intersecantes se per mediu
ventris ad angulos rectos. Quattuor
transversales quorum duo oriuntur a costis
lateris dextri et tendunt ad sinistra
ossium ancharum et pectinis. Et alii
duo a sinistris costis ad dextrum ossium
eorum cruciando se per mediu ventris
ad forma littere x. Elevatis autem et
abscisis hiis musculis apparet syfac — Syfac
qui pyroneon dicitur a G. a pi quod e totu
et tendo quasi totu tendens qui e pa-
nniculus nervosus subtilis et durus
adheret ut prohibeat ne musculi comprimant
membra naturalia et ut possit dilatari
et constringi ad necessitatem aliorum membrorum
et ne rumpatur faciliter et egrediantur
contenta sicut accidit in crepatis. Et ut
ligaret intestina dorso et iuvaret
membra ad expellendum expellenda ordina-
tus. Et ita patet dispositio partium con-
tinentium ipsius ventris. Ex quo manife-
statur quod dixit G. i 5° capitulo quod peri-
culosiores et difficiliores sunt vulnera-
tiones et suiciones circa medium ventris
quam circa latera quia ille partes sunt compacti- — non de vulneribus ventris magis periculosis
biliores et intestinorum conductibiliores
quam reliqua. Apparet etiam quod in vulneribus
ventris penetrantibus nisi syfac — 37 rubrica
suatur cum chirurgia bona incarnacio non
fiet. Hiis visis attendendu e ad partes
contentas intra ventrem. Ubi primo
occurrit zirbus quod omentum sive epyplon
dicitur a G. ab epy quod e supra et plon
quod est eminere quasi eminens supra
totum qui est quidam panniculus in-
volvens et cooperiens stomachum et intestina
ex duabus tunicis densis et subtilibus
sibi invicem suppositis multis vero arteriis
et venis et pinguedine non pauco
constans ad calefaciendum membra vir-
tutis ordinatu i x° de util. ca° 10°.
Cuius origo e a partibus que sunt dorsum
ipsius pyronei. Ex quibus apparet quod in-
cedit in vulneribus ventris circa periculosa

quod faciliter alteratur propter pinguedinem
et quod liquida e et non incidenda ti-
mentes cirurgici secundum G. in capitulo
loco preallegato. Post quam vero quia
intestina impediunt incisionem ana-
thomie aliorum membrorum dicendum est
de ipsis. Sunt enim intestina vasa dua- — De intestinis
bus tunicis fabricata ad perficiendam
digestionem primam et ad nutriendum i.
reddendum chilum ipsi epati mediantibus
venis mesaraycis et expellendum
fecalem superfluitatem ordinata. Numerus
intestinorum est senarius licet omnia
sint continua habent tamen diversas formas
et officia quibus distinguuntur. Tria
gracilia et totidem grossa quorum catho-
logus ponitur a G. ex de util. ca° 26.
Primum quidem post ventrem est sifac
i. portanarius sive duodenum. Secundum — i. duodenum portinarius
ieiunum. Tertium subtile. Quartum cecum. — ieiunum 2m subtile 3m
Quintum colon. Sextum rectum in quo secundum — cecum 4m colon 5m
finem sunt musculi qui regunt superflu- — rectum [illegible]
itates. Et ut melius videatur ana-
thomia incipiendo est ab ultimo intestino
quod vocatur rectum sive longaon et
ut feces non impediant ligetur usus
parte superiori in duobus locis et incidatur
in medio ligature et dimittatur inferior
pars et procedatur distendendo usq3 in-
ulia ubi incipit intestinum colon quod
est grossum cellulatum in quo feces
recipiunt formam suam et habet tamen duas
brachiaturas in longum et declinat multum
ad renem sinistrum et ascendendo versus
splenem revolvit se a parte anteriori
a parte dextra stoi sub pennula etiam
ipsius epatis ubi recipit quandam
porcionem colere que excitat eum ad
expellendum et revolvendo descendit
ad renem dextrum ad eminentiam anche
ubi incipit monoculum sive cecum
quia non videtur habere nisi unum ori-
ficium licet habeat duo valde propinqua
ad invicem per unum ingreditur materia
et per aliud egreditur. Vocatur etiam
saccus ad modum stomachi cum sit alter
stomachus. Et est ambitus de uno bono
palmo. Et postea sequitur qua habet
ad inguina. Et quia non e bene ligatum
in continuatione precipue descendit in
osseum et iniet. Et ab ipso oritur

[illegible]

yleon quod est intestinum girale lo-
gu bn 1 ul 8 brachiatarum et revol-
uit multa circa ylia et dorsu. Pz
aut invenies intestinum ieiunum
a vacuitate sic dictum multe mesaraicarum
et a portone colere delegate int ipm
et portinarium etiam ita nominatum cui
continuatur duodenum quia eius longitudo
est 12 digitorum portanarium est vocatum
ab officio quia est porta inferior stomachi
sicut mery superior. Regibus videre
potestis in paribus intestinorum inventione
clisteriorum et loca ubi debet applicari
remedia quia collica a parte anteriori
et etiam parte dextra et sinistra. In y-
liaca circa latera etiam quod illiaca intestinorum
gracilium non curatur quia periculosiora sunt
pro eo aut aliquod quia carnosiora. Et
ut melius videas alia bene est ligare
usque portanarium et incide ut est fecisti
et extrahantur intestina. Et videat si vis
primo mesentericam quod non est aliud quam textum
venarum mesaraicarum innumerabilium ramum
ficatarum de vena dicta porta epatis ad
intestina et cooperta et premunita de pa-
niculis et ligamentis coniungentibus intestina
cum dorso plena de pinguedine et carne
glandulosa deo volente revol. que videbis
separatum intestinis et ipso expulso videat
anathomizans stomachi. Stomacus seu ventriculus
est organum digestionis prime chili generativum
unde sic inspirate sunt preparatoria digestionis
epatis ita et os stomachi. Non dentes
intentus in masticatione aliquid habet digestione
cum desinit mery seu ysofagus a parte
superiori adducendo cibaria eadem et
intestina cum mesaraicis ad expellendum
nociva et distribuendum utilia digesta et chi-
losita in eo. Est enim velut promptuarium
aliquod toti omnium particularum in medio animalis
constitutum secundum G. x. de util. cap. primo
Et licet in medio sub thorace sit
positus nichilominus pars superior ipsius
modicum declinat ad sinistra versus
spondile 12 ubi terminatur dyafragma
inferior vero ad dextram. Actio aut eius est
digerere caliditate propria carnositatis fundi
sui ut dixit Avic. et caliditatibus
aliis acquisitis a vicinis suis licet et epar
adextris cum quo desuper cum suis lobis seu
digitis calefaciente. Et splen a sinistris
tuschalis cum sua pinguedine et venis
cum habet sibi melancolia ad excitandum appe-
titum mandante et desuper cor ipsum cum

arteriis suis vivificante. Et cerebrum ad sen-
tiendum sibi usque superiorem partem innoderunt
ramum dirigente licet etiam a parte dorsi
venas kili et aborthi descendentes et multa
ligamenta cum quibus alligatur spondilibus
renum. Et ita patet actus proprius et eius colli-
gancia. Iuncturae aut particulares eius sic fiunt
dicimus de mery est ex duabus tunicis car-
nosa videlicet ab extra nervosa vero ab intra cum
villis longitudinalibus ad attrahendum cum trans-
versalibus ad retinendum latitudinalibus ad
expellendum. Forma ipsius et figura
est rotunda oblonga ad modum cucurbite
carne totaliter carendo quod orificia dicta
sunt altiora corporis ipsius ad hoc quod non
fiat contentorum exitus improvisus.
Quantitas sua manifesta est continet tenz
duos aut tres picherios vini. Exteriores
pro parte multas in curatione invenimur
pro anathomizando quia remedia parti superiori
possunt conferre a parte spondilium 12 et a parte
anteriori de fontella usque ad umbilicum
. Consequenter dicimus est de epate. Epar
est organum digestionis secunde generativum sanguinis
in dextro latere sub costis falsis collocatum
formam habet lunarem gibbosam versus costas
concavam vero usque stomachum cum quinque lobis
seu pennulis ad modum manus desuper
ipsum stomachum comprehendentes. Epar sicut
et alia viscera habet panniculum ipsum
cooperientem ad quem circa sensus proveniunt
a nervis parvis. Ipsum enim epar cum pann-
iculo suo ligatur cum dyafragmate et quibus
cum superioribus fortibus ligamentis et cum
dorso et stomacho et intestinis. Et habet colli-
gancia cum eis et cum corde et renibus
atque etiam cum testiculis et cum omnibus
membris. Substantia epatis est rubea car-
nosa sicut si esset sanguis coagulatus in
sexta pro toto de venis et arteriis ut
dicetur. Epar vero licet sit corpus multis
compositum habet tamen unam simplicem particulam
carne videlicet per quam est sanguinatio et venarum
partium ita secundum quod dicit G. in secundo de
virtutibus naturalibus capitulo ultimo et in x de
util. cap. v. sicut ex musto in elegante per
ebullitionem fiunt tres substantie. Ita ex chilo
in epate per decoctionem fiunt tres substantie scilicet due
superfluitates et una naturalis substantia cum aquositate
que ad alios humores massa sanguina-
ria per urinam sola tamen dicta minor et se-
cundes substantias naturales et innaturales

ut in scdo de elementis demonstratu est co-
plete. Isti g° humores qui i epate
ex chilo ut dictu est generant se diuidunt
Quida sut naturales a naturalitate nuncu-
pati. quida no naturales. Naturales cu sanguine
mittunt ad uniusu corpus gruandu
et nutriendu. Non naturales sequestrant
et mittunt ad loca destinata pp
iuuamenta aliq aut expellunt a corpe.
Mittunt velut colera ad cista fellis
melia ad splene. flã admixturas sup-
fluitatib aquosa ad renes et vesica
Expellunt a corpe et vadunt cu sanguine
et aliquo ns putrefiunt et fiunt febres
aliq expellunt ad cute et resoluunt
insensibilr aut sensibil p sudore
aut p scabie aut p pustulaciones sive a-
postaciones. Sunt g° iiij°r humores na-
les. et iiij°r no naturales. Et aquositas
quos antiq nominant sanguinez flaz colez
melia. Cum i epate generati distribuunt
Istu modu acceamo epatis exit ve-
na dicta porta q ptica i innumerabilib
venis miseraycis iplantatis in sto et
intestinis attrahit et portat epati
tota sucrositate chili et ipa cu radi-
cib suis eu distribuit p totu epar
a gibbo vo eiusdm epatis egredit vena
dicta concaua sive kylis q et cu radia
cib suis obuiantib aliis extrahit sanguinez
generatu i eo et ipa ramificando ad supius
et inferius ut supius dictu fuit distri-
buit et portat ipm sang ad uniusu
corpus nutriendu ubi digestio pficit tercia
et quarta. Ab ipo eciã epate egredunt
alie vene et colla portates supflui-
tates digestionis dictu ad loca ppria que
dicunt. Ex qb pz actio po. sba et
colligancia et alia q inquirunt in
epate sicut i aliis mbris. Restat de
egritudib dice. Epar scdm q videt pt
pati multas egritudines ex qb leditur
sanguificacio que est actio eius ppus
et fit cachochia et ydrop. ut ydrop
e error digestie i epate 2m G. i2°
de v̄b. Et 6° de egritudine et sinthomate
Apparet eciã evidentius q medicina epatis
debet applicari in dextro latere q
pte eius sbam debet hre aliq supte
Post anathomiaz epatis dicendu e de
pticulis ad q mandant supfluitates

Vena dicta porta

Vena dicta kylis

Egritudines epatis

iam i eo ut dictu est generate. Et p° de cista fellis. Cista fellis e queda *De cista fellis*
bursa sive vesica pannicular posita
i concauitate epatis circa media penu-
la ul lobu ad recipiendu supfluitate
colerica q generat i eo ordinata. Hec
quidm bursa duo ht orificia sive
colla vnita ad aliqua distãcia scdm
rundinum. Vnu dirigit usq medium epis
ad recipiendu colerã. Aliu ad fundu stomachi
et ad intestina ad mundandu et expellend
colera ad ipa pp utilitates dictas. Ex
quib apparet situs et locus. actio. sba.
forma. ptes et colligancia. Nutritate
potest videre q continet i ea tenet
forte unu vitreu plenu. Potestis
eciã 9siderare q pt pati opilaciones *Egritudines splenis*
et in collo cõi et ppus qui i cauitate
colera no attrahit neq expellit
sz remanet cu sang et citrinat urina
et totu corpus qui i ppus deficiunt
iuuamenta que faciunt illis membris
ad que delegabat et generat accidencia
mala scdm G. i 6° de egritudine et sinthomate
et 4 micro. Splen e receptoriu *Splen*
supfluitatis melice i epate generate in
pte sinistra cu suis paliis amplexans
stomachu ordinatu. Cuius sba e rara spo-
giosa nigror q epis. figura ht obilo-
ga q quadrangulare et strictu. Et ligat
p panniculu suu i costis 2m gibbu eius
et 2m concauu cu ipo sto et zirbo.
Splen duos ht meatus per unu
trahit ab epate supfluitate dictam per
aliud demandat ipam ad stomachu pp
iuuamenta dicta. Splen mltas pt *Egritudines splenis*
pati egritudines pncipaliter duricies
et opilaciones ppt materia dictam q si
ab hiis pati defficit mundandi epar
corpus efficit tenue et discoloratu
Si deficit mittendi ad stomachu leditur
appetitus put hec legunt ubi supra
Colones continuitatis i eo no sut ita
periculose sicut sut in epate. Fortiores
medicinas sustinet splen q epar pptr
ppe pventre. medicat circa latus
sinistru put dt G. 13 terapentice
Renes sut pticule gdnundand *Renes*
sanguinez a supfluitate aquosa ordinati
Et sut duo vnus a dextris ppe epar.
Alius a sinistris bassius alteo. Sbã a
ipor est carnosa dura. Ipa vo in

forma sunt rotundi velut ovum compressum
Et habent in se concavitates in quibus recipitur
quod ab eis attrahitur. In quolibet ipsorum sunt
duo colla per unum attrahunt aquositatem
a vena kyli et purgant ab ea. Per aliud
ipsam aquositatem scilicet urina transmit-
tunt ad vesicam. Ad renes veniunt vene
et arterie et nervi ex quibus fit panniculus
ipsorum. Renes ligantur cum dorso. Renes
habent pinguedinem compassam tanquam
tecto. Renes iuxta spondiles sunt lum-
bi per quos ipsi iacent tanquam in corio celati
Inter ambos renes supra spondiles tran-
seunt vena kylis et aorti ad membra
inferiora a quibus venis satis deprope renes
oriuntur vasa spermatica de quibus dicetur inferius.
Renes possunt pati multas egritudines
per apostemata opilationes et lapides. Modum
curandi videtur difficile. Videlicet renibus
quando vesica post omnia abicitur excepto
eo si de anathomia membrorum superiorum
et renibus ad videndum anathomiam
inferiorum et tunc nervum et continuitatem spondilium
inspicias et invenies eos quosdam descendentes
alios per que descendunt quosdam per anteriorem
anathomiam ad musculos ventris et ad partes
coxarum atque pedum magnorum. Capitulum
septimum de anathomia anchiarum et partium eius
Per anchas hic intelliguntur partes
inferiores ventris assumendo
usque ad coxas et vendicando
partes sunt extremi. Quedam sunt continentes
quedam contente. Contente sunt predictes
partes continentes sunt cutis et siphac
cum zirbus et ossa. Partes contente
sunt vesica vasa spermatica matrix in
mulieribus longaon sive rectum intestinum
Nervi vene et arterie inferius de-
scendentes partes extrinsecus predictes sunt
virga testiculi atque virga. Inguina
ytantheon nates et inguina ad coxam
descendentes de quibus prius dictum est
de partibus continentibus. Cutis ad arcuum et
de partibus continentibus cutis ad abirat et
siphac et zirbum in superiori parte satis
fuit dictum. Consilio ad ossa ita est quod expe-
dit dicendum in anchis inveniuntur duo modo
di ossium. Primo sunt a parte dorsi tres aut
quatuor spondiles ossis sacri et duo ultimi
cartillaginosa ossis caude. Os post os
sacrum est valde grossum. Et secundum partem
dimiuncia usque ad anum et fine
dorsi. Foramina unde procedunt nervi
sunt amplius et non latet ut in aliis ossibus
dorsi. A parte laterum sunt duo ossa magna
in quolibet latere unum et coniunguntur cum illo
magno spondili ossis sacri a posterius
et anterius in pectine. Fracta duo os pectinis
Ita quod illa ossa sunt lata a parte ylium
angulo vocatur ylia sive ossa yliorum. In
medio ipsorum a parte exteriori sunt concavi-
tates dicte pixides in quibus recipiuntur
vertebra ossium coxarum et ibidem statim
versus partes anum est in quolibet magnum
foramen de quo dicit G. 6. de utilitate capitulo 9.
In intermedio capitis coxe et ossium pectinis
utrinque sunt scilicet foramina magna et
semita per qua descendunt nervi et
musculi vene et arterie que desuper feruntur
inferius. Sunt etiam a parte pectinis
strictura ad modum branche in pectine
se iungendo. Et licet realiter sit unum
os tres tamen habet nominationes et idem tamen ossa
dicitur ab aliquibus scilicet os ylium a parte
superiori os pectinis sive pubis
ab anteriori os femoris in medio.
De partibus contentis primum quod occurrit
est vesica que est susceptorium quoddam velut
pelvis sive sartago suscipiens urinam
a renibus in eam transcolatam. Cuius substantia est
panniculus fortis composita ex duobus pa-
niculis. Forma ipsius est rotunda. Lumi
situs eius est
quasi de uno pithere. Situs eius est
in mete sub pectine. In ipsa enim implantatur
duo meatus longi descendentes de renibus
qui porri uritides appellantur ingredientes
pellicula ipsius dyagonaliter portantes
urinam a ipsis renibus. Et etiam ipsa
collum carnosum cum musculis claudentibus
et aperientibus exiens de ipsa reflexio-
bilis tendendo per perineum usque ad virga
in viris in mulieribus sine reflexione
usque ad duos digitos infra vulva
per qua expellitur extra urina. De quibus
apparet actus scilicet passio et cetera que inquiruntur
in aliis membris. Apparet etiam quod propinqua
est ad opilationes propter collum et ad lapides
propter urina arenosa qua suscipit et
retinet ab ipsa modo tyringandi
bectur. Ipsa etiam indicat quod in collo
et extra futura pyrinei debet fieri incisio
propter lapides ut dicetur in medicinali.
Vasa spermatica sunt quedam vene
que oriuntur iuxta renes a vena kyli
et aorthi descendunt per circuitum inguine
ad testiculos tam viri quam mulieris

Vesica

Vasa spermatica

Vena aorthi et kylis

in quibus p[er] ulteriore[m] digestione[m] efficitur
sp[er]ma. Sp[er]ma eni[m] est semen igne[m]
natur[a]e hu[m]ane. In viris p[ro]ceditur ex
eo q[uod] testiculi eo[rum] sunt ext[ra]. In mu-
lieribus remanet int[ra] q[uia] int[ra] sunt testi-
culi mulierum ut dicetur. Ex quibus
apparet q[uod] p[ro]pter situ[m] istor[um] vasor[um] sp[er]ma
sapit natura[m] cordis epatis et renu[m]
et p[er] nervos qui gr[ati]a delato[rum] a cerebro
descendunt ad testiculos cerebru[m] in h[oc]
collat[ur] et sic et p[er] q[uod] totu[m] corp[us]. Sp[er]ma
ergo t[ame]n hoc decidit a toto corp[or]e no[n]
quid mole s[ed] vigore ut dign[ius] tenet
co[n]siliator. Conceptaculu[m] mulier[um]
dicit[ur] i[n] matrice. Est eni[m] matrix
ager gen[er]ationis hu[m]ane et p[ro]p[ri]us organu[m]
susceptivu[m]. Cuius situs e[st] int[er] vesica[m]
et longaone[m]. Subst[anti]a ei[us] e[st] pannicular[is]
ex duab[us] tunicis co[m]posita. Forma ei[us]
est rotunda cu[m] duob[us] cornibus seu
brachiis cellulat[is] i[n] capite quo[rum] e[st]
p[ro]ximus testiculis i[n] p[ar]te superiori i[m]plantat[us].
In p[ar]te v[er]o anterior[i] h[abe]t canale[m] aplu[m]
est eni[m] velut v[ir]ga reversata ad int[er]ius
posita i[n] ex[tremo] de virtut[e] p[at]et. H[abe]t eni[m] sup[er]ius
duo brachia cellulata cu[m] testiculis
velut testiculo[rum] bursa. H[abe]t ventre[m]
eo[rum] i[n]me[dio] velut p[ar]tes p[ro]stales. H[abe]t
collu[m] in sinus cannulatu[m] velut v[ir]ga.
H[abe]t etia[m] vulva[m] velut balanu[m] et mi-
tra[m]. H[abe]t etia[m] tentiginem velut p[re]pu-
tiu[m]. H[abe]t etia[m] logitu[dine]m velut v[er]gam
. s. vel q[uin]q[ue] digito[rum]. Et licet no[n] h[ab]eat
nisi duos sinus seu gemites ma[tri]cis
ad i[n]star mamillar[um] h[abe]t t[ame]n q[ue]libet illar[um]
q[ua]slib[et] cellulata et una i[n] medio. Ita q[uod]
in undenu[m] septe[m] i[n] ea p[er]imitur recep-
tacula. Colligantia h[abe]t cu[m] cerebro corde
epate et sto[macho] et ligat[ur] cu[m] dorso. Int[er] ip[s]a[m]
et mamillas co[n]tinuant[ur] vene lactales
et menstruales. P[ro]pter quod dicebat G[alenus]
ubi G[alenus] q[uod] yppo[crates] dicebat lac menstruu[m] esse
frem [?] unde et in eo t[em]p[o]re no[n] co[n]tigit mestrua
bu[m] fieri et lactare feria[m]. Et studies
matricis s[un]t multe. Modo medendi per
pessaria a[p]p[ro]p[ri]a i[n]veniuntur et h[oc] de matrice.
Subtus aut[em] p[ro]stalis p[ar]ticulas logaon
sive rectu[m] intestinu[m] q[uo]d diminisistis
sup[er]ius i[n] anathomia intestino[rum] revers[um]
q[uod] est receptivu[m] superfluitatu[m] digestio[n]e. Cui[us] subst[anti]a e[st] pannicular[is] ut alior[um]

intestinor[um]. Longitudo ip[s]ius e[st] unius
palme vel q[uasi]. Ip[s]e renes dicitur sup[er]
ossa caud[a]e iacendo. Pars ip[s]ius inferior
dicitur anus. Circa ip[su]m sunt duo musculi
aperientes et claudentes ip[su]m et ibi
applicat[ur] quinq[ue] rami venar[um] que
emorroydales appellat[ur]. Colligantia[m]
magna[m] h[abe]t cu[m] vesica et ideo i[n] eg[ri]tud[ini]b[us]
se co[m]patiunt[ur]. Deinde elevato lo-
gaone potis vide venas et arterias
et nervos qu[omodo] ramificat[ur] et ad p[ar]tes
inferiores deligat[ur]. De p[ar]tib[us] ext[er]ius
p[ro]greditib[us] p[rim]o videa[tur] de didimo
et osseo. Circa q[uod] videnda sunt duo: p[rim]o
co[n]tinentia, 2[o] contenta. Continentia s[un]t
tot quot sup[er]ius sumit dicte i[n] ventre q[uia]
ab illis p[ar]tes istor[um] oriunt[ur] a mirace
mirac a syfac[e] syfac ext[er]ius p[ro]cedentes
sup[er] os pectinis transeuntes. Cui[us] p[ri]ma
d[icta] erit vocat[ur] didimus q[uia] duplicatu[m]
sumus vel osseu[m] seu testiculor[um] bursa.
P[ar]tes contente sunt tres. P[rim]o sunt
testes que sunt organa p[ri]ncipalia
gen[er]ationis hu[m]an[a]e. In ip[s]is eni[m] p[er]ficit[ur]
sp[er]ma. Quor[um] subst[anti]a e[st] carnosa glandu-
losa et alba. Deinde s[un]t vasa sp[er]matica
a sup[er]ius dictis venientia que sunt
duplicia s[cilicet] delatoria et expulsoria. A
portantia s[un]t vena et arteria q[ue] dicta s[un]t
brevi a vena kyli et ab orthi ex-
pellentia sunt que ascendentia iuxta
collu[m] vesic[a]e expellunt sp[er]ma i[n] fo-
ramine v[ir]ge. Et t[ame]n h[oc] e[st] nervus sus-
pensorius et sensitiv[us] qui descendit
ad testiculos. Sunt ergo infra didimu[m]
et bursa[m] in[teri]or corpa dicta. Ex quib[us] app[ar]et
q[uod] versus inguine[m] i[n] mirace et syfac[e]
d[ebet] esse et foramine p[er] q[uo]d descendunt
a sup[er]ius ta corpa dicta s[cilicet] vena et arteria
delatoria et nervus et extra iuxta
collu[m] vesic[a]e ad radice[m] v[ir]ge aliud
q[uo]d t[ame]n p[er] quod ascendit et expellit[ur]
sp[er]ma in canali v[ir]g[a]e. Apparet etia[m] q[uod]
cu[m] foramine versus inguine dilatat[ur]
p[er] r[e]laxationem superior[em] ut zirbus
intestina possunt exire et descendere
i[n] didimo et osseo et facere rupta[m] seu
crepatura[m]. Si a[utem] in ea est hu[m]ana cura[tio] [?]
sanatio infius dicet[ur]. Consequent[er] dice[n]du[m]
est de v[ir]ga. Est eni[m] v[ir]ga agricultor
natur[a]e hu[m]an[a]e. Conceptaculu[m] via urine.
Cui[us] subst[anti]a e[st] co[m]posita ex cute musculi

De matrice

Colligantia eius

Longaon

De didimo

De virga

thenatibus venis arteriis nervis et grossis
ligamentis. Situatur et implantatur super
os pectinis. ligamenta veniunt ab osse
sacro et adiacentibus sibi vene arterie
nervi caro cutis a superioribus sibi adveni-
unt. In ipsa etiam sunt duo canales
a testiculis principales spermatis scilicet et urine
finis virge vocatur balanum. foramen
circa capellus preputium. Quantitas virge
tanta debet esse quod digitorum cum grossitudine
moderata esse debet. Inter locum et matri-
cam est pyrineum et illud quod arabi-
ce pyroneum vocatur. Et dicitur locus inter
anum et pudendum id est virgam supra quem
est quedam sutura que sequitur bursse
et virge lineationem. Inguina sunt epatis
emunctoria et sunt carnes glandulose
in plicatura coxe ordinate. Nates sunt
carnes grosse musculose super ossa
femoris ordinate. Ultimo in anchis
et ab anchis descendunt musculi corde
et ligamenta moventia et ligantia coxam
et tybiam magnam cum ipsis anchis.

pyrineum

Inguina

Nates

Capitulum octavum de anathomia tibiarum seu pedum magnorum

Pes magnus
sive tybia
magis durat anathomia
sic usque ad extrema articulorum. Et quia
particule talis pedis sive tybie conveniunt
similiter cum particulis manus magne ut
Galienus declarat in libro de utilitate particularum. Iste pes
magnus sive tibia dividitur in tres partes
ut superius manus sunt divise. Una quarum
pes magnus pedis seu tybie dicitur coxa
alia parva tibia / tertia pes parvus. Verum
est quod greca translacio vocat crus quod
arabice vocat coxa et tybia quod vocat
crus. Sed de nominibus non est curandum
dummodo quod res sit eadem. Digestis partibus
pes magnus cum omnibus partibus suis
componitur ut manus magna. exceptis carne
venis arteriis nervis et musculis thena-
tibus colligacionibus atque ossibus de quibus
per ordinem est videndum. De cute et
carne quales sint superius sunt satis
dictum. De venis et arteriis maior
in simul fiat sermo propter causam superius
allegatam. Postquam vene ramifi-
cando de renibus principaliter descenderunt
in ultimo spondili dividuntur in duabus
partibus. quarum una tendit ad dextram
altera ad sinistram coxam et ibi dividitur
in duos ramos magnos. et unus
tendit ad partem exteriorem. alter ad inte-
riorem. Et ramificando descendunt per tibiam
ad cavillas et ad pedes et constituunt
[illegible] quod venas [illegible] flomatur. Inter
[illegible] [illegible] scilicet sophena. Ramus sub
cavilla exteriori poplitica sub poplite
renalis inter digitum parvum et sequentem.
Sunt ergo in tybiis maiores vene ma-
nifeste et grosse quam in aliquo alio membro
et propter multo [illegible] inscidere possunt.
Plures alii sunt rami de quibus cyrurgicus
non habet multum curare. De nervis pedum
sic dicitur quod diversificantur a nervis
manuum multum. Nervi sunt ipsi oriuntur
a spondilibus ilias renum et ossis sacri
et maior pars transit per foramine ossis
femoris et descendit ad musculos
poplitis. Et ex istis contexuntur cum nervulis
et cordis moventibus iuncturarum descen-
dentibus in anchis et applicantur ossi
coxe efficiuntur musculi magni qui
sunt super coxam moventes genu et
tybiam. Et musculi super tybiam moven-
tes pedem in cavilla. Et musculi pedum
moventes articulos eodem sic sunt dicti
de manibus super hoc aliqua recipientes
differentia. opera cyrurgie non multum
variate. Verum tamen est obliviscendum quod
dictum fuit superius quod secundum formam
musculorum [illegible] incisiones sunt
periculosa valde. Colligaciones sive
ligamenta magna et grossa descendunt
per totam tibiam et manifestantur valde
subtus inguina et genu et supra
calcaneum et iuncturas articulorum et sola
pedis tota est ligamentosa. Ultimo
de ossibus secundum diversiorum dictum magni
pedis vel tibie est dicendum. In prima
parte que dicitur coxa est unum solidum os
magnum medullosum et est ab utraque
parte rotundum superior et rotunditas
que est una sola dicitur vertebrum quod [illegible]
que intus recipitur in pixide ossis
anche et est aliquantulum gibbosum versus
exterius. In parte vero inferiori versus
genu habet duas rotunditates que recipiuntur
et volvuntur in duabus concavitatibus
[illegible] maioris tibie. Et super est
[illegible] os rotundum latum quod dicitur patella
genu. Et ita perficitur iunctura genu
deinde sequitur tibia et illa sunt duo ossa

De ossibus

dam fotalia manus est a parte anteriori
et domestica quod facit aciem tibie descen-
dendo de genu usque ad pedem. faciendo
canallam interiorem. Minus est a parte exteriori
et silvestri descendendo de sub genu
parum ubi implantatur usque ad pedem ibi
iungendo se cum alio fotali faciendo canallam
exteriorem. Minus appositum dicitur a Guilielmo de
Saliceto et sequitur eum Lanfrancus et
male. Et qui vult videre testimonium videat
per probationem formam istorum fotalium. apparet
quod manus habet duas concavitates versus
genu in quibus recipiuntur rotunditates
coxe. quod minus non pervenit ad iuncturam
sed implantatur ut dictum est et iacet
ipse desubtus genu a parte exteriori
et ideo vocatur acus. Et versus pedem
iungendo se cum maiori fotali faciunt
ambo unam concavitatem lunarem in qua
recipitur primum os pedis. In pede sunt
tres acies ossium. In prima acie sunt ista
ossa in simul rotundaliter aggregata. Primum
est cahab arabice Grece astragalus
et est quasi ad modum nodi baliste
rotundum ab utraque parte superiori rotundi-
te
firmatur concavitatis fotalium et ibi movetur
pes. In alia rotunditate firmatur concavitas
ossis navicularis. Post ipsum cahab
inmediate versus pedem est os naviculare
quod est quasi navis concavata ab utraque
parte. In superiori concavitate recipitur rotunditas
cahab. In alia rotunditate secunde aciei
ossium pedis. Subtus autem ista duo
ossa est calcaneus firmus secundum formam
calcanei in quo firmatur totus pes et
exit versus posterius propter ligamenta que
in ipso implicantur. Post naviculare
inmediate est secunda acies ossium pedis
in qua sunt maiora ossa satis curta et
unum ipsorum dicitur grandiosum a parte
exteriori versus primum articulum et sunt
rotunda versus naviculare et concava
versus tertiam aciem. In tertia acie sunt quinque
ossa satis longa correspondentia re-
cipientia articulos qui sunt quinque habentes
quilibet tria ossa excepto pollice qui
non habet nisi duo. Habet enim pes tarsum
methatarsum et pecten sicut et manus
prima. Sunt ergo in pede preter .26. ossa
Et in toto pede magnum seu tibia 30
Ex quibus potest considerare cyrurgicus modum
dislocandi et frangendi et per consequens

modum reducendi. Videre potest etiam
quod inter istas iuncturas difficilior ad
dislocandum et reducendum est iunctura pedis
primi. facilior genualis. mediocris
sciaticalis. Et de hoc sit adiutor noster.

Incipit tractatus secundus et est de
apostematibus exituris et pustulis. Cuius
sunt due doctrine. Doctrina prima est
de apostematibus pustulis et exituris prout
in sunt membris simplicibus. Doctrina secunda
in speciali prout sunt membris compositis.
Prima doctrina quinque habet capitula. Capitulum
primum et est prohemium universale de apostematibus
pustulis et exituris.

Apostema penes essentia-
lia diffinitur per Galienum in primo
de crisi et in sinthoice
et per Avicennam in suo canone
libro primo .4. est egritudo
composita ex tribus generibus morborum in una
magnitudine aggregata. Ista autem diffinitio
ostenditur esse perfecta per compilatorem
et Albertum Bononiensem sequentes viros perfectos.
Ista diffinitio in esse constituit et quod
utique alio facit eum differre. Ponitur
enim in ea egritudo pro genere. reliqua
pro differentia aliorum morborum compositis
vocantur a Galieno ubi supra. Particu-
laria describit per Galienum in de tumoribus preter
naturam in quo magis curavit apostemata
manifestare ad sensum quam ad intellectum
dicendo quod unum aliquod corpus quod attendit
corporibus excrescit res que indicatur ab hoc
vocabulo tumor. Et non per quocumque
sed per magno qui nocet actionibus. Evidenter
in sua descriptione in 12 capitulo repetit
sub hiis verbis. Manifestum est quod in
tumore preter naturam magnitudinem desistunt
membra ab eo quod secundum naturam puta in
apparentia quod forte primo et magis perse
peccat malum complexio. consequenter vero
3o ipsa compositio ut tenet compilator
Non ergo erat unitas membrorum a sua
naturali qualitate solum ut 12 de ingenio
Arabica dicebat Constantinus non quod vellet
vocare omnes dispositiones quod qualitates
sicut in multis locis facit Galienus. Sua
descriptio perfectissime explicatur Haly abbas
octavo sermone parte prime libri sui de
regali dispositione dum dicit. Apostema est tumor

Diffinitio apostematis essentialis

Hec diffinitio apostematis particularis

Alia diffinitio apostematis particularis

pe[r] natura[m] in quo mat[er]ia aliq[ua] replens
et distendens est aggregata / Timor
si e magnus ponit[ur] pro g[e]n[er]e / si
paruus pro accide[n]te i[n] p[ri]mo morbo
/ Vnd aut dicit[ur] morbus vni[uersaliter] compositus
consimilis et organicus / quod eciam possunt
dici ca et effectus gen[er]is et spes / z aliis
seu d[iffere]n[t]ia penes diuersas consideraciones
obmitto quantu[m] est de p[rese]nti mag[is] que
ad phisicale p[er]tinet doctrina / Suff[icit]
tu[m] cyrurgico scire q[uod] timor / apos[tema]
inflacio ingrossacio / eminencia / eleuacio
excrescen[cia] no[m]i[n]a sunt synonoma eadem rem
q[uo]ad significacia ut d[icit] Henricus / Ponit[ur]
eciam in p[ro]posita descripcione p[rae]t[er] na[tura]m ad
d[iffere]n[t]iam timoru[m] na[tur]alium capiti ventris
et mictura[rum] i[n] q[ui]b[us] est aliq[ua] materia
superflua p[ro]p[ter] humoral vel reducit
ad humore[m] congregata po[nitur] ad d[iffere]n[t]iam
timoru[m] apparentiu[m] in dislocacio[n]i[bu]s z frac-
turis i[n] quib[us] no[n] s[unt] humores s[ed] ossa
eleuata replens et distendens ponit
ut ondat mala complexio[n]e[m] vnione z
compositoz i[n] vnu[m] aggregata / Ex q[ui]b[us] app[ar]et
q[uo]d satis simpli[citer] modum m[eu]m / Bruno
Thedericus lanfrancus z henricus apostema
diffiniunt dicendo q[uod] e timor a[u]t inflacio
seu congregacio quatuor fit i[n] me[m]bro vltra
sua[m] forma[m] na[tura]lem / Apostemat[u]m multe
sunt spes et differencie / q[uia] quedam sumunt[ur]
ex rei s[ub]st[anci]a / quedam a[nim]acio / quedam ab
acc[ident]ib[us] / quedam a[m]bi[guis] / quedam vo acc[ident]ib[us]
efficientib[us] / Ab s[ub]st[anci]a aut assumit d[iffere]nc[ia]
p[ri]ma d[iffere]n[t]iam / Cu[m] apostemat[u]m quedam sunt
mag[na] quedam p[ar]ua / Apostemata magna
s[ecundu]m quos inde cundo vib[us] p[rae]t[er] na[tura]m sunt
magni timores flegmosi qui in
carnosis fiunt p[ar]ticulis / Apostemata vo
s[ecundu]m d[iffere]nc[ias] sunt eminencie et pustule
p[ar]ue bothorales i[n] cute apparentes q[ue]
ut d[ixi] sumunt[ur] d[iffere]n[t]ie / P[ri]mo q[ua]lit[er]
ponit p[ri]mam d[iffere]n[t]iam e[st] et d[iffere]nc[ia] s[e]c[un]d[u]m
eu[m] / q[uo]d o[mn]e apostema a[u]t e calid[um] aut no[n]
calidu[m] loq[uen]do de calido p[ro]p[ri]e essencial[iter]
et relatiue ut dicit[ur] / no[n] aut large
sicut p[er] putrefaccio[n]e[m] dicebat / Alud
talib[us] e sanguineu et colericu / no[n]
calidu[m] flegmaticu[m] z nigru[m] at vento-
su et aquosu q[ue] reducu[n]t[ur] ad fri[gi]da / Pre-

tificando mag[is] sequendo vios p[er]fectos
dicit[ur] q[uod] apostemat[u]m quedam fiunt ex humorib[us]
na[tura]lib[us] / quedam ex no[n] na[tura]lib[us] simpl[iciter]
et composite ut eciam dicit intelligendo
sane q[uia] medici quinq[ue] accipiunt ex
pro in q[ua]n[tum] vel p[er] ab large z scribu[n]t
sepe loquentes / Illa q[ue] fiunt ex humorib[us]
na[tura]lib[us] dicunt[ur] vel p[ro]p[ri]a z vnifor-
mia apostemata eo q[uod] in eis timor
q[ui] est vo sensibilior apost[ema] euidencius
appet / Illa aut fiunt ex humorib[us]
no[n] na[tura]lib[us] dicu[n]t[ur] no[n] vel impropria
et difformia eo q[uod] i[n] eis mala q[ua]-
litas seu mala morigeracio mag[is]
appet qua[m] timor / Et s[ecundu]m h[oc] in q[ui]b[us]
dicu[n]t[ur] pustule vlceraciones seu corrupcione
qua[m] apostema / Illa vo fiunt a d[omi]no
vnius humoris specia[li] z p[ro]p[ri]o no[m]i[n]e nun-
cupat[ur] / Illa vo a d[omi]no duoru[m] vel
pluriu[m] ut de se colligu[n]t / Tercio doctor di-
cebat subtilius / composita ex composito
no[m]i[n]e eciam nuncupat[ur] ut ex dict[is]
/ Et tales d[iffere]n[t]ias sumptas a mat[er]ia
p[ri]ncip[aliter] quarta sequunt[ur] d[iffere]n[t]ie q[ua]nt[ita]t[is]
et q[ua]lit[at]is cu[m] q[ui]b[us] sunt de q[ua]rto
mat[er]ie / ut in a[li]q[uo] d[icitu]r facultate z vo
p[ri]ncipalissime z maxime in h[oc] de se-
q[ue]ntib[us] dicu[n]t[ur] / Cu[m] p[er] alia v[er]ba co[n]sueuit
dici / Cu[m] apostemat[u]m quedam fiunt de mat[er]ia
no[n] adusta neq[ue] corrupta / Et quedam
de adusta z corrupta / Et vtraq[ue] quedam
est sanguinea / quedam colerica / quedam flegmatica
quedam melancolica / aliq[ua] aquosa et ventosa
simpl[icite]r et composite / Tercia dicebat[ur]
p[ri]ncipaliter secundu[m] Johem Jacobi
/ Quedam mala cu[m] ad
male simpl[iciter] / Secunda mala cu[m] ad-
dicione de fraudulen[cia] z mala mo-
rigeracione z absq[ue] dubio ita i[n]-
tellexit in eo d[iffere]nc[ia] cu[m] dixit q[uod] apostema
calida et que curat[ur] cu[m] eis sunt a sang[uine]
et colera laudabilib[us] / Et p[ro]p[ter]ea sanguinea
ex laudabili grosso et subtili sanguine
de quib[us] d[icitu]r s[ecundu]m flegmone et herisipila
s[cilicet] vera z e[st] q[uo]d vocauit sp[ur]ia ut
d[icitu]r sequendi / Et in 2o ad glauconem co-
posuit sup[er] loca[m] / Et no[n] p[ro]p[ter]ea ex colera
landabili q[uia] ipa z o[mn]ia alia vel s[ub]b[?]agge
apphendit sa[n]guis aut salsa i[n] dup[lici] dicit[ur]
s[cilicet] solu[m] ex illauda[bi]li z mordaci que
formicas z no[n] herisipilas no[m]i[n]auit

Alia diuisio apostu[m]

no[ta] ber[nardi]

pimpora diur

Alr d[icitu]r

no[ta] b[e]n[e]

diffa

no[m]i[n]a sinu[n]t[ur] apata

no[ta] spes apatu[m]

diuisio apostu[m]

Et etiam in curis tam i calidis quam i no
calidis eodem inuenit subsequent^9 necz diones
humorum aliorum 2m rem saluare. dis-
crepatio sola e verbalis 2 non realis ut
appet in sco. Sunt g^o apostemata quedam ex
humoribus naturalibus quedam ex non naturalibus
simplicibus et composite suo modo tum sunt
nominibus ut est dictum 2 dicetur. Ab agen-
tibus sumunt differentie multe scdm qd multa
in eis possunt appere attuncia dolorosa
et maliciosa. A membris aut assumunt
differe scdm ypinnet G. i 2° ad glauconem
quedam sunt i oculo q dicuntur obtalmie quedam
i collo squinatie quedam i bulonibus seu
i emunctoriis quedam intus quedam extra
q i mobilibus quedam i immobilibus quedam
in sensibilibus quedam i insensibilibus quedam
occurrunt i corpe pleno quedam i no pleno
et id genus. A causis effectibus
sumunt differe scdm halyabbas ubi supra
que sunt dirivatio et congestio quedam etiam
quedam sunt causa interioribus quedam ab
exterioribus. Et colligunt pdicte spes
et differe qr a talibus potissime i dicatas
sumunt curatiue. Cause apostematum
exiturarum et pustularum quedam sunt generales
quedam speciales generales sunt reuma et
congestio. Cause aut reumatis
dirivationis matie licet i scdo de crisi ne
et i simthoce legantur diffuse haly abbas
ubi supra restringuntur ad ...p vz ad membri
excellentis fortitudinem ad suscipiendum
debilitate ad matie multitudinem et meatuum
porcium largitate et expellendum
strictura et tum membrum suscipiens i in-
feriori loco est situatum. Cause aute
congestionis in hoc sunt quoniam enim virtus
pusitiua membri i quo e apo non pot
cibum qui ad ipm mittitur digerere plena
digestione remanet tamen i eo superfluitates
et paulatim augentur donec membrum
repleatur et extendatur fitqz in eo
apostema. Et scdm hec ut dicit prinpinus nra
colera reumatizat flegma uero congeritur.
Ex quibus apparet qd i apostematibus que
sunt p via dirivationis est dare fieri
et statum e ut assumit G. 13. terapentice
potissimas indicationes curatiuas
sicut e materia antecedens q fluit
sicut materia coniuncta q e fluxa et in-
truncata i loco. Apostemata uero congesta

non habent hoc sz tm statum et fluxus
reponuntur. G. 14. G. unde inequalis
distemperancia sic declaratur hoc inquit
si reuma calidum descendit i musculo
primoqz maiores arterie et uene
implentur 2 extenduntur deinde
minores usqz ad minimas et dehinc
ad regiones priorum etc q sunt caro
et panniculi et fit apostema. Certe qd ibi
est fieri materia antecedens i uenis
et factum materia coniuncta i carne. Et
in hoc appent cause generales. Cause
speciales sunt tres primitiue antecedentes
et coniuncte. Cause primitiue sunt
casus et percussio atqz regiminis ma-
licia. Cause antecedentes sunt in humores
naturales et non naturales humores enim scdm
quod dictum sunt i anathomia sunt duplices
naturales et non naturales. Naturales sunt
q sunt consanguinei aut cum aliquo naturali
sanguinis retinentie et sunt materia
nutricionis. Et ppter hoc intelligo na-
les produci et ppe a naturalitate nutricionis
et sbe non conuertuntur neqz immanent
ad remouendum restaurationem qd p totum
ob audire oz ut sunt uerus 2 purus
sanguinis colera flegma atqz
melancolia. Vlterius sunt nominibus ppriis nominati
cum tm noie unde colera nigra a G.
sanguinis uocantur. Massa at arabi
chaysos i e^o expositor sextus epidimie
allegantur haly aut in scdo tegni
massa sanguinaria dicit. Relis sanguis
plus est materia nutricionis non ille
qui fortius distinguitur ab aliis humoribus
ut dicebat socius ille de sco floro
qui puto non e dm sat bn concor-
dancias Johes de sco amando aplicat.
Non naturales uero sunt qui sunt a sangui-
separati 2 ppter eorum maliciam non sunt
apti ad nutriendum de se sz mittuntur
ad loca destinata ppter facta innata
aut extra corpus expulsa faciunt apostemata
exituras pustulas et extresitias
scabies decoloraciones sudores 2 ali-
quociens nimis putrescunt 2 faciunt fe-
et assumunt nomina naturalium humorum san-
co flegmatz 2 melancoliam diffinit tm ab
eis scdm G. de colera nigra quia

Apostemata q ex humoribus naturalibus q ex non naturalibus

A causantibus

A membris

A causis effectiuis

A congestionis inflatione generales

Cause speciales tres

Naturales sunt

Massa

Massa sanguinaria non q sanguis uere massa sanguinaria 2 non purus

Non naturales

¶ Non differunt naturales a non naturalibus qr naturales uincuntur et non agulantur et rubent

Nomina apostematum flegmonea et species eius vocabulis flegmon herisipula edimia et sclirosis sive sephiros pustule et exiture

Post prima libri 2ⁱ

Humores naturales coagulati et mixti et secundum magis et minus sunt rubei. Non naturales vero non coagulati sed permixti et diversos habent colores flavum album et nigrum ut etiam plurimum apparet frequenter evidencia in apparitione et repercussio evidenter ostendit istam causam rationem de elementis evidentissime declarantur et in capitulis singularibus sequentibus specificabuntur manifeste. Ex quibus apparet quod ex humoribus naturalibus sunt quatuor species apostematum verorum quorum communia nomina in secundo ad glauconem flegmones vocantur et species eius nominibus flegmon herisipula vel edimia et sclirosis sive sephiros. Ex non naturalibus etiam sunt quatuor species non verorum scilicet pustule et exiture quibus nomina dicta verorum vendicant et assumunt et duo vocabulia aquosa et ventosa. Et sic sunt sex nomina apostematum simpliciter et compositorum infinita de quibus dicuntur predicta nomina equivoce. Propter quod tamen dicuntur de veris que sunt pustule et exiture. Pustule enim sunt parva apostemata et exiture coniuncte aut separate ut glandule et variole seu botores sonat tamen magis ipse de venenosis ut dicit henricus et ambo carnem et cutem quandoque comprehendunt vesice vero cutem sola que quales in speciali sunt in suis apparebit. Exiture autem secundum G. de tumoribus preter naturam et 2º ad glaconem sunt dispositiones ille in quibus abscedunt partes invicem prius se tangentes in quibus intus continetur in medio aliqua substantia spumosa seu humosa que diversificatur in multiformibus alterationibus substantiis aut in sanie sive pure aut in aliqua substantia cerea similem mellifavi aut arenose aut lapidibus seu filis ut in glandulis invenitur. Et hec quidem sunt ab aliquo humore non naturali maxime a pura flucte aut ex putrefacto flegmate coadunatur prius velut in aliquo sinum.

Cause autem communes apostematum et pustularum sunt materie que in particula se aggregant et inviscant. Signa apostematum extrinsecorum per tumorem adiunt artificem declarant sensibus et puncta sunt ubi tamen eum inveniunt in flatu preter naturam ex aliqua materia humorali vel reducibili in membro coadunata ibi est apostema. Apostemata vero signant per tumorem dolorem et calorem secundum magis et minus gradiati. Non vero vero signatur per tumorem et resistrationem mala morigatoz secundum magis et minus etiam declinata prout magis minus calide durum sive respectu magis calidorum. Omnes enim res medicinales dicuntur ad aliquid in 2º tegni et 3º simplicium farmatorum. Signa vero singularium apostematum et causarum materiarum in capitulis sequentibus dicentur. Ex quibus composita cognoscantur neque ad singularia attendendum est dum sermones singulares sit primi ut G. 1 et 9 tegni consulebat. Et scias secundum Avic. quod apostemata parva sunt singularia pura sed plurima eorum sunt composita. Raro vero videntur esse pura. Cure tamen ponentur singularium ut comunde compositorum cure extrahantur. Apostemata in principio et propinquius et ceteris ambulantium sequuntur singularum materie ut in secundo de crisi G. et in mutacionem ut in secundo de diebus G. Apostemata habent tempora principium augmentum statum et declinacionem. Principium est cum videtur materiam currere et principium est cum videtur materiam currere et membrum extendere. Augmentum tamen cum membrum extendere augmentatis et acuitatis manifeste augentur. Status vero potest stare in suo esse declinacionis tamen grossities incipit minui vel tumefactionem. Et hec distinctio temporum est ex parte essentie apostematum quod in eis possunt sive in distinctionem ex parte accidencium et ex parte altitudinis materie prout que cure subalternant. Possit tamen ostendi quod in medio continuatur omnia illa tempora secundum primum tamen primo. Et sepius non continuatur quod omnia gratia brevitatis obmitto. Apostemata si non retrocedunt terminantur per insensibilem resolutionem aut per putrefactionem aut per indurationem. Et secundum G. inde in equali dispositione quod per resolutionem est melior aliis et illa que per sanationem melior quam que per corruptionem per putrefactionem vero simpliciter talis. Signum quod apostema resolvitur est levitas et carencia pulsacionis. Signum quod sanatur

Nomina apostematum
Signum corporis apostematum
Signum singularium apostematum
Apostemata parva sunt singularia pura sed plurima eorum sunt composita raro vero videntur esse pura
De apostematum temporibus in quatuor tempora
Quomodo terminantur
Quomodo melior
Signum resolutionis et sanationis

Species humorum naturalium
Species apostematum verorum
Non naturalium apostematum
Quatuor species non naturalium apostematum non verorum
Sex sunt nomina apostematum simpliciter et compositorum infinita
Cause apostematum communes

est dolor et pulsacio cum augmento
caliditatis. Signum quod corrumpitur est
nigredo et lividitas. Signum quod petrificatur
est cum duricie determinate
facto. Signum quod recrescit subita
diminucio per infrigidacionem aut propter
ventositatem aquosam sequitur sic.
Et accident mala iudicia pustularum
Iudicia pustularum
in capitulis propriis dicetur. Iudicia
exituraru sunt hec cum vides inquit
Alime perspicacionem aut duriciem prolongata
aut caliditate et dolore augmentata
tunc extima quod apostema est in via ut fiat
sanies et exitura. Cum autem vides
levitatem quandam et sedacionem doloris
et caloris et quod caput acuatur et cum
digitis apprehendis inundacionem et colore
ad quandam albedinem declinare videbis
tunc sciatis saniem ibi esse. Sed ypo.
in 2º amphorismorum cum generacionem saniei
magis accidunt dolor et febris quam facta
sanie. Et in cognoscendo saniem sit
bene avisus quia secundum ypo. in sexto
amphorismorum multociens non manifestatur ymo
decipiunt medici propter spissitudinem loci
et saniei grossiciem. Exitura secundum
Avicennam que fit propter membra nobilia
et prope interiora et in membris nervosis
et venosis et que fiunt in membro nobili
et calore naturali depauperato et que fiunt
de materia grossa gravius moventur plana
et non acuta suspecta est et male maturacionis
propter quod indiget adiutorio in maturacione et infestina
apercione. Que autem est secundum diversitatem
ab ista est laudabilis et non indiget
magno adiutorio quia cito maturatur
et per se sepe aperitur. Exiture terminantur
Quod exiture terminant
aliquociens per resolucionem sepius tamen per
apercionem et apertura que fit per natura
melior est quam que per arte et que perfrimum
quam que per rupturam. Et secundum Avicennam
hec perforacio que per arte contraria est
virus et sordiciei et fistularum. Sed postquam
cum non vides exsiccacionem tunc non est
ingenium aliud. Iudicia saniei ponit
De iudicio saniei
ypo. primo pronosticorum. Putredo aut
laudatur quod alba est et equalis per totum
caret malo odore quod vero est contraria pessima
Iudicia doloris concretorum in similibus capitulis

dicentur. Curacionem apostematum ut perfice videtur per intenciones supertales
Curacio apostematum
abipiis disposicionibus et a membris natura
et secundum generalem indicacionem videtur quod
ipse tractavit sub nomine flemonis
de apostematibus veris et humoribus naturalibus
generatis in 13 capitulo et de non veris
ex innaturalibus humoribus factis in 14. Et hic ergo
tractabimus de cura apostematum verorum ordinatorum
et non corruptorum quod quando est desistere
ut plurimum resolvuntur. Deinde sub inde
exiturarum et pustularum de non veris
saniosis corruptis et in aliena natura
generatis indicatorum curetur. Sumendo ab ipsa
disposicione et a membrorum ut dictum est in natura
disposicio aut ipsa continet quantitatem
qualitatem et materiam quod in eius includitur
secundum hoc aliud enim curatur magnum apostema aliud
parvum aliud aut dominatum et fixum aliud
congestum et secundum aliud calidum aliud vero
Secundum membra
frigidum etc. Natura eciam membrorum
indicat quod aliud curatur apostema in carnosis
particulis aliud in nervosis aliud in oculo
Secundum membra
aliud in collo aliud in emunctoriis et sic
de aliis prout supra sunt distincta et
inferius distinguetur. Prima ergo facies
in 2º ad glandulone ab inventore summo
eius tunc ut quod cum fiunt tale abscondatur
quod aut iam factum est sanare de sedem
eius in 13 capitulo. Cum igitur generatur cum
Curia ypocras
est fiendum
in aliis
vero
omnibus flemonibus quod sanguinis in comasse
sanguinare influencia amplioris generatur
Vero experimenta
indigeat particula influit aut ut
dum est amplior in madate aliqua
particula que vero exemto ipsa quod patitur
mittit aut particula que quod non superfluum
quod quod gravido ut crescit quod
vero prout ambo. Concludunt ergo
omnibus sunt et indigeatur in cura
In curacione
sunt intenciones
eorum tres intenciones. Prima est removere
superfluum quod influit. Secunda curare
et mitigare dolorem et virtutem quo
membrum recipit et materiam attrahit.
Sed tercia quod facta est sanare. Prima complectitur
per quod ubi superdicte. Cum enim equaliter
sibi invicem aucti sunt humores et fuerit
pletorica per oblacionem sanguinis curatur
eciam si pletorica non esset prout dolor
Vero depressio
et calore flegmiantes membri. Remanet
et fluxum attrahit et per balnea amplioria et exercicia et fricacionibus opportunis
membri diuturnat quod fieri necesse propterea

sit multa. Adhuc autem farmaciis eva-
poratiuis et cum hiis omnibus regiminis
et regiminibus debitis. Cum autem causa
vel nigra colera vel fleuma vel sclirosis
humiditatibus plerumque factum sunt et cata-
chia generatur primum uniuscuiusque specie
humiditatum humorum purgatione curatur
de quibus superius inferius in singulis
capitulis et in antidotario dicetur. Auicenna
autem ait antispasis id est contrarium euulsio
cum est in talibus unimsis contra ad principium
et augmentum, contra autem ad statum
et declinationem non est malum uti eva-
cuatione per eandem partem. Comunis nomi medi-
ci faciat talia absque [illegible] ut
dicit Auicenna in primo et dicetur infra de flebotomia.
Secunda intentio completur cum sedatiuis
dolore et rectificatiuis mala complexione
et cum restringentibus et intercipientibus
materiam a parte fluxus et relapsibus
per partem unde membrum conficiunt purgari.
Sed tertia intentio completur per evacu-
ationem materiam a loco. Evacuatur
autem non solum dyaforeticis farmaciis
sed et repercutientibus et magis incipientibus
flegmonibus repercutientibus est utendum cum
evaporatiuis casibus saluis exceptis.
De quibus videtur [illegible] excipe.
Primus est cum apostema sit in emunctoriis.
Secundus cum sit a re venenosa. Tertius cum
materia est grossa. Quartus cum est vehe-
menter ...ationis. Auicenna non excepit
id cum est in emunctoriis aut in loco ubi
sit timendum de redditu ad membra principalia.
Rogerius excepit solum in materia
venenosa. Comentatores ipsius in-
augere velit ipsum in materia congesta
et frigida valde et cum fit per viam crisis
et iuxta membra principalia et cum fit per
subita diuinationem. Brunus dicit
ut Auicenna. Thedericus ut quatuor
iungere. Lanfrancus excepit [illegible] casus.
Henricus [illegible] Magister Dinus de Florentia
super quartum canonis excepit 23. Ego
autem distinguendo de repercussiuis quod
quedam sunt [illegible] repercussiva ut opi-
cratum ex aqua et aceto plantago
solatrum bolus armenus absinthium
cinamomum et talia que repellunt ma-
teriam que venit ad superficiem. Et quedam
sunt repercussiva large dicta ut albu-
men ovi, malua, oleum rosarum et olium
camomille atque masticinum, cerusa
alba et talia que alterando prohibent
membrum a superfluitatum receptione.
Dico duo. Primo quod in principio omnium apostematum
flegmonum competit repercussiua stricta
[illegible] casibus solum exceptis. Primus est
cum apostema est in emunctoriis. Secundus cum
est de materia venenosa. Tertius cum est
de materia valde grossa. Quartus cum est
de materia vehementer calefacta. Quintus cum
est crisis. Sextus cum est a causa primitiua.
Septimus cum est in corpore pleno. Octavus cum est
in corpore debili. Nonus cum est prope membrum
principale. Decimus cum est fortiter dolorosum.
Secundo dico quod in principio omnium apostematum
flegmonum competit repercussiua large
tribus casibus dumtaxat exceptis. Primus
est cum apostema est in emunctoriis. Secundus cum
est per viam crisis. Tertius cum est de ma-
teria venenosa. In omnibus istis casibus pre-
cipue postquam materia est fluxa et apostema
in statu est et materia aliqua in parte est re-
licta. Oportet materiam resoluere et evaporare
cum dyaforeticis non mordacibus sed do-
mesticis mediocriter calidis et humidis
maxime in casibus tribus ultimis in quibus
volumus materiam trahere et apostema augere
et redditum materie adulterare. Et hoc
aliquotiens facimus cum emplastris attractiuis
et aliquando cum ventosis ut dicit Auicenna.
Sit ergo regula generalis quod in principio flegmonum
ab exceptis ponatur repercussiua in aug-
mento cum eis paulatim misceantur resolutiua.
In statu vel ante statum supra ipsum sint
equalia. In autem declinatione et supra sint
status sine non sit ibi nisi quod resoluat
et lapidem faciat. Et hoc nichil aliud
est dicere nisi quod durante fluxu est
repercutiendum, cessante ipso est evaporandum
mediate vel immediate. In casu in quo
apostema intendit via resolutionis simplici-
cum quibus ista complentur sicut dicetur
materiarum in capitulis singularibus et in
antidotario dicetur. Si vero apostema via
intendit exiture in secundo ad inflammationem
curatio earum exiturarum que iam
incipiunt sit in dolorosa cum cura

Cu.

Secunda intentio

Tertia intentio

Contra repercussio est facienda in apostematibus quinque casibus

Non repercussio

Non dicitur repercussio

Repercussiva large dicta

Non intentio stricta primo dicto

Excepto [illegible] casibus

Secundo dicto large

Regula generalis bona

Calidissima exitura

Modi tres

·i· lapacionum sive evaporacionum cum tri-
farto molli mitigativo in quo quid sit
melius addisces 13° capitulo. Nunc alie
iam processerunt addiscentes et suppuratives
ducere oportet. Nunc autem in aliam speciem
transfertur per cyrurgiam abscidendo
sicut dictum est capitulo. Et oportet intendere
·i· operantem ad meliorem modorum in-
peracionibus ire. Modi autem primus
sunt tres brevitas videlicet curacionis
et indolorose operari, et tercia cum hiis
in fallacia. Primus autem in fallacie in-
tenciones sunt tres. Una quidem est
ut sorciantur fiendum tollere. Alia vero ut
si non sorciantur sive tollere saltem quod
passio alleviet et non noceat la-
borantem. Et tercia ut non faciliter revi-
tat eius custodia. Secundum hoc autem invenimus
compositos curaciones invenit, quamquam per
cyrurgiam quamquam per farciam via sana-
cionis eligibilior. Nunc per cyrurgiam
que ex toto herniam potest naturam sic penitus
abscindere intendit. Nunc vero per farciam
vero quasi dyaforesire et evaporare. Et
vero hic non est possibile suppurare et putrefacere
sed in tercio in eis fit et primus aperire
et mundificare et incarnare et conso-
lidare et hec ad curacionem ulcerum ducere.
Neque enim ut dictum est in x capitulo superiore
et cathapsalmae est primum prima remo-
vere apostema. Et mitigacio quidem sit doloris
et doloris. Et sic compendiosa est cura
flegmonis per sanativa et resolutiva completur
farciam que vel totaliter sanat et disponit
vel si relinquat quid breve suppuratur.
Et si cum acri farto non evacuatur et
subtilis continues sive cutis et cito
per liberare volumus incisionibus est operandum.
Et hoc est quod dicebat Avicenna quod curacio
apostematis in qua maior apparatus est extractio materie
et cetera quod fiat attractionem aquam. Ampli-
fica autem maturativa cum quibus potest
compleri in superioribus capitulis et antidotario
dicuntur. Maturato autem apostemate aut
tumefacto et mitigato si sanies
aut materia non resolvitur vel si in
convenienti tempore proprie non aperiatur potissime
si timetur corrosio ab alio notum est
aperiatur et si multe sint quod aperiatur
et extrahatur primo prius et cetera tunc

prius cum superius dictum aperiatur cum
ferro et secundum doctrinam Albucasis
fiat foramen secundum quantitatem materie
et loci ad formam folii olive sive
mirti. Et oportet quod in aperiendo septem
attendantur condiciones. Prima quod
secto fiat in loco materie. Secunda quod
fiat in magis inferiori loco. Tercia ut
fiat secundum rugas et incisio in dolorosa.
Quarta quod caveatur nervi et vene quantum
erit possibile. Quinta quod materia tota subito
non extrahatur precipue in magnis
exitibus quia timendum est de virtute.
Sexta quod indolorose quo potest locus
teneatur. Septima quod post apercionem locus
mundificetur et incarnetur atque conso-
lidetur. Auxilia ad mundificandum
sunt lichinia et bone stupato. Et
emplastra et unguenta que in superioribus capitulis
et in antidotario dicentur. Superius
tribus diebus sufficit vitellum ovi vel
albumine inspissatum cum alumine
ut faciebat Guillelmus de Saliceto. Postea
vero utendum est ad mel rosatum et
mundificativum de apio. Post vero
ad unguentum apostolorum et egyptiacum. Et
desuper basilicone dyaquilon et dya-
palma et alia que ad ulcera ordinantur
Et quod post apercionem creature crescere
scemice et pustule ad curacionem
ulcerum reducuntur. Si autem paciens
non sustineret ferrum aperiatur cum medicinis
et adhuc laudat Avicenna semen lini
fermentum et fimum columbinum. Et si
incorporatur cum sapone molli aut
instillagie synapis bonum esset
ruptorium de calce et sapone in hoc
obtinet principatum. Capitulum secundum
de flegmone vero et apostematibus sanguineis

Flegmon secundum Galenum in 2° de crisi
et methodo dicitur dupliciter. Uno modo
accipitur pro omni inflacione preternaturali.
Alio modo sumitur pro apostemate ex sanguine vero
et puro generato. Assumemus sibi 2°
ad Glauconem quamvis inculpatur. Re-
duplex verus videlicet et non verus. Verus
ex sanguine fit benigno multo salva
qua etiam indigeat particula. Non
verus ex malo et non naturali efficitur.

Condiciones in apertura

auxilia ad mundificandum

non dimittere medicinalibus

Flegmon dicitur

curatio flegmonis

Duplex flegmon verus et non verus

Sanguis est humor calidus et humidus ex tepatione parte ipsius chili generatus et est duplex naturalis et non naturalis. Naturalis est humor calidus et humidus in substantia temperatus in colore rubeus purus in odore et sapore amicabilis. Sed non naturalis est ille qui deviat ab isto infra terminos sue latitudinis quos si transeat non est sanguis sed alter humor. Qui contingit dupliciter uno modo per se alio per aliud. Per se dupliciter uno modo quia ipsius substantia efficitur magis grossa vel subtilis quam debeat. Alio modo quia advenit et eius subtile consumitur et eo grossa in meliam absque separatione. Per aliud fit innaturalis quia alter humor advenit sibi deforis qui in contingere potest secundum quod multe species flatus color et multe cum eo misceri possunt. De quibus apparet quod ex sanguine generatur flegmon species appellata que ex naturali et benigno generatur. Verus flegmon. De sanguine illaudabili per admixtionem tamen generatur appellata secundum quod humores tres possunt misceri cum eo. Ut si venit sibi coniunctus generatur flegmon sephirodes. De sanguine illaudabili propter suam et adustionem secundum eius grossitiem et subtilitatem generantur omnes pustule crustose a carbunculo usque ad estiomenum ut sunt carbunculus prima ignis persicus aut sacer estiomenus et antrax, non autem formice ut dicebat in concordanciis suis ille.

Cause flemonis sunt primitive ut casus et percussio et malicia regiminis. Et antecedentes ut sanguis bonus et laudabilis exuberancia propter quam ad particulam debilitatam calefactam vel dolentem currat tangitur et intumescat ut in capitulo universali sunt dicta ad quod oportet recurrere ut dictum est. Si vis hic particularia videre. Contingit enim etiam sanguis in loco remaneat. Signa sunt tumor elevatus calor rubedo rubor sanguineus dolor pulsativus et renitencia extensiva et alia signa repletionis sanguis. Sicut flegmon 4or habet tempora principium augmentum statum et declinationem. Signum principii preter cum casu pungencia angustia additione magnitudinis et tempora declarat. Status per aggregationem materie dolo incipit tendere ad lenitatem. Flegmon preterea terminatur per resolutionem aut per sanationem aut per putrefactionem aut per lapidificationem. Et cum sciatis ea que dicta sunt in capitulo universali illud quod resolvitur quod tumor diminuit et dolor pulsativus alleviatur. Et scis illud quod sanatur per additionem pulsationis et caliditatis et fixionis venarum. Et scis illud quod putrefit per tenebrositatem et illud quod perficitur per duriciem. Preterea in flegmone plerumque veniunt mala accidencia que curationem ordinariam pervariant ut est dolor magnus qui est in membro sensibili et redditur materie ad membrum quod est emunctorio. Et corrupcio estiomenica que nimis infrigidat et cocleat et diaceus silvatica que indocte resolvit. Unde nota attendere oportet mente in una quaque remutacione ad quid transit quod curatur tumorum unius speciei et dare operam ei et cuique appareat in secundo ad glaucone. Cura flemonis duplex habet regimen. Unde videlicet preclarare universale sunt ex capitulo superius posito. Particulare in 4or habet intenciones. Prima vitam ordinat. Secunda materiam antecedentem adequat. Tercia materiam coniunctam evacuat. Sed quarta accidencia corrigit. Prima completur cum debita administracione sex rerum non naturalium cum suis anexis convenientium ad sanitatem et sic tenetur ut est aer cibus et potus, sompnus et vigilia motus et quies inhanitio et repletio et accidentia anime. In primis igitur eligatur aer sincerus et clarus non humidus neque reumaticus. Et cibaria ipsius sint levia panis intinctus, non comedat pinguia neque dulcia. Dimittat brodia leguminum specialiter et lacticinia species abhorreat et allia et cepas et vina forcia. Vitatur lactucis spinachiis et borraginibus, sitis ponat de aqua in vino, et si febricitaret transeat cum ptisana et lacte amigdalarum et ordeo. Sobrie vivat. Cenam dimittat. Ventre dimittat laxum quiescat saltem secundum membrum aptatum. Parum dormiat de die saltem honeste vivat. Secunda completur et flemonia si plectorica adsit per partem generata si sunt in principio et per eandem si sunt hic. Sed tamen caveat ut superius sunt dictum non solum propter plectoriam sed propter magnitudinem passionis et dolorem in commoderacione humorum. Dolor enim et calor

Flegmon
- verus
- herisipiladex
- undimiades
- sephirodes

Omnes pustule crustose generantur ex sanguine illaudabili adusto ut sacer ignis persicus ignis estiomenus et antrax

Marginal notes: De sanguine; Cause flemonis; Signa; 4or tempora; Quo tumor; accidencia; Cura; Cura preclare 4or habet intenciones; pro dieta; 27

flegminat' mebri cause reumatis
fuit / et si sine suppli ce fuit corp'
vniusales canones sunt fundati / Tercia
rem coplent repercussiua et refrenga-
cia in p'ncipio exceptis casibus i cir° vlt
codicoiiat / et resolutiua mixta i eq-
lit cum refrenatiuis i augmento et cum
equali mixtis i statu et cum pluribus
resolutiuis i fine status et i declina-
tionis si apostema incedit via resolucionis
Si vero incedit via exiture cum ma-
turatiuis apertiuis et mundificatiuis Et
exsiccatiua sunt q i vlcus sine sanat
Auxilia repercussiua et refrenatiua
que competunt in p'ncipio sunt iii or forme
pa e s i 12° ad glaucone exicratiu
ex aq' et aceto in for' potabili mixta
et cum spongia applicatum / Secunda est
Auic' q' Rx succi semperuiue lb. i
vini grossi acerbi lb ß farine ordei
qr i cortic' ß simul pulverizatis
ag' 2 ß coquitur et fiat linimentum / Tercia
ag' 2 ß coquitur et fiat linimentum / Tercia
for' e haly Rx sandali al' et ru-
bei ana ʒ iii memithe ʒ ii chimolee
ana ʒ iii ... ʒ i et ß tero cum sbtili
boli ar' ana ʒ i et ß ... cum succo
et diliger' criba et distepa cum succo
sempiuiue aut portulace siue lactuce
... / Quarta forma est
et fiat linimentum / refrenatiua et alteratiua
tocius caloris / Rx albumina
ouorum et compressionem / Rx albumina
ouorum ... aq' ros' aut olei ros'
ad placitum fiat linimentum et cum stupis
et pannis applicetur et sepe remutetur
Localia que coplent intencionem augmenta
sunt tum formarum / Prima est
oleum ros' Rx ana cum lb. iii ʒ fortes
simplicium ex parte ros' refrenat / ex parte
olei euaporat / Secunda e Auic' Rx
foliorum malue man' i absinthii ros'
ana 2 ʒ ß farine ordei ʒ i olei
camomille qr' ß coquitur et pistentur
et fiat emplastrum molle / Tercia for'
est emplastrum Rx vini cotti qr' i aq'
ros' aceti ana qr' ß cere ʒ ii bul-
liant modicum colletur et fiat epithi-
ma cum stupis aut pannis et tardius
quam repercussiua remutentur / Lo-
calia que resoluunt et coplent intencionem
status eciam sunt tum formarum / Prima
accipitur a magistro dino Rx pitarie
foliorum malue ana man' i furfuris
subtilis p' i aceti serunga ana ʒ
ß olei camomille qr' ß coquitur cum
vino et pistentur et fiat emplastrum / Secunda
est G. 13 terapeutice Rx medulle panis
fermentacei lb. i infunditur p' hora
i aq' fucti et exprimatur aq' et mell
qr' i misceatur et fiat emplastrum molle
/ Tercia forma ponit Auic' i dya-
quilone et basilicone quorum forme
et recepte ponentur i antidotario
et ista tardius remutentur / Declinacionem
vero et desiccacionem coplet lana succida
aut stupata aut spongia aut filtrum
in vino stiptico calido infusa expressum
et applicata / Pro sanacione coplent
declinacionem auxilia tum formarum
Quarum prima e tripharmacum G. q'
fit de farina frumenti aqua et oleo
simul coctis et fiat emplastrum / et si
vis eum colorare cum modico de
croco fac / Secunda for' emplastrum G. et
ypm assumitur haly Rx mucillaginis
seminis et cortic' radic' maluevisci
lb. i farine frumenti lb. ß coquitur
i simul et fiat emplastrum / Tercia for'
e Auic' Rx foliorum malue simul
radic' lilii et cortic' maluevisci
ana man' i farine frumenti i qr' fa-
rine fe.. lini ʒ i axungie porci re-
centis lb ß coquitur herbe cum aq' et pistentur
cum aliis i mortario et fiat emplastrum
Et ista adhuc tardius remutentur
Si aut collectum sanie non apiat' per se
apiatur cum sagittella vel cum medicina
apertiua et mundificetur et incarnetur
et consolidetur iuxta formam dictam i cura
vlcerum / et dicenda in tractatu de vlceribus
eo quod exiture aperte ut dictum e ad
vlcera reducuntur / Sz circa rebus
est accidencium correctio / coplet si nat
accidentium que contingunt ut si adest
dolor q' secundum omnem modum mitigetur
/ Tercia dolor presumit dilatacione et tota racio
operacionem impedit ponatur g° que dolor
altaracia et dilatacia ut est oleum
ros' cum vitellis ouorum / aut mica
panis al' cocta i aqua fucti et expressa
et cum oleo ros' mixta / aut malue
cocte cum aqua mixte cum furfure
subtili et oleo viol' / Et croci ingredientes
in sedacione doloris s' Auic' / Et si e
intense calidi ad inflammacione fuit ad-
dantur / Tercia herba ...ius cum cinerib'
calida cocta et cum axungia recenti
aliqua mixta dolorem mitigat / et

Primo faciendum sit si apostema indurescat

Fauus seu sacer ignis
Carbunculus
Pruna — qui idem sunt
Ignis persicus

apostema calidum maturat ut ponit Theodoricus
Sanetur tamen a minima humectatione quamvis in
principio est tunorosa ut dicit Avicenna. reddi-
tur materia ad intrinseca secundum curat eua-
cuatio et attractio et si non cum alio sal-
tem cum ventosis. Si igitur suspicionem
habueris quod apostema indurescat decoque
in aqua radicem cucumeris silvestris vel
brionie vel asari in loco eius quibus aliquis ponit
solatrum quamvis aut et pinguedinem ystadicorum
in situm superimpositum. deinde in illa
aqua farinam misceas et pinguedine
anseris vel galline et coque et fiat
emplastrum in scripto ad glanconem. Si vero
in apostemate corruptio accidat tunc scari-
ficetur locus et cum aqua salita embrocetur
et post emplastrum ipsum cum farina fabarum
aut orobi cocta cum oximelle et reli-
qua curatione estiomeni cura. Capitulum
[vicesimum] primum de carbunculo et an-
trace estiomeno et aliis pustulis
malis et sanguineis

Pustule male et corrupte san-
guinee ut dictum est sunt omnes
que in sui corruptione dimittunt
escaram. Ergo apparet quod licet formi-
calis sit prima flegmon non propter hoc
est pustula mala corrupta quia in sui
eruptione non facit escaram. Curatur
etiam et maturatur facta flomma cum sin-
menio masticato et dyaglone et mun-
dificatur cum melle cocto et sarcocolla
ut ponit Theodoricus qui ipsum vocat carbun-
culum. Sunt enim tales pustule que
dimittunt escaram secundum Avicennam in capitulo
ex sanguine grosso ebulliente et putrefacto
quod dum incipit ebullitio tunc est carbunculi
et prune et ignis persici sive sacri.
Si ultra procedit quod per ebullitionem adipi-
scatur venenositatem est cum antracis. Si
ultra quod finatur ebullitio et putrefactio
tunc est cancrene et estiomeni. Sunt enim
cancrene et estiomeni et carbunculi
propter flegmonem in deterioribus proprie naturam
ideo sunt dicte pustule ex commixtione
et agitatione humorum naturalium ut dice-
bat Lanfrancus et Henricus licet ipse Hen-
ricus in suis nobilibus de hoc fecerit
dubium. Sed sunt de sanguine grosso bulliente
in quo subtile et grossum quod in colera et
melancolia convertitur sunt ad hoc simul
Propter hoc dicebat Avicenna quod sunt de colera
citrina et melancolia in simul mixtis

differentiis secundum magis et minus ut diceretur.
Est ergo carbunculus sive pruna
sive ignis persicus vel sacer quod quidem pro
eodem accipit Avicenna pustula flomma
mala vesicans et comburens locum cum est
nigra seu cinericia cum rubedine obscura
et dolore acuto et ardore et vesicatione
in circuitu. ex qua evenit quando rumpitur
escara qualem facit actualis combustio et
cauterium. Cuius causa est grossus sanguis
semiebuliens et putrefactus a quo adhuc
non sunt separati grossum et subtile.
Signa carbunculi incipientis sunt
rubor fusciditas acuitas duricies
dolor et calor et incendium acuitas
et puritas forme admodum ciceris
velocitas augmenti vesicatio in circuitu
et quando maturatur videtur caro mortua
et escarrata que perditione emittit visco-
sa ac si esset radices quedam aliquotiens
erumpit in multis locis et postea reducitur
ad unum. Carbunculi non sunt negligendi
quia in parte sunt venenosi. Carbunculi licet
a principio non sint ulcerati terminantur ut
plurimum ad ulcera et ideo tractatum ulcerum
in ipsis hic locum carbunculi sequitur
pestilentia. Cura carbunculi tres
habet intentiones. Prima vitam ordinat
Secunda materiam antecedentem adequat
Sed tertia materiam coniunctam regit et
cumbinat. Prima intentio completur cum
debita administratione semper verum non
debita animi pro formam
naturalem cum suis annexis secundum forma
data in flone nisi quod oportet quod magis de-
clinet ad tenuitatem et infrigidationem
et humectationem eo quia ad ipsos plurimum
se habent. Et propter hoc subtrahantur vinum
et carnes. Utatur lactucis et portu-
lacis et similibus et omnibus acetosis et
si necesse sit detur brodium pulli cum
lactucis et agresta altatica. Secunda intentio
completur cum flomma primo a parte gra-
dus compleatur altavi admi-
deinde quando locus incipit alterari admi-
nistretur de parte eadem. Sed tertia
intentio completur cum ulceratione cum
mixtis refrenativis et evaporativis
ne materia recedat neque eius ingrediatur
et adhuc laudatur per Avicennam in capitulo
emplastrum de arnoglossa et ipsum accipit
Avicenna cuius fortius est de arnoglosse
lentum panis furfurei cum coquitur
cum aqua dulci linguntur et applicetur
super locum et in circuitu. Avicenna tamen ideo

Cura carbunculi

Signa carbunculi

Cura carbunculi tres habet intentiones

Cura

Dieta

emplastrum arnoglosse

addit gallas et cetera quia si subtilis sanguis magis appareret quam grossus laudabilis esset. Et emplastrum de duabus quantitatibus cum aceto aut aqua acetosa illud cum remissa aliquali fumositate emplastrum.

Emplastrum de ficubus

Quinque de ficubus et uva passa et nuce et ordei farina coctis cum vino ad maturandum et rumpendum esset bonum. facta ruptione mundificetur cum succo apii et melle et farina tritici. Et postmodum aliorum ulcerum cum unguento consolidetur unguento cum de bolo armeno oleo et aceto semper in circumferentiis ponatur. Si vero locus incipiat malignari et corrumpi scarificetur undique et lavetur cum aqua salsa et ulcera cum [illegible] dissolut cum vino desiccetur et escara mundificetur cum emplastro dicto de apio aut de butiro et regimine antracis et ulcerum putridorum curetur.

Si locus incipiat corrumpi quid est faciendum

Cura antracis

Antrax secundum Guilielmum de Saliceto nihil aliud est quam carbunculus malignus. materia namque antracis est sanguis grossus et ebulliens cum quo propter suam ebullitionem adeptus est venenositatem. Et dicitur bona buba per antifrasim quia pessima et periculosissima et dicitur ab antra quod est cor quia ipsum appetit cor.

Quid est carbunculus malignus

Diffinitio antracis. Signa

Signa antracis secundum Henricum sunt sicut carbunculi augmentum cum [illegible] venenorum in tinctu coloratione ad modum viridis et magis membra circa [illegible] ac si esset ligamento ligatum cum magnis et intollerabilibus angustiis et caloribus cum prostratione appetitus et nausea et cordis pulsu cum magna defectione. Antrax ex tota natura est egritudo acuta et periculosa quia de materia multum venenosa pestilentiali et contagiosa. Et dicitur est secundum dominum quod accidit in emunctoriis et vicinitate membrorum principalium timendum enim est de reditu materie. Et omnis mala pustula venenosa quo prius apparet retrocedit est morbus et maxime si apparuerint mala signa quia et que accidentia sunt vehementia est signum malum. Si vero accidentia remittantur et quietetur est bonum. Et salvius morbum ut dicit Avicenna illud quod est rubeum. Rememoramini (?) ex eo vero quod ad nigredinem declinat nullus evadit. Antraces enim in pestilentia multiplicantur. Cura antracis in[illegible]

Non omnis mala pustula retrocedens morte minatur

Cura in [illegible] sunt intentiones

sunt intentiones. Prima vita ordinatur. Secunda confortatur cor. Tertia materia antecedente evacuatur. Quarta contenta materiam [illegible] extrahitur et gubernat. Prima completur cum debita administratione victus non valium ordinetur ergo [illegible] et vociferet [illegible] dormire. Et alia ordinetur secundum quod sunt de vim carbunculo sunt quod magis subtilietur regimine dieta sicut dietantur habentes febrem pestilentialem. Sufficit sibi ptisana et aqua cum zuccara rosarum lac amigdalarum ordeatum usque ad quartum diem et post hoc malagranata arengie limones et omnia acetosa sunt pro ipso. Et si esset necesse detur brodium pulle alteratum cum agresta et lactuca. Secunda res completur cum administratione bone et probate tyriace quantitate unius fabe distemperate cum aqua scabiose aut decoctionis eius aut cum aqua rosarum et buglosse. Si febris est multum acuta. Et sic eis administratur si est possibile per sex horas post cibum et non comedat de totidem horis. Et dico possibile quia in tyriaca nutritur non est hora ut dicit Avenzoar in pestilentia thesyr. In tanto enim tempore ut circa totum celebratur digestio prima. Avenzoar. Si in tyriaca concedit [illegible] horas et plus [illegible]. Et totidem est fere medietatem temporis totalis digestionis que est xvi horarum secundum antiquos [illegible] quia in duobus diebus [illegible] [illegible] sit a xii hora usque ad [illegible] quia de toto stomacho et intestinis est intelligendum ut docuit [illegible] factio [illegible] immiscere cum cibo [illegible] et dolor ut dicit Avenzoar ubi supra. Tyriaca autem non solum est farmacum sed in medio naturarum patientium corporum et ledentium ea fortiorum [illegible]. Et redeundo ad propositum impletur sibi cor ab extra cum rosis violis floribus buglosse et sandalis omnibus [illegible] corticis citri. Et si febris [illegible] addatur modicum de melissa. Et maiorana atque de croco. Et [illegible] tinctum in qua [illegible] locum tormentilla et herba tunici loco

Dieta antracis

Non administrare tyriacem

Non quando tyriaca administratur

Non cor debet confortari

Valeriana

Non quod tormentilla et herba tunici loco tyriace laudantur

Tyriaca non solum est farmacum sed est in medio naturarum patientium corporum et ledentium ea fortiorum

tyriace laudantur per Arnaldum
[Flor.] Tercia res completur cum flamma cuiusdam
partis aut cum ventosis et scarificationibus
si etas non tollerat. Sed quarta res com-
pletur cum infrigidantibus et prohibentibus in circui-
tu et non super ne materia retrocedat
ut est unguentum de bolo ar. sive oleum
rosarum vel mirtinum cum aceto mixtum
super locum apponatur ex thecia et si
non cum alio saltim cum ventosis aut
suctionibus subtracte cum diligencia. Cura
certitudo est quod paucas dat indicaciones
sed ultimas et certas ultime curaciones
sunt ultime adpositionem. Ego cum aliquando
fui coactus cum cauterio actuali ipsum
extirpare ymmo audivi quod cum morsu
alicuius vilis persone removebatur.
Scarificetur et in circuitu et embrocetur
cum aqua calida salsata ut sanguis exeat
et non coagulet. Vel corrosivum apponatur
et arsenicum quod hoc obtinet principatum.
In cura vero in quo aliquis dicit induraciones
maturatur et aperitur cum ficubus et fer-
mento atque sale in simul mixtis ut pos-
tulavit. Post sanam aut eciam appone
huius empli locum solet apparere totum
niger et aptus et ex tunc mundificatur
cum mundificatio de apio ut in carbun-
culo fuit dictum. Et postea cum dyaquilo
finiatur. Medicamine de vitello ovi
cum sale sepe applicatum maturat et
aperit antracem ut dicit Theodoricus. Postea
ad maturandum et rumpendum dictat Ia-
merius tales pultes. Recipe radicem
apii ranarum scabiose rose antipitris
marrubii farine frumenti seminis lini
et mellis olei axungie veteris co-
quatur cum vino et fiat emplastrum. Con-
solida quoque minor inter duos la-
pides constricta quedam divino miraculo
antracem liberat et interficit ex toto
infra unius diei spacium taliter quod postea
non indiget cura aliorum medicinarum cura
ut dicit Rogerius quod affirmat Theodoricus.
Illud eciam accipiunt de scabiosa verbum
nobile. Nam scabiosa in potu sumpta cum
vino vel comesta interiora apostemata ad
exteriora conducit et ea insensibiliter dissolvit.
Illud quod ponit Henricus de perfeccione
curacionis curabilis et morbis de bursa
fellis porci fabule secundum Theodoricum. In
cura antracis respice curam carbunculi

Nota illud quod apostemata interiora ad exteriora expellit et resolvit

[Margin, left: Flor. — Fin^s — arsenicum in corrosione obtinet principatum — de vitello — pultes — consimile — Scabiosa]

De cura estiomeni

et estiomeni quod in medio earum est in-
super sunt dicta. Estiomenus licet
ipse non sit pustula est tamen effectus
pustularum et ipsius cura est eius propor-
cionalis. Est enim morbus et dissipacio
membri et ipse hic dicitur estiomenus quasi
hominis esus cum putrefactione et molli-
ficacione ad differenciam lupi et cancri
ficacione que dissipat membrum cum carnositate et
induracione. Non hoc est ideo ut dicebat
Theodoricus et Lanfrancus atque Henricus.
Estiomenus vulgariter dicitur ignis sancti Anthonii
aut sancti Marcialis. Estiomenus vocatur
cancrena apud quosdam. Verum in dictis morbis
potest nam nec maiores flores est vocata
cancrena mortificat corpus pariter
particule. Avicenna tamen ponit differenciam inter
ipsa per maiorem vel minorem mortificacionem.
Causa estiomeni et destruccionis
vite in membris sit duplex. Primo quia
membrum non potest recipere vitam sibi a
corde delegatam propter dissipacionem commixtionis
et armonie spiritus causatam a nimia
frigiditate ut in hyeme valida et deorsum
apositum infrigidatum vel ab excellenti caliditate
et venenositate accidente et pustularum
malignarum. Alio modo quia in membro vita
recepta suffocatur ut in magis apostematibus
quia ita obturat venas et poros cutis
quod spiritus caloris et respiracionis suffocatur. Vel eo
quod vita non potest venire a corde ad membrum
propter ligaturam vel compressionem factam in via.
Signa et indicia sunt quod secundum
ubi super primum quando contingit color
floriditas que adheret floribus deinde
et dolor et pulsus abscedunt non cessante
dispositione sed mortificacione. Frigidum
quoque membrum efficitur molle et putridum
cum fetore cadaverali et ideo cum premitur
cum digito fiat fovea que non revertitur
ymmo quandoque videtur cutis a carne separata.
Estiomenus tante ferocitatis quod nisi
cito succurratur faciliter mortificat que
passa est particula et propinquas et continuas
interficit hominem. Cura estiomeni
tres habet intenciones. Prima ut vita ordinetur.
Secunda materia antecedente adaequatur. Sed
tercia locum corruptum et mortificatum
regit et gubernat. Prima completur
cum debitum ordinacione rerum non natu-
ralium declinatam ad frigiditatem et temperantiam
in quibus ... sunt invicem partes lote
cum aqua ordeacea avenatum. Lac

[Margin, right: Estiomenus quando humidus est eius morbus et dissipacio membri cum putrefactione et mollificacione — Causa eius — Signa et indicia — Cura tres habet intenciones — Prima completur]

amigd' brodiu pulli altad' maiorie si febricitat. Vtat' lattucis portulacis pomis granatis et aliis acetosis. Et ad omnes autem qui fumi qui eleuant' a cancro put inficere cor detur ei tyriaca et alia cordialia administret' et sim quod dictum est in pustulis superius. Secunda intencio complet' cum flebotomia et sanguinis mundificacione cum dyacatholicon et cassiafistula et tamarindis lupulis fumo terre et polipodio et talia que sanguinem sunt depurare eo quod inistis appositionibus semper calefactio et motus colica et sanguinis infectio. Set tercia intencio complet' eo modo quod dicit Auic. Cum ergo inquit vides membri colorem alterari tunc oportet quod liniat' cum vnguento de bolo ar. terra sigillata et aceto. Si autem illud non valet non inuenis excusacionem profundas facias incisiones loci quod scarificagas arterias et venas prauas propinquas apias et locum cum aqua salita lauet ut sanguis grossus exeat et non congelet. Et post sup locum scarpellatum que putrefactionem prohibet et resoluit. Et ut est farina orobi aut fabarum cum syrupo acetoso temperata et [illegible] bis in die cum aceto calido laua.

Curatio

Postquam autem calefactio et fumosa cessauerint. Vng' egypciacum quod fit cum flore eris alumine melle et aceto [illegible] mixtis et coctis desuper apponat' prohibet enim et resoluit putrefactionem et facit cadere quod est putrefactum et conseruat illud quod post ipsum. Si autem proficit dispo et incipit prouenire et molliare putrefactionem cauteriza et separa corruptum a sano cum cauterio actuali uel cum medicina causticali. Et sunt tres causticae calidiores quam aldaron siue affrodillorum. Et ad hoc uelis et infallacis est sim theodoricum et henricum et me arsenicum sublimatum purum aut correctum in puluere cum vino dissolutum cum carpia uel cotone desuper applicatum. Separe ut sanum et corruptum. Et si uero est plus separa modicum cum spatumine ut sanum et corruptum fiat enim sine dolore siste custodiendo continenti. Modus autem ipsius infra ca° de glandulis et de cancro et de ruptura specificatum. Separa peruenit casus comparare cum butiro uel aliquo vnctuoso. Et post cicatrizam locus purificet et lauando cum aceto et emplastrando sim. Et de saliceto cum tali emplastro. Recipe mell. lb. i. vitellos ouorum crudos tres aut quatuor numero farine ordei lb. i. simisceat' et fiat emplastrum et si duas aut tres dragmas ut melior fiat mundificatio addit' huic emplastro [illegible] p mirre electe. Cum hoc est necesse incide membrum quod putrefactio non cessat et timet' quod corrupcio ad alia membra vadat incidat et fiet' incisio [illegible] inferius discendo et cauterizet' quod continet ipsum quoniam illud est tutius. Quando autem membrorum corrupti et mortuum fuerint ne fetat dicet' [illegible] de conseruatione corporum mortuorum tractabitur. Hec de hoc capitulo que dicta hic inquit Auic. Et tu scis quod directis in fine de vlcibus putrefactis [illegible] dixere hunc calo.

Vnguentum egypciacum

Aldaron causti caliditatem

Modus

Capitulum [illegible] de herisipila et apostematibus colericis

Licet flegmon risipila et apostematibus colericis in generatione humorum sequat' san- et post san- defluminate fit [illegible] in corpore. Nichilominus quia apostema colerica in multis conueniunt cum flegmone plus et apostema sanguinea dicet' de colericis. Omnia colerica nomine communi nominant' herisipile quod adheret pilis et cutis. Herisipila enim cutis est apta passio sic flegmon carnis licet corrumpat se extendit ad carnes.

Est tamen duplex herisipila vera et non vera. Vera herisipila ex colera fit naturali humiditate ut dictum est quod ipse sanguis [illegible] quam Auic vocat formicam. Non vera vero ex colera non naturali quod formicam vocat. Auic vero et [illegible]

Herisipila duplex habet differentiam vel sine vlceratione vel cum habet [illegible] aut vniformis est et vocat' flegmon alia superuocat' formica siue herpes [illegible] emunctoriis [illegible] colericum [illegible] malum est talo i. puro et [illegible] vlcerat quod uero est tenue et sanguini commixtum i. non [illegible] magis eleuat quam vlcerat [illegible] autem alia nominat' herisipila alterum vero herpes [illegible] glan[illegible] facit [illegible] capitulum primo [illegible] de formicis

Duplex herisipila vera et non vera

Herisipila herpes

Flegmon est apta passio carnis herisipila cutis est apta quasi pilis adherens

et herpestibus, deinde de herisipila vera que ex sanguine subtili fit. Est ergo herisipila apud colericam cum duplicia dicta dicta per prius cum dicitur de una per posterius de alia. Colera autem est humor est calidus et siccus ex subtiliori parte chili generatus et est duplex naturalis et non naturalis. Loquendo de naturali duplici ut dictum est naturalis est humor calidus et siccus in substantia subtilis in colore rubicundus declinans ad quandam citrinitatem in odore et sapore acutus. Non naturalis est qui declinat infra absque humores sive lacrimas quos si tueatur non est colera. Sed alter humor quod convenit duplex. Uno per se et in se. Alio per admixtionem per se et in se dupliciter. Uno quando colera naturalis putrefit et aduritur et talis dicitur adusta per putrefactionem. Alio quando colera non naturalis vitellina aduritur sive in epate sive in stomacho sive in venis et efficitur prassina et eruginosa que sunt in ultimo malicie. Per admixtionem efficitur colera innaturalis cum alter humor advenit sibi de foris et hec fit multipliciter ut si flegma tenue admisceatur efficitur colera adusta per admixtionem. Et sic secundum halyabbatem non sunt nisi innaturalis colere de duabus speciebus adustis nulla fiat mencio. Sed autem in secundo de virtutibus non ponit preter naturam nisi vitellina quia prassina et eruginosa cum malis humoribus dicit generari in stomacho a complexione aliqua mala dispositione in venis in secundo pronosticorum. Ex quibus apparet quod ex colera generantur quatuor species apostematum. Primo ex colera laudabili quam subtile sanguine vocat generatur unum apostema quod vocatur vera herisipila dicitur in secundo glaucone. Sed ex colera illaudabili per admixtionem generantur tria apostemata scilicet herisipila flegmonides, herisipila edimides, herisipila saphirodes. Ex colera illaudabili per adustionem generantur secundum eius subtilitatem et grossiciem omnes pustule corrosive ab herpeste usque ad cancrum ut sunt herpes estiomenus et formica in eodem capitulo. Cause autem herisipile vere ut sunt flegmonis vere primitive scilicet antecedentes et coniuncte. Signa et indicia sumuntur per comparationem ad flegmonem iuxta doctrinam

herisipila vera ex colera laudabili / ex colera illaudabili per admixtionem / herisipila flegmonides / herisipila edimides / herisipila saphirodes / Sed per adustionem omnes pustule etc. ut in litera

dicitur in secundo tegni et secundo ad glauconem. Et in hoc apparet quod herisipila vera et cetera est species flegmonis. Assignando ergo primum signum herisipile vere est color rubeus declinans ad citrinitatem. Secundum rubedo cito evanescens tactum. Tertium tumor non multum turgescens tactu. Quartum caliditas vehemens sed acutus et plus quam in flegmone. Quintum pulsatio non magna. Sextum dolor mordicativus et pungitivus non extensivus ut in flegmone et alia sicut dicunt colere signa. Herisipila ut plurimum accidit in facie et incipit in lepore nasi deinde expanditur ad faciem totam et hoc est propter levitatem colere et faciei raritatem. In ossibus demudativa herisipila malum. In herisipila putredo ducit sanies malum. Herisipila vera quandoque licet raro ut alia apostemata quod propter sit a superioribus extrahantur. Herisipila vero raro facit saniem ut plurimum cum per insensibilem evaporationem evacuatur. Propterea in herisipila contingunt accidentia que alijs contrariando sequuntur sua causa et prevaricant ordinem curationis ut de flegmone dictum est. Quod herisipila motum sequitur etiam ex quo ad eius materiam habet analogiam. Cura herisipile vere ut cura vere flegmonis preter regimine vite. Minor secundum intentiones. Prima vitam ordinat. Secunda materiam antecedentem adequat. Tertia materiam coniunctam extrahit et evacuat. Quarta accidentia corrigit et emendat. Prima completur cum debito regimine declinante ad frigiditatem et humiditatem ut in dieta eligatur. Tercio aer et habitatio frigida et infrigidata cum aspersione foliorum salicis vitis et cavanis et florum rosarum violarum et dimittat omnia calida vinctuosa pinguia dulcia et acuta. Dimittat vinum et lacticinia. Utatur lactucis portulacis cucurbitis ordeato tipsan et alia sanitatis prepatacia et frigida. Febricitans vivat ventrem teneat laxum dormiat et quiescat ac etiam honeste vivat. Secunda vero completur evacuatione et flebotomia sanguinis evacuetur materia cum aliquo colagogo ut est electuarium de succo rosarum cum aqua tamarindorum

Margin notes (left): De herisipila / Complexio / De colera / De colera naturali / Non naturalis / Duplex herisipila vera / Causae vere herisipile / Signa et indicia

Margin notes (right): signa / In facie fit maxime herisipila / in ossibus malum / Evacuatur / Cura / Intentiones / Dieta / Evacuatur

tas ꝙ 1/ṗ prunorum dc ppˀ tama-
rindorum recentiu ʒ v ʒ ii viol
quib; fiat colatura q̄ detur de mane
/ Et si vigoraret cum ʒ i elect de
succo ros esset valde bonu/ flobotomia
fiat si expedit sed modu quem dicti
est in flegmone ¶ Tercia rem co-
plent infrigidatiu et repercussiua
in prīcipio cum causa satis in principio generali
exceptis/ Et postea cum euaporatiuis
extˀ secundum manifestum sp̄ri transpiratione
/ Hic vero non conueniunt solum constant
herisipila/ sed et quia vehementer huius
inflatione infrigidatione indigebunt
amplius quam sed flegmone ¶ Cumque aut
inflammationis sit tunc minus colore ceteri
cessat tunc citissime/ Auicenna etiam adhibet
laudat effusione aque frigide/ et
vero succum solatri sempervive et portulace
psillii/ huiusmodi in aliis locis in capitulo
de flegmone formatur ¶ Deinde euapo-
rat materia scilicet cum farina ordei et
aliis in cura flegmonis iam superius dictis
Sicut enim et super succumbebat sedm
analogiam ad super flegmonis ita et auxi-
lia ad analogiam curationis ipsius
¶ Sed quarta intencio completur de redditu
materie et induratione et corruptione
sicut in flegmone dictum est de dolore et
ardore optimum quod fit mitigatiuum de
foliis et radicibus iusquiami/ inuoluta
cum stupis coctis sub prunis mixto
cum populeon vel cum axungia sed quod
de dolore flegmonis sunt dicta/ Si con-
tingeret ipsam alterare cure cum vnguento
albo vel vnguento de litargiro/ Et si
in eis adderetur storax plurimi optimum
esset. Capitulum admiculatiuum predicto de
formicis et herpestibus et pustul
malis colericis

Pustule male colerice ut dictum est sunt quae qui-
dem in sua eruptione dimittunt cor-
rosionem et virulentiam ut sunt
simes ad hanc pestem vsque ad cancrum
/ Et licet sint multe species carentes
nomine/ sunt tamen due manifeste noia-
te herpes vel kerines quae arabice
formica et miliaris/ Et sunt ambe de
colera non naturali differunt sed grossiciem
et subtilitatem/ Vnde enim transit vlterius in

grossitie sed pestiomenus quae vocan-
tur latine/ Et hec est intentio G-
ui de ceteris per naturam vero expertie
2o ad glacitione/ Auicenna vero omnes
pustulas malas eo fecit a colera
non naturali et sequestrata vocat formicas
quia a colera non naturali naturalite mixtionis
dicta que est sanguis subtilis dixit fieri formica
in veram herisipila ut supra fuit dictum
¶ Commistionem quod gerit et arabicam et
faciam generaliter manifeste docuit duas
species pustularum malarum colericarum
subquibus continentur alie/ Vna vocatur
herpes quae fit de colera subtiliori/ Alia vocatur
formica de colera grossiori/ Et non curet
de ceteris dummodo quod res intelligatur
¶ Sic ergo herpes pustula vel pustule
male colerice herisipilate vesicu-
te et inflammate cum pruritu et rube-
dine declinante ad citrinitatem/ Et breuiter
herpes nichil aliud est quam herisipila
pustulata et vlcerata/ Vnde G. vo-
cauit valde enim est subtilis colera quae
herpeste generat ut non solam cutis per-
transeat sed etiam intus particulas corruptas
carnose substantie sed et adhuc vsque ad epi-
demiam qua sola corrodit eo quod colera
quando ab yra quae si deinde hanc perue-
niret velut sudor non vlceraret
¶ Cause et signa credit se notant
credit etiam apparet quod herpes est ve-
locioris resolutionis quam formica
Etiam apparet quod est medium transitus
de herisipila ad formicam et de formica
ad cancrum ¶ Curo tres sunt intentiones
ut herisipila/ prima victu ordinat/ 2a materiam
antecedentem adequet sed materiam conuertat
regit et gubernat/ prima et 2a complentur
ut dictum est de herisipila nisi quod minima
flegmonis minori in eo/ sed vero non sufficit
in 3o ad glacitionem quia illa indiget confra
cum hiis que humectant cum non sit vlcerata
postea vero cum hiis que siccare apta nata
sunt non quod cum lactuca neque portulaca
neque cum aqua frigida/ sed cum temintitibus
vitis et rubi et plantagine cum lentibus
et farina ordei/ et eo quod scriptum est ad
flegmones inmiscendo quam melle si indiget
mundificatione/ Adulatores vero quia
non sunt multum male morigiate

Herpes et formica et miliaris
Due species
Due species pustularum colericarum
miliaris
herpes
Signa et iudicia
correllarium vide prius
Cura
Cura for

suffi[ci]ant vnguenta al[ia] et metallica
que dicta sunt et dicent[ur] in vlceribus
virulent[is]. Formica e[st] pustula vel
pustule male solite sine latitudi[n]e
cu[m] inflamac[i]o[n]e et prurit[u] ambu-
lates mane cu[m] vlc[er]ac[i]o[n]e corrosio[n]e
et virulencia. Et breuit[er] nich[il] aliud
est q[ua]m herpes mal[us]. eius eni[m]
gen[er]is sunt ut dictu[m] est. Eius sunt due
sp[eci]es. vna e[st] leuioris moti[us] q[ui]a d[e]
mag[is] acri et subtili co[lera]. Alia tardior
q[ui]a de grossiori co[lera]. adeo q[uod] q[uan]doq[ue] visu
fuit p[er]mixte colere flegma. et d[icitur]
miliaris. et t[ame]n p[otes]t ingrossari mat[er]ia
q[uod] vident[ur] esse pustule ficales et
bothorales q[ua]si ad modu[m] fici et botros
sunt apparentes. Ex q[ui]b[us] apparent cause
et sig[na] et iudicia formice e[st] tar-
dior resoluc[i]o[n]is q[ua]m herpeste. for-
mica no[n] h[abe]t escarra[m] lic[et] possit h[abe]re
putredine[m] et virulencia[m]. Nomi-
formica senti[tur] q[uasi] punct[ur]a formice
no[n] t[ame]n i[n] mat[er]ia. S[ed] post effici[tur] cla-
nalis. Et ideo d[icitur] i[n]venit ea[m] curare
cu[m] ebula. re[cipe] tapet[ie] formice et pu-
stule eo lic[et] a p[r]i[nci]pio no[n] sit vlcera
t[er]minant[ur] ut plurimu[m] ad ea et ideo
tractatus vlcerum i[n] eis h[abe]t locu[m]. Cura
formice ut herpete tres s[ed] i[n]tenc[i]o[n]es
p[rim]a vita ordinat[ur]. 2a mat[er]iam antecede[n]te[m]
adequat. S[ed] 3a p[ar]te[m] pustulata[m]
sanat. Et p[rim]a et sc[un]da co[m]plet[ur] ut dictu[m]
est de hisipila et herpeste. Vnde e[st]
q[uod] in solucione formice illi[us] mulier[is]
romane. G. appbauit seru[m] lactis
in quo quod[am] fumoncee apposuerat
Auic[enna] v[er]o i[n] miliari iubet virtute
turbith mixte et etia[m] epithimi. Su-
p[er] locu[m] aut[em] vlcer[is] ponenda sunt
medicamina mixta h[abe]ncia v[ir]tute[m] re-
p[er]cussiua[m] v[idelicet] et desiccatiua[m] et re-
solutiua[m]. Et p[ro]pt[er] h[oc] i[n] t[ali]b[us] laudat[ur]
empl[astrum] de arnoglossa dictu[m] i[n] carbu[n]-
culo. et empl[astrum] de duob[us] q[ua]ntitatib[us]
i[n] vlc[er]ac[i]o[n]e et post sep[er]a[ti]o[n]e[m] vtile
i[n]veni. Aqua que e[st] extr[ac]ta ex lig[no] vitis
cu[m] adducitur i[n] miliari et ficali
seu bothorali laudat[ur] ab Auic[enna].
Et si i[n] ea decoquerent[ur] capita pisciu[m]
salitor[um] e[ss]et optima millefoliu[m] et
pitaria cu[m] pauco sale pistata sunt
optima ad bothorale[m] seu ficale[m]
ut d[icit] Theodricus. Et ad desiccandu[m]
putredine[m] i[n] miliari p[ro]p[ri]e lau-
dat Auic[enna] liniment[um] f[ac]tu[m] ex fece
cris et sulphure cu[m] aqua dicta.
Vnguentu[m] de bolo armenico et t[er]ra
sigillata et aceto. et aqua vas[is] salis
i[n] cauteriu[m] app[ro]bat Haliabas et laudat
ut co[n]tinuet. Cu[m] aut[em] mat[er]ia appet
corrosio[n]e[m] et vlc[er]ac[i]o[n]e[m] no[n] dispicie[n]do et
ab i[n]frigidatib[us] i[n] cauteriu[m] sup[er] vlc[us]
appo[n]e[n]s capsa aldaron vel calidicon cu[m]
vino stiptico vel aceto co[m]mixtis
vel cu[m] aq[ua] r[osarum] sic q[uod] fiat liniment[um]. Iung[i]t
Haly ab[bas]. Et si ipsa no[n] suffici[un]t opt[et]
tu[n]c ire ad forciora velut ad arsenicu[m]
et ferru[m] ignitu[m] i[n] r[ati]o[n]e ad glaciem.
Ista e[ni]m etia[m] co[n]sumu[n]t mat[er]ia[m] q[ua]nti-
corrodente[m] sanat corrosio[n]e[m] q[ua]n[do] no[n]
p[er]veniret[ur] tu[n]c escarre cu[m] butiro
v[e]l aliq[ui]b[us] vnctuosis. Et si oz ea incide
incidant[ur] aut cauterizent[ur] aut cu[m]
ligamine ad modu[m] ver[rucarum] ficalib[us] euel-
lant[ur] et sanat[ur] aliorum vlcerum vlc[er]a
sanet[ur]. Capitulum xm de Vndimia et ap[ostemati]b[us]
Sicut aute[m] in flegmatic[is]
cholico reumate herisipilas
sic i[n] fleg[mati]co vndimia fit re[spectu] cap[itis]
q[uod] e[st] ap[ostema] flaticu[m]. Duab[us] h[abe]t
d[iffere]ntias ut et alia de[nt]ru v[idelicet] et no[n] vn[de]
Vnd[e] vndima fit ex flate n[atur]ali. et
nichil aliud e[st] q[uam] san[guis] cru[dus] siue
aq[uosus] cor[um] q[ui] i[n] massa sa[n]g[ui]naria co[n]tin-
tendu[m] membra flatica reperit[ur]. Non
vn[de] e[st] q[uod] fit de flate no[n] n[atur]ali. Est
aut[em] fla[tus] humor frigid[us] et hu[midus] extra[ne]us
p[ar]te ipsi[us] chili gen[er]at[us]. Nich[il] aliud
est n[atur]ale. N[atur]ale e[st] humor frigid[us] et hu-
i[n] s[ub]sta[n]cia crud[us] i[n] colore declinans ad q[ua]n[dam]
albedine[m] et in sapore et odore cu[m]
dulcedi[n]e. N[on] n[atur]ale q[uod] deviat ab isto
infra t[er]minos sue latitudi[n]is quos
si excedat no[n] e[st] flegma s[ed] al[ius] humor
Acc[i]d[it] co[n]tingit dupl[iciter]. Vno i[n] se q[uod] i[n]
sua s[ub]sta[n]cia aquosa[m] vetosa[m] seu atte-
nuat[ur]. et fit tu[n]c fla[tus] tenue assi-
siue ventosu[m] aut ingrossat[ur] et i[n]
viscat[ur] et fit tu[n]c fla[tus] grossu[m] mucillag-
inosu[m] et gypseu[m] seu vitreu[m] per
vltiore[m] induratio[n]e[m] a[n]t[e] ip[su]m putrefic[at]

Formica est herpes miliaris
Due spec[ies]
miliaris
herpes
Sig[na] et iud[icia]
Cura for[mice]
De stercore(?) p[ro]ba[tum]
Traspi aldaron vel calidicon
De ap[ostemati]b[us] fleg[maticis]
De vndimia
Q[ui]d e[st] fleg[ma] et de dup[lici] n[atur]ali
Non n[atur]ale
et fit dur[um]

et alteratur et efficitur salsum et mordicativum
et corrosivum. Secundo efficitur innaturale
per admixtionem cum alter humor venit
sibi de foris, ut si sanguis efficitur dulce,
si colera efficitur salsum, si melancolia ponticum
et acetosum. Sunt ergo octo species flegmatis
non naturalis secundum Avicennam. Haly autem non
ponit nisi quattuor. Bernardus non videtur ponere
nisi salsum et acidum. Nicholaus in 2° libro de
fe[bribus] et [illegible] similiter locutus sit. [illegible]
de vitreo quod propter convenientiam multotiens
reponunt sub acido. Ex quibus apparet
quod ex flegmate generantur octo species apostematum.
Primo ex flegmate naturali generatur zimia vel
edema. Secundo ex flegmate nonnaturali per ad
mixtionem generantur tot apostemata secundum
quod tres humores possunt cum eo misceri,
ut zimia flegmonides et herisipilades
atque saphirodes. Tertio ex flegmate nonnaturali
per alterationem in se generantur quattuor apostemata.
Primo ex flegmate ventoso et vaporoso
generatur apostema ventosum. Secundo ex flegmate a
quoso generatur apostema aquosum. Ex flegmate
crudo grosso et viscoso generantur
omnes nodi et exiture flegmatice, a lu
pia usque adnatta sunt glandule et
nodi leves, dubelet et testitudines.
Ex flegmate vitreo et gypseo sunt omnes
nodi duri et scrofule. Ex flegmate corrupto
et putrefacto generantur fistule et ulcera
scrophulosa. Est ergo zimia vel
edema grece, zimia arabice, apostema
laxum et indolorosum vel parum dolorosum
per comparationem ad flegmonem et herisipilam.
Cause edematis sunt ut aliorum
apostematum extrinsece, primitive sicut casus
et percussio et malum regimen. Antecedentes multiplicantes humores flegmaticos;
conjuncte reprimunt flegma [illegible]
natum in membro. Signa et iudicia
sunt tumor laxus et mollis ad
eo quod cedit digito et fovea in ipso
post digitorum remotionem, dolor parvus,
calor debilis, color declinans ad
albedinem cum aliis signis dominium
flegmatis significantibus. Zimia ut cetera
apostemata quattuor habet tempora: principium, augmentum,
statum et declinationem. Terminatur et
declinat zimia plurimum per resolutionem,

raro per saniem, sepissime per congelationem
ad nodos et ad alias extremitates,
quarum terminationum cognitiones superius
in simili ubi sunt dicte. Apostema
flegmaticum multiplicatur in hyeme et
in senibus atque crapulosis. Curatio
zimie vel edematis per regimen sex rerum
non naturalium et intentiones. Prima adequat
materiam antecedentem, secunda adequat
materiam conjunctam, tertia gubernat [illegible] et
actuam corrigit. Prima completur cum
debita administratione sex rerum
non naturalium et cum eius [illegible] quorum
declinare ad caliditatem et siccitatem
cum quadam subtilitate. Et ideo competit
eis aer subtilis et siccus, et panis
bene coctus et [illegible], vinum sit [illegible]
bonum et clarum cum pauca aqua.
Carnes sint electe de avibus campe
stribus et de bono mutone. Parum
utatur brodiis et olleribus atque [illegible].
Caveat ab azimis et crudis et
aquosis, non comedat fabas, legumina,
neque caseum, neque fructus grossos.
Pisces fugiat nisi parum de petrinis
[illegible] cum vino cocte. Assa sibi
sunt valiora elixatis et passillatis.
Sobrie vivat, parum comedat et minus
potet. Ventrem laxet cum ficubus et
cartamo. Exercitium temperatum est bonum.
Parum et nihil dormiat precipue
de die. Fugiat balneum et omnes res
humectantes. Secunda intentio completur
digerendo materiam cum aliquo flagogo
ut essent pillule cochie et debitum
[illegible]. Et si plectora adesset
laudaretur posse aperire venam. Tertia
intentio completur in principio cum reper
cussivis non infrigidativis sed aggregativis,
exsiccativis et resolutivis; in augmento
cum repercussivis fortioribus; in statu
cum puris et fortissimis; in declinatione
cum consumptivis si [illegible] via resolutionis.
Si via exiture regitur cum maturativis
et reliquo exiturarum regimine. Au
xilia repercussiva aggregativa exsiccativa
et resolutiva que competunt in principio sunt tamen
fortiora [illegible] cap. 22°
ad glaucone [illegible] flegmaticum
humorem sufficiat aliquis [illegible] spongia
sola in aqua infusa modicum aceti

In apostemate flegmatico repercussiva aggregativa exsiccativa
et resolutiva in principio sunt tamen fortiora

Octo sunt species flegmatis non naturalis secundum Avicennam

Zimia vel edema grece zimia arabice apostema laxum et indolorosum vel parum dolorosum

Signa et iudicia

Terminatur plurimum per resolutionem, sepissime per congelationem ad nodos

Cura

Dieta

huic fiat aut mixtio ut utique bi-
beret quis et sup et quale fiat
Et quidem dt Aluc loco spongie
administrat pannus duplicatus aut
sup contimule / Et bomb et assidue
et remutare sepe Et comphendat
omnia lata / Et ligata sit cum bona
strictura accipitur membri incipiendo
Cedula for e aluc Rx aq bannie
et cinerum et aceti an quod sufficit
Item alia for e styris et ea comedat
aluc Rx aloes mirre licii acassie
sief menithe cipri croci oriental
boli ar. ami an ptes equales plue-
rizent et cum succo caulium et aceto
misceat et fiat emplm Ausili-
a que complent intentionem ang ti se pdca
fortificata cum aceto / Et ea que complet
statim et deliatur si tendit ad resolu
se tamen formatus Rx pa e aluc et
est spongia in leomniatum vit
et fiti et ylicis in contitu / Cedula est
bruni et ea accipit thedericus Rx
aluminis sulphuris mirre salis an
ptes equales confitiatur omnia cum oleo
ros et aceto et fiat linimentum / Item
est aluc Rx storicis lb. s. olibani
storac usnee calami aro spice ab-
sinthii an 3 s. confice cum aceto
et aqua calid et fiat emplm
Ad maturandum apostema flaticum laudat
rogerius dyaquilone que ipse con-
ficit / Item adiungit Rx malua branca
ursina radice bismalue radic
lilii cepas assatas et limaceas fu-
tu se bene contrita et pistata cum axungia
vel butiro mixta et fiat emplm
Item thedericus exhibit statim de e-
bulo et sabuco et lapacio lenistice
marrubio decoquantur hec cum dyaltea
mille oleo et butiro / et fac emplm
Maturatio apostematis non expectetur quia
apiat ipse quia tarde aut nunquam
apiretur ut dt henricus / sed cum ferro
apiatur vel cum caustico mixta formam
supius datam et mundificetur saniens
cum unguento aplorum / et mundificativo de
apio et succo absinthii / et cum isto qui
sm dicitur accithit / et mundificata sanie
grossa Rx galbani armoniaci

crisme terebentine picis sepi vacca-
ni olei antiqui an ptes equales
dissoluatur gumme cum aceto et liquefac
ad igne cum aliis / et fiat unguentum
Et curione ulcerum sordidorum cura
Et ita completur etiam intencio / Et
a intencio completur secunda natura attium
ut si accidebat dolor tunc sm aluc
oz ut sedetur dolor in ptis cum eis
que se sic ysopus humida et vinum calidum
et terebentina cum oleo de camomilla
de absinthii et spica et cera / Si dracus
dissoluatur cum medullis bouinis
ceruinis et aliis similibus ut dicetur infra
De empligin Capitulum ad nunc ultimum
est iam de de capite ventoso
inflationibus pertinente non
eandem ydematibus cura humidibus in eo
tamen / Item et illa quidem ut dixi aflatus
fuit humore / et pretea comimentibus nobis
tradunt usque sufficiens in profundum digit
descendentibus in ea / Inflaciones vero
ex spiritu coadunato sunt / quedam quidem
sub cute / quedam vero in membranis que
etiam profundum corporis sunt / quedam vero etiam
unum membrum / quedam vero per totum corpus
discurrunt quedam etiam cum dolore quedam
absque ipso / Cause talium ventositatum
in sexto de capitulo et synthesis e debi-
litas caloris in materia flatica ad hoc
disposita / Est autem inquit et hanc
generatio in ipsis humoribus flaticis et cibis
in vapore repletur a caliditate egeno
Ita prefata quidem infrancto in illatenus
vapore operatur / Quoniam non omnino subtiliat
neque excoquit neque dissoluit cibum
ffortis aut caliditas multo copiosum
oportunes plurisque sm generatione vaporis
subtiliat mittentur / si non ventosum
sunt nata tunc enim generatur ex spiritibus
turbidis ut utique dicatur quibus caliginosis
et paucis quod ab unde eructuatione
euacuatur / Detinetur aut e loco ut
dt aluc propter spissitudinem membri
aut propter ipsius vaporis grossitudinem
Signa et iudicia sunt inflacio
turgida resistens tactui cum claritate
luciditate sonans ut vter dum percutitur
et sentit sepe ambulans per totum
corpus dolor est extensiuus pungens

De ventosa pani-
bulatione per toto
corpus
Nota de inflacionibus
et de prouenientibus
ventositatibus in
toto corpore

Cause ventositatum

Signa et iudicia

Cura

Dieta

Nota in augmento

Ad maturandum apostema flaticum

Emplastrum

Maturatio apostematis cum non expectatur ut apiatur

mundificatio

Ventositas inclusa quando dissolvitur
multum parit incommodum / ventositas
fumosa currens per corpus cum dolore
et amplectationibus est verendum quod videtur
elevari ab aliqua materia venenosa
Cura apostematis ventosi tres sunt inten-
tiones prima est in victu secunda in cura-
tione digestione tertia in expiratione materie
coniuncte. Intentio vite sit quod ipse absti-
neat ab omnibus grossis viscosis crudis
flatuosis et ventosis ut sunt res dulces
et specialiter legumina fructus recentes casta-
nee. Utatur calidis et siccis subti-
liantibus et carminantibus ventositatem
ut est panis ordeaceus in quo ponatur
sal et ciminum / potus eius sit vinum
album et clarum / aut vinum grecum et
bonum pigmentum. Utatur porretis cum
cepis et petrosillo calamento atque
rutha in quo ponatur ciminum. Car-
nes sint volatilium et aliorum secundum
quod dictum est in capitulo precedenti. Virtus
digestiva confortetur cum bonis speciebus
et confectionibus de dyacimino et dyacalamento
et cum tali dragea. Recipe anisi
maratri carui dauci cimini baccarum
lauri tritorum ana ʒ v liquiricie rase
ʒ ij albi galange ana ʒ i et semis galange
cubebarum piperis longi seminis ruthe ana ʒ i
et ana confecti cum sachari ii panis zuccari lb i
et fiat dragea. Et ab extra inungatur
stomachus cum oleis de spica de costo
et ruta. Secunda intentio completur
in hiis que habent mixtam virtutem ut
digerant et evaporent et scipticent
mediocriter et non augeant dolores. Et
ad istam sumuntur tres forme auxiliorum
a Galieno in 2 capitulo de curatione / prima est spongia
infusa in coma vel sapone vel lexi-
via calida / secunda existente dolore forti
subiungatur ptitula cum aliquo oleo ca-
lastico. Tertia existente in forti dolore secunda
forma sit cum lana succida infusa
in sapone vel lexivia cum vino cocto
et oleo simul mixtis addendo de
aceto et vino austero magis secundum
Philaretum / Fortior autem virtus est in sapone et
in aceto non ita autem vino horum autem
secundum de vino aceto et oleo plus misces
quam de coma cum mitigare volueris /
Expellere autem et corroborare volens
sit vinum austerum nigrum evapo-
rare eliges comam / aceto autem ad
ambo operatur quod et mixtam virtutem
habere demonstratum est. Tertia forma sit
simul cum de terra tenaci et calce viva
simul coctis cum aqua et vino. In casu autem
in quo talis ventositas est fumosa
mala et corrupta et materia venenosa
elevata et currens per membra cum
dolore et estuationibus intollerabilibus
non est consilium secundum Guillelmum de Salli-
ceto nisi quod postquam fuit apprehensa in
uno loco ligetur membrum a parte superiori
et inferiori et in medio perforetur cum
rasorio aut cum ferro calido taliter quod
operiat / et post impleatur locus cum
aloe et bolo dissolutis et mixtis cum
oleo rosarum et aceto / et post tria aut quatuor
dies locus incarnetur et consolidetur /
dieta cum isto casu sit tenuis et mun-
dificetur corpus cum aliqua medicina et si
cum hoc tyriaca sibi daretur bonum.

Capitulum anticlatum(?) de apostemate aquosa

Ex flegmate aquoso et
acetoso generatur apostema aquosum
lapidum et omnino indolorosum vnde in libro
de egritudine et sinthomate sententia / quod de
superfluitatibus humiditatibus in corpore
generatur vtrumque particulis vero vesice
et apostemata aquosa quorum cause sunt
alterativa virtutis in frigiditate et male
disposita et ciborum malicia et aquo-
sitas et id 19 cap. / et 2 adgeneratur
assilat tale flegma flegma ydropica et
corporum male habituatorum / quod est pertinens
aquosum non dubitantis curaturum ab
ydromate vel minus in maiori deficiat.

De signis et iudiciis

Signa et
iudicia sunt quod ydromatis venter minus
quod tumor est magis laxus in isto
quam in illo / et ideo non tamen resistit
tactum et sonat non ut venter sed ut
aqua et cum fluctuet aliqualiter dealba-
tur et in apostemate aquosa est debilior
calor quam in ventoso ut ponitur G.
2 amplificatorum / Et imbibitur(?) contrarie
apostemata aquosa magis accidunt in pedibus
testiculis et capite et mittitur quoniam
in aliis locis / quod aquositas plus

Cura

No[ta] regimen per duo vere

No[ta] de pane

No[ta] dragea pro confortatione stomachi et digestione ventositatis

Stomachus ungatur

Tres forme [illegible]

No[ta] quod in sapone et aceto fortior est virtus

No[ta] de ventositatibus [illegible] in corpore

Dieta

Cura

Signa et iudicia

in eis descendit et caliditas magis
in ipsis ebetatur / 2° pro nostratis sic ven
tositas raro reperitur sine aqua ita
neque aqua concluditur sine vento in
particula **De cura** Curacio quoque contracte
res prima stat in vita / 2a in rectificacione
digestionis / 3a in purgacione proveniente
in emittone per urinam / 4ta in eva
poracione humiditatis continue primas
duas ordinat G. inde subtiliante
dieta tres ultimas posuit in 2° ad gla
cione 2 1° amphorarum in quinto illius
conbusticque exparum / prima res debita pro-
fiat per regimine dietam in duobus capitulis
precedentibus nisi quod / quod istud sit magis
calefactivum et desiccativum / et ideo
dimittat omnia humida et aquosa ut
aqua et herbas virides et fructus et
caseum et lac atque pisces / et omnia
legumina / et carnes porcinas et
dimittat offas / et omnia brodia so-
dimittat / et potum minuat parum
bibere comedat et potum minuat parum
sumus sit de ordeo in quo quid ponatur
de asino / Vinum sit optimum in quantitate
quantitate suptili / Vina greca et pigmenta
sint sibi bona aqua cicerum et palma
ysopus calamentum allio et cepe carne
et species et grana salis convenit cibarium
cuniculorum et aviculorum campestrium
et carnes galliarum et multonum co-
pedum / et omnia sicca laboret vigilet
ieiunet et ventrem et urinam sepe
irritet **Secunda** res completur cibis
bonis speciebus et bonis dragetis et
condimentis superius dictis **Tercia**
res completur per purgantia humiditates
aquosas et serosas ut sunt panis
factus de farina ordei et ficum ali-
aut pulvis factus de esula et
genus talhapuncie / atque tartaro cum
modico de spica aut pille de succo
cucumeris agrestis et speciebus diadis abbe-
benesue in tempore mediatis **Sumus** quarta
res completur cum drageta dicta cui
addantur semine apii et petrosillini et
semine feniculi et spica **Quinta**
perficiatur cum desiccatibus et resolutivis
turis sonitum **Curarum** prima est G. ubi
supra cum coriandro et sale / **Est**
enim ferulcum spongia infusa in lixivio
et aliis cum vomitus in urina vera
fortificatur ut affrodillum nitro alumine
et sulphure **Tercia** forte cum unguento
emplastro per amicam in cura scrophularum

in cathagenes **G.** attributo de quo
dicit quod resolvit omnem duriciam unius
que ebdomada solum in duobus diebus
cum ergo tamen in illo libro non invenit
sim eum ad resolucionem duricie aquosa
et ventosam acceptam **R** sc. sinapis
sc. urtice sulphuris spume maris
aristologie bdellii armoniaci olei
antiqui cere quod sufficit fiat emplastrum
Si autem per illud non resolvitur non
est consilium nisi quod cum ferro aperiatur
et postea mundificetur et more ulcerum
sordidorum curetur **Capitulum** amiculatum
de nodis glandulosis et omnibus
excrescentiis flegmaticis

Glandula et scrophula nodus
et lupia et nacta hernia bo-
cium atque bubo fuliginosus ubi
cumque in corpore nascatur flatica videtur
hec materia ut dicit Rogerius / et
bene dicit videntur quod lites / alie sunt
proximitatis in duricie multiplici / Glandule
tamen corporis 2m dictum sunt flatice ma-
iori tamen parte quod alie contingit cum eo
alter humor / nos tamen semper loquitur
de speciebus ut sit extra compositorum secundum
quod superius dictum sunt / **Omnia** tamen
predicta sub genere excrecencium et excre-
scenciarum flaticarum reponuntur speciales
proprietatem inter se habent diversas **Gladula**
ad formam glandis dicta satis mollis
unita mobilis et separata ut plurimum
in emunctoriis generata reperitur **Scro**
phula ad modum scrophe porcine
plurificando dura non omnino separata in collo
plurimum est reperta / **Lupia** flatit lupulus
mollis rotunda in initio et locus
situs sua parit natitate **Nodus**
sic nodus corde rotundus durus et
in assiduo circa loca nervosa invenitur
Testudo est excitura magis hinc orilius
mollis cum lata forma ad modum testu-
dinis dicta / in capite talparia / in collo
bocium / in testiculis hernia et aliquando
ad sanie et scrotum seu fistula reperitur
Natta etiam est nascencia magis car-
nosa velut caro nacium seu anchararum
diversarum formarum / et quantitatum velut
melon et cucurbita fornices diversa
nomina secundum formam / et membra plura
alia nomina habent pro excrescenciae
sed non est curacio diversa quod res cogno-
scuntur que dissificat et indicat sibi

Dieta

Emplastrum valde forte resolutivum

Glandula scrophula nodus lupia nacta hernia bocium et bubo fuliginosus hec sunt genera nodorum ex flatica nascencium materia

Inter tamen glandulas scrophula

Scrophula

Lupia

Nodus

Testudo

Talparia

Bocium

Hernia

Nacta

Melon

2

Quedam generantur in sacculo seu vase quedam sine carne

talibus distinctionibus curam excrescentiarum
quedam generantur in sacculo sive vase
quedam vero sunt in carne infiltrate
quedam etiam sunt resolubiles quedam
vero non quedam etiam sunt cum capil-
lis quedam non sunt quedam magne quedam
parve quedam sanabiles quedam vero non
quedam etiam sunt scrofulose fistulose et
cancrose et sic de aliis ¶ Cause

Cause

Complexio et regimen malum

earum nascentiarum sunt complexiones vicium
parentum ut casus et percussio complexio
et regimen malum Antecedentes sunt
humores et flegmatici permutati ut superius
sunt dicti Cause coniuncte sunt ipsemet
materie coniuncte que in loco generantur con-
tinentur autem in istis quibusdam humores
aquosi putridi et corrupti limosi
et mucillaginosi mellini pultini
et adypini quibusdam vero generantur car-
nes flatice et spongiose atque glandu-
lose quibusdam vero lapides et alie res

Signa et iudicia

¶ Signa et iudicia habentur per suas
dictas descriptiones et curabilis signum quod
continuatur in nasa et mobilitas et
cutis separata que vero sunt in nasce et
adherentes in carne sine nasa videntur
esse nove et curabiles dure vero et
antique nequaquam rubor et dolor et
caliditas adeo ostendat et ex excrescentiis
saniatinas et fistulosas et cancrosas
multiplicatas scrophularum et distinctionis suis
carum per corpus et caliditates extrinsecas
ipas ostendant esse communia scrophularum

De Arnaldo

intrinsecarum In Arnaldo scrophularum
intrinsecarum multitudo clamitat corpus
pluralitatem intrinsecam de quibus dicit Avicenna

Avicenna

quod tales in casu et offensione multipli-
cantur et ideo dicit in Arnaldo quod tali-
bus paro perficiat extrinsecus operari et tum super
quod eis multum conferunt pignacia
et potiones diuretice atque clarativa
desiccativa et etatis innutrito puerilis

Bruno

Bruno primo propter viscositatem et puri-
tatem corporis sepius meruit scrophulas
¶ Senes autem tardius propter complexionem
amplius habentes frontes curtas et
tympora compressa et maxillas amplas
parati sunt ad scrophulas quia in talibus
materia prompte dimatur ad casum
ut dicit Henricus In naso excrescentiarum
et corrosio est multum vertenda circa
ventrem collum et admissionis propter
pinguetudinem venarum arteriarum et nervorum

ac intrinsece spaciositatis in incisione
magnarum glandularum et cancrorum de
vena que nutrit eos quia pede sepe
eum parat emorrogiam et periculum
magnum De cura Curatio etiam habet
hos processus Galenus videlicet et particulare

Universalis processus continet vitam

universalis processus communis vitam
ut non multiplicetur materia et ad-
equat materiam augere ut non addat
in quantitatem ¶ Primum completur per regimen

Dieta

dietam in capitulis proxime predictis
ad maiorem subtiliacionem et incisione
declinando Dieta secundum Avicennam oportet
ut debitet cibos grossos et potum aque
frigide et nauseativa satietate
et repletione et quod tollet famem quam
potius super omnia bona digestione pro-
curet Caveat habitacionem humidam
et vallosam aquarum malarum irrigatam
potus eorum sit bonum vinum ac aqua

Aque aluminose sulphurice videlicet Arnaldum

aluminosa seu sulphurica Ita secundum
Arnaldum usus aquarum mineralium
maxime sasorum tartarei non solum
nutriva bona sed exiccata valde atte-

Secundum mediatores

nuare ¶ Secundum completur evacu-
ando per secessum et flegma quoque et
purgando per urina ac etiam eva-

Rp. de spice turbith ... pulvis de turbith cum ... renibus

porrando ad consumptis et resolutis
Rp. primum laudatur per eos pulvis turbith
qui secundum Avicennam fit de turbith
℈ ʒ ii et zucare partes equales et

℞

confidit de ipso ʒ ii et testificatur quod

ʒ

cum hoc quod solvit flegma grossum non
calefacit sed abradit intestina tamen

ʒ

tamen qui sunt magis audaces in laxativis

ʒ

cum faciat in calo de doloribus ventris

6

in 9o almansoris De 20 partibus turbith

ʒ

et 10 ʒ ii et 2 zucare et ʒ iii de
ipso confidit bindam et vera et pille
de agarico et maiores hermodactili
lacte sunt satis convenientes Ad sim-
ex dictis multorum therium convenientem po-

Non puluis ad intus ... diffuse

tione ¶ Rp. scrophularie partes iii
philipendule partes ii pimpinelle poleyi
le thanaceti camillus rubearum Au-
bee maioris ana partes i aristologie
viridis spatule fetide viridis raphani
ana parte sed coquassentur et cum vino
albo et melle usque ad consumptionem
medietatis coquere et fiat colatura
digna de cuius in tanto hora matutina
quare in tepida administrare Ad dictam

ex super maxime ad glandulas in vulvas
ad glandulas inveteratas quarum extirpatio sue cause consulit tyria-
ca athanasia atque emorosia me-
dicamine quidem percetro nepita aliis
calamentum fluminale confert aliis
potiones eleuaria olei cera ad
mitigandum pauros et emplastra
multa posuerunt nostri predecessores
que in operibus meis non attemptavi
excedendo tamen per virtute divina sere-
nissimus rex francie tangendo
liberat multos et hec de regimine
processu aut particulari et processu universali ¶ Particular
sive localis autem processus maxima
sunt diversitate a sua quantitate et na-
membri et corporis temporibus ac duratione
licet non indicet curam indicat tamen
qualis est disposicio et tempore et quan-
do pendent possit summi multe indica-
ciones et intentiones reducantur
Sex maneries scrofularum quarum est de pluri ad sex ¶ Primo
mollities puer que vocantur lupie
quia sunt in membris firmis que prope
pannigiculum cutis suspicitur hec te-
nera kystim constituitur et resistitur
2 Secundo maiores non multum dure nec
inveterate admodum emplastrum flaticorum
mollificando resolvuntur et consumuntur
3 Tercio famose et aposteoses quiescunt
saniande maturantur aperiuntur et mun-
dificantur ¶ Quarto que non poterunt cu-
4 perdurat curari et sunt mobiles et
tractabiles incidantur et extrahantur
5 Quinto que tales erunt immobiles et
infiltrate atque late corrodat et
6 mundificet ¶ Sexto que tales et pede
sive radice habent gracile ligetur
et eleuetur ¶ Primum complet ut
17 Cura tales sunt dure conterantur et comp-
matur de inde super ipsum stringatur
cum gravi ligatura plumbi quam ut
aut digerit ipsum primo cum fricce-
lupie lupia cum manum ut aliqualiter
calefiat et mollificetur de inde tendo
sinantur cum fundo scutelle ¶ Aut
cum aliqua re solida linea tociens
et taliter pertractando donec evanescat
et vestis interior sive dilaniata
et materia spissa scalati de super lamina
plumbi secundum quantitatem lupie cum bin-
dello duorum capitum stricte et firmiter

ligetur et de 9 diebus non removetur
Rogerius Rogerius tamen permittit unguentum
fiat de pluribus visto et calugine fumi-
guti seu fiat cum oleo et aceto
Brunus Brunus quod accipit et frediter ponit
emplastrum factum ex aloen acacia mirra
olibano et sarcocolla cum aceto seu
Henricus albugine ovi ¶ Henricus permittit et
super lamina eciam ponit parvas pla-
gellas de stupis infusas in albumi-
ne cum spissato cum sale et alumine
27 zuccarino ¶ Secundum complet et ultra
auxilia placorum apostema super posita
que ad hoc et ad omnes humidas cum se-
quentibus sunt utilia pro predicta emplastrum
sexti cathagenorum quod dissolvit
extuberas grossas et confert pacienti
scrophulas et apostemata que sunt in radicibus
aurium et podagre et multis aliis fuit
opus laudabile in vltio ¶ Recipe olei Nota emplastrum quod confert podagre et multis aliis
veteris ℥ ℈ ij picis sicce ℥ vj
lapdanum ℥ iij litargiri ℥ ℈ ij
cere ℥ ℈ iiij galbani ℥ misceantur
litargirum cum oleo et coquatur et cum
erit spissatum suffundatur pix et vir-
ide eris et ultimo ponatur lapdanum et
pistentur in mortario et usui reser-
ventur ¶ Similiter eadem intencione secundum
Rasim et multos alios complet cum
dyaquilone quod et ypocras cuius
forma infra in antidotario ponitur
in quo ad unam lb. dyaquilonis ma-
laxetur ℥ pulvis radicis yreos Aliud
Aut cum dyaquilone magno
hebemesue cuius forma ponitur infra Rasis epistola
ipse eciam ¶ Rasis vir magne experiencie
consulit stercus antiquum caprinum cum
melle et aceto super igne emplastrari
aut emplastrum factum de fenugreco se-
mini sc. caulium cum inus[?]allagine
malvavisci confert et est bene ma- Haly abbas emplastrum aliud
turativum ¶ Halyabbas commendat istud
Recipe farine fabarum farine ordei
cuiuslibet ℥ ℈ radicis liquiricie rad'
altee paratis cuiuslibet ℥ v cere al-
be adipis anserini cuiuslibet ℥ ℈
tarantur et incorporentur cum oleo an-
tiquo in urina prius vigens et sup-
lenti fiat igne emplastrum ex ampul- Aliud Avicenna
lis Avicenna hec accipit ¶ Recipe stercoris

Credo ad modum lupinorum lupie dicuntur

Emplastrum quod dissolvit extuberas grossas et
confert pacienti scrophulas et apostemata que
sunt in radicibus aurium et podagre et multis aliis

vaccarum ℥ ij. Radices caulium radices
capparis squille ficuum pinguium ana
℥ ß. liquiricie bdellii ana ℥ ij aceti
mellis ammoniaci porri feces olei an-
tiqui ana quantum sufficit fiat emplastrum

Brunus probavit in omnibus apostematibus
duris et Theodericus ab eo accepit ar-
moniacum bdellium galbanum omnes
partes equales dissolvantur in aceto per
tres dies quibus super ignem addatur et
furfuris subtilis quantum sufficit fiat emplastrum

Rogerius ad scrophulas. Recipe radices
filicis affrodillorum et si addatur e-
bulli bonum esset. coquatur in optimo
vino et pistando addatur modicum
de sulphure vivo et fiat emplastrum

Magister meus Chotzess(?) summe lau-
dat emplastrum factum de limacibus xij
coctis cum vino et cum lexivio cinerum
clavellatorum et cum capitello vivo
quod fortius erat eis qualibet die una
facta et confecta administrabat. Tercia
intencio completur quando cum predictis
iam omnia resolvencia mollitiva quando
inveniunt materiam aut locum repu-
gnantem resolucioni materiam maturat
et inflammat precipue si fuerit materia
dulcis aut cum sanguine associata. Haly
ty(?) apparabat ad maturitatem eis em-
plastrum factum de farina ordei et olibano
atque pice cum urina pueri in compositum.

Lanfrancus vero ad refrenandum furia(?)
caliditatis consulit farinam predictam cum
aqua coriandri et fortius illo fit
de mirra cum duplo sui de licio cum
dicta aqua. Cum autem maturantur que
sciens per signa saniei aperiantur aut
secentur et mundificentur cum unguento
apostolorum ad cirurgicos relatum sana-
tionis magne in scrophulis malis
et ulceribus cum unguento egyptiaco
tam in antidotario dicto et cum diaquilone
aut diapalma desuper ponendo
et si esset in loco in quo ossa essent
contaminata et corrupta ut in tractatu
dicetur infra cum aliis mala mo-
rigeracione adducta regantur et
cum regimine ulcerum adque determinatur.

Quarta intencio completur secundum
doctrinam albucasis quem multi sequuntur et
omnes periti in expediendo materiam
cum intromisso quod fortiter faciat que
continentes habuerit secundum longum aperit
et mundificat. Continentes vero res
duras sicut cancer scindit et excoriat
quasi sicut glandulas et scrophulas
et eciam excrescencias tractabiles
iubet cum digitis apprehendere et secundum
longum scindere et excoriare cum
aliquo instrumento obtuso et non acuto
labia elongando cum unguibus et ea
cum folliculo suo totaliter extrahere quod
aliter redirent et vulnus si necesse est
suere et reliquum ulcerum curatione
tractare. Ego autem propter melius extrahere
apprehendo desuper cutem et cum forcipibus
secundum quantitatem excrescencie in for-
ma folii mirti quod superest cuti incido
et in reliquis ut dictum est procedo.

Si autem sanguis te perturbet iubet cum
cum aurealyo(?) ad sanguinem restringere
et post ea ad operacionem redire. prius autem
fluxum cum spongia stupis aut cotone
infuso et expresso in aqua et aceto
restringendo ego restringo. Si quando ali-
qua vena diu(?) sanguine continuat
cum pede eam iubet ligare et ita ea
permittere usque cadat. Si aliquid de
cysti aut de folliculo aut de aliquo
[illegible] remanet iubet consumere in
sequentibus diebus implendo vulnus cum cotone
vel consimili infuso in aqua salsa. Ego
autem in albumine ovi cum alume impres-
sato post vero cum unguento egipciaco
vel cum aliquo de corrosivis in omnibus
istis aut operacionibus quod apostema secat
ubi appono propter hec cum suppositorium
stupacium infusum in albumine ovi et
oleo rosarum super appono. Quinta in-
tencio completur secundum Brunum et
ceteros ipsum quod cutis cum aliquo
caustico secundum quantitatem excrescencie
rumpatur et caute fiat ne ad
alias partes diffundatur et adhuc non
fallit et operacionem innuat ruptorium
de calce et sapone et operacionem suam
perficiat saltem in xij horis et si
fuerit amplius non esset malum
deinde scindatur in medio escarre
secundum longum perscindendo usque ad
ad vivum et massura incarnata
cum aliquo lichinio de aliquo

Margin notes:
Ideo(?)
Brunus
Rogerius ad scrophulas emplastrum
emplastrum
3 intencio
Lanfrancus
cum maturate fuerint aperiantur aut secentur
quarta intencio
Theodericus(?)
5 intencio
Ruptorium

corrosiuo seu forti medicamine ac
puluere affrodillorum vel. Et licet multi
multa ponant et in antidotariis multa
inuenientur et arsenicum sublimatum pri-
mum quod sit cum bydulce obtinet prin-
cipatum ut magistri dicunt in ruptura
glandule aut concedi conglutinandi lati-
tudinaliter describi non potest in 2° cap.
Est enim arsenicum forte et violenta
medicina commouens febres et alia
mala in parua quantitate magna sicut
operatur / quantum omnibus est medicinas
cum fenuunt in fortibus et longe a
membris principalibus plus in contrariis
minus melius est vereitur quam in
vna vice nimis ponere per tres dies
durat operatio sua quod intumescere
at infirmus regime ac si haberet fe-
brem et per tres adiacentes cum po-
puleone solatro et aceto et aliis
infrigidatiuis defendat. Cum autem
consumit per duritiem et tumore escarre
quod glandula est corrupta et tunc per curam
cadit escarre cum butiro lauato cum
modico de farina frumenti impastato
aut cum axungia vel alio non salito
vnctuoso / et post casum escarre si ali-
quid remanserit cum puluere affro-
dillorum vel vnguento egipciaco consumatur.
Si vero totum est consumptum more aliorum
vlcerum consolidetur. Et hec intencio co-
pletur cum ligamine de seta vel de pilis
equorum stringendo de die in die ligamine
posito aut ponendo aliud quousque
extremitas sit desiccata mundando
ligamine cum aliquo corrosiuo ita seda-
re dolorem cum albumine oui et oleo
populeone vel aliquo sedatiuo et prop-
ter quam cecidit more superius dicto
pareret / sekirros et aposteme mele
notificato Capitulum quintum de sephiros
siue sclirosi vel de sephiros siue
sclirosi qui sunt tumores melancolici

Tempus igitur est iam transire
ad aliud tumorum genus de
humore videlicet melancolico genera-
tum quod duplex dicitur verum et non
verum ut et alia predicta. Est enim
verum apostema quod ex melancolia fit naturali quod
nichil aliud est quam sanguis grossus
qui in massa sanguinaria ad nutriendum
membra melancolica reperitur. Non vero
quod fit de melancolia non naturali Melancolia
autem est humor frigidus et siccus ex grossi-
ori parte ipsius chili generatus. Et est
duplex naturalis et non naturalis. Naturalis
est boni sanguinis fex et turbulencia in
se grossa in colore declinans ad
quandam nigredinem in sapore ad pon-
ticitatem et acredinem. Non naturalis est
qui deviat ab isto in suis terminos
sue latitudinis quos si transiret non
esset melancolia sed alius humor / quod contingit
quadrupliciter. Primo quando ipsa quando vritur
et putrefit et efficitur colerum ni-
et acida que si proiciatur super terram
et acida que si proiciatur super terram musce ea fu-
giunt. Secundo quando fit per adustionem
aliorum humorum videlicet cole adu-
ste quando vel adurit et est et ita
sic quando vel adurit rest et ita re-
melancolia quod bullit et musce ea re-
fugiunt. Quando autem sanguis vel fleuma adu-
ritur efficitur melancolia naturalis per adu-
stionem. Iste tamen due species magis sunt
nitentes ut dicit Auicenna. Tamen et Haly
non faciunt mencionem nisi de duabus
primis. Tercio vero efficitur melancolia in-
naturalis per congelacionem et induracionem ut
ab ex desiccacione et apostematibus de humoribus
naturalibus indigeste in fluunt vel resol-
uuntur subtile eius resoluitur et
grossum petrificatur et in melancoliam redu-
citur. Quarto efficitur innaturalis quando
alius humor venit sibi de foris quoniam
omnis eum dulcorat exceptis coleris
duabus adustis. Ex quibus apparet quod ex
melancolia quattuor generantur apostemata. Primo
ex melancolia naturali generatur sephiros
siue sclirosi vera et ita secundum quantam geta
tum est ab ipsis absque dolore. Secundo
quod ex melancolia innaturali per adustionem
creata sunt apostemata ut sephiros flauides
vel orinides et herisipilades. Tercio quod
ex melancolia innaturali per congelacionem et induracionem
generatur skyros vera et ita duratica
cum non est sensus neque dolor. Quarto
quod ex melancolia naturali per adustionem omnes
species cancrorum generantur. Est quod
sclirosi siue sephiros apostema durum
quietum sedatiuum et indolorosum. Differencia
Cause ipsius sunt triplices ut et
aliorum apostematum primitiue videlicet ut est
regimen malicia multiplicans melancoliam
et sanguis grossus. Antecedens humor

Marginalia (left):
De arsenico / tenent principatum in rupcione
[illegible]
De melancolicis tumoribus

Marginalia (right):
quot species
Primo quando tamen ipsa melancolia non naturalis innaturalis humore / Primo
2° modo
3° modo
Quarto
Quattuor apostemata generantur ex melancolia ex naturali sephiros seu sclirosi
Ex non naturali melancolia tamen sunt apostemata per adustionem videlicet sephiros flauides orinides herisipilades
Ex melancolia innaturali per congelacionem generatur skyros vera. Ex melancolia innaturali per adustionem omnes species cancrorum generantur
Quid est sclirosi seu sephiros
De causis

Sig. et indicia

militus multiplicitas z male assplene
attractus z pessime acrepe expulsus
cumitte sut remanet melia i particula
mamcata ¶ Sig. z iudicia. sunt
tumor durus cu suffi resistencia
et color i medio rubeus z nigro
qual e fectis color / vocat at plurimi
medicorum limdu z si venas dig
rone hac particula videt clendre
ut i ventre mistoru epicatu credim
put legit ut i cap. zoi ht assit
sig. signata melia apostema melicu
incipiunt ut plurimi apperere pua et
paulati devenit i magnu / repa sut
solu i uno mebro / quod mutat de
uno mebro ad aliud z noiantur
formos z un[de] amp apo. mele
ca multo nis tumant p resolucom
sepe tu remanet indurata plurima
etia i cancru qutut. Curatio

quomodo terminantur

Curatio

¶ Tres ht res. pa e vita / Sa i ma
ancedente etia i regitua / vita ipsorum
ordinat i sex rebus no naliby sobria
et moderata declinans ad calidum et
humidu / Vtat eum cibarijs bonis
euchis z bonis quantitibus sanguinis ut
e panis frumentateus depuratis bonum
vinu et bone carnes gallinarum
z captoru porcoru z brodijs ipsorum
pcipue gallinaru / Ista brodia ipsa
tota repat nam vtat spinargijs
borraginiby lupulis lactuc / z talia
que sanguine hnt depurare caueat
oina q melian generant san. q in 3o
de inferioribus nuant ut sut carnes
bou z caprarum asinoru z camelorum
veluti leporu atq carni silvestrium
porcoru / z ut sut bestial rostratosi
holum brasica i caules oli et le
gumi lenticula vilissimi cabus
et panes furfurei z leghinosi bz z
vinoru q grossa sut et nigra ve
teres casei / Caueat etia acostis
assat frixis salat acetos z acuit
velut sut allia cepe pip synapis
et omia sanguinez adurentia / Caue
at ab ira z sollicitudine et nimio
exercicio z vigiliis supfluis ventre
teneat laxu letitiaz diligat et
tranquillitate ¶ De secundo pcipit dunc
ut corpus mundet et flomet / Et
ad h hebemesue laudat sene
epithimu z polipodiu fumu terre

Vita regimen

Regimen

purgatio melancolie

Rec°

lupulos z volubles z cassiafistulam
mirabola indos atq lapidem
lazuli dyasene dyacatholicon
yerarufini ad h sut assignata
¶ De tercio teneo iste cu dunc
q caute agat nam materia caute
est malitie / q si indiscrete resol
natur pectificat si nimis mollificatur
stendus e q corrupit / z in cancrum
conuta / prop h ht cum ipse pcipitur facere
duas resolutiones prima mollifi
cationem / secundam resolutiones / Et q
has resolutiones sigillatim esset
difficile absq errore ordinare
pro tanto e tuans talia auxilio or
dinare q mixta heant virtute
mollificativa vz z resolutiva
cu quadam a pricto repercussione
/ Ad hoc aut dunc ordinat mltas
formas q cu sut pores schirosi ex
flone seu herisipila generato ut i
capitulo sequenti videbit / Optimo post
quandam refrenatoz fcam applica
tu aliquibus domesticis medicam
ros i hoc almasor / q sit bdelly
armoniaci galbani ptes equal
q cu oleo de ven aut lilio molli
ficato i mortario terat / deinde
cum stillogo fenugreci z se. lini et
ficum que cuius sut gutt cum
sut genua poca simat et omnia
simul terant donec unant et
emplent ¶ Ad id de Gal. corticis
radicis malvavisci coctis et cu
axungia galline pistatis z in
corporatis sine dimedatis / caue
tu igo materia sanaret caute
procedat deum e sine calefitoe et
irritacoe timore i caute euacuato
/ Et si apiat dyaquilon sit e ass
duus si indurat z tunc i lapis
ad capitulum sequens est recurrendum
Capitulum amiculatimi supior de scir
ro et apostemate melico ex melia in
nali per congelacoz et induracom
Quando aut flomis generato
contigit ut supra dicte
q flom nimis infrigidat
ita q materia ipius congelat / a ita
fortie resoluit q subtile euacuat
remanet i particula humor virtuosus
et grossus qui eam indurat et
scirru generat / pro de isto pricti dice

Sig. et iudicia

Curatio

Medicamen cantum

ad id ad Gal

hic quoque contingit indurari p(ar)ticu-
lam p(ro)pter tenore(m) ventositatis aut
aut humidit(atis) / De quo dictu(m) e(st) i(n) ap(ost)e(m)ate
ventoso et aquoso / quoq(ue) p(ro)p(ter) p(re)pa(ra)c(i)o(n)e(m)
et desiccatione(m) materie de q(ui)bus dicet(ur)
infra de duritie iu(n)cturar(um) Sig(na)
et indicia sunt q(uod) e(st) tumor durus
et insensibilis et aliq(ua)l(ite)r i(n)dolorosus
no(n) h(abe)ns aliu(m) colore(m) qua(m) corp(or)is
q(uae) i(n)sensibilis quida(m) subinteus / i(n) ita
duritie i(n)sanabilis e(st) / sensibilis v(er)o
no(n) i(n)sanabilis quide(m) nec(ess)e (est) fac(i)le
sanabilis i(n) 2o ad glauconem / Durus
p(er) desiccatione(m) et inspissatione(m) no(n) sa-
nat(ur) / satis enim est si q(ui)s p(ro)hibeat
sicitare no(n) cito ut infra dicet(ur) de
macredine et i(m)pinguatione / Cu(m) in
scirrosi supveniet pili no(n) se(n)tit(ur)
sanitas ut d(icit) Avic(enna) / Amplius
mag(is) in et duru(m) quod e(st) cu(m) colore
corporis no(n) sana(tur) neq(ue) unq(ua)m p(er)-
mutat(ur) Curatio Cure v(er)o eius
quibus intentio i(n) p(ri)mo tap(er) e(st) eva-
cuare eam quod p(otes)t nam i(n) p(ar)ti-
cula
continet(ur) / Ipsius v(er)o modus evacua-
tionis e(st) depurgare quid c(on)stitutio(n)e(m) oz
illud q(uod) difficile solubile inh(er)et
Ig(itur) si repente simul athenitib(us)
et evaporantib(us) fuerit c(on)tinuit
quis evacuare sine mollificativis
videt(ur) melioramentu(m) accipe nos
hoc q(uod) reliq(ui)m dispositionis ut inquod lap-
tomo i(n) subtili evaporato i(n)sana-
bile et simile coagulacioni lapid(is)
dimittet / p(re)terea q(uod) i(n) duris dispositionib(us)
nullu(m) eor(um) que fortit(er) calefaciunt
et desiccant fuerit(er) / c(on)gruu(m) e(st) solo
v(er)o quecumq(ue) mollificando evaporare
p(otes)t apta sunt huic op(er)i p(ro)p(ter)a cu(m)
na medulla vitulina et adeps cap(ri)-
na / adhuc aut(em) cu(m) hys armoniacu(m)
galbanu(m) bdelliu(m) et storax liquida
sit etia(m) radix altee arbor et folia
maluar(um) silvestriu(m) que ubiq(ue)
repiunt(ur) cocta et pistata cu(m) axun-
gia ansina seu gallinacea util-
e e(st) valde / Avic(enna) v(er)o defendit axun-
gias salitas et addit ad p(re)dicta ma-
sticem lapdanu(m) ysopu(m) humida sor-
dicie balnei stercus asini et fetes
oleor(um) de lilio altamina et de verna
et cu(m) a(po)st(ema) e(st) vehem(en)t(er) grossiaci
no(n) e(st) excusatio ab aceto / s(ed) i(n) eius
administracione sit cautela q(uod) forti(us)
penetrat et incidit et inde p(ar)-
tit / Et id(e)o q(uod) i(n) coxa scirrosati illius
puer(i) p(re)misit fomentatione(m) cu(m) oleo
sambucino / deinde aceto cu(m) armo-
niaco apposuit i(n) chenditib(us) vero
cu(m) lapidib(us) parietalib(us) seu e(st) mar-
cassit / vel rubeis molendis ign(it)is
in aceto proiectis stuphando locu(m)
magna ut d(icit) faciebat et empl(astru)m
c(on)venienes sup(er)apponebat fomentatione(m)
cu(m) oleo p(re)mittebat / q(uod) mag(is) ex-
plicabit(ur) d(ict)u(m) de duritie q(uae) rema-
net post agebim (?) et tub(ercu)l(o) capitulo de
arthetica in sexto Ca(pitulu)m xvii(um) (?) amulati(us) (?)
de ap(ostemat)ib(us) cancrosis

Cancer eius(dem) ad duo / s(cilicet) ad cancru(m) q(uod) e(st) ap(ostema)
de q(uo) dicet(ur) h(ic) / Et ad cancru(m)
q(uod) est ulcus de q(uo) dicet(ur) infra / Canc(er)
q(ui) ap(ostema) e(st) tumor dur(us) rotundus
venosus fusius velocit(er) addens
inquietus calidus et dolorosus / Unde
tumoribus p(otes)t nam qui v(er)o i(n) carne
nigra p(ro)venit colera mordax q(uae)
carnis corrodit cute(m) et ulc(er)a c(on)t(ingi)t
indecitur v(er)o cu(m) qui sine ulc(er)e op(erat)
cancer incipit aut q(ua)n(do)plurimum obtu-
se s(e)c(undu)m q(ua)ntitate(m) ciceris / aut fabe
ita q(uod) vix ad mod(um) p(er)ular(um) platte
cognosc(untu)r / deinde auget(ur) intantu(m) ut
nec p(ro)cum latea(n)t. in p(ri)mo tempore
Signa et indicia sunt q(uod) h(abe)t (?) s(ecundu)m dicta
color(em) lividu(m) et tenebrosu(m) venas
in circuitu ad modu(m) pedu(m) cancror(um)
elevatas cu(m) dolore / et aliq(uan)do calid(i)t(a)te
Cancer ex toto gen(er)e e(st) c(on)tundo
p(ro)fundus / Cancer plurimu(m) accidit i(n) ma-
millis et locis glandulosis p(re)cipue
mulierib(us) qui no(n) menstruat et viris
quib(us) emorroides deferent / Cancer
est p(ar)ticular(is) lepra nam melia
adusta i(n) una p(ar)ticula intruncata
cancru(m) fac(it) varie dispersa p(er) corp(us)
facit lepra(m) in 2o ad glauconem / Canc(er)
c(on)firmat(us) no(n) curat(ur) / nisi radicitus
extirpet(ur) / s(ed) id(e)o sepe deinde ulc(er)atio
efficit(ur) ulc(er)atus q(ui)d ty e(st) pessimu(m)
inp(re)ta illud ypo(cratis) vi(i)o amphor(ismor)um qui-
buscumq(ue) cancri absconditi sunt
hos no(n) curare melius e(st) qua(m) cu-
re curati eni(m) citius pereunt / No(n) cu-
rati aut(em) longiu(s) tempus p(er)severant / Cura
Cancer no(n) ulc(er)ati t(em)p(or)e lz (?) inte

Sig(na) et indicia
Curatio
Mollificatio canc(ri) (?)
A(vicenna) d(icit) (?)
De Cancrosis
q(uid) sit canc(er)
Sig(na) et indicia
in quo loco accid(it)
Canc(er) c(on)firmat(us) no(n) curat(ur)
Cura

pma intencio (margin)

tentones pma vita ordinat ¶ Scda
matiam antecedente adequat ¶ Sz tcia
locu particularis rectitat ¶ pa intencio
compleẽ cu regimine dicto in caplo
de sclirosi siue sephiros / et ipse qui
in tibis corp ponit ea q infrant
et humitat matiam salua sicut aq
ordei / et pistes pecim vitella qz ouoz
sorbilia et similia illis equ e illic
caliditatis tñt da lac vaccinu a
quo butiru est extractu et olibs
2º (margin) vnp ad cucumbitat ¶ Scda intencio
completur cu purgatis iam dicti
no de epithimo i hac pte obtinet purgatiu (margin) epithimi tñ in hac optinet principatum
de quo ʒ iij ad seru capno decotio
in teram accedunt a G. veram
cllim concedit Auic in canc se G.
i 2º ad glauconē no e ingeliud
si no esse op phibe flotare n vo
ab hijs euacuatombus abstineat
sm haly ad semel aut bis eua
cuacuet et tm illuc fac dom tolr
3º (margin) sud euacuat ¶ Sz tcia intencio p
fiat cu medicis doestis et non
mordacibz mixta humidis virtutez
refrenadi et euaporandi / matia
aut grossa e inobediens et male
morcerata / et io sufficit si totalit
no curat op augeri phibeat aut
ne vlcet defendat et Auic et
adhec laudat G. in 2º ad glauconē
sucu morelle et cu eo ponsiligem
addit ipse qo hederim dyaposili
gos ordiamt op sit olei ros cere
albe an ʒ v succi quoz rubeoz
morelle siue solatri ʒ iiij ceruse
loto ʒ ij thuris ʒ fiat vngetu
Al. s. Gal. (margin) ¶ Ad idem G. in 10 micamir R
litargiri puluizatu et teri simu
cu aceto ros ducendo i mortario
de plumbo cu pistello eiusd ad
soli quousqz recipiat colore plubi
fiat vngentu vt infra de tynea
dicet / et ipse quidd aut valeat vngm
plubi in dispositionibz cancrosis
scit ille qui expertus e et legit vo
de ipsis medicis peacu dispoe lau
dat Auic emplm de cinieris plu
malibz et ipse cu cluina Auic
aut madere radicitz propt can
cros puos i quibz capi possut et

iubet exprime sanguinē ang et
postea cauterizare Al lz G. timat
ppe timore tñ emorragie et
corrosionē et vlceratiō ego tam
regimine dcu ppe scandala q vidi
supsedeo / Complementu vero stag
opio in cancro vlcerato ¶ Doct a
scda de apostematibz exiturib et pustul
que i sunt mebris compositis Cam
pmu de hijs que i sunt capiti
Oales quide igit ut dem e
queda sut passiond sana
ciones sedm gen9 exaltam
aut mix particeau organicaz ptes
qua or sut / q ab hijs indicationes
sumut ¶ Ex complexione vz corp et
1º a. go (margin) cōpone virtute et plasmatōe exami
nacōne corpori qz cu calidioribz in
diget auxilijs et sictoria fractoribz
et sic de alijs tarnosiores / et sedm
q breni9 indiget sicatr nō car
nosiores vo sufficiet ut fruet
corp natura sicut eni passio ad
cura indicat contrariu ita pa lo sile
2º a. go (margin) co repent / Composic eni pq et
qualit oz euacuare dōz alt eni
rara alr spissa medicadu sut corpa
3º a uirtute (margin) A virtute vero hetur diregio acciu
et domesticoz fortioz Na sssbilia
mebra velut oculi acria nec
gina sustinet forcia / insensibilia
vero velut craneu non ledunt
8º explas madone et pone (margin) ab eisd ¶ Explasmatō et posicio
i profundo et superfic et variat me
dicamina et ita appet quomo sedm
mebra organica exaltant sanacōes
a p p'te (margin) A comu nj9 aut et sem ppetates ipoz
velut i capite testitudies i oculo
obtalmie i collo squiacie et multe
alie passiones de quibz dice infra
hic tñ de apostematibz ipsis est dicendu
¶ De apostematibz capitis In capite
eni accidut aplata ca fri samosa
et no samosa nodosa et glandulosa
aquosa / quoz cause et signa ex
supioribz indicau vero sut qz tua
ppe comissuras et porositate ad
cebru sut venda ut dcm est in
mathona testudo et glandula
sine talpa q adheret craneo

¶ Testudo glandula talpa

¶ In purgatione capitis cum exyera et eleuario de succo rosarum et pillule mirabolanorum et de fumo terre calide. [Dist. ii. c. l.]

et eum contaminauit / secundum Rogerium melius est dimittere quam cum crepitus ut docet ipse curare / Et ego sicut Lafrancus vidi hominem qui habuit talpam vlceratam super prora capitis cum corruptione ossis adeo quod ita prependebat et motus palpebrarum oculi quasi locus esset discoopertus cuius consilium regimine palliatum et recessit / Curatio specialis apostematum capitis. Cura. Apostemata calidorum et frigidorum in olla capitis non differt a cura generali superius dicta nisi in tribus primo quod in vita omnium passionum capitis specialiter prohibentur omnia sumosa et vaporosa / Secundo quod in euacuatione materie antecedentis ad materias capitis exyera et eleuarium de succo rosarum et pillule mirabolanorum et de fumo terre ad frigidas vera et pille cochie et auree / Tercio quod locus et materia coniuncta quantum est in olla capitis assumantur tria precepta / Primo quod in principio clum apostema non debet apponi primum et fortia repercussiua propter propinquitatem membri principalis sufficiunt enim oleum rosarum et talia refrenant largiorando repercussiua / Secundo quod sanies non expectetur mora in aperiendo ne sanies contaminet cranium / Tercio ne sanies apostema e magnum ut melius mundificet et si aperto secundum tangentem ad formam de a cum angulus sit versus partem superiorem / Nodi vero et glandule ut superius dictum est curentur. Curatio aque / Aqua in capitibus puerorum secundum Guilhelmum de Saliceto et sectatores eius Lafrancum cum oleo camomille et anetio et sulphur in corpore resolucio exsiccetur et si necesse est fiant duo aut tria cauteria a fronte usque posterius per que aqua paulatim euacuetur et desuper lana aut stuppa infusa cum oleo et vino tepidis et expressis secundum dictum apponatur. Capitulum 2m

De apostematibus faciei et eius membrorum

Apostemata calida et frigida saniosa et non saniosa nodi et glandule in facie non variantur a cura communi aliorum nisi quod incisiones secundum rugas non fiunt ut in aliis membris quia incisuli parue in fronte non sequuntur rugas secundum corporis longitudinem. In palpebris ab angulo ad angulum proportione semilunari dorsata secundum situm oculi retro aures et mandibulas equaliter ut dicit Auicenna.

De obtalmia et apostematibus

et pustulis exeuntibus et sanie retro cornea et doloribus oculorum obtalmia est apostema proprium oculorum / Vnde obtalmia in primo de egritudine dicit Flon[?] in nati membrani i. coniunctiue et passio in principibus oculi propter aut secundum actus est egritudo ut dicit textus / Ita volunt omnes quod obtalmia sit apostema coniunctiue pustule vesice bothores sanies retro cornea que sunt expeditus apparent. Cause autem obtalmie non variantur a causis aliorum apostematum vel aliis partibus nisi in tanto quod reuma magis declinatur in obtalmia a capite communia in apostematibus aliorum membrorum / Vnde causis at primitis ventus fumus pol acuitas immissio in oculo adducit in generatione obtalmie materie cum obuiant corpori plectoro vito / Tunc enim 2m Auicenna velociter mutatur in apostema manifestum sicut permutatur febres in alias febres ¶ Sunt enim secundum hoc duo modi obtalmiarum. Quedam enim est parua non pertransiens timinum sed est sola rubedo cum humectatione / Quedam est magis pertransiens tum in magnitudine in qua albedo cooperit pupillam. Ihesus autem filius Haly albari assignant alios modos quia illa que mouet causa volunt media. Signa et Iudicia. Communia signa obtalmiarum secundum Ihesum sequuntur communia apostematum tamen aliorum membrorum sicut inflacio dolor durities calor et rubedo venarum repletio et fluxus humiditatis / Signa autem singularia inde accipiunt et ob alcoatim et obazarami golafi albucasi quia eorum sanguinis signa sunt rubedo caliditas oculi tumor et pertinens ad latercium inflacio / et grossities venarum coniunctiue et palpebrarum limpiditas / et latitudinis multitudo extensio et quantitas in toto

Inmissiones secundum rugas non fiant

Obtalmia et apostemata et sanies retro cornea [?]

Cause

Propter obtalmiam ab aliis quia tamen magis in obtalmia quam in aliis

Duo sunt modi obtalmiarum

Signa generalia

Signa singularia

In apostematibus capitis exyera et eleuarium de succo rosarum

Ad calidas exyera et elec. [?] ad frigidas vera pille cochie et auree

Tria precepta assumantur in olla capitis

Aqua in capitibus puerorum

corpe maxime et reliq̃ sang̃s sig̃

Sig̃ ex colera

Sig̃ ex causa colē dolor et calor
fort⁹ et acutus et rubor floridꝫ
in oculis et ptibꝫ adiacentibꝫ lacrimaꝝ
multitudo cū acuitate et paucitate
limpidinis et infra oculū sētit puctūz
et mordicatoꝫ ac si arena infra
ipm̄ esset et sig̃ colē in corpe mani-
festant Sig̃ ex cā flegmat

Sig̃ ex flate

sūt multa inflatio cū remissa ru-
bedine calore et dolōe lacrimaꝝ
exuberātia absqꝫ acuitate q̃ntitas
in corpe et reliq̃ flegmat sig̃

Sig̃ ex melia

Signa ex cā mlic̄ sūt paucitas
rubedis et tumoris et humiditatis
et reliqs mlic̄ signis Obtalmia

Obtalmia in quatuor temporibus

in or hꝫ tpa sicut et alia egrita pn̄m
augmentū statū et declinacoꝫ sig̃
pncipij sūt acuit dcā pua magnitā

Principium
Augmentum

Cū aut augmētat et decurit de na-
ribꝫ et oculis lacrime et humores cande
augmētū indicāt sm̄ Iohēsu Et qn̄
est mag̃ furia et incipit aliqual
remissio est status Qn̄ ac absiduᵉ

Status

fluxus notabilr̄ et instillagines
sūt pauce et spisse et palpebre co-
luigūt tūc est declinacō Cognicō

Declinacio

aut ut dt Iohēsus ē de maiorbꝫ
signis maturatis Iudicia limpi-

Iudicia

tudinis sūt hec limpitudo velox
ad q̃ntitate et bō maturatoꝫ et
equalite et albedine q̃ cito spatiū
et resolūt est laudablis cōtra
vō et q̃nulosi ē pua Obtalmia

Obtalmia capitalis

capitalis declarat p grauedine
et dolore capitis Et si adest rube-
do et calefacō et dolor et pulsacō
et circa fronte et tympora cū co-
tensione et replecōne venaꝝ et
inflacōne sig̃ q̃ venit ppe ce-
labrū exeūtē et qn̄ pdcā nō
assūt et est cōtinuus flux⁹ ster-
nutacō et pruritꝫ in naso et palato
venit ppe nitusa et si ē stōch

Stomachal obtalmia

al ē cū mag̃ nausea et vomitu
ac cōturbacō stōi Dolores oculoꝝ
sūt molesti nullū at sunt hod
inquit G̃ in x° incamir ita mo-
lestat laborātes sicut dolor
oculoꝝ Mori enī vellet mg̃
alīq qua p tota die pati dolore

Et ideo cū magna diligēcia sūt sedā-
di dolores et sedā cū cōiūgūt
cū seda catu oculoꝝ ut dicet
infra Dolores vō mordicatiui
matie a multitudine seu ventū
vaporosū in iz° cap̄ coculis
oudut Cū in obtalmia febris
fortificat magna pnosticāt
occasione Pcā sūt remedia
in obtalmia nō cōferūt et ipa in
oculo tardauit scias q̃ rema
descendit ad oculū aut matia
retinet infra tunicas a scabies
est in palpebra q̃ cōtinuat ob-
talmia Amplius scias q̃ spēs
obtalmiaꝝ hn̄t pyodos et pyodos
scd̄m analogia mateꝝ cō q̃bꝫ
in ꝫ° in diris febr et longior
pyodoꝝ plongat vsqꝫ ad vij dies
ut dt Iohēsus Pcā scias q̃ obtal-
mia ē morbꝫ cōtagiosꝫ et trāsit
libent ad alteꝝ In oculi pacie te
cōvenia accipi bonū s° amphoꝝ
Obtalmia scd̄m Gordonū nō
est negligēda q̃ si male curat
malas dimittit reliquias sicut
ruptura cornee maculas et panos
tediosos et c Cura obtalmie
maioris et minoris nō variat ṅ
scd̄m mag̃ et min⁹ ultra quem
estimatoꝫ curatoꝫ ap̄tū alioꝝ
membroꝝ specificat in x°r rebꝫ
pma est in victu et ē in ma ante
ignitū sꝫ x in correctōe acciūm
Pō enī specificat de victu q̃ dimi-
nuat cibus et potꝫ max̄ ser-
tinꝫ et vitādo vaporosa excib
eligēdo cibos parua et laudablis
nutrimēti dimittēdo carnes et
vinū ppe in pncā° et in matia
calida et forti dolōe et sup cibo
accipiat aliquid excorāndo a
ex citonijs ad reprimēdū fumos
ut nō ascēndat ad caput et stet
in loco obscuro et circa se teneat
panos nigros viridos atqꝫ bla-
uios fugiat claritate et splēdore
fumū pulucm atqꝫ ventū coitū
atqꝫ ira nō iaceat sr̄ facie sua
in mo sꝫ teneat caput altum
ventre laxet sopnū diligat

et quiete nullo convenit oculos
tactu et aspectu. Secundo res comple-
tur secundum materie diversitatem ut superius
fuit dictum evacuando diversificando
intercipiendo materiam et venenum et do-
lorem capitis sistendo cum flomia et
evacuatione cum medicinis laxativis
et aliis ut dictum est in capite et in
clisteribus acutis et fricationibus et li-
gationibus dolorosis secundum extremitates
et cum ventosationibus et scarificationibus
seu cauteriis super spatulas et collo
et emplastrationibus desiccativis materiam
revulsivam sicut est de milio et sale
et stercore columbino camomilla amido
et oxelibus et cantaridibus putrefactis super
nucha capitis et si necesse est ad me-
lius intercipiendam materiam maxime
calidam precipit Galienus 13 terapeutice incidere
venas temporales et frontales
et eas claudere cum pulvere frumenti
aut thuris tosti aut alio corro-
sivo aut arterias ligare et in medio
incidere quando varices in duobus locis
et in medio incide ut est cura [illegible]
Et super frontem et tympora cum bin-
da ligare emplastrum restrictivum factum
de bolo armenico farina lentium
de gallis psidia acacia aloe et
thure et similibus cum albuminibus ovorum
incorporatis. Et ista totiens reiterare
quousque sanatur intentum. Tertio
requirit secundum alterationem et digestionem
cuius quod tutissimum est et illud com-
pletur cum repercussivis domesticis
in principio et cum paucis resolutivis
additis repercussivis in augmento
et cum equaliter mixtis in statu
et pluribus resolutivis et desiccativis
in declinatione. Igitur in principio quando
materia est calida ponatur ea que materie
acuitatem et inflationem reprimunt
et reprimunt qualia sunt aqua rosarum
et cum albumine ovi portulaca etc.
et suppositum cum ea plantaginis psillii
umbilicus vel lago [?] et collirium album in quo
non est opium ut vult Haly. Quia
opium nisi quando dolor superat visum
obtenebrat et confundit. Quarto experi-
mentis forte et in Galeno ex libro
sive Damascenum R cerusse

R. non aliud in principio aliud in augmento aliud
in statu et aliud in declinatione

albe ablute ʒ viii amidi ʒ
iiii gummi arabici dragaganti ana
ʒ ii fiat collirium cum aqua rosarum.
Et si cum predictis cum cotone em-
plastretur leniter et absque dolore
oculus esset bonum. Demum in augmento
expedit lac mulieris et umbilicus vel
lago [?] citoniorum et feniculi ex-
tracti cum aqua rosarum et collirium
album in quo est sarcocolla. Similiter
forte est expertum. R ceru-
se ablute ʒ viii amidi ʒ iiii
sarcocolle nutrite cum lacte asine
gummi arabici dragaganti ana ʒ ii
opii ʒ s fiat collirium cum aqua pluviali
et emplastrare cum istis et vitello ovi
est tunc satis expediens. Et mirum
multum de Gaudencio qui dixit quod omnes
sapientes conveniunt quod sarcocolla non
competit in declinatione et ad ipsam est
dissolvenda pura absque mordicatione
quod est necessarium in augmento. Et cum hec tussis [?]
et hebemesse [?]. Alterationem et Gordoni-
ca in augmento commendat forte cre-
didit quia thesaurus [?] eam in plus prohibuit
in principio quam eam in aliis temporibus prohi-
beret. In statu vero ponatur umbilicus vel la-
go [?] feniculi cum aqua melliloti
extracta aut collirium album in quo
est climia ex magno antidotario
Galieni acceptum. R cerusse ablute
ʒ viii amidi ʒ iiii climie ʒ ii
gummi arabici olibani ana ʒ i opii
ʒ s fiat collirium cum aqua feniculi.
Collirium citrinum et collirium rosatum
ad eandem intentionem sunt conferentia et
emplastrare cum ipsis est utile aut cum
medulla pomi [illegible] aut cum medulla po-
morum coctorum cum aqua rosarum. Sief
rosatum et ponitur a Johanne in capitulo
de lividitate et sanie retrocornea.
R rosarum rubearum mundatarum a ca-
pitibus [?] ʒ iii viride eris
[illegible] ana ʒ ii spice
nardi ʒ ii mirre ʒ iii gummi
arabici [illegible]
[illegible] ʒ xxiiii croci ʒ vi opii
ʒ iii summa medicinarum [illegible]
et pistentur cum aqua pluviali
et fiant sief. Sief album de scriptis [?]
Alexandri R amidi ʒ xx

Repercussivum collirium album

In augmento

Alia forte in augmento collirii album cum sarcocolla

In statu non collirium

Collirium album in quo est climia in statu

Collirium citrinum et collirium rosatum

Sief rosatum Johannis

Sief album Alexandri

sief memite ʒ viii sarcocolle dra-
ganti gummi arabici ana ʒ iii cro-
ci ʒ ii et ß mirre ʒ i opii ʒ ii
confice cum aqua pluviali ¶ Pudecla-
cione balneum et fomentacio spiri
cum aqua decoctionis ros camomille
et melliloti fenugreci sunt grata Et
collirua de quibus et pulveres tunc
habent locum ¶ Verum quorum forme sunt tres ¶ prima
est Montispess ¶ Recipe thucie preparate
ʒ ß lapidis calaminaris preparati ʒ ii
gariofil clavos v fiant cum melle
ʒ i vini albi ʒ ii aq ros gr i
camphore ʒ i fiat collirium ¶ Secunda
forma est collirium de domo ¶ Recipe thu-
cie preparate ʒ i aloen citrini ʒ ß
camphore ʒ i aque ros lb i
succi quatuor gr i fiat collirium
¶ Tercia forma est pulvis quem magister
Arnaldus fecit pro papa Johanne contra ru-
bedinem et humiditatem oculorum ¶ Recipe tu-
thie preparate ʒ i anthimonii preparati
ʒ ß margaritarum ʒ ii flor coral-
li rubei ʒ i et ß serici crudi de
folliculo vermis ʒ ß ¶ fiat pulvis sub-
tilissimus et ponatur in pixide erea
et ponatur cum stillo ¶ Et est pulvis
citrinus qui secundum Razim valet in fine
obtalmie sic fit ¶ Recipe sarcocolle
nutrite ʒ x sief memite ʒ iii
licii aloen ana ʒ ii croci ʒ i
spume maris vel mirre ʒ ß
fiat pulvis ¶ Si autem materia est
frigida a principio administretur sief
de spica cuius forma est secundum Hebeme-
sue ¶ Recipe sarcocolle ʒ v spice
ʒ ii ros an i amidi aloen
gummi arabici draganti ana ʒ i
opii ʒ ß fiat sief cum aq pluvia-
li et emplastretur oculus cum emplastro
de foliis malvarum et aneto cocto
cum vino ¶ Cum autem signa maturitatis
apparuerint fomentetur oculus cum
aqua decoctionis fenugreci et mel-
liloti et ponatur pulvis citrinus
et emplastretur cum medulla panis
infusi in vino et expresso ¶ Et ad
mi...oretur mery potacio et tunc
verificatum erit totum amphorismus
Ypocratis dolores oculorum meri

potio lavacrum piria flo a fanta
solvit ¶ Vena vero repleta corri-
genda autem quod occurrit **De dolore oculorum** ¶ In dolore oculorum
administrentur et mediate punctura
et mordicacionis narcoticitatis paris
humana sedanaia secundum quod exigit di-
sposicio de pleno et ventoso que
lia sunt secundum Hebemesue album
omi congestum cum aq papaveris et
mussillagio psillii cum eadem extracta
aut cum succo pomorum madragore
et lactuce ¶ Et qui necitas occurrit
procedendum est de opio non tamen multi-
plicandi sunt narcotica quia tardat
salutem et maturacionem et cum hoc no-
cent visui ut dictum est ¶ Et ad hoc
laudatur collirium album cum apio
cuius forma est supra dicta duntaxat
quod addatur de opio ʒ i et ista fo-
mentacio ad hoc dedit Azarini
¶ Recipe papaveris plantaginis ana partes
duas croci memithe aloen gu-
mi arabici acacie ana parte una
coquatur cum aq et administretur ¶ Istud
etiam emplastrum valet ad hoc et datur
a xxxii parte antidotarii azorani
¶ Recipe croci memite licii aloen
acacie ana partes equales terantur
et cum succo auricule muris et
lacte mulieris puellam nutrientis
fiat linimentum ¶ Vocatum quod provenit
ex narcoticis opportet fomento decocto
camomille melliloti fenugreci
removetur pulvis harum de corticibus
gallarum preparatarum que apparat theses
ad dormitandum infirmum enim
pulvis thuthie et sarcocolle
et zucari quod bibat dum venitur
in omni tempore obtalmie non placet
michi quia pulveres omnes in principio et in
dolore forti oculos irritant et
aggravant ut ipsemet sibi confitetur
¶ Dompnus provocatur cum narcoti-
citatibus papaveris addendo papaveri
ros violarum nemifar sandalos
cum lacte et succo iusquiami confectas
et super prora capitis applicatas
sordicies removetur humectando
palpebras cum aq tepida et ab-
stergendo eas cum cotone subtili

Pudeclacio non valet nisi ʒ
Tres forme prima Montispess
Secunda forma
Tercia forma
Nota pulvis Arnaldi contra rubedinem oculorum et humiditatem
Pulvis citrinus Razi
Sief de spica Hebemesue

sup pallium involuto cas cu co-
tone subtili sup pallio involuto
Et vlr in curatione obtalmie et
egritudinu aliarum oculorum doctrina
obsuet quem infra in tractatu
oculorum dicet ¶ De fame retro-
cornea Et si elogata fuit obtal-
cornea et fames accidit retrocor-
nea mediante cu sief de thure
utili vlcib et famei grosse po-
sita Et ihesu capo dubclati ℞
ceruse ʒ viij opij sarcocolle
medicamenta ad famem retro corneam mitte an ʒ i dragaganti gummi
arabici an ʒ iiij thuris ʒ i Et sanguinis
Sief de thure hebeme armoniaci croci an ʒ
i fiant sief cu aqua pluuiali
a cu instilla ue feming Et si
cu istis no resolunt curent
cu diaforet et supt ad q sume
cfume ifusioes et stuphe colli-
ria data in declina be et in fra
obtalmia et collirium de mirra
i xx cap mly comedat Et cia
que cofert i curatione aque sic
apponat euforbiu et similia
et balneum et in h c iuuit Et si
no pt resolui de consilio Jhus
et alcoati est q scindat locus
cu spatum puo sup corneam int
pupilla et album et extrahat virus
Gal Et G dt ix cap q i tpe suo que
medicus oculorum curabat fame
retrocornea taliter faciebat
sedere egru in sede et tenebat
cat sim in duabus ptibus et mouebat
cu motione vehementi usq vi bat
illud virus descendere ad inferius
de bothoribus et vesicis ¶ De bothoribus et vesicis pcipit
q resolua et macerent cu eisd
Et si no pnt resolui neq pma-
sione extrahi addeco ocly ut
dicet infra ¶ De eminentia acui-
de eminentia acute in vlceribus oculorum te i vlcerib oculorum ligetur cu
filo post aut erupme cia vlcera
sequunt de macula et vestigio ge-
de macula vestigio sequunt ista infra deo dante dicet
i ij de apostemate cia lacrimalium
ut de vlcerib dicet ¶ De apostematibus
De apostematibus aurium aurium Apsh aurium cu et fit fa-
mosa et no famosa quedam fiunt
in profundo aurium quedam i superficie
aurium quedam i radice aurium Et hic
causas et signa sicut et alia apostemata
De judicijs dolorum aurium put in omnibus apostematibus superius sunt
dicta De Judicijs Judicia cu hic
ista vz q ad ea sequunt dolores
maiores quam i aliis membris ad
cala et gena i profundo usq porruta
dolores aurium audibiliu ¶ Dolores aurium for-
tes sunt pielosi ad quos sepissime
sequunt fe et alienacio et sicopis
ac etia mors Et magis pielitat
de dol adolescentes quam senes Juu-
uenes infra vij dies pereunt
et vix superuiuere expectare pnt
Senes aut vlterius euaseunt a corro-
Cura apostematum aurium apostema suppurat Et hic c ppe sbalis
dispositionis corporum inzo pno securoru
Cura Cura aut talium apostematum
est de dispone no variat a cura
cu aliorum apostematum quantu ad
locum et scitho dolorosa dispt q lz
apostema i pfundo et superficie aurium
i pfundo i pnt curentur cu aquibus
domesticis repacuss auribus cpatis
parocidus altantibus et resoruerat materia Illa
aut q sunt i radicib aurium remittunt
cebri q G vot parocidas ullo
repertum neq refrenat Ymo
toto posse attrahat ut dicat inf in
qu de apostematib sub asspellaco et inguin
tenabit Verum obstam q de hec hesitauit
henricus Dolor etiam q aliquo ius
supuit sua causa pvariat ordine
in ordine specificat cura h curadus et induat nates narcoticorum
¶ Nucaura qo istorum apostematum profundi
vz superficiei aurium specificat quat or
1 rees prima e cruta 2a e cruda ancte-
2 tra i cerata Quz x i actub 1m
3 et 2m coplet p cala cond Et 2m
q cofert coplecit et cyssu speci ta
i capite i obtalmia 3m coplet 2m
dimittet ma q i apostemate de cui ma
competunt i pno altitudinia fra dome ta
qualia sunt fm G 3o meatur aly
ros bullitu cu aceto usq ad aceti
csump et erat de glancio i de
menmtha i q sit xij pes gummi
costa cu aq pluuiali dissoluta in

2 Nota oleum viol(arum) est magis sedativum quam ros(arum)

vino. Habasbas aut cicedis collirii
alba cum lacte dissoluta. Avic(enna) vero
laudat lac muliebre vice post vicem posit(um)
in aure. deinde post primum concedit
instillaginem s(cilicet) lini et fenugreci
et aqua volubilis de qua dicit quod est
in hora. In statu gaudet vapores
multarum rerum velut de decotto ros(arum)
camomille mellilotti administrata cum
embotto et cum ... oleorum de-
clinacium ad aliquid caliter ut est oleum
amigd(alarum). Et postea G. .3. meamir
laudat basilicon dissolutum cum oleo
ros(arum) si adhuc est caliditas et cum nar-
do si fuit remissa. Et Avic(enna) in eo
casu quum caliditas fuit remissa in-
bet distillare vice post vicem cum sallo
cum cotone involuto adipe vulpis
tepida aut lacte anat(is). Et butirum
seu medulla crur(is) vituli de qua
dicit hebemes quod est experta. Si aut
non erat apostema calidum iubet administrare
medicamina composita cum adipe et cum
melle ros(arum) ysopo humido et oleum lau-
rinum et de lilio et de nardo rutha
et oleum de balsamo et sic cum fieret
suffumigacio ad decottione ysopi satu-
reie bethonice feniculi et ruthe
non esset malum. Et si apostema generent
ad saniem medicamina ipsum laudatur ab
hebemes ... farina fabarum farina
ordei camomilla mellilotti viol(arum) alth(ee)
decoquitur cum aqua et ros(arum) et oleos ca-
momille et fiat emplastrum et ... Si at-
tamen fuit ... aure quod est ...
... Avic(enna) sufficiens est emplastrum ...
In bothor aut qui fit in aure suff(icit)
decotta ficuum cum lacte. sanies cum
vino et melle et reliqua cura
ulcerum auris curet. Cura aut
interius completur si autem dolor eorum
quod est ...
si materia de qua fit si fit a causa
calida laudat G. in 3o meamir
trociscos factos ex opio et castoreo
et vino cocto dissolutos cum cocto
vino tepefacto et suaviter cum lana
molli in aure infundatur. Post
aut bis fomentacionis dimittes parum
quiescere et abstergere lana ipso ori-
ficio et in totam aurem calida apponatur

et si exierit illud fomentac(ionem) rursum
fomentetur. Caveus quantum est possibile
ne ipsum pocius tangas neque ulc(erationes)
lesses. Avic(enna) aut adhuc dolore
laudat oleum ros(arum) et viol(arum) tepidum
aut albumine ovi cum camphora.
Unde oleum viol(arum) dicit esse magis sedativum
quam ros(arum) propter mollificare quod est ipso.
Et lac mulieris cum aqua solatri
et oleum ro(sarum) vel amigd(alarum) in quo vermes
terrestres aliquando reperiuntur sub urticis
aut lapidibus cum nigris pedibus
rotundi ut sunt ... sabba ... bullia.
Et oleum de ... cutbile et oleum
nemifarinum ... et salitum
... tepida textus cum lana
applicatur. Avenzoar glosis iubet
appone oleum de vitellis ovorum
quem ut dicit igitur removet dolore
et ... exitum saniei. Si vero ...
ventosus a ... quod non habite
exitum fuit primitus quod ... cum
aliquibus ... fartorum velut
... ubi ... est ... quod assomuntur
... Et ... est elleborus et verus
aristologia et rutha centaurea
radix ... silvestris radix
briome et yari sidragone. Et
costus cinamomum et cubebe ...
ut dicit scripsit multa ... fartorum
et non habeat ... quod non
omnia in omnibus regionibus reperiuntur
sed cum ... Avic(enna) aut laudat
calefactiva cum ventosa plena ...
... et milio et sale et panis ...
Et hebemes ... embotti ...
cum decottione camomille mellilotti
aneti fenugreci caulium rubeorum
... herbe ... ut ...
Et ... ut dicit Avic(enna) ut ...
usus narcoticorum ... timeat
sincopis. Et ... cum ... huius
... illud enim nocet eis
valde si ... ex usu
narcoticorum administratur castoreum
... illud solum glandulo et scrophulo
quod in istis locis ... generantur
ut supra fuit dictum curantur ut
in capite emunctorij cerebri sub aure
cum ... emunctorij dicetur. Cave
... in ... de venis et arthis

Nota quod ... mitigativum doloris auris est oleum de vitellis ovorum

fomentaciones

Nota de adipe

In apostemate frigido

Si saniem generant laudat hoc emplastrum

Si apostema ... aure

Interius ...

Si a causa calida trocisci ex opio

Avic(enna)

Nota

Avenzoar glosis

Si sit ... ex narcoticis

qua ibi sunt magne et grosse ex
quorum inflatione multa fiunt picula
Et de illo vitio quod est ibi quod
ex eius inflatione producitur vox de
alijs autem passionibus que veniunt
in facie inferius dicetur Nam licet
polipus narium et nolimetangere
altola a predo sunt apostemata seu pu-
stule que cito efficiuntur ulcera cu-
ius reponetur apostemata oris ut
squinancia tractatur de quibus statim dicetur

Apostemata Capitulum tercium de
colli sicut dixi a apostematibus colli et
dorsi
A crucianda sunt in illis ...
ex eis continentur ... inmundicie
contentum ... assumunt non comunis
et vocatur simpliciter apostemata bona gla-
dule aut pustule que ut alia curantur
Sed vero non habet proprium quod squinat
squinancia vocantur et proprium habent modum
curandi De squinancia prima notissi
est quod squinancia apostema gutturis et pro-
eius via aeris et cibi ipse eius Avicenna
species secundum loca distincta exteriora assignat
... secundo sinan ... in tercio libro
intiorum Una est que apostema in lacertis
extendit ita ut sit apostema apparens
solum exterius in membris continentibus Secunda
species est que est in lacertis intrinsecus versus
spondilia ita quod apostema solum apparet
intus versus fauces et amigdala
que exprimuntur lingua Tercia species
est que est in lacertis exteriorius ipsius
meri et tunc non apparet aliquid manifestum
infesta ... propter maiorem offensionem
tussiculationis quam hanelationis Quarta
species est que est in lacertis interioribus
ipsius canne seu epiglotis et tunc etiam
non apparet aliquid sed tantum quod magis
offendit hanelitum quam tussiculationem
Una alia speciem assignat G. in x° in-
teriorum quod vocatur scrimnosa que fit
propter dislocationem prima aut secunda spondilis
colli de qua in dislocationibus inferius
fiet sermo Cause dicte quantum ad
cau ... aliorum apostematum. Quantum ad
locum autem sed G. ubi est omnes species
quatuor dictorum operantur secundum respiracionem
et tussiculationem et tanguntur sicut etiam
et lingua extra ...

ad nares Avicenna vero addit exitum
oculorum et lingue difficultatem et secundum
nares locutionem Signa mala et
timorosa in squinancia sunt dispnia fortis
et oregmia tussiculationi magna
difficultas colli constrictio emissio lingue
et spume ad modum equi fatigati
color malus in lingua labijs et collis
atque etiam ... sudor frigidus
et cordis defectus Signa vero bona sunt
quies sopinus tussiculationis alleviatio
doloris et hanelitus et tussiculationis
et malorum signorum privatio Squinancia
est egritudo brevis et periculosa et secundum
ypo in 2° pronosticorum Illa est pessima et
citius mortifera que nichil in constitutione
neque exterius apparet et que est cum dolore acu-
tissimo et spiritu orthomnia ... species
in prima die aut in 2 aut in 3 aut in x suffocat
Alia huius mali est cum apparet intus in
gutture et non exterius et ipsa est periculosa
mortifera quam prima Tercia que apparet
intus et exterius ... diuturnior est
Quarta autem species quod omnino exterius perimet
et tutior est alijs Squinancia que non
... neque paciens putredine
expuit et dolor sequitur mentitur
et subito evanescit morte vel ... laborem
promittit Ypo in x° amphorismorum
conversa squinancia ad pulmonem con-
vertitur in septem diebus moriuntur Si vero
hos effugiunt empici fiunt ...
in 6° amphorismorum In squinancia bonum est
apostemata foras exire et membra interiora
dimittere Amplius secundum Avicenna apostemata profunda-
tum aut resolvitur aut putrefactum aut
collectum fit aut indurat Signa
resolutionis sunt signa bona iam dicta
Signa putrefactionis sunt subita dimissio
cum nocumento alteratis predicte Signa
collationis sunt levitas et prolongatio
usque ad quartum diem Signa mortis sunt
signa periculosa iam dicta Amplius squinancia
certa est suspecta ... secundum Avicenna
creatur cum apostematibus profunctis periculosa
est periculosa Cura Cura squinancie
convenit cum cura apostematum calidorum in dieta
et subtractione materie et in applicatione
repercussivorum in principio et resolventium
et maturativorum in fine et mixtorum
in medio verumtamen in hijs quod repercussiva

Signa bona

pronosticacio

Signa resolutionis

Signa mortis

Curacio

Repercussiva debent
sic alterari cum aliquo

2

Inferior cura fit
per contraria

Secundum complet dieta

Dieta

no admisceantur ab extra sed ab intra
Cum hec etiam evacuationes et diminutiones fieri
debent sine quacumque dilatione Specie-
cificatur quoque cura eliudz apostema in ebr-
rio in vitio 2o in via ancore 3o in iuvantibus
4o in accidentibus ¶ Secundum completur quod ultra
dictam quiem dietam supra dictam secundum quod uult
Hebemesue sint contenti in principio cum
ydromelle et aqua zuccarum deinde proce-
dant ad aquam lenitivam cerealium et tritici
et ordei ~~Deinde procedunt ad sorbiciones~~
ex farina Eligunt cum situm acu-
tate et inflacionis / deinde ad ius tritici
cum aqua ordei / Deinde procedunt ad sorbi-
tiones ex farina fabbarum / et exami-
lo et excollatura furfuris cum melle
post hec veniat ad vitella ovorum
sorbilium et ad iura pullorum et filium
et mullo replicat se Et vellet sit
semper lavans sopnus eorum sit mensura-
tus / Nam multi non sopni timent et
subita suffocatio dicitur quod ut pars dor-
miant et sepe excitent / Secundum com-
pletur per evacuationes et diminutiones omnes
cum flobotomiis et cum medicinis laxativis
secundum materiam prevalentem Et cum clisteribus
acutis et fortibus et fricationibus frequenter
festinat quoque contrarium pro medicis oportet
non dat induciam / fiat quoque in 3o frontales
et liganeres ex vinitatum et cetera statim
/ Et post minutionem fiat flobotomia de so-
phenis / Deinde post si virtus tollat
de brachiis / et post eadem die de venis
sub lingua / et si esset possibile tunc glu-
te intrasanguinem detur sibi in materia calida
dyaprunis aut dyacatholicon acua-
tos cum claviaro de sucro rosarum / Et
in frigida detur yerapigra aut pillule
cochie aut de agarico / et incipiat ser-
vimina cum milio / et sale torrefacto
et super caput applicatur aut cum sectore
calidumque et detur ad labiendum dyappu-
ant pillule storacie teneat sub lingua
¶ Tertia vero complent secundum Avicennam in
medicamine repercussiva in principio ab initio
et lenitiva ab extra ut materia
non intumescit et infra guttur et re-
solutiva in fine et mixta ut dicitur ∈
in medio sed non quocumque quia non vitreolum
ut predicit naturam nocumente esset si desce-
deret ad membra / sed cum ysopata ad
modum precede velut in principio concedit
dyamoron in quo virtus rosarum balaustiarum
et mellis lenificanti cum gallarum
sumac mente et consolida scripticorum
sic sigillata ¶ In augmento dyamoron
in quo virtus mirre et croci et consolida
sigillet / In fine vero dyaridine
in quo virtus ficuum siccarum pinguium
Calamenti origani seu pulegium ysopi
satureygie et ultra si mete fiunt
sulphuris et mel sit sigillata ¶ Et
specialia sicut sanus yrudinum ca-
num et luporum et pilorum qui mitti
sunt cum lupinis et ut sunt capita
allearum et pistum salitorum et herba
dicta morsus dyaboli et consolida dya-
maron sic fit secundum G. ubi S. Succi
sicut morum vel rosarum partes v mell
partes .i. coquitur usque ad mellis
spissitudine / Et iste sunt ea quoque processus
simplices quoque conveniunt in illis et in sa-
nis et debilibus / Ergo quando invenit
G. rime deductis nam melius
dyamoron in capitibus floribus conpositum
simul cum aliquibus scripticis dantes an-
gentibus ipsis cum croco et mirra / In
statu vero cum dyasoricum dantibus dul-
cedines sic fit / Recipe cinis yrundinum
ʒ iii croci nardi mirre ana ʒ
i conficit cum melle et fiat confectio
Ista autem sunt quoque G. approbat abinitio
gargarizando lambendo ungendo
atque exsufflando ¶ Ab extra in
principio precipit Avicenna involue collum
leniter cum lana sucida infusa in
oleo olive aut camomille / Deinde
in postremo inibi cum istis adde attritia
sicut bauracis sulphur tostum et
synapi atque castoreum et omne quod
rubefacit et vesicat Et ista habet
locum si apostema incedit via resolutionis
¶ Cum autem tendit ad maturationem
precipit Hebemesue istud emplastrum Recipe
farine ordei seminis lini ana ʒ i
carnium dactillorum ficuum siccarum
pinguium ana ʒ i et semis mite prinis
quod si coquitur cum aqua in vase et pistet
et fiat emplastrum / Et si impinguaret
cum modico de butiro esset melius
Rogerius sic iudices ebulorum fermentum
per narium

Vide Rogerium

Inferior cura fit per contraria | Secundum completur dieta | Dieta | 2m | Tertio de intemperie reumatis | 3m Repercussiva in principio ab initio et lenitiva ab extra

Impurus | Imaginatur | Sulphur | non concedunt | dyamoron sic fit | dyamoron | Impositum | dyaireum | adeps | emplastrum maturativum

ul cardi bndicti absinthij añ ma-
nip i farine ordei se lini añ gr
ß mellis ℥ ij axungie porci q̄r
i coqit᷑ ꝛ pistando fiat emplm̄
lanfrācꝰ ¶ Ip̄ indu͡ ꝯcudinis et
fac illud ī aqua diu bullire ꝓgea
cū cribro cola ꝛ colatura coqit᷑
radices lilij ꝛ maluauisci ꝛ eme
folia maluaꝝ violaꝝ pictarie pi-
stent᷑ fortit᷑ ꝛ incorpent᷑ cum
dis fermētib᷒ atq̄ farine se-
lini añ q̄ suffi̾t bulliant᷑ et in
fine addant᷑ olei vetis axungie
porci sine sale modicū ꝛ fiat eplm̄
hec enī emplm̄ miraculose dissoluit
ul matūt omēz sqnāciā ¶ Et cum
ipē semp̄ fiat gargarismꝰ ma-
turatiuꝰ cū aqua ꝛ vino cocto et
melle decoctione radic̄ altee fi-
cuū se fenugr̄ci ꝛ lini et silium
¶ Maturato aposte papuit ipm̄
rūpe si est apptꝰ cū sagitella
ꝛ mūdifico de apio ul cū aliquo
qm̄ exitu ꝛc ¶ Si aut esset intꝰ
nō apptꝰ rūpat᷑ cū vnguib᷒
aut fricādo cū aliq̄o si ē posse
aut cū gargarismis maturatiuis
et apitiu᷒ ut est decocto ficum
dactiloꝝ fenugr̄ci addendo smectu
et forꝰ sm̄ dincꝰ bauiac mir̄
mirra pip̄ stāus yrundīm ꝛ lupise
synap ꝛ harmel ¶ Et p̄ ¶ rogeriu
sīmat᷑ pūū frustū carnis boīn aꝝ
semicoctaꝝ et ligēt᷑ cū fino filo
et longe ꝛ stās q̄ trāsglutiat ꝛ
dū erit in trāsgludō extrahat᷑ cū
filo subito cū violētia ꝛ ita rūpet᷑
apostē ¶ Illud idem pt̄ fi cū spongia
apto aposte mūdificet᷑ cū garga
mūdificatiuꝰ de vino et melle et
sil᷒ ¶ Si in ītā ap̄ fiat ī pucto
fiat gargarismꝰ cū ꝯmelle decim
acetūdat ad cinamomū ꝛ spica
ꝛ fircem ꝛ assa fetida ꝛ ponat᷑
ab ext̄ olea et empla ꝯcentia
si aut indurare mollificet᷑ cum
dyaqlone mollitiuo anpli͡a gallia
tea ꝯsilīa cū aliquo demolli-
ficatiuis in cap̄ de sclirosi sup̄ius
dictis ꝛ infus dicedis ¶ Cura

res copletur sm̄ actū ut si dolor
adest forꝰ fiat gargarismꝰ cum
lacte tepido q̄r illud est laudatū
sup̄ oīa meᵈᵃ ad id vz syrupꝰ vio-
laceus ꝛ ꝓdiuꝰ ꝛ penidie ingstido
se lini psillij et se citonioꝝ dis-
soluta cū aliq̄ aqua scripta ut est
aq̄ plantag̃ solat ¶ Et halyabas
sinne adhᵉ ꝯcedit tragacāt
cū aq̄ liquiricie dissoluta ¶ Si at
adest̄ tanta strictura q̄ nō posset
trāsglutiē ponat᷑ ventose cū tu
collū ut tangl̄ amplie ¶ Et quāq̄
dt Auic̄ intromitt᷑ canula facta de
auro sive argento aut silib᷒
adiuuādo addiptoꝝ ¶ Et q̄nq̄ ꝯfert
in dilatatione degludinis hāclitꝰ
cōpsso spatlaꝝ cū forā ne ¶ Cuq̄
squātes vehemētores sūt et nō
valet medicīe et credit᷑ q̄ p̄dicō
futa sit dt Auic̄ q̄ illud ꝑ quod
spatur euasio est apto cāne nō
epygloti sup̄ inē duos anulos
talr̄ q̄ possit hāclitꝰ dimittendo
ptres ꝛ nō vltra ꝛ ex cāusa q̄ᵉ
dicet᷑ ꝓfra apto dimittat ¶ Donᵉ
cū sīmit egtū mālicia ꝛ ꝓgea
sūat᷑ et incarnet᷑ q̄ pbat albu-
casis cū ille testimōio q̄ cū castel-
lo pte canalis pulmōis incisuerat
¶ Et auenzoar p̄dām opaꝛ ī cap̄
pbaunt **De bocio** ¶ Bocium ē apa
sine exitura aut excrescētia in
collo ꝯtina hnō ll ī mag aliā
ꝯposita ¶ Aiuꝰ cause et signa st̄
ut alioꝝ apostū ꝯitad ¶ Sūd
cū aliq̄ hūt ꝓpi ¶ Bociū nale s̄
albucasis nō recip̄ cura q̄ pea bociū
q̄ ē intricatū nervis ꝛ arterijs
cū securitate nō opaꝛ ¶ Bociū ma-
gnū q̄ occupat ambas ptes est
dimittendū ¶ Cuq̄ mo bociū extire
carop̄ ne a magistro in collo f̄ido
armaldꝰ et est vendū ¶ Bociū eg
regiōi ꝛ hereditaria apd̄ multos
repita᷑ **Cura boci** tolli nō
dicit᷑ acā coī alioꝝ bocioꝝ et
gladuꝝ dca sup̄ius ī ī hᶜ qs̄ nō
pūt curari cū resolumis aut cū
maturatiuis dicis ī loco allegato
neqz cū desiccatiuis ꝛ cōsumptiuis

Ꝯ res ꝯ acc
garyaris cū
lacte tepido
Syrupꝰ violaꝰ
vz ꝑ ꝓdiꝰ
Hallyabas sm̄
ꝯcedit
de ventosis
nō quo anhelitꝰ
admīnatur
nō q̄ē faciēdū
ī degluione
ꝛ vlnte
Auic̄ ꝛ depſ
Alizaly
ī capta pbatū ē
De bocio
Iudicia
Cura boci

Gibbositas est ppa passio dorsi sine est apost sz dislocacio

2

Fistulata

Fluy apostematum

pocio de scp

lac parvte

Empla dissolutiva

Emplm

Lanfrancus

Dinus

apparet statim discindibus fiant secundum
Rogerium cum ferro candenti due sectiones
vel in longum alia secundum latitudinem
Et cotidie mane et sero abstrahatur
ad extra donec penitus cuius seu
materia sit consumpta. Si quis tamen reliquum
fuit cum pul affrodillorum vel consolida
devastetur. Si aut est liberum et non
cum venis et arteriis maculatum scindatur
cum et distrahetur et ipsum cum suo
folliculo tollatur ut superius dictum est exce-
tatur et curetur aut si videtur tibi
expediens ut dictum est de strophul
cauterio cum corrosivis excepe. De
fistulata apostemata et rupta per nigros
sive hec. Ad abmitt ordinat Ro-
gerius electuarium de stem radicum urti-
celle rad. cucurbite agrest. calamus
polipodii brusci sparagi aristologie
ro. rad. cucumeris agrest. radicum
yarr. rad. tapsibarbati spogiam
marina cum pe. v. adusta spongia
et palea et reliquia pulverizentur et
conficiatur ad modum electuarii sup cum
melle de quo paciens aliquantulum ponat
sublingua cum vadit dormitum. Et
de mane administretur viii gobeletis
potus facte cum vino decoct rad. ma-
liere rad. tapsibarbati polipodii
betonice braccursine. Et ita mus
continuare per x diebus a v. Cum fit
eciam mixtum lac parte pos fetus
lactat apposite empiricum est quod non
multum. Et Mixtum eciam de pulvere auri
mixti nigrum diureticum est et purgatio
per urina in talibus fiunt supremus me-
glandulis contacta. Empla ad
dissoluendum ipse de finis muris dur
falli. de radice lapacii raphi cum
agrest. saxifrage coct. et cum axun-
gia aliqua mixt. et applicat. Un-
guentis tamen in tali strophularum multum
sunt posita empla ad resoluendum
et maturandum quod illuc requiratur.
Lanfrancus alia dictat ad hoc
pocione cum vino decoct. pue pla-
te nunc cum finis radicalibus et piperis
Magister Dinus fecit pul. de spongia
combusta ossi sepie sal gemme et
cortis radic. celidonie api uma

calamus ℥ ℥. pyret. bedegar. scro-
phularie et philipendule et utatur
ut supra. Tales aut medicine inceptas
habent permissiones operantes vel
penitus. De apostemate dorsi
Dicta in anathomia colli sunt pro-
anathomia dorsi pro statu excedo dimis
que apostemata dorsi causis et signis
et cura satis conveniunt cum corporibus
non in hoc quod ista magis sit periculosa
ppe propinquitate nuche quod vicaria
est cerebri in anathomia sunt dicta
lib. 12 de utilitate particularum. Galienus
nuche spondilia sunt substantia cerebri
et ideo non debemus ea reputare
ita fortis sit alia. Sufficit enim
a principio pone alteracia et refri-
nacia domestica qualia est oleum
rosarum. Cum hec eciam qui famiantur
non expectatur ad aperiendum perfecta ma-
turacio et incipiendo supra profundi sequatur
et caveatur origo non incorporis. Ita corpus
punctura et incisio est periculosa
gibbositas est ppa dorsi passio un-
de ipse non est apostema licet possit
ab apostemate causari sz dislocacio
dicetur infra. Capitulum xiii de apostematibus
homoplat et brachiorum
Aposteta homoplat et brachiorum
non variantur a curis com-
munis quod circa iuncturas anti-
cipatur apercione famucis sive mora
corrodat et dissipet nervos et liga-
menta et pones perfundatur in iunctura
et efficiat fistulam precipue circa
cubitum in quo maior est ligatura
et ossium infiltracio et caveatur
apercio circa summitate sz circa latera
Ita motus et ossium deinudacio impe-
dient consolidacionem. De apostemate
post flebotomiam. Et cum contigit
brachium apostemari aliquotiens post flebotomiam
ubi quis consulitur incidi in principio est
bonum vz quod exalto brachio inunatur
sed quod collabitur et supra ipsum emplin
de terrasi et in circuitu de infrancalibus
fiat epythima. Etiam aut emplastro
cum bolo armenico et albumine
ovorum. Illud aut quod dicit Januensis
de fomentacione mollificativa et

Hoplata spatula humerus pectus caput

resoluere et stupa et ligatura conpetit
in processu. ¶ Aneurisma est
apostema leue ex sanguine et ventositate
repletum secundum Auicennam libro 4° fen 3a ca-
nonis cum defluxerit sanguis ve-
nis indeterminoribus per naturam
arteria vero de obstructa aneurisma
hec passio vocatur. ¶ Est autem dispara
cum illa in cicatrice accidit piacentis
eius cutis. ¶ Et ut dicit Auicenna plu-
res fit in curuatura collo et inguinibus
post acta incidenti et flobotomia. Et
quia illa magis fit in brachio po-
nitur cum brachio. ¶ Cognoscitur autem
hec passio per viros peritos quia pulsat
ut arteria et premendo retrocedit
et reuertitur ut ruptura. ¶ Cura
eius fit duplex. ¶ Uno modo cum compressione
facta de emplastro stiptico et ligatura
ad modum rupture. ¶ Alio modo ab
utraque parte arteria discooperiatur et ligetur
cum filo et illud quod erit inter
duas ligaturas incidatur et postea ut
cetera vulnera curetur. ¶ Aliud modum
assignat Albucasis cum duabus acubus
ligando de quo inferius fiet mencio
Deo volente. Dicitur. **De cyragra** Cyra-
gra solum est in manibus alicuius accidens
inflatio carnosa et flatica que
a multis cyragra dicitur. ¶ Eius cause et
signa magis sub flatis superius su-
dicta sunt quia est naturalis antiqua
et confirmata non recipit curationem.
¶ Cura vero specialis non differt a
cura communi apostematum flaticorum nisi quia contra
aliquas sunt ampolla et cauterizatione
qua indiget secundum incessum ossium re-
thece cum cultellaris ut morbus
non redeat ampolla prima sunt hec.
¶ Pro nigro meus Chotissimus fa-
ciebat hoc. Recipe caulium rubi Maiorum
ebulorum ebulorum marinorum ana
manipulum ij. ¶ Coquantur cum lexiuia cinerum
cauellarum et aliquantulum de aceto
et sale tantum et fiat emplastrum. ¶ Se-
cundum secundum Magistrum meum Thola-
sanum fiat cyrotheca sine bursa
de bono corio et impleatur de bona
lexiuia cinerum sarmentorum et similium.

atque filiam cum modico de sale
et aceto et in ea manus ponatur et
talis claudatur et ligetur quod non exe-
at et reponitur sepe cum aqua calida in alto
vase calefacta et hoc cum continuet
quousque manus sit indesinenter
¶ Nonnulli vero primum balneat eam
cum aqua decoctionis sequinati
uel aliarum rerum subtiliatiuarum. ¶ Postea
cum pice, cera applicatur violenter
ad pice cera applicatur molliter. Co-
attendendo molliciam manum. Co-
sequenter eam suffumigant et stupant
cum fumo eleuato ab aceto iniecto
super marcassitam aut lapidem molarem
ignitos uel eciam emplant cum gal-
bano et armoniaco et consimilibus. ¶ Dici-
tur primum in magis sunt expecti. ¶ Ni-
cholaum in talem casum magis assuescit
spongias infusas in lexiuia for-
ti calida in qua sit alumen et sulphur
et sal ligando secte ut in apostematibus
flaticis sunt dictum quia in aliquo
alio est dicere in de elefancia manus
completo in omnibus tibi dispositionibus
manus ad alteram manum cum fracturis
et ponderi durum et in fine cum cau-
teriis dictis quis vult procedere potest.
De apostemate digitorum fistuloso
¶ Nascitur circa iuncturas digitorum
quinque apostema flatica durum cum colore
fusco in quorum cauitatibus eleuatur
vlceracia et corrosa ossa et liga-
tur ut dicit Bru. Theo. et premittas se
aliquo ad membrorum velut sephiros
dictus ab antiquis formos. ¶ Cuius
cause et indicia et cura sunt sicut
scrophularum scamonium vngendo
a principio cum oleo de spica et lilio
et cum dyaquilone desuper. ¶ Et
si contingit ea vlcerari mundificetur
cum vnguento apostolorum et puluere affrodilli
et si est necesse cum arsenico sit in
sauguil fuit dictum. ¶ Si autem os
fuit corruptum cauterizetur et remo-
ueatur corruptum. ¶ Ita cautius omnes
corruptiones remouet ut dicitur post
ad curam aliorum ponitur. **De Panaricio**
Panaricium apostema est ca-
lidum in tale et vngium radicibus generatum.

Cura — Cura — cyragra — Cura — Cirotheca — Cause et indicia — Si os fuit corruptum — De panaricio

Cuius cause et signa per capitula ca-
apostematum superius dicta sunt et iudicia tamen
aliqua sunt ista. Cura eius autem est diffi-
cilis et vehementis doloris. Ita quod aliquando fac-
te aliena et sincopi et postea
inficiat et quandoque ulceratur et producit
corrosionem et corruptionem carnis et
ossis et propter hoc ad totam digiti essencie
et perditionem et emittat saniem sub-
tilem et fetidam ut plurimum. Cura
primus non varietur a cura communi nisi
in maiori infrigidatione et refrigeratione
cum primum in maiori sedatione doloris.
Effectus in flemone et ena de coniungere
et dictatione talium et materiem
infrigidetur primitus cum aceto puro
aut cum succo psillii instillagi cum
aut cum gallis et cortice granatorum vel mi-
xto. Unde haly dicit quod sapius ypo-
cras ex eis cum galla viridi et ace-
to de bolo curabat. Camphora
etiam ab aliquibus in hoc multum laudatur
in unguento et statim acetum cum farina
ordei aut cum furfure apponatur et si non
competit oleum cum thure tingella
ad resolvendum. Si vero collectio fiat
unietur et ad maturandum cum instilla-
tione psillii cum aliqua adipe mixta
aut cum isto emplastro de Bulle
et vitella cum alio ovorum. Quorum
doctorum farine fenugreci lini
instillagi malvavisci ana ℥ .
ii. bdellii. recipe quod si incorporentur
omnia et fiat emplastrum et cum est
maturatio perforatione subtili ex
pura et evacuetur quod ipso est et
mundificetur cum melle et farina
lentium et lupinorum et aloen
est de melioribus rebus ad matu-
randum. Si vero unguis carnem
pungeret abscindatur. Sive ulce-
retur cum trisce affrodillorum aut
talithicum soli arsenico deputetur
in tantum quod eo corruptum est oppia-
tur et os cum ferro cauterizetur. Cautum
enim in hoc est innatum valde ut
dicit Albucasis. Si etiam ostenderetur
tarsificetur et cura illius procuretur.
Et si amblaret corruptum ad digitum

Ita quod de ipso timeat et incidatur et
cauterizet. Anonimi aut dispone
ad incisionem materiam circa digitum
et manum cum oleo et rosis aut unguento
de bolo inungatur dolore. Anti-
Mitigat cum opio. Et si instillagio
psillii misceatur cum eo res esset
perfecta. Bulles tamen ad hoc facit tale
unguentum. Iungitur haly consensit. Recipe
olei rosarum ℥ . i. opii. Iusquiami ana
℥ . i. succi apii et solatri ℥ . ii. pista-
do fiat unguentum. Una de amplis
cum suam panno et in dolorose apponatur
quod hoc autem sua sequat. Capitulum

Capitulum quartum de apo-
stematibus pectoris

Apostemata in regione pectoris vel
thoracis ab extra multi modi
apostematum generantur ut puta bubones
subassellis et apostemata maillarum et
pure costarum de quibus per ordine est
dicendum. Et primo de bubonibus notisque
sibi prediendum. Et sic bubo sunt et appe-
llatur per solo apostemate latitante ad modum
appe per solo apostemate latitante ad modum
illius malis et fiet in subassell
Alio largo pro apostemate generato
in rebus emunctoriis scilicet ab eo sub auribus
cordis subassell. epatis in inguinibus
Fallis magis large pro apostematibus
generatis in membris glandulosis ut
in dictis et cum hoc in mamillis et
testiculis que licet sint nobilia et
principalia non tamen sunt nuda adesse in-
dividui sed speciei ideo sustinet aliud
repercussionem. Alia vero nullo cura
intelligit autem in suo capitulo hic tamen
sumitur primo et secundo pro apostemate
emunctoriorum principalium cordis tamen
de principali membro. Cause. Ista cause
autem apostemata sunt cum febre. Cura
quod autem vocat fugilicia sed materias
ex quibus sunt et licet modus generationis
et plurimum secundum dimittatione et complexionem
sua et natura ut supius sunt dicta
Nicholaus. Ac sunt ea videlicet et
apostemata extremitatum quorum cause
speciales et signa proxima generationis
sunt supius. Iudicia tamen
aliqua sunt ista et est unum quod ad

Cura

Si sit collectio

Mundificetur cum melle
Aloen est de melioribus
ad maturandum

Si os corruptum fuerit

Si corruptio amblaret
ad digitum

Unguentum simplex

Bubonum

Bubo est quod sunt

ipsa libenter sequitur fe. Fuit tamen hec ypo-
ideo amphorum omnes in eis male pe-
ssime. Et causa est quia signat quod dies bu-
bones sunt communia et effectus aspectuum
inferiorum ut ponit Galienus in commento. Epydimia
autem medicina magis quam sunt ipse mes
pacialia sunt periculosa. Transgressio
de mortalitate et epidimia.

Et hec manifeste vidimus in illa ingenti
et inaudita mortalitate que apparuit
nobis in Avinion Anno domini Millesimo
CCC XLVIII pontificatus domini Clementis sexti
anno VI in cuius servicio licet
indignus tunc existebam et non displi-
ceat quia propter prius mirabilitatem et pro-
videntiam si iterum accideret narrabo
eam. Incepit autem predicta mortalitas
nobis in mense Januarii et duravit
per VII menses. Et fuit duobus modis. (Duos modos fuit)
Primus fuit per duos menses cum fe-
bre continua et sputo sanguinis et isti morie-
bantur infra III dies. Secundus fuit
per residuum temporis cum febre et continua
et apostematibus et antracibus in exterioribus
potissime in subassellis et inguinibus
et moriebantur infra V dies. Et fuit
tante contagiositatis specialiter que fuit cum
sputo sanguinis quod non solum moran-
do sed etiam respiciendo unus recipiebat
de alio intantum quod gentes morie-
bantur sine servitoribus et sepeliebantur
sine sacerdotibus. Pater non visitabat
filium neque filius patrem. Caritas
erat mortua. Spes prostrata et
nomino eam ingentem quia totum mundum
vel quasi occupabat. Incipiebat ante
in oriente et ita sagittando mundum
pertransivit per nos versus occidentem. Et
fuit ita magna quod vix quartam partem
gentium dimisit. Et inaudita quia
legimus eam de civitate Cratonis
et Palestina et alias in libro epidimiarum
factas tempore Ypocratis et illa que accidit
in subiecta gente Romanorum in libro
de [illegible] tempore G. et illa in civitate
Romana tempore Gregorii. Et nulla fuit
talis quia ille non occupaverunt nisi
unam regionem. Ista totum mundum.
Ille erant remediabiles in aliquo

ista in nullo. Fuit enim inutilis pro me-
dicis et verecundiosa quia non audebant
aliqui visitare propter timorem inficiendi
et qui visitabant parum faciebant
et ita nichil lucrabantur. Omnes enim
qui egrotabant moriebantur excep-
tis paucis circa finem qui cum bubo-
nibus maturatis evaserunt. De (Causa)
causa istius ingentis mortalitatis
multi hesitaverunt. In aliquibus partibus cre-
diderunt quod Iudei venenassent mundum
et ita interfecerunt eos. In aliquibus
pauperes truncati et effugabant eos.
In aliis nobiles et ideo dubitabant
ire per mundum. Finaliter ad tantum de-
venitur quod tenebant custodes in civitatibus
et villis et nullum permittebant intrare
nisi bene notum. Et si aliquis reperisset
pulveres aut unguenta timentes quod essent
potiones eos faciebant ea transglutire.
Quidquid tamen dicatur plus veritatis (Causa duplex)
fuit quod causa huius mortalitatis fuit duplex:
una agens universalis, alia patiens (Causa universalis)
particularis. Universalis agens fuit
dispositio cuiusdam coniunctionis maioris
trium superiorum Saturni, Iovis et Martis
que precesserat Anno domini MCCCXLV
XXIIII die Martii in XIIII gradu Aquarii.
Maiores autem coniunctiones ut dixi
in libello quem feci de astrologia
que significant res admirabiles fortes
et terribiles et mutationes regnorum
adventus prophetarum atque mortalitates
magnas et ille disponuntur
secundum naturam signorum et aspectus eorum
in quibus fiunt. Non ergo fuit mirum
si significavit mortalitatem admirandam
et terribilem illa magna coniunctio quia
non solum fuit de minoribus ymmo
quasi de maximis. Et quia fuit in
signo humano dampnum super naturam
duxerit. Et quia signum erat fixum
significavit longam durationem. Incepit
enim in oriente paulo post coniunctionem
et duravit adhuc in anno XLVIII
in occidente. Impressit enim talem formam
in aere et in aliis elementis quod sicut
adamas movet ferrum ita ipsa

movebat humores grossos adustos
et venenosos et congregabat ad in-
tristica et faciebat apostemata / ex quibus
sequebantur febres continue et subitus sanguis
in preda quando fortis fuit valida et
confundebat naturam / Et postquam vero virtus
sa fuit ita non tamen confundebatur et
expellebat prout poterat ad emunctoria
maxime ad subassellas
et inguina / et causabat bubones et
alia apostemata ita quod illa apostemata extrin-
seca erant effectus apostematum intrinsecorum
Causa particularis et patientes fuit
dispositio corporum ut cacochimia et debilitas
et opilatio et ideo hoc moriebantur plures
laboratores et male viventes
Cura fuit laborantium in preservatione autem
casu et in cura in casu in preservatione
non erat melius quam ante
infectionem fugere regionem / et purgare
se cum pillulis aloeticis et minime san-
guine flobotomia rectificare aerem cum
igne et confortare cor tyriaca et
pomis et herbis odoriferis / Con-
solare hoc cum bolo armenico et
resistere putrefactioni cum acetosis
In cura fiebat flobotomia et eva-
cuationes et electuaria et syrupi cor-
diales et apostemata extrinseca maturabant
cum ficubus et cepis coctis et pistatis
et mixtis cum fermento et butiro
Et postea aperiebantur et cauterio ulcera
curabantur et antraces ventosabant
scarificabant atque cauterizabant
Et ego quamvis propter diffugere diffamiam
non fui ausus recedere cum con-
tinuis timoribus preservavi me cum
predictis quantum potui / Nichilominus versus
finem mortalitatis incidi in febrem continuam
cum apostemate inguinali et egrotavi quasi
per sex septimanas et fui in tanto
periculo quod omnes socii mei moriturum
me crediderunt / et maturato apostemate
et curato evasi iussu dei / Post
vero anno sexagesimo pontificatus domini Inno-
centii VI anno VIII regrediendo
de alamannia et partibus circum
revenit ad nos mortalitas usque

festum beati Michaelis cum febribus bosis
carbunculis et antracibus paulatim
augmentando et aliquando interpolando usque
ad medium anni LXIIII plurium
et praeterea ita furiose usque ad tres
annos menses sequentes duravit
quod non dimisit in multis locis me-
dietatem gentium / differebat enim
ab alia prima quia in prima plures
recesserunt populares / in ista vero
plures divites et nobiles et
pueri infiniti et mulieres pauce
Unde predictus magister Arnaldus de
Villa nova et Anfredus motus
pestilentia et parisius tale electuarium
tyriacale assumat / Recipe iunipi
ri et semis gariofilorum nucis mus-
cate ana ℥ ii zedoarii ana ℥ ii
venenosa aristologie radicis ge-
ciane tormentille radicis herbe ennule
campane ana ℥ i et semis salvie
rute balsamite mente poleme-
que pulegium cimini semi infra
Arnaldum aut celidonia seminis
nigri mundum ana ℥ i baccarum
lauri doronici croci seminis acetose
seminis citri ozimi masticis olibani
boli armenici terre sigillate spodii
ossis de corde cervi rasure eboris mar-
garitarum fragmentorum saphiri et
smaragdorum coralli rubei ligni
aloes sandali rubei et musci
tellini ana ℥ semis conserve rosarum con-
serve buglosse conserve nenufaris
tyriace probate ana ℥ i zuccari
libras iii fiat electuarium cum aqua scabiose
et rosacea modice temperata
Recipiebam istud ut tyriacam et fui
preservatus iussu dei cuius nomen sit
benedictum in secula seculorum / Cura
boboni secundum omnes est duplex
a cura aliorum apostematum in evacuatione
et repulsione eo quod non est secundum formam
aut expulsionis ex membro
principali / tunc non oportet ut preponat
evacuatorium sed statim applicantur localia
et non repulsiva unde tercia
maturativa et locum apostematum communiter

nota quod apostema debet curari in sua specie

Causa particularis

Cura

Nota de cura apostematis pestilencie

Maturatio apostematis

nota electuarium pestilencie

Cura Boboni

Cura

attractione et etiam cum ventosis ut
dictum fuit in sermone generali. Si at-
tamen non est secundum sententiam dictam, sed est
ab ulceribus extremitatum aut alia cau-
sa primitiva et adest repletio aut sine ca-
usa attractione dolor ut Gal. 13° terapeuticae
sunt allegatum. Tunc evacuatio est
radix curationis et minoratio cibi et
eius subtiliatio ut dicit Avicenna.
Et in isto casu potest refrenatorum
quaedam quorum in principio potest applicari
aliquod attinctivum cum quadam confor-
tatione velut oleum rosarum ad cu-
millio in illo casu non immo molli-
ficativa. Non obstante Henrico qui
post evacuationem docet mittere ponere
in principio repercussiva mollificativa cum
sint non quaecumque sed domestica in
ventre ubi domestica non sufficerent.
Nam ut ait Avicenna sic in corpus
est timor reditus materiae ad membra
principalia. Item mollitis est timor
attractionis superflue quorum ab ore
securitate evacuatio in casu. Et hoc est
quod Gal. dicebat in 3° ulcerum ra-
tione: in apostemata sectis aures hui-
us sunt de genere flauius non tamen utimur
in eis propter intentionem siccitatem parti-
cularum sed contra facimus attractionis
venientes. Et si minus dignum ratione
perfecerint haec ventosa afferentes
attendendo tamen quod si vehementer repetit
hic id quod inflaverit minus operemur sed
totum non committamus ne quod ve-
hementia attractionis dolor vehe-
mens apprehendat hominem nec
potest enim virtus fiat et febris ad-
veniat et virtus dissolvatur mitigandi
quod materia tunc et non parum recep-
tionem humorum nobis conferret. Catha-
plasmatibus utentes mitigativis. Ca-
tiosque vero cum mordicatione calidis
humidatibus. Et hoc est quod dicebatur
13° cap. calefacere enim et humectare
cum moderate totum collum in extre-
mitate et ipsum adeo in enim
torum ut indolorosum fiat. Propterea
die oleum calidum infusum sanitatis ipso.

Non ut quidam consequenter cum sale py-
ca vero cum utimur sepius cum aqua calida
mixto fomentando et cathaplasmatum
do ut resolvatur quod collum est mi-
tigato dolore si quod collum est non
potest resolvi digeri et suppurare
sed illud cum cathaplasmatibus suppurativis
velut est emplastrum de farina aqua
et oleo cocto aut aliquo simili in
cura vulneris dicto et propterea praecedens in
quo ibidem est. De apostemate fugilico
et indurato in emunctoriis apostemata
aut dura quae scrophulas. Gal. fugi-
lia Avicenna vocat in dictis locis
sunt difficilia ad curandum et curatione
scrophularum ea curare percipit
Gal. 13° terapeuticae. Avicenna tamen in his
asserat emplastrum de cinere limatorum
cum adipe. Gal. capsulam cum melle de
archigenis in hoc tantum commendat.
Multi autem duritie magnae et
glandulas naturales evellunt. Ego
ego non facio quia post locum cicatrizando
indurantur contra intentionem naturae
quae illas partes ordinavit molles
ad recipiendum membrorum principalium superflui-
tates. Quamvis tamen fiat maiores
in subassellis et inguinibus debent si
sentiantur salutaris secundum formam huius
ut ostendit Albucasis. Retro autem
aures eqaliter inquit Avicenna et
intelligo equaliter in secundum longitudinem.

De apostematibus mamillarum

Apostemata mamillarum quaedam sunt propter quaedam
solutivia ut casearum lactis et in-
grossatio post natum de quibus dicetur
infra. Apostemata calida et frigida in hac parti-
cula sunt tales. Signa apostematum cum
frigus dicunt in quod adeo quandocumque
mulieribus nisi fiat retentio
menstruorum et adeo curanda propter
cor et acceleri flegmona perpetuorum.
Sunt etiam signa et iudicia aliquorum
apostematum in capitibus sed est aliquid caliditas
et dolor atque tumor. Si coagulatio de
lactis de his parum vel nichil
lac etiam coagulatum comprendit et

De apostemate fugilico
Avic.
Gal.
Sig. et iudicia

equaliter per mamillam / Apostema vero in alta
parte papule quod venit ad augmentum
modicum eminet / lac tamen hoc non venit in
grandibus et purgatibus / Apostema vero com
tempore generatur / In apostematibus mamillarum
timendum est de mamma incrassata in apostem
mulieribus quibus ad mamillas non gener
san mamma sigillatur / et licet Avicenna dicit fit
si sic suppurat ipsum tamen verificat
quod san repugnat composicioni sui mor
dacitate et multe ne quibus lede et
celebris Lanfrancus tamen testatur experte
vidit / Ego autem inquam vidi sic nec
vidit sed ipse testatur ma Avicenna
vult quod surgere ad apostemata mamil
larum seu plosium repellatur sed non con

Cura apostematum mamillarum nichil
hic proprium nisi quod repercussiva quod sit
domestica propter vicinitatem cordis
sufficiat cum calidis que ut plurimum
sunt etiam in predictis / sit oleum rosarum
cum modico de aceto quod cum aqua tibi
cum modico de aceto non frigida sed calida / Postquam
autem perseverit prius fiat emplastrum
cum farina fabbarum et foliis solatri
et mellilotorum cocta et cocta cum
oximelle et oleo sepamino quod augm
dilacio / Si autem vi facta collectio
maturetur cum emplastris maturatis
dictis et dicendis / Et propter cum illo quod
laudat Avicenna de mice panis
quarta i farine fabarum redige cum
seri dyacii quarta partis farine fenugreci ʒ i
ovorum coctorum vitella iii modo
addendo modicum de croco et mirra
et assa fetida fiat emplastrum et ipso
maturato aperiatur in bassiori loco secundum
formam lunarem ut ostendit Albucasis
et non ponatur magis tenta propter dolorem
et mundificetur ut alia / Si tamen apostema
esset frigidum ungatur cum oleo de spica ut
lilio ut alia / et si
tenderet ad duriciem Avicenna ponit emplastrum
de ysopo cocto cum vino dulci et oleo
violarum et vitello ovi / Si vero durities
confirmatur ad cancrum non est consilium
incidendo nisi abscindere totum quod est
tamen ut supius fuit dictum valde
timorosum / melius enim est in tali

casu palliare quam curare et
incidere diffinimus / De coagu-
lacione lactis / Coagulacio lactis
que ut plurimum fit a frigido / dissolvitur
cum eiusdem dicit in apostemate frigido / et cum
embrocacione aque calide de decoc
cione apii anisi atque calamenti
sit ad hoc laudat Lanfrancus istud
emplastrum / Recipe mice panis mundi
farine ordei fenugreci seminis lini
ana ʒ i semen malvavisci foliorum
malve crude ana manipulum i colligantur
hec duo ultima teratur et pistentur
et cum oleo modico incorporando
fiat emplastrum De apostematibus pectoris
Apostemata que fiunt in parietibus pectoris
nichil habent proprium nisi quod caute
repercuciantur propter cordis vicinitatem / et si
incessum tosserit aperiantur atque
longa non expectetur maturacio
ne sanies ad interiora demandando
fistulam paret / Sepius enim est
absque in postea fuit / Et cum intus
et ab extra aperuerint malum est
et emuctam ... quod non inveniret
locum in quo apponet se sicut
fundamentum in terra super quod generet
et consolidet carnem paret ergo
fistula / Cuius curacio est mala
ut dicetur infra / Quando autem regitur
fistula que in casu seu spacio pectoris
intrinseca profunda dicetur infra
cum de fistula fiet sermo / Quando ab
intra devenerint in saniem vertitur
aut incidit / Et si sanies est
laudabilis evadere potest / Si vero
mala perveniunt in ymeticam amphorum
locus in quo dicitur sit apostema satis
infra ostendetur Capitulum sextum
de apostematibus ventris
Apostemata
communia ex parte exteriori
partis ventris nichil habent
proprium nisi quod dicta sunt supra in pectore
et hoc eadem quod cum omnibus repercussivis
et maturativis miscenda sunt aliqua
aromatica stiptica et confortativa
eo quod propter propinquitatem quam habent

Cura apostematum mamillarum

Oleum rosarum

Emplastrum

Emplastrum maturativum

Avicenna
Emplastrum

Si indurata ad cancrum

ad membra intrinseca posset ea corro-
dendo toti corpori nocivam debilitatem
inferat. Ideo cum eis oleum malinum
mirtinum masticinum, et oleum de ab-
sinthio et de spica quod valet ad
confortandum viscera specialiter epar. 13
cap. In principio enim applicetur oleum
rosarum cum oleo malino aut mirtino.
In augmento camomille cum absinthio
aut nardino. Si vero tendant ad sup-
purationem apponatur arthomel id est panis
cum melle non puro ut Arthaxides disci-
pulus solam ponebat, sed cum oleo
masticino aut absinthio mixto.
Duricies stomachi. Si autem decli-
nant ad duritiem cautissime adiutet
quia talia apostemata faciliter indurantur
et indurata difficilia sunt et periculo-
sa inducendo ydropisim ut dicit
Lanfrancus. Similes tamen de facili eo
apparet quod fuit in orificio stomachi dya-
quilon. Epar vero misceo cum eo mo-
dicum de pulvere yreos cum oleo de ab-
sinthio malaxatum. Duricies epatis.
Super vero epar dicatur emplastrum contra
eius duritiem quod fit: galbani
serapini oppoponac ana ℨ i. fa-
rine fenugreci et seminis lini ana ℨ ii
medulle cervi, seminis olei camomille
ℨ iiii. farine frumenti quod sufficit
ad spissandum. Ponantur gumme in oleo
camomille et minuti incise et
dissolvantur ad ignem et postea addantur
cera et colentur. Deinde incorporentur
farina et fiat emplastrum. Si tamen addatur
oleum rosatum aut malinum aut
absinthinum propter virtutem epatis servan-
dam esset melius. Duricies splenis.
Indurationi vero splenis fiat armoni-
aci sapini bdellii oppoponac
ana ℨ i. olei de spica ℨ v. te-
rebentine ℨ ii. farine fenugreci
et seminis lini ana ℨ i. farine lupinorum
quod sufficiat ad incorporandum fiat
emplastrum ut dictum est de epate. Albu-
casis autem consulit in istis locis quando
in eis est frigus et humiditas multa
et cauteries aliquas non valet cautela

vinotabilia tamen ut aliqua ut secundum magistros
apostatis ergo quod inutile pertractavimus
ultra citra. De ydropisi. Ydropisis secundum
Brunum dicitur ab ydrops quod est aqua
et pisis quod est passio quasi passio aquosa
et precipue in ventre. Est enim ydropisis
quantum spectat ad cirurgicum apostema et
inflatio ventris errore virtutis
digestive epatis generatum vel inquantum
de intrinsecis sine passione quando
epar numquam fit talis passio. Fit autem
aut epate vel aliquo membro propter sue passione quamvis
propter colligantiam et hoc innuebat ypocras
in 2o pronosticorum. Consurgit autem ab epate
et ydropis. Talis autem passio in epate
dicitur error et infrigidatio secundum domini-
um calorem naturalis ipsius facta a frigido
per se et unite a calido vero paciens
et equoce resolvendo eam naturale ipsius
epatis. Et propter hoc dixit Bordonius
quod nullum mirabile si in ydropisi calida
in eadem parte epatis est eam consertas
in simul. Unum tamen fortum et co-
nitum. Reliquum tamen fortius et tamen
unum naturale. Reliquum preter naturam
unum materiale. Reliquum formale
unum apparens. Reliquum occultum
Aqua infrigidatione in ydropisi(?) sicut
pre naturam. Et sexto de ingenio constitutionum
coadunatur multitudo aquose materie
in alchite. Sperimose vero intimpanite
flatice vero in yposarca et leucoflegmancia
nominatur. Sunt quod secundum hoc tres species
ydropisis. Cause. Causas ydro-
pisis non oportet cirurgicum aliter inquirere
quam dicte sunt superius in sermonibus de
apostematibus flaticis. Prescium enim et
exquisitam inquisicionem decet ruptis
apostematibus. Signa et iudicia communia
apostematis. Signa tamen species sicut inflacio et mala
signa tamen specierum sicut inflatio et mala
coloratio faciei et extremorum et debil-
itas sufflentatum expulsis. Signa
specialiter alchites seu asclites sunt
tumefactio ventris superiorum et inflacio
inferiorum. Et si venter agitetur
sonat velut uter aqua semiplenus
et talia signa apostematum aquosorum dicta

signa tamen specierum sicut inflatio et mala

ydropisis quasi passio aquosa

quid est ydropisis

viii epar patitur

Tres species ydropisis

Signa et iudicia communia omnibus speciebus

ascites apl...

ad confortandum viscera

In principio

In duricie dyaquilon

Emplastrum ad epatis duritiem

Emplastrum

Albucasis

Recipe sponsaticam vrine cantarides preparati cum guma ceraseorum

Signa tympanitis

Signa tympanitis sunt eadem nisi quod venter percutiatur sonat ut vter plenus vento et signa superius dicta de apostematibus ventosis. Signa yposarche sunt tumor vniuersalis totius corporis. Et si caro comprimatur cum digitis dimittit post eos cauitatem et reliqua signa sunt que dicta sunt. Et venter non est ita inflatus ut in aliis speciebus. Signa quod recipiunt a pulsu et ab vrina et egestione aliis exemplis apostematis recipiunt. De ydropisi ypo. indicat in 2o pronosticorum quod omnis ydropisis in acuta febre mala. Ydropisis enim que fit ex continua vna lingua curat. Ydropisis in complexione calida et sicca est mala quia est cum dispensia particularum. Ydropisis que peruenit ex epate peior est quam illa que a splene vel aliis membris. Inter omnes species ydropisis alchites est deterior, yposarcha salubrior, tympanites tenet medium. Cum autem sit ydropisis est morbus difficilis et ideo de cura pauci promittitis. In sola alchite operatio cyrurgicalis habet locum sicut phisici delinquunt. Cura

Cura ydropisis preter hoc quod fienda dicta in apostematibus flatic. hec conseruatur primo quod vita sit magis sicca et desiccatiua. Secundo quod epar rectificetur et conforte. Tercio quod purgacio per ventrem et secundaria per vrinam fiant crebriora. 4o quod ab exterioribus ad euaporandum et non ad superandum magis intendatur. Et hoc erit. Et propter quod allegabatur superius de apostematibus aquosis. In 2o de glandium et de amphorismo et scarificatione et de combustione epar. Et propter hec in a[illegible] de quo est sermo iste primo euacuetur materia per ventrem cum pillulis de reubarbaro que sunt tales. Recipe reubarbari, succi eupatorii, scariole ana ℥ iij, agarici ℥ v, mezereon, laureole ℥ x. Fiant pillule. Dentur ℥ ij et ß. Educitur etiam humiditas per vesicam cum apozimate de radice que est sic. Recipe Recipe.

radicis apii, feniculi ana ℥ x; semen apii et feniculi, ameos, siseleos ana ℥ v; triturentur, spice ana ℥ iij; coquantur in lb. i aque donec ad medium redeat et detur in potu. Et sunt. Et in 3o de quibus medicamen de cantaridibus correctis per adustionem seu per guma ceraseorum admixtionem, datum cum vino in quantitate grani vnius valde iuuat ydropicos et ydropicos quia multum euacuat humiditatem per vrinam. Confortetur epar abintra cum trociscis de lapis qui sunt eius tales. Recipe succi absinthii ℥ x, succi scariole, cicorii, scariole, portulace ana ℥ iij, rosarum ℥ ij, reubarbari ℥ i, spice ℥ ß. Fiant trocisci aureos quorum detur vnus cum syrupo acetoso. Ab extra vero epithimetur epar cum sandalis cynamomo aqua rosarum cum vino pontico. In omnibus autem predictis quando est cum pertinaci calore addatur endiuia scariola cicorea atque epatica. Euaporetur autem materia emplando ventrem cum emplastro quod fit de farina, de fece de oleo, cypero, sulphure, nitro, bolo armenico, thimolea atque limaturis cum testis simul tritis et incorporatis cum lexiuia et parum aceti. Et cum hoc frice et ad solem cum custodia capitis et pedis. Et hec regimen mirabilis est calidis sol. Et si predicta non valent aut quia non possit sustinere radicem yreos potatus per mane in quantitate ducati. Eleborum sume purgat eos et per superius et inferius. Aqua etiam distillata a mediano corticibus radicis et cum apostematis et floribus sambuci optime est secundum Gordonium. Et si cum aquis predictis vrina maiore hec effunditur. Si autem curacio cum predictis non videatur oportet ut Albucasis quod cauterizes cum cum illis cauteriis clauilibus non multum

Sig. tympanitis

Sig. yposarche

Sig. que recipiunt a pulsu vrina et egestione

ypo.

Nota

Curatio

Nota in ydropisi pillule de reubarbaro

Apozima educens per vrina[m] [illegible]

Sal[illegible]

Trocisci de [illegible] epar [illegible] calore

Syrup. [illegible]

Nota

Emplastrum euaporans

Emplastrum

Nota de [illegible] yreos

Sambuci aqua

Albucasis

profudatib; vltra tuto ꝯtautu vm
bilici iiij sup epar et splen ꝯ stam
trib; Et inte spondilia in dorso cu
cultellari duob; ꝛ dimitte ea ap
ta tpe logo ut aquositas p ea
possit expurgari Et si in bursa
testiculoꝝ ponet' secon opti
esset Si aliud no pt facere ꝛ cu ma
gna instan fiiis requisit' pmissa
pnosticatõe de piculo Si tu inuenis
pa forte no debile inuene no
sene neqȝ pueꝝ ꝛ q no heat
tussim neqȝ fluxu uc ad attus
qd opao; cu ferro ipediat aute
Albucasis haly et auic' ipm incide
a pte antiori sub vmbilico per
tres digitos si ydropis sit cu
intestinoꝝ ꝯ pte sinistra si cu
epat' a dext' si spleni ut possit
iace in latere nu' doloso no sup
fissura ut aquositas no fluant
sine volutate Et modus est ut
ponas paciete erectu cora te
aut sedente si no pt stare erectu
Et sint ministri tenentes dorsu susti
netes eu Et cu manib; aqua ad
locu incisionis ducentes Demde
cu pelle ventris supius p spaciu
vni' digiti the et ibi cu rasorio
sine spatume pfora vsqȝ ad locu
vacuu talit' q aq exire possit
Et tunc ang' ad notabile de aqua
exeat pelle dimittas ut claudat
volunus si fit ꝛ phibeat ut aq no
exeat quousqȝ cu costa panis
infusa i vino aut costli pa' sit
refocillatus Et p' pelle supius
trahas ꝛ canula de ere a' de ar
gento stam artificialit' iponas
et de aqua no multu sȝ quatu po
tit sustinere vtus infirmi educe
pmittas Helius aut ut dt' Auic
est infra subpste ꝛ pnceps ꝯpau
latim euacuare vtute qȝ feliare
qua totu simul requisite eua
cuare ꝛ infirmi ad sico pi e morte
duce Memorado q q omni euacu
acõne anexus e casus vtutis Et
postq' extrahar aliqua pte extre

canula et dimitte pelle descede
et claudere ulni' syphac ꝛ ligu et
no remittat' quousqȝ ad alia
die ꝛ intu ꝯfortes ꝛ mutrias
paciete cu cibarijs ꝛ potib; elatis
subtilib; odoriferis ꝛ ꝯfortatiuis
In alia die pend' mod' opare et
i alia talit' faciedo done' maior
ps aquositatis sit extra Demde
ꝯsolida Et si quid remansit cu
desiccatiuis dict' desicca Emida
faciunt pma incisionem vsqȝ ad sy
fac demde excoriadu descedunt
mediu ꝛ ibi pforant syfac Et
postea ut dcm est pcedunt totu
ty adidem de venit dyagonalit
ey pforant ꝛ et dyagolr' i vtsqȝ
foramina claudunt ꝛ ꝯtinuo pmisse
educat' materia pueniter ꝛ vesica
fimi q de aplita dan e ꝛ col fe d. 1
et suppositoria de oleo rute cimino
ꝛ baurace sunt vtilia Epar con
fortet' ecia ut dcm e ventosas
ab ext' carnicet' cu diacimino ꝛ
elcuario de baccis lauri Et ab ext'
fricet' cu allijs miles ꝛ vapore
cu milio ꝛ sulphure Et ꝯquis
intu e pone ventosas In ypo
sarcha bonu est euacuare cu pill
de agarico R agarici ʒ ij
succi eupatorij reubar aristol
ro an ʒ ij fiat pille cu oximel
le squilliato dent' ʒ ij Epar
ꝯforte' ab ext' cu trocisc' de lacca
qui sic fiat R lacce reubar
an ʒ iij se apij anisos se in
npi spice amigdalaꝝ amaraꝝ
mastic' ꝯsummati costi amari ru
aristol' genciane succi eupatorij
an ʒ . e ꝛ se fiat tro ʒ i
dent' cu apozimate de radicib;
Absces vb sup epar epythicet'
cu spica mastice cypero ꝯsumato
cinamomo calamo aromatico
croco ꝛ mirra i vino pontico
resolut Exer quoqȝ in sole
calido cu arena cal sepeliat'
et in furno aquo eximit paries

In bursa testiculorum

Confecti de lacca
confortates epar

Absces in epar

suppleatur. Et alia fiat ad euapo-
randum et resoluendum materia que
videbitur expedire. Capitulum de apostematibus

Apostemati anchaz . i . panos.

Apud ancharam quedam sunt
in partibus continentibus. Et ista
in causis signis atque curis nichil habent
proprium ymmo curantur sicut curantur
apostemata. Alia aliorum membrorum quedam
sunt in partibus contentis que hic dicti con-
sideracionis non sunt. Quedam sunt in
partibus extimis procedentibus et inguinibus
testiculis virga vulua atque ano.
De hiis tamen que sunt in inguine dictum
est supra in subascellis. De aliis
vero hic est dicendum. Et primo de hernia
et apostematibus osseri seu burse testiculorum
que communi nomine hernie siue radic
nuncupantur. Hernie quidem testiculorum
quedam dicuntur proprie apostemata quedam similitudine
proprie apostemata dicuntur et sunt v. hernia humo-
ralis aquosa ventosa carnosa atque
varicosa. Similitudinarie sunt hernie ymmo
verius eminencie rupture seu
crepature zirbalis cadentes testiculi.
De hiis que proprie dicuntur apostemata dicetur
hic de aliis infra tractatu vi°.
De hernia humorali hernia humoral
est apostema vel fit famosum vel non
famosum ex humorum nomine declinantibus
a naturali te in bursa testiculorum generatur.
Cuius cause et signa et generaliter cura
est eadem sicut apostemata aliorum membrorum
excepto hoc quod quia illa membra sunt
multum sensibilia et in loco inferiori
posita. Et quia non emunctoria absco-
sa et putrescibilia atque ad ondendum
vertendum difficiliorem sunt curacionis
excepto eciam quod aliqua habent propria
auxilia ut in purgando sine clisteri
administrentur suppositoria. Iterum
attrahendo materiam ad anum conferunt
magnifice et in repercuciendo assatur
chimolea cum aceto. Non obstante
quod testiculi sunt membra principalia
eo quod non sunt minus ad esse indiui-
dui sed speciei ut supra dictum fuit

Nota in sedando dolorem folia iusquiami optime
[illegible]
In resoluendo farina fabbarum

In resoluendo assatur farina fab-
barum et aqua caulium. In sedando
dolorem folia iusquiami obtinent principatum
et hoc dico in materia calida. In frigida vero
tunc farina fabbarum post fenugrecum
et cimini. Si vero incedant via
maturacionis maturentur et aperiantur
ut alia nisi quod apertura facienda est timore
fistule que leuiter in eo causam generat
generari erit possibile ab eo elongari.
Si tamen adduritie conuertantur mol-
lificentur ut alia. Sed Auic. ad
mollificandum duricie testiculorum
assatur furfur quod in decoctione
terantur et bullet et cum oximelle
in quo armoniacum fuit resolutum
conficiatur et super totum locum po-
natur et renouetur assidue. Est
enim conueniens ut dicit omni duricie.
In omnibus tamen cum ligatura consuta
brachali testiculi sustineantur. De
hernia aquosa et ventosa hernia
aquosa est apostema aquosum in bursa
testiculorum sicut et ventosum. Et
est duplex quedam est sparsa in
tota bursa quedam non est sparsa sed in-
clusa in sacculo ac si esset vnum ouum
ut dicit Albucasis quod post dicti per
diuidunt usque ad inguinem sicut
testiculus et aliquotiens similem
formam suscipit propter quod vidi mul-
tos deceptos credentes hoc esse
rupturam. Causa istarum herniarum
est debilitas virtutis digestiue
paruie in epate. Et ad hoc iuuat
regimen malicia ut superius fuit
dictum de ydropisi et apostematibus ventosis
et aquosis ad quod oportet recurrere pro
complemento istorum. Signa hernie
sunt aquose inflacio grauitas
cum mollicie splendor cum lucidi-
tate. Signa ventose sunt inflacio et
leuitas cum resistencia et splendor
cum claritate. Et sic aqua venit
successiue ventosa subito
ut dicit Camillus de saliceto. Et
eciam sic apostemata conira racio conuenit

simpicia / ita etiam rupta plurimum sunt
communicata sed nominantur et adnuntiantur
ut supius sunt dictum / ingiuina
appellantur tamen dum e detestandis quia
diuturnitate mora rerum alienatorum nimis
ipos alterat et corrumpit eos ut
dicunt doctores ¶ Cura localis
supposita ubi dicta in ydropisi et aquosis
aquosis et ventosis secundum B. ix. capitulum
est enim assistat quod fit per farmaciam
aut per cyrurgiam / per farmaciam autem
completur et in balneis circa emplastris
ydrop. et aquis tum ventosorum et
aquosorum / Et ad aquosam assistat
dulcis emplastrum quod fit in te ℥ x.
cere et ℥ ij et semis olei ℥ ij piperis
cinnamomi lauri an. ℥ v. fiat de
eis emplastrum / et ad ventosam conceditur
cimini ruta calamentum et oleum
costinum atque nardinum ¶ per cyrur-
giam que ipse competit aquose et
ventose non videtur aliquis / Albucasis
qui ausus est super curatione eius cum
ferro licet haly dicat quodammodo
eiborum sine operatione multis completur
io. B. ix. cap. cum sifone / uel
sectione eam extrahere precipit
fit autem secto cum tenaculis plaga
perforatur in parte inferiori demandans
sicurarum bursa usque ad vacuum
capitur / Deinde cum acu longa ig-
ta in capite cuius e secto dimittitur
Et super ipsis in pluribus diebus oleum cum
albumine oui (?) in aliis oleum caulis
apponitur et ducitur et remittatur atque
dimittitur quousque aqua fuerit euacuata
¶ Aut autem quod B. uelle scribitur eleuat
testiculus in eadem parte cum flomo
lato usque ad locum aqua aperit / Et
aqua extracta Et ut non reddet
emplastrum constrictiuum super inguinem
cum brachali apponere precipit / Et
si redit aqua ut si infra sex
menses facere consueuit ut dicit Albu-
casis reiterare operationem precipit / et
ita salubriter dies suos perficit
¶ Albucasis et haly a medio burse
usque ad inguinem apperuit

Et aqua extracta ita didimum
consolidat quod aqua amplius descen-
dere non potest / Et istum modum obseruo
maxime in illa aqua que conclusa
est in tunica propria didimi super
ob pectus deducto / Et a parte ven-
tris ut non ingrediatur intus fient
intestino tenere precipio / Et ego a parte
burse ut non descendat etiam fient
tenere et tunc cum flomo apio et
aqua extracta deinde ad eas finies
solidum medicina de arsenico appo-
no cum cottone / Et post causam constare
consolidum et firmiter sigillo / Non
nulli vero ut magister Petrus de
Orthiaco cum caustico et corrosiuo
super pectine locum aperit usque
ad didimi vacuitatem / et post per
forando et ducendo cauda probe
usque ad locum aque ipsam extrahunt
Et post casum constare consolidant
et sigillant / Alii vero cum cauterio
actuali potentiam operationem perficiunt
quocumque modo fiat dummodo taxat
dum aquositas extrahatur et non re-
deat est bonum / Si vero testiculus
esset corruptus quod sit cum fetore
et mala coloratione nimis consilium
Albucasis ligetur super didimus
et incidatur / et ipso extracto pro
maiori securitate cauterizetur
ut dicit cirurgicus / Et locus ut cetera
uulnera curetur ¶ Hernia car-
nosa et varicosa hernia carnosa
secundum B. in detentoribus potest namque dici
testiculorum uel carnis nate nimis
ipsos ut dicit haly sqyrosis sicut
varicosa quod est nomen nouum dicitur ve-
narum potest namque in eis originatio
contra te sit hic grossitudo ad locum
descendentium hendacia atque loci ipsius
debilitas ¶ Signa vero carnose sunt
durities et inflatio cum longa
temporis duratione et pauca ac nulla
diminutione Et cum tangitur totum quod
est infra testiculum mouetur ¶ Signa
varicose sunt venarum contortarum
admodum vitis replo et testiculorum

Rubrics and glosses in the margins:

De hy
Cura localis
Emplastrum ad humid aquosa testiculorum
Emplastrum ad hernia ventosam
Secto quo fit

ar
no alys fiant
Aly pt
hernia carnosa
Signa carnose
Signa varicose

[Iudicia]

mollificatio. Iudicia istarum duarum curarum secundum Albucasim est quod sunt difficiles et prolixe ad curandum. Cum igitur sibi videtur quod earum dimissio melior est quam extirpatio, sed contra ut dicatur operatio quam in eis fecerunt primi. Cura localis suppositorii vel est expendenda in pus cum mollibus et resolventibus primus dictis in capitulis glandularum et scrophularum. Si autem non prestat et tu fuisti rogatus in festucam per nostram doctrinam medice doctrina. Albucasis secat cutim testiculorum et sic carnem libere a testiculo postquam separaveris incide et extrahe. Si vero non a ramex quia testiculus est scarratus a corpore ligat primus didimum et scinde et cauteriza et totum extrahe et sue. Deinde cura vulnus ut dictum est cum caustico et corrosivo ut magister Petrus faciebat operetur ut in glandulis superius est dictum.

[Curatio localis]

De apostematibus virge et vulve

[De apostematibus virge]

Apostemata etiam virge et vulve propria sunt curationi testiculorum. Verumptamen quia sunt periculose magis calide inflamationis testiculis nisi sic tollantur in principio sceptica. Non obstante quod qui sunt emunctoria quantum ad speciem non autem ad medicinam ut dictum est supra et in processu maiorem indigent sedatione propter corpus forte quam in et maiori resistencione propter carnem citam putrescitionem. Et propter hoc in calidis quantum ad principium laudat Avicenna lentes cortices granatorum rosas coctas in aqua cum oleo rosarum incorporatis et populeon et solatrum valde. Et in sedatione doloris conceditur fomentatio malvarum et iusquiami et epithimatio cum oleo violarum et albumine ovorum insimul mixtis et medulla panis albi in latte infusa et parata bene incorporata vitellis ovorum seminis coctorum et modico apii recenti

[Nota quod sit in principio faciendum]

[Avicenna]

[Nota sedatio doloris]

incorporando cum oleo proveniendo in tunc spiritu et mundificatione multum confert crebra remittatio et quod foramen virge teneat apertum cum cereis de cera aut de panno et ligature ad custodiendum fiant ad modum sacculi cum braculi taliter quod teneat et ligatura nullo inferat dolorem. De extensione ventosa que dicitur priapismus dicetur infra. De apostematibus ani. Apostemata ani cum procedit apostematibus mamilla sunt tamen sed est vel sicut sunt de flegmaticis quod in maturativis et sedativis addatur cassie barbatum et postquam sunt maturata non permittantur sanies longo tempore esse in loco et quod aperte fiant rotunde et quasi lunares ut humores facilius extrahantur et non aggregentur in loco et fiat fistule. Cura autem curatur emorroydes et fistule ani in suis dicetur libro 2° capitulo 7° de fistulis post de cura ulcerum ani

[De apostematibus ani]

[Regula]

[Nota]

Capitulum 8m de apostematibus coxarum et tybiarum sine precedentibus magnorum

Apostemata coxarum et tybiarum non variantur ab aliis nisi in rotulas aliorum membrorum nisi quod cum non fiat apertiones profunde quoniam secuntur in eis accidentia mala quemadmodum libant ut dicit Avicenna primi capituli et Henricus suo experimento confirmat. De elefancia varicibus et vena medeni. Isti tres quasi contingunt in tybiis et plurimi inflationes et grossities propter illam quod dicitur varices vena medeni et elefancia. Sunt autem varices vene dilatate et involute ad modum vitis variate et ramificate in crure et pede nec plus quam in aliis particulis reperiuntur. Vena medeni sic dicta ab Avicenna similis ab Albucasi famosa ab Haly Abbate est vena plagata ad modum varicis et vermis voluntarie movetur quod maxime cum inflatione

[Regula de elefancia et varicibus]

[Varices]

[Vena medeni]

Phisiaxe — vesicacione atque dol ¶ Elefancia
est additio carnis i pedibus et tibiis
ultra mensuram velut videm in
tibiis elephantum ¶ Cause istarum — Cause
egritudinum est sunt eedem vz san-
guis grossus melicus atque flaticus et adu-
stus qui ad illa loca descendit propter
eius multitudinem quia propter labores fortes
et propter hoc accidunt multe viuentibus
et onera portantibus ¶ Et propter egres-
acuitas quando materia illuc expelli
¶ Signa autem sunt manifesta quia — Signa
unaquaque distinguit ex suo subtili
colore et sanguinem ante ut dicit Avic
¶ Iudicia autem quod sunt difficiles curatio-
rum ad curandum precipue antique
et confirmate ¶ Eo quod quando materia que
solebat currere ad loca vilia re-
tinetur et provenit ad nobiliora
secundum Avic peiorem inducat dispoz
Immo id viti amphorum emorroi-
Nota — darum dixit antiquis sanati nisi si-
dentibus fluxu sanguinis est mania
relicta sive pectoris est mania
aut ydropisis ¶ Et mutalibus ei melius
est non curare rara curati citius
pereunt non curati longo tempore
persistunt ¶ Et ego vidi plures et
Lanfrancus idem testatur Avic 10
paucos sic consequitur et ut plures
ulcera generant mala et difficilia
curationibus ¶ Et propter ea maxime illorum pas-
sionum ad emorroydas et ad can-
crositates est suspecta ¶ Et iste ille
passiones sunt regionales et que
hereditarie ¶ precipue vena meden
que in illa regione et per eius in aliis
ut calidis multiplicatur vena me-
den seu civile ¶ Albucasis tunc post — Albucasis de vena meden
plurimi in longitudine ut ut patet pal 20
extrahit ¶ Ego autem numquam vidi ex
ut Avic testatur ¶ Curatio tres — C
habet intenciones ¶ Prima est in vita
ut humor grossus et melicus
non generetur ¶ Secunda in materia antecedente
ut ipsa generata evacuetur ¶ Tertia
i coniuncta ut ipsa desiccando aut
extrahendo consumatur ¶ Intencio
prima completur per dietam ¶ Caveat eo
abstineat a grossis et melicis ut — 1a intencio
sunt carnes vaccine et que vendi — Dieta
capriuntur et confectiones de melle
et lentes et caules et triticum
coctum et panis azimus et vinum
grossum dulce et tota dieta dul
grosso inipiet melicus ¶ Caveat eo
a nimia ambulatione et stacione
super pedes suos ¶ Et sit contentus
cibis subtilibus et pauci nutrimenti
sanguinis subtilis generativis sic carnes
pullorum et caponum iuvenum ¶ Et
edorum et olera subtilia ¶ Et vitel-
la ovorum sorbilium et vinum album
subtile sunt bona et panis bene
preparatus ¶ Secunda intencio completur — 2a
cum flebotomia et pillulis maioribus
de hermodactilis et yeracruf cy-
thimo polipodio et lapide lazuli
et vomitu semel in ebdomada
et usu tyriace minoris ¶ Sed etiam — 3
res completur ponendo styptica
desiccativa et resolutiva fortis
super totum pedem et tibiam ¶ Et utilis
ligatura cum instrumentis ab inferiori
parte ad superiorem prius sint dictum
supinis de apostematibus flaticis et
cyragra ad que perhimas nego
est recurrendum ¶ Et ad hoc ordinatur
tres aut quatuor forte amplius — Nota ampliam
Primum est lana tincta cum aqua
fabarum et chimolee et aceto — 2a
¶ Secundum est epythima et Rasis
cum aqua cinerum decoctionis sc. cau — 3a
lium seccaledonis ac lupinorum feni
greci ut et stercoris caprini ¶ Tertium — 4a
est emplastrum cum mirra aloe ac
cassia ypoquistidos alume dis
solutum cum aceto ¶ Quartum est — Emplastrum
Theodorici primum quando materia est magis
flatica et ventosa quod sit radix
affrodillorum colorum salicis folia
sambuci pitarie caulium ruptis
caulis cum vino et aqua marina
pistata ¶ Et si incorporantur cum
fecibus vini erit melius ¶ Et si

¶ Curacio tres habet intenciones

cum ista fiet scaphia non valet
Si tamen adesset inflatio seu ve-
sicatio cum dolore ut contingit in
vena medeni iubet Avicenna explare
cum sutis sandalis nocte et duobus san-
dalis psillio aloen et mirra et cam-
phora. Et si non valet aliquid et
finis cum instrumentis requisitis scindendo
carnem cum plicatura genu ubi
apparet tortuositas et radices omnium va-
ricarum tali sine incisione com-
prehendat et vena cum incisio in duobus
locis distantibus per duos aut tres
digitos et liga fortiter cum bono
filo de serico deinde dispariando
eleva et scinde quod est in medio. Con-
sequenter solve ligaturam factam versus
partem inferiorem ipsius et ducendo san-
guinis cum manibus ipsum quantum
erit possibile extrahe. Et post caput
vene superioris et totum vulnus cum
ferro calido aut cum arsenico cau-
teriza et mundificando sublimato consoli-
da. Et si aliquid de illo sanguine rema-
serit cum medicinis dictis tuo posse
consume et desicca. Nonnulli vero ut

Albucasis

Albucasis et alii operatores precipiunt cum
ferro secundum duos modos videlicet
ut scindendo sanguinem nigrum extrahat. Alii
vero ut vena cum sanguine evellatur.
Secundo fit quod ligata coxa usque ad
genu cum bona victa vena in duo-
bus aut tribus locis scindetur et
aperiatur. Deinde comprimendo et ducendo
sanguinem usque ad loca aperta prout est possibile
extrahatur. Et tale regimine pergat
infirmo precipiatur ut imposterum
non ledatur. Elevatur et evellitur seu
eradicatur tota vena incidendo cu-
tem varicarum in tot extremis locis
quod absque hoc quod vena aperiatur cum
uncinis comprehendatur et trahatur quousque
evellatur a parte superiori et inferiori.
Et post vulnus cum lana infusa

Vinum et oleum sanat vulnera

in vino et oleo curetur donec sanetur.
Primus modus mihi videtur securior
et Galienus precipit cum fiunt in tym-
poribus pro rectificatione cum dolores

12o cap. cum subdit: Item varices
iuxta tertianum videntur ut supra in
tymporibus immittentes pus et ita
abscindere per medium. Et haly super
mone quod sic patet libro regali dispositionis
ipsum approbat et ponit. De podagra
gra et doloribus iuncturarum dicetur
in sexto 1o ponentur passiones
que superius non sunt apposita neque videlicet
neque passiones missu dei

Incipit tractatus tertius et est de
vulneribus cuius sunt due doctrine.
Doctrina prima est de vulneribus prout
insunt membris simplicibus. Doctrina
secunda in speciali prout insunt membris
compositis. Prima doctrina quinque
habet capitula. Capitulum primum est sermo
universalis de vulneribus et solu-
tionibus continuitatis:

Quid est vulnus

Vulnus est solutio
continuitatis re-
cens sanguinolenta
sine putrefactione
in partibus mollibus
facta. Solutio enim
continuitatis ponitur ibi pro genere
in primo de ethicis et syntheticis quod est
communis extenditur simplicibus et compositis
partibus magis tamen ipse simplicibus
inest quam compositis et in Avicenna
12o 23o collectum cum in eis verior
continuitatis ratio salvetur. Reliqua
ponuntur pro differentia. Recens videlicet
sanguinolentum sine putrefactione
in partibus mollibus ponitur ad diversam
scissuras que in membris duris contingunt
ubi et in hac generali divisione

Johannicius

particulares Johannicius dicebat quod
in cyrurgia erat duplex aut in carne
aut in osse. Intelligebat enim carnem
pinguiculis et venis que sunt mollibus
et medioxibus particulis comprehendebat
commentator nominis in 3o regi
Solutio continuitatis in carne habet
species in sanguinea fieri primi canonis
quarum vulnus vel apertura putrida
incisio evulsio fractura vel ulcus

Incipit translacio vulnus et ulcus ubi sunt
Vra specierum solucionis continuitatis et alibus sunt
differencias suas

Dort p.a. lib. tercii

Horum descripciones et dicere in suis
locis dicentur. Vt de dissonancia
nominis est tractandum plenius quia rebus
intelligatur unum pro reliquo sepe tamen
invenimus. Vulnus enim est ulcus in ista
translacione ut sunt in arabica verba
dicunt et pro isto gratia translacio melius
dicit quod vulnus sive ulcerum secundum G.
ie°. cap. dicere erat dicere magis solu-
cionem sine cum putre et associatum cum
ea capaciter. Vulnus autem et plaga ut
reputat haly simone 0° dispo
regalis. Species solucionis continuitatis
suas sumunt differencias potissimas a locis
Nam alia particularum in quibus sunt
et ita dicitur in 3° tegni quod quedam
sunt in partibus consimilibus et omniomeris
quedam in organicis et quedam in simplicibus
quedam in partibus mollibus quedam in duris
quedam in mediocribus et quedam in mollibus
quedam in carne quedam in pinguedine Quedam
vero in duris quedam in substancia ossis quedam
in iunctura et quedam in mediocribus quedam
in nervis et ligamentis quedam in arteriis
et venis quedam autem in organicis quedam in
principalibus ut corde cerebro epate
Quedam in officialibus principalibus ut
trachea arteria meri vesica et cetera
Quedam in non officialibus eis ut au-
ricula oculus et cetera. Albucasis vero
dicit quod vulnera secundum loca distinguuntur
quia quedam sunt in capite quedam in collo
et pectore ventre et cetera et secundum res a
quibus sunt ut dicetur statim. Secunda
differencia sumitur ab esse solucionis
in 3° cap. quod quedam est simplex quedam
composita simplex in qua non est aliqua
dispositio complicata. Composita in qua est
duarum aut plurium complicacio dispositionum
ingenium non habentes racionem a causa
operantes maxime vulnus secundum ut
sine quibus non obtinetur sanatio
in x° cap. et septimo capitulo et magis
dicetur de ulceribus infra. Tercia
differencia sumitur a proprie dictis ipsius so-
lucionis in 3° eiusdem ut a magnitudine
et paruitate et equalitate et
inequalitate profunditate et

superficie totali et secundum partem recti-
tudine et obliquitate et id genus
Ex talibus autem differenciis sumuntur indica-
ciones curatiue et cause
et modi cum quibus complentur.
Dicit G. in x° cap. quod ultra indi-
caciones primas quas non sufficit artifices
artis rationis digne cum ydiotis communi-
cantes sed considerare secundum indicationes parti-
cularum et secundum unumquodque particulare actionem
utilitatem atque positionem. Sed quibus procedens
medici non potentes sanare perficiunt
et pro potentes suscipere sanitatem
de ampliorum inventione considerabit.
Cause secundum G. in x° de egritudine
et synthote vniuersaliter omnium solucionis
continuitatis cause sunt hec quidem
que extrorsum procedunt alie vero
ex ipso corpore. Nicholaus et vulnus
retenam ingenitum vulnera sed contingit
extrorsum perforare aut quassare
apta nata sunt et has specificauit
Haly in fine eius dispositionis regalis
dicit dixit quod cause hee aut a
corporibus sunt inanimatis ut ense
iaculo lapide et similibus aut ab
animatis ut venenosorum puncturis
atque ferarum morsibus. Ex quibus assumitur
alia differencia vulnerum quod quedam sunt
incisiones quedam contusiones
quedam vero morsure. Signa etiam sunt
curationis indicatio. Per accens tamen
quod probatum est x° cap. quod ad dispositiones
sunt indicatio. Accidencia vero similiter
a non ente et a re significativo. Signa
et Indicia Signa vulnerum sensui
et putrida denunciat sunt quia indica
vulnerum et solucionis continuitatis tam
habent propriam speciem et causam et utili-
tatem particularum et cetera disposicionem ut supra
allegatum propterea indicat G. x°
cap. quod vulnera et soluciones continui-
tatis magne et fortes non modicum habent
periculum sunt enim fortes propter vel
propter periculum partis ut propter malicia
morigerorum vel propter magnitudinem dispo-
sicionis et percussionum contingit in ca-
pite et inter thoracem et ventrem

Actualibus differentiis
sumuntur intenciones et
indicacia curatiue
et causalia secundum modos
quibus complentur

Cause

Haly

Prima alia vulnus

Gal

Prima differentia sumitur a partibus

Secunda differentia sumitur ab esse solucionis

Tercia differentia sumitur a proprie dictis ipsius solucionis

Albucasis dicit quod vulnera secundum loca distinguuntur

Car no pt diu pati solucioz ꝯtinuitatis

apphendut no parū infert pculm
⁊ maxīe qn fa pcuti⁹ ꝙ intioꝝ
ꝫ ꝯgnu malemorigerate cutis
sunt oīs qui ī articlis pcussiōs
sunt fere oīb ubi eni sr̄ the-
nates ⁊ nui ⁊ mcurice ⁊ ossa
se regioes pculū ē ⁊ dolere
et vigilare ⁊ spasmare ⁊ decape
Et cū hys ꝯcauꝫ magis sunt vulna
ꝙ sutura indigeat ut supꝰ ꝗ
sunt p totale cupisu muscloꝝ
pncipalu ⁊ ꝗ magnas venas
⁊ artias ⁊ nuos atꝫ medullas
ꝯcaunt maxīm infert pculm
Nonu ꝯcludit G. ex illo vsra
amphoꝝ 6ᵃ pcia decima c⁹ cereꝝ
aut cor a⁹ dyafrag a⁹ ad itestioꝝ
subtilu a⁹ epar aut vētre morle
ꝫ ex illis amphorismis qd ꝯhinuꝫ
ydemata ī tumores in ulcerib⁹
apparet no spasma⁹ Et si ī vul-
nerib⁹ magnis ⁊ fortis ydema
no appeat h⁹ magīm malū Et
vocabat ulcera malig ut pꝫ
G. exponit ī ꝯmto vulna ꝗ ꝫ
capita ul fines musculoꝝ et
maxime nuoꝝ sunt iuxta
quas adudes ꝙ p pculm mrē ⁊
morb talis corpis a⁹ pticlar
mebri q ē pnacio vite a⁹ male
factas seu mebri ī pō pretua
et incorrigibilis q ē pnacō
motus ⁊ sensus ⁊ ppe opacoinb
ꝓꝓ post que mebrꝫ no dicit
mebrꝫ neqꝫ pꝫ corpis ppe ꝫ
denoiatue ⁊ equioce velut la-
pideus oculi aut cereus ꝯᵒ de
anima et ꝯᵒ methoꝝ Crispude
multū notaꝫ Cyrurgico depo-
neti ī curia de vulnauū sac vꝫ
que vulna sunt morlia ⁊ ꝗ ma-
lifica Ex quib⁹ ē sacienda hm
intencioꝫ G. ī viᵒ amphoꝝ ī
ꝯmeto vcpcia decipa ꝙ vulna
queda sunt morlia valde et
neccio queda no neco ꝫ ut plm
Et p oppositu queda sanablia
dino queda ut plm morlia

necio sunt vulna spᵉ cordis que
inēficiut statim pcepto eni nō
mādat⁹ toti sau ad cor ergo
fit emorogya resolucō aphs et
ꝯpito phiſicis delegare vitam
ad vniūsū corpꝰ Cor vb diu
no pt pati solom ꝯtinuit⁹ nec
apꝰta durate vita ut ponit
Auic Amp. morlia necco sunt
vulna mag⁹ et penetrantia sbam
cebri ⁊ epatꝰ dyafgᵃ stoi inte-
stinoꝝ ꝯtilui venā trachee
arthenē meri pulmoꝰ ⁊ splenis
ꝯstis fell ⁊ oīu alioꝝ mebroꝝ
pncipalu et simcaū nbis pnalꝫ
sinitute nēē ad vita Et ca ē ꝗꝛ
de istis nulli sanat⁹ ut vdabl
Consequēt vulna mortalia nō
necco ꝫ ut plm sr̄ vulna pua
⁊ supsfalia pdcoꝫ mebroꝫ et
penetrātia regioꝫ ipoꝫ ⁊ cap-
tū musculoꝫ Et ca ē qꝛ si hij nō
ꝯtigent deipis ꝯvenit mori
Si ū vo hij sanari Sic ego vidi
de pte posādi cebri deci exunt
paꝫ de sba cebri ꝙ sunt ꝯtigtu
ꝓlepone in meoria qua past
cura recupat⁹ Nō tn dico ꝙ vivet
si exiret tota una cellula ut
de illo cellario narrat Thedricꝰ
nē G. dt de illis duob⁹ quos
vidit plagatos sanari ū sanaꝫ
vincete nisus suo pelope ꝙ exivit
sba cebri ꝫ sꝰ m plagatū fuisse
cebrū neqꝫ de illo que vidit
sanatū ī summib⁹ ut narrat
G. de utli̇ d ꝙ exivit sba cebri
ꝫ ī alto ventrulo ꝯcuatoꝫ fuisse
vulnatū Et cū hec volute dū
curatꝫ putabat Si eni ī am-
bob⁹ fuisse plagatꝫ paucō dē
tpe durasse ut dt G. ꝯcꝰ con-
ꝯciacōib aliqꝫ organoꝫ utilite
ut supꝰ in anathoīa sunt
dcm Et cū de isto qua de illis
sanacō rauroꝫ valde sunt ⁊ in
p allegatū dr cōmetū Cāpa
quare vulna cebri ⁊ pūnctoꝫ

Nō quī aliꝗ exiit de cebro ꝙ tn vivit hō

Aumforismus

Ad pcupū intelligo morlia corpus tal ul pctal mebri

Queda sunt morlia valde vulna necco queda ut plim

morlia necco vulna

eius sunt mortalia modo dicto / quia
ad lesionem cerebri sequitur lesio
thoracis et membrorum respirationis
¶ Regimen cura cordis in
qua ex necessitate sequitur totum animal perire
ut ydo de melioribus anni ¶ Et sicut ego
etiam vidi vulnus parvum circa lobos
sanari non tamen profundum / neque cum
deperditione alicuius particule ipsius
sit idem ¶ Et testatur Cirurgicus veteris
ipse in ydo melioris quod propter perditionem
nutritionis mortificatur cor / et per consequens
totum animal hoc tamen sit tempore ampliori
¶ Vulnus dyafragmatis precipue quod
in locis sunt nervosis incurabilia
sunt / quia caret sanguine / et cum hoc
continuum habet motum / Vulnus enim
non curatur nisi quiescat ut la-
bia coniungantur / In carnosis tamen
particulis consolidata sunt multotiens
secundum ipsum ¶ Et ydo tamen ¶ Vulnus etiam
pulmonis quod tetissime apparent
¶ Etiam sunt incurabilia ut plurimum / eo
quod neque contra vlceribus farcta tangere
possunt vlcus / Et tamen movetur semper
respirando et agitatur per tusses
¶ Vulnus etiam trachee arterie
maxime precipue in parte cartillaginosa
etiam raro curatur / quia sunt
dura et exsanguia / et continuum
respirandi motum / vulnus habet
¶ Vulnus etiam ysophagi maxime
non curatur / quia transitus cibi et
potus impedit consolidationem
¶ Vulnus etiam venarum organicarum
maxime non curatur nisi raro / propter
eorum magnam emorragiam perit
spiritus et vita / Etiam quae non possunt
sustinere timore suffocationis ligatu-
ram necessariam ad restringendum
emorragiam ¶ Vulnus stomachi sunt
mortalia modo dicto / et intestinorum
gracilium precipue et ieiunum et
matrices renum / et vesice fellis
quia sunt nervosa / et exsanguia / et e
loco / et transitus malignorum humidorum
et corporis substantiis continue vite
est necessarius / Ratio hoc medicaminum

convenienter non possunt applicari ¶ Vul-
nera splenis etiam cum habeat totum
officium naturale ad alium epar ut
dixerunt multi sunt periculosa / ut aliorum
membrorum ¶ Vulnera etiam penetrantia
ad media membrorum indicantur mor-
talia ut plurimum pro tanto / quia aer qui
ingreditur ad ea sine alteratione
offendit media membra / etiam quia
per ea inspiratur spiritus / et offenditur
et debilitatur virtus / et cum hoc non possunt
bene mundificari et finaliter veniunt per
fistulas et corrupta cum quibus
moriuntur ¶ Regula vulnerum istorum
membrorum / et multa quae omittuntur
ratione brevitatis dicentur in suis
in suis locis / Amplius vulnera et
puncture quae sunt in capitibus musculorum
ubi sunt nervi satis denudati et cor-
de et ligamenta ad tres digitos
prope iuncturam / et tympora / sunt mortalia
ut plurimum in 3o tegni / Nervi et
thenacos punctura patitur cum advo-
care spasmos propter plurimum spasmus qui
referunt ad cerebrum et per consequens mortem
¶ Et tamen cum nocumentum quod venit ad
membra respirantia ut supra dictum est
dictum ¶ Et propter hoc dicebat ypo. in ydo
amphorismorum / In membris spasmus super-
veniens mortale non necessario / sed ut
plurimum ¶ Et ignitio / Et membra
precisa indicantur mortalia quando prius
vene et arterie et ossa prius vivi-
ficabant / et nutriebant / et suste-
tabant / penitus sunt incise et
destructe / et incipiunt infrigescere
mollificari / et cadaverari ad modum
cstionici ut in incisione brachiorum
et tibiarum ¶ membra etiam indicantur
malificata / et in post percutione quando nervi
corde et ligamenta quae regebat ea
sunt abscisa / et penitus destructa
et perdunt in continenti operationes sua
et incipiunt arescere et desiccari
¶ Vulnera vero sanabilia omnino sunt
quae sunt in enchimiis corporis / et locis
carnosis paucorum membrorum / et venarum
non magne capacitatis neque

Vulnus splenis

Regula

vulnera et puncture in capitibus musculorum sunt mortalia ut plurimum

Sanabilia vulnera, curantur

vulnus dyafragmatis

vulnus pulmonis

vulnus trachee

vulnera ysophagi

vulnera venarum

Stomachi, intestinorum, matricis, renum, vesice fellis, vulnera mortalia

profundit / Et causa est quia ad ea non debet sequi sic / neque mala accidentia dumtaxat quod bene regatur / Et ideo est bonum quod in depositionibus talium tu dicas hoc / et etiam dumtaxat quod aliud non superveniat quod de presenti non apparet neque regulariter venire consuevit. Vulnera sanabilia ut plurimum que tamen quedam dicta dicta sunt mortalia ut plurimum Et id in dicta et medicina / Et secundum consuetudinem sunt in capitibus inmusculorum et carnei et thoracis et ventris et causa est quia si tractantur bene et artificialiter et adhibeatur bona diligentia et infirmus sit obediens et habeat que necessaria sunt aliquando poterunt curari / Si vero non morietur / Et ideo in depositionibus talium debes caute et facere mentionem Attendere in tua depositione quod tu videas vulneratum et ipsa vulnera habeas preceptum de curia et cognomines vulnera et loca vulnerum et reddas causam tue depositionis Nota quod sis tunc rogatus in iudicando et deponendo velox et subitus sed deliberatus et premissus Respice enim capitulum nostro ypo. Iudicium difficile licet ut infra dicetur de vulneribus capitis / Cum vulnus vel sit contusum, dicere primum infra 1 / medium ad venie forma acutorum morborum Nichilominus in suspectum vel expectanda est ad videndum et deponendum 1a dies / eo quod cadit infra hec tempora consuevit apparere accidentia et bona et mala de febre sincopi alienatione spasmo et consimilibus / Et iterum considerande sunt operationes virtutum per pulsum per urinam / per vomitum per alia expulsa / Considerandum etiam appetitum et affectus vulnerati et talia Et secundum quod invenies in iure doctrina ypo. et Galieni in pronosticis operibus robores videntur et certus et de hoc tibi facias censum / et clare videas pronosticum et iudicium mortuorum et palliadorum cum quo caute indices et deponas / Nec valet si dicatur quod non fuisset mortuus cum tota mala regimine medici non fuisset

vulneratus / quia non etiam mortuus si voluisset / et ea que vidit fecisset Oportet enim non solum se prepari tamen et sed et pacientem licet enim de hiis que sunt a fortuna sit cautela / non sunt ars per nativitatem in 3o tegni Natura huius multum est sua / et sit ex se divisa particulis est solida ut in aliquo dicte facultate / Est aut intelligendum secundum dumtaxat 2o de extractione sagittarum quod licet vulnera sunt mortalia propter hoc non est dimittendum / quod hoc facit secundum rationem illud quod est faciendum dumtaxat quod Cyrurgicus sit bene requisitus sed premittatur bona pronosticatio propter verba stolidorum eo / quia multi multos sanant aliquando absque spe mirabiliter Et si nos dimitteremus accideret mors / et per ordinationem ad paucitatem mee et pietatis. Multis sanabis quod vincit in organicis partibus est impossibilis in 3o tegni / Et causa est quia magis omnino potius prout videbat instrumentum / et vita et similiter ipsius membro organico secundum nobilem commentatorem super tegni inconti expirant spiritus et virtutes propter magna subtilitatem quam habent / et non contingit in animalibus in perfectis et plantis / non propter repugnantia medicam ut dicebat Galienus in contracto / Sicca vincta possibilis est in carne secundum intentionem primam in osse vero secundum intentionem secundam / vocatur aut prima intentio / qui coniungitur divisa sine medio ethoregeneo sed cum uno virtute intinctali quam primo dicta consolidatione fit caro consimilis et uniformis parti / Secundum at intentio vocatur qui coniungitur divisa per medium et hoiegeneum sit extraneis consolidat plurimum / ut dicit post commentator Et istud medium dicitur porus sarcoides qui fit ex humore magis grosso quam carnis et minus grosso quam ossis Et causa quare non solidatur secundum intentionem primam est duricies ossium ut ponit G. in textu quia

In infantibus et mulieribus pt ꝯsolidari artia
ꝓpter humiditatem et mollicie

3 Doct. 2a. lib. 37

sola humiditate vniunt̄ ꝓpria vmone
et debilitas virtutis mittitur altitūe
cu fiūt ꝑticule facte ut dicit gmitulor
nouus supradictus. Pro carnem m̄e
spmatice ut dicebat haly. Prima
ossa sup hūt m̄ tū spmaticū p
cōnsione sup· ꝛ assimilaz. Sc̄de
niūs et venis dicit Auic· auicē· S·
yo tūp· q se hūt medio mō ſ q
sit medioc̄ m̄ duriticie ꝛ mol
licie. vn incarnat̄ gn̄ secūd
est ꝑua ꝛ corpus est humid. ꝛ nō
incarnat̄ rendunt eo ab eo vn· S·
vbi de vnde. at experiencia attestat
vm. In infantibus aut ꝛ mlibꝫ
vidi ꝯsolidari arteria ꝓpter hūi
ditate ꝛ mollicie corporum. et in
vno iuuene breui hūt dione
Et h̄c cōfirmat̄ auicē ypo· i v
Amphorism cū decisū fuerit os
aut cartillago l' mapille tenues
aut p̄putiū neqꝫ crescit neqꝫ
cōglutinat̄. Neqꝫ valet instam
de osse pueri q e possibile ꝯsolidari
ut ponit G· in 3o tegni q mol
licie h̄t ꝛ virtut forti ꝯ ꝓ ꝑp̄
uitatem ut de dentibus. q ipi generant̄
nō solū in pueritia. ſ; i alijs eta
tibꝫ q nō generant̄ ex ma ordinata
ſ; ex supflua. te nō a virtute pa
infortunata ſ; nutita indigete
actu generatiue ut dicebat Albꝫ
Bonon i lectura Amphorism. Vltio
indicat ypo· i v amphoris q
ydropici q fiūt i corpe vlcera
nō facile sana. Vn Auic et
sola qua ꝯtinuitat. ꝛ vlcera
et hys sila cū i mebro fuint
bone ꝯplexiois cito sanat. Et
cū fiūt i mebro male ꝯmis longo
resistit tpe. Et quato pluri i corporibꝫ
contingunt eoꝝ q paciūt̄ ydropis
ꝛ ꝯstitutionis malicia ꝛ lepra
Decca i v amphoris vlceribꝫ frm
mordaꝝ cute indurat. sine
same facit et rigores ꝛ spas
mos inducit. Judicat̄ q solces
magne male curate mapie

cau nicturā induicit maciem
in pticulo sequente. Et hoc ꝯ ꝓpter
ꝯplexione ꝛ virtut debilitate ut
dem e ꝛ dicet̄. Multa alia indicia
optet ut obsuet̄ i capitulis sequentibꝫ
ꝛ in tractatu de laur i qbꝫ ꝯtinuat
vlcera ꝛ vel ut dicet̄ infra
iussu dei. Cura. Intencio ꝯmis
omi solamd ꝯtinuitat e vnica
i 3o tegni. ꝛ est indicato ꝓpria
omibꝫ nota ab ee cōtra. que
recipit abicet cameram p sui ꝯmu
supta. Et nunc quidem intencio generat
et ꝓpria pficit̄ a duobꝫ induct̄
tanqꝫ a pncipali agente operante
cu suis virtutibꝫ ꝛ intencio ꝯuenti
a medico tanqꝫ a ministro operanti
cu quatuor intencoibꝫ adminicatis
alternat̄. Prima recipit remoue
extranea si qua sunt int disiuncta.
Secunda adducere ad inuice ptes
distantes. Tercia ꝯseruare ptes
replasmatas adinuice in vnu
adductas. Quarta custodire et
ꝯseruare mebri substan. Et qnta
docet corrige acci. De prima inte
cione. que est remoue extranea
Primū cōplet̄ si solucio nō est
apta. ꝛ aliqd extraneū nō fuit
int ptes ut puta aschirla ossis
sepata pungēs. aut aliquod in
fixū ut sagitta vl' aliqd extraneū
ut spina q apua. ꝛ si est apta
suffic q remouea. ꝛ extrahat̄
leuit et absqꝫ dolore cū digitis
aut ptetarolis vl' tenaculis vl'
aliquo ingenio p te inm inuento
De ingenio extractionis sagit
tarū ꝛ aliorū infixorū. Et sunt
eu infixa p in. ꝛ ingenioꝝ
et modi inueniendi h̄et̄ ꝯsidacioꝝ
natē ꝛ diuersitat infixoꝝ. ex qbꝫ
duobꝫ extrahit̄ tam s· modi ex
trahendi ꝛ instrorū inuento
Diuersitas infixorum licz sit in
finita ꝛ ꝑtibꝫ lrīs nequicat
scribi. ꝛ ꝓpter h̄c est ꝯsiliu q ex
aminent̄ forme prettorū ab nūc

Curatio ꝯmis
Intencio ꝯmis cū ambus e vnica solucio ꝯtin
pa intencio pficit̄ a duobꝫ a natura ꝛ a medico in qtr
subsequitur

1
2
3
4
5

De ingenio extractionis sagittarū

Diuersitas infixorum

cum oleo calido maxime

Nichilominus Auicenna subdiuisione
ortiplia eas comprehendere conatur
de quibus accipio gratia breuitatis
communiores. Infixorum quedam sunt ferrea, quedam spinosa, ossosa aut
alterius ne. Et quedam plana, quedam
barbulata. Preterea quedam sunt
dolata, nequaquam intrat lignum, quedam
clauata quod intrat lignum. Amplius
quedam sunt venenosa, et non venenosa. Diuersitas membrorum habet
pannathorum quia quedam sunt pudica et
quedam carnosa in quibus debiliter
infigunt. Et quedam ossosa in quibus
firmiter adheret infixum. Preterea
quedam sunt apparentia in quibus parum
profundata in fiem, quedam sunt profunda
in quibus submergitur infixum ymmo
aliquando tantum profundatur quod venit
ad partem oppositam. ¶ Instrumenta quibus
hec inueniuntur licet sint multa
octo tamen apud me sunt magis communia.
Primum sunt tenacule Auicenne que sunt
semilunares dentate. Secundum tenacule Albucasis que sunt ad modum rostri
auis dentate. Tertium tenacule canulose que sagittis barbulatis. Quarto
sunt terebella reuersata ad capiendum
canna ferri. Quinto sunt terebella
dicta ad amplificandum os. Sexto
sunt maiora ad ampliandum tunc
ut facilius infixa extrahatur. Septimo
sunt impellentia concaua et surda.
Octauum est balista. ¶ Modus autem
operandi qui a predictis oritur est talis.
Quod si infixum in primo accessu non potest
extrahi salubre debet dimitti usque quo
emarcescat et putrefiat et tunc
eum circumuoluendo et mouendo illuc
et istuc melius extrahetur. Non obstante
dicto henrici qui preceptum statim quod
extrahatur quia ita voluit Auicenna Albucasis et Brunus. Deinde vulnus
debet procurari ut alia vulnera usque
secundum altitudinem ab infixo debet expelli
ut vulnus a putrescitudine securetur.

Et debet infundi cum oleo calido
maxime si dubitatur de dolore. Si
autem sunt capitata per modum dictum
habeatur de armato paciente, et partibus
pandatis et facta pronosticatione
si est ante inspecta summa ducta
capiatur cum tenaculis quibus
circumuoluendo extrahatur. Et si illud
non valet capi alie fortiores
et si sunt barbulate apprehendatur
barbule ad cannulas. Si lignum
exiuit de dolatura cum terebella
reuersato inmisso in dolatura extrahatur.
Et si aliter non potest extrahi elargetur
foramen carnis si est possibile cum
rasorio et ossa cum terebellis dictis
aut cum cersoriis et ut dictum est
extrahatur. Et si hoc non valet ligetur
balista cum tenaculis et patiente
bene firmato dissaretur balista
et extrahetur. Si autem sagitta est
infixa et non potest trahi per partem per quam
intrauit impellatur cum impellentibus
concauis aut surdis ad partem
oppositam. Et si commode potest fieri
per illam partem extrahatur. Si vero non est
possibile dimittatur quousque natura
eam extrahat aut manifestet.
Albucasis vero narrat multos
in quibus sagitte diu occultate
steterunt qui cum eis vixerunt
longo tempore absque nocumento et in
aliquibus aliquando fuerunt procurata maiora
fieste et extracte et sanati fuerunt
et de illis incantationibus et carminibus
Ricardum quem ponit Thedericus
et gilbertus non curo. ¶ De medicinis extrahentibus infixa operantibus
sunt spinis et aristis et lapidibus et vitris ac in ossium frustis vel
Et inueni ipsum medicamen
compositum ab Auicenna. Recipe
fimeti mellis a fordiaci albicorum ana libram semis. visci quercini
quartam i armoniaci quartam semis olei
quartam i. fiat emplastrum et desuper

In sagittarum quae sunt ferrea

Instrumenta ad hoc sunt viii quae

1
2
3
4
5
6
7
8 modus operandi

apponat Rogerius asserit pbatu
q radix arundinis trita cu melle
apponat sup infixu ipm extrahit
sine dolore plura alia i antidot
eu sunt descripta & ita coplet p(ri)ma
pte 2e intentione q e adduce ad
invice ptes ad invice distantes
Scdm complet ca manibus cheda (2 modo)
et coniungendo ptes distantes &
membru indoloriosus quo potest
plasmando ut inferius dicet de
bda q e coniungere i uno ptes re- (3 modo)
plasmatis Tertiu coplet cu bda
et decenti ligatura & situacione
debita & sutura si e nece De modo
& qualitate ligandi Circa que est (ligatura)
sciend q s(ecundu)m intencione triplex e ligatura incarnativa expul- (de ligat)
siva et retentiva ligatura incar-
nativa copetit vul & fractibus re-
tentibus & fit cu binda a duobus
capitibus plicata usq ad mediu
incipiendo ab opposito pte loci soluti
ducendo unu capitulu usq pte superiore mbri
et aliud usq inferiore capitulo
de ptibus adiacentibus quantu videbis
expedire stringendo plus supra locu lesu
quam in ptibus adiacentibus Lavat (lavat ... et ligatione)
ty a minuta sutura & lavacione
Terminus sit bona infirmi tolle-
rancia Capita aut binde suantur
Et si necesse est ut plures binde
ponantur prout melius videantur
Postu aut modu ligandi unu
labiu cu alio coniungit & apte
prohibet i 6o cap ps nonnulli
vo adaptant pannu duplicatu &
stringendo sunt cu sup locu solutu
Ligatura expulsiva copetit (ligatura expulsiva)
ulceribus & cavernis ad expellendu
materiaz de fundo & ad defendendu
q alia materia no veniat i loco
& fit cu binda plicata ab uno ca-
pite incipiendo apte inferiori pmo
mebri ibi fortius stringendo deinde
revolvendo procedit usq ad pte
superiore dico aut superiorem

pte ut G 3o cap ea qe usus
tur sine expar aqmbus oriuntur
omnia mebra Ego aut talem
bindam i mebro i eg(ro)bus velut sunt (Ro q le binda pe faciebat by)
tibie adapto scindendo ea ab
una pte de palmo i palmu & sue-
do & cam pfilando rigide apte
arcuata & incisa laxe apte dursi
& no incisa & ligando pte largu
dorsale tenco usus grossa mbri
pte cuta incisa usus pte gracilio-
rem Rogerius aut bo no feat ista liga-
tura i ulceribus variabus & infla-
cionibus tibiarum Retentiva illa ligatura (ligatura retinens)
retinens medicamina copotit m-
bris i quibus no pt fieri stricta
neqz alia ligatura ut in collo
et ventre & in oibus apparentibus et
dispositionibus dolorosis & fit cu binda
unius capitis aut multorum capitum
sive brachiorum Incipiendo sup locum
lesum ligando in opposito eius
Modus disligandi sit suavis (Modus disligandi)
et indolorosus Et si ligatura nimis
se teneat caute madefiat cu vino
usq separent Insup vult G q
binde fiat de panno lineo bono (Rogerius binde panno)
veteri suavi plano & mundo late
& longe s(ecundu)m naturam ptium & q
ligatur huius i latitudine sex habere
debent digitos cu sup(er)ficialis que
coxa v que tybiam & or q habere
tres q digitos unius longitudo
sit s(ecundu)m revolucionem necessariam In hoc
enim multu facit ingeniu medici
q arte adiuvat & natura operante
ut dicit Damascenus & sunt plasmantibus
mebrorum Et hoc e q dicebat G.
i 10 cap ligature cum ulcerata patitur
no conveniunt bene aliqui absqz q
sumat indicationes a plasmatione
ptium De modo & qualitate (De modo & qualitate suendi)
suendi Circa que e sciendum
q sutura e triplex incarnativa retentiva (Triplex e sutura)
sanguinis sive fluxus labiorum ad tpus
Sutura incarnativa q copetit (Sutura incarnativa)

3

in omnibus vulneribus elongatorum
labiorum si possunt approximari
et quibus non sufficit sola ligatura
quia nulla habent continencia inter labia
et sit retencia ut aliqua veno-
nata per scarificacionem et pulverem ve-
nenorum ut dicit haly. fit quintuplex
(fit quintuplex vno) Vno modo cum filo forti equali et plano
ut sutrino in quibus vulneribus primum
punctum ponitur in medio vulneris et aliud
in medio spacio cuiusque lateris
et ita procedendo in spacijs inter duo
puncta spacium vnius transversi pollicis digiti
remanebit. Acus sint longe
(Acus) plane et limate in cuspide triangulate
in cauda oportet locare filum ut non
impediat transitum cavato. Canu-
(Canula) la habeatur fenestrata cum qua
apponitur altum per labium ut non
vagetur in medio acu et ut per fene-
stram possit videri quando transiverit
acus. et tunc trahatur acus et filum
apponendo labium unum filum cum asta
ut tenendo filum labium non frangetur
et ligetur postea cum duabus involucionibus
et scindendo cum vna deinde filum
scindatur remote aliquantulum a
(2us) nodo. Secundo modo fit sutura
incarnativa cum acubus aut cum asta
plume incarnativa cum acu in vul-
neribus magis profundis quarum labia mul-
tum sunt separata acus infilatos
tot quot sunt necessarie imponendo et
eas cum filo revolvendo sicut faciunt
mulieres quando suis manicas acus
(3us) resignat infilatis quod retinet
usque ad vulneris consolidacionem. Tercio
fit sutura incarnativa cum canulis
equalibus factis de stipis vel costis
consimilibus ut palea longitudinis ut digi-
ti vna aut de asta plures. Et ideo
oportet in loco quando volumus quod sutura
duret longo tempore. Et fit quod in-
mittitur acus infilata per ambo
labia. Deinde retorquatur acus
pendens per foramen usque ad hoc

quod remaneat vna ansa in qua ponitur
vnum de capitibus canulle et per alia
cauda duorum filorum stringitur
et ligatur super capite alio canul-
le usque ad perfectam consolidacionem.
(4us) Quarto fit sutura incarnativa sed
cum hamis et debet esse primum in
membro ab utraque parte evacuati et infin-
gendo in vno labio ducatur labium
ad altum labium et in illa eciam figa-
tur ut fiant recti ex pannorum.
(5us) Quinto fit sutura incarnativa
cum pannis et conveniunt in locis in quibus
volumus quod cicatrices non appareant
ut in facie. Et fit quod recipiuntur
due pecie panni triangulate magne se-
cundum quantitatem et liniuntur cum linimento
(vng. astr.) constrictivo facto de pulvere sanguinis draconis
masticis sarcocolle per se farine
volatilis molendini incorporato cum
ovorum albumine ita quod applicatur quelibet
pecia in quolibet latere vulneris et distan-
cia vnius pollicis. Et pugna erunt
desiccate suarum pecie cum subtilitate
(Sutura restr. sang.) et adherebunt labia. sutura re-
strictiva sanguinis fit cum acubus
et filo intrando et revolvendo sicut
suuntur pelles. Et hec fit quando alie
suture non possunt fieri propter magnum
sanguinis impetum in vulneribus venarum.
Iste eciam est utilis ad suendum
intestina et panniculos et loca carne
denudata. Suspecta tamen est quia rupto
vno puncto cetera relaxantur. Sua
sutura fit ut alie sed non est ita
secta quia non fit nisi ad manum
tenendo labia quousque vulnus
sit firmatum et conveniunt vel di-
latatis et in quibus deperdita est
caro ad approprians partes ut cicatrices
consolidentur et in quibus in processu
est ad extrahendum. Tempus autem
removendi suturam est quando compleverit
(Nota) finem suum. Modus removendi est quod
ponatur aliqua casta sub puncto
ut super castam scindatur filum

Ista eciam sutura est utilis in testiculis
et panniculis

De tempore removendi suture

de plumaceolis

et ponendo caseam super labium proprium extrahitur vel dilaceretur extra. ¶ De modo et qualitate plumaceolorum. Circa plumaceoli sive pulvilli fiunt ad appodiacionem et compressionem partium dissolutarum, et ad confortandum calorem naturalem membri dissoluti, et ad prohibendum consuetudine ligamentorum pro tanto de ipsis est hic tractandum. Et tamen sciendum quod quia antiquitus fiebant de pluma inter pannos suta tale assumpserunt denominacionem quia tamen oportebat eos sepe renovare et erat tedium ad inveniendum, est eos facere de stupis canabis pape vel pertinacis renovari. Et aliqui fiunt de lana sive cotone et multi vero locum ipsorum applicant pannos suaves duplicatos aut triplicatos circa plagam adaptata et ponuntur 2e vel 3e complices secundum quod videtur expedire. Et aliquotiens applicantur sicci aliquibus madefacti et infusi cum albumine ovi vel cum vino vel oxicrato aliquotiens cum oleo secundum quod dispositio requirit. Et sunt tamen forma triangulati quia laudabiliter sunt ad incarnandum vulnus in latere cum labia super ipsum vel se iungendo. Sunt eciam rotundi qui ponuntur sicci super alios ad servandum caliditatem naturalem et ad inhibendum sordes. Sunt et quadrati qui ponuntur ad prohibendum lesione ligamentorum. ¶ De modo et qualitate tentarum et lichinarum. Circa quod est sciendum quod tenta sive lichinium in solo viij ponimus casibus. Primo in vulneribus que volumus clarificare mundificare circa a fundo extrahere et sunt vel sorda. Que sunt intra et aperiendum propter ymorem que congregatur in fundo et in spacio suo. Secundo in vulneribus concavis de quibus debemus carnem generare. Tercio in vulneribus ab aere alterato. Quarto in vulneribus contusis. Quinto in apostemis. Sexto in morsibus. Septimo in vulneribus in quibus tela ossa est operanda. Octavo in vulneribus ulceratis in nodis aut vulneribus aliis sive tentis et lichinis ad consolidandum intendimus. Propter quod est sciendum quod tente et lichinia sumunt diversitatem a fine per quo fiunt. Quia quedam fiunt ad mundificandum vulnera et illa fiunt de carpia sua panni per lavare de veteri. Quedam fiunt ad tenendum aperta labia et illa fiunt de stupa bene mundata aut de peciis panni supradicti vel de bombace ut faciebat Galienus vel de lamina eris vel argenti perforata ut in naribus propter aerem vel in ulceribus profundis quod sanies possit exire et non includatur. Quedam fiunt ad ampliandum orificium vel et illa fiunt de spongia bene torta aut de radice genciane. Et forma lichinorum debet esse equalis. Tentarum vero inequalis ad modum tentarum illarum. Et aliquotiens applicantur sicce aliquotiens in vino cum aliquo vnguento secundum quod videtur expedire quo reliqua tangencia per totas operaciones reliquas et in ingenio operantis relinquitur. Nam reprehendendum esse si te cum docere in primo ad Glauconem. Et ita perficitur etiam intencio. ¶ De quarta intencione. Quarta intencio que est custodire membrum servandum et prohibere dolorem apostematis et actum complere emplastrando et liniendo membra cum albumine ovorum et rebus fortibus ut dicit Galienus in principio et diebus tempus cum vino grosso et stiptico et cum apozimibus et iterum apozimibus et ferrum apta inflammacione et evacuando quantum est necesse et cum bona et artificiali dieta. Non obstat quod multi dicunt quod volunt unguentum

modo et qualitate tentarum et lichinarum

viij casibus ponitur

nota de quo debent esse tente diuersis finibus

forma

4 intencio

3 ¶ De dieta cum vulnerator

wlnus no indiget istas q̄ ocedend
essz i pluis occasionib; et i corpib;
euciatis q̄ vbi sit querat de⁹ In
magnis aut occonib; z i corpib;
cacosimis ad psuadend cautia est
neccn pdca zent ordiare Et hc
dicebat de vi cap Grissb ¶ qsad
nos venire purii z sup vulnat
et disinctn bnc bonz. si boi vlcer
i euciati sint absqz sacro ciispbt
et nichil patiet ꝑ pravum Si vo
plceri mali i cacochimi sint
po quid dolebit p9 hc aut iam
et pulsabt z flegmabt ꝑticla
In oim aut mebro carnoso sit
Mui z vene q̄ ꝑpat eis accn ma
la Et ideo dicebat ypo po ꝑnostic
de meliorib; reb; esse vti ꝑcet
ꝑvisione. De fleoma et euacuatione
De fleoma ꝯsulut sapientes Rasis z
Vlo de fleoma — Albucasis q̄ si sau a vlne no exi
nō q̄ dt de ꝑte apposita — uit sufficiet q̄ fiat z fiat de
ꝑte oppo Nā purgato ꝑauticosi
ix9 tam mihi placuit ypo ¶ De
ventre Si fuit ꝯstipati fiant
suppositoria aut clistia a admi
stret aliqd leniti de cassi
a a de manna ¶ De potoinib;
De potoinib; — que ꝯsuevit administrac vulnatis
dico q̄ nō ꝯsuevi dare aliqua
potoz i wlnib; recentib; qz calide
sut z apitive z comovet san
et ꝑvant wlnq ad aptt z adflux
In antiqs tn vlcib; in fistlat z can
catis vnd z i sanguie ꝯgelato i in
tiorib; ac i sanie ꝯggata z i ꝑtoe
et in glandulis meniscs z cre
paciat ut suis caplis dico ꝯng
Aliq mgri dnt tales pocoes vulnat sūt in littera — cessi Antiq tn ut Rogeri⁹ maior
mgr inderant administrabat po
cones omib; vulnib; z fractu
ꝯpositis ex rubea maior in plu
ꝯsolidis plantag chinastceo
canabo caulib; rubeis hba Roberti
pede columbino ꝑavis ligam camb
pipinella pilosella z ꝯsilib; Et
cu aq vino z melle — extrahebat succu aut decoq bat
ca cu aqua vino z melle z da
bant quolz mane ciā f Et de
sup foliu inisu caulis rubeoz
de mane et sero ponēd ligabat
et asserunt tales empici q̄ si poce
evomit malu signu e Et si
retinet bonu z erat ctis ꝯlis
sunt ꝑvinuis ita invet eos de⁹
Venus est de theodrico z henrico
qui pigmentu fortissim iubent
dare max e vulnatis recet in
capite z in pectore Nescio vn
venit ista insania scio bn q̄ cō
¶ no ꝑcepit ¶ De dieta vulnatoz
et dissolutoz i primo vsqz ad x
dies in qb; ꝯsuevit ee scan
a se z apite dz ee tenuis sicca
et scca ꝑcipue si paties fuert
repleti i venis z aer sit calid
Substrahat g° sibi vinu ꝑcipue
si purii z carnes g°sse et pisces
grossi panis azimus male coctus
caseus z fructus allia cepe sap
et omes spes acute z omes res
salite z acetose Et vtilis pulli
ꝑdicib; annulis ꝑuis alterius
cu aqua vel vino decocta cum avo
nato ordeaco amigdalato et
amigdano spinachiis borra
ginib; lactuc plantagib; brodio
¶ simplici a ꝯposito cu duob; Potus
eius sit aq bullita i q̄ infusus
sit panis grossus a aqua or dei
vel aq cu modico vino g°sso styptico
pro teriz Coiugate a mulierib;
sume caueat Postq aut securi
tati sint ab apite ingrassetur
dieta z vedat ad ꝯsuetudine
paulatie detur g° tale bono vino
bonis carnib; gallinaz capo
nu z castroz z omib; sanguinem
¶ et reparantib; itam Et q̄ talis
dicta sit vulnat vtilis ꝑbat
qz illa dieta e vulnatis vtilis
q̄ mannic deutic Et no ꝯnvenet
se neqz apitu noqz emorro
gias excitat z inuenietu ꝯve
niens ꝑpat tpe ꝯvenieti

¶ De potu vulnatoz

¶ Probat q̄ talis dieta sit vtil vulnatis

Talis est homo quo est util. et
ptt hc ea comedat. G. Rasis ha-
ly et Amet. Brun⁹ Guills atq
Lanfrancus Rō aut thedericus
qui a ptica dictam vinosam z ca-
lidissima pcipiebat/ Et plus
miror de henrico q fuit pissime
intellectus int phōs qui in hc cum
sciatis e/ De Anglico no miror
qui nichil dt nisi q ab henrico
habuit. Recte vero corp valet
du dicit q debilitates cofortet
ex G. dt comd i 3ᵒ Amphorism In
hys aut qui egrotat auge virtute
no vinum moderate cum dimi-
nuimus/ a q̄lib e salte i cxvmo
custodimus nisi tam eet tanta de-
bilitas q pponeret omib alias
indicatões quoniam no ē i ęgrinibus
volumus/ z cu hc adusatibus indi-
catonibus no oz alti⁹ extremitate
cupiente oblivisci alti⁹ penitus
s3 inspice eas I° cap. Du mg̃
cui fine deratatu quod z natu
prudente oz ee medicam ut i
vniūcuiq3 iudicatōnib subtilit
pendamus virtute ad inuicē omib
cōpans vnum aliud capitlm co-
aciuet ppter laboranti dictaciōz
Illud qd decepit eos fuit arabica
translacō in xᵒ de ingenio ca. penultō
q dixit te oz calide vinum dare
apis ca. e/ In alio vo tpe nō
qr debuit dicē du apis ee pt
q pz pgressa translacōz q dt
pala aut e q vini vsq calide
oz i tpe floruit/ Alr no phibet
dare nichil z ita cocedit q i ipo
vsq ad I. dieb q e tpe florens
no det vinum s3 translato illo tpe
no phibea z ita coplet/ Et intēo
q dat sīlm membr finaē/ De
gutta intencione Sc3 gutta intēo
q e acci⁹ introductiōz carientiū
sm accnm dupt te coplet/ Nam
aut q ouenit veniret i disso-
lutis ouimitibus sint dolor
apis dispsia fe. pritis atq

gutta intencio accidentium introductorum carientiū
nō de accidentibus q sc dolor apis. dispsia febris
pruritus. spasmus. palis. sincopis alienacō.
dispnenia

spasmus palis sincopis atq alie-
nato brn sciences q volunt ingnt
curat⁹ quonsq ista corrigat⁹
Nam cum q supant sua causa
ordine curdinis pvariat in
3ᵒ ad glauconē ¶ De dolore
Dolor qz e ca thenondi matiaz
ad locu lesu z gnandi apis sup
omnia oz ut curet⁹/ Dolor cum
coit seda⁹ fomtacō pticlam cu
oleo calido/ z si oleum esset rosaceum
vtilius esset/ z si ad eo adderet
albumen oui vel vitellum id no e
mag caliditas nō tn maclaret
volumus/ Et si esset nccē aliquātula
sopire ptcula oleum sit opium
Et si est nccē adda⁹ parz de opio
aut de mādragora ut copulit
Guills/ Nuaor cum mgr lau-
dat ad hc radicē solatri cu a-
xungia porci icarpita/ Theodorus
multum cōmendat emplm d folijs
pvarz malvarum coctis et tritis
et cu cribratura furfur mixt
Et si addat modicum olei ros me-
lius esset Medulla etiā panis
frumenti i aq̄ fucti infusa optima
est ut supius est dcm/ Si aut
esset dolor fort sicarcer q mi⁹
esset lesus z tunc ad volunt vinerz
heat⁹ recessus ¶ De apostemate
apis gutta⁹ z cogst ex z curat⁹ sc
q dictu e i tractatu 2ᵒ d apis
Richild⁹ Amer laudat z appat
vini medio a capite vsq ad pedes
emplm sīm de ganato dulci in
vino stiptco decocto z pastato z
applicato/ Si aut nō pt rep-
cuti neq3 replm maturetur
cu emplis ad maturandum apposita
dca/ Et ad hc dat Rogerius
embricata de malius absinthio
archimisel z farina frumenti cocta
cu vino z parum mellis z pat
de axungia Et si sanies no
sinat⁹ ut volu⁹ apia⁹ in loco

De dolore

vel mgr laudat radicē solatri

Empliu

Medulla panis frumenti

De apis

De distesia
magis apparato. De distrasia. Distesia
si est calida quod cognoscitur per rubedinem
et vesicationem infrigidetur locus non per
iusquiamum neque mandragoram ut
dicit G. quia nimis infrigidant sed cum
rosis et plantagine et unguento albo
que sufficienter moderate infrigidant.
cum unguento albo Si est frigida quod cognoscitur per mollificationem
et discolorationem calefaciatur locus non
per resinam picis et asfaltum sed cum
vino et unguento nigro supradicto vel
et basilicone quia cum ista actiua
iuvant multum ad ulcera. Addentur
illud habeatur recensius. Si autem dist-
sia fuerit sicca vel humida per sua
contraria corrigatur. Et ita de apostemate
ut dicetur infra. De febre
De febre. Si
supervenit febris infirmo curetur et re-
gatur ut de apostematibus calidis est
dictum et in hoc casu physicus vocetur. De
De spasmo
spasmo. Spasmus in proprie diuidis
detractionem membrorum ad talem rigiditatem
quod non possunt flecti neque dilatari
quia in eo quod motus non est ablata sicut
in paralisi sed est mutata. Est enim
quid est spasmus
spasmus in neruis decurrentibus et sichote
motus malus actus in virtute motiva
voluntaria a dispositione morbosa et
ideo est egritudo nervosa in corde (?) tamen
qua movetur lacerti ad principia sua
et inobedientes sunt ad dilatationem. Capitulum
enim eius sunt. Et in eodem est diuisio
ut ypo[cras] indicatur impletio et eua-
cuatio. In sermonibus quidem dispositionibus
impletio tardetissime accidit et statim post
febribus euacuatio. Eum autem et impletum
et euacuatum amplius vimus corporibus
nervosis tendi contingit indicant
cito et tarde tenese (?) sanatur
cum sit in humido siue in sicco
dominio tenese deponatur. Ex ypocra-
remittitur eas artifices antequam
opinentur deponatur. Eo ergo in ideo
indicat corrigere ad ignem et aer-
us humido expositione colligitur 3o
Tercius capitulum addit Avicenna
Tercium autem capitulum addit Avicenna
quod licet ad materiam non perfectionem
est ymo nocumentum contrarius cerebrum

Notatur species spasmorum

ipse quod nervi refugiunt et congregantur
ad expellendum ipsam cum inpedietur.
Sunt quidem tres modi spasmorum
in amicomis (?) replecionis et cerebri
compassionis. Primus causatur magne
ipse fluxus humoris magis vero amphoris
et caliditas inmoderatus et putre-
factionis sustinuatis in 2o corporis febre
in spasmo. Secundum fit ipse apostemata
et tumores dissentes in fine
in vero amphoris. Verbi gratia in dilatatu
et frigiditas inmoderatus in presentes
et codeputates neruos in eadem vero
frigidum spasmos. Tertium vero fit ipse
dolare 3o tegentum nervi et thenatos
puncta et ipse mordicationes mali
humoris et qualitatis venenosi contra
Spasmus ex ellebo. Spasmum autem
per casum quando fit vlcus quod fuit
contra nocumentum ad cerebrum conans
expellere nocumentum contrahit nervos
et membra nervosa et spasmat cum
causa. Alii sunt peritiores quod nocu-
non peruenit ad cerebrum sed remanet
in membris in nervis ipsum. Et hoc
ipsum etiam Avenzoar attestatur.
Dico autem vlcus quod teneat neruos
per membrorum ad dextram extremitate
quia omnia et totus spasmus totum secundum
secundum humidum. Est tunc et inpossibile
non consimilis ad nocumentum metis et
sensum putat 3o interiorum declaratur
quod non est in spasmo de quibus
fit hic sermo inquirere ex parte dicitur
spasmi. Causas et modos generandi
aliis est speculationis quam multo
sufficit cyrurgico scire quod dictum
est et signa eorum et correctiones
si quis fuerit. Signa quia spasmi
sunt motus membrorum difficultas
tollendi teneto labiorum contractio ac
si vellet ridere maxillarum et
dentium et gutturis strictura oculorum
et totius faciei tortura. Signa
specialia spasmi de inanitione
sunt adventus paulatinus et post
egritudines consumptivas. De

tres sunt modi spasmorum

Alii

Signa

Signa specialia

replone vero sunt adventus subitus et post apostemata et repleciones et frigiditates spissitates. ¶ Spasmi autem consumpcionis signa sunt adventus accidentis ex post ca[u]sas et est cum dolore et mordicacione et constriccione sed nocumentum spasmi venit ad membra anhelitus subito morietur paciens. ¶ Spasmus consumpcionis non curatur maxime de inanicione que sequitur cum extrissione completa fuit insanabilis erit vel ex ypo[crate]. ¶ Non consumpcionis vero aliqua recipit correccionem. ¶ Spasmus de replecione que innuebat ypo[crates] in 2° amphorismorum febrem in spasmo melius esse quam spasmum esse in febre. ¶ Curacio et preservacio spasmi siccitate precipua ut dicit Avicenna convenientior cura est tina et invacio cum oleo humido pergam et eius ita cum multis. ¶ Et si esset possibile quod tina fiet de lacte et consimilia et cetera et clistera et finaliter potagia optimum esset dummodo quod febris non adesset cum cum fiat predicta cum aquis et oleis in quibus decocta sunt folia salicum et ordeum similiter viola atque ne et ordeum similiter ¶ Et administrentur super infantes innutrientes et origine lactorum. ¶ Cibaria sunt precipue sorbiciones pingues leves sicut ex amigdalis ordeo et zucaro bono et aqua carnibus assupta ex carnibus agnorum et edorum. ¶ Et si cum dictis modicum boni vini ut senectute fuerat non esset longinquum a rectitudine. ¶ Sinum autem spasmus est humidus oportet ut curetur cum evacuacionibus fortibus humorum grossorum ut est yera et pillule de agarico. ¶ Et clisteria acuta sunt optima et flamma quoque et gargarismata et napalia. ¶ Et sternutatoria cum acutis sunt expediencia et in unctiones post collum et spatulas et inguina cum oleis calidis de lilio de costo de spica laurinum pulegium acuata cum castoreo et euforbio sed bonum et coapta cum molli lana plumea ¶ Tociens adhuc spasmum oleum dicat unguentum et enim acceptavimus. ¶ Theodricus. ¶ Recipe olei musselli ℥ i. petrolei ℥ ss. olei communis butiri ana ℥ iiii cere ℥ i calamenti (calamite) storac rubee ana ℥ ii et ss. mastic olibani gummi edere ana ℥ ss. omnia liquabilia ponantur ad ignem et alia pulverizata inspergantur. ¶ Ultimo ponatur storax et fiat unguentum de quo calidus et callidus acerrima et totum corpus inungatur inter duos ignes. ¶ In isto unguento in alio loco vide addere. ¶ Theodricus herbas que ingrediuntur in unguento arrogon et agrippa et oleum castoreum et pinguedinem limacum rubearum et vocat enim alabaustrum et est valde proprium ad contractorum nervorum. ¶ Et si accidit sicut ducatur quod esset esset bonum stuphe et suffumigaciones sicce et ea que provocant sudare sed cum fenicia adhuc. ¶ Spasmus vero si consumpcionis spasmum. ¶ Spasmus vero si fuit ex dolore curetur cum lenitivis et aliis sedativis doloris ut in dolore in doloribus nervorum dicetur. ¶ Et si est ex punctura nervorum curetur cum tyriaca et ventosis super locum. ¶ Et si fuit ex mordicacione stomachi provocetur vomitus et stomachus confortetur. ¶ Et communibus cerebrum confortetur et capite et collo dorsum a capelle capite et collo dorsum et inguina cum oleo de lilio inungantur et inguina cum oleo de lilio et precipuum medicamentum spasmo humido ut Avenzoar dicit et quod baculus teneatur inter dentes ut ex toto non claudatur. ¶ Et si a^d non potest fieri ramus qui madat nocivum cum linimentis madant ut consulebat Galienus quia melius est pro parte aparatorum unus membrum quam tocius. ¶ De paralisi. Paralisis sequitur volunda et concussionis maxime capitis et tocius dorsi ut in 2° mechorum per multa exempla declaratur. ¶ Quandoque autem sequatur volunda eiusdem partis vel conversio infra in doloribus

Nota bene

Nota unguentum appropriatum spasmo humido

Nota hic unguentum

Spasmus ex dolore

Spasmus ex punctura nervorum

Spasmus ex mordicatione stomachi

De paralisi

capitis membro fiet. Est autem paralisis nervorum mollificatio cum privatione sensus et motus ut plurimum sicut erat spasmus durities cum motu malo. Et propter ista ut 3o colliget dicebatur unde 3 incidere. Sicut apoplexia est mollities totius corporis ita et paralisis unius medietatis. Quandoque quidem dextre quandoque sinistre. Quandoque quidem unius partis ut pedis vel manus. Et ipse hic suscipe divisionem illam spasmi in paralisi universalis et particularis. Vel totaliter latus patitur totius membri.

Cause paralisis

Cause vero paralisis et talis ablationis motus et sensus sunt duplices extrinsece videlicet et intrinsece. Extrinsece ut casus et percussio magna dilatatio fractura et apostemata et talia que ab ossibus separant et claudunt spiritui viam. Intrinsece sunt humores grossi viscosi qui opilant poros nervorum in cerebro et in nucha que vicaria cerebri est dicta.

Nucha est vicaria cerebri

Sanguinei aut colerici aliquotiens perditur motus et remanet sensus et divisiones et causas exquisite altius est speculationis. Sufficit enim cirurgico scire quod datum est tum cognoscere partem a qua oritur nocumentum per scientiam anathomie. Nam si nocumentum est universale quod nervi qui regunt universum veniunt a cerebro scies quod nocumentum venit oritur a cerebro si particulare est in membris superioribus scies quod a collo si inferioribus scies quod ab inferioribus spondilibus si in mediis in mediis prout hic loquitur in 3o et 4o de interioribus humorem peccantem scies quod per signa humorum tibus exquisitas iudicio practicantis.

Nota quod omnes egritudines nervorum sunt difficiles ad curandum

Iudicatur etiam per quod paralisis et omnes egritudines nervorum sunt difficiles ad curandum quia parum habent de naturali caliditate et activitate curationis. Et propterea dicitur quod paralisis in senibus difficulter curatur. Amplius indicatur quod tremor et sic sequitur bonum paralisi propterea paralisis que fit ab ictu non continendo nervos vehementer quandoque sanatur ut apparuit G. in illo de [illegible]. Si autem superflue continuetur non est spes quod sanetur quia virtus nervorum perfecte non consolidantur ut datum est. Dicit Avenzoar quod si lesio fuerit in nucha et humor niger patiens suffocatur in brevi. Si membrum non diminuitur et color mutatur spes est aliqua in cura. Si vero diminuitur et color mutatur signum est malum ut dicit Gordonius.

Cura paralisis

Cura paralisis a causa intrinseca pertinet ad medicos phisicos quia perficit hec remedia duplici regimine una parte morbi tangitur nunc percutitur medium vero dictum. Primum completur cum administratione omnis studii ad partem capitis posteriorem et in nucha quia nocumentum hic plurimum oritur ab illis locis et hec est que infinitis quandoque in paralisi spasmo tremore stupore et torture. Secundum vero completur ad administrationem medicinarum perfecte et virtute confortativa nervos ut est achorus una castoreum. Tertium completur cum parva tercie cibi et potus et cum regimine confortativo dato in capitulo superius. Regimen autem proprium capitis ex conferentibus. Prima est adequata materie. Secunda abscisio eius. Tertia digestio seu resolutio ad opposita conductio. Quarta curatio [illegible]. Quinta autem ita completur actu. Secundo autem ita complet dicit nobis doctor allegatus.

Cura autem accidentis extrinseci que erat ex percussione aut ex casu perficitur primo si fuerit ex apostemate et materia ad locum descendit cum flebotomia et medicinis calidis et evaporativis et similiter unguentis emplastra super locum percussum et ventose quandoque ponuntur. Apostema autem ergo conveniens unum est tum laudatum ab hermes in passionibus cordis cum quo unguentur collum dorsum et membra lesa de multum bonum verba doctoris eius sunt hec sermones.

Verba doctoris eius sunt hec

spme credo p(er)itos medicos. Et p(er)itos ph(ilosoph)or(um) traditor(um) et in cordi et laude tanti b(e)n(e)ficii n(on) occul- tasse cu(m) eius vestigia in corp(or)e debilitatibus sit abstissura. Et est de elegacioribus uniuantis p(re)s(er)uans sbam vite. Et scimus q(uod) p(ro)p(ri)ci(us) ossium et humor(um) e(st) n(ost)ra et c(on)iung(it) a cerebro (et) spina e(st) plateq(ue) p(ro)ducit articulo(rum) humor(um) sp(iritu)m et vtutu et lenit sp(irit)ualiu(m) mebro(rum). Et c(on)tinet medulla(m) v(e)l h(u)miditat(em) sic em agg(re)gat multas bo(n)as inte- ciones. Confortat eni(m) velutina sbam et sbam sp(irit)uale et humos et ossa humosa subvemtes palisi et omi humor(um) eg(ri)tu(dini)bus paltiui cordis et tremori lassitudini subvenit manifeste. Et e(st) me- dicamine omi(um) medicamentor(um) in celeri operac(io)ne. Recipe c(on)fecto(rum) Et unc(iam) elec aloes epati(ci) spicenardi san(dali) dra(gme) thuris inmune opponat. Bdelli carpo- balsami croci mastic gu(m)mi arab(ici) storac ca(lamite) an(a) ʒ ii (et) ß cerebri adpondus omi(um) misce h(ec) omnia pulu(er)izata cu(m) terebe(n)t(ina) et pone h(ec) totu(m) i(n) alambico viteioso distilla (et) liquore(m) distillatum suscipe i(n) vase vitreo (et) forti vicia(tur) cu(m) balsamo. Et cu(m) aliquo(rum) ad debo(n)itatibus palisi (et) dat p(ro)p(ri)o(rum).

De sincopi

de sincopi

Sincopis est s(ecundu)m G(alienum) 13 cap(itulo) subita (et) acuta c(on)cisio v(irtu)tis q(uando) c(on)ficiunt s(ig)ni i(m)moderatas evacuaciones (et) dolores d(e) c(on)sistentes p(ro)pulsu(m) deficiente et p(ro)colare palidu(m) et motu(m) p(er)pime palpebraru(m) (et) tremor(em) difficile at si no(n) possi(t) erige ca- Et p(ro)p(ter) sudore(m) maxe et collu firm Sincopis nullo e(st) negligenda q(uia) via e(st) ad morte(m) p(ro)ximo p(ro)pria mors apud omnes d(icitu)r. Regimen et cura c(on)tinu(u)m e(st) d(e)p(re)sti est obviare toto posse q(uod) no(n) veniat sincopis c(on)solando infirmu(m) et ex- pellendo multi(tudi)ne(m) c(on)venien(tem) ne calefaciat camera(m) neq(ue) ex(e)at ca(meram). Et sit cautela q(uod) antequa(m) veniat d(e)t(ur) sibi p(ro)pria crusta pa- nis albi infusa i(n) optimo vino cu(m) modico de aq(ua) rosata (et) potet modicu(m) de illo vino. Ita ut ait G(alienus) ubi su(m)psit vinu(m) aliquod na(tur)a calidu(m) adamodo s(ecundu)m i(d est) cito redditor (et) c(on)fortator melioribus h(ab)ens qui sincopizat o(mn)ibus dandu(m) est et iuvaret. Et p(ro)p(ter)ea fortit(er) i(n) eius facie aqua rosata a(ut) aq(ua) fr(igid)a si n(on) sit aqua rosata p(rese)nte (et) c(r)ina trahant(ur) pili (et) nasus (et) aures (et) p(ro) no(m)i(n)e alte vocet(ur) d(e)nt(ur) alape (et) cetera fiat q(ue) p(re)cipiunt d(omi)ni ph(ysi)ci i(n) casu isto

De alienacione de sapiencie

De alienacione de sapiencie

Tunc ibi sincopizatibus vinum bonum i(n) d(e)nd(o) (et) q(uod) alia valet h(ic) legatur

vo s(ecundu)m G(alienum) i(n) 1o de c(r)isi(bus) (et) p(er)f(e)c(t)o om(n)es pericite c(on)tentes mac(i)ones ygemodite i(d est) v(er)tigine v(ir)tut(em) sci(entie) que ab Aui(cenna) in 3o canonis alienat(i)o d(icitu)r (et) lic(et) acci(dit) ydro- paciencia (et) p(re)thopa(ssi)a i(d est) ap(er)ta et cucata. Ty no(n) agi(tur) nisi ut sit acc(iden)s p(er)thopassi(on)a ad e(st) veniens p(ro)p(ter) p(ro)ximitate (et) colligancia que c(on)tingunt i(n) voluntat(e)b(us) (et) articulor(um) p(er)cussionibus ut i(n) 1o cap(itulo) dicebat(ur) Similis aut(em) e(st) hec g(e)n(er)acio synthoma in 3o de interioribus h(abe)t(ur) qui suffundunt(ur) i(d est) ymagi(na)c(i)o(n)es i(n) oculis paciunt(ur) ex disposicionib(us) ventris. Ita sicut aliqua(n)do ma- dat(ur) occasio ita no(n) et humos p(ro)p(ri)culis pacientibus pacia(tur) q(uod) aliis veniunt desipiencio q(ua)ndoq(ue) quid ex calore s(ecundu)m c(on)timmi(tate) ad caput ascende(n)te Q(ua)ndoq(ue) vero sp(irit)u fumoso seu vaporoso. Et illa quid sit ex cibis q(uod) finali(ter) d(e)piciat ut ait Aui(cenna) vnde cap(itulo) 13o. Contigit eni(m) ut de his qui i(n) (s)ermonibus mo(n)stratis s(un)t p(re)p(ara)t

Cura

frigiditate quandoque ocium propter calidarem
motus et ex malicia humorum a-
mencia ¶ Cura seu regimine
ipsorum est quidem constat ad cyrur-
gicum quia in commoti domini phisi-
cum debet vocare ut mali fumi per
fricationes et ligaturas extremorum
a capite divertantur ¶ Et in hoc cau-
tissima sunt ¶ Cumque delicata et pre-
cipue periculum omnino secedet ¶ Et
nunc etiam secundum ipsum est percussio-
num alapis ut ad ipsum ipsius redeat
vox ¶ Et in principio Brunus recipe
oxirodinum id est oleum rosarum cum pauco
aceto commendat ¶ Repellentia enim
ea a capite humorem et vaporem et
infusiones soporifere que superius
scripta sunt, sunt optime ¶ Et ali-
quando calefacimus et iungemus alas narium
et frontem pluribus fricatis ¶ Et ex
hiis rebus ei conferentibus secundum Almansorem
est ut infundatur super capita ipsorum
decoctio pedum capitum ¶ Et multotiens
sanat eos alfesibur que est radix
vitis albe cum ciceribus bibunt aut
comedunt ipsum diebus aliquibus
cum aliquo cibo quod abscondit saporem
ipsius de pitu dicetur in 4o et 6o
de duricia et impotencia motus qui
sequitur solutiones continuitatis
dicetur infra in 6o de parvibus ...
et in antidotario suo loco Capitulum
3m de vulnere facto in carne

Vulnus carnosum
sicut superius dictum est in
in 3o capitulo divisio facta in
membro carnoso cum sanguine absque
putrefactione ut superius in capitulo quod
fuit dictum ¶ Et non evacuatur secundum eundem
quod sit simplex sine deperditione
substantie aut cum deperditione eiusdem ¶ Et
quod est simplex non evacuatur aliquibus
premissis de hiis quod sit superficiale
aut profundum ¶ Et utrumque aut parvum
aut magnum ¶ Vulnus etiam cum deper-
ditione substantie non evacuatur quod
perdatur aut quandoque caro et cuti-

et vulnera cum talibus de hiis non eva-
cuatur qui sunt pura sine accidentibus
et que habeant aliqua accidentia non habentia
rationem cause quia tunc cadunt sub
ratione vulnerum difficile sanabilium
de quibus dicetur in tractatu ulcerum
infra secundum Avicennam verum sine quo
ut superius sunt allegata in 10o
Capitulo velut sunt dispositio
dolor apostema et ... de quibus dictum est
superius ¶ Nec curo si clerici dicere di-
cant de dispositiones quecumque
¶ 3o capitulo magnam fecit differentiam
non multum tamen proficit hic ad curam
¶ Est autem in primo capitulo non ex
nominibus bene sanare est ex
ea que derelinquit rectam opinionem
¶ De causis vulnerum in genere vulnera
dictum est superius quod sunt quecumque res
que extrinsecus perforare et cassare
seu mordere apte nate sunt ¶ Cum his
dispositionibus derelinquit ab eis summuntur
intentiones curative et signa pronosticos
sumpte ab essentia dispositionis et natura
membrorum et accidentium et ... diverse
que veniunt auxiliatur modus operandi
ut dictum fuit superius ¶ Signa et
iudicia in capitulo universali sunt dicta
¶ Cura vulnerum carnosorum re-
centium vult 4or intentiones dictas
que sunt speciales intentiones una
que est fluxum sanguinis retinere
¶ Modificatur tamen per Avicennam si superfluit
quia fortasse quantitatem quantitas confert
eo quod prohibet apostema opilacionem sed
quandoque prohibet vulnerum curationem
¶ Et illud 2m ... 10o capitulo fuit
preceptum ypo. sit dum ut effluere
te sanguinem ... et pignus
sanamus cum omne pondus ...
sit sano vel ... sano
¶ Superfluus autem sanguis si non re-
stringitur cum hiis qui pertinent vel
restringatur cum hiis que dicentur in
capitulo vulnerum venarum ¶ Intentiones
curativae omnium vulnerum licet quo ...
plenius in genere sit dictum specialis

Cura vulnerum carnosorum

tame modis quo coplet invenit
sm dcas iam dcas phac modu.
De incisione 2 vulne simpli
pro sine deperdicone sbe Ing B.
3o cap. no pcepit nisi approiac
labia cu sola ligatura vin ingt
B. codmoit in idem diligent ca
que distat absq quacuq cotici
intermacoe oglucinant Et tiu
illud idem Comunis th cpus hc
et lanfrancus ponit albumine oui
agitatu cu levi stupa 2 bn qz
sm B. i iiii. xi. simpl cu fortes
restrigit san 2 sedat dolore
et alterat 2 phibz apo no solu
in oculis sz i omib locis vlcat
Sup omia caue a dolob qz em
dolet pvocat rem 2 apo ut sepe
dcm est Si no sedat dolor iam
dcm est Sinuus sint dcm et no remutet
vsqz ad tcia die Rad sm B. i 3o
pte aut sc ita qz si ggsate sint
una die a plus indiget duab
ad vincedu Et si no ess consolidatu
remutet post ut statim dicet de
incisione 2 vl. ingo magno
superficiali 2 no pfudo quia no
sufficeret sola ligatura ppt B.
suticoz 2 laqueacoz Comunis th
usus ps sutcone ocsuevit pone
pulverem rubeu incarnativu et
cosuatiu qui fit de duab ptib
thuris 2 una san dra Albucais
addit tres ptes calcis vive et
lanfrancus consent Ego loco calc
bolu armeniu addo haly san-
dalus ponit 2 ponit solu plus
Caueo ut no ingrediar infra
vulnus necqz pilus necqz oleu qz
consolidacoe impedit ppt v ins-
quissz ul pt incorparicum
albumib ouoz Et ad de una ul
duas stupatas infusas cu albumib
dut 2 pmu subtile ecia bal-
neatu in hiis ime te sup vulnus
appomt ut stupate i clena de
no dilacerit putta Et si cu
oleo ross ungerent ti sentre

ad phibed dolore et apiiaz bo
ess Nuc aut sutura 2 ligatura
et stupe ovenit Et quid sint
in suo cc tracti iam est dcm
Et no remutet vsqz ad tcia
die n dolor a aliud acide in
festet Et p9 x die n invenis
consolidatu cu vino calido stiptico
lavet 2 infusu stupate 2 de-
lcatt applicet 2 ligat 2 de die
i die remutet qz in bn tpe
erit consolidatu testante B. i x
cap thesu qui plogauit curat
vulneru ad menses qua i spo
dieb ad plus iii vii potuit pfice
Tu pacto lauda cu albe ne
ouoz 2 illo pulvere qz resrenat
et phibz 2 sedat san dol apo
Sedat cu vino qz vinu B.
i 3o opti farmatu e e dnn
vl sut i g no hnt aliqua
disspom contrarietate implicata
qz p2 ita vulnus ingtu vulns
indiget siccatate 2 stipticate p
indiget scatere 2 stiptical p
capue magnu sz vinu facit
hec duo go maior qz qz che
tempe sm Et opz esse facta
sicatitate ptculam ut si qz iam
fuit vcor adiaceb ofirmat
et enim qui debat ofluc ad
vacuas regioes phibeat Et
hic dz esse maior sicitat
consolidatiuu sine oglutinatiu
qd e i 3o tegni qz ad morem
vz vsqz ad 2m gdum mor de-
ducatt qz vinu i 1o simptu
factoz nouu e calidu i 1o
antiqu i 3o. mediu i 2o ppor-
cionalit aut caliditab sicc
2 enis siccitatib 2 io sm dulcas
vas desiccat 2 consolidat 2 no
aut humitat necqz infrigidat
ut dicebat Thederic Et h
e q dicebat B. Aute ypo in
xo cap. bleu vinusa no oz

vel ad vulnus

No remutet ligatura ad x die sine necte

Racio pnu

pbat

madefacte nisi cum vino et tamen
docet aut. Hinc situm proprinquum
est sano, humidum vero non sano. Et
propter hoc dicebat magister Arnaldus
quod recentia vulnera cum assa ardente
loca sanationis effectum citissime
consequuntur quod desiccativa est multum
Nonnulli vero pro prima reunitatione
ponunt emplastrum et unguentum quod ad
hoc sunt propria et stupata de stupa. Et
aut in hoc multum conveniat cyclaminum
nigrum. Amicus unguentum de lino
Ego aut consuevi unguentum fuscum
de pulvere rubeo incorporatum cum
terebentina loca. Quorum favor una
cum aliis multis ad hoc in antidotario
dicetur. De vulnere profundo et
occulto. Vulnus profundum et occultum
multotiens curatur cum sutura et de-
bita ligatura. Et si non fiet mihi
ut in 2º tegni in posteriori tempore per
effluxiones congrua dicione et
figura apta curare. Apta vero
figura intelligitur. Quando quod orificium
vulneris sit sicut in fine et fundus superius
ut humores possent libere exire de
qua figura dicit Avicenna sapiens in 2º
ad glauconem quod curavit vulnus
profundum circa. Cuius profunditas
erat circa genu et orificium desubtus
coxam cum preparatione figure absque
compressione fecit eum sibi tenere ge-
nu elevatum et tunc orificium fuit
inferius. Idem possibile in brachio
reparari. Si aut non possit apta figura
reparari neque vulnus bene expurgari
per foramine fiat secundum consilium
G. contra apud me in fine buius
capituli. Si vulnus concavitate huius
profundum et occultum. Cauterizandum
est vero ut humores possit convenienter
expurgari. Et non si sic eadem
est cura cum aliis si non possumus
ingeniare bona effluxione
cum pressuris et bona ligatura
expressiva quod incipiat in fundo

Vulnus figura apta

finiat vero circa orificium bonum
est. Si vero non proficere oportet nos
ingeniare alias effluxiones
Duplex vero est ingeniatio quarum
quedam te incidere totam concavi-
tatem. Quedam vero tantum dividente
solum in profundo. Et qualiter aut oportet
singulum horum facere locorum indi-
cabit natura et ulceris magnitudo. Nam
si loca fallere sunt dimissorum et ulcus
sit magnum melius est ecce dicere
Si vero contrarium melius est incidere
et ligare ut dicit est. Brunus
aut in tali contraptione cuellas
sive tentas in utraque parte imponit
Ego aut cum sectione tamen scio quod
melius mundificat et tamen simul pruritum
et puorem infert dolore. Et pono
primum cum intromitto secundo admodum
clavis a casta linea impono et
do sicut scalpri incisorum sicco. Et
desuper aliquod mundificativum et stu-
patam appono et bis in die inungo
De vulnere cavernoso cum depudicatione
carnis. Interea vulnus huius. G.
in 2º tegni duplicem oportet habere inte-
ntionem quia et dispositio duplex con-
tinuitatis quidem solo ulcus sive
vulnus depudicato substantie concavitas una
intentionum. Alia vero in depudicate substantie
generatio. Et oportet primo curare con-
cavitate deinde unire aggredi
eo quod natura indicat non non posse
vulnus sanare nisi primo concavitas
repleatur. Huius concavitatis pro
natura indicat repletione carnis et
in carnosa particula. Hec aut repletio
cum inventionis sanationis fit
et indicatio quod omnibus proveniat convenit
non ut ad invenienda quod replebunt
artificias est et ratione indigetur
multa et multis particularibus indi-
cationibus et methodo rationali
certitudinali. Particulares quinque
indicationes cum quibus invenimus
quod replebunt concavitate vulneris
sunt in ordine. Prima sumitur a substantia vulneris

Dupl. est ingeniatio

Ingeniatio cavernis

B intentio

Prima indicatio

De vulnere cavernoso cum depudicatione carnis duplex est intentio

Quinque sunt particulares indicationes ad replendum concavitatem

Scda a nā corpis z pti h Tcia a
quantitate Et z xta a contrarietate
clic em sunt ordo in 3o capit
Tcia em vel secu imptit dras
qrtaz indicacoes de qb tractat
in fine pa em intencio seu
indicat inuenit q pp inquinacoe
carnis q fit ex san coagulacoe
materiali Efficie vo z a nā ptē
occurrit due supflu tes vna gs
sa altera subtilis Si voluimus ea
extirpare tunc vos pt nām p
qrietate ullm eit temps i q ne
nō indigeamus vellens farm
humida vz z mundificatiue pide
nō simp's sz modicate scdm p'mum
grdu magis em appositu qsurt
z nō coagulant matia carnis
velut sunt thus z ordeacea faria
et farina fabaz z orobi z yreos
et aristologia rotunda z panax
et tra sigillata Que em tlia
admince dcunt in eo scdm mag
et mi Aristologia em pcinat
magis exsiccat alys z calidiores
sunt natura ordeacea z fabaz
farina mi multu exsiccant
et minore calidite ptcipat Thus
aut callid e modate mi ey
alys exsiccat Orobi vo faria
et yreos i medio Aristo z panax
sunt Scda intencio inuenit
q pp corpa z particule h qd sunt
calidiora h quda frigida h sicci
ora h humidiora z in naz oz ca
finare sic q' dcm e pt naz abicie
Si igr sile pservat suu silez sic
et contrariu corrupit suu contrariu
Calidiora scdm nām calidioribus
indiget auxilys frigidiora fri
gidioribus zc Carni em qd sup
mitti sile oz ee pcexnte sicca
ore q' dente por siciore oz
ignare noua qr amplius oz ca
sicare In humidiori vo equo Et
ppt hc thus i humidioribus natur
desiccat z carne gnat i siccio
ribus humectat z suppurat Tcia

vo intencio inuenit z ab anquis
ut pa a qne i nālī Si em inqt
ps vel 2m alia fortunaz vel per
rpm temps vlceracois wlnatu
caro fiat calidior decente vel
frigidior decebit siccatiu nō scdm
modicate siccare sz z calefacere
et infrigidare i tm inquantu est
subcta z supegressa est ab eo
q scdm nām ut dcm e sup Si
vo h ita se hnt aspice optabit
et cotinet nos acris crasim
oz em siccatiu oppom i modicatis
ei Et ppt ea ypo frigidioribus qd
vti z in calidis hor calidioribus
vo i frigidis suadet pp natura
Quarta intencio sunt z accipitur
indicacionibus nō q sunt p diversa
tpa de quibus dcm fuit i quodā
notabili de indicacionibus sup in
capitulo execucio p' Rtatus Et z de
hys q sunt scdm idem tempus
ut qui crasis laborat e humidior
decente pticula nō siccior wlnus
humidior anexa siccativa indicab
fact q despicit i 2o 23o g,
Si aut fuit eqo q desipit
solu i pa q z hc e qr i pmo
multu distat i 2o paru eqtudo
ad ipsone mebri ut dicit Auic
Auic aut ipa mist ps por
quectura sumunt z qm quectu
rar optime potens e qui est
exercitatus i remediis puta de q bi
et facius manifestu e Vnde i
apte q eget qsideracoibus v debes
pdm rerum methodu v laus
pande ep em iuventu e humiditas
excepte i passione siccativu indicat
fac s qm h' quda corp mg
erit siccativa hec aut minus
h at calefaciunt h' infrigidant
exvlceru dra id qd vtile assup
tu est z exlaborite ita z corp
ancepis Vo em faciebat ita
Thesilus neqz eciā mlti q hodie
thesilizat credere vna cura

omn hanc ad instar malaloz
unib lacte qui fm pubnd una
farina calceti qmb calceant
ixo cap. cuo 31o et yo custodie
sanitatis cuo xio Somnus vo
petica i tlibz wlnibz habz qr
resicco san z loco ab anyte et
dolore securato lauatr wlng
cu vino calido demde exsiccato
por puls a vnguen carnis re-
gnatiui Post vo lichnum a
plagelle de carpia et emplm
aliquod a vnguen carnis re-
gnatiuu de qbz i antidotaria
dictr copia desup ponitr stu-
date sicte a iumo infuse z liga
ligatura mediocr tenere et
remuntr bis i estate semel i
yeme. De wl cu cutis dep-
dicone. Degro in 3o tegin aut
G. q qu repletu fuit q e con-
caua equale vlcius extue alicz
intencoz affire accidit media
cu nova carne stante inter se
labia vlceris vniri quod ea e ipo
Intencoz vo curonis alia inue-
nire oz Et hc est opare cuti
si essz ppe Cu igr gna cutis
sit i pos ppt cis duricie aliq
simile cuti carne callosa z vz
fuacd e erit aut hm caro
siccada sicca b, igr et stiptic
sine mordicatoe fortis erit
opus ad cicatrizacoz. no simpr s;
excessiue ad 2m gradu Sunt
igr i wlnibz tres nom gradus
siccandi s regnatiuu carne
quorp siccitas ut dcm e ad pm
ptigit gradu Incarnatiu qrp
siccitas ut dcm e ptigit ad 2m
et 3m Cicatrizantiu excedit
oms eo q tm no lz desiccare
accu hc humidite q influit s;
et nale ut caro fiat callosa
ad modu cutis Et hc qnd fit
ppe a stipticis que ut plz
sca st z sicca ve sut galla

Somnus petica

De wlnc ad cutis depdicone

Nota q gna cutis e i poslis z aqd sibi simile

Tres gdus siccandi st nom i wlnibz regnatiuu incarnatiuu cicatrizatiuu

viridis corticis maliq fructus
spine egipciace z qsilia q dicetr
infra Cicatrix vo fit a talibz
qsuptinis velut sut calcetis
alum eb vstu scamna ceris
vitreolu z qsilia no qtinez nd
s; adusta z lauata z pluzata
i pua qntite z no in magna
De cicatricibz reparandis Cica-
trices rpes repantr ut dt Ras
temos cu draglone Aut cu
litargiro uncto grosse z antiq
cu oleo de balsamo a q totu
supfluu cu rasorio incidatr
aut cu cancio remoueatr Et
p ea ci pigwedie gallic aut
anac z mastice curetr De
i vlne i quo est caro supflua
Degro dt G. 3o cap q eis ma-
gnitudo pt nam indicat supfla
bundancie ablacoz asumtis aut
fit h solu z no a na comnisco
i vistacoim e incarnacoim Illorz
em nd z fartorz st opa istis
aut solorz fartorz siccancium
fortis velut st omia grana
attractamentorz caleantium
vitreolu spongia radix affro-
dillorz hinodactil stupe minuta
mapp alum vngen viride zc
De wlne cotuso z ab aere
alterato doloso z apostemoso
In omnibz aut istis regimen
qne de flomia z euacuatone
suppor atqz dicta qr oia ista
trahut ma3 ad locu eadq
corpus no essz plenu z ppant
ad vlca maligna Cura
corp localis est phibe qsolidi
tiua z desiccatia z administrare
cataplasma suo sup locu phibencia
fluxu de oleo ros a mirtillorz
ul de vngto sco de bolo oleo
et aceto Sup vo locu apponatr
lenicia mollificatiua z matiua

De cicatricibz reparandis

Pure cu draglone

De wlne i quo e supflua caro

De wlne qtuso

Cura

Nam si in B. hec fiunt precipue ypo-
vel quocumque iaculo aut super lapide
vel baculo compressa fuit et abscisa
caro, hanc meditare ut suppu-
rabilis cito fiat, minus enim etiam
formatur et inde est quod abscisas compressas
[illegible] et putrefactas carnes prius
facientes liquefacere, deinde novas
generare carnes. Ex quibus duabus
communis intentiones in his vulneribus
prima completur cum calidis et humi-
maturantibus, qualia sunt et malve corte-
et radices malvavisci et fermentum
panis triticeum, et reliqua dicta supra
inde apostematibus, et infius in antidotario
dicendis. Et cum mundificativis de
farina cum oleo et melle aut cum
mundificativo de apio aut cum aliis
in antidotario dicendis. Et in omnibus
istis procedendo caveatur et tangatur
cum melle rosarum vel unguento apostolorum
et super unguentum vel emplastrum mundi-
ficativum ponatur stupa sicca et ligetur
ligatura retinente medicamina
usque ad perfectam mundificationem. Deinde
sequatur secunda intentio et regeneretur
caro minuendo et diminuendo tenta
et incarnetur et consolidetur. Si vero
caro esset multum dilacerata et quod
situata esset utilis, sutura laxa
retinente labia suatur. Si etiam
vel esset alteratum nisi habeat aliud
repugnantem dispositionem cum scarpello
removendo totum labia removendo
veniant et suantur. Contra contusio
in carne vel exteriore non bilige
dicit a B. in 10. cap. [illegible]
Et ab Avicenna in 4° canonis fen. est
Alfuc est quedam species vulneris et
solutionis continui tamen proprie accipitur contu-
sionis cum dicto vulnere dicendo quod
de ipsa. Est enim contusio separatio
et dilaceratio facta profunde in carne
inpulsu a re contundente ad
quam sepissime sequitur dolor et effunditur
sanguis plurimus quam aliquis apostemat
ut plurimum cum resolvitur et post

vestigia et livores et nigros colo-
rationes. Indicat quod contusio
magna est et periculosa et suspecta
de corruptione membri per quas
corporis indicatur etiam quod cutis
separata pendens raro consolidatur
quamvis melius est ut incidatur et
existat et cum medietas aut diminuatur
sive ligata quod aer admittat
ad reparandum etiam ut dicit Avicenna.
In curatione contusionis multe intentiones
ut ponit B. ubi supra. Sunt enim ut
dicit Avicenna ne dispositiones sed intentio-
nes sunt curationum sunt equales
numero. Prima autem intentio est
quod materia fluens evacuando divertatur
et evacuare dicit Avicenna quod non est ex-
cusatio a flobotomia ymmo opifices
artis proponunt ad illud cum ipsius cor-
pus sit immundum. Secunda quod dolor sedetur
et locus prohibeatur cum fortibus repercussivis
domesticis ad quam intentionem
dictus laudat. Et lanfrancus attes-
tatur involutionem cum oleo rosarum et
expressione desuper pulveris mirtillorum
cum medicatione ligatura desuper ex-
tensis in principio ponit albumina ovorum
cum oleo rosarum. Tertia quod post
principium resolvatur si possibile est
ut quando materia est subtilis aut
suppuretur cum aliquo de resolutivis
dicendis. Aut si non est possibile
extrahatur cum scarpello. Et si ad
hunc non est possibile regatur regime
supradicto contusurarum. Reso-
lutivum domesticum fiunt sic. Primum
de vino melle et sale. Secundum fit
de farina ordei et calamento et
vino. Tertium fit de terra et cimino
vino. Quartum fit de floribus camomille
melliloti et sticados cimino
bullitis in vino. Quintum cum mal-
vis furfure absinthio et cimino
aut aceto bullitis in vino. Sextum
fit cum farina ordei fenugreci

1° 2° 3°

Resolutivum

nota quod resolvunt sanguinem coagulatum

Nota de limoribus nota hic

Nota de vulnere venenoso et morsibus

Nota duplex morsura quedam venenosa quedam non venenosa ut in littera

Curationes quedam et diverse in aliquibus

tritto cum modico de auripigmento
bullit cum aqua calamenti etc. Et
ad hoc faciunt potiones ab intus ad
minuates ad carminandum et resolvendum
sanguinem mortuum velut sunt bdellium
costus centaurea cum syrupo ace-
toso. Et alia que dicentur infra
de casu et offensione ad quod
capitulum propositum est recurrendum
Illud curat limores et alia
acria que sequuntur dicentur in locis
suis. De vulnere morsivo et venenoso
de hiis vulneribus sufficit transeo
quia rarissime accidunt et quando accidit
absque Cyrurgico plures de alleis
et cepis et oleo suas faciunt me-
dicinas. Si tamen exquisite volueris
scire maciam videas Avicennam et Rasis
Haly et moyses et henricus qui ple-
narie de omni veneno tractavit
phisicum enim magis est quam Cyrurgicum
Insuper quantum ad vulnera morsura et
punctura est duplex quedam est vene-
nosa quedam non venenosa. Non
venenosa est velut morsura
hominis canis porci equi pullicum
muscarum. Et est genus venenosa
est ut canis rabidi lacerti serpentis
scorpionis aranee et similium. Que
curationes in aliquibus conveniunt
in aliquibus differunt. Conveniunt autem
quia non debent desiccari neque reponi
ymmo attamen mollificari et mundificari
et postea incarnari. Differunt tamen in
hoc quod non venenosis sufficiunt do-
mestica attractiva et maturativa
qualia sunt cepe allia silvestra et do-
mestica cocta et pistata et cum
fermento oleo et sale incorporata. Si
autem morsura et punctura fuerint
venenosa quod cognosces per dolorem
et mordicationem et mutationem colo-
ris et per angustiam accidentium et ob-
dormitationem quam sentit in corpore
potes iudicare quod periculosa quia
venenum per suam naturam petit
cordis destructionem. Et cum hoc quod
non senciuntur morsus a cane
rabido licet in principio non senciatur

X Curatio venenosorum

cuius vestigium secundum Bordonum per
mense unum ymmo post vii annos
potest apparere postea ydroforbicus
postquam abhorret aquam moritur
curatur. Curator omnium mor-
surarum venenosarum potest ex-
tra operari tamen per hec verba. Cum autem
a fera pungente vel mordente
dolorem sentit contingit duplex medicorum
intencio evacuare et extrahere
venenum et alterare quod dolorem operatur.
Igitur evacuat omnia quod calefaciunt
et quod sine calefactione attrahit
vehementer quemadmodum ven-
tose et carnina cum quibus aliqui
operantur. Et nuda autem per unam
os suggendo cum labiis attrahit
venenum adheret quidem propter
intencionem tamen et quecumque
fuerit similiter cautius est sacra
operatur. Igitur hoc quidem omnia evacuat
propriam totam cuius consistit aliud
autem genus auxiliorum alterativum
qualitate per contraria invenit. Et
quibus habemus duas intenciones
attrahere venenum et sanare per
[illegible] per prima laudatur est emplastrum
et galbanum serapinum opoponac
assafetide mirre piperis sulphuris
ana ʒ ß calamenti mestrasti
ana ʒ i stercoris columbini ana
ana ʒ ii dissolvantur omnia cum
vino et incorporentur omnia cum
melle et oleo antiquo et fiat emplastrum
Nonnulli vero ad suggendum culo
galliarum et aliarum avium de plu-
mata applicant. Et si moriuntur
signum fuit quod venenum est extractum
ipse sum in utroque laudatur istud
ipse cere piceis nigre resine
auxungie in unctionis olei antiqui
ana quarta i galbani ʒ i fiat
unguentum et est integre divini. Capitulum

nota extrahunt venenum

Quoniam tertium de vulnere et fluxu sanguinis
igitur de venarum et arteriarum
ulceribus quidem in ante
vulneribus particularibus fuit plurimum primo
dicturus est quia iam tempus est de hiis
quem in arteria et vena per-

cursive sequentes doctrina C. 2o cap.
Si quando aliqua arteria vel vena percu-
ciatur et magna emorragia continue
advenit confestim. Dictum est de vulneribus
in parte prius quando de emorragiis quia
magis infestat et potius indiget cu-
ratione. Secundo vero de ulcere quod con-
sequitur et curandum. Effunditur autem con-
tinuo. C. ubi de san. vel tunica cor-
cumda dimissa vel secundum fine apertum et crepatis
vasis vel ut vulgo dicat quod exsudatis
ex pro duobus ultimis venit et dum phisici
agetur G. de primo qui curatur vulnera
quod ad cyrurgicos magis pertinere
videtur. Fluxus enim san. aliquando exit
de arteria aliquando de vena. Et aliquando
exit de una aliquando de pluribus et aliquando
de grossis aliquando de paruis. Simpliciter aliquando
est cum vulnere et quo non est de expedicio
sed aliquando cum illo et quo est de expedicio
sed peccata aliquando et cum corrosione
aliquando est absque corrosione et aliquando et cum
aliquando et fixa sed aliquando cum apperiens est
ut sagitta vel corroso prius et cum
extracta de vulnere. Iste sunt due princi-
pales sumuntur indicationes curatie.
Cause fluxus san. sunt cause
plagatiue et compressiue atque etiam cor-
rosiue. Plagatiue sunt res acute
et incisiue ut sagitta vel gladius.
Compressiue seu contusiue sunt res
dure et grauues ut lapides et masse.
Corrosiue sunt humores acuti ut co-
lera et melancolia aduste. Ex quibus apparet quod
non potest vulnerari vena quando vulneratur
caro et cutis contra respectu san. ex
intermediis absque his sumuntur indicationes
ut dicetur. Signa et indicia. Si-
gnum vene et arterie incise et fluxus
san. quando cum exit cum saltu et
impetu et pulsu et est subtilis
rubicundus significatur quod exit de arteria.
Si autem exit quiete et est grossus
declinans ad quandam nigredinem pur-
purea significatur quod exit de vena. In-
dicatur primus quod omnis emorragia
est periculosa quod si non restringitur
ducit ad mortem. Sanguis autem est
thesaurus vite. Simplicius sincopis

Corrosiue sunt humores acuti ut colera
et melancolia aduste

Spasmus alienacio atque singultus
in emorragiis mala sunt ut dicit
Avicenna. Magister Arnaldus dicit mi-
rabile quod latitudinalis arterie
sectio prius consolidatur quam apertio
in longum. Curatio. In curatione
emorragie G. ponit intentiones
2 Avicenna addit tertiam ut de omnibus
cumbrialis fiat diversio. Cause
restringentes san. quedam sunt dilatentes
que magis apperiunt fluxum venarum
quam arteriarum. Quedam sunt evacuantes
ut ille que fiunt cum ventosis scarificatis
ut ille que fiunt cum fricationibus et li-
gaturis et que fiunt cum fricationibus et approximati
gatur in capitibus a propinquiori
parte ad remotam. Quedam vero sunt cum
evacuatione ut que fiunt cum flebotomia
facta partis opposite per locum longum
secundum lineam etiam vim dyametri
ut de dextra manu ad sinistram
et econverso et de dextro latere capitis
ad pedem dextrum non ad sinistrum
et de sinistro latere ad sinistrum.
Item magister G. hic ypocras. Sunt
inventiones communes omnis diuer-
sitatis evacuationis quando dimittatur
ad loca propinqua antispasi autem
ad loca opposita. Cause vero re-
frenantes quedam sunt refrenantes in-
grossantes ut lentes et similia
et omnis fructus stiptici
et omnia et omnes fructus que conveniunt ad ministrandum
que in fluxibus consueuerunt ad ministrari.
Quedam sunt stupefacientes ut
ut aqua frigida potata et picta
aqua frigida potata et picta caudal
Que influit etiam super ea 2o amphorum
et omnes res frigide in excessu et ad-
ventus sincopis et ideo apparet refrigerat
san. infrigidatur totum corpus et restrin-
gitur san. Cause vero locales re-
peduntur ponantur et octo modi ad
restringendum sanguinis fluxus. Ego
in reducto eos quantum est de parte
ad quinque. Primus est compressione.
Secundus per lichinacionem. Tertius per tortile
vene incisione. Quartus per ligationem
vene. Quintus per adustione. Primus
modus qui fit per compressione quando vene
vel in quibus non est de expedito sed

Sanguis est thesaurus vite

Curatio

Gal.
Duo erunt intentiones
et Avicenna addit
tertiam et de omnibus
cumbrialis diversio
Cause dilatentes
magis apperiunt ve-
narum fluxum

Sanguis exit
de vena vel
de arteria

Cae

Cause refrenantes

Signa

Cause locales

Novem modos restrin-
gendi sanguinem
et sunt quinque

Primus est modus

compleatur / quod mundato [?] vel acu-
bus si qui sint vniantur et cum
manibus labia vel et suantur sutura
quam pellipariorum que fluxus est
in pretiosorum et sucido accipiatur satis
profunde de carne / Deinde suppo-
natur pulvis constrictivus et stupate bal-
neate in medicine facta de albumine
oui / et pulvere illo restrictivo / de quo
fiet sima infra et postea ligetur et
stringatur decenter / Iste autem primus modus
sit utilis patet quia per primum conjugantur
in idem labia distantia et infri-
gidatur locus et stypticatur sicut volebat
G. 3º tegni. Et Avicenna in 3º multociens
inquit est intentio ut consolidas fissuram
carnis etc. / Et theodericus et
henricus hic consentiunt non obstante
quod multi dicant quod G. non precepit
suere venas neque intestina quia
tunc exsanguia non potuit con-
solidari / Certe ad recitationem ipsorum
G. non inhibuit sed si tacuit assignatur
ymmo dicte textus hic sentire videtur
Non enim negavit possibile suere arterie
vel vene plagam sicut utique dicens
quod nulla explagationum membrorum
[?] et natura indicator sed dicit
sed tu simpliciter per regulas oppositorum
nos qui sumimus indicationem ab
eis fiendis cas quiete cum carne
ad modum sysac / Et si non consolidantur
secundum primam intentionem consolidabuntur
secundum secundam ut supius fuit dictum
2º Secundus modus qui fit per lithima-
tionem qui est conveniens vel in
quibus est [?] deperditio / Compleatur
quod locus pulverizetur cum pulvere
restrictivo / Et impleatur decenter
cum lithimiis et stupatis balneatis
cum medicine et ligetur et stringatur
ut dictum est / Iste autem iste modus
sit utilis testatur G. in preallegato
loco obstruitur autem orificium actu-
bus et ab eis que extra orificium apponuntur
ut sunt vocata testaricia in
lithimia et farcorum quecumque

emplastrant / Tertius modus 3º
qui fit truncatione vene magis
est conveniens venis que in profundo
carnis vel compleatur secundum G. ab-
scindendo totam venam revellatur
enim ita ad alterutram partem alterutrumque
et occultatur et tegitur a superiaci-
entibus carne et cute / Et desuper ponatur
pulvis et stupate cum medicinis
ligetur et stringatur / Quartus modus 4º
qui fit per ligationem magis est
conveniens arteriis que in profundo
sunt / Et fit sic Avicenna quod extrahatur
arteria et cum uncino elevatur et cum
filo serico involvatur et ligetur
fortiter et deinde medicamine in-
carnativo apponatur et ligetur et
stringatur / Unde G. In fallaciis vero
facies laqueum quem radici vasis
imponens / radicem autem vasis vocat
portionem eius partem que cum copulatur
vel cordi horum quem in collo est quod
inferius in manibus vero vel et cru-
ribus quod superius hec autem agendo
carnositate citissime / plaga
amplius defluat a vaso laqueus
nisi enim anticipaverimus quod supermittere
caro constringe regionem quam in tantum
abscisse carnis fiet cavernosa
Quintus modus qui fit per adustionem 5º
magis est conveniens venis apertis
per corrosionem / Et compleatur cum ferro
calido vel cum medicina adustiva
que cum caliditate habeat stypticitatem
velut calcantum et vitreolum ustis
et non ustis non tamen percalce quia non
habet stypticitatem excedunt / Agitur
tamen huiusmodi escarre inherere
vero corporibus amplius quam exstypticativis
et sanies ut cooperculum quousque
vena fuerit incarnata / Non enim
festinetur casus escare multotiens
enim emorragia vix detentibilis
secuta est in escaratione ex eadem causa
Et ipse hic dicit Avicenna quod precipimus
ut fiat cauterium cum igne cum
ferro vehementer ignito profunde
ut facias escaras grossas et

profundas quarum casus non sit
facilis. Item hic inter medicinas
cauteratiuas laudat Theodericus
et bn arsenicum sublimatum quia in
continenti omnium fluxum restringit
et profundum et durabile facit
escarram. ¶ Est autem alius modus
specialis restringendi fluxum qui licet
certum non sit peritus est si quis exhi-
infixum quod iam erat in loco. Et est
quod preparentur pulpilli seu stupate
rotunde tres vel quatuor perforate
in medio infuse in medicamine et
faciendo intrare stipitem sagitte
per foramen stupatarum comprimatur
per ministrum super volnus contra stipitem
et tunc peritus extrahat sagittam
et ipsa extracta vincatur et comprimatur
plumaceoli super volnus et alii in-
perforati applicentur. ¶ Est 3us modus
restringendi sanguinem a venis et arteriis
volneratis quem in suo artificio regimi-
nit aliqua documenta. ¶ Primum est quod
in novo tempore quod in omni fluxu con-
festim apponatur digitus ad os
vene quod vulneris firmatur suauiter et
primus indolorose simul enim detine-
bis sanguinem et tribuit super coagula-
plage tribuatur et escarratur et coa-
gulatio fit de resultetibus ut dictum
2m est. ¶ Secundum est quod in omni fluxu postquam
apposita pulueris restrictiui applicetur
tres vel plures stupate infuse
vino in aceto et aqua expresse
deinde cum medicamine liniatur et
3m simplicentur. ¶ Tertium est eius de-
ligatura inter cum binda de panno
primas quid immissiones ter ex-
ite ii ce stringendo in ipso emorro-
gmato volnere deinde cum infusi-
dias paulatim relaxando et ita
repellitur materia et constringitur vena
4m ut dicit Auicenna. ¶ Quartum quod in membris
conuenientibus situs. Vn B. est potius
vincula emorragie et auxilium
aptum figura peruse partite. Apta
vero fit duobus hijs caros intercalibus
sine indoloribus et sursum reponimus

Si vero deorsum reponens vel dolorosa
fiet emorragias nouit maior et
flores augetur. ¶ Quintum etiam est
quod de tribus ad xv diebus non
remutetur et quando remutabitur
eleuetur caute binda et stupate
et lichinia et si est necesse humectetur
applicando paliges vel horas depro
medicinae cum albumine oui cum oleo
agitatis aut madefiant cum vino
grosso. ¶ Sextum documentum est quod
claudantur oculi patientis ne sciat
in loco obscuro et non possit videre
sanguinem suum neque inspiciat res ru-
beas vino sed dicatur sibi quod amplius
non fluit et si fluit quod est ad uti-
litatem ypius et ita confortatur virtus
naturalis per contrariam ymaginationem. Et
apte hic docebat Auicenna quod genus
accidens aliud mouens ymag-
ginacioni est motus sanguinis et concretio
eius qui peritus est ad eum cum multitu-
dinis intentio fuerit ad considerandum res
rubeas. ¶ Ultimo dicendum est de medi-
cinis constrictiuis quarum prima est B r y
et est quod sit thuris partes i aloen
partes media misceantur et puluerizentur
et cum albumine oui incorporentur
tanta multitudine ut mollem speciem
habeant. Deinde sumantur cum leporis
pilis mollissimis et in vase vel
vena et vulneri apponantur. Et secundum Galienum
hic multiformiter utor alij quidam
ut dicitur est misceres in aloen du-
plicatum thus in mollibus corporibus
explicui ex ambobus equaliter virtus.
¶ Secunda medicina etiam ex dat
Auicenna et totius continet. Et
boli armeni sanguinis draconis thuris
aloes calcis ana partes equales
fiat puluis et ut dictum est ponatur.
¶ Tertia est Bruni et 3a medicina ea
accepit a libro Diomedis Trist et alii
Albucasis quantum ad caloem ipsa eius
sola restringit sanguinem ut dicit. ¶ Alia
calcis viue sanguinis draconis gypsi aloes
thuris vitrioli ana partes equales
puluerizentur et cum albumine oui et
tela aranea incorporentur et super

Specialis modus restringendi sanguinem
Modi restringendi sanguinem a venis et arteriis
vi
6m
Virtus naturalis confortatur per contrariam ymaginationem
Primo medicinas restrictiuas ponendum est
Prima medicina quam Auic.
Tertia medicina Bruni

De cura vul.

ponatur. ¶ Hali abbas autem multum
commendat galla combusta in vino vel
aceto pincticum etiamque et similia artiam
applicatam. Rogerius in istis pul-
verem consolidativum addit. ¶ De cura vul-
nerum venarum. Cessetto sanguine ad curam vul-
nerum convenit ut supra fuit dictum. Et
licet secundum G. difficilius consolidetur arteria
quam vena et illa quam caro, non tamen propin-
quitas est multum utrisque sutorum altera
tamen est idem secundum speciem in eo
quod magis et minus differens tanto enim
quod magis et minus differunt tanto enim

Arteria sutoribus indiget plus quam vena et vena plus quam caro

indiget sutoribus farciis arteria
quam vena et similiter vena quam caro
quanto et illa sutior convenienter. Si illa
quanto et illa sutior congo. Et id con-
go sub ea dependio quantitatis ad id con-
solidare cum sanguinolentis seu conso-
lidativis vocatis farciis. Si enim fuit
sub ea dependio facta in plagatione ulterius secundum
rasium cessare in cauteris ut quod
laqueatur utrumque omnino firmatur quibus
ut methodus nos docuit in curati-
vis ulceribus. Capitulum xiiii de vul-

Vulnera nervorum in nervorum car-
tilaginosorum et ligamentorum
apparibusque secundum Avicennam ix°
quedam sunt puncture, quedam fissure, quedam
vero attritiones sive conquassationes
et que puncture quedam sunt excavate

Puncture que excavate quedam aperte
Fissure que in longum que in transversum

quedam aperte. Que vero fissure que
sunt secundum longum que secundum transversum.
Et utraque istarum quedam sunt absque de-
perditione substantie carnose, quedam ad
deperditione tali quod nervus apparet
denudatus. Et omnium in quibusdam est
dolor et apostema et accidia spasmadi
in aliis non ymo consimili ab istis
enim diversis indicationes sumuntur

Cause

curative. ¶ Cause omnium istorum sunt
omnia que apta nata sunt perforare
incidere et cassare ut in sermone
qui fuit dictum et quibusdam apparet
quod non potest nervus vulnerari quin
caro et cutis vulnerentur. Et aliquis
vene ex quibus contingit emorra-
gia ex complicatione dispositionum. ¶ Signa

Signa et indicia

et indicia. Signum vulnerationis
nervorum est dolor et adhuc adiuvat

3 Incisio nervi latitudinalis non totalis periculosior est quam totalis racio in litera

Cura nervorum vul. suturibus et sartoribus farciis indiget

locus nervosus et lesio motus et
sensus indicatur per G. in 3° tegni. Quod
vulnus nervorum et thenaton sit magna
et dolorosa patet quia propter particule complexionem
ad cerebrum et propter quod apostema et ad
spasmum suspecta ad alienationem dicit
Avicenna. Nam vul. nervorum si tumor appareat
et postea disparuerit signum est
spasmadi et alienadi et in littera
habetur: certa vero mala ymo amplius
preca dicit G. in vi° capitulo. Incisio nervi
secundum latitudinem non totale periculosior
est totali eo quod non in totali nervi non
dimissa portat nocumentum ad cerebrum,
dimissa vero non licet in totali incis-
sione ut plurimum membri perdatur operatio
ut de spasmo supra fuit dictum. Am-
plius incoraris quod secundum magis est

Cura

vulneribus nervorum mordicas quam car-
nosorum. Curatio. Similiter autem nervus
secundum G. in 6° et thenatibus sutures
prem colligationem curam eam tollant
deinde tamen secundum magis et minus sutu-
ribus tamen et sartoribus farciis indiget
colligatur papue quod abs se oritur
quod nervus et theton quod vero minuscu-
lis proveniunt quanto enim periculosior
est thenote et nervo tanto aliis
obligaturibus fallacior si non bene
curetur. ¶ Curatio vul. nervorum
particularium. Cura igitur vul. nervorum casus
intentiones habet et qui eodem complet
que ut vul. carnosorum membrorum
nisi quod accidit quia dolor ita suppleat
intentiones quas et vulnerabiles quod est
ea cum quibus complentur durante
dolore ita mediare quod talis sua-
vatur dolor quod non obliviscatur
intentiones omnes et principales
supremis dicit quod vel erat prima remo-
vere extranea, secunda adducere ad in-
vicem labia, tertia ea in unum conservare
et quarta spissam potest custodire. ¶ Media-
ante modum per que complentur secundum
diversitatem iam dictam a simpliciori que
est punctura maiori de punctura nervorum.
¶ Cura puncture non indiget
unione neque custodia unitatis
sed extrahe in fixa si quod sit et custodie

spam partibus. Uno aut extenuit' insisa iam supius dictu est. Custodia spe ptis q̄ ō remediat' de- sicc. et phibe apost' cōz / Iure pue- esse cū spasmi ut supius dictu est. Tres uel quatuor sunt intenciones. Prima est ordinacio virtutis. Scda confortaciō materie antecedentis ut ... dolor non cadat ad locum. Tercia ē prunire. no cadat ad locum. Tercia est preunire corpus anoctu spasmi. Et iste tres intenciones sunt quos omnibus vul- nerabus. Quarta q' ppa puncture ē imor... 5ª certa q' ... puncture ē sedando dolore extenso. Origine a ppfundo puncture. De pª dt sunt q' oz ut sit regimen volunti- vnus subtile. i. ultio subtiliat' vnimus supius de vul- neru firma dcum supius de vul- i primoe cū / Et ulterius hoc oz ut sit stratu eius humidu z mollis et stet i tranquillitate z quiete ut dt G. De 2ª ait G i 6º q' oz abstergi superfluitatibus custodie vnimus suu corpus cū flomia ptis opposite. Scda si no fuit corpus plectoricu apt' ut supius fuit sepe allegatu. Et cu farcia si corpus fuit cato- chimicu. De 3ª fuit dcum supius de spasmo q' qn supvenit ipius vul- nerabis caput collu z totu dor- su cu oleo de lilio a' oleo com ut docet G i 6º si adapta gessat halliabas. Et Auic' emplm in- neralium cu aceto z alleyat cu in 3º cathagenerum in ... assimatoe no ē z eius forie est. Calcadis ʒ i z ... dragalti ʒ viii z ß cortic thuris ʒ i z ß bezard i galbani ʒ i cere ʒ viii olei ... aceti fort lb ii ... terantur medicine ... cu aceto x diebus z solua' ea que solui' et infrent' z misceāt' omnia colla z moueāt' motu ex- pressio donec coquātur. Ego tn cum no assuevi sz illud G z Auic' ... bonum q' fit de farina ordei et fabarum z orobi coct' cu aqua cineris. Auic' aut ponit in de- coctione mel' z acetu no pleb

putrefaciunt. neqz aqua ea quia alios opinent umare flores. Et q' talia putrefaciunt z denegant nuos. De q'rta q' est mag' ppa puncture copulit G 6º no pau- ca farinata que i plaga apponit' ad offlusione apicium ... Infallacius tn est adapire cuti cū rasorio q' cu cautio z melius ut dt Henricus z p' gessitare ut dt G i 3º tegni cu medicame leptomicero potente prtrahere ad p- fundū. Pfarmaciam 3ª q'lle ē ut ipse elegit in 6º oleu sabinum no rasi neqz nuvum ut multi q' clau- dut z no dyasforat calidu no frigi- ... z'm q' dcum ē i 4º Amphorismi frigidum inimicum ē nervis. Adiu- vat intencioz eciā ppmunct G ubi ē elig' z p Auic' confirmat'. Terbentia atqz resina ppe mul- tis mulieribus et alijs mollem carne hntibus. In duris vero cu pauco eufforbio. Et scz q' nos in compositum unguentum ad hanc intencioz ... cera resina terbentina pice et eufforbium. cere quibus immitteres pt i resine terebentine et picis alkitrus pte media eufforbii cere 12ª z pl' si eu volueris facē fortius. Ita aut' z populeon i fere mellis pce z cu eufforbio z serapino z oppoponaco ... in durioribus corporibus mollies ea cu oleo z terebentia z sulphur novimus neqz lapidosum ppr subtile pticipiu spaciumus imare nuos plagatos in tanto oleo subtili pt inisceteres ut fiat glutinosum. Probatum enim ē z est experiencia. Et hic ecia Avenzoar expertus est ut dt de lota calce q' mag' ppa est nervis denudatis dicet' infra. Sup' vo medicamina stupata ad sua lana cu ligatura decente ponat'. De maturacione nervorum. Consistire nervorum ulterius tres in- tenciones de q'bus indiget alijs

Marginal notes:

3ᵉ modus ...

Emplm ...

R F

Frm est nervis minimum

Terbentia et resina uz molle carne hntibus p duras hntibus carnes cu pauco eufforbio

De maturacione nervorum

Prima intencio ... indiget aliis ...

tribus aut quatuor intencionibus specialibus. Prima si fiunt sine deperdicione substancie, quod cum carne sumatur. Secunda quod labia magis dependencia aliquo tentu suaviter approximentur. Tercia quod aliquod medicamen sedativum et incarnativum super vulnus supponatur. Quarta quod cum stupata de molli lana desuper mediocriter ligetur. Quomodo autem sit utilis talis sutura probatur eo quod per talem suturam congregantur et firmantur in idem labia distancia, et cum hoc custoditur vulnus per coopturam cutis et carnis a frigiditate ipsum dissipante. Et ita vult Avicenna ut dicit in 4°. Si autem disrumpitur in latitudine vulneris tunc necesse est suere ipsum. Et si non, non conglutinatur. Et Guillermus de Saliceto et Lanfrancus idem testantur. Non obstante quod multi dicunt et non precipit suere ipsos quia non possunt consolidari. Et quia punctura acus erit advocativa spasmi. Certe cum tenencia ... non inhibuit, sed si tacuit affirmat. Immo dicit videtur hic consentire in 6° capitulo tractatus 4 ... dicit, absciso de toto nervo particulis quod non est aliquod nocumentum non punctura erit sanacio corporis nec erit aliis ulceribus simplex simul. Certum autem est quod ulcera alia fiunt ut fiunt partes approximate. Et hic eciam designavit quia in 3° tegni nulla fecit differenciam curo vulnerum nervorum ab aliis nisi de sola punctura. Recte in 6° capitulo inspice de ipsa et de vulneribus nervi denudati et de accione solius incisi totaliter et non totaliter et de accione ipsorum. Et hic facit quod cum tali sutura partes nervorum venerib secundum ipsum conglutinantur. Non valet quod dicit de punctura nervi cum acu quia perforata est et non excecata cum tunc secat totam substanciam. Item quod dicit non consolidantur quia si non consolidantur secundum primam intencionem consolidantur tamen secundum secundam ut dictum fuit supra. Et dico quod non proficit quia ita parum per congruam incisus est nervus totaliter quia non consolidatur nisi secundum

secundam intencionem, que fit per alienam substanciam post putrefaccionem generata ita quod semper non fervet et sic per tres modos particule. Et dico quod proficit ad duo. Primo in principio in quibus consolidatur quia et si per occasiones perditur non perditur tota. In nervis enim ... approximantur partes nervi in medio interponi de substancia aliena et ita ab semper pre velut et cum quo vel maioris magis decoratur. Ego enim vidi et audivi nervos et chenachos incisos ita restauratos cum sutura et aliis auxiliis quod erat prorsus incredibile ipsos fuisse incisos. Secundo autem debeat ... tentu ... quia possit includi aliquid putredo super et iuxta nervum et corrumpere ipsum. Et hoc intellexit Halyabbas cum dixit. Cum autem vulnus in nervos ceciderit non oportebit carnem superinducere et incarnare penitus donec multi transeant dies quod ab apostemate et spasmo fiunt securi. Hic tamen ... de certo vulnere solum intellexit. Medicamine autem convenientes talibus vulneribus unguentum de ... Recipe centauree minoris ... lanceolate pilosella ... consolide maioris an. manipulum i. vini ... lb. 1/2 olei lb. i vini lb. i et 1/2 ... simul et ... ita persistent ... dies deinde ... cum ... arietis ... lb. i picis ... nigre resine an. quarterium i. ... galbani opoponac dissolutis in aceto an. ʒ v. bulliatur modicum quousque vinum et acetum fuit consumpta et coletur. Et perquam erit quasi infrigidatum addatur terebentine quarterium ... thuris mastice sarcocolle an. ʒ iii. ... ʒ ii ducendo cum spatula fiat unguentum est ... preciosum. Composuit ... Rogerius et addit millefolium. Et ab alanfranco nichilominus ... quod facta sutura per duos dies fomentetur vulnus cum oleo ... vini ... et desuper apponatur pul-

Medicamine convenientia et preciosa vulneribus nervorum et consolidativa ipsius vulneris

conservatinus suturarum. Ego autem addo
cum illo pulvis tandem de omnibus dictis
desiccatis et pulverizat de omnibus
ista scripsit G. vero simplicium faciat
(De vinis vel [illegible]) Ferri igitur intersema simul lubricat
subtiliant ac unius diversis apposita
mirabiliter conferunt. De centa-
urea dicit in 1° quod maior et difficile
consolidabilia vulnera conglutinat
et sanat uno testatur Simonis in 2°
quod dicit quod si centaurea coquatur cum
carne massa coniungit eam. Alamannum
Pragu cum glotomio ut dicitur staci
de ossibus totum membrum sustentabat
ut ipse motum non impediret con-
(De nervo denudato) solida. De nervo denudato. Si
autem nervus appareat denudatus vel os
hic duo peritiorum facturorum ullum
afferre querelas penserabunt et ita
acta emplastica sunt. Vero enim sus-
tingeret virtute ipsorum sic per me-
diam cutem. Optimum tunc est lacta
calce cum oleo plumo uti optimum et
est quod per ponfiloga i. per thuthia
lota cum oleo rosarum. Ligustrum. Sunt
enim ista lavata et sic hec multo minus
cum bona aqua. Quaecumque enim ex metallis
sunt lavare oportet ut infusa debeantia
fiunt et mordacia. Bonum etiam est
mel mixtum cum optimo rodino
sed terebentina. Resina atque cera
lavare etiam oportet omnia ista. Et
omnibus cum ista lavantur mundantur
et absterguntur mordacitates acres
et mordaces ytarores. Si vero quoniam
vulneratus est fortis sunt et vulnus
ad putrefactionem multum, tunc hec absque
superfluitatibus corporis propter id etc
uti aliquibus fortiorum factorum.
Sicut aliquando ego polipodii crusta
mittebam in vino quod vinum cortinum
incepit apud nos qui in aspra
teposfacies in aqua calida tingens
in hoc testamentum i. lithinia appo-
nere lavare oportet etiam eius yarores
cum lana infusa in puro vino cocto
calido. Non cum aqua neque cum oleo.
Aqua enim putrefacit nervos. Oleum
vero commaculat eos. Non enim est

idem modo uno afferre oleum et
per mediam cutem. Si autem nervus
mundificationem suam non mundificetur
cum unguento facto de omnibus aut cum (Nota quod modo nervo alium apponendum est quam parte operti)
aliquo mundificativo in quo sunt mel
et terebentina et farina ordei aut
fabbarum aut cum unguento de resina aut
cum aliquo de dictis in antidotario.
Rolandus cum Rogerio attestantur quod si
capita nervorum maiorum sive tantum
carnis cum ferro candenti tangatur
quod optime consolidatur. Et ita faciunt
cyrurgici nostri. De attritione
et conquassatione nervorum. Sunt (De attritione nervi)
sacio nervorum secundum G. in 6° quod simul
sacio nervorum secundum G. in 6° quod simul
cum cuti sit quassatio fit ulceratio
cum cuti sit quassatio fit ulceratio
faciens nodum intentione quidem
sicitadi intibus cum quadam constricte
ut esse apparatu olei rosis cum
albumine ovorum et post sedato do-
lore vinum grossum saporiam. Sicut aute
absque vulnere cutis sunt quassatio
fomentetur frequenter cum oleo calido
dyaforetico. Petra testatur G. ex-
perientia eorum adlectharum ubi
casu valde cathapla quod propomel
et farina fabarum sit. Si vero do-
lor aquis affuerit quassationi de
pice liquida mixtam oportet et coquendo
bene appone eam sic facit Lanfrancus
in pedum concussione et incisione
mundus idem facio ego. Cum vero
siccativus vis facte mixte cerobiaz
farina. Et si magis volueris sic-
care yrcos illiniciam corporis penitus
cum dicta. De vulneribus ossium et car-
tillaginum capitulum quintum (De solutione continuitatis ossium)
Licet secundum G.
in 6° omnes solutiones con-
tinuitatis ossium secundum linguam
grecorum fracture vocetur. Richolaus
hic conpetitudo latiorum vocat fra-
cturam solutionem ossis quod fit sine in-
cisione de qua dicetur infra. Inci-
sione vero que fit cum incisione de
qua dicitur hic. Est enim vulnus ossis (Quid est vulnus ossis)
incisio facta in osse cum ense vel
aliquo incidente vel perforante
que quidem est totalis quidem partialis

Reg'bz q no pt vulnare et incidi
os qu incidit caro z ptcle sup
iacentes quare cotingit sepe
accitia de fluxu sanguis z dolore
que dat indicatio De signis

De signis
Signa sut maifesta scdm indicat
i z° tecni et scdo cap q fractura
cu incisio ossis no restaurat
z in pma intencio sm vd scdam
gsolidat z ligat per pars sarco-
ydem ligatez pte ossi dimisi ex
cipit tn os pmle q sm pma
intencioz gsolidari pt Causa vo
reddita fuit i smone coi Preterea ypo
i 1° aunphor indicat q i osse
denudato herisipila malu licz raro
accidat sm' Et i comento Amplius
recordare q firmissime noiz ossi-
bus denudat Preterea z' M Rogeriu
et lanfrancu incisio totalis ma
gnoz ossiu ut adiutorij coxe
et duoz faciliu ipsuil talis q
exeat medulla est periculosa z ut
plurim mortificans mebz Et ca
est q i tli magna incisione incidit
vene z artie z nuri qui portabat
vita mebro Non obstante Gwillo
de saliceto qui hic negat ypo ma
lu intellectu Auicenna i x° qui dt
Et q dr in incisione medulle
q inficit e intencio eiu no est
vtilitas hic eiu medulla lenita
te z viscositate z no inciditur
Aui vo hic intelligit i fractura
sine vulne i q credo q medulla
no incidit licz elongari possit
ppe eius viscositate Sz q no
possit incidi in totali incisione
ossis quis dubitat Et forte in
tellexit q no morit' ypo dep
dicione medulle sicut Rogo teste
et Albucas testat' de illo iuuene
3o annoz que curauit de corru
pcione ossi crur' cu extractione
medulle maiori qz restauracioz
hic Sz q no hoc sz mebz no possit
mori qz amputat inas p unde
venit vita no cosonat cu hic

q dcau est in smone comuni Pr
gamaci eiu vide' incisio vbi mul
titudo onno incrmt e inaqli
Duoz vnicio est i pte z° tegni
Primo tn e cauedu ne extrahat
aliquod ossi lesi cu violecia nez
subito Itam q extrahit ita ng
euacuat qu faciat accide fistlaz
seu timore spasmi z pmixcois
et fe ut dt Aui i eo Melius
aut est extrahendu aliqutulu di
mitte z itam cu aliq medicamie
attictiuo adiuuare ut supius de
extraccione sagittaz fuit dictu
q ea subito z violecia extrahe
incurreret vel ossi de intencoibz
Circa Curacio Cuib3 sificat x'a pma
est extineis z frustlia si sut
extraccet adducere ptes sepatas
adinvice z suere psimile et
firmet vel carnis Scda elige
cu quibz auxilijs medicabit
Tcia est ligare talr q vel qu
erit nccc possit mutari absq
q dissoluat totalis ligatura
et firmatura Quarta q pgna
fecuratq fuit ab apote regimie
fiat talr q pareus grue' Quod
tripler z pmu dcau est i smone
coi de sutura Et q sutura caris
vel sit vtilis i pposito sic pba'
qz illud qd facit ad ppinqua coz
disiunctoz zgsuacioz adunctoz
z custodia sibe pt est vale i
pposito utpz in sc° cap Et in
ferius de fractur' declarabit'
magis sz talis sutura e huoi
qz caro e ibi iuncta tz appropinquatis
ptes z stat loco ligature z sbelle
z est defensoriu tit aer no altet
os ppinq iq multu est aduertend
go te Et scdm videbat' hic sentire
vbi sup du dixit q eoz facta
iubet ypo esse sanguinolenta
Melius aut medicamie vel
sanguinolentoz e sutura z ligata
Aui aut halyabbas Albucas
p totu de fractur cu vel ia
illud pretermit Gwills ceia

de Saliceto. Et Theodoricus atque Henricus idem volunt, non obstante Lanfranco qui generalem regulam assignat, quod in vulneribus in quibus sunt ossa denudata nunquam caro debet super os procedendo consolidari nisi prius os plenarie repleatur. Secundo enim reparabitur os non per carnem mediam, nescio unde incitamentum aliquod sit potius veniet a carne crescente. Tamen nihil mitto veram incisionem nisi veniat de cute et carne et a venis disseminatur per carnem. Et de hinc ad ossa de venis naturalibus per totam carnem cum diminutione est repleri vulnus et ipsa cutis [illegible] induranda ut fiat porus et caro desuper callosa non aliqua gravitas incurabilis remanet

2m ut dicebatur 3o cap. capitulo 2o. Secundum compleatur quod facta sutura in loco inferiori dependenti ponatur tenta, ut si quid remansit extraneum de frustulis aut de sanie, si generatur, possit valeat expurgari. Desuper vero ponatur consolidativus suturarum et album ovi in primis diebus. Et post desuper incarnativum de pulvere illo cum terebentina insimul incorporentur. Et deinde ab aliis secundum quod videtur expedire apponatur. Et tentula cum melle rosato in quo sit pulvis incarnativus ad inuncta quae secundum quod incipit cooperire ossa denudata humectetur. Et si os esset detectum cum tali pulvere et lichiniis hoc carne cooperiatur. Et desuper emplastrum et stupata balneata in vino calido

3m applicetur. Tertium compleatur, si os totaliter est incisum, quod facta sutura totum membrum, ut Galienus praecepit, involvatur excepto vulnere cum panno duplicato in primis diebus infuso in albumine ovorum et postea in vino calido styptico, et ligetur cum binda longa et lata secundum membrum et incipiatur versus finem membri et volvendo usque ipse vulnus faciat eam transire per partem oppositam vulneris et deinde ascendendo versus corpus extendendo bindam volvendo revertatur inferius quousque sit supra vulnus et tunc faciat eam transire per partem oppositam super aliam et veniat ad locum ubi incepit. Et ibidem fines suas cum suo pari et ita remanebit vulnus discoopertum. Deinde ponantur duae aut tres astellae bene pollitae et aptatae secundum membrum cooperte et munitae de bono panno tales sustinendo membrum quod non cooperiat vulnus et ligentur cum bindello. Et haec non dissolvantur quousque sit curatum nisi dolor aut pruritus seu apostema appellat. Et adhuc quousque sanatur in sermone Galieni fuit datum. Et vulnus aliquando cum stupatis et bindello ligetur et qualiter removeatur et mundificetur et exsiccetur et ut cetera vulnera tractetur. Et in membris ut supra fuit dictum de vulneribus in isto capitulo et in vulnere [illegible] glotonicum in instrumento mechanico [illegible] de duabus astellis et ligno [illegible] tundo in claustra manus et plantae in sola pedis ligando superius apponuntur et ita cura prosequitur ut prius. 4m

Quartum quod compleatur dicetur infra in capitulo de fractura. Nisi dicere de doctrinae quae consequuntur solutiones et algebras in sexto de artetica et passionibus iuncturarum et in antidotario dicetur.

Doctrina secunda de speciali cura vulnerum prout insunt in membris organicis compositis. Capitulum primum de vulneribus capitis.

Quamvis G. et antiqui de diversitate curae membrorum organicorum continuitatis non determinaverunt [illegible] sectorum nisi de capite et ventre, Nicholaus quod aliquas diversitates et aliis particulis secundum sermonem datam superius saltem in ligando suendo et situando et apta instrumenta et modum applicandi medicamina removendo a particulis ut eum organice sunt huiusmodi indicationes secundum Galienum in [illegible] capitulo sicut quod in sciendo a [illegible] corporis quod communicant aliqua [illegible] sunt indicationes quae a natura particularum sumuntur. Ut

de vul· capit

in doctrina sua / Tractatus aptatu fuit
dictu pro tanta gra ingenii pro
quibus est huiusmodi conscripto Cetabug
vel sim particulas a capite incipiendo

De capite Caput quandoque contingit
vulnerari cum incisione / quandoque cum con-
tusione et utroque / quandoque e absque vulnere
et fractura cranei / quandoque cum
fractura eiusdem / Et quod cum fractura
quedam non est penetrans / quedam vero
penetrans / Et utraque quedam ma-
gna / quedam vero parva / Et cum hoc quedam
sunt pure quedam cum accidentibus de do-
lore / et apostemate et panniculorum lesione
composite Iste sunt divisiones generales
vulneris capitis ¶ Speciales vero tales sunt
vulnerum cum incisione cranei pene-
trantia / quedam sunt sine deperditione
substantie / quedam cum deperditione eiusdem
/ Et utrumque istorum / quedam sunt plana
et equalia / quedam aspera et squir-
losa / et utrumque etiam istorum / quedam sunt
in sinciput capitis quedam in lateribus
/ Etiam vel cum contusione et fractura
cranei penetrantia / quedam est parva
talis quod non facit compressionem neque
punctionem super cerebrum / quedam vero
est ita magna quod compressionem et punctionem
facit ipso ¶ Iste sunt differentie proprie
vulnerum capitis a quibus sumuntur indi-
cationes curative que sunt assumpte
conditionis Pauli in libro suo de
fractura cranei / Et cum hoc fecit
mentionem super de illis in quibus erat
et maior dubitatio sive de simplici
fractura magna in sinciput capitis
et in lateribus tamen penetrante de
pluribus autem fracturis non curavit
quia solum erat forma et sedes
eorum que perpusserunt / Et cum hoc dilata-
bit de magnis contusionibus ut vi-
debitur inferius / Albucasis vero ultra
illas addit unam in qua facit
ingredi laminam ossis ad interius
et fit in loco concavitas sicut accidit
caldariis ereis quando ceciderit cum percus-
sio quod plurimum fit in capitibus puerorum
/ Nonnulli vero credunt Avicennam ideo
voluit dicere quod est alia que non est
fractura in parte in qua percutitur

sed compressa quod divisio est sed habetur
in 60 Cyrurgie Pauli / Avicenna non
videtur curasse nisi de vulnere carnis
nisi cum incisione et contusione
et de fractura etiam cum incisione
et contusione / et vel carnis et
sui ipsius quia per divisiones generales
fracturarum intelligit diversas
diversas ¶ Cause vulnerum capitis
sunt ut aliorum vel dicte superius
in sermone communi ¶ Signa et
indicia Circa signa fracturarum
capitis est intelligendum quod quedam
significant fracturam cranei / quedam
incisionem cerebri et panniculorum
eius / quedam apostema quedam lesionem
causatam ex materia descendente
et gravante cerebrum et panniculos
eius ¶ Signa fracture cranei
sumuntur a multis / primo sumuntur
a consideratione cause frangentis
ut quando cecidit ab alto aut fuit
percussus cum re forti / Secundo a
consideratione quantitatis lesionis
quando magna contusio aut magnum
vulnus / Tertio a qualitate loci
quia dolet semper ducit magnum ad
locum cum digitis et probis pa-
pitur tenuitatibus in cute et separatur
ab osse Et quando sufflat cum hanelitu
retinet videtur humiditas pul-
lulare per fissuram ¶ Quarto ab
accidentibus que occurrunt in hora ut
apud scotho destructio vomitus et
¶ Quinto a consideratione soni quia
rauce sonat dum eius caput percutitur
¶ Sexto a consideratione stridoris
dentium stridet enim dum percutitur
filum quod tenet cum dentibus / et dum
frangitur nodus palee aut
rerum durarum leduntur ¶ Septimo
a consideratione encausti et linimenti
mastice super fissuram quia remanet
ingrediens in fissuram et penetratus in
humiditate super locum fissi et hec

¶ Signa incisionis panniculorum
etiam a multis sumuntur primo a
dolore quia statim a principio fit et sto-
machum et vertigo et similia / Secundo
a colore faciei et oculorum quia

Spales

facies rubet et pustulatur. oculi
rubent eminent et obscurantur
Tercio ab exeuntibus quia sanies exit
per nares aures et palatum. Quarto
a lesione virtutum quia cum difficul-
tate movetur loquela turbatur
angustiatur et totus prostratus et
stupidus febricitat rigor male dor-
mit nichil appetit nauseat
et evomit male appellat et
vermat. Signa incisionis cerebri
sumuntur a multis primo ab exeu-
ntibus quia exit substancia grossa globo-
sa et medullaris et non saniosa
Secundo a lesione virtutum quia perdi-
tio si vulnus est in anterioribus
memoria in posterioribus et cum perdit
actutibus adest stupor et desipien-
cia maior. Signa apostemati-
ca supervenientes eciam sumuntur a
multis primo a vulnere quia inflantur
panniculi et eminent ex vulnus
et rubent et non movetur. Secundo ab
oculis quia rubent et inflantur et a
capite egredi videntur mobilitantur
et obliquantur. Tercio a colore quia
febiunt et nigrescunt. Quarto a
virtutibus quia alienantur et spasmantur
et freneticant. Signum quod materia
que descendit infra ledit et
gravet panniculos et cerebrum. Sunt
predicta signa incisionis panniculorum
vehemencia paulatim post principium
Iudicia fractura cranei est periculo-
sa apud omnes precipue incisio cere-
bri et panniculorum eius corrupcio
ac lesio mortalis secundum ypo. si fuit
supra coponit B. et super de sin-
ciputis vel fuit circa acu-
mina ut febris acuta tremor spasmus
alienacio syncopis abscisio vocis
egressio tenebrositas et rubedo
ac strabositas oculorum sic timo-
rosa et mortalia precipue si ma-
neant et non remittantur. Amplius
dicit Avicenna in 3o de plaga et inci-
sione capitis. Et in vulneribus cum
provenientibus ad panniculum cerebri
accidit lapsitas in latere vulneris
et spasmus in opposito. Et propter

istud vult dicere Guillelmus de Sali-
ceto quod qui vult vulnus in dextra
paliatur in sinistra et econtrario
quia nervi qui veniunt ad partem dextram
sunt radicati in sinistra et econtrario
ut dicit Constantinus si bene dicatur hoc
et super hoc consule summam de cautelis
de syntheosi. Precipue in fractura
capitis pericula et accidencia mala
secundum Rogerium expectantur usque
ad c dies. Et secundum Iudices et
legistas ad xl quia diebus est ultima
termini actiones. Et secundum magistros
ad lx qui est terminus acu-
tarum. Precipue dementacio dure ma-
tris que non mundificatur cum melle
significat mortem. Iuxta Paulus precipue
fractura cranei in plenilunio
est verenda. Et Rogerius. Precipue
in solidatione cranei apud car-
nes cum bonum est. Semper in vul-
nere tumor primus et sanies digestio
bonum. Tumor vero magnus
precipue si cito evanescit sine
causa racionabili malum. Item in
fractura cranei expectatur porus
debilis et varius ad xl dies

Curatio

Circa curam modus est intelligendus
quod multorum discordancium circa primum
ordinem medicorum curacionis primis
difficile. Nam Paulus Avicenna
Haly abbas Albucasis Rogerius Iamerius
Brunus et Guillelmus de Saliceto
videntur et salterii cum imponunt
noverunt procedere in omnibus fracturis
capitis discooperiendo rugmando
trepanando et ossa cum instrumentis
ferreis evellando sudantes se ut
dicunt super illo cum quod necesse est de-
tegere et incidere os ut virule-
ncia que infra craneum continetur
convenienter possit mundificari et
depurari. Alii ut magister Anselmus
de Ianua et aliqui paduenses
et fere omnes Gallia et Anglia
procedunt incarnando et consolidando
cum suis emplastris et potionibus et
bono vino et ligatura sudantes
se super illo eciam cum quod si possunt

same sine cassim expulsione ex
pelle melius esset q̄ fac̄e possibile
cu medicas precipue/ q̄r s̄ modu
illu no cu̇rat̄ sanes sicut s̄m
sanē alioꝝ ymo inhibetur
Et si curat̄ gveniet cu illis
mundificat̄ ꝛ desiccat̄/ Nonnulli
vō ut Theodricus henricus et
lanfrancus/ qui inter ceteros melius
dicūt nitunt̄ tenē viā media
s̄z diuit/ Nā Theodricus inclinat
ꝛ ceteres cu positione et vino
ac stupis/ Et henricus sine tractat
cu suo emplo/ Et ambo antiq̄s
fracturas postq̄ruā tussiunt exor
a quibus dies crepant et elevat
ut antiqui/ lanfrancus vō procedit
in omnibus incarnādo cu lichinijs
intinctis in p̄to ij olei ros̄ ʒ i
mellis/ ꝛ sup̄ mundificatiuꝝ de fa
rina or̄ de melle aut de cera ꝛ
resina cu pul capitali except
duobus capitulis i quibus procedit rugi
ando ꝛ ossa elevādo (p̄m̄) cuius
est qū ḡs p̄mit/ Galiē qui pigit
et fundat se cu fundato duaꝝ
viaꝝ addendo q̄ i operatōe p̄ut
sequi multa pericula/ p̄pt̄ algore
q̄ facit ac̄r ꝛ dolore que facit
spasmo ꝛ apo q̄ pcurat vtriusq̄
Ego aut videns ista discordias
imposita ingrēs reddeba me
dubiū eraꝝ iuuenis a nonnullis/ p̄terea
vō ospidam ora/ ꝛ actualiteꝝ/ ꝛ
nouas experiencias inueniētes
discordes suspitos huiusmodi/ q̄ aut
credito duoꝝ vel triū obmittā
totalit̄ suā bonoꝝ/ malu est
Scriptū eni est i p̄o de alimentis
i minista eide vni plus alijs
credere sine demiratōe/ ꝛ haly ab
in ḡo s̄mōe p̄t ꝛ i lib̄ dispo
regal/ Cautus est uti inventis
q̄ua vti nouis experimentis/ Inse
quendo eni medicinā i corporibus
hominū p̄iculū iminet amicabiliter
Et in periculis terror ꝛ p̄belior
via ē tenendā/ Et p̄pt̄ h̄ ampli
ficante vero oīm opifice non
discedendo a via hac q̄r illa

fuit diuini ypo/ et ipe in l̄o
tiu testificat̄ dicens q̄ in his
vulneribus q̄ i capite scripsi e liber
integer ab ypo dictus oīa/ que oz
gerere in eis/ ꝛ nos cu hac
complementuꝰ ipsiū gnctabimus
Et etiā defendā a via Albucasis
halyabbatis et pauli Auic/ ymo
omnes eos interpretando ꝛ ꝯcordabo
toto posse cu h̄ q̄ euidenter appz
Tales eni debent esse deuiatores
medicoꝝ/ ut supra i ca° excu
tino fuit allegatū/ Nosco quā
plongare uba extimabor/ s̄z necesse
est q̄ ubi magis iminet periculū
cautius ꝛ longius ē agendū/ et
ut no oporteat i cura cuiuslibz
d̄ric oīa re simile/ p̄mitto gnās
documeta huic curatiōi nūtuā
nāra/ Primo/ s̄m p̄ vnā nobilius 1
est q̄ vl capitis maxie cum
fractura ossis inuītas sp̄alitates
h̄nt et diuas a vulnibus alioꝝ
mēbroꝝ cu p̄pt̄ p̄pinquitatē ꝛ
nobilitatē medulle cerebellar
tur cerebri q̄r p̄pt̄ eius frigiditatē cōta
no p̄t vniri neq̄ s̄uari cu liga
tura ut alia mēbra/ Secundū est 2
q̄ i vulneribus capitis precipue nobilibus
oz ut s̄uent̄ intencōnes quēs
dc̄e supra i s̄mōe cōi de flouma
de purgatōe/ ꝛ ventre/ saltē q̄
semel i die assellat p̄ se/ aut cu
suppositorio/ aut clistere aut cu
leni aliquo lenitiuo de dieta
q̄ sit magis tenuis/ Et de extractōe
infixoꝝ minus molesta/ ꝛ de
fluxu sanguinis q̄ restringat̄ ꝛ de
acciden̄ correctōne ꝛ p̄s̄uatōe
ut dc̄m fuit ꝛ dicet̄/ Tercium est 3
q̄ i vl capitis an oīa remoueant̄
capilli/ ꝛ radat̄ caput cū humec
tando cu aqua ꝛ oleo/ ut dicit
Bruno talit̄ ꝯcedo q̄ pilus
neq̄ aqua ꝛ oleū i vl no
ingrediat̄/ Na corpo h̄ec im
pediret ut supra fuit dictū
Et q̄ in pū ꝛ ma̍ ꝛ dolor
refrenet̄ ꝛ sup̄ ꝛ infra vl

ponendo albumine oui / Et post primam
alia fiat ut in primis locis dicetur
ad mundificandum et incarnandum / Et
in cauteriis sit in unguento cum unguento
de bolo aut cum oleo rosarum ut dolor
et distemperantia sedetur et apostema prohibeatur
4 Quartum quod caveatur a frigore quia ut
sepe audivi et vidi ab ipso frigidum inimicum
est nimis ossibus / et medullis et cum
hic aer offendit et alterat predicta
membra Et ideo consulebat Galienus
quod in yeme quando operabuntur ponantur
carbones incensi iuxta vos / et
clausis fenestris habeatur lumen can-
dele et quod post ligaturam cooperiatur caput
5 cum tota de pelle arietina / Quintum
quod si in eis est facta sanies remov-
eatur semel in yeme de die-
bus vero in estate et quod removeatur et
mundificetur cum cotone carpia atque
pannis mollibus suaviter et indo-
6 lorose fiat / Sextum quod desuper lichinia
frustum suave spongie apponatur
ut superfluum sugatur et recipiatur
sanies quod ad cerebrum non descendat
7 Septimum quod ligaturam convenientem ad-
aptet / Ligatura capitis ut qui vo-
lumus incarnare ligatura duorum
capitum fiat scilicet est feniciarna
tum sic fit quod habeatur benda plus unius
brachii aut longa lata minor digi-
torum / et volvatur toto preter quod duo
palmi cum quibus incipiatur super frontem
longitudinem tenendo versus aurem
oppositam vulneri / et alia parte
versus aurem vel aures tamen non
cooperiendo ducendo eam usque ad caput
alterius inde et ibi iuxta aurem circum-
volvatur stringendo et caput palmorum
ducatur versus inferius caput volucionis
ducatur supra versus caput reducen-
do ~~super caput Et toties~~ iterum per
partem posteriorem capitis usque caput
palmorum / et iterum ut prius eam cum
illa circumvoluendo et reducendo
super caput / Et toties illud

quod totum sit coopertum et bene ligatum
Deinde ligatur demum duo capita
sub mentone parisienses eam suunt
in medio frontis / Si autem volebam
solum tenere medicinas faciebam ligaturam
multorum capitum que fit in principio
primum modum habeatur magis pecia
linteoli longa tantum palmorum lata
duorum et mediam inequaliter late ad
latitudinem tantum digitorum / usque non
remaneat unus palmus in medio
/ et tunc unum de illis capitibus cum
alio stringendo supra capitis tentum
ligetur retro aliud vero cum alio
stringendo per collum ligetur apte ante-
oris submentone / Octavum documentum 8
est quod ad cautelam si aliquis spiritus
ossis evaporasset in vel cum vino ad-
ministre audacter si non fuit fe-
ille pulvis capitalis de pimpinella
bethonica gariofilata valeriana
osmunda et quantum de omnibus de pi-
losella / Nonum quod situetur et iace- 9
at vulneratus in principio super partem
inequalem minus quiescabit / Post vero si
facit saniem super locum vulneratum
ut sanies possit melius colari-
lari Et hec est primum documentorum
remediorum ad curam sedimentorum
dictarum.

De vulnere capitis facto per incisionem absque cranei fractura

/ si est sine
sine deperditione substantie sugatur / et
ligetur et ut alia vulnera curetur
et incarnetur / Si autem fuerit cum
deperditione substantie regeneretur caro
et cutis cicatrizetur cum suis lichi-
nis et pulveribus vulneribus et emplastris
et ut certum vel tractetur / Cum autem
sutura sit utilis non solum in talibus
simplicibus vulneribus capitis / sed in multis aliis
non parvis intelligere sed magnis
prestita quod illud est utile vulneribus
vel capitis quod facit permanere partes
distantes approximatas in idem
/ Et cum hic philosophus aeris alteratione

que est multum nociua sed sutura
est huiusmodi in 3o tegni et cap. per
totum quo et ista sunt intencio Auic.
in 4o dicens In fissuris in quibus non
est nisi scissura si est plumea sed
et quod est forcius loquitur que est cum
cranei fractura utrumque per processum
capituli Et notandum quod si est utrum
quod si talis fissura esset in sumitate
capitis non fuerit sed in lateribus
fuerit bene ut dicetur infra Et
hanc talem suturam concedit Guillelmus
de Saliceto Lanfrancus et henricus
Et intantum henricus concessit quod sibi
visum fuit quod Thedericus eam con-
cesserat qui contra Auicennam vna cum
apposicione olei ros. penitus negant
et male Item [illegible] Auicenna et
paulus concessit imbibere infundere
vel caput cum oleo ros. ad sedandum
dolorem [illegible] vel pingunt usque ad pel-
liculam duram coopertem craneum
et ad mollificandum ossa adherencia
ut leuius extrahant et ad [illegible]
acuitatem qui volumus panniculos
intinctos mundificatiue cum melle
non corporaliter valet quantum ad su-
turam quia ligatura incarnatiua in
capite est multum destina ut dicetur
Nec quantum ad oleum ros. quia licet
unctuosum [illegible] vel [illegible]
Richardus composita cum dol. et aliis
disposicionibus indicatibus ipsum rectificat
et emendat mediante eum semper
ubi 3 indicaciones adiuuantes

De vulnere capitis facto per
incisionem cum cranei fractura non
penetrante vulnus tale est aut est
paruum aut est magnum Si paruum quod
rimula vocatur multi eodem modo
curatur sicut precedens sine fractu-
ra cranei quia in tali vel pauca
generatur sanies et propter eius grossi-
tudinem per talem paruam fissuram desce-
dere non potest Si vero fuit magnum
aut est in lateribus capitis aut in
superiori parte Si fuit in lateribus

eciam eadem cura curatur ut primo
sumptum est nisi quod in inferiori parte tenta
ut si aliqua materia retinebatur
in illa fissura perforamine tente
valeat expurgari si in superiori
parte non fuerit sed fiet sibi cura
Bruni in 3o capitulo dicentis Simplices
igitur rupture usque ad diploam in
media et tabulis cranei per-
uenientes [illegible] raspatorium seu ru-
ginarum [illegible] indiget esse
eos et multos quidem quantitate non
equales aut magnitudine ut non
careat utilissimo [illegible] deinde de-
mandato secundum consuetudinem paciente
ossa vti quidem ampliori Secundo
per ipsum scindere Et deinde ita con-
sequenter aliis usque ad strictissimum
[illegible] aut vtendum in ipsa diploam
deinde si dolor aliud non requirit
curare specialis faciens cum festinancia
et usque in fine que vtique vocatur
cephalica de quibus in fine capituli
fiet sermo cum suis lichiniis et
desiccatoriis et aliis auxiliis
optimis Quare autem istud vel
non fuit quia exiens in medio capitis
non est potens expurgari per se
et nisi imbibet saniem cum li-
chiniis et aliis auxiliis desic-
caret possit retinere aliqua
materia in medio tabularum et ibi
putrefieri et putredine in ossibus
generare

De vulnere facto cum incisione
fractura cranei sine depressione
sed usque ad meliorem superficiem pe-
netrante Tale vulnus aut habet
squirlas aut non sed est planum
et equale Si habet squirlas ne
possent pungere duram matrem
squirlis et asperitatibus applanantur
et equantur cum lenticulari et aliis
instrumentis eodem modo curatur ut vnde
dicta Et hic est quod dicebat consequenter
Brunus vero que usque ad [illegible]
peruenit Si quidem fuit sola

Quare non potest fieri sutura vulneris in vertice
capitis existentis seu in medio

ruptura i scissura non cassatura
portatis roboris est vero. Et hec
quantum ad illa que sunt in bregmate
i in superiori parte. Multis vero qui
sunt in latere non multum curavit
de instrumentis nisi quod fierent
et attenta mundificaret. Et
hec in fine capituli innuit in
duobus exemplis. Vidi denique
quemdam bregmat quod ob fractu
quod vero est denique rotatur ob
temporum nisi stamini formes
inmissiones esse accidit usque ad
multum maximum huius scissura
quam nos omnino non tangentes
solum abscindentes ea que bre
gmatis erant curavimus hominem ut
adhuc vivat annis multis. Si vero
huius quod bregmatis relinqueremus
ita putrefiet utique cito quod suppo
erat miram angustiam pro sui fractura
et dat causa utriusque cure. Nam
si nullus expacientibus humor intus
fluet superfluum esse abscindere ob
modum quod in tempore quod e in latere
expacientibus humor non descendebat
et si descendebat in loco habili erat
ad expurgandum propter hoc non erat
necesse cum instrumentis abscindere. Si in
bregmate quod non erat in loco habili
ad expurgandum humores ymmo potius
ad retinendum pro tanto fuit necesse
ampliare cum lichiniis et aliis
auxiliis oportunis humorem prohibere
et quantum coherere et desiccare. In
alio vero exemplo eodem modo fecit quia
dubitavit quod moveret cerebrum. Et
cum hec quod per lata exeunt multe ex
plantationes in modo nobilium.

De vulnere eodem

cum depredicte spe
ossium. Si huiusmodi fractura est cum
squirulis pungentibus cum lenticulari
et aliis instrumentis applanabuntur
et postea supposita prima reunitione
in dormiret super quam dura pecia
panni delicati aut syndonis moll

infusa in melle et oleo ros. desuper
apponatur pannum aliqualiter ad candi-
dum plicatum ut ob et dura nimis impo-
nendo ut defendat quod suo motu
panniculi non ledat in mosse. Et de-
super lichinia delicata infusa salsi
primo cum eadem mixtura. Et supra
ipsam et ipsi ob pecia panni certa in-
fusa ut inhibeat quod quod sanies in-
ferius non descendat. Ulterius
ponebat pecia unius capilli et erat
triplex quod assistentes qui non erant
in sua reunitatione credebant quod
ibidem loco ossis deperditi remaneret.
Et desuper in vel carnis ponatur aliis
lichinium sicci vel pecia spongie ut
imbibant saniem. Et desuper emplastrum
capitale perforatum ut non includat
saniem et ultimo stupatis balneatis
in vino calido et expressatis et una
sita et ligetur ita delicate quod li-
gatura retineat et non comprimat
… Et quando erit bene mundificatum remo-
veatur pannus primus et ponatur pul-
vis capitalis et continuetur ad incarnandum.
Et ultimo quando erit incarnatum cum
pulvere cicatrizativo claudatur et con-
solidetur. Et in ista operatione satis
laudo henricum.

De vulnere cum contusione

absque fractura cra-
nei. Et exemplum quod innuit quod materia
referre a principio cum eo venim
… Et si vis ad-
ditionem de albumine ovi. Et si vis ad
mitigationem dare oleum ros. quod mitigat …
bonum est. Post vero resolvatur …
cum vino salato et melle aut
aliquo de ductis in capitulo de contusione
in proprio capitulo et faciat saniem
materie et aperiatur ut alie excitu

De vulnere cum contusione et parva fractura cranei. Et

exemplum est quod si fractura est parva
quod curetur ut prefata contusio eo quod
non faciendo mentionem de dura quod
vocavit solidi corporis quod percusserunt
tacendo causam de cura voluit affir-
mare quod curaret ut alia
tota cura stat quod talis resolvatur

ut sanie saltim notabile non
faciat. Amicus vero in 2° canonis
de scissa a percussione et regimine
eius cum accidit commotio cerebri dicit
quod oportet ut sit tota tua intentio
in hoc casu ut dolorem sedes quantum
potes et eloges materiam a loco
leso ut non aposteme‹tur›. Et hoc cum
evacuatione et attractione ad con-
trarium cum flomia et clisteribus a
cutis et pilulis cochijs et cum emplastro
locus in principio cum eo quod confortat
sicut sunt emplastra que fiunt ex aqua
mirti et salice virge pastoris ut
exolicis miscendo et liliaceo et
rosaceo. Et pulvis rosarum balaustiarum
cipressi calami aromatici leniant ca-
momille melloti boli armenici alumis
mirre olibanum atque citoniis confectis
cum vino et due in potu succaldum cum
aqua aut melle ipsi enim cum eo
liberantur ut dicit. Et cum egreditur
propter percussionem sanguis ex cerebro oportet
ut paciente potes cum terebellis
galliarum assatis cum aqua coquinate.
Et Thedericus ad hoc facit emplastrum
cum baccis lauri cimino amiso sale
mastice thure atque cribratis fur-
furis tortis cum vino quod in platea
in fine. Et in ista fractura potest
prout admisceri convenit quia tamen
prout ipse aut cum medico ampliori
adiuta non potest eas rectificare

De concussione cum fractura

magna si fractura est magna necesse
eius esse ad cyrurgiam et dilatam
fracturam quia probavit G. in 6°
et Amicus in 2° per tres rationes. Illud
oportet fieri per capturam quod non potest fieri
per ligaturam sed prohibito ascessu et
descensu materiei que est principalis
intentio in omnibus fracturis tam
quassatis non potest fieri in capite per
ligaturam quia receptum est propter formam
ut ibidem deducitur 9° p. quod minus videre
in esse et est et id quod magis
sed minus videre quia in brachiis et
aliis ossibus est necessum aperire

et extrahere ... que in capite
et tunc necesse aliquotiens quod plus
necessum in capite propter cerebrum.
Amplius si esset aliqua excusatio
hoc esset per medicamina sed ille non va-
lent sine ligatura ut dicit et est
ubi non valet. Necessum est in marginibus
concussionibus denudare et dilatare
aliquam partem fracture ut possimus
abstergere et lavare cum ruginis partes
non audiatur ergo verba illorum the-
dericorum et Jammesini qui se
iactant omnem fracturam capitis
curasse pigmentis et potionibus
absque cyrurgia et elevatione
ossium curare quia licet de pluribus
ut dixisset possibile de maioribus
tamen numquam vidi neque vero consiliatoribus
valet quod fortes medicine elevare
et extrahere prout assumendis. Nam
tales suscipere sunt propter enim minimam
fortitudinem specialis indispositam
quod ut plurimum sunt contra ista. Ut
si enim Amicus dicit divinus possunt
adducere aquam. Et illorum henricus
quod ipsi prout curare omnia vul-
nera absque nota li sanie quod in magis
concussionibus oportet saniem notabilem
advenire capitulo in ... Neque quod al-
legant de non potentia hoc enim de
prima intelligitur in materia que in
magis oportet conveniunt aperire ut in
empima sub est costa sicut inferius
dicetur. Et magis miror quidam
quod volunt contra dicere non valet potio
corporis credebam quod plus valeret
potio eo quod volunt de fluxu et dolore
capitis est securatum neque durum
quod esset sanies. Si potio non valet
credo quod faciunt ut de malo
nauta dicitur 9° capitulo qui propter ne-
gligenciam perdens navem. Deinde
dans tabulam cuilibet navigantium
ut per eam si possit adipiscatur sa-
lutem. Necesse igitur eius est ad cy-
rurgiam craney fracturarum

pul[vis] ... ros[arum]

Nunc G. sub quodam epylogo i
ya cap. sic ponit. Si vero cum quas-
satione aliqua sit magis fiat
abscinde, oportet quod quassatum est vel
per terebella in circuitu primum perfo-
rando. Deinde ita vertendo ab spa-
foriis vel per cortellos maiores apud
illum quia breues sermones in practica
non sufficiant coniectando epilogum
G. faciam duo primo premittam octo do-
cumenta valde utilia ad operacionem ista
pa va Deinde ponam operacionem concordatam
per G. haly. paulum et Auic. primum
1 documentum est quod non exteriora opo-
rtet eo quo virtus est debilis quia
G. secundum in 2o Amphorismorum ubi est in-
2 digestiua non oportet laborare. Secundum
quod ante omnia premittatur et prestetur
de paruo ut hic cautet sermones
3 solidatiuum in capite Auic. Tercium ut
in operatione fugiat commissuras inquantum
poterit. Auic. eandem decetur
et lesione dure matris ut in ana-
4 thomia fuit dictum. Quartum quod cu-
ticat de plenilunio quia in eo cerebrum
augmentatur et ad crancium appropinquat
5 in 3o decretatur diebus. Quintum quod
dilatacio fiat in loco decliuiori quia
talis est aptior ad expurgacionem
6 cap. 13. Sextum quod in dilatacione non
consequatur finis fissurarum sufficit
7 eam secundum G. auferre tantum de osse
quod sanies possit expurgari. Septimum
quod si os quod debet extrahi repugnet
extraccioni quod cum oleo rosarum infundatur
8 ad hoc quod talis mollificetur quod mi-
doloris sit extraccio. Octauum quod ciru-
rgicus potius expediat se de operacione
maxime in compressione et punctione
puncturarum quia ad ista citissime con-
sequitur apostema et accidentia mala nec
in extensa materia de spiritibus
speciebus restat dies septima nec
in yeme decima quia plus suspicatur
in panniculo esse facta talis impressio
quam operacio non valet. Consequenter
operacionem concordatam inuenio in 3o

Qualiter inquit fit hec curacio
nos dicemus in hoc illud quod exprimunt
primum inquiunt oportet ut radatur in
primis caput volutatum et fiat in
eo due fissure secantes se secundum
figuram crucis aut secundum figuram quasi-
de. A. ut dicit Lanfrancus. Et oportet quod
una carum sit secantis percucionis
Deinde oportet ut excorient anguli
et discooperiatur os totum quassatum
in quo debet fieri concauacio. Et si accidit
inde fluxus sanguinis oportet ut impleatur
vulnus cum pannis infusis in aqua
et aceto vel cum albumine oui. Et si non
accidit fluxus impleatur panno sicco
tenui. Deinde pone super ipsum
pulluillum in vino et oleo infusum.
Et administra ligamentum quod conueniat
ad illud ita ut cum fuerit mane
si non accidit aliquis exacutus
malus tunc incipias cauare os
secundum. Et illud est quando oportet ut
tu facias sedere infirmum secundum
quod conuenit. Deinde oppila aures eius
cum lana vel coto ut non ledatur
ex voce percussionis et solue li-
gamentum vel caute pannum ex
eo et abstrahe ipsum. Deinde precipe
duobus ministris ut teneant cum
pannis subtilibus angulos ex
pannis coriatos vel si pungitur cum filo
potest fieri unguis. Et tunc si os
fuerit debile et parum se teneat
separa ipsum cum incisoriis et
lenticulari et si est necesse percute
cum malleo fiat cum facilitate.
Si autem os fuerit forte oportet ut
perforetur cum terebris foraminibus
multis unum prope aliud ad quantitatem
caste secundum quod volumus expellere de
osse. Postea cum incisoriis separa-
rando unum foramen ad aliud
foramen quousque os fuerit separatum.
Et tunc ipsum cum eleuatorio ele-
ua et ipsum cum digitis vel pincis
tenaculis extrahe. Post vero cum

lenticulare et malleo omnes simulatas
et asperitates applana / et vulnus carnis
et ossis curentur sicut ut dictum
de fractura cum ossis deperditione.

Si apostema acciderit

¶ De correctione accidentium. Si occurrerit
apostema quod ut plurimum evenit propter
compressionem et puncturam ossium / et
cerebri et ligamentorum aut propter
frigus aut propter malum regimen
tunc festina ad elevationem et separationem
causarum / et subtrahe materiam cum floribus
et aliis evacuationibus et mitiga lo-
cum oleo rosaceo calido aut cum aqua
decoctionis altee fenugreci seminis lini
camomille et siliqua et emplastris
de malvis quod hic multum laudatur. ¶ Si

Si autem nigredo

autem nigredo accidit in marginibus ex
nimia medicatione abstergatur et mundificetur
cum melle et oleo rosaceo quod si accidit
ex corpore et proveniat ad oculum cum
signis aliis malis tunc oportet ut
dicamus quod non confidas de salute in-
firmi / ¶ Nam illa nigredo signat
secundum quod dicit paulus caloris naturalis
destructionem de carne superflua
et aliis accidentibus dictum est in simplice

Medicine capitales

commune. ¶ De medicinis capitalibus
Medicine capitales vel capitis
imprimis quousque ab apostemate fuerit se-
curus debent esse mitigative qualis
est mixtura trium partium olei rosacei
et una mellis / ¶ Alkethi senex vi-
tarum oximel apponebat / ¶ Et si
dolor non infestabat ad melius
mundificandum debent esse tres partes
mellis una olei rosacei Postquam
autem fuerit securus ab apostemate dicte
medicine desiccativa sine mordicatione

Pulvis capitalis

qualis est pulvis capitalis quem fit
secundum Ro. de yreos illirica orobi
farina manna que est thus minutum
aristologia et cortice radicis pomi
¶ Brunus non addit mirram sar-
cocollam et san. drac. lanfrancus
vero et Bruno [illegible] et micis
cypressi / ¶ Emplastrum capitale de betho-

Emplastrum capitale

nica quod ponitur desuper Henricus
sic fit Recipe succi bethonice succi
plantaginis succi apii colatorum
ana libra i resine terebentine ana

quartam i terebentine libram coquitur parum
usque ad succorum consumptionem ultimo addatur
terebentina / ¶ Fiat emplastrum de centau-
rea quo ego in vulnere capitis in vulnere
libenter utor sic fit / ¶ Recipe centau-
ree minoris manipulos vi temperentur per
unam noctem in vino albo deinde
coquantur ad consumptionem medietatis deinde
colentur et colatura bulliat usque
ad spissitudinem mellis de quo recipias
℥ iii lactis mulieris ℥ ii cere
libra i terebentine quartam i resine
quartam semis thuris mastice gumi arabici
ana ℥ i fiat emplastrum predicto ad
vulnera que in capite dicta et ipsius cali-
ditatem. ¶ De instrumentis

De instrumentis quibus fit et sunt

ad quibus fit operatio instrumenta capitalia
sunt sex et debent esse de qualibet
forma tria maius minus et medium. ¶ Pri- 1
mum terebra / que sunt ad faciendum
foramina pro ossis elevatione et sunt
duorum modorum quedam fiunt ad
modum terebelli cum quadam circumvo-
lutione eminente parum supra ea
que in terebello acuta extremitate
ut perforando non cadat super duram
matrem ut hec parisiensis ut ademi-
tandum in ultra foramina / que debent esse
secundum spissitudinem ossis loco illius
eminentie sunt trepana forata
super acuitatem / et ad unam cavillam
invitando perforamina adaptatur ea
ad spissitudinem ossis ut hic. ¶ Alia non
eos faciunt ad modum lancee quorum
pars acuta parum meatur et lata parum
ut cum voluntate manus non cadit
ut hic. ¶ Secundo sunt separatoria ad 2
separandum de uno foramine ad aliud
et sunt duorum formarum vera gal-
licana ut hic. ¶ Curva bolonensis
ut et de cuius cauda potest fieri
elevatorium. ¶ Tertio sunt elevatoria 3
ad elevandum os trepanatum ut hic
et separatum ut hic / ¶ Quarto sunt rugina 4
ad ampliandum scissuras et fiunt ad
modum rugine fusariorum ut
hic. ¶ Quinto sunt lenticulare et est
nisi multum laudatum a Bruno quod
applanat et separat asperitates

separandis cum separatione ipsius emine-
cum lenticulare quod habetur in capitulo et
est in forma scalpelli cum lenticula
in acuitate sua ut hic. Sexto est
malleum ad percutiendum retro len-
ticulare et debet esse de plumbo ut
in parva quantitate magis pondet et
sentit ... obscure. Capitulum 2m

De vulneribus faciei et partium eius

Vulnera faciei volo inten-
ciones communes quantum ad
eius totalitatem inde habent
proprium nisi quod quia est membrum decoris
et honoris ita caute tractetur quod
uniones et cicatrices non fiant
turpes. Et id ubi possibile fuerit fiet
cum pectis pannorum ut dictum est
fiat. Ubi autem non erit possibile et
sunt partes carnose fixe non mobiles
sufficienter suatur cum filo super se-
paratas partium. Ubi vero sunt partes
mobiles suatur cum acubus involutis
remanentibus in loco. Si autem partes sunt
sicca suatur sutura pelliparii et
ubi erit possibile ligare ligatura
incarnative fiat. Albucasis de naribus
et labia dicit quod sagittata et recta
aut renovata cum scarpello aut
rasorio sive precipit sutura que dicitur
inseritiva unde quia facias quodammodo
participat in rotunditate et sic a spica (?)
et deficiat ab illa ligata et cum hoc
acubitus eam velavit intentum est me-
diare approximando melius quod erit possibile
ad incarnationem. Et propter hoc est consilium
omnium operancium quod vulnerati in facie
habeant in capite coffiam seu capel-
linam de panno lineo forte bene
et firmiter ligatam in capite in qua
omnes ligature consuantur. Et est
notandum quod facies est plurimarum parvarum
particularum quarum loco stupatarum ponatur
aliquid panni duplicati vel triplicati
ut melius applicetur et levius re-
moveatur. Capitulum autem ad suas parti-
culas habet ... De vulneribus oculorum
Vulnera oculorum sunt timorosa
propter ipsum visum et propter eorum propin-

quitatem ad cerebrum. Primo vidi mul-
tociens quod etiam attrestatur. Deve-
nientibus propter vulnera contusiones
oculi secundum opinionem maiorum op-
ticorum et cathararctus quod ergo
dicam quod fuit in fronte oculi tamen
est quod si effundatur humores se-
destruitur oculi et visus atque. Et
sicut Ga. in 2o de ingenio vidit illud
pupillam punctam graphio et eque consu-
mi sunt consertum ... humectatis
curatum hoc fuit de raro contingentibus.
Et potuit esse secundum naturam non
obstante quod ubi moyses quod de-
videndi ... Sed quod fuerit de maioribus
ipsius partes eius formative in
principis tanti regnantes ut videtur.
Cura est secundum iohannem prohibere
materiam ne fluat ad oculum. Et si
sanguis non exeunt collirizetur cum
tuthia et modica camphora.
Si autem sanguis exeunt cum secedit
cure quod ad hoc multa habet virtute
et pone super oculum album ovi
et ligetur cum vestica firmiter. De-
venientibus in hoc casu sume
laudat commune duorum recentium
agitatam et ductam in mortario in
forma unguenti et vocat hanc me-
dicinam virtute a deo datam. Si at-
tingit aliquid intus in oculo et velit et
dolet et offendat eum. Quod si est
vel fumus pulvis capillus aut
palea eius sive arista precipit
illius distillare in oculos lac mu-
lieris vel aquam dulcem pluries quod
mundificat eum et extrahit omne
quod in eo cadit et si non cadit
revulsa palpebra et si videas hoc involue
stilum aut digitum cum panno suavi
lineo et absterge illud. Et si in-
ventus se tendat cum pincecta reliquis
removeatur et distilla in oculo
lac eius. Ad tarsum et sanguinem
qui infra oculos veniunt propter
vulnera et percussiones laudat ...
instillationem lactis puelle et al-
buminis ovi et sanguinis columbe cum

Cura

Quod cadit in oculo

Lac mulieris

Non de san. in oculis

Lac puelle et albumine et sanguinis columbe

qui sub ala. Et emplastre oculum cum
medulla panis in vino infusa est
optimum. Et si non dissolvatur distilla
in oculo aquam aneos et salgeme et fomenta oculum cum aqua
decoctionis ordei et ysopi sicci. Et si
non recedit accipe aquam claram
in qua steterit arsenicum cum pluviali
et proice in oculo. Et exitus que
proficiant cuius est sief. (Cathartici sief) Rx
sedechnig abluti ʒ iij ceruse usti
ij coralli margaritarum non perforatarum ana ʒ ß gummi arabici dragaganti ana ʒ ij et ß piperis ℥ pipiris ceruse lote ʒ i arsenici
cum sanguine draconis croci carabe ana ʒ
sin fiant sief cum sanguine galliarum
et utatur cum lacte puelle. De vulneribus
palpebrarum (De vulneribus palpebrarum) precipitur quod suatur
cum acubus curvatis et si fiet sutura
cum cavillis propter motum palpebrarum
magis est tuta specialiter quando cartilago
est incisa causa eius cartillagino
est quod difficiliter unitur. Et post cum pulveribus
et pannis bene sustinentibus artificialiter
et ingeniose ligetur. De vulneribus
nasi. (De vulneribus nasi) Nasus quandoque vulneratur quandoque
frangitur quandoque attritus conquassatur.
Hic autem proprie agitur de vulnere cum inciso
quia plures accidunt quam reliqua. Contra
ea coloris dicetur et de aliis ut de
capite sunt dicta. Nasus quandoque abscinditur ex toto quandoque non sed adheret
et tenet se cum carne labiorum. Si
nasus ex toto ceciderit amplius
non potest reuniri. Contra eum (Ita) Torgamatis est ibi post in 3o tegni. Et
causa in iudiciis universalibus sunt dicta
domini dicunt garrulatores. Si autem
ex toto non fuit incisus si sanguinotum est ac si non quod scarificando
renovetur labium suatur caute et
decenter eo modo quod dictum est superius
de sutura cum filo faciendo tot puncta
quot erunt necessaria. Et si acus recte ad
situm non pervenit bene adaptare ca
lefaciendo eam cum igne curvetur.
Et imponantur in naribus due tente
rotunde de stupis aut cannulate
de pennis anseris ut aer et sanies
sine lesione possit spirare. Et imponantur
pulveres et applicentur plumaceoli
de panno decenter facti vino in quolibet
late et aliud super quod comprehendat
totum vulnus in superma platone
cum albumine ovi. Deinde malus cum
vino albo calido. Et quando erit nasus
curetur cum emplastro vel unguento mor
natino et consolidativo et ligetur ingeniose. (De ligatura) De ligatura nasi. De
ligatura istius particule multe
altercationes sunt. Albucasis enim et Rogerius
eam defendere videntur. Lanfrancus
et Thedericus non fuerit sibi credere.
Henricus precipit ligare cum duabus
ligaturis una subtus nasum ad
sustinendum et alia super nasum
ad tenendum medicamina. (Rogerius)
et Guillelmus ligat cum una binda
incisa in medio per unde nasus posset
transire ad modum capistri. Henricus
totum hoc reprobat. Immo dicit quod melius
staret sine ligatura quia si nimia
est strictior nasum deformabit
si laxior parum proficiet et utrique
in sompno potius nocte ex compressione
et depositione et motu inordinato. Inclusus
in casu concedit quod ligetur subtus
et non desuper. Ergo tamen adhuc altercatorum parum curo quia ut dixi in fa
cie non potest dari certa regula de ligatura incurtatia quia quilibet faciat
secundum quod proprium ingenium melius invenire poterit. Dictaverat quod in capite
sit bona coffa aut capellina in
qua suantur ligature et super suendo
et ponendo sutis de stupis et ydoneis
sustentamentis ut precipit Thedericus
meliori modo quo erit possibile
adaptetur ut teneat partes approximatas et medicina applicatam
sufficienter. Si autem nasus esset infractus
et alteratus consulit Henricus quod
calliditate naturali pullorum cum cale
fiat quod rarificetur. Si autem non potest
rectificari removeatur et tamen
quo potius diffamat pulli et loca
curetur et cicatrizetur. Et scripta

curatio per tres aut quatuor dies. alie
vero bis in die removeantur. Et nasi
infra xviij dies sanatur quod restauretur.
In fractura addetur quod cum intromissi-
one digitorum vel alicuius bacilli abinter
nasus sustentetur. Et ab extra cum
manu altera equetur et postea intra
mittantur tente convenientes et nasus
et desuper plumaceoli in pannis infusi
cum albumine ovi. Et postea cum dyaglone
in quo farina volatilis et pulveris rubei
cum oleo rosarum fiunt malaxata et
caute sustineatur et ligetur. Et quando
cum fractura fuit attricio curetur
ut alie contusiones. Si autem est
cartillaginis separatio glutinetur. De
vulnere aurium et labiorum nichil
hic proprium sanatur et ligentur et
meliori modo quo est possibile ut
alia membra carnosa curentur.

Capitulum tertium de vulnere colli et dorsi [illegible]

Vulnera colli et [illegible]
quedam fiunt in sola carne
quedam vero in ossibus spon-
dilium quedam in ligamentis lacertis
quedam vero in nervis organicis gule
in vijs ciborum et hanelitus propter quod
ulterius intentiones cotes hic propria
ligatura et alique propria pronostica
et pauca curativa. Ligatura
colli incarnativa fit cum benda
longa duorum capitum ponendo me-
dium bende ab opposita parte vul-
nerando collum et ea ducendo super cete-
ra vulnus et prope ea faciendo transire
per subassellas reducatur ad collum
cum revoluendo et ibi suendo et si
cum capellinum in capite suta cum ca
ut eam manum teneat quod non descen-
dat. Ligatura medicaminum retentiva
precipit Rogerius facere ita quod sit
ligata ab utraque parte et duo bra-
chia superiora transeundo supra aures
ligetur in fronte. Alia duo inferio-
ra transeundo subassellas ligetur in
pectore. Alia vero duo media ligetur
per medium colli pronosticando. Pro-
nosticatur autem et indicatur de vulnere
colli per Rogerium quod si nervus pe-

netrant? corda incidantur in collo verum? et ut
decet collum liberum habeat motum
Simpliciter dico quod si nervus vulneratur
usque exeat nucha mortale et
incurabile indicatur. Nam passiones
nuche similes sunt passionibus ce-
rebri ut 12 de utilitate in anathomia
fuit allegatum. Si autem non perveniat
ad medullam licet sit curabile timen-
dum est propter lesionem nervorum orien-
dum ab illa parte nuche et nocumentum spiritus
et motus membrorum ad que deleguntur
nervi ut infra de fractura spondilium
dicetur. Propterea vulnera que penetrant
ad nervos reversivos perpetuam faciant
raucedinem. Et si contingat ad quen-
dam qui transit iuxta aures de-
quod inguina contrahabit homo de incisione
cuiusdam vene spermatice et triphea
ut supra in anathomia fuit allegatum.
Postea vulnera venarum et arteriarum
et grossarum sunt periculosa quia propter
emorragiam corporum cito exalatur
spiritus et vita. Simpliciter dicendo quod vulnera
meri et trachee arterie sunt periculosa
quia hic fiunt humane vite immediate instrumentum
et cum hic sunt difficilis consolidationis
quia sunt transitus aeris et cibi. Curatio
autem vero generaliter ad vulnera carnis in collo
hic proprium sanantur et cum pulvere et vino
et alijs auxilijs curentur. Cruentum
ad nervos et ad cordas etiam sanantur
superfundendo cum oleo vini et exemplo
curentur. Cruentum ad venas et ar-
terias grossas sanantur et cum pul-
vere et pilis leporis cum albumine ovi con-
stricte et plastrentur. Et si hoc non valet
excoriantur capita venarum et ligentur
ut superius de fluxu sanguinis fuit dictum.
Cruentum ad vias aeris sanatur
et cum pulvere et alijs auxilijs aliquando
tractentur. Alibi incid. dyagyrum aut
dyasinphitum ad lambendum infimis
tribuatur. Cruentum ad mericha consuatur
vel cum oleo rosarum calido et desuper
ponatur in principio vitellum usque quo
dolor fuit sedatus. Postquam autem
fecit saniem mundificetur et carnem
cum isto [illegible] et Lanfranchi
[illegible] rosarum colati 3 iiij

Passiones nuche similes sunt passionibus cerebri

De vulnere venarum et arteriarum grossarum sunt periculosa

Vulnera meri et trachee arterie sunt periculosa

Curatio quo ad vulnera carnis quo ad nervos

Cruentum ad venas et arterias

Vulnera vie aeris et cibi

Simpliciter mundificativum et incarnativum

farine orobi cribelle ℥ iij cere
resine an ℥ ij thuris mastic
an ℥ i fiat emplm Cam xiij

De vul homoplatis et brachiorum

Vulnera istorum membrorum nichil
habent proprium nisi pronosticacionem
et ligaturam et situacionem
et sunt quedam in carne quedam in ossibus

Pronosticacio vlnd susp(ecta)

Pronosticacio indicatur quod vul
articulacionum propter nervos qui descen-
dunt ad brachia sunt suspecta de
dolore et amissione sensus et motus
brachiorum / Preterea vul plicature

Plicatura cubiti

cubiti sunt timorosa propter venas
grossas que magna faciunt emor-
ragia / Amplius vul cubiti et iun-

cubiti et iuncturarum

cturarum sunt suspecta ad dolorem
et apostemacionem et induracionem seu parti-
cularem spasmacionem propter multitudinem
ossium et ligamentorum / et propter loci
situacionem quia in basso non enim complete
possunt mundificari et ita inclusa
remanet / et induratur et perditur motus
iuncture de vul ad duos vel tres
digitos propter iuncturam induratam sunt
suspecta ¶ Curacio Cura eorum

Cura

istorum parum differt a communi cura dicta
nisi quod situacio vul humeri indiget
forti ligatura et propter cavitatem propter ma-
gnitudinem et pondus brachii ¶ Li-

Ligatura humeri

gatura humeri et ligatura
incarnativa fit cum binda duorum
capitum / Et ponendo speram de stupis
sub assella magnam per medium bin-
de ibidem et ascendendo binda super
humerum volvendo secundum curvaturam super
vulnus ligetur aut suatur pars altera
assella et tociens sic revolvatur
quod sufficiat / Cum autem est ad tene-
dum medicinam fit ad modum unius
manice cum duabus vittis ligando
in alta sub assella / Et in vul brachiorum
oportet quod brachium cum mandili teneatur
in pectore suspensum ad collum pre-
terea in vul cubiti in illo enim oportet
quod brachium situetur secundum rectum ut
non disrumpatur vul ligature et sus-
tentamenta digitorum et tocius manus
fiant secundum ingeniosum arbitrium

operantis ¶ De mollificacione duricierum
que remanet post curam vul mem-
brorum istorum dictum est in cura scrofu-
larum ut dicetur inferius infra Cam quintam
¶ De vul tho- De vul thoracis
racis intra- et pen eius
D
rium est mirabile ita parum
de ipsis mansisse quantum ad membra con-
tenta in eis inveniuntur tractatum a G.
neque ab halyabbate neque Avicenna
Quantum autem ad contenta multa
invenitur. Alios autem quos post istos
invenimus tractasse de ipsis satis invenimus
discordes / Rogerius Rolandus
Jamerius Brunus Willhelmus et Lan-
francus videntur velle saltim
in penetrativis quod nullo modo sugatur
neque retineatur sanies in profundo eius
sed quod teneatur aperta cum lichiniis
vel tentis et mundificentur cum
cum unguentis et emplastris et lava-
mentis attractivis / Et fundant se
quia si materia retineretur intus reverteret
ad cor et ad alias particulas et in-
ficeret infirmum / Thedericus vero
et Henricus volunt quod omnino clau-
dantur et nullo modo ponantur tente sed
sanantur sicut alie / Et adquod
confortandum nam dicitur pigmentum
tum pul qui in vul capitis dantur
convenit et fundat se quia nisi citissime
clauderentur calor vitalis perderetur
vel exalaret / et frigiditas aeris
confundens ipum submitteret / Nos
vero excusando G. et suos sequaces
concordando discordes in hac cura
quantum est de parti dicemus illud quod
evidenter apparet a sola vel incipientes
Vul thoracis alia a parte anteriori
alia ab aliis partibus quedam sunt concava
et non penetrancia / quedam vero sunt
penetrancia intra spacia situate et
que penetrant / quedam sunt simplicia
absque vulneracione membrorum contentorum
quedam membra contenta ut cor pul-
mo dyafragma sunt vulnerata / Et se-
cundum quedam parum sanie eiciunt in spacio
interiori quedam multam / et sunt due
a quibus sumitur in talibus vul.

Cause

indicationes curative ¶ Cause dictorum vulnerum quia dictum est in similibus capitulis sunt omnia que apta nata sunt perforare et incidere ut sagitte telum et ensis

Signa et indicia vulneris penetrantis intus

¶ Signa et indicia Signum quod vulnus thoracis penetrat est hanelitus per vulnus emissio maxime cum os et nares infirmi clauduntur quod per candelam incensam aut per lanam seu totum carpiatum positum super vulnus demonstratur. Non enim quod intromissio est ita secura proba

Signa cordis vulnerati

¶ Signa cordis vulnerati sunt sanguinis exitus nigredo extremorum frigiditas sudoris corporalis et syncopis in extrema et locus sub mamilla sinistra

Signa vulneris pulmonis

¶ Signa vulneris pulmonis sunt quod sanguis qui exit est rubicundus et spumosus et eger calefit et tussit et pallescit et locus est circa latera. Illud autem quod dicit de excreendo multum et absque dolore intelligitur post ruptam venam

Signa dyafragmatis vulnerati

¶ Signa dyafragmatis vulnerati sunt pressus et magnus hanelitus tussis sonans et dolorosa alienacio sputum lividum sitis et cibi fastidium cum continuatione rigor fugitivus et locus iuxta falsas costas

Signa quod sanguis descendit intus et corrumpitur et saniatur

¶ Signa quod sanguis descendit infra et corrumpitur et saniatur iuxta illud sexti amphorismorum Si ad ipsum ventrem sanguis effunditur preter naturam necesse est putrefieri. Sunt iniqua sunt gravitas et pondus laterum inferius super falsas costas et sputum putridum cum tussi multa et incipit febris. Et cum hiis addit Iamericus quod hanelitus qui exit per os et per vulnus fetet intollerabiliter et patiens qui vomit sanguinem coagulatum et putrefactum educit infectum indicatur. Differentia vulneris quod illud quod penetrat a parte dorsi scilicet periculosiora quam a parte anteriori propter venas et arterias et nervos et nucham et tracheam et ligamentum cordis que iacet a parte illa. Et cum hec lesio multeque non provida complicatur indicatur differentia vulneris et cetera quod que non penetrat non habent periculum. Alia indicia et cause certas querantur in sermone communi

Cura

¶ Cura mamilla vel thoracis que non penetrat ultra intenciones communes dictas nichil addit proprium nisi ligatura

De ligatura

¶ De ligatura pectoris que quandoque necessaria sit cum binda longa lata incipiendo a parte opposita vulneris ducendo revolvendo duo capita super vulnus et iterum et deinde ducendo revolvendo totiens quod sufficiat et capita binde in parte anteriori longe a vulnere suantur. Et ut dicit Henricus annectetur fascicle una que transeat super humeros et alia sub coxis. Retentiva medicaminum facit. Rogerius cum binda lata perforata in uno capite et in alio incisa ita quod faciat mitre humerorum perforamine deinde circumvolvendo thoracem redeat ad humerum ubi incepit et cum brachiis binde incisis ligetur in illo humero. Et si possit fieri ut dicit sine incisione volvendo thoracem levius

ligatura per apertionibus sub assellis fit

est ligatio per apertionibus sub assellis fit cum binda incisa ab utraque parte et una pars ligatur volvendo pectus sub altera assella et alia transeundo super humeros secundum crucem reducitur per partem anteriorem et posterius ad alteram assellam et ibi ligatur

Cura vulneris penetrantis ubi membrum intrinsecum non est lesum

¶ In cura vulneris penetrantis si constat per signa dicta quod aliquod membrum intrinsecum non fuit lesum neque quod aliqua materia intus descenderit sine tenta cum emplastris unguentis incarnativis et stipativis balneatur in vino et ligatura et remanent tamen tarda ut alia curatur. Et propter hoc [illegible] et alii sequentes [illegible] qui nulla habebant cum parte ab aliis non fecerunt mentionem specialem. Et quia in talibus vulnus non debeat poni tenta neque ipsa tenere aperta orificium quia tenta ponitur ubi intentio est aliquam materiam congregatam expellere per vulnus

Inpenetratibus ubi incidi sit lesa

Dyaprimaticon i dyacodion q e dyaspuer

Sz in talibus suppositis esse nulla
go i vanum tentatur ponectur / Et sup-
posito q esset aliqua i parva tam
quantitate nam ea resolvit z evacu-
at nc de regione dubitet quia
forti nec nichil e impossibile Vro som
fiat tussire magis p parvulos
sz p medium ossis ut dt G vij
Amphorismorum z si tu vis ea innate
ad tua pone facere potes / Et cu
pone tenere precedent noctu
q dicunt de debilitate zacri alta
cione q nocumenta reputant ma
gna Avenzoar de syminacia
qu incidit vinula i tractatu x°
In penetratibus vero in quibus
membra incidenda sunt volnata s
ma nulla descendit cor° cu-
rant ab ext ut dictu e sz ab
intra oz q dentur ad lambend
medicine viscose z glutinose
et hc est q dicebatur T capere
Dietae igitur oz temperate omnimode
p appositum decursu facta ut ea
que bibuntur p aqua z vinum sb
tile / Sunt aut z horum aptissima
que dyaprimaticon dicuntur z co-
suetum nobis q adthoracis con-
fortatorum semp veniunt q p cassia
p dyaprimaticon vide intellige
Avicenna dyacodion q e dyaspuer
vel dyagyum a dyasimphicu p
cassia eo q ponit ab ext ut
essent embrocacionis cu vino a
cunjla desiccatia quale e oleu
ross z malum i[n]staret / In ye-
me aut nardum et emplm
q fit de taleiton q dt ipso cu
thegenorum credo q sit dyapalma
xiij z ix° tercet loq de vlcribus
intrinsecis capitulo ultimo / Cibus
aut i omnibus intrinsecis perticul
indicatus est elige quod assue-
tissima alal cibaria / et fracta
fuge vero radicem q contraria ut
experimente enim z cathmina pon-
salicos q e thucia / z litargiru
et terusa z silia q dictum est
in 3° de q i bis z syrum farcorum

Tres

q ista licet consolidet membrum ex-
ternum Nichilominus irritat z aperit
internum / Elige vero cibaria siquidem
incisaverit ducet vel glutinare vo-
lumus que sunt austera z viscosa
z inmordacia velut sunt ypoquisti-
dos balanstia galla psidia terra
sigillata sumac ross z acassia
dare aut oz ea p aliquam septicam
decoctione malorum citoniorum vel
rubi exfumitatu vel matu vel
mirti vel aliqud austerum vinorum
dentuleat q no sit tre florius
Ad huc aut dragagun z comea
que e gumma arabica admisce-
da / Si vero expurgare volumus
abstergencia debemus medicina ad
h enim optimum e mel coctum / Et
generaliter cu omnibus talibus medicis
admiscendum e mel reddicionis
eum corpori organum exit mel / Re
velut vehiculum attelacionis cu eo
q no nocet plagibus Nec aliud
ab ext membri intuitibus bono mo
pt applicari Pro obstate Rolando
et Theodorico qui de hc z reprehendo
Rotlandum qr iactavit se curasse
ptem pulmonis abscisa ab eo cu
pul ru affuat illud vidisse
Si vero i wlnibus penetrabilibus cognit
ipsum dictum q materia abiunt desce-
derit no tardes i cuius eductione
ymmo ut consulit Gmlls q totu
intencio tua sit dilatare wl ut
manifeste p libere sanu vel sanies
quanta intus p ipuius wl possit
dare cu tenta bursa ampla
ab ex ne tadat intus / z ligata
cu filo ut si cadet possis extrahi
et infusio / Et post preceptit Rogerius
q paciens sup dictu uterat hac
illac ducendo materiam extrahendo
p wl / Vel sm Jamium p tres
z vel x dies iniciat cu clistere
infra pectus dca quantitatis vini
vel mellicrati z revoluendo
corpus hinc illuc extrahe liquorem
Considerans quantitate paucitate

qd nu(n)q(uam) invenit q(ui) inicier(et). Et
exivit mundu(m) et claru(m) sic intrivit
cessa(n)s et (con)solida(n)s tenens (per) totu(m) ve-
tustu(m) ut d(icit) Albucas(is) in orificio
vel et sugat illud q(uo)d egredit(ur)
de eo ex humiditatib(us) et fiat ut dor-
miat infirmus sup(er) ut erat ex-
q(uo)d agg(re)gat(ur) ... Si aut(em) d(icit) idem Albu-
cas(is) (pre)terierint tres dies vel ut
no(n) accidit infirmo spasmus neq(ue)
tremor cordis malus neq(ue) se(n)tit
hanelitum et vides disposiciones eius
bonas tu(n)c scias q(uo)d melius e(st) ea(m)
et nu(n)c fortis cu(m) nich(il) est i(m)plere
ut sup(ra) fuit dictu(m). Cura q(uo)q(ue) ...
... dimitt(ere) totu(m) sine tenta cu(m)
sua alteracione. Si aut(em) p(ri)mu(m) motu(m)
et i(n)cisione(m) p(er)ficias ita q(uo)d
infirmus no(n) possit sustine(re) tales
revelaciones ... Vinu(m) et ... Similiter
dimitt(en)do tentam et i(n)ter ipsa ut sup(ra) vel
i(n) modu(m) emplastri ponat(ur) mundifi-
catiuu(m) q(uo)d sic fit. R(ecipe) mell(is) rosati
colati lb. i mirre thur(is) sar-
cocolle an(a) ʒ farine or(dei) fa-
rine fenugreci an(a) q(uo)d suff(icit) ad (con)spis-
sand(um). Et si vis addere modicu(m)
de terebentina bonu(m) erit. Et tu(n)c inde
cio meo potes dare tuas pociones
factas de centaurea costo nepita
kariofilata pinpinella piloselle
la seminib(us) canabi tenuicu(m) bulbis
caulium rub(e)i tenasceto ru(ta) ligni
ricia auricula(m) an(a) decoqu(a)t(ur) cu(m)
vino et melle et administ(re)t(ur) q(ua)libet
die vini(s) gobeletu(m) p(ri)mu(m). Si aut(em)
penetracio vel fuit dubia neq(ue)
p(er) tentas infusas in oleo ros(arum)
neq(ue) cu(m) aliqua re potuit ma-
nifestari. Tu(n)c q(uo)d ipse no(n) potuit
lavamentu(m) et expulsione(m) materie
sustine(re) et h(abe)t (con)tinuacione(m) et (com)p(re)ssione(m)
seu emi(n)e(n)ciam in latere et alia signa
significancia q(uo)d materia sup(er) reflectatur
dyafragmatis fuit agg(re)gata si
infirmus fuit fortis et volens.
Consulit tu(n)c Similiter q(uo)d facias
vel nouu(m) cu(m) rasorio i(n) p(ar)te

inferiori declivi in latere infirmo
ip(s)ius spinam elongando ab ea secu(n)d(u)m
longitudine(m) costaru(m) et caput ru-
gacionem int(er) q(ua)rta(m) et q(ui)nta(m) costa(m)
vel int(er) q(ui)nta(m) et q(ua)rta(m) ... ubi
... dyafragma reflectit(ur) i(n) sua
continuacione ad spina(m) et costis
usq(ue) ad t(er)cia(m) costa(m) et plus et illa
reflexio posset impedire exitu(m)
materie et faceret medicos credere
q(uo)d no(n) penetraverit cu(m) rasorio
sufficient(er) ... melius est ut
fiat int(er) q(ua)rta(m) et q(ui)nta(m) costa(m) q(ua)m
int(er) t(er)cia(m) et q(ua)rta(m). Incisa aut(em) in-
cisione p(re)dicta ponendo tentam in-
fusa(m) in oleo ros(arum) ea(m) usq(ue) ad p(ro)-
fundu(m) et quousq(ue) incipiat sanie(m)
emittere. Et caveas q(uo)d hora imi-
tacionis sit brevis et tanta ut
aer no(n) ingrediat(ur) neq(ue) expiracio
offendat et debilitet membra in-
teriora. Cu(m) aut(em) sanies incipit ap-
pare(re) mundificet(ur) locus intrinsecus
p(er) melius nouu(m) cu(m) vino decocte
camomille impleatur farine lu-
pinorum thuris mirre in m(odum)
mell(is) ros(arum) q(uo)d suff(icit) coq(ua)t(ur) cu(m) vino
et fiat colatura de qua cu(m) clisteri
iniciat(ur) lb. i volvat(ur) et revol-
vat(ur) infirmus et reclinet(ur) sup(er)
vulnus ita q(uo)d postea exeat decoctio
vel ita q(uo)d postea exeat de colatio.
Et p(ro)ponat(ur) tenta intincta
cu(m) melle ros(arum) et desup(er) mundi-
ficativum p(re)dictu(m). Et ab ista hora
dimittat(ur) claudi et sanari vulnus.
Et q(uo)d ista cura sit ar-
tificialis p(ro)bat(ur) p(er) ... capit(ulo)
qui eciam fecit vomice i(n) quoda(m)
reumatico ap(er)i(ri) empimu(m) in
thorace pariete in quo fuit
mo(r)bu(m) aperire et ob coste putre-
factu(m) abscindere. Assuevimus
igit(ur) inge(re) i(n) cura mellicratu(m)
infundentes p(er) vlcus alii quidem
vulner(a) tussire eis acuebat i(n)sta
pericula. Multociens aut(em) agitare
(com)mestibili. Alii vero cu(m) pulmo(n)e instro

singulariuo adducte deintus residuum
mellicrati. Postea aut faciem
fluctuacionis proius et exteriores ulteri-
us apponimus ital fiat
tunc super eum erit conveniens
mundificatio cessabimus et claudemus
Iste phi. Albucasis in 3° cap. de
empimate ita dicente Cum aut
existimaueris implesse materiam plenam
et eius mundificatio in xx diebus
necesse paucioribus ymmo fuit cadere
in principio tunc racio est tantum
sed tam tanto minimo quam perforetur
pectus in loco sanie et exsiccetur
materia extrahatur paulatim et abluatur
cum aqua mellis et adiuuetur
ad attractionem ad exteriora. Cumque
mundificata fuit perueni ad conso-
lidandum. Dubia aut et suspecta
tenet hac racione et cauterizare
cum ferro in talibus emissionibus
plerumque Haly in sermone quo-
dam per lib. regalis dispositionis quam
ut dicit ab eius pecti morte pa-
tiens eripitur uel in fistula tunc sit
cum nulla accidit sanatio. Ideo
munias te per bona pronostica de
et magis respiracione ut in talibus
sepe datur. Ipse etiam dat vinum
modicum coquendo cum radice aris-
tologie longe et oleo fortiter
medicus qui non fuit in assuetis
[illegible] Si vero ut
dicit Albucasis excusare sanare talis
ulceris tunc scias quod iam facta est
fistula de qua inferius dicetur

Capitulum sextum de vulneribus
ventris et parcium eius

Sicut in ventre sunt due partes
continentes videlicet continente
sicut in anathomia fuit de-
claratum. Ita vulnera quedam sunt in
parte quedam in contentis. Vulnera
vero ventris quedam sunt extrinseca
penetrancia ad interiora. Quedam
vero ad interiora penetrant. Et que
penetrant ad interiora quedam sunt

talia quod nichil procedit de membris
interioribus. Quedam vero procedit zirbus
aut intestina aut aliud aliud.
Quedam vero sunt in membris contentis
quedam sunt in zirbo quedam in intestinis
quedam in stomacho et sic consequenter. Hec
cum sint dicere de quibus sumuntur
indicia et curaciones. Cause
istorum vel sunt quod aliorum ensis
lancea sagitta et omne illud quod
aptum natum est incidere et per-
forare. Signa et indicia. Signum
quod vulnus ventris non penetrat
hec perspicuum zirbum et quod
nichil exit ab inde. Signum autem
penetrat hec quando specillum intrat
profunde et quando exit zirbus intesti-
num aut aliquod membrum. Signum
quod zirbus est extra et est alterum
quod videtur sub eius saniosa et venis
repleta et videtur liuidum et nigrum.
Signum quod intestina sint vulnerata
sunt exitus stercoris. Et ipsa Signum
quod sunt subtilia vel grossa sumuntur
a loco. Infra super umbilicum sunt
subtilia subtus vero grossa. Signum
quod stomachus est vulneratus est exitus
chili ab ipso et locus apte auriculum.
Signum quod epar sit vulneratum est
exitus ~~chili ab ipso~~ sanguinis et locus
dexter. Signum splenis exitus fe-
culencie et sinister locus. Signum
vero renum exitus sanguinis agnosci et
regio ipsorum indicatur. Et vul-
nera quod periculosiores et difficiliores
sunt vulneraciones et sutiones
inter medium ventris quam in lateri-
bus eo quod ille partes propter musculos
sunt contrabiliores et intestinorum
conductibiliores quam reliqui. Indicatur
etiam quod nisi cito succurratur ad
reducendum intestina inflantur
et ventositatem ab aeris frigiditate
et postea ad difficultatem reducuntur.
Et etiam indicatur per ypocratem in vi°
amphorismorum quod nisi cito succurratur
egressioni epyploi sine omenti sine

zirbi citissime altatur et corrumpitur
propter quam causam mactatur et eo id
quod denudatum et alteratum est medi-
ci quod non est verum simpliciter sed ut plurimum
sum Et in commento iudicatur per
ipsum quod G. in vi. capitulo quod facile
sunt sanabilia intestina grossa
difficile vero subtilia omnium farine
vero insanabile ieiunium propter mul-
titudinem et magnitudinem vasorum
et subtilitatem et nervositatem tunice
sed et coleram totam puram suscipit
hoc intestinum / Et propinquius quam alia
est epati pecca inferiora secundum quia
carnosa sunt audere oportet curare et
quod etiam medicina in loco stare potest
quando vero in orte secundum in tuo situ solo
parietes tangit partes et etiam hoc
sensibilitas ipsius circum respi-
ciunt / Iudicia autem alia et cause
eorum dicta sunt superius in sermone
communi ¶ Curatio vulneris ventris
que intus non penetrat nichil
habet proprium nisi ligatura super
in pectore dicamus / Curantur enim
ut vulnera carnosa ad suturam si
indigent et aliis auxiliis in-
carnativis / Illa autem que penetrat
a quibus nichil membrorum perdidit
neque ad ipsorum fundum vulneratum
eodem modo curatur nisi quod sutura
habet propriam ¶ Sutura ventris
que quidem sutura aliquando duplex de-
clinatur / Secundo ut R. precipit
suere talis ut siphac vniatur
cum mirace quia de se sine car-
ne cum sit exsanguinis et nervosi-
tas consolidari non possit conveniet quia
propter carnis miracis laxitate
sequetur ruptura / Et fit quod in
primo puncto acus ingrediendo
per vnum labium non tangit siphac
Et postea abinde pungendo alterum
labium penetret per ipsum et per
totum mirac et super vulnus nodetur
In sequenti puncto acus ingrediendo
per vnum labium penetret totum
mirac et siphac et penetret mi-
rac et extra nodet / Et ita
per alia puncta procedatur quousque
totum sit sufficienter sutum / Alium 27
autem modum G. assignat et Albucasis
cum assumunt et cum istis modus leonar-
di non secundum Roger / Et est quod omnes
sed non securi om marginis duorum la-
biorum in simul suantur cum vno
puncto et nodo et fiunt tot puncta
quot erunt necessaria / Tertium modum 37
ponit Albucasis cum acubus pun-
gendo ut dictum est et dimittendo
acus voluatur filum super eas ut
faciunt mulieres in mammis secundum
quod fuit dictum supra de sutura sermonis
cum aliqua oportet vertere pro illa
sutura / Quartus modus est lanfranci 47
et eum acceptavit henricus et est
quod figatur acus cum filo a parte
exteriori in vno labio et perforet
totum mirac et siphac deinde ab
inde in alto labio veniendo ext-
ra perforetur etiam siphac et mirac de-
inde per spatium minoris digiti a
primo iterum acus cum eodem filo non in-
ciso nec medio nodato faciat
secundum punctum sic / In labio quod fuit
vltimo perforatum figatur acus ab
exteriori adintus / Deinde in alto
labio figatur abinde ad extra
siphac et mirac simul comprehendendo
et tunc per ipsa acum invenies extremum
tatem fili qua prius extitit dimi-
tate fili qua prius extitit dimi-
sit tunc nectet duo capita
fili insimul faciendo in duobus punctis
vnicum nodum in latere sic nunquam
tumebit filum super labia vulneris sutu-
ram in latibus non sed appositis facta
sutura ponantur alia auxilia et
ligetur / Ligatura autem pectoris hic
est conveniens et ideo ibi accipitur
in vulneri ventris penetrabili in quo
particule interiores penetrant
vulnerantur et non exeunt / Si vul-
nus ventris est sufficiens aut si non
est sufficiens quod cum instrumento tali
quod dicitur infra ampliatum et

Si vulnus ventris fuerit sufficiens [illegible]

3

cauite extrahantur. Et si sutura
indigent et eis proficit velut
est fundus scindi et grossa intestina
suantur sutura pellipariorum
et non cum capitibus formicarum
quam deponit quidam experimentatorum
ut testatur Albucasis. Ista tedio-
sa est et inutilis ut apparet de facto.
Nonnulli autem ut Rogerius Jamerius
et Thedericus infra intestinum
ad custodiendum ne feces putrefa-
ciant suturam imponunt cannu-
lam sambuci. Alii vero ut Guillelmus
narrant ponunt partem intestini
alterius animalis aut partem tracheae ar-
teriae ut dicunt quidam alii magistri. Cum
mihi non videtur rationabile eo quod natura
intenta ad aliorum expulsionem
expellit et removet illa de sutura
et ita perit finis pro quo talia
applicantur. Melius enim est in iudicio
meo quod suto intestino ut dictum est
et a sordibus mundato ponatur super
suturam aliquis pulvis consolidativus
suturarum et reducatur infra ventrem
per modum qui dicetur. Si vero zirbus
exivit et denigratus et corruptus
fuerit laqueo ut dicit G. comprehendatur
partes denigratae et abscindatur pars
quae per laqueum in inferiori fine
sanationis ventris dimittendo ca-
pita laquei et fili suturae dictae in-
testinorum extra ut possit exire
vulnere suppurato facta sutura vel
in zirbo ligata infra ventrem re-
ducatur ut dicetur. Et medicandum
vulnus ventris ut dictum est sanatur et
nullo aptum teneatur ut ad me-
brorum interiorum sanationem. Et pri-
cipiebat Rogerius Jamerius et in hoc
secutus est eos Lanfrancus. Et vero
est quod nihil magis offendit
membra interiora et calorem naturalem
quam contractus aeris a natura non alterati
et hoc cum intrat illud accidit per
vitiosum de dolore et torsionibus
intestinorum ex quo patiuntur spasmare
et penitus mori. Et cum hoc vulnus

De zirbo exeunte

aptum quod intus sunt magnum ad
spacium per quod intestina continue
ad exitum quod similiter notum est
et periculosum et alia proveniunt. Ab quo
Albucasis vero dentur sibi ea quae
dicit Avicenna centaurea et terra sigil-
lata et ea quae dicta sunt in vulneribus
interiorum pectoris quia et competebant
bant istis. Et cauda equina secundum
G. in vino sumptum sanat vul-
nera intestinorum et vesicae a quibusdam
multum commendatur. Et clisteria cum
vino austero nigro tepido ma-
xime si perforatum fuerit totum
usque ad eum qui intra potum a
G. in vino capere in hoc casu praecipitur
et dieta saltem per 4 dies sit
tenuis et talis non quod faciat feces
neque superfluitates putrescibiles
immo consolidativas. Et ad hoc lau-
dant sorores magistri et bene istud — probatum
pulmentum. Et furfur tritici
et ponatur per horam in aqua calida
Et si esset plumalis melius esset
deinde colletur et apponatur pul-
vis draganti gummi arabici
sanguinis draconis consolidae maioris pilorum
leporis. Et singulis diebus ter vel
quater exhibeatur. Et si virtus
esset debilis brodium gallinarum
usque ad dissolutionem coctarum potest
dari. Et si in eo ponentur draganti
gummi arabici quae purgare non
irritat optimum esset. Et aqua
decoctionis thuris mastic
in hoc casu multum laudat Guillelmus
In vulnere ventris penetrante — In vul.
aliquando procedunt intestina et aliquando
particulae non involutae aut involutae
et sutae sive ligatae ut dictum est
a G. et Avicenna qua alii faciunt in-
tentiones. Prima videlicet ad proprium locum
reponere ea quae producta sunt. Secunda
suere vulnus. Tertia apponere fortem
Consequenter vero grata providere ut
non patiatur quibus interiorum tumores
neque dolorem. Prima completur si vulnus

4ta interioribus

est satis magnum quod cum manibus
suaviter comprimendo intromittantur et
aut per brachia et pedes elevando
cogitiat. Et sicut ut dicit Rogerius
reducuntur. Si autem per istum modum
non possunt reintrare hec quod est in-
flata sunt vel quia vel primum extra
tur magis. Et intentio est in hiis duobus
alterum scilicet ventositatem evacuare
alterum volumen maius efficere. Melius
autem reputo quod primus sit in eo possi-
bilis fortificari. Qualiter autem hec
fortificabitur tamen aqua ventositate
intumescit. Et nunc est autem hic con-
tinent aeris frigiditas. Et modo
eam et sanato in tale faciendo est
Spongia usitata molle aqua cali-
da infundendo calefacere cum ea
intestina apparere autem vinum vi-
num austerum calidum et eum calefacit
magis quam aqua et robur im-
ponit intestinis. Et nonnulli vero ut
Rogerius et Medici studiunt por-
cellos aut alia animalia premedium
et apertos calidos prout sunt super intestina
applicant et totum faciunt quousque
intestinum sit calefactum et inflatum
et regrediatur. Haly abbas autem precipit
ut per extremitates et balneo suppo-
natur et conciat et quod intestina
cum oleo violaceo aut cum axungia
porci ea ut dicit Jamatus ungatur et
ita regrediatur intestina. Si vero
hec omnia non convenientibus magis inflatum in-
testinum precipit et vomitus inde
de volumine ventris tamen quod reduci
possit quod precipit ydonea aut sub-
sunt cum aliquibus incisiones vo-
tata siringetomia bartes duos
super et obtusos retro et similiter fine
et non acutos quae forma describit
Albucasis ita. Figura vero ydone-
a laboranti debent inferius eius
dorsum superius vero volumen totum
intravo sit in vestigio intentio modo
continet ab aliis intestinis illud
quod precedit. Secunda vero intentio

completur quod per ydoneam mysterium corpus
torquendum cum manibus pollicendo com-
prehendit tota plagam et disposuit ponendo
successive tantum dum malum per medi-
cum totum vel suat. Et Qualiter
autem erit modus suturis omnis ventris
dictum est supra. Tertia intentio
completur sicut Galenus cum sint san-
guinolenta nocent quae et aliis
perditis consolidare volunt per pende-
ciam incisionum ut supra suppositi pul-
suturis consuatamque et stupate
cum vino emplastrum. Et alia ampulla
inveniatur ligatam ad quod abscon-
datur in hiis et nam quam ligatam
Symonis a pectore deberet in umbi-
licum. Et Circa postea vero curae non modi-
cum abeo quod aliorum abscondit. Oz
cum oleo ea concurrente lanam
mollem infundere totum intantum
molle infundere quod omnino bubones et
comprehende quod est in bubones et
castellas. Melius autem est ponere
similiter in intestinis aliquid ale
Nam autem in ideo tamen dicta vero
a principio precisione magis et for-
tasse incisioni succedit dolor et
et suturam quare oportet ut admisceatur
effusio olei anotum et camo-
millini super suturam et su-
locum incisionis ponatur emplas-
trum cum fenugreco et semine lini et se-
altee et similiter. Nonnulli vero ut
Henricus ad dolorem tales tortores
perforatas intollerabiles vinum
et pale bulunt quibus addunt de
furfure tamen quod spissetur et ponunt
in sacco quam omnes partes doloro-
sas comprehendat calidum quantum
potest esse et super ligatas appli-
cat. Et Cum infrigidatur cum alio compled
reiterat toties faciendo dum
dolor et torsiones sedetur. Et De
materia si qua remaneat infra
ventris spacium quod non posset
exire propter suturam non multum
curandum quia non potest esse multa cum

2a intentio
3a intentio
Super intestino

particule ille non sunt multum sanguinolente. Et ut dicit Emilius [illegible] natura eam resolvet aut eam ad inguina delegabit et ibi curetur secundum quod alia apostemata in hoc loco curari consueverunt. Et de vulneribus que fiunt in dorso eodem modo curentur quod dictum fuit de spondilibus et nucha superius in collo. Capitulum septimum de vulneribus anche

Vulnerum anche et partium eius quedam sunt in partibus continentibus quedam in contentis quoad vero in extrinsecis precedentibus. Que autem sunt in partibus continentibus eundem habent modum curandi quem et ventris superioris. Que vero sunt in contentis que sunt vesica et matrix nichil habent proprium a vulneribus contentorum in ventre nisi signa que indicata dicta sunt superius in sermone communi. Signum quod vesica est vulnerata habetur per exitum urine et per locum in parte [illegible]. Signum matricis eadem de [illegible] desumptum. Signum matricis [illegible] locus sub umbilico et exitus sanguinis et curatur ut alia per suturam inguinis et [illegible] cum tela que magis sunt carnosa et ideo magis sunt consolidabilia et in [illegible] cis possunt fieri incarnationes cum hiis que [illegible] Lanfrancus melioravit particularibus preceptis. Et vulnera virge et testiculorum et nachium ut alia carnosorum vulnerum curantur. Partes autem anchearum male ligantur propter ligaturam incarnativam sed tenere me [illegible] lit de ulceribus dicetur inferius. Capitulum octavum

De vulneribus coxarum tibiarum et pedum

Vulnera istorum membrorum parum differunt a vulneribus brachiorum nec a vulneribus [illegible] nisi in prognosticatione que pro maiori parte dicta est in sermone communi. Et inspecta vulnera genuum et cavillarum que habent maiorem ossium ligamentorum cordarum et nervorum in [illegible] concavitatione et que sunt in bassiori loco ad que propter pauciores descendunt humores sunt periculosiora. Unde Avicenna vulnera sunt periculosiora que cadunt circa genu apud rotulam que sunt mala et ad ea quoque sequuntur mala et [illegible] mala a quibus parum liberantur. Habent tamen proprium modum ligandi maxime [illegible] pedes. Habent longa lata competens [illegible] in longitudine et latitudine cum [illegible] extendendo [illegible] pro plica volvendo super pede et retro fine

tibie super talone et ita volvendo quousque sufficiat. Nonnulli vero expediendo se faciunt ligaturam ad tenendum secundum formam caligarum et ligent ab opposita parte vulneris. Habent etiam modum situandi secundum rectitudinem que [illegible] situandi loco ut [illegible] Dictum Lombardi [illegible]

Co. ma. cl. petri lo. pe. cl. lecto

Sit deus adiutor noster. Incipit tractatus quartus et est de ulceribus cuius sunt due doctrine. Doctrina prima de ulceribus prout in sunt membris simplicibus. Doctrina secunda in speciali prout insunt membris compositis simul. Doctrina quoque habet capitula. Capitulum primum et est sermo universalis de ulceribus.

Ulcus secundum intentionem Galieni in quarto Terapeutice est solutio continuitatis in carne in qua consistit una vel plures dispositiones que consolidationem impediunt. Exquisitius ut addit Avicenna sanies aut putredo causata. Ratio enim illius quod addit Henricus in diffinitione est nichil [illegible] emittens immundicia diminuta quod [illegible] vij dies. Nam quod michil habet ad [illegible] umbilici. Quocumque enim tempore etiam si in principio inveniatur prescripta dispositio in carne ulcus est. Ratio enim Lombardi de illis vij diebus convenit secundum [illegible] quod ulcus [illegible] sit ulcus. Nec valet quod dixit quod antiqui dicebant quod omne ulcus [illegible] transit xl dies transit quod non [illegible] in ulcus sed in fistula. Nam in ulcere sit transire ad fistulam exitura [illegible] aptum est. In fistula ac [illegible] quod interveniat multi dies ante callositatis que cum eius differentia essentialis sit generatio. Est ergo predicta diffinitio satis bona. Solutio enim continuitatis propter progenie. Que autem et quod sunt species ipsius superius vulneris patent evidenter. Reliqua ponuntur per differentiam corruptionum actualium ossium que vero non sunt ulcera sed ossium corruptiones ac eorum disruptiones ut ponit Avicenna in quarto. Alia ponuntur ad differentiam vulneris vel propria vulneris est solutio per se ipsam sine quacumque alia

dispo[siti]onis antecedete neq[ue] co[n]seque[n]te
ut d[ictu]m e[st] ubi sup[ra] s[cilicet] q[ue] faciat
et augeat vlcus et consolidacio[n]e[m]
ei[us] impediat / no[n] t[ame]n dico q[uo]d no[n] pos
sit h[ab]e[r]e co[m]p[ositio]ne[m] dispo[siti]onu[m] sibi p[ro]p[ri]a[rum]
et de ratione co[n]seque[n]tia ut mag[n]itudine
p[ro]funditate deperditionis s[ub]st[an]c[ie] / et no[n] de-
perditione equalitatis / et ideo te[m]poralia
quar[um] intencio no[n] multu[m] repu[g]-
gnat generali intencioni vel ma[n]giu[m]
vel ut[er]q[ue] i[n] ce[r]titudine ips[or]um aliqua[n]to
sunt de[m] ¶ Ex quib[us] apparet q[uod]
generali[ter] res[pe]c[t]u vl[ceris] s[e]c[un]d[u]m sp[eci]al[ia]
v[e]l[ut] ...at s[e]c[un]d[u]m co[m]posita dicu[n]tur / q[uo]niam
eciam cu[m] dispo[siti]onibus q[ue] seorsu[m] p[er] se
existere possunt ¶ Sanie et putre[di]ne
... Sanie p[ro]p[ter] intellig[itur] sordicie
se[cund]u[m] ... et crustis / q[ue] ...s vl-
cera ... ¶ Sp[eci]es aut[em] vlceru[m]
... haly abbate simone v[e]l
... p[ri]mi lib[ri] regal[is] dispo[siti]onis
sumu[n]t[ur] su[nt] ... potissimas
a reb[us] a quib[us] p[ro]ficiu[n]t[ur] / et q[uo]d po[ni]t[ur]
a caus[is] s[cilicet] membr[is] et accid[enti]b[us] / Lucid[ius]
ta[men] gr[ati]a brevitatis no[n] explica[n]-
do dispo[siti]ones ut 3[o] cap[itulo] p[rim]i ...
...ebant / ut meli[us] co[m]p[re]henda[n]tur
dica[m] t[ame]n q[uo]d i[n]t[er] ceteros de vl-
c[er]ib[us] meli[us] d[i]x[it] dicam[us] q[uo]d sp[eci]es vlcer[um]
sumu[n]t[ur] a duob[us] / a causis v[idelicet] et
accidentib[us] q[ui]a ille que sumu[n]t[ur]
a membr[is] et co[n]notacionib[us] cu[m] ...
... sat[is] patet / et fistula
eciam inferius explicabu[n]t[ur]
¶ A causis sumu[n]t[ur] q[ui]nq[ue] sp[eci]es
vlcerum ... et fi-
...ositate / ¶ vlcus virule[n]tu[m] et
corrosivu[m] sordidu[m] et putridu[m]
¶ cavernosu[m] et p[ro]fundu[m] fistula ¶ tam[en]
ab accid[enti]b[us] accid[e]n[t]ium ... sp[eci]es certe
i[n] ... cu[m] ... i[n] ...
i[n]veniu[n]t[ur] ¶ v[idelicet] vlcus distrac[t]atu[m]
¶ doloros[um] / cu[m] ap[os]te[m]ate ... cu[m]
molle / et carne superflua / vlcus
cu[m] duricie / et tenebrosit[ate] labior[um]
¶ cu[m] osse corrupto cu[m] variciis / a[ut]
vlcus difficil[is] co[n]solidacio[n]is cu[m]
... occulta ¶ vlcus
virule[n]tu[m] corrosivu[m] et ca[m]-

bulatiuu[m] d[icitu]r vlcus q[uod] su[a] ma-
licia putrefacit membr[um] di[m]it-
tendo viscositate[m] aut carne[m]
molle[m] sine crustosa[m] fetida[m] a
qua fum[us] eleuat[ur] fetidus et
cadaverosus ¶ vlcus cavernosu[m] est
cu[m] orificiu[m] e[st] strictu[m] / et p[ro]fundi-
tas lata et occulta / et hinc inde
depa[sc]endo h[abe]t multas vias absco[n]-
ditas et callositate ¶ Fistula est
co[m]plex vlcus cu[m] duricie et cal-
lositate ¶ Sanie[s] e[st] vlcus latu[m] hor-
ribile sordidu[m] cui[us] labia s[unt] dura
et immu[n]da ¶ vlcus distraciatu[m] est
vlcus i[n] q[u]o co[n]iu[n]g[un]t[ur] mala qualitas
p[ro]ut ... ¶ vlcus doloros[um] e[st] vlcus
i[n] q[u]o sensibilitas ... contrit[a] ...
¶ vlcus apostemosu[m] i[n] quo e[st] humor
p[ro]ut ... ab aliq[u]o humore ...
¶ vlcus cu[m] carne molli et sup[er]flua
... est i[n] q[u]o caro marcida p[ro]ut
... i[n]venit[ur] ¶ vlcus cu[m] tene-
brositate et duricie e[st] vlcus duro[rum]
labior[um] ... sine fetore ¶ vl-
... cu[m] osse corrupto est vlcus
... cu[m] ... carne molle i[n]
... penetrat ... tenta
q[ua] ... ¶ vlcus
quo cu[m] ... i[n]venit[ur] ¶ vlcus
varicosu[m] est vlcus i[n] quo apte
... grosse et replete vene
...ior[es] ... vlcus i[n] ...
... vlcus ... consolidacionis
sunt ¶ vlcus difficil[is] co[n]solidacionis
... est vlcus ... sine ca-
... manifesta co[n]solidari no[n] p[otes]t ¶ De

causis ¶ Cause vlcerum s[unt] diu[er]sis
... / q[ui]a t[a]l[e]s p[ri]mi-
tivas ut d[ictu]m e[st] ... sup[ra] g[e]n[er]are
... no[n] h[abe]nt ... advetu
... carne[m] ... fame[m]
... no[n] possit / l[ice]t t[ame]n co[n]seq[ue]nt[er]
... q[ui]a antecedentes et cause
... possu[n]t ¶ Cause antecedentes
sunt humor[um] ... et cor[um] ...
... potenciu[m] corrode[re] / et rupe
corporis particulas / q[ue] ... g[e]n[er]ant[ur]
... malicia ... et ... p[ar]te ...
... corporis ... particul[e]
... v[idelicet] et splenis ¶ Cause v[er]o

2

3

De Causis

Cause antec[edentes]

comitte sunt malitie quam mediante
in ulceribus particulos ex causis dictis an-
tecedentibus et unde, et exituris ac
cum pustulis aptis. Unde sicut ex
formica et herpestem ulcus generatur
corrosivum, ita ex carbunculo et an-
trace sordidum. Et ex apostematibus profundum
et cavernosum. Unde G. in eo tract. tres
modi dissanabilium ulcerum videntur
existere, quorum ad distrasia subiecte car-
nis, et quod ex pravitate influet san-
guis. Et talis quidem ex qualitate. Et certe
quidem qui ad distrasia quandoque qualitatibus
solis. Aliqui vero cum timore et ma-
litia qualis ut ipse in cometo ysagogarum am-
phorismorum. Ulcera annua secundum ter tus-
latione generari, que est propter passione
ossis corrupti. Et scitur ideo tamen aliquando
aut unum accidit aliquorum predictorum dis-
positionum vel omnes simul. Ex quibus
sunt ulcerum multe species iam superius
enumerate de simplicioribus cum talibus
ut propter compositores habeant. Cancer
aut fluxus et duracionis hu-
morum cum apostema requiritur. Sa-
nies est humiditas alterata et putre-
facta generata a sanguine vel a carne con-
trita velut cinis a ligno per calorem
naturalem extraneatum dicitur alteratio quando-
quidem secundum G. est simpliciter cum factorum terre
est alteratio. Sana est a calore naturali
modo laudabili. Alia fit a calore
extraneo in materia putrefacta. Tertia fit a
calore mixto in materia mediocri. Per
istam alteratione fit materia uniformis.
Et duabus aliis fit sanies dicitur ac fit
a sanguine vel a carne contrita. Quod quidem
sanguis qui venit ad ulcus convertitur ut
et venit ad corruptionem propter debili-
tatem membri obligatur quod attrahitur ad ipsum
superfluitatem membrorum vicinarum
aut propter virtutis mollificativa et le-
nimenta ipsum cum humiditate et unctu-
ositate sua. Et ista est causa saniei
principalis et conditionalis dicebat
dominus super locum. Et etiam quod super-
fluitates attracte ut testatur idem non
possunt regi perfecte a calore naturali
contingit quod in ipsis efficitur calor
extraneus propter quod aliquis modus in illius
putrefactionis exit. Ex quo contingit

quod in sanie continentur. Et in hetur-
ca mulis. Et ideo quod in talibus quasi inde
talitatis sanies augetur et extenuatur et fit
pungitiva materia quando sanies sit
facta dicitur. Propter G. in cometo 2° amphorismorum
quod fit sanies de humore inflando vel
cinis ex lignis. Et hic dicit Amphorismorum
ypocratis: Circa generationem saniei magis
accidunt dolores et febres quam facta sanie.
Sanies sumitur dupliciter. Proprie pro
illa que est alba lenis et equalis fe-
tore horribili laudata in simoc-
tum apostematum large pro omni humiditate
ex natura alterata. Et de ista dicitur quod quedam
est subtilis quedam virus dicitur. Quedam
grossa que dicitur sordes. Quedam mediocris
que sanies simpliciter nuncupatur. Est
autem sciendum quod sanies ista que dicitur
est pauca et ista contingit in vul-
neribus et aliis magis vel sit plu-
rima que contingit in vulneribus. Et propter hoc
dicebat Henricus et bene quod oportet ut
sanies ulcerum sit plus debito. Ex
quibus potest videre quod sanies sit
superfluitas mediocris in medietate
humidum generata naturale et alba
qualitate mutata ut dicebat
nonnus comentator super 3° tegni.
Alba enim sunt membra que saniem
generant et pessima ut experientia
longe locationis carnis ostendit.
Virulentia est superfluitas sub- (virulentia)
tilis ex subtilitate humorum aliquorum
generata que dicitur est calida et fri-
gerosa et rubicunda. Sordes est (Sordes)
superfluitas grossa ex humoribus
grossis generata. Quarum quedam est quedam (Est sordes)
spissa tenebilis et coagulata alba
quedam nigra. Alia vero vel fex
cinerosa. Scamme sunt superfluitates (Scamme)
dure parve in corporibus ad modum
scamarum piscium de humidum inest te-
nacia ulceris generate. Cruste sunt (Cruste)
ex eis magis quod sunt spissiores
et grossiores et super ulcera generantur.
Signa et indicia. Signa (Signa)
ulcerum habentur ex eorum diffinitionibus
datis. Signum materiam influentem

Tres modi ulcerum dissanabilium.

Cancer

Sanies

Triplex est alteratio

xxi

sed sunt in aposteriori declinant. Quociens-
cumque vides vulnus et curaturam emittere
saniem illaudabilem et plus quam debeat
reputa illa in ulcus devenire.
Iudicat ypocras in vii° amphorismorum quod
ulcera quecumque annua fiunt aut longi
temporis necesse est os emitti. Et
cicatrices concavas fieri et excoriato
Et clarius tu videri caracteristicum quod
colorum sui diminutionem cum vermiditate
cia pessimum corporis omnis. Amplius
postea vulnus fuit. Cum autem ipse curam
fecit et quod tota renovatum et plus quam carne
repletum est. Consolidari debet est in
semita provenienti ad fistulam. Ju-
dicat etiam haly 8° sermone post
primi libri dispositionis regalis. Quorum autem
ulcerum spatium compositorum si xl
dierum transierit spatium fistula
deinceps vocatur nec vanum sed pluries ra-
ut ipse in sequentibus exponit et in fine
de fistula ondetur. Amplius. Cum
in eo indicat quod ulcera dantur tenden-
cia versus viriditatem et nigredinem
sunt mala. Signa enim eius calor
naturalis esse destructum. Postea dicit quod
ulcera fuerint alba et mollia quies-
cencia propter medicamis calefacientes.
Et calida ad rubedinem declinant
frigore delectantur et tactus super
ipsa multum attestatur. Circa et hu-
ta sunt estatibus cognitu. Am-
plius ulceribus malis quando associatur
dolor corporis siccus albus purule-
tus aut citrinus significatur quod epar et
sanguis sunt corrupti. Postea
ulcera que proveniunt successione
egritudinum sunt male curationis.
Ulcera in circuitu decrescencia pilos
sunt mala et renascencia propter se
bona. Et dicit ypocras in libro de signis
mortis velocis quod cum sit hominis
ulcera lenia et aposteum destruitur
eius velociter moritur. Amplius ulcera
que in successione virulenta generantur
saniem laudabilem sunt bona. Significat
enim quod natura est fortis et materia obedit.
Indicia sanie sunt dicta superius. Ve-
dit line cum sit in invitate

concludit quod ulcera in extremitatibus lacertorum
dorsi et carparum et brachiorum ac
earum membrorum maiorum et penetran-
cia ad ipsa sunt periculosa. Amplius in
ulceribus in quibus cum sanies ue disi-
ministratur nascencia carnis ge-
neratur caro mala et superflua.
Postea ulcera rotunda tarde sunt con-
solidacionis et ideo plicas sunt inefi-
cacia et in eis consulitur quod tunc
tandem coram fortiore reficere. Amplius
ulcera colonum in extremitatibus adducunt
apparencia in locis glandulosis. Et maiora
quando corpus est plectoricum. Tunc sentit
eum materia que influunt ad ulcera
et ipse spongiosus est earum per eum
recipiunt et intromeantur ibidem.
Postea quando medicina confert in ulceribus
autem saltem non nocet. Significatur quod sunt
convenientia. Quando autem nocent et
convenientia adducunt contrarium est sunt convenientia
adducunt in ulcere destructivum. Et non at-
torum addit in ulcere nimie
adducunt irinalitatem et rubedinem
calidum est cum inflammatibus. Et ideo addit
in fistula et obfuscatorum cum diminu-
antur in fortitudine cum calefacientibus. Et dicit
autem addit molliacionem ulcerorum et eorum
stiptica addit. Tunc autem corrodunt
et confundunt ulcera et eorum abstergunt
et ideo faciat
frange conveniunt. Et non faciat
te extinere medicamine abstersum
ungeris quia corrodendo inter
addit in humiditate et virulentia. Et cum
addit in humidetate et virulentia malia
recedendo quia sunt ex ulceribus malia
additis in ipsa et ita ulcus efficitur
confundio et calidius simile apostemaciones
quare infirmus sentit mordicacionem
Postea dicitur nimis nocitivus ul-
ceribus cum humiditas aeris cum calidi-
tate et diebus meridionalibus. Et ob
hoc dicit quod ulcera tibiarum in dimmon
difficilius curantur quam parisius
cuius contrarium de vulneribus capitis
frigiditate compacientes sunt nociva
celebrio in talis regionibus. Amplius
scire debet quod secundum medicinam vel con-
veniatur. Ita ista illius Sic
xxii

revertendum est ad ea i sermone com
Cura ulcerum resistit diu — ul' tractatu ¶ Curatio Curi ulce
rum continet duo s. ulcus inquantu
ulcus et ulcus ut tale ulcus co
positum ad sua ca aut suo accute
aut ictu membro seu qualitate dispone
Inquantum aut ulcus e ulcus requirit
desiccationem sm quod deducit per multa
dicta ypo iiio cap. Et licet in hoc
conveniat ulcus cum vulneribus nichi
lominus differt i maiori desiccatione
Ulcus maiori indiget desiccatione quam ul' — Quia ulcera maiori indiget desic
catione quam ul' cum maiorem he
aut humiditate et io intentiones
et ad quibus complentur in tractatu
ul' spalit' contrariorum requirit
Inquantum vero tale ulcus compositum
cum sua ca aut alia disponem quan
te et auferte ipm requirit abla
tione cause et dispositionis quantis
et augentis ulcus ipm ut deductum
est per totum secundum libru Et ista no
e cura ulceris inquantum ulcus sed illius dispo
Et in hac cura ul' convenit cum cura
apostematis Et io quod hec deficit i tractatu
apostematis et in sermone dictam ul'
Duplex e intentio — requirit ¶ Duplex est igitur intentio
talium dispositionum sm G. in primo
eti cap. vel abscindere finaliter
a corpore hmoi dispositiones ul' vincere
nocumentum quod ab eis et hoc est
dicere quod cura e duplex curativa
et preservativa Et hec cum quadam
prima omnifariam expedit dispositio posse
est operari magnum vero dente
non convenit ulceris i acuitate ducen
Cura duplex curativa et preservativa — dum illa sanetur ¶ Cura ergo
ulcerum ut talia ulcera composita
Cura ulcerum in quatuor — cum dispositionibus tres vel quatuor hec
hec intentiones — intentiones speciales prima preva
ordinat a materia antecedente
Secunda etiam actuale dispones
adequat Tertia rectificat Et quarta resecat
quantitas dispositionibus cum ulceris reducit ad
dispositionibus cum ulcus reducit ad
curam ul' contrariorum reducere precipit
De prima et 2a intentione — ¶ De prima et secunda intentione
prima et secunda intentio complentur
secundum naturam materie que precedit et
que i corpore generatur evacuando
diuretico cum flobotomiis purgatio
nibus dietis cauteriis vomitibus
et aliis dispositionibus et intercipiendo

fluxum ligando erysipelando unge
do cum bolo armenico et aliis resi
gerantibus et septicantibus de quibus
omnibus in tractatu apostematum sufficienter
sunt data doctrina Ista aut de cs
xo cap. et influctibus ulceratis par
ticulis pravis humoribus sanatio
quod que e ut ulcerationes h' dicte
Nunc vero e cathoctic ul' pectoric
in corporibus receptivis iam e dicta superius
i tractatu apostematum et specialiter modo
de ulceribus Cum igitur paulo amplior
et non multo prior sunt eo quod sm
naturam quia influunt ulcerati humor
prohibere ipm et repercutere convenit
stiptico et infrigido eas quae sunt
cum ulcerationis particulas Oz dicit et
sup' largacoz seu repulsiva in
cipe quod aperte suppositum vero
sana sicut i fractura misit ypo
talis cum ligatura constringentis meatus
p quos materia ad particulas influit
Sic vero et i ulceribus ipis apponatur stricta
stiptica huius que simplicibus s. ul'
offeruntur etc. dictum Nec dimitte
a fetidis decorum fluxione etc
bona particula cum sic stringendo illa
oz abscindere prius Si igitur propter
eius imbecillitatem ipius aliqua
suscipit reum particule h' accidat
hec sanandi erit aut adhibere harum
particularum ulceratarum prima quod sana
Si vero sunt multis ul' cathoticum
totius corporis ul' aliquod supradicta
cum particularium illa prius corri
gendum imbecillitatis quod particule
distemperata sunt Secundo aut cura
distempera sicut dicetur Secundo aute
curantur particule ul' vinum sive
corporis mittes materias quod influit
i aliis superius sunt dicta ¶ De tertia
intentione Tertia intentio
que corrigit et rectificat actuum
et dispositiones qualitates completur
sm naturam illorum actuum seu
dispositionum componentium ipm ulcus
Compositum aut sm ipm G. i cap
dicta prima ca. po ro omni
simul dicere methodum curationis
sed vniversaliter per se Et primo
de ulcere distemperato de quo sequitur

¶ De ulcere distemperato

stati in lra Carnis i^z sanab dist-
sia. Si qnd arida et dura ꝯsita
appeat fomentans eam mlto ^us
aqua rarificab carne. In singulo
vero usu miteno fo e fomentu ^of
.iii. videbis p^o i ruborem ꝛ tumore
elevata pticlam asspte de. Dyafo-
retic em q attraxiss si fome-
tares amplius ꝛ ꝯsulit aqua
no vinu q^r vtus fuera i ulcib^3
talib^3 dz esse humidior quam
sana carne ꝯsulta e. Si vero
humidior ea quc scdm naz caro
appeat contra fac^d intedendo
qnd fortiori vtute vsus fuit
aqua vo omo no vtendo sz la-
uare volueris vlcus vinu ul
oxicratu ul cocto herbe auste
ꝑparo ꝛ. Sedm hc aut calidiore
decentr carne infrind friore
aut calefacied put etia dcm
fuit supi^9 de ulcere dessicca

De ulcere doloroso

Clamat
G ꝑtotu q^o inch mag acuit reu
et ꝑsimt vtute ꝛ impedit reum
opacoz ꝑna dolor. Et ꝑpter hoc
ꝯsulit Jmic q oz i ul dolorosi
q sunt vehemet dolor ut sit
dampatus i pmis ꝑsedado dolore
et illud cu mollificatiis q tu
stis paulodubio. Et qnamus sunt
contra vlcera vmpty cu non
sedat dolor no ꝑpt nob curacio
Copia vero medicina^4 sedantu
humstis supius i tratatu apostu
et ul ꝛ adhuc hebis i mlt loc

De ulcere apostemoso

dt
Jmic oz ut scis admuat ꝑphi-
bendo apostu qm no e posse cu
apote ut curet^2 vlcus. Et si no
est tibi posse ut phibeas cura
apm qualitcuqz sint curacione
sua cu obseruacone ad ipi^9 vlcis
Curacio vo apostu dca e supius
in tratatu apostu ꝛ etia de ul si
mone con

De ulce contuso

dt G. q quibzcuqz vlcib^3 caro co
tuditur oz ea putresi ꝛ i pme
comitti ꝛ deu noua gnare. Ipsi
eiusm^3 Jmic indiget i pmis
ut mollificet^2 et humectent ꝛ
put dcm fuit de apostib^3 supi^9 ꝛ
ul contusis.

De ulceribus cu carne supflua

Et fortiss dt
Jmic ouit^2 caro mala grce est
nam ut corrodat^2 cu me ^ve acuto
et limat^2 de foris cu infrantib^3
deinde eradicet cu eo qd eradicat^2
escarpa deinde curet^2. Et ad talem
corrodenda carne st boni trocist
affrodilli ꝛ ungnu aplorz ꝛ ceti^9
affrodilloz ꝛ vnguu aplorz ꝛ cetera
tracta ꝛ alia q dicta sut de carne
supflua i ul tratatu ut dicent^2
infra^9 valde pmpte.

De ulcere duricie et tenebrositate labior

Jnquit Jmic q qn corrupt qd est
i tratatu vlcis ꝛ vir de sit ꝛ mgrer
sit cura id cu scarpellacone. Et
sagnis extiacone ꝛ etia cu ventosi
deinde adhibe ei spongia siccā
et p^o ea medicinas extratatas. Si vo
ad ampli^9 dispo extendit^2 dt G.
i eo cap q scarpellico dz fieri vsq
ꝛ totu quod pt naz
abscindend sit. Totu quod pt naz
ul curacionis i tpe suo cu medicinis
acutis. Et palā qm cad laborat
no oz uti quod cu i tpe apliori
curare volunt absqz maioc. Quid
ib quodcuqz sucs pmpti sut
cetra cure sanacio. Nichilo^9 ipe
est inscius ꝛ cu pmptissim est
ad scindend. Maig vo ꝛ artificiali-
lub est sanare cu fact.

De ulcere cu varicibus

Consulit
G. i ead mg^o q pus sana^9 varices
conspexit debemus sanare vlcus
cu ea ty ca^4 i tratatu apostum
supi^9 e dca.

De ulce cu osse corrupto

Jnde et Jmic et G.
i vlcib^3 supvenit ossum frust
et pannicli aut alia ne ꝑpetet
i extrahendo ea sz fac illud q dixi^9
supi^9 i ul ossiu ca^o. Si aut os
est corruptu e consiliu ꝑmi ut
nudet carne ꝛ detegat ipm os
quantu erit posse ꝛ hic cu rasuris
aut cu corrosiuis ut dicet^2 infra
de tabui vlcera. Et ipo discoperto
si fuit posse auferre qd e sup-
fluum cu scarificacione facias ꝛ si

Ad corrodend carne supfluā vz tros affrodill vng.

De os e corrupt

non madere faciens illud tamen cum expo
in calido corruptum ossis in quo dicit curatio
corruptionibus ossis est eius fricatio
et ipsius abscisio et eius scaturatio
Alia non est radere et cauterizare perveniendo ad ultimum corruptionis eius
ut cadant cortices per se aut cum
auxilio medicamenti Ad quod laudat
Avicenna istud quod dixit Aristoteles ireos
mirre aloen cortice plante capo
tamble adusti et est cera rubea
minuta ut arena eius corticis
pini cum argento et super cum melle
et fiat emplastrum Item ut dicit
et fiat emplastrum. Item ut dicit
mirabiles faciens cadere cortices
ossium et nasci desuper carne bona
Et etiam lanfrancus in isto casu laudat cauterium actuale post omnem
rasuram Et hic dicit quod si corruptio
ossis sit ex humore corrosivo ignis
ob maximum eam ita cito et infallibiliter
desiccat et persequitur et longe sit actualis ignis post cauterium vero iubet
ipse lanfrancus infundere locum cum
oleo rosarum cum. Ego autem post cauterium
oleum rosarum cum albumine ovi per tres dies
pono et post alios alios cum vitello
et post butirum cum melle rosarum et desuper unum de mundificativis usque
ad ossis exfoliationem. Deinde et pulvere
cum pulvere emplastri dicti incarnando
et consolidando Et si corruptio pervenit
ad medullam tunc dicit Avicenna quod non
est excusatio quin assumatur illud
os cum medulla sua sicut narrat
Albucasis quod fecit in corruptione ossis
cruris usque ad 30 annos. Et si
est de illis que possunt sanari secundum
cura te de loco cum tenta usque in
veniens adherentia carnis cum osse
quod illic est tutius et securius audacter
Si vero fuerit caput canne aut anche
et sicut spondiles dorsi tunc fuge ab eius curatione melius est.
Explicit inuncha. De ulcere difficilis
curabili et de speciebus nobis occulta
de quo dicit Avicenna quod non sit putrida
neque corrosiva neque ambulativa
sed sunt unum dispositionibus plana clausa
devica et repullulentia sepe in quibus
sunt utique medicamenta cum predictis fortius
desiccantia sicut quod sunt scoria eris
et flos eris adustus et scoria ferri
glutinum auri talcat dragantum cum
alumine et zinziberis que prohibet materias
currere ad membrum et de istis fiunt cerata
et unguenta et pulveres Ego in loco cuthegere
aquis accipi unam formam quam Avicenna
narrat et Averroys eam confirmat
Recipe thuris aluminis glutinis auri ana
partem unam floris eris corticis eris
usti ana parum utrumque in summo tritis
partes iiij cere olei rosarum aut mirtini
quod sufficit fiat unguentum et ita
etiam intentio complet De tertia
intencione Tertia intentio qua
locus ulceratum sanat propter dispositionem que
pugnat consolidationem sicut ablata
et rasificata complet et cum eisdem
intentionibus et modis qui dicti sunt
supra quibus curatur vel quando
in quibus sanies fiat depedita. Unus
cum non nomine invenit Et in eodem
quando omne ulcus male morigeratur
mox et continue seu excoriose
fiet Et quod talia ulcera in fine
debeat ita curari testatur ipse Et
in eodem dicit. Nulla autem horum curatio quod super citantur in eodem est
ulceris secundum dispositionibus quantitas vel
augentur ipsum Et subdit inferius
longe quod per illas curatio ulcer
que dicit in 3° libro videas apte
quanta continet hic curatio ulcerum in
curare vel et ceteram apertam
curam et cetera in multis qui missant
nitrum doctrinas Capitulum 2m de ulceribus
famosis et primo de ulcere
virulento et corroso
Ulcera virulenta a corrosivis non dicunt nisi sum
magis et minus quantum in prima
non eminuit nisi sola virulentia non eminuit nisi sola virulentia
dicitur virulentum postquam
virulentia dicitur virulentum postquam
autem augentur acuitas et malitia
aut augmentatur capacitas sui et cetera
augmentatur dicitur corrosivum et si incedit hic
unde non multum in carne profundo
dicitur ambulativum Si autem in tum
augmentatur malitia quod consumat

Emplastrum mirabile faciens
cortices cadere ossium et nasci
non generandi

Ego autem

ista exsiccatio a fortiori

De ulcere virulento corrosivo

membrum de inadugis / et deinde
Cae transit ad lupum et adtinatum / Causa
istorum ulcerum sunt pravi humores
colerici acuti et mordicati qui propter
sui adustionem quandam frandulentam
adquisiverunt / que ut plurimum veniunt
post formicas et pustulas prurigi-
nosas / et postea vel cum mordificativis
Cur irritata / Curatio / Cura istarum
stat in debita dieta et purgatione
sicut superius dictum est de herpeste et
formica .vii. et .x.o cap. contra herpetem
fer igitur ut sicut ego multos
vidimus ita et simone de farcis
sanatorem ulceris malemortis
egentem / sic quod ad scalpendum / ali-
qua particula pergamini erigitur / con-
festim vestita / deinde iterum et
iterum scabiosa fiat illa eadem
particula et tandem vestita ulcus
[illegible] videbis fiat
/ Et hic in tribus vel quatuor diebus
a principio concidat dicitur in aliquibus
thesauris quod oportet sanguinem humorum
ulceris / Ergo cum dico malemortis
generatum omnia existentia primo / Et predicta
considerabo [illegible] corporis
dispositionem qualis sit / invenio enim
ex eis que de ulceribus sunt habitis / et
ex apparentibus et universi corporis
signis qualis maxime sit species / hu-
miditas qualis maxime et hinc evacuabo
humidat humor / et hinc ut dicit puto
[illegible] vera ut dicit prius
[illegible] est ab omnibus fere an-
/ Complum est ab omnibus fere an-
tiquis quicumque sine aliqua et
methodo de cura ulcerum scripserunt
quod abstinendum est operantes ea causa
quod abstinendum est in ulceribus puto
prius / Et non solum in ulceribus sim-
pliciter / sed in omnibus corporibus simpliciter
quorum efficacis causa adest ab
illa impedimentum est curatione / Ratio
causa est [illegible] 13.o cap. capitulo
ultimo / Quia evaporatio multa ne
exeunte in toto corpore particulis
quibusdam ablata attrahendo ad
instar ventose implent in
quilibet evacuaret illo uti an-
dias evaporationem amplius
aut evacuatione totius corporis
aut partis superiacet sive humidi-
tatem mittentes viam / Et de hoc

fuit canon conclusum 3.o regimen
vini comitantes habentes preceptum effi-
cientem unaqualibet earum causarum
oportet abstinere prius / deinde sic
venire ad causam distractam que facta
facta est ex illa consuetudine / facta post
evacuatione sicut fuit factum in
illa muliere / domina paciente
formicam veniendo est ad dispositionem
factam / Cura si videbis calefactam
ipsam infrigida cum frigidis et stipticis et
desiccantibus lavando ulcus et totam
particulam cum aqua aluminosa / Rami
illa abluit reprimit et desiccat
ut dicit Avicenna aut cum aqua pla-
taginis / aut rosis / aut cum aqua
ferrata aut cum aqua decoctionis
cipressi aut mirabolanorum cipressi
plantaginis predicte balaustie / et
consimilium / et in circuitu pro defensione
ponatur ut dictum est unguentum lanstie
/ Et in medio ulceris ponatur aliquis
pulvis desiccativus de litargiro plum- Et est pulvis aristolo(chie) pimpinelle et rose marini
bo usto cathimia antimonio cere
usto tarco corallo emachite spo-
dio locis atque predicta mirabolan-
dis et consimilibus / Et pligella de car-
pia linita cum unguento albo / Pas-
ta aut cum unguento de sexta parte li-
targiri in quo conveniunt omnes
aut cum diapompholigos qui fortior
dicitur in antidotario / et de sup-
plimatoria effusa in oxicrato
et predicta ligatur ligatura expresse / de
qua mentione superius audi-
visti / Ego autem in talibus ulceribus
conficiam [illegible] lotionem absque aliquo
ponere laminam plumbi tenuem / aqua
vitris argenti vivi cum aqua plan-
taginis sic infixa et liguet li-
gatura experte / Et inveni in hoc
tanta experientia quod non est probabilis
loqui propter ydiotas / Tu autem vi-
debis in gradu de simplicibus factum de
molibdo et intelliges mirandi-
bilia de plumbo de aqua aluminosa
rationabilia addisces si leges primum
librum / libri allegati de ligatura / alia
mirabilia sunt dicta / Si autem
corroso ulcera applicata augeantur

et augmentetur purgat et repurgat
et consumat et desiccat materiam
coniunctam corrodens cum cauterio actu-
ali si vis quod procedat cum cauterio potencia-
li de pulvere aut cerae affrodil-
lorum aut calidiorum et ob hoc in ma-
gis fortibus est utile. Et si curatur
cum arsenico sublimato in pulvere cum
quantitate quam dixi sicut fuit tractatum
capitulo de estiomeno. Et locus
in circuitu semper defendatur cum fortibus. Et
si corroso ita ambulat et quasi
facit ut dicit Avicenna abscindatur
membrum. Capitulum tertium de ulcere
sordido et putrido.

Istud ceterum duo non sordido et putrido
dicuntur nisi secundum magis et minus
sed dum ulcus non habet nisi sordiciem
et saniem grossam et viscosam dicitur
sordidum. Postquam autem augetur
ipsius malicia ita quod putrefacit
et mortificat carnem dimittendo
escaram que elevatur fumus fetidus
et cadaverosus dicitur putridum fraudu-
lentum. Et si ambulat eius malicia
transit ad estiomenum et ad hominis
mortem. Cause istorum ulcerum
sunt humores sanguinei et grossi pravi
et ebullientes in qua ebullicione
adepti sunt venenositatem que
ut plurimum veniunt post carbunculos
et antraces et apostemata et vul-
nera male curata. Cura tamen pre-
dictorum ulcerum stat in dieta et cura
talibus sicut supra dictum fuit
de carbunculis et pustulis cristosis
et putrefactis. Sed dimisso primo horum
malorum ulcerum curacio melior
est mundificatio corporis aut ipsius
membri. Si corpus fuit mundum cum
eo quod mundificatur ipsum solum cum
ventosis scilicet cum scarificacionibus et san-
guisugis et cum flebotomiis vasi-
cantibus oportunis. Et rectificatio re-
gimen ad debitam dietam. Et postea ad ulcus
de remedio est ita quod primo sordes
lavetur cum ydromelle aut cum
aqua maris. Deinde mundificetur
cum unguento apostolorum aut cum unguento
egyptiaco. Et desuper ponatur lan-
cea in mundificativum factum
de succo absinthii melle rosato

farina ordei et de mirra. Et item
unguentum de bolo et desuper stupatum
cum oxicrato aut cum aqua cineris
seu saponis. Et impleatur cum
carne piscium salitorum. Et farina
orobi et aristologia non rotunda scilicet
longa ut dicit Theodoricus et similia
coctis cum vino et mixtis cum
melle. Et ad eandem intencionem
Avicenna dicit istud medicamen
expertum. Recipe brionie congeste
Recipe draganti rubei ana ℥ i. calcis
vive aluminis corticis granatorum
ana ℥ vi. thuris gallarum ana ℥
iiii. cum olei ana quod sufficit fiat
unguentum. Et item vitrioli et
colcotar. Recipe dragantum vel coquatur
cum aceto et fiat ex eis linimentum.
Et super unguentum de bolo ponatur
et desuper stupata cum oxicrato
tamen. Et quando huiusmodi ulcera superfluunt in
corrupcione fit ut dicit Avicenna
ut eleuetur corrupcio cum cau-
terio ignito aut cum medicamine
acuto scilicet cum incisione. Et non re-
moveat nisi caro sana cognita
per bonitatem coloris et sanitatem eius. Et
medicamen quod acuat quod non habet par
in hoc casu est arsenicum sublimatum
ut dictum fuit supra in estiomeno
et in glandulis et aliis inferius ipso
super ista materia de verendis. Et for-
tasse fit ut dicit hic et super
cuilibet membrorum ut salvetur
corpus a putrefactione sua. Capitulum
quartum de ulcere pro-
fundo et caverno.

Ulcera etiam cavernosa
sunt cum orificio stricto et profunditate
lata occulta una plures vel
recta vel torta absque duricie
et callositate. Et in hoc differt realiter
a fistula. Non obstante quod vulgariter
omnia talia ulcera fistulas dicunt
quod tamen non est verum ut dicetur. Cause
istorum ulcerum sunt apostemata et vulnera
male curata. Quando enim sanies
magis stat in cavitatem quam deberet
aut in vulnere profundo quod non potest
per orificium mundari quod superius
est et fundo inferius et tardatur.

Cause

Cura

Mundificatio

Unguentum

Linimentum

Cause

corruptio saniei continuatur a diutur-
nitate et malicia / 2 vitium contingit
parietes caverne quod non potest incarnari
et consolidari 3 sit sinus cum ipsis seu
caverna / Ad quam propter hoc quod debili-
tata est particula trahuntur super-
fluitates a membris vicinis et
et ab omni corpore 2 efficitur ulcus
dissanabile Rogerus narrat caverne
sic se et pulveribus de argento plumbo
de radice et corticis candelis / Et
cum iniectionibus coloratis / Rogerius ma-
cerat in eis propter colorem qui est solubis
locare carnis 2 propter subtilitatem
quod est calida 2 propter albinem 2 sere-
nitatem que est sua iudicatur quod illa
ulcera conglutinantur propter bonitatem
et paucitatem eius quod erit 2 pura-
tione doloris 2 tumoris in 2° ad
glauconem 2 post compositis condicionibus
quod non conglutinantur iudicatur / Cura
Cura istorum ulcerum stat in bona
et convenienti dieta 2 purgatione
secundum naturam humoris peccantis dicta
superius in capitulo proprio / Deinde veni-
endo ad particulam si tu potes cum
unguentis / et emplastris mundificativis
et desiccativis sine incarnativis
et bonis propriis / 2 stupas in-
fusas in vino stiptico 2 decenti
ligatura curare locum faciatis et
attemptetis / Et ad hoc laudatur
unguentum apostolorum emplastrum nigrum
diaquilon in 2° ad glauconem
/ Si autem non possetis eo quod figura
non est apta vino radios fundi est
inferius et orificium superius si
est tibi possibile ut alteres situm
sic in eodem 2° ad glauconem nar-
rat G(alienus) quod fecit de illo qui habebat
ulcus profundum in brachio et in
tibia taliter elevando particulam quod
radix sit superius et orificium
inferius faciatis / Si autem non potest
fieri tunc melius quod aperiatur in radice
aut incidatur secundum totam cavernam
usque ad profundum 2 tunc cum lichinijs
cum cothonibus talibus mundificatur
et desiccatur quod incarnetur 2 sanetur
secundum quod dictum fuit superius de sinu

et tentamus vel aliquid est pro ista
materia retinendum / Et tunc advertendum
quod nunquam fiat incisio saniei in
loco congregatur dimittatur ut pro-
tes caverne attenuet 2 / 2 casta
melius intromittetur / 2° quod casta
que infigetur sit levius et cum
aliquo unctuoso inuncta ut sine
dolore intromittatur / 3° quod casta
vel aliud per quam intromittitur sit
perforata in extremo ad modum atque
perforata in medio ad modum acus
per quod possit poni toto factus de
cannabo aut de aliquo filo bumbi-
cino aut de cordula que intromittitur
lo aut de cordula que intromittitur
et sic maxime sedatur dolor
et fluxus saniei cum albumine ovi et
aliis que videbuntur optima / Et post
tunc ligatur et removetur toto sicco
aut ligando aliud cum illo de lichi-
nio et lavatur cum aliquo mundifi-
cativo / Et desuper 2 in tanto ponatur
scatur (?) / Et desuper sint dicta aut non
que superius sint dicta si est tibi possibile ut facias incisi-
one / consulit Avicenna ablutionem cum
one / consulit Avicenna Albucasis si-
clisteribus secundum modum Albucasis si-
cositas adhereat post cum mundi-
ficantibus deinde cum incarnativis
et ad mundificandum G(alienus) in 2° ad
glauconem precepit melicratum
solum / 2 post concedit vinum cum
melle 2 post concedit vinum cum
aqua 2 mundificatur eos cum
dicit quod 2 mundificatur melius est melle
cum eos ligatur melius cum con-
servatur ut de ad sinus vero con-
crevatum ut vinum 2 desuper spongia
infusa in vino / Alii vero ut
novella in vino infusa / Alii vero ut
Avicenna precipue si malicia fuit
unde precipue si malicia fuit
nobilis lavat cum aqua cinis
aut cum aqua maris / 2 cum aqua
aluminosa quod cum hoc quod est lavativa
est prohibitiva eius quod attrahitur ad
membrum Albucasis precipit inmitte
unguentum egiptiacum dissolutum cum
aqua et melle / Avicenna vero ut
Lanfrancus 2 Henricus si ulcus fuit
callidum 2 virus nigrum carnis
rubeum lavat cum aqua 2 melle
decoctionibus ordei lenticularum rosarum
balaustiarum / Et si ulcus est fimum
et virus aquosum lavat cum vino

Rogerius

Avicenna
Albucasis

4

Ad incarnand[um]

et de melle decoctionis absinthij
marrubij pympinelle atque mirre
Ad incarnandum vero inquit Avic[enna]
quod oportet ut medicina fiat carentes
lavative cum viscositate adherente
et incarnatur in eis cum clisteribus
et iniectionibus cum lichinijs et
tentis. Et nos quidem experti sumus
inquit Avic[enna] emplastrum apostolicon
i. apostolorum et tentam cerea cum ty-
ca que impletur est mirabilis
valde. Post autem yreos et symphi-
tum addit G. Deinde farina oro-
bi et psilia. Et desuper ponitur empla-
strum et primo liniri cum aliquo quod habeat
rarificare illa ut dyapalma et
emplastrum nigrum vel flavum cum
rasalis. Et mel coctum cum pulveri-
zatis thure mirre et aloen ut quidam
coquunt omnia simul. Et vero inde
stipticum grossum et postea ligetur
ut docet G. in 2o ad glauconem
Et Henricus approbat istam ligaturam
valde. Et licet lira G. sit satis in-
tricata Nichilominus assuatur sit
quod post expulsionem et mundificationem
materie ponatur super totam caveam
emplastrum incarnativum dedicit profo-
rati quantum contra orificium ulceris
Et super illud orificium reponatur
illud quod amotum est de perforato
Et postea ligentur secrete cum bindi
continente usque extrema carne
incipiendo a fundo procedens usque
ad orificium postea ligetur orificium
cum proprio emplastro cum uno bindello
ita quod prima ligatura non solvatur usque
ad complementum incarnationis
sed de tertio in tertium removeatur. Contra
ligatur cum ligatura exposita cum inge-
nio quod cum prima et bonis pressuris
constringas pro toto fundo retenta
hesitat multum ut Henricus et magister
Symon quod solidum non po-
natur quia sanies in loco retinet
sed cumulata aut duplicata ut sa-
nies continue valeat exire et
spongia super orificium ponatur
ut sanies exterius trahat sugendo

Capitulum quintum de fistula i. e.

Fistula est ulcus profundum
et caverno[sum] cum callositate du-
ritie a parte interiori aquo-
sa procedit ut plurimum sanies
virulenta. Et hoc est quod dicebat G.
in detenudirebus parte naturalis. Est autem
et fistula strictum et longum sinus sub-
alijs sinibus contractum i. duritie
parietibus a parte interiori et tamen
constipatus vel emittens pus a pro-
fluxione superfluitatum sicut
et illa quandoque etiam clauditur et mox
emittit. Quandoque aperitur et emittit
et hoc fuit dictum de putrefactione et
quod sanies virulenta non est eadem
vero propter scilicet callositates dura cum for-
dida Ideo obstat quod dicit magister
fistularum Almaldus quod quandoque in sanies fistu-
laris aquosa vel glutinosa seu
prave qualitatis exierit fistula
vera manet quia non continue
quia si non manat fit extracta licet
ipse suggessit quod quamdiu vult
fistula numquam potest obstruari
quod hoc est verum ipse G. quando ad quem
fistula possit claudi et exsiccari
ipse non putavit G. neque Albucasis
non putavit. Et est in quibusdam hor-
dum deficit. Et in quibusdam
emittens humiditatem ab
ubi habuit absconsite humiditatis ab
eadem. Illud leo haly ab temuit
atque Avicenna Jamnis atque quator
magister de duritie de qua reprehen-
dunt Rogerium et Rolandus Henricus
Nec dubium quin ipsi intellexerunt
unum quod cum cosmeticis carnem
dura iubet eam curare. Et glo-
satores ipsorum ita glosaverunt. Fi-
stula quedam est in carne quedam est
in venis quedam in nervis quedam in
iuncturis. Et quedam recta est. Et quedam
obliqua sive torta. Et quedam unius
sinus et orificij. Quedam multorum
et quedam est in intestinis. Et quedam
est in oculis quedam in faucibus
quedam in pectore quedam in vere-
cundis et sic de aliis. Ab istis enim
diversis sumitur pronosticatio et indicatio
curativa. Cause fistularum La

sunt ea que ulcerum cavernosorum / quia
quantumcumque fistula procedit ulcus
cavernosum / et ab illo oritur et venit
humores / qui corrumpunt et corrumpit
locum sunt peiores in fistula quam
in ulcere cavernoso / Est enim illa magis
fleumatica et inficit ut dicit dominus Willelmus
de Saliceto in quantum adustio adducit
acuitate et venenositate / Et propter
hoc dicebat Arnaldus quod hiis diebus
quidam nauta et ancilla fratris sui corrupta
fistula vitam perdiderunt / ⁋ Causa et modi
Signa fistularum sumuntur a sensibus
inherentibus / ut ab illo corio callo-
so / et a foraminibus fistule in stralis et ab
accidentibus et effectibus / ut a virulentia
et horribilitate / quam aliquando emittit ab
ipsa et dolore qui primus est in ipsa
sit in membris / Signatur quod est in
carne ex grossa et viscosa et
turbida et candida humiditate que exit
ab ipsa / Si sit in nervo ex dolore et
tenuitate eius quod exit / Si sit in vene-
nis cognoscitur per exitum sanguinis et fecis
/ Si in osse ex citrinitate et subtilitate
eius quod exit ut ponit Avicenna
/ Et adhuc adiuvat probatores cum
tentis et probis et locionibus co-
lorati secundum locus et tempus faciunt
ad hoc quod si est in nervo vel in osse
considerare possumus quod infecit
ea / Et tamen si tangunt cum quod est
in osse / Si vero non quod est in carne
vel in nervo de corruptione ossis
quo cognoscitur dictum est superius
Iudicium quod fistula ex toto genere
est difficilis curationis maxime
profunda tortuosa consensu et anti-
quata / et quando plures habet concavitates
/ Et circa fistula que est in membro no-
bili et prope ipsum / Et quando ad intrio-
ra penetrat ad pectus ventre
et vesicam vel de costis vel spondilibus
vel aliqua iunctura puta magis
aut pedis suspecta est / et male
curationis et occupacionis in ea ut dicit
Albucasis est labor et ignorantia
⁋ Curacio fistule duo habet
regimina universale scilicet et particulare / Sole
regimine tres habet intentiones

Prima contra ordinat / Secunda materiam
preparatam evacuat / Tertia nisi
incidenda confortando et consolidando
fistula ad consolidandum adaptat
⁋ Prima intentio completur
cum debito regimine secundum materiam
ordinata / Secunda completur cum eva-
cuationibus materie quam apparet de quibus
duobus superius in tractatu de apostematibus specialiter
fuit plenarie sunt dicta
/ Tertia intentio completur cum 3a
preparationibus ad fistulam probatis quarum
ista est ut mihi dicta / Recipe agrimo-
nie partes iii plantaginis partes ii folio-
rum olive partes i consolide minoris
et pistentur cum vino albo coquantur
et fiat colatura de qua quolibet die
in aurora quantitatem unius administretur
/ Hec ad idem / Recipe asinude partes iii
genciane partes ii centauree partes
ii coquantur cum vino albo et melle
et ut supra administretur / Est enim
efficax in omni explorione ⁋ Regimen Regimen particulare
particulare tres autem habet inten-
tiones / Prima situm orificium ampliat
/ Secunda fistula aufert et mortificat
/ Tertia locum mortificatum mundificat
/ Quarta locum mundificatum incarnat
et sanat / Prima ut completur quod postquam
erit bene certificatus de penetratione et
profunditate fistule immittatur tenta
de radice genciane aut malicorie
aut bonie vel draguntee / vel de fru-
stis spongie bene tortis et aptatis
quia de medulla sambuci et ebuli
quia de medulla in extrahendo sepe
non placet michi eo quia in extrahendo sepe
frangitur / ymo ex hoc consulo quod ten-
te ligentur cum filo et si adherent
aut profundentur nimis possunt
extrahi sine fallacia et fiat grosse
et longe secundum foraminis quantitatem
et quod stet per xxiiii horas / postea aut
renovetur tenta / Et si foramine
sufficienter est ampliatum completa est
prima intentio / Secunda veniat ad quam est 2a intentio
mortificare fistula / Hec quidem secunda
intentio completur uno de tribus
modis / Uno sine incisione per
inmissionem acutorum et corrosivorum
/ Alio cum incisione et cauterizatione

Tercio cum incisione et callositatum
emulsione. Primum modum docet
similiter facere cum impositione tente
trociscorum affrodillorum. Et Rogerius
cum tenta de calce et sapone aut cum
tenta linita de arsenico que non
fallit. Si autem fistule essent diverse
tamen tunc oportet distillare illud acutum
medicamina cum aceto aut aliquo
liquore et iniciantur cum instrumento
taliter quod veniat ad omnes profunditates
et claudatur foramen quod movetur in
fra quousque suam fecerint operationem
Et hoc est quod dicebat Arnaldus
de villanova quod fistula tortuosa et
incarcerata numquam perimitur nisi fellis
aut introsit liquoribus ibi bibitis. Ad
hoc enim multum valet aqua fortis al
kimistarum salis armoniaci enim
fistulas mortificat et destruitur tamen
incisione et cauterio completur circa
incisionem intendo sic quod imposita tasta lignea
usque ad radicem fundi scinditur et tota
caluna abscisa usque ad profundum
eo modo quo dictum est supra de ul
ceribus cavernosis. Et statim post fluxum
reparetur cum albumine ovi et teneantur
dilatata labia ulceris. Et post in
crastinum cauterizetur locus cum cauterio
actuali aut cum potentiali facto
de pulvere affrodillorum aut arsenico
hoc facit cum aceto vino subli
mato taliter quod nichil corruptum
et callosum neque pars nuda remaneat
et quin sit desiccatum eiectum et etiam
corruptum. Et in cauterio sicut ut
dictum est apponatur. Modo ad reparan
dum ossa corrupta supra sunt dicta

Signum autem quod cauteria medicina
suam perfecit operationem est ulceris tunc
facta ut Rogerius et tum de eo
moram ut sit usus. Cum autem
fistula cauterizata et desiccata fuerit
sanatur cum medicamine mitigativo
sicut est in primis diebus oleum de ovo
deinde cum butiro aut aqua unctuoso
quousque ignis et escara cadat et
in sanie tornetur. Cuius sanies que
prius erat indigesta efficitur dige
sta et mortificata signum est quod fistula

est mortificata. Et hoc bene dicebat
Arnaldus. Lex quam antique fuit parte
fistula sanie pura et perfecta emi
serit ibi de fistula iam extinctum
cum incisione sive cauterio compleatur
ista et intendo quod sit incisione
usque ad fundum ut dictum est aut sufficit
cum vaporo tota caro in cauterio
callosa et putrefacta taliter quod locus
remaneat purus quod apparebit
propter carnis bone ut dictum est. Amic
Et ista est via mortificationis et curationis
fistule. Et si predictos modos non
fistule remittatur ad suum eligendum
curari gentes non obstante
ut dicunt gentes. Non obstante
quod Lanfrancus permittit ea curare
cum agrimonia et sale quod tamen ... cum
non inveni. Et si est inventum in vul
neribus que ad fistulas vertuntur et
cavernosas fuit etiam quod cum parte in
comunis satis fuit etiam quod cum parte in
colligetur et ita compleatur. Et iuncto
et tertia que est mundificare locum
Et quarta que est locum mundificatum in
carnare et sanare compleatur ut
iam dictum est de aliis ulceribus cavernosis
De cura palliativa. Si autem
fistula est in tali loco quod non potest
curari ut quando est in iuncturis solum
vel in vicinitate iuncturarum vel vena
vel ... et non potest
Et si eger est debilis et non potest
sustinere penam vel propter timorem
est magis declinus ut remaneat
cum eo egritudo vel forte quod peius
cura peior est quam egritudo fugere vel in
fistula longaonis involuntarie fecit
exitus tunc intentio est palliare cum de
exitus et purgatione et diversione mate
ria et purgatione et diversione mate
ad partem magis nobilem et mundificare
a carne fraudulenta et in
corpore. Deinde repleatur cum corpore
cavernosa domesticatis et cooperiatur cum
diapalma aut emplastro nigro quod
ipsa remanebit quieta tempore
longo duraverit quod caveatur ab aqua
et a situ doloroso et a motu labo
rioso. Et istam palliationem posuit
Avicenna et Arnaldus sic ea socia
tur et dum dixit meatus naturalis
qui diu manat ut in fistulis
antiquis obturari non est absque

timore gravioris mali non medici il-
manatur consueta adiutoria dimittitur

Capitulum sextum de cancro ulcerato

Cancer ulceratus
est ulcus
apparens rotundum horribile
fetidum cum labiis grossis duris
et nodosis inversis sublevatis / et cav-
ernosis habens colorem lividum / et ob-
scurum et in tantum venas sang-
uine melancolico plenas / et virides secundum Avicen-
nam quod videtur cancer propter unam duarum
rerum / aut propter formam suam / quia
rotunda et venas emittit in circui-
tu que sunt sicut pedes cancri
Et colorem habet obscurum ut cancer
Et Henricus addit quod corrodendo
perambulat ut piscis ille species
Et dixi cancrum fieri a tribus
ab essentia existentibus / a materia ex
qua fiunt et a membrorum natura
Propter primum dicitur quod cancer alius est
suavis primus non multum dolo-
rosus / alius magnus et violentus
vehementer dolorosus. Propter secundum quod
dicitur quod quidam est ex melancolia adusta
de se / et quidam de melancolia adusta ex
aliis humoribus naturalibus ex colera
adusta. Propter tertium dicitur quod quidam fit
in membris simplicibus ut in carne
venis nervis et ossibus / quidam in
compositis ut in facie qui communiter
nolimetangere vocatur / In ceteris lu-
pus in medio corporis cingulus ut
dixit Rogerius / Et ab istis quod
Brunus et Theodoricus dicunt quod nullus
antiquorum ita nominat. Cause
Causatur cancer ulceratus a non ul-
cerato et ab ulceribus irritatis / et in-
docte curatis / Cancer non ulcera-
to curatur ulcerato incidendo sicut
supra dictum est / in ulceribus in cancro
fiunt dictum / Ab ulceribus et vel cau-
cantur propter irritationem cum acutis
adiuvantur et commovent humores
adiuvant / et fluunt / et trahunt
prius in illa et fluunt / et trahunt
ab universo corpore et apricantibus
membris in loco et putrefiunt et ca-
lefiunt et acuitate et venenositate
acquirunt ex quibus generatur et augetur
mala dispositio et efficitur cancer
Cause autem primitive monere

possunt accidentes ex illius comite-
rint ut sepe dictum est. Signa
et iudicia. Signa cancri sumuntur
a substantialiter inherentibus / et a substantia dura
labiorum et ulceris / a figura lata
et rotunda cavernosa / et renversata
et ab effectibus / et accidentaliter inherentibus
ut a virulentia horribili et feti-
da tali quod non potest scriptura denotari
sed quidam visi sunt scati aliquando perierunt
Et cum hoc si lavatur aqua alexima efficitur
cinericius et viscosus / Et ultra cum
prius carrosius irritatur / et eius aug-
mentatur malicia ut ponit Lanfrancus
et Henricus. Iudicatur de cancro ulce-
rato et cum hoc dicit quod eius diminutius
et preservatio arguunt maliciam / Et
et difficultate curationis magna / Et
propter hoc dicebat Albucasis quod quanto anti-
quior est et magis non oportet ut appro-
pinquetur ei. Ego autem ut dixit non
curavi aliquem neque vidi ante me
qui perveniret ad illud / Et ideo Galienus
in commento Hippocratis in sexto
amphorismorum dicit quod non curetur cancer
nisi ad magnam instantiam / et
requisitionem / Sumptus cancer quidem
requisitionem et in membro situatus
antiquus et infiltratus in venis
Et qui est abscon-
ditus et ossibus / Et qui est abscon-
ditus et nervosis confusus / et in
est in loco ubi non potest totus extirpari
Et qui est in persona debili et
timorosa melius est quod palliatur
quam si curaretur. Curati enim ci-
tius pereunt non curatis / et pallia-
tivis per longum tempus proficiunt ut in visu
in longum tempus secundo ulcerato cancro
amphorismorum in eodem secundo ulcerato cancro
fuit allegatum / Et propter hoc Avicenna
dicebat illud mirabile quod de
ulcerato efficiebatur aliquando non
ulceratus quod si curatur in uno
loco in alio sepe innatur / Ultimo
iudicat Willelmus de Salicetto quod
cancer est languidosus morbus quia
quanto magis palpatur magis in-
quieto magis indignatur / Quare consulit quod non in-
dignetur et propter hoc nolimetange-
re vocatur. Cura cancri ulcerati duo
habet regimina / universale et particulare
Universale regimine tribus habet in-

Cura cancri ulcerati duplex habet regimen
universale et particulare universale tribus habet intentionibus

9

tentiones. Prima vitam ordinat
secunda materiam antecedentem evacuat
tertia etiam membra interiora confortan-
do adaptat. Prima intencio et 2a
complentur cum debito regimine et
convenienti purgacione de quibus sicut
in de apostematibus in illis satis fuit
dictum. Tertia etiam intencio completur
cum pocionibus et suppositionibus ad hoc
probatis. Et forte quod magis facit
ad hoc considerare quia preceteris et
de hiis sunt omnes herbe capillares
et precipue ceterac et herba roberti
et scrophularia que propter hoc
herba cancrosa nominatur quod sunt
optima ad faciendas pociones. Et
centinodium laudatur ab Arnaldo.
Et cancri fluviales simul va-
lent ad cancrum ut dicit Albertus
Tiriaca et carnes tyrsorum simul
conferunt quia expellunt omne
venenositatem ad cutem. Regimen
particulare duas habet intenciones
sicut dicitur in commento preallegato 22o
ad glauconem. Prima ut si est in loco
possibili quod palliet que loca supra
in illo commento nominantur. Extirpandi
autem extirpandi est duplex. Unus fit
cum incisione et expressione et cau-
terizacione. Alter sine incisione cum
corrosione. Sine incisione caveas
quod totaliter cum radicibus suis extirpetur
et mundificetur alias nichil valeret
immo esset novissimus error peior
priore. Et post incisionem hic inde
exprimatur ut sanguis infectus extrahatur
et post cum ferro ignito cauterizetur.
Secundo extirpetur cum corrosione et
mortificatione forti que simul
totum extirpet. Ista forti egritudini
fortis debet applicari medicina iuxta
doctrinam ypocratis primo amphorismorum ad quod
arsenicum sublimatum non habet parem
ut supra in estiomeno et glandulis
fuit dictum et infra dicetur. Prima enim
die dicit Thedricus et hic tamen
lupum estiomenum nolimetangere
fistulam et omnes tales pessimos
morbos occidit et extirpat. Cave-
at tamen de loco et quantitate. In utraque
enim superius defenditur locus cum
ungento de bolo et post consolidacione qua

ut dictum est cognosces per loci
inflacionem et post tres dies statim
mitigetur dolor et prurire incipit
cessare ut dictum est de fistula
mortificato cancro quod cognoscetur
per bonitatem carnis et carencia
virulencie et fetoris curetur
ulcus more ulcerum cancrosorum.

De cura palliativa. Cum
autem cancer est in tali loco quod non
potest totaliter comprehendi ut qui
pervenit ad intestina aut est in prope
membra principalia aut in locis venis
nimis intricatis vel eger est debilis
et non potest tollere timorosus et non
audet sperare curam aut cura secure
foret peior egritudo tunc bonum
est ipsum mitigare et palliare
et hoc cum dieta et purgacione
et diversione materie ad partem aliam
et infrigidare et desiccare ipsum cum
aqua solatri et cum ungento albo
et de litargiro et de ethuta et de
plumbo usto dyapompholigos et aliis
mineralibus locis et aquis et succis
camphoratis ductis in mortario
de plumbo et ligacione lamine
plumbee et aliis quod dicit si in ulcere
virulento et in cancro apostemoso
non ulcerato. Curant autem utuntur
hic plumbum in dispositionibus cancrosis
nominat ille qui nichil ignorat.
Quidam vero palliat cum herba
roberti et scabiosa et folio caprifo-
lio tapsobarbato pulvere scorpio-
lo ... aneti combusto. Alia
...nam vero mitigat omnes fraudulencia
et lupia te cum pecia squarleti
et cum appositione carnium gallinarum
quod dicit plus quod obliviscitur dicitur lupus
quod in die comedit unam gallinam
et si eam non haberet comederet
personam. Et sic etiam quanta sunt
personas et non possunt multum nocere non
possunt. Doctrina secunda de ulceribus
prout sunt membris composita. Capitulum
primum de ulceribus capitis. Vi est

Rursus igitur talparia et
ad methodos testitudinaria
redeamus antequam

De talparia et testitudinaria

Curas herbe capillares ... pro cancro

Regimen particulare duas habet intenciones

Modus extirpandi duplex est

Non plumbum usum ... cancrosis

Lupus quod ... comedit ... in die unam gallinam

corruptionis cum ulcerum pravitate secundum
speciem in unaquaque animalis particula.
Alia vero eorum sunt indicationes que
ab hiis sumuntur ut in doctrina
secunda tractatus apostemi sunt dictum.
Alie sed secundum omnimodas particulas
sunt dicte. Nichilominus secundum originalis
sunt unde a capite incipiendo. Et qui
vult perscrutare inveniet quod variationes
intentionis quas dedit in sermone
suo de ulceribus est doctrina specialis medi-
cori de ulceribus in pronostico et in
in modo curandi. Venio ad pronosticum.
Scimus quod si ulcera capitis pervenerit
ad craneum et ad miringas ~~non medi-~~
~~candi i operando~~ et intu̇tas ut in
talpara et testudinaria passione
sepe contingit non medicum in operando
inferre periculum maxime iuxta
commissuras. Et io consulit, rogo
propterea tale nam relinquere quod
opere prosequi. Et hoc considerans ut
supius dixi una cum Lanfranco
in talibus plus consilium passiare
quam curare. Nichilominus cogitatus
quantum ad modum operandi in tersu
in quo pannus affataret et requiret
cura percipit ventos totum radicatum
separet et rugiando applanet
et post cum pannis et lichiniis in illo
rosaceo infusis et aliis ampliis inn-
disicet et incarnet prout supra
de vulnere capitis sunt dicta. Et ita facie-
bat magister meus Bononie. Ego feci
in illo genere quod fistulas et corruptiones
ossis in capite retro aures paci-
ebar. Namque qui in capitulo fistularum
talia reponebat post trepanatorum
et depuratorem ossis tale pulverem
consulebat. Recipe rane aquatice
combuste ʒ i, gallarum salvie et
addatur mirre ana ʒ i, fiat
pulvis ut supra vel dyapalma al
emplastrum nigrum sufficiat hic cursu.

Capitulum 2m de ulceribus faciei

Facies secundum quod continet in ulceribus
particulas diversis habet ulcerum
species in genere oculi videlicet et
et auribus ore et consimilibus. Et primo
dicendum est de hiis que in tota facie
et maxime in genis iuxta nasum

De ulceribus faciei

venire consueverunt. De noli me ta-
ngere. Contingit sepe post formicas
et herisipilas malas et alia ulcera et
pustulas male curatas in facie
maxime in lepore nasi in genis et
labiis accidere ulcus corrosivum
et spongiosum horribile fetidum et vi-
rulentum quod noli me tangere vul-
gariter et est de genere cancri
ex colera bis adusta ut supius
sunt dicta generatum. Cuius signa sunt
corrosio mordicatia cum ardore
et punctura virulentia et fetida
et sordicies mala. Unde eius eradi-
catio difficilis et contagiosa dum eum mag-
is tangit et magis inficitur. Ergo
noli me tangere dicitur. Et si faciens
propter suam debilitatem materias facili-
ter recipit. Cura eius vult regimine
vel de cum dieta et crebra purga-
tione dietis in apparatibus et specialibus in illic
cotidie et vel virulentus quod lavet-
locum cum opiato aut cum aluminoso et
per aliquos dies attemperet. Si potest
desiccare et sanare cum unguentis ad
ulcera virulenta. Unguenta talia sunt
intencio Jamnii. Et si non possit cum
de super apponatur in plagellis lini
Chedia sunt de sugillatis linariis et
plantagine cum salegenia. Et propter
mordicationem tinctura panni infusa
in opiato aut in succo alicuius
herbe sive applicentur et tertia
die vel naturali removentur per tres dies.
Et post si morbus sunt extinctus
et locus cum melle succo apii
et farina ordei sunt mundificatus
quod cognoscetis per carnis bonitatem
incarnet et consolidet cum unguentis
ulcerum virulentorum. Si autem morbus
non est extinctus curet ut dictum
est de cancero ulcerato sicut factum
est. Et mirum magister attendere
debet quod corrosivo et cautio caute dum
caute locus enim sensibilis est
et tenuis et locum spongiosum
et cartillaginosum et finaliter alternia
ita quod cum ab utroque parte perforat
in ipso cum non consolidat ut in
ingeniis amphoris sunt supius

Signa

Cura

De ulceribus

allegatum Et propter hoc ad ista ex-
tinguendum aqua fortis cum presen-
curis adaptatur. De ulceribus
et cancrositatibus veste rup-
tis et elevatione uvee oculorum
Cum ulcera oculorum ultimo et aliqui
proveniunt a vel ut plurimum ab
apostematibus exituris bothoribus et
pustulis seu vesicis efficiuntur
propterea non est mirum si Ihesus
vocavit ulcera Avicenna exituras
Azarameus pustulas Et licet ipsi
eminant in species earum distinctas
vel secundum cortices cornee vel secundum
situm superficiale et profundum Richardus
quia non multum diversificat intentiones
curativas. Et propter ut copulet la-
ficationes amittat. Ideo si plures
comprehendat omnia ulcera oculorum
et quae diversa sunt de obtalmia in
tribus speciebus in primis vero ulceris in
malis et cancrosis in mediocribus
et pravioribus. Causarum quidem omnium
cause ut dicit Ihesus sunt humores
acuti mordicantes qui fluunt
ad oculos. Signa ulcerum oculorum

Signa ulcerum oculorum et dolor

sunt dolor et lacrimarum effluxi-
ones et obtalmiae rubores Et
quando aperitur oculus si sit in coniunctiva
punctus apparebit rubeus si
in cornea albus et nebulosus. Ulcera
autem coniunctive sunt rubea cor-
nee vero alba propter ipsorum colorem ut
dicit Ihesus Avicenna. Cum manifestat
corium ut rasuram Et hinc est
quod multi decipiuntur ut dicit Gordonius
minus credentes quod sit albula
propter additionem et applicando consumptiva
denigrant oculum et tamen est albedo
propter elevationem cornee. Iudicatur
de ulceribus oculorum quod si malignum
ducet ad disruptionem cornee et
ad exitum et elevationem uvee et
usque ad oculi perditionem. Iudicatur
etiam quod ad ulcera sequuntur cicatrices
albe indelebiles eo quod cornea est
membrum spermaticum aut consolidantur
non sunt secundum primam intentionem sed
per medium extraneum consolidantur ut
tamen superius sunt dicta. Et dicit

Amplius multa indicia ulcerum
coniuncta hic sunt loco quare
ad ea habeatur recursus. Amplius
consulitur oportunum quod si cum ulceribus
sunt obtalmia notabilis et cum
et dolor capitis non fatiget pa-
tientem quousque illa fuerint se-
data. Amplius consulitur de
obtalmia curatur quia in multis
conveniunt intentiones et obtalmiarum
Curatio ulcerum oculorum secundum — Cura
Et in primo incarnari indiget sic
curatio secundum genus que et alia ulcera
propter nam cum periculo fuerunt esse
inmordacissima medicina replet
et ad cicatricem ducentia. Unde que
laudantur que per thuciam et consolida
loca misceantur ei et similia non
solum immordacitate sunt. Sed
vehementissimos dolores mitigare
potentes sicut est succus mandra-
gore. Sordidis vero existentibus
immiscere aliquod abstersivum
equale et corpori cum aliquibus me-
tallis abstersivis. Et quia alia ulcera
curando quattuor sunt intentiones — 4or intentiones oculorum
in curando curari ulcera oculorum
quattuor habebit intentiones prima sit
in curatione in materia antecedenti et
fluenti. Secunda sit administratio intentionum
ut ulcera. Et quarta actualis correctio
prima et secunda intentio completur secundum quod — prima et secunda
superius sunt dicta quod compleatur in
obtalmia. Hoc tamen addito quod non
iaceat neque dormiat supra latus
in quo est ulcus ut saniens non
corrodat tunicas oculi. Neque
clamet neque sternutet neque evo-
mat. Omnia enim ista dirigunt
materias ad oculum. Tota autem
intentio tua sit dimittere et prohibere
materiam reumatizantem ne
veniat ad oculum et sedare dolorem
Tercia intentio completur ut si — 3
pustula non est aperta ut distil-
let in oculo aqua feniculi
aut melliloti quia aperiunt ulcera
festinanter ut dicit Ihesus. Post mun-
dificetur ulcus cum hoc quod lavat

et abstergit saniem velut distillatio
syrupi rosarum. Sume enim laudatur
a Rabbi Moyse xxij^a parte libri
sui. Et post mundificationem repleatur
concavitas cum his que faciunt carnem
nasci, et est sief album in quo est opium
cum lacte mulieris, aut albumine
ovi si sit dolor. Si vero dolor
fuit repressus, utatur sief albo in quo
est climia quod sine lubenis vo-
catur. Et sief de thure additur laudatur
in eo capitulo qui maturat et mundificat
materias grossas ut dicit Jhus.
¶ Unorum sunt et recepte in capitulo
obtalmie et in antidotario in ve-
mento. Sief etiam de plumbo
laudatur in fine habemus alcho-
ati Azarguin. Replet enim et conso-
lidat ulcera oculorum cuius formula
recipe a Rasis plumbi usti
antimonii tuthie ablute calcecu-
menon quod est es ustum gummi arabici
dragaganti ana ʒ viii opii ʒ semis
fiat sief cum aqua pluviali. Et
quarta intentio completur sed nam
acaciam satis expertum in obtalmia.

De ruptura cornee et exitu

uvee. Si rupta fuerit corrosione et in par-
te, sed si rupta fuerit et exit uvea, ita
cornea et procidit ex uvea, ita
quod sequatur elevatio manifesta,
est signum quod ubi super quam et rupta
est fuerit, repellatur et reprimatur id quod procidit, reper-
cussivis et stipticis indigetur,
fiat et bene sectivus cum pulveribus
et ligata. Et adhuc est mirabilis
simul sief de emachites cum al-
bumine ovi in modo ficatum(?) quod sit
lapidis emachitis abluti ʒ in
cerusse climie ana ʒ ii eris
usti amidi gummi arabici dragaganti
opii ana ʒ i fiat sief cum succo
foliorum olive. Et quandoque est inter
quum elevatio fuit magna stringe
cum lamina plumbi. Et si extendit
substantia de uno aut duobus
annis non appropinques ei quia non
habet curationem ut dicit Jhus. Et si vo-
lueris oculum decorare liga eum
necessario cum filo serico et infra et

conforta oculum usque cadat ipsum, et
filum de acu et de vestigio quod re-
manet post ipsa inferius dicetur.

De fistula in lacrimali do-

mestico inter nasum fistula in
lacrimali fit ut plurimum ex apostemate
puro de concavitatibus que ex humoribus
malis nascitur ibidem in maturatione
cum egreditur ad aperiendum quod si non
cum egreditur ad aperiendum quod sanies
conmiscetur ad intestine et ulcerat locum.
Et indurat inter corrosivas(?) cum fervore (sic)
et corrumpit et contaminat os
ipsum et aperitur quandoque ad exteriora
quandoque versus maiora oculi seu lacrimali
et quandoque ad utrasque partes. Et quandoque
aperitur versus calximos narium
et quandoque est tam carne quam osse.
¶ Causa eius sunt humores grossi
qui ut dictum est in loco mutantur
in loco et eum corrumpunt. Adquam
corruptionem sequitur debilitas quare
attrahunt humores acuti interiores
ad locum et ulceribus faciunt fistulosum.
Signatur fistula oculi ex apostemate
quod precessit et ex duritie et for-
ma et ex sanie serosa et glu-
tinosa que exit per foramine maxime
cum comprimitur et oculi sunt rubei et
diu comprimuntur et tactu probe certificatur
obtalmia et tactu probe certificatur
quod est in osse sentitur asperitas.
Si vero in carne mollicies et le-
nitas. Judicatur quod fistula lacrimalis
est difficilis curationis propter carnositatem
substantie et nimis propter oculi
propinquitatem impossibilissima est cum periculo.
Et sepe ita appropinquatur apertura
de lacrimali quod rumpitur et area pal-
pebre consumitur et ipsius Et sic
impetuose fluunt lacrime et locus
non consolidatur sed efficitur de fortitudine.
¶ Curatio. Cura fistule lacrima-
lis duo habet regimina universale et particulare.
Universale regimen dictum est in ca-
pitulo de fistula in communi. Particulare regimen
tres habet intentiones. Prima est
reprimere et repellere et materiam
sui sua tempora et aperire apostema quod
non est aptum et mundificare quod e-

Causa

Cura

aptid 3a mortifi re fistula qu e
confirmata pura coplet z put
inde obtalmia dand est cu rep
cussiuis et resolutiuis z matura
tiuis | z ipse maturus cu emplo
facto de farina ordei z cocthilys
dyacu aloen z mirra cofectis
cu oppopaco i aceto dissoluto
matura enim z ipse rupit apm et
si no apit z ipse no expectet z
maturaco 3 cu lanceola longa
2 a lacmali apia | Post at aptoz
venit 2 intencio quo coplet
sta bona expressione z expulsioe
sanici | z locone si e nece cu
Tria auxilia aqua ruthe mellita cu ebi
auxilys primu e sunt de lanu
gine arundinis inventa innia
ori pte eius et ipse apud raid
Et congreget tm de ea q possit
impleri tota pfunditas z coopia
tu dyapalma aut cu aliq assa
to emplo z renuate bis i die
Et qn eit satis mundificatum co
3m solidet | Terciu auxiliu e cu
imponat p foramine collirium fcm
de thure sarcocolla aloen san
dra balaustie antimonio alume
ptes equales z de flore eris cta
pte unius ptis cu aq pluviali
fiat sief | Et ipse dr alume q
dissolvat cu aq gallices z in
ciant z due aut tres gutte z
iaceat ad pte alia z bis a ter
i die renuate | Et sic p ebdoma
contiune | Istud enim collirium e
tante vtutis q fistula oculi
sanat ut dr cels a ita retar
3m dat q no sanata | Tciu auxi
est Guilli de saliceto q clar
gato foramine mundificet z cu
ungo viridi fco de flore eris
alume z melle aut cu pulue
affrodillorum | Et p mundificato z
in consolidatibus sanet | Et si ista
no valent attendat tcia inte
que e mortificate fistula q
clarigato foramine z cti ficato

de fundo ut dcm fuit de fistula i
cai coplet dr vno p incisione z
cauterizacom | Alio p corrosionez
p incisione fit q cu lanceola forti
aut cu rasorio scindat si rem a
lacmali quantu eit posse elogado
usqz ad fundum z tunc impleatur
vlnus cu tentis infusis cu albumine
ovi | Et incrastinum renovando
inspiciat os et sm quantitate ytate
cauterizet cu cauteriis clavilibus
rotundis pcustodiendo oclm cu ca
nulla ut alcoati ul cu pasta ut
Thesus aut cu eloquear argenteo
seu ereo ut Thedericus p cauti
zacone sedet dolor et arsura z
cas escarre et exfoliacio ossis
peruet ut dcm est in coi p cor
rosione curat q imponat seta
intincta i aliq caustico z pmunit
oculus cu fris | pma aut modus
magis placet in z lanfranco qz
cauteriu cu fro melius mensurat
q no attedat ad rupend lacmale
qua cu medicina | Et postqua eit
mortificata fistula q eu cognoscet
ut dcm fuit supius curet z solid
det | modus aut curadi z pforadi
cu fistula subula ad calamos
narium no laudat hebesmene
neqz ego meo ivem effcm na
satis cito plus implet forat
ossi z nichil est q curre posset
ad nares | Dinaco aut macie cu
calamos narium qr laudat Rinaldus
cu causis esse in dilca | Et si no
pt aliud fi palliet ut dcm e
supius | Et cu tali collirio quod
laudat Thedericus | Et climie ab Collirium
lute z sedenegi abluti an z
y cinis fornacis i q purgat
eb z iii mirre aloen menni
che crudi opii an z i cofice
cu vino et administret cu al
bumine ovi | De ulceribus et
polipo que in naso. Ulcera
que fiunt in naribus. quedam st
sine carne supflua. quedam sut
virulenta. quedam sordida. quedam
v'o corrosiva | Et q st cu carne
supflua | quedam st quoz caro

est mollis et pendet et qui separata
que apud G. dicitur ozena apud Avic.
alhaibac quedam sunt quorum caro
est dura non separata sed adherens
que dicitur a G. polipus ab Avic.
cane. Cause autem ulcerum nasi
sunt humores acuti et putridi a capite
descendentes qui si propter adustionem
adepti sunt grossiciem generant po-
lipum. Si vero sine adustione ingrossan-
tur adustionem inficiunt illam carnem
mollem efficiunt. Unde G. 3° megatechni
ozene ex influxu humorum acutorum
et putridorum fiunt polipus grossitie
humorum est concomitans. Dicitur autem polipus
ad instar illius piscis sic nominati
qui multos habet pedes et ideo ab Avicen-
zoar multipes nominatur quia firmiter
loco adheret loco in quo est vel
assimilatur carni eius ut dicit G.
Signa autem istarum passionum apparent
nares cum inspicitur cum foramen ad solem
cum visu ut dicit haly abbas et tactu
dicitur autem secundum Avic. et lanfrancum
polipus a carne illa superflua
eo quod caro illa est superflua mollis
pendens decolorata et similis pulmo-
nibus indolorosa non adherens nisi
viridis et ut plurimum venit post
egritudines catarrosas. Polipus est
durus sentitur dolorosus umbrosus
horribilis et fetidus venenosus
non pendens sed firmiter naribus
adherens et ut plurimum incipit ipse
a pustula cicili et paulatim
augmentatur et crescit usque ad
palatum pervenit. Ulcera nasi non
sunt negligenda quia ad polipum
sunt via ut dicunt omnes. Polipus
enim ex toto genere est periculosus
nam de genere cancrorum absconditorum
iudicatur quod melius est non curare
quam curare ut dicit ypo. sufficit
enim via blanditiva sine inci-
sione et corrosione ut dicit Avic.
Caro autem addita cum qua nasus
est curabilis est boni coloris
absque tumore curetur ut dicit
primus Regimine appetet quod illa
distinctio quam ponit Rogerius
et multi alii quod polipus quidam

est curabilis quidam incurabilis
non competit polipo sed large
pro quacumque carne in naribus preter
naturam exorta. Cura communis
ulcerum et polipo supradictorum et pur-
gatione dicta superius in materia
acuta et multa est secundum G. ubi sunt
situare et roborare caput totum ut
nulla ab eo superfluitas inferioribus
partibus influat. Dictum est multotiens
superius in obtalmia ut dicitur et renibus
oculorum ut scitur quod propter illa fecit
caput robustum ad curam ozene
et ulcerum veniens intencionem huius
sicative per tertiam particulam perfectam
pro nixe virtute repugnantes vel
confirmantes cum in capitulo naribus
vel humidis multo sentitur qua oculis
minus vero qua auribus oportet esse
firmatum. Et propter hoc si ulcera sunt
virulenta unguenta alia cum plumbo
usto sunt eis competentia ut haly abbas
ponit. Si autem sunt sordida et
crustosa lavetur cum vino et melle
decoctionis camomille melliloti
nasturcii ellebori atque mirre
Et si est necesse cum lexivia deinde
cum unguento apostolorum mundificetur et
si imponatur tenta de radice achori
infusa diu in oleo immissi in quo
scamonea fuit dissoluta optime
mundificat et sanat. Et unguentum
nigrum est speciale in hoc
quod fit de mica agrimonia oleo
experi et verbena cictis cum axungia
porci et postea cum unguentis aliis dictis
consolidentur. Si autem fuerit corro-
siva a medicamine G. in 2° mega-
tegni quod Avic. recipit de tribus
generibus malorum granatorum acetosorum
dulcium et acidorum incipiendum est
fit autem secundum ipsum per hunc modum
mande ea ex recencia et malle
et pistare diligenter ut exprimi
possunt sucum ex eis quod repone
ea in vase de vitro parvo coquendo
ipsum si minus est humidus quod vero
non relinquitur ex eis solidum et
grossum reddatur fortiter ut ex eo

polipus de genere cancrorum absconditorum
iudicatur

Cause

Curatio

ulcera virulenta

unguentum nigrum

medicina G. et Avic.

possunt lichinia si que in naribus
ponantur. Et quando illud in lichiniis
faciendo erit consumptum attrahe desiccando
quod si necesse fuerit recendo eo vel cum lana
tincta apposita gripheo approbate aut
opera predicto colliriu. Et si dictus
sicca desiccare posset esse pulue-
rizatum insufflando posset apponi
et frequenter fiat ut unguentum sit pa-
rticula sine ipso. Si aut istud
non valet recedendum est ad trociscum
alcharon et calidicon dissolutum cum
vino dulci aut aceto si spisso dura
est post munditi et ut dictum est consolidet. Et si ulcera esset vehement
dolor curetur cum unguentis dictis
in quo modicum de opio ponatur. Et
si adesset caliditas oleum rosarum aut
nenufarinum preceptio hallihabat
recipe et super et iuxta nasum
sandalis nenuphe portulaca et
similia cum aqua rosarum sicca et a-
ceto ponatur ulcera aut sicca et ra-
gadie seu fissure cum cera et me-
dulla crure vituli et instillatione
seu ciconie dragaganto oleo
amigdalarum curatur. Caro aut super-
flua que est levis non fraudu-
lenta neque cancrosa secundum Albucasim
ipsum modum incidere oportet ut fa-
cias sedere infirmum inter manus
tuas oppositum soli et aperi nares
eius et extrahe carnes ad exteriora
et incide quod comprehendisti cum spa-
tine subtili acuta a parte una
donec scias quod tota caro est ablata
Et si remanet aliquid ex ea
cuius abscisio non sit possibile rade
illud cum facilitate donec non perma-
neat ex eo aliquid. Si aut durat
et sanguis aut apostema absconde ipsa cum
eo quod stipitat. Et si non est possibile
incidere quod est altum in superioribus
ossis narium quod cognosces faciendo
sugere acetum aut aliquid tale
si non venit ad os tunc intromittas
sugendo per nares et spuendo per
os ut faciunt pueri in scolis a cum
acu plumbea filo nodoso et postea
prevenit per os deinde serrando
cum tum ductus filo quousque caro
sint incisa et consumpta deinde ex-
trahe filum et intromitte cum tenta
unguentum egyptiacum quousque sint
consumptum quod remansit. Et si
cum illo unguento linire filum bonum
esset. Nonnulli vero ut in maioribus in-
quantum eis non est possibile totum consumere
usque ad radicem scindunt nasum
in latere usque ad os deinde incidunt
illud superfluum et cauterizant deinde
bene et firmant sicut. Ego tamen
non consilio quod ~~fiat~~ sutura cum
sint securius quod sanari sic resectis
et radicitus totum evulsum quod
ita parum non potest remanere de
radice quin redeat et ita pro ni-
chilo operacio esset facta. Et post
renovando labia valet potest sui.
Alii vero ut Rogerius imponendo
ferrum calidum per cannula carne illa
incidunt. Ego tamen vidi sepisse
quod illa cannula sic caliditatem
tantum recipiebat quod paciens operacionem
non potest sustinere et quam in munito
cum paciens est ita impeditum quod cum
difficultate operacio perficiatur. Si aut
pa ferrum calidum timuerit inbiz
ipse Rogerius tuellum vel tenta
intincta in ruptorio appone et
post rasum escarre ut cetera
vulnera sanare. In omni casu cum talia
sint inflammancia et prohibencia et
sedancia dolorem apponatur et
tenete plumbee cannulate quando est
nare imponatur. De fluxu san-
guinis a naribus. Scripsit dominus in 30
mecanur quod exiccans cauterizans
trubos aufferens primo tentam
iunctam cum succo et aqua disso-
luto ad restringendum imponebat
et apprehendendo nare cum digitis
ab extra sic comprimebat quousque
restringebatur vel olibanum et alia
auxilia que ad plagas in succo
poligonie et est virga vel bur-
sa pastoris infusum lichinium in-
ponebat lingens. Confert

etiam ut dicit frontem infricare spongiis
in aceto acerrimo infusis et pectus
capitis elevatis tenere et brachia
et manus bubones et testiculos
genua et pedes constringendo ligare
et fricare ita enim sanguis diuertitur
et dimittit nares. Et dare in
potu infirmitatis et nares pannis
opilare frequenter et in ore tenere
aquam frigidam pluvialem. In 2º vero
casu stipticum eradicat quoniam supra
diximus sed scias quod capite noceri
apte. Subiungam ad alia convertere
prius punctum flomina alias ventosam
in ypocondrio et occipitio et fricatur
et ligatione colorum et extremorum

De altola et ulceribus oris

Ulcera que fiunt in ore recipiunt
casus diuisiones que in naribus
hec addito quod corrosiua quedam
sunt in lingua. Quedam in gingiua
quedam in osse mandibule unde
sicut ulcerationes que fiunt sup-
ficietenus in ore et vocantur
in sco meracinir. Aschas. Quedam in
2º alcola. Quedam vero in gingiuis
tum corrosiues fluentes quod calidi tes
ignee ita et illas que in ossibus
fistulas dicit cominctas cum carnium
sunt additarum fico et emorroy-
Cause des. Cause istarum passionum
sunt tales et que narium nisi quod
in pueris et plurimum accidit propter lactis
malitiam et eius male digestionis.
Signa Signantur ex visu et ex tactu
et ex colore iudicantur hic ex quibus
sunt rubei sanguinis citrinitas cole-
re alias fit nigredo melancolie
ulcera oris ut plurimum succedunt
pustulis bothoribus et apostematibus
que in ore fiunt. Iudicant quod
ubi est quod ulcera oris sunt difficilia
quia sunt in locis calidis et humidis
in quibus citissime multiplicantur
putrefactio et corrosio. Et cum
hoc oppositum factum non multum
propter malitiam in loco perfunditur et
Curatio eius statim a saliua. Cura
etiam quodammodo confusa est cum cura
in naribus nisi quod in flomina

uenarum lingue est in eis multum
innatiua ut fuit dictum in gingiua-
cia. Et cum hec ista sunt facta
in virulentis aut bothoribus
sufficiunt facta que moderate
stiptant sicut dyamoron et bachi-
fructum et corticum malorum viridium
fructum et cypressi poma et in 2º
casu dicitur quod sumac non addit lentes
sumac. Communis est plantagi-
ago et rosas caprifolii et cons. lunz
In putredis laudat vinum melli-
tum decoctionis celidonie cypressi
mentastri cyperi gallie cruci-
atis mirre. In corrosiuis vero
album et vitreolum unde et
meaminis. Ergo autem in pueris
lente cum panno pane et me-
dulla cuiuina atque vitulina do-
et fructus stipticos et cum cibo eis
et prunisco velut sunt citonia et
mespile et oleum de lactuca en-
diuia portulaca admixto et
facias eis collile modice stipti-
facias sicut sunt sumac et rose. Con-
sequenter eos cum dyaforetico limo
in maioribus calcantum et vinum
stipticum addo. Et si aschas sunt ulcera oris aschas
corrodentia mel adiungo. Et si cor-
rosiua eruginem oris et como-
deratum fiat cum oleo et calates
facias sicut ceratum cum erugine
oris ulceribus competens tempera.
Si igitur huius ulcera corrosiua et
cancrosa fuerint in gingiuis
ipsis prius fricantur et expresse
a sanguine malo lauetur sepe
cum aceto squilitico decoctionis
foliorum oliue deinde liniantur
cum tali medicamine. Recipe ueteris
aluminis sal adustarum gallarum psi-
die cuplarum glandium cynamomi
gariophili aristol. saliue
rosarum ossium dattilorum tybiarum ca-
prearum adustarum ana partem i pul-
uerizentur et cum aceto et melle
misceantur et fiat linimentum aut
in puluere applicetur in loco. Et
si ista non valet trociscus affro-

4

dillorum aut calidiorum sicut al de-
garum aut aqua fortis apponatur
Et si necesse fuerit cauterizetur Si al-
mossati fuerint fistula in gingiuis
remoueantur dentes et foramen di-
latetur Et si cum una gutta aque
fortis aut arsenici sublimati ex-
pressi non potest fistula mortificari
quantum erit possibile os discooperiatur
et quod corruptum fuerit cum acu ar-
gentea aut enea ut posuit Ro-
gerius cauterizetur et ut fuerit necesse
postea procuretur et si non potest bene indisci-
cari per partem superiorem consulunt
multi quod contra aperiatur per partem
inferiorem difficile tamen est consolidare
propter salivam Et quia apertura que ab
intus et extra non inuenit locum
in quo aggrediet se sicut fundata
in terra in parte prosternatur Sed quia
dolor consequitur ista ulcera et
impedit operationes que in eis
sunt parte quod sedetur cum oleo
rosarum intus et extra applicando
Sed aut in 6° inquantum consulit
oleum lentiscinum cum retinetur in
ore repellit enim inestiit absque
asperitate rasura et mordacitate
Cum aut dolor fuerit sedatus et
cancrositas et fistula mortificata
et quemen mundata tunc procedatur
ad incarnandum abluendo os cum vino
et melle decoctionis thuris et cum
linimento facto de aloe mirra sarco-
colle mastice thure san dra
et melle rosarum De Carne ante
addita si dura et cancrosa est non
tangatis curando sed palliando si vero
mollis fuerit et tractabilis incide
eam et cauteriza si fuerit necesse secundum
modum dictum in naso et possibile eam ligare
cum filo circa radicem esset via secu-
rior propter sanguinem De fissure labiorum
Corriguntur cum unguento dicto in naso
aut cum oleo quod exit annulos
inceas dum comburitur applicatum in-
fice sanat eas ut dicit Rogerius
Albucasis vero si cum hiis non sanantur
inbz eas usque ad profundum cum puo

cultellum cauterizatum et postea ipsas
currere donec sane De ulceribus
aurium Ulcera aurium casu dispositionis
causas et signa habent que et na-
rium et oris Sanari tamen indigent
scitoribus in 7° cap ut euident
declarauit in ulcere quod curabat
quendam sapientissimum Theolimus bene
in 3° incantur Auicenna quod
recentem paciuntur ulcera aurium
et sine dolore curat Et lanfrancus
quod est sef menniche solum datum
cum aceto quod vocatur a medicis
dramura et dyacrotu Cum uero
cum dolore curat andronium Sed uero
hec cronicatur scoria fit cum
aceto limetis plum in sole aut in
igne cum sarcagine vel confident
Si igitur auris indiget locione
lauetur cum dicmello aut cum vino
et aqua ferrata Si fistula est aut
caro addita procedatur ut supra
est dictum inueniri tamen casu dolor
sedetur sicut supra de capitibus fuit dictum
Capitulum tertium de ulcibus que in collo
et posequens de hiis que in dorso
Ulcera que in collo et que
in dorso sunt licet habent ab
hiis diuisa tamen nisi in pro-
nostico quia sunt periculosiora propter
venas et arterias et neruos et vias
aeris et cibi Et que sunt in dorso
periculantur propter nucham Capitulum
quartum de ulceribus que in homo-
Ulcera istarum plate et brachiis
particularum nulla habent
diuersitate ab ulceribus aliarum
particularum nisi in pronostico
et modo ligandi de quibus satis
fuit dictum in cura vulnerum istarum
Ulcera que Capitulum quintum de ul-
sunt in pectore ceribus que in pectore
que non penetrant curantur
ut alia quae non penetrant in genere
fistularum reponuntur Ad quod ut
dictum est non valet cura sufficiat
enim quod pallietur Cura enim
palliativa aliquando fit curativa et
est quod supposito bono regimine
ut supra de vulnere pectoris fuit dictum

De carne addita

De fissure labiorum

Oleum exiens a
anulis inceis

Si consideratur quod materia congregetur
intus et cadat et impediat mem-
bra hanchitarum. Et quod possit per illud
locum expurgari elargetur foramen
si sufficiens non est ad imponendum
cannulam clisteris cum tenta de gen-
tiana bene ligata et non cadat intus.
Et postea mundificetur iniciendo mel-
licratum ut docet G. 7o terapeutice vel
vinum mellitum vel aliquid de lava-
mentis dictis in cura vulnerum pectoris
ad quod prius cura est recurrendum.
Et deinde ponatur mundificativum
de melle cocto aut de hiis que
trahunt materiam exprimendo et ab
ulcerum concavitatibus dictis in ulceribus
cavernosis ad que etiam propter ista
materia est recurrendum pro qua intelligitur
quod medicine acute velut est flos
eris in istis ulceribus non iniciantur.
Si autem non possit expurgari con-
venienter apponatur medicina quarta et
quinta costa prout in illo capitulo
sunt dicta. Et potest illud ulcus
cum unguento apostolorum vel aliquo mundificativo
ulcerum antiquorum supra consumpta callo-
sitate fistularum cum caustico consolidari
permittitur. Pones in isto casu sunt
laudate de quibus superius copia ha-
buimus. Una tamen approbat Henricus
quam vidit per quendam magistrum ad-
ministrare et multos curare que fit
de radice cardonis fullonum cocti
et cum melle mixta datur mane
et sero in quantitate unius coclearis. Unde
Averrois in 2o colliget carpus id est
cardo fullonum est calidum in 2o
siccum in 3o mundificat omnem pu-
tredinem per urinam cocta cum vino
et removet ascellarum et a toto
corpore fetorem. Et generaliter habet re-
sistere a tota specie omni putredini
et est medicina cibalis et saporosa

nota bene de radice fullonum cardonis

Capitulum sextum de ulceribus ventris

Ulcera ventris
que non penetrant
curantur ut alia que
vero penetrant in concavitatem fistulas
reponuntur ad que parum valet
tyriaco sufficit enim ut pallietur
cum bono regimine et convenienti

pone et mundificatione ad complementum
mundificationis et consolidationis.

Capitulum septimum de ulceribus anchiarum

In anchis aliquibus et pudendis eius
sunt ulcera membrorum generativorum
aliquorum in contentis quorum
vero in membris generativis eodem modo
curantur ut ulcera ventris. Que
vero sunt in membris contentis cirur-
gicorum non sunt speculacio. Que
autem sunt in pudentibus ut in virga
et matricis collo sicut excoriationes
ulcerationes ulcera virulenta pu-
trida et corrosiva et cancerosa
in ano ragadie ulcera fistulosa
in vero emorroydes carnes
addite acrocordines ficus et condiloma-
ta. Quorum et sic hyi mali corrupti
et approbati et ulcera male curata
fricationes et tactus inordinati.
Signum autem eorum visu et tactu sunt
manifesta et [illegible] precipue
secundum Auicennam multum innuat indicatur
per G. in 4o [illegible] et per Auicennam
in 9o quod ulcera istorum membrorum sunt
difficilia quia sensibilissima sunt hec
membra ac etiam superfluitatum exi-
tus que per se ipsa et maxime cu-
tis colera mordaces sunt. Et cum hoc
medicamina apposita non habent
tempus sufficiens quia facillime cu-
tis excoriantur cadunt. Et cum hoc sunt
calida et humida ab aere protecta
ad que festinat putrefactio et
cadit quod propter verecundia non monstrantur
quousque fiunt malignata et de-
teriora sunt illa ut dicit Auicenna
que sunt in latere quod est in radice
virge et in ano et que profundantur
[illegible] qua sit in matricem. Curatio
ulcerum virge et matricis colli.
Ulcera sine flores in pudendo et
ano secundum G. in fine quinti terapeutice
[illegible] mollificatione illa eget
[illegible] non [illegible] sicut
alia ulcera sed intus sicut virtute
[illegible] et hec particule [illegible]
carne et que sunt apud balanum
[illegible] totum pudendum quod quidem

Cura ulceris virge
et colli matricis

decredens coactus uti talibus in
tribus diebus sanatus est. ulcera de quo
sunt magis dolens qua admi-
ratus eo quod prima fuit inuectus
heresi dogmatus. Itaque quod si
sunt sola excoriacio et calefactio
sufficiat lauare cum aqua rosarum et
plantaginis et ad ulcerum cum aqua ablu-
to et pone unguentum album mater cam-
phoratum aut cortice vinge siue
balaustie aut fungum b. degranis
puluerizata et desiccare cum pannis
delicatis. Si autem fuerint ulcera
recencia virulenta et quodammodo
corrosiua in hiis sola est bonum fartu
et assilare ei plumbum ustum climia
abluta cum vino et thucia litar-
girium et cerusa et forciora hiis
est ustum et cortices pini et lapis
tanathites. Et medicamine compo-
situm a G. consuetum quod fit per cartam
de panno combusta alumine combusta
et turbita sicca adusta. Et me-
dicamine autem expertum ad ea indi-
gent desiccatione vehementi cum
incarnacione Recipe thucie aloes
sarcocolle thuris lapidis emathite
cortice tamarisci combuste gallarum ba-
laustiarum acasie puluerizentur et
cum oleo rosarum fiat unguentum et si fu-
erint usus parte interiore virge pa-
ciunt Similiter quod potata cum Trociscis
intinctam. Si autem fuerint antiqua
et putrida et cauernosa lauentur et
expurgentur cum collirio tali quod lan-
francus ponit in parte Recipe vini
al. al. lb. i. aque plantaginis aque
rosarum ana gr. i. auripigmenti ℥ ij.
floris eris ℥ i. terantur subtilissime
et misceantur cum aliis et fiat colliri-
um hoc enim mortificat desiccat
et sanat. Et forcius illo sunt trociscis
affrodillorum et aldarum. Et arse-
nicum non deficiat. Si autem fiant
maligni ita quod locus denigretur
tunc melius est ut penitus locus niger
abscindatur et postea cautizetur aut cum
aliquo caustico maxime arsenico
ponendo inter viuum et mortuum
ut dicitur sunt in estiomeno supra
Et postea loco mundificato cicatrizetur

et consolidetur. Si tamen iste ulcera
fluxus sanguinis accidebat et cum pul-
ueribus et aliis auxiliis restrictiuis
tribus aut cum illo in mortuis indurato
facto de alcanna et filtro combusto
et de plumis gallice combustis
non poterit restringi tamen omnibus
hiis remotis ponatur arsenicum
quod non fallit dummodo caueat quod cadat
super venam aptam. In quo casu si
medicamina non possunt attingere
super locum possunt periti in igni
incidere posse et ea auxiliis
applicare quod ego facio inuite et
male postea consolidatur et puncum
cadit et congregat et fiunt tumore
sub virga quod est valde tediosum
propter quod iudici tutius ab hiis
pena sine securus. Nichilominus sim
B. inde. tamen qui non habet nisi unam
viam licet sit fallax velit uel
nolit oportet quod tuseat per illa. In omnibus
casibus intendatur ad dolorem et
ardorem cum populeone cum succo
solatri mixto cum pauca farina
ordei aut cum albumine ouorum et oleo
violaceo ut ponit dominus. Et si
sanguis non dubitatur cum bal. decoctionis
maluarum et psilium et psiliborum in ea
cum unguento de bolo arsenico et in
frandis partes usque ad inguina cum
excoriato et sunt fiebis et ut partes
apparentur non claudatur foramen virge
ponatur in ea tenta de cera uel
de panno delicato et ligetur locus
et sustentetur sacculo et ligamento
Verrucae autem et ficus
quando veniunt in virga et matrice et
carnes superflue curantur ut quando
in ano de quibus dicetur inferius. Varices
etiam que sub virga efficiuntur possunt
incidere et puncum ligetur et incidatur
et postea si est inter partes emorroyda
cautizetur. Fformica quando venit
in preputio et in virga per hiis sepe
venit urina male consolidatur
in 6o amphorismorum. Cura ulcerum
et emorroydarum ani. Cura
communis ad emorroydas secundum fluxum
et ulcera primo sunt ulcera et fluxus

aut cause ipsorum ut innuebat G.
in 6° amphorismorum pertranto dicemus de ipsis
in hac doctrina. Emorroydes sunt
tumores et inflationes generate ex
fluxu humorum in capitibus venarum
emorroydarum. Et propter hoc bene
dicebat lanfrancus quod emorroidis erat
nomen commune in membris et exitubus. In
ano autem eminentie quinque vene que
emorroydes nuncupantur ut in
anathomia fuit dictum. Et passio et
membrum sic dicuntur ab emorroidis grece
quod est fluxus sanguinis latine et ab illis
sanguis exit et expurgatur saltem
usque ad capita venarum ut saluetur
quantum ad singulas. Aliqui naturaliter aliquando
preter naturam loquendo de naturali secundum quod
non ut in fluxu menstruorum qui
simul ad salutem totius speciei ordinatus
est. Sed paucis ut in corporibus melancholia
habundantibus. Nam illa preservat ab
exitubus multis non obstante quod
G. dicit in 6° de morbo et accidenti quod
omnis fluxus sanguinis est preter naturam
in 2° aurismatum super textum intel-
lexit eum in 3° eiusdem libri aperte
dispositionis non naturalis realiter operantis
et sanguinem malum expellentis. Emor-
roydarum multe sunt species et differentie
quedam enim sumuntur ex parte materie
quedam ex parte loci quedam ex parte
annexorum. Ex parte materie sumuntur
differentie que ex omnibus humoribus corrupta to-
possunt fieri morales fuit a sanguine
grosso. Verrucales a melancolia. Vesti-
cales a flate. Unales ex me-
dioribus humoribus et nominantur ita
a similitudine rerum a quibus sumuntur
nuncupatorum prout habetur ex dictis
Avicenne in 3° canonis sui. Ex parte loci
quedam sunt manifeste quedam occulte
ex parte annexorum quia quedam sunt
surde non fluentes quedam autem sunt
aperte et fluentes. Causa emor-
roydarum secundum Rabimoysen dicitur
humidum sanguis grossus melancolicus ut plurimum
ut raro tamen aliorum secundum quod dictum
est. In naturam tamen melancolicam appropriatur
Ingrossatur enim et adurunt hu-
mores ex malo regimine deinde sua po-
derositate ad inferiora descendunt
et replent venas illas que sunt
in margine ani et calefaciunt et
dolorant ex quibus inflantur crepantur
et faciunt fluxum. Et eas excitant
male materie acute currentes ad
locum aut acute medicine velut
aloen et scamonea et complexes ipsis
ut habes. Signa et indicia
Signa emorroydarum habentur per visu
et tactu et ad hoc multum iuvat
instrumentum dilatatorium speculum dictum
maxime in occultis quia cum ipso aperitur
et dilatatur anus. Emorroydes
consequuntur frequenti dolores et gravitates
anchararum et dorsi et faciet mala
coloraciones et ut plurimum veniunt pe-
riodice de mense in mense vel de
quarta anni vel de anno. Indicatur
quod si fluunt moderate conferunt
et bene fiunt et tunc non sunt re-
primende quia preservant corpus a
lepra mania scrophula et ab
egritudinibus melancolicis. Si autem superfluant
et non conferant restringantur quia
male colat per et adducunt ydropi-
sim aut ptisim et in hoc sequitur doctrina
ypocratis in 6° amphorismorum emorroy-
das antiquas habenti sanati nisi una
relicta fuit periculum erit ydropsis
aut ptisim fieri iudicatur etiam quod nisi
occurratur dolori emorroydarum cito apo-
stematur et cito apertum ad fistulam
conducitur. Curatio regimine
emorroydarum est duplex vniversale
et particulare. Vniversale regimine
tres habet intentiones. Prima est in
vita quod non generetur sanguis grossus
melancolicus. Secunda est in materia antecedenti
quod si generata est domestice expellatur.
Tertia in pomis et antidotis pre-
talibus abunde datur quia eas deputat
et sanat. Prima completur alia debi-
ta administracione sex rerum non natura-
lium et tamen eas aggravarum que particulariter
exquisite esset longum. Altimus enim
est speculationis. Et tamen magister Ar-
naldus et Rabbimoyses multa
et diffusa scripsis dixerunt. Sufficit
quantum est de puti scire quod secundum rabbi-
se sunt cibi a quibus cavendum per emor-
roydas vz acetum fabe lentes
gersse caules vinum dactili pisces

Nota quod regimine vniversale tres habet intentiones

1

2

3

Non illa adhibere caute oportet

grossi carnes bovine et capine
et salite carnes avium aquaticarum
capita animalium caseus antiquus pa-
nis azimus et male coctus sal et
omnia acuta salsamenta et omnia que
dicta fuerunt supra in capitulis multis
et cum hec summe timeat acrositatem
27 ventris ¶ Secundum completur per cataputia
in exolatam dyacatholicon aut dya-
cassiam aut pillarum de bdellio ¶ que
secundum rasim sic ℞ mirobolanorum
belliricorum kebulorum indorum ana ʒ
x serapini ʒ iii nastici ʒ ii
liquiricie rase ʒ ii bdellii ʒ
xv cum succo porri fiant pille
dosis sic ʒ ii usque ad iii et dicit
dicit quod non conferunt in non habentibus
37 pyodos ¶ Item completur cum electua-
rio probato ℞ mirobolanorum indo-
rum belliricorum emblicorum sanatorum
cum aqua buglosse usque diminuerit
eorum amaritudine ʒ v radicis
capsibarbati ʒ ii ʒʒ cinamomi
galange nucis muscate olibani
ʒ ana ʒ i ameos seminis coriandri
ana ʒ ß storie fri iiii et cocte
cum aceto ʒ i penidiarum lb ß
panis zuccare lb ii aut plus
si fuerit delicatus fiat electuarium
¶ Curatio emorroidarum secundum magistrum Arnaldum duo ul-
tima intendunt ¶ primum est si
nimis fluat quod restringatur ¶ secundum
est quod dolor pro toto posse sedetur
¶ Primum completur cum ʒ primo quod vitentur
acria et acuta et inflamantia ut iracundia
coytus et exercicium forte ¶ Et quod utatur
delectabilibus stipticis non ante cibum
sed post ipse venter constipatorum
ut sunt pira coctana et similia
amigdalarum et ordeum et cibi sicut elata
et pedes et auricule porcorum
et vinum grossum et stipticum et aqua
ferrata ¶ Et si fuerit estas potest uti
mane et sero syrupus rosarum aut mirtino
et citoniorum vina si fuerit yemis
laudatur sibi in crenuno vel trusiflorum
aut radice capsibarbati cocte in syrupo
37 rosi et hec est secundum ¶ Item est ut
applicentur exterius stiptica donec

vz in estate fiat sacculus cum ptalis
rosarum et una mirtillorum et bulliat
in vino fuore in aqua deinde ex-
primatur et super applicetur ¶ in yeme
vero salvia vel cotussabor et friatur
cum multo oleo rosarum et in sacculo
ponatur et applicetur aut desuper
ambobus sedatur rosarum cum in vestige
do papit ad minstre trac de ta-
rube cum sumac ¶ Et super epar
ponitur emplastrum despita inita
de debilitate epatis postea papit
¶ quid etiam quod fiat ventose in
spatulis et applicetur intus et
ext lichinia de pilis leporinis
et tela aranea et pulvis factus ex
aloe thure san dra balaustys
et consimilibus incorporat cum al. ouorum
et attineta sunt que retinet san-
guinis inasionis ut dicit ipse ¶ Secundum quod
incenditur completur cum mitiga-
tivis dolore ¶ Mitigatur enim dolor
secundum magistrum Arnaldum in v
sum quod cumulatur quia enim
fuit propter san evaniendi retentorum
quia propter exfistrac inpulsionis
quia enim propter carum inflatione
quia propter fistitate et duriciem
exorum ¶ Quia aut causatur dolor
propter san retentorum primo mitigatur dolor
uno ad perfectam curam ¶ Aliud ad
remedium tamen Cura vero perfecta est
ut cum dolor abscindatur perfecte quod fit
si san qui superfluunt ipsi evac-
uentur et inde pillas partes per
quas non consueverunt et adhuc evacua-
tur evante si per emorroydas et ideo
festinandum est ut ille aperiantur et hec
fit tribus modis unus est cum flomo
¶ Alius cum sanguisugis appositis
cum cura ¶ Tercius est cum medicinis
¶ Et melior medicinarum est folium
ficulnee quod dicitur primus una pars cottetur
cum alia quousque lac effluat et
postea cum eis fricentur emorroy-
des donec aperiantur ¶ et eadem fiunt
cum rotulo cepe aut aloen cicote cum
felle bovino disperatum desuper cum
pano vel cotone supponatur ¶ Aut
fiunt ¶ Amet sumatur pulpe collo-

Secundum est reguire
peclare in quo due
intentiones sunt
primum compleatur cum tribus

primum

quinque .i. ʒ. iii. amigdalarum amararum ʒ. iii. fiat ex eis lichinia longa et retineatur in ano coste quinque horis. Si tardatur autem aperto consilium Arnaldi quod aperiantur vene que apparent grosse supra dorsum pedis et de utroque ʒ. iii. sanguinis extrahatur et si de illa nequit sic consulit quod fiat de basilica. Ad remedium faciendum sunt in apposito superfluitatem sanguinis resoluendo fiunt autem hec calefactoria secundum Arnaldum duobus modis. Vno modo ut medietas cocte in aliqua olla sub aliqua tela perforata residendo in sella recipiatur vapor per inferiora. Alio modo ut medietas cum aqua decoctionis earum ponatur in glandali vel cocha et sedeatur ibi vel intingatur spongia in illa aqua et exprimatur vel fiat sacculus ut applicetur. Medicine vero que bullient in aqua erunt folia ligustri tamis vel malvarum vel bismalue man. ii. viol. man. i. melliloti prassii tunc fenugreci lb. s. rasis ad hoc laudat tepe album coctum et tritum cum butiro vaccino ut molle fiat et tepefactum supponatur. Auicenna laudat mellilotum et lentes excoriatas coctas et cum vitello oui et oleo ros. mixtum. Et quoque ut dicit ipse dyaquilon mollificatum cum oleo ros. vel axungia anatis vel aliquantulo croci et opii. Halyabbas facit emplastrum de camomilla mellilote porro radice bismalue tunc quinque fasciculis et tritu in aqua fortiter decoquendo usque donec dissoluatur post in mortario terantur et oui vitellum superinfundatur deinde farine fenugreci semen lini bdellii in adipe galline calefacti simul permisceantur omnia et fiat emplastrum et sic molle. Rabbi moyses dat butirum coctum et despumatum ductum ad solem in mortario de plumbo quousque ingrossatur et valde mirabile ut dicit in sedacione dolorum et vocat hoc secretum pluribus. Et si miscetur oleum et panis albis locorum in quo resolutum esset bdellium fiet gratium. Auicenna et axungia galline in hoc casu ab omnibus comeditur. Gentilis dictat unguentum ad hoc quod fit olei ros. ʒ. iii. ceruse ʒ. i. litargiri ʒ. s. terre ʒ. ii. opii ʒ. ii. cortic[is] mandragore ʒ. s. fiat unguentum. Adultim si dolor est nimis infestus succurrendum est cum probatum medicina.

Allexander quidem in thenasmonibus et ad omnes dolores ani multos laudes dedit. Lanfrancus etiam idem inuenit ut dicit quod thuris mirre lini croci ana partes i. opii partes ii. terantur et conficiantur cum vitello oui et mucillagine psillii et oleo ros. et fiat linimentum de quo intingatur lichinium quod ponatur infra et plagella ab extra. Si vero aut dolor causatur propter excrescentia si sunt vnales que excrescentie sanguinem quandoque perficiunt remedia predicta. Si sunt verrucales perficiunt vitellum oui cum oleo violaceo agitatum in estate. Yeme vero cum oleo amigdalarum vel butiro vel aliqua mucillagine mixtum. Si morales exsiccata sine mordicatione perficiunt velut puluis factus de foliis capilli veneris vel plantaginis vel ex radicibus tamaricis adustis ad medietatem cerusa et litargirio. Et cum ipsis et eorum parte fiat unguentum quod vult Analys aut etiam et usus si non mitigatur oportet ire ad eorum ablacionem. Lindpricht si antique sunt fit una debet remanere aperta propter ductum deductum quod conuenit partes fiant cum aloen mixto cum una fitu super ipsam applicata. Et cum in regimine oportet esse sollicitus et non auferuntur omnes insimul sed successiue et magister dicunt magister Arnaldo ut auferantur paulatim cum siccantibus corrosiuis qualia sunt ea que de natura salis ut salgemma et sale

Pro in thenasmonibus et ad omnes dolores ani

mt fex vini adusta incorpata cu
melle. Mo vo ut dixi Avicenna 2
halyabbas acuta medicina et tro-
cisc de bardich q est de viride
eris et calidicon appone ppipit
Rogerius vinginti raptorum cum
capsula desup apponit. Avicenna vo
et Albucasi. Primo cu secta sua
mag videt 2 placet quod cu ferro
calido ul frigido madat. 2 Et si essent
occulte doceant eas cu ventosa
aut cognoscere ex pmedi ex the-
et eas cu digito ul pano cape
cu tene quousque opato sit cople-
tu. Ipsi eam vna cu insto dr nal-
do docet eas cu filo ligare 2 con-
tinue talit stringe quousque pse
cadant. Cu aut dolor fuit gt
inflatoz eaz tunc sm Arnaldu
sufficiat q lavet cu aq tepida
decoctionis seminum frigidoz cucu
et cucurbite 2 portulace 2 linat
cu albu oui 2 succis ul aquis
frigidis cz mustillaginis psilly. Vel
inungant cu populeone seu cu
cerotco. Si qn aut contingit
dolor ppe duritie fecu vtant
rebus lenitiuis 2 det in pucco
prandy ʒ i de cassia fistula mundata
Anatta etia appellandi i vngit
etia insidera in aq decoctionis
maluaz 2 vngitur anus cu
oleo rosarum tepefacto 2 hoc est

De ficu que est in ano.

Ficus attices 2 cudolymati
que i ano virga 2 matice fiunt
si no ponat ut ponit Theoderic
cu mellifolio pistata cu pauco
sale pistatu 2 cottidie appositu
ligent 2 incidant. 2 Vtantur
cu cauteris actuali ul potenciali
ut de emorroydibus [illegible] dictu
2 sir dolor sedet sicut 2 illoz
sedat. De fistulis q i ano

Fistule que in ano quedam sunt
penetrantes infra spaciositate
intestini longaonis quedam vero
no sunt penetrantes sz tendentes
ad alia loca 2 q penetrant ad
intestinum quedam pfundantur ultra

tres digitos vsus mediu inu-
sculoz ani. quedam penetrant
cit vsus margine ani. Ille vo
que no penetrant ad intestinum
sz tendunt ad alia loca quedam
incedunt in caune anchaz et
marginis exterioris ani quedam vsus
ossa anchaz 2 caude q vsus
vesica 2 radice vge hec enim
sunt dure que faciunt diuturnitate
in ore. Cause istaz fistulaz
sunt q aliaz apostem vz 2 emor-
roydum 2 vlia male curata
qn enim sanies pmittitur i locis
illis calidis 2 humidis cite pu-
trefactionis ultra debitu statu
corrodit illa 2 altat et facit
sinu 2 fistulas. Sig sz indicia

Signa fistulaz illius loci sunt
pressiones cutim dictaz 2 duri-
cies atque nodatio est ingrossatio
que accidit ppe ani que quidem
que clauditur aqua exit
apit 2 quandoque sine sanie. Sigt 2
vi: q agnosid sine scrofa. Signa
etia pfundit cu proba de plumbo
aut de radice petrosilli ul de
costa foly de malua ul de costa
foly malue seu pucnthe. Sig in
aut q penetrat ad intestinu
hetur p exitu fec 2 ventositate
p foramine fistule 2 digito intra
te p rasura vngule 2 i vntere
cu aliquo vnctuoso inmisso p
anum qui admittit absque me-
dio se obviabunt. Sig huius q e
in corpe musculoz p pmatur
operationis ipsoz no enim suffi-
possunt continere feces neque
digitu stringe inmissu in ano

Signu q tendit ad vesicam
hetur p nocumentu vrinandi
Qn no incedit ad ptes ossium
pba manifestat. Iudiciu p nunc
que i hec sz lanfrancu q
si fistula no magnu facit
cedui dimittatur 2 teneatur unde
cu pannis lenibus et cotonio
madu 2 lauandi 2 collirio
Rasis dco ad fistulas oculoz
et templo nigro. Mam eius

cura multu est tediosa et forte
q pacies ppt ipam no um vinz
ymo sine forte magis cu ipa
stet i loco emorroydaz et est
velut emunctoriu ma enl
~~ma em~~ emunctorioz naliu
ul fcoz ex natiue assuetudine
absqz igitur piculo no pt phibe
ptea wlt Albucas q i fistula
que penetrat ad vesica et ad
ossa antharu et tande no cu-
rent qz cure eaz no e n
labor infinioz et vanitas scil-
toz medicoz suff eni eam
palliare Infiltrate eni ritu
fundate sunt cu illis ptculis
q nequnt h vemre ad iudicia
Amplius est intento omnu q fi-
stula penetrans sup medium
musculoz ani no curet co
qz peior egitudo q e exitus i
voluntarius egdinis sequet
melius q e ut palliet Cetiu
fistula que no penetrat sed
incedit in carne iuxta ani
et anthas Et que penetrat no
multu elongado ab ano pt
curari sine timore ut dt Albucas
Curatio Iste fistule sit alie
duplex hnt regimine vniusale
et pticulare Vle dcm est supius
i ca de fistula i coi ptculare dcm
est hic Cura igr fistule non
penetrat si i carne incedet
curat elargato foramine cu
tenta degenciana p imisione
carne et cauterizatoz cu cautio
actuali ul potenciali ut dcm
est de aliis ins q iste locus
ppt eius nam indiget maiori
infixione et phibitione q alia
Brunus aut et Theodricus
magis cmedat in ista fistula
cauteriu actuale q na potencia-
le Est eni violentio inueniento
et no adducat maz in loca
Penetrantes aut fistule si
Cras no sanat u cu ligatione
et extratione cu falce deinde
curat ut dt cu medicamie
incarnatio Et cd sm Brunu
et Theodricu qz aliq ille hu-
miditates que congregabat i cauo-
sitatibus no poterunt euacuari neqz
desiccari ymo ipsemet feces ad-
unato foramine eas expungat
et ligant mundat Modus aut
ligationis sm Albucas e q p
foramine fistule intromitta
acus plumbea in capite cuius sit
cordula tenerissima ppato in-
misso i ano plicando caput
ipius acus ducat et extrahatur
ext acus et filu remaneat et
liget stringendo quolz die talit
q totu illud spaciu a circuitu
fistule usqz ad anu sic masiu
Et tuc sup ipm mitigantia
dolore sunt apponenda et si pa-
no pt accede dolor tuc gsulit
Rogerius q lige i capite fili
paru bindellu de pano lineu
cu aliquo corrosiuo extrahedo
filu seu cordula dimittat
bindellus et liget no tam stricte
et tuc desup appona mitigatia
ardore Modus incisionis cu
falce q est sm Albucas insam
tale e q extrahat cu cordula
inissa extra quantu eit possibile
intestinum cophensu p ipaz cor-
dula postea intromittendo insirum
dictu bij scindens totu illud q
cophensu e cu cordula scindat
ita q cordula expediat Vel
aliter sm magrm meu intromit-
tat p foramine cordule insam
tale curuatu et cauatu ab vna
pte et desup cu cultella d isto
totu cophensu incida sit q
cordula et insam incidant
expediat et itaqz q cophe debat
cu cordula de intestino et
mundificato foramine Similiter
cu itali mundificato loco a
necessaria si qua sit incarnet
loco cu fomentacione vini et
vngto aploz et emplo nigro
et puluere incarnatio p e

mūdi ut dicebat Rasis / Pro obstante
quod Brunus et Thedericus nolunt
quod post incisionem oportet quod fistula
mortificetur et callositas illa de-
struatur / Ad nullam enim utilitatem
video quod proficiat remota callositate
ymo expedit quod remaneat et
procuretur maior / Tota autem
intencio debet esse post incisionem
quod totum forrame conservetur et cica-
trizetur sicut est intestinum ut super-
fluitates non cadat super carnem
nudam et dolore inferat mica ;

De ragadiis / Ad ragadias que
in ano virga et matrice supposita
dieta remollicativa confert fomen-
tare locum cum aqua decoctionis
malvarum / et radicum eius atque
lini semina / et iunge cum unguento
Rasis quod suscepit Lanfrancus / Re-
olei ros. ℥ iiii cere ℥ iii ce-
ruse ℥ ß plumbi usti ℥ ii amm-
di dragaganti ana ℥ i opii cam-
phore ana ℥ ß albumen ovorum
ii misce / fiat unguentum ligature i(n)star-
pannum sint ut plus teneat medicamen
et sint in plumbum am et unguentum
cum brachali et binda pendente
bifurcata in bursa testiculorum cum
coxis in virga cum sacculo ad bra-
chiale ligatur / Capitulum octavum de ul-
ceribus coxarum atque pedum

Ulcera in cruris particularibus
fiunt ut in aliis neque aliud
modum specialem curacionis habent quam
alia excepta ligatura que in coxis
incipit in genu in tibia supra
cavillam et indiget maiori cautela
propter propinquitatem descendendi humorum
ad ipsas / Verum tamen est verum quod cancros
qui in humoris particularibus fiunt vulgus
et etiam Rogerius vocat lupos in
coxa in tibiis vero cancrenas Lanfran-
cus estiomenos vocat et facit
differentiam inter ipsas et malum mortuum
que est feda scabies de qua dicetur
infra / Pro et tamen curacionem de nominibus
ut sepe dicitur / quod sit si tibia ulcerata
cancrosa non curetur cum aqua
aluminosa et plantagine ut superius dictum est
placet mihi quod ut dicit Lanfrancus cau-
terizentur totaliter cum cauterio cultel-
lari et cum ipso eam forma rotunda

reducatur ad longacionem ut cicatrix con-
solidetur / Et post mitigetur ignis
cum ovo et oleo rosarum et maturetur
et mundificetur a scarra cum emplastro
de apio et defendatur locus cum unguento
de bolo ut supra est dictum / Si autem os
fuerit contaminatum et super ipsum aliqua
eminencia apparuit consulit Rogerius
quod muniatur circumferencijs cum aliqua
pasta vel panno cerato vel dyaqui-
lone vel aliquo emplastro sic adherente
te caro supposita impleatur de
aliquo caustico et stet a mane
usque sero vel circa / Et postquam caro
fuerit adusta et mortificata ad
extinguendum ignem desuper ovum cum oleo
si vis apponatur et procuretur cum
butiro et caulibus pistatis quod caro
mortificata cadat / Et postquam ce-
ciderit os diligenter abradatur
et removeatur quousque remaneat
mundum / Et si est necesse cauterizetur et
tractetur ut superius dictum fuit de osse cor-
rupto / Et post ut certum vel curetur
In cancro tamen quod totum os esset morti-
ficatum et talentum dimittitur quoniam
incurabile est ut dicit / Cane tamen
de quantitate corrosivi seu caustici
quoniam pericula vidi a quibus nos
liberet omnium liberator / Incipit liber
quintus de algebra et extensione
et restauratione ossium fractorum
et dislocatorum Cuius sunt due doctrine
doctrina prima est de restauratione
dislocacionum Doctrine prime sunt
octo capitula Capitulum et est sermo
universalis de restauratione fractu-

Fractura ossis ut dictum
fuit superius in de
ossium vel apud G.
in ... capitulo ... secundum
linguam grecorum continue
solucio communitatis
Secundum autem linguam vero
facta in osse ... non
... solucio facta in osse non
aliquacumque re sed accomodente / Et
vocatur prima differentia ossis solucionis
quod quedam est magna / quedam
non accepta accidit efficacie / Sed adhuc
derelicta propter ... et capitulo ... capitur
in causis eius particularibus seu primitivis

ffractura est duplex

Post p(ro)gnosti(ca)

tangi(tur) a no(n) entib(us) no(n) suscipit(ur)
indicac(i)o curatiua / s(ed) solu(m) signi(fica)
sola utriusq(ue) dispo(sitio) derelicta / et ita
particule su(n)t p(ri)ma(ri)e illa que curati(ua)
indicat disp(ositio) v(er)o includit esse(ntia)m
rei et sua accide(n)cia seu disposic(i)o(n)es
co(n)sequentes / Et s(ecundu)m h(ec) d(icitu)r q(uod) fractura
quedam e(st) simplex / quedam co(m)posita
Simplex s(ecundu)m G(alienum) i(n) 6o p(ar)allegato
quedam e(st) t(ra)nsu(er)salis seu t(ra)nsu(er)salis
q(ue)dam scissuralis siue longitudinal(is)
Et quel(ibet) istar(um) ut d(icit) Lanfrancus
quedam est completa i(n) qua rotunde
frangi(tur) totu(m) os / quedam incompleta
i(n) qua no(n) frangi(tur) nisi medietas
aut aliq(ua) p(ar)s sola / Et item quel(ibet)
istar(um) quedam e(st) equal(is) (et) plana
quedam inequal(is) spinulosa (et) fru-
stulosa / Et adhuc quel(ibet) illar(um)
quedam est in osse vno q(ue)dam in
duob(us) associat(is) / Co(m)posite v(er)o q(ue)dam
est cu(m) vul(nere) q(ue)dam cu(m) dolo(re) / quedam
cu(m) apo(stema)te q(ue)dam cu(m) equitacione (et)
nodac(i)o(n)e oss(is) male co(n)solidati et
sic de aliis / Quedam aut(em) sumu(n)t(ur)
a na(tur)a particular(um) s(ecundu)m Albucasim q(ue)dam
su(n)t i(n) osse capit(is) / q(ue)dam i(n) osse nasi
quedam in osse mandibule quedam
in furcula in brachiis (et) sic d(e) alii(s)
(et) talib(us) eni(m) d(iversi)s su(m)u(n)t(ur) i(n)ten-
c(i)o(n)es curatiue / Cause fractur(arum)
su(n)t que (et) alior(um) vul(nerum) o(mn)e q(ui)d
aptu(m) natu(m) e(st) co(n)tunde(re) (et) frange(re)
ossa ut e(st) casus (et) p(er)cussio / Sig(na)
et indicia / Sig(na) aut(em) fractur(arum)
s(ecundu)m Halyabbate(m) (et) Symone p(ri)me
p(ar)tis disposic(i)o(n)is regalis s(un)t patet
fractura quando e(st) in ma(nifes)to fiat p(ro)p(ri)a
et tangat mebru(m) fractu(m) p(er)ceb(itur)
co(n)ueni(r)e oss(a) ad i(n)uice(m) s(e)pa(r)atis va-
ri(a)e ab(s)q(ue) (et) mebr(um) figura(m) inequale
Et s(ecundu)m Rasim et Auic(ennam) (et) cu(m) su(m)pitur
cu(m) manu crepitatio audit(ur) in
osse (et) dolor d(u)m tangi(tur) et i(m)po-
tencia sustinendi sup(er) h(ec) attestat(ur)
Motiue que faciunt fractura(m) ad
hoc dant iuuamentu(m) ut d(icit) Auic(enna)
verum in longitudiali no(n) co(n)uenit
nisi grossicies i(n) n(atur)alis i(m)p(ro)p(ri)a oss(is)
ut dicat Lanfrancus siue p(ra)ctica
alior(um) ut d(icit) Rasis / Et cu(m) ibi

dolor et quedam inequalitas ut
ondit(ur) s(upr)a / Alias aut(em) difficultas
ondit et p(ra)ctica singular(is) / Judicat(ur)
p(er) Auic(ennam) vlt(erius) indicia data singu(lis)
in dexulub(us) ossiu(m) ad q(uod) totu(m) in
multis p(ro)p(ter) ista materia e(st) reu(er)te(n)d(um)
q(uod) fractura t(ra)nsu(er)salis integra
male p(ro)curac(i)o(n)is est / q(ui)a cu(m) diffi-
cultate remanet ossa s(ecundu)m co(n)-
tinuitate(m) male / (et) i(de)o sepe in ipsa
accidit ossiu(m) frustratura (et) maior
q(uan)do est i(n) uno osse no(n) associato
ut i(n) coxa vel i(n) ambob(us) associat(is)
Amplius fractura que est cu(m) p(ar)te
iunctura difficilis est q(ui)a male
p(otes)t ligari et ut plurim(um) i(n) ea motus
remanet difficilis (et) dur(us) / Preterea
fractura cu(m) dolore (et) apostemate
et cu(m) scissatione ca(r)nis (et) frustra(ta)-
lis est mala q(ui)a no(n) p(otes)t b(e)n(e) re-
staurari quonia(m) illa fiunt
corrupta / Fractura aut(em) cu(m) vul-
(nere) et disrupc(i)o(n)e eciam e(st) difficilis
q(ui)a o(portet) dimittere foramen p(ro) vul-
(nere) curando (et) bind(a) (et) stelle deficiu(n)t
Et v(er)e male p(otes)t mebru(m) i(n) sua equac(i)o(n)e
firmari / Fractura aut(em) q(uan)to magis
mora(tur) ad restaurac(i)o(n)e(m) tanto deterior
est (et) indurat(ur) (et) i(m)plet(ur) spacia
aliena p(ro)p(ter) (et) ita i(n) restauracio(n)e
indiget maiore extensione magna
aut extensio suspecta e(st) ad spasmu(m)
ut ponit Auic(enna) / Amplius fractur(e)
diuersificat(ur) s(ecundu)m spaciu(m) (et) t(em)p(or)u(m)
i(n) q(ui)b(us) morat(ur) ad aglutinac(i)o(n)e(m) (et) sana-
c(i)o(n)e(m) ut craneu(m) i(n) (et) xxv dieb(us) os
nasi i(n) 18 costa i(n) 20 (et) sic de aliis
ut dicet(ur) infra (et) etas eciam in
h(oc) addit (et) minuit ut Jamer(ius) d(icit)
Preterea inquit Auic(enna) (et) Haly i(n) 9o
simoc 2e p(ar)t(is) q(uod) c(aus)e quare ossa
retardant(ur) ad co(n)solidandu(m) sunt
multo embrocac(i)o(n)es cu(m) aq(ua) calida
(et) minui(ci)o crebra (et) i(n) motu festina-
(et) sanguinis viscosi paucitas aut
nimia strictura p(ro)hibens int(r)are
mebr(um) et frustror(um) ossiu(m) p(ar)ticula
Et p(ro)pt(er) h(oc) d(icit) Auic(enna) q(uod) restauracio
colicor(um) (et) co(n)valescenciu(m) ac eciam
senu(m) indiget vno d(icit) Albucasi(s)
et Jamer(ius) q(uod) in decrepitis no(n)
fit restauracio / Et de illis q(ui)

Cause

Quare ossa re-
tardunt(ur) ad
co(n)solidacione(m)

Auic(enna)

sigitur membri est equalis composito
ad locum sibi comparem comparata rectifi-
cia rapito sani quod compellit neces-
sitas studio ad fracturam Et ideo dicitur
quod inflacio membri sine magno dolore
post fractionem prima et deflacio post tempus
reparationis est bonum signum Cura

Curatio

Cura generalis fracturarum

Cura generalis fracturarum sequitur
intentiones generales vel superius
inde volumus dicere et prout habetur
a G. in 6o tap. et ab Avicenna in primo
et in 2o in dictis suis principales inten-

Quatuor sunt principales intenciones

prima

tiones Prima est ossis equatio 2a
ipsius equati confirmatio 3a est cu-
stodia ligationis et 4a est actum correctio
Sed antequam procedamus ad ostendendum quomodo
dicte intentiones compleantur premittan-
tur septem documenta que sunt necessaria ad operis

Septem documenta premittuntur ad intentiones predictas

perfectionem Primum documentum est quod an-
tequam appareant necessaria ad reductionem
Primo locus aptus 2o ministri conve-
nientes 3o albumina ovorum in bona
quantitate et oleum rosarum et panni infusi
et magni secundum quantitatem membri
fracti et filum et binde tres late et
longe secundum membrum de una ad duabus
brachiatis incircumvolute infuse et ex-
presse et stupate leves bene carpi-
late et bene regulate secundum quantitatem
membri infuse eidem incircumvolute et
expresse ut consulit Rasis 6o stelle
plane et leves de abiete vel de
ligno virginis fracte aut de corio
aut de ferro sive corio longe secundum
membrum aut tres vel quatuor digi-
tos vel fracturam ut dicit Albucasis
et plus si est necesse dummodo quod non ta-
gat neque offendat iuncturam gros-
siores in medio et extrema ~~tot~~ tot
quot sint necessaria ad volvendum totum
membrum de una usque ad aliam digiti
unius sit latitudo Et quod cooperiantur
de panno et linientur cum albumine ovi
1o quod sic est necesse habeant et tamen cor-
dula ligatura singulariter tot
quot sunt necessaria secundum longitudinem
membri et cum cordula ligentur stelle
et cum tamen volvendo stringatur ad
sufficientiam et postea per omnes cannulas
verga prima intromittatur et revolvatur
et stricturam suam non perdant ergo
quod habeatur canabulum a suspensorium

in quo membrum firmetur et placetur situs
quo lectus de almatraciis in quo
iaceat Et si est necesse sit perforatus
ad assellandum cum corda pendens
super lectum aut aliud quod ad appo-
diandum et iuvandum se cum voluerit
assellare aut se erigere et gyrare
27 Secundum documentum est de equatione
quod in tempore equationis sint duo mi-
nistri Et unus teneat et trahat
membrum ab una extremitate et alius ab
alia directe ut eminentie non frangantur
et si convenienter cum manibus non possunt
extendere membrum fractum quod tunc in-
mittat laqueos vel organa qualia
nos ypo dicunt ut ubi supra dicit G.
organa aut illa credo quod sunt carum
lignei cum colipinus scilicet dicitur
Albucasis aut fiat ad modum sirungalarum
ut habebat ille de linnello et extenso
membro cum manibus magistri extendo
ipsum secundum longitudinem cum faciliter
ducat ad contrarium quod egressa sunt
extra vertebris eo quod sanum est ut ubi
37 supra dicit G. Tertium documentum est
de figuratione que fiet per ligaturam
et per situationem fiat faciliter et mo-
derate Eliget inquit G. utique quod
descendere et plasmare et supligare
et deponere secundum modum et figuram
dolorosissimam Nichil enim magis est
causa destructionis membri quam dolor
quam provenit ex nimia strictura
et inepta repositione Et adiecte
quod ego hic multa membra vidi estio-
menari et corrumpi de quo etc. Rasis
operante medicat ligaturam enim ge-
nerat remissa esse non tenet ossa
que vero fortis est constrictum dolor omit
et vitam non permittit venire in membro
fiat ergo mediocris Timeo ac eius
est bono collato ut dicit Rasis ut dixi
est supra Tres aut bindas consulit
ypo in ligando fracturam prima enim
de loco fracture ascendendo que est
inicii destensio de prohibitione Secunda
a dicto loco descendendo que est in-
expressiva custodiunt igitur simul
et roborat quod fractum est et absque
stilacione sinat iste due binde per
ut dicit G. multis involucionibus con-
tinentes fracturam usque sanam partem

fiunt nimis supposidentes / Non tamen
sufficiant nisi tali que ad custodiam
splenorum vel plumaceolorum fiunt
adinventa ut autem non plus imbibantur
uti tercio loco cum oleo / Rosaceo
ponitur si tamen fuerit tamen vel austerum
et nigrum vinum / Et est completum / Tamen
quod circa diem septimam ligatura strictior
incipiatur in principio tamen et fine laxior
fiat. tunc cum apostema a principio
et ut melioretur initio in fine
Apta enim situacio duplici iuuatur
ut ponit G. uno exemplo intencione
quod sit indolorosa alia ex natura particule
et consuetudine et concordantur isti
modi adinvicem quia naturalis consuetudo
figura particule indolorosa est maxime
et de hac pone summe inmanitur
parte quod teneat eam / Et ob hoc in-
venta sunt cunabula et suspensoria
et instrumenta mechanica ad firmius
et tutius tenendum ipsa / Quartum
documentum est quod a principio apponantur
stelle leves aut aliquid loco
earum non ad stringendum sed solum ad
sustinendum usque ad septimam diem
quia tunc fuerit tempus apostematis / et tunc ponantur
stelle bone et sufficientes ad re-
stringendum et sustinendum / et continuentur
usque ad finem quod porus sit bene
firmus / et non fiat festinatio in re-
firmando ut dicit Auic. / Tamen G. 6o
apparentibus omnibus sine impedimento
et inicijs cartilaginis tunc
fliacionis et inicijs contraria tunc
ligaturas ferulas appone / et primere
aut vero cum flomis dualibus nitendo
licet semper esse bonum ad sustinendum
pone non tamen erat tutum eas primo
Quintum documentum est de tempore iuncture
fiat si constat quod fractura sit bene
rectificata et nichil sinistri con-
tingat usque ad x. xv. vel xx
dies quanto enim tardius soluitur
tanto melius ut dicebat Stuff
Si autem dubitatur de rectificacione
infra iiij vel v. die renouetur
et quia adhuc non generatur porus
et si ad est ad rectificandum / tunc re-
rectificetur / Si autem accidit dolor
aut apostema seu pruritus infra iij
die fiat renouacio et ita voluit
Auic. Tamen G. ubi supra unde licet

est mitigata et forte in exemplo
grecorum male inventa / Sed illud
soluere non est nisi cum negatione solue
aut imbibitum propter pruritum si fastidium
aut pruritum aut cum superfluitates
male detente perturbantur in nastura
Si vero illa non fuerint non licet soluere
frequenter sed expectare usque ad primum
ac vero post vij non licet soluere
plus nisi particula indiget exuere
vitores vel si porositas non bene
fiat quod cognoscitur de tempore perdutum
et tunc est solucio et ita intellexerunt
Primus et Theodricus et alii practicatores
Septimum documentum est de generatione
pori quod postquam incepit generari
vsus .io. die ingrossetur regimen
remittere eum dicit G. quia corpus
cibariis euchimis et nutritiuis ex
quibus conueniunt generari humor non
solum benignus sed etiam viscosus ex
quo quia magis generari porum velut
dicit Auic. est ... et similiter
carnium et pedes et ventres et
capita animalium decocta et vinum
styptica et grossum et caueat ab
omni eo quod subtiliat et aduritet
sanguinem sicut vinum subtile allia
atque et similia et pices ita et contra
consilia / Tamen Auic. quia tunc vtimur
subtiliando a principio per aliquos dies
et vino nullo approximando propter
firmant et ventre soluere et stomaco
si forte fuerit ut prohibeatur apostema
Postquam autem est securus de apostemate
ad regimen quod conuenit redeatur
Octauum documentum remedium
est ad pertus quando interueniunt
quo in summa complentur / Prima que
est ossis equatio completur cum de-
bita membri extensione et ossis
depressi eleuacione et eleuati depres-
sione indolose quousque capita
ossium ad naturalem statum reducantur
Secunda completur cum bona et
decenti ligatura et approximatiua
Et licet modis apud diuersos sit
diuersis quia aliqui inmittunt fracturam
vngunt et ligant usque ad iij vel
iiij dies non astellant / Nonnulli im-
mediate emplastant a principio et
inter plumaceolos de stupa ut

Theodricus aut(em) de pannis ut mag(iste)r
Petrus de argentaria applicat et
desup(er) ponit ligat et astellant
et utrobiq(ue) pitulio q(uia) q(uo)modo
mebru(m) posset torqueri (et) s(ecundu)m tot
plumaceolos debitu(m) no(n) p(otes)t fieri
ligatura. Ergo tu mediando plu-
natur(e) ad modu(m) Albucasis Avi(cenne)
Galieni (et) declarando m(agistr)o documentu(m)
plus data istis duab(us) intencio(n)ib(us)
cu(m) t(ri)bus ordinib(us) co(m)pleo. Primus
co(m)pleto ut (con)s(er)uando dolor sedet(ur)
i(n) 2o ut (con)s(er)uando q(ui)escet(ur). Porro et
i(n) 3o ut (con)s(er)uando mebru(m) (con)fortet(ur)
et ad suos act(us) reducat(ur). Primus ordo
sic co(m)plet(ur) q(uod) fractura equata
du(m) adhuc tene(tur) mebru(m) extensu(m)
p(ri)mitus cu(m) ligam(en)to lo(n)go lato
s(ecundu)m n(atur)am mebri i(n)uncte ut Rogeri(us)
q(ui) media(n)te aliq(uo) p(an)no q(ui) l(in)eus sit
stupata ut Lanfrancus d(icit) uel q(uod)
no(n) sit adeo grossa q(uod) impediat
decente(m) ligatura(m) infus(a) i(n) mixtu(r)a
albu(minum) ouoru(m) (et) olei ros(arum) incipie(n)do
sup(er) fractura(m) descendendo (et) ascen-
dendo de p(ar)te sana sat(is) capiendo
plus cu(m) sup(er) fractura(m) stringendo
plane (et) i(n)dolorose liget(ur). Post desup(er)
ligatura(m) filtru(m) aut pann(us) dupli-
catus aut stupata infusa et ex-
p(re)ssa que (con)p(re)hendat totu(m) mebru(m)
ut astelle no(n) offendat sup(er)posit(e)
et apponat(ur) (et) desup(er) astelle de li-
gno aut de corio s(ecundu)m na(tur)am mebri
p(ar)te cu(m) tuell(o) aut bindello liget(ur)
et ad quiescend(um) i(n) loco firmo et
tranquillo cu(m) sub apposicio(n)e
sitiu(m) (et) i(n) cerasinu(m) ... sic un(de)
sic p(ar)te flomet(ur) et regim(en) sub-
tile sibi iniungat(ur) (et) de ventre in
pri(m)is dieb(us) p(ro)p(ri)e si fractura
sint i(n) mebris inferiorib(us) no(n) cure(tur)
et no(n) remuttet(ur) usq(ue) ad 7 ul(tra)
7 dies nisi sint fractu(re) male
reparata q(uia) ad obstet(?) q(uod) insist(at)
tu(n)c p(ost) 3m ul(tra) ead(em) die dissolua(tur)
et reparet(ur) reparandis ut p(ri)us
(con)paret(ur). Et ita co(m)plet(ur) p(ri)m(us) ordo.
Secundu(s) u(er)o co(m)plet(ur) q(uod) p(ost) 7
ul(tra) 7 dies q(ua)n(do) mat(eria) porr(o)
incipiet remire q(uia) p(er)capit(ur) p(ost)
sedato(rum) doloris et adue(n)tu p(ost)is

et p(ro) bona mebri colorac(i)o(n)e (et)
ligatura disp(on)at(ur) (et) mebru(m) cu(m)
aqua calida lauet(ur) (et) si q(uo)d e(st) ad
reparandu(m) repare(tur) (et) emplastr(um) fiat
de farina volatili (et) pul(uere) rubeo
cu(m) albu(mine) ouoru(m) extensu(m) i(n) panno
desup(er) apponat(ur) (et) liget(ur) (et) o(mn)ia
alia fiat ut i(n) p(ri)ma p(ar)te nisi
q(uod) aliq(ua)ntulu(m) plus stringat(ur) (et) ab-
inde regimi(ne) ingrossetur. Et si
est natu(ra) vent(ris) lauat(ur) (et) ita re-
mittet(ur) ad 7 ul(tra) ad 10 ul(tra) plus
quousq(ue) sit bn cu(m) poro ligatu(m)
q(uod) sit ulterius p(ro)curatu(m) et de inflacio(n)e
et temp(or)e sue firmacio(n)is adductu(m)
et tu(n)c incipiend(um) est t(er)cius ordo.
Et est q(uod) de t(er)cio i(n) t(er)cio mebru(m)
cu(m) vino salito decoctio(n)is ros(arum)
absinthij (et) cortice arbor(is) quercus
lauet(ur) (et) cu(m) bona stupata infusa
in illo vino (et) expressa cu(m) duab(us)
aut t(ri)bus astellis liget(ur) (et) tu(n)c
mebru(m) ad op(er)ac(i)o(n)es solitas pau-
latim (et) caute reducat(ur). Et in
fine si e(st) n(ecess)e cu(m) dialtea (et) opi-
tratorio? dulciore. Et q(ua)nta aut
qualit(er) i(n)ge(n)to co(m)plet(ur) s(ecundu)m q(uod)
accide(n)s occurrit ut si e(st) dolor a
ap(er)t(ur) cu(m) omni a modo si est ligatu(m)
dissoluat(ur) (et) cu(m) lana (et) oleo et
alijs (con)uenientib(us) remedijs sine(?)
sedent(ur) et no(n) liget(ur) neq(ue) astel-
let(ur) nisi ad sustinend(um) mebru(m)
(et) tenend(um) medicamina quousq(ue)
sint sedata (et) tu(n)c ad reparand(um) re-
deatur p(ro)ut est d(ic)tum. Si aute(m)
pruritus sup(er)uenit dissoluat(ur)
ligatura (et) cu(m) aqua salata em-
brocet(ur) aut cu(m) vino de al(?) aut
populeone inungat(ur) (et) liget(ur) ut
p(ri)us est d(ic)tu(m). Si vlc(us) sint
secunda p(ar)tio ul(tra) p(ri)us op(or)tet extrahe(re)
frustula o(mn)ia (con)t(ra)ct(a)(?) fiat(ur)
ut d(ic)tu(m) sint indissolu(ta) ul(tra)
sup(er) ad quod est recurrend(um)
p(ro)ximo? fractur(e) (et) ut d(ic)tu(m) e(st)
repare(tur). Et q(uo)n(iam) faciet saniem
sordidam p(ro)p(ter) q(uo)d vlc(us) posset
mundificari q(uando) erit n(ecess)e d(i)mittat(ur).
Si sint p(ri)us cu(m) fractur(is) cu(m) fracturis
et embrocacio(n)ib(us) et emplastris

patis et lapa ligatura q[ue] stringat
Si os fuit male consolidatum et fuit recens de sex mensibus mollificet[ur] cum balneo et emplastro de bismalue et similibus per xv dies ut dicit Jamus et extendo cum intel al[iter] utroq[ue] parte expingendo cum gemin refrangat[ur] et in eodem tempore conquiet[ur] et ut dictum est curret. Et multos est possibile q[uo]d frangendo ardore[m] conquat[ur] fractura cum eo q[uo]d stans inquit Auic[enna] magis ponderis cum pollicia vidi usque.
Si aute fuit antiqua et post modum intus ineptum consilium omnium peritorum dimittat[ur] melius eum fuisse illi sapienti de quo loquit[ur] Haly in 3[o] tegni nisi cum sua claudicatione qui in talibus tortoribus mori videmus multum infestant[ur] et alii non possunt si consulit Auic[enna] q[uo]d incidat[ur] caro et ardore frangendo repetat[ur] postea ut supra paratum. Si fuit attritio et tumet[ur] membrum corruptus statim pellet[ur] et ut dictum est de estiomeno regal[iter]. Et si remanserit duricies curret[ur] ut in vi[o] de artetica et passionibus iuncturarum dicet[ur] et in antidotario de tumefactionibus sufficiat et hoc de longitudinalibus. Modo est procedendum prime aut omnes magis sunt fractura et pelle inter illud quod abcessit ut dicit G.

Capitulum 2m de speciali reductione fracture cranei ossis nasi mandibule et ossium capitis faciei

O[s] cranei fractura fuit et de naso fuit dictum supra in tractatu 3[o] de vul[neribus] in fractura mandibule conveniunt omnes Haly Albucasis et Auic[enna] q[uo]d si fracta fuit cum digitis positis infra os patientis reducat[ur] ad formam suam q[uo]d cognoscit[ur] quando dentes partis fracte conveniunt[ur] cum dentibus alterius partis et tunc ligant[ur] dentibus inferius aliis sanis cum filo bene cerato aut de argento vel auro apponat[ur] desuper ampulia data in sermone communi et super loco stupatum plagelle de panno intincti et post stella de solea corii et ligat[ur] ligatura incipiente retro collum et veniente super mandibula ven-

tendo sub auribus retro caput redeundo liget[ur] in fronte et si necesse sunt plures revolutiones fiat per eundem modum donec ligatura fuit bene firma. Cibaria sua sint sorbilia ne ipsum conveniet in masticando. Ipsas aut sua firma omnes est fere xx dierum secundum Auic[ennam] et Albucasis.

Capitulum tertium de fractura colli et spodilium dorsi

Inquit primum lus ut dicit Auic[enna] et Haly idem affirmat q[uo]d ossibus spondilium raro accidit fractura sed plurimum attraccio licet contrarium dicat Albucasis. Unde Haly et Haly intelligunt in corporibus propria. Albucasis vero in malis corruptis. Ex quo cognitum sit si nocumentum pervenit ad nucham et inmos precedentibus ab ea perduciunt ad palisim ut dicit Albu[casis] manuum si superiores pedum si inferiorum et aliquando sequitur mors ut dicit Auic[enna] quare oportet ut primittamus sermone in pericolis. Et si accidit egestionis involuntaria egressio quod non potest mingere quando desiderat sciatis quod est morte ut dicit Albu[casis]. Nemo qui laborat in curatione eius. Si vero non accidit ad ex illo curatio erit in sedatione doloris et appone cum oleo rosarum et vitell ovorum ossatis et sedatur postea secundum usus ad ex emplastris confortatibus de fracturis et stringe bene ligamento et precipe infirmo quiete et situ super partem in qua minus dolebit. Si vero frangat[ur] postremum ossis caude intromitte pollice manus sinistre in anum et equa os fractum cum manu altera secundum quod fuit possibile. Deinde pone super ipsum emplastrum et astellas et stringe cum ligamento.

Capitulum quartum de fractura furcule et ossis spatule seu homoplate

Fractura furcule pectoris aliquando est ad exteriora et quod est ad exteriora est facilis reductionis. Que vero ad interiora difficilis. Nam illa que est ad exteriora non oportet nisi extensionem modicam humerorum ad fracturam primendo intus reducere et ampulia data pone et stupata aut pannos

morle

plicatos et stellas de sola digitorum duorum in latitudine et viii in longitudine et ligare ligatura longa cum stuppa subtiliter in quibus sit pila de lana aut stupa posita et totus voluatur quousque locus fuerit bene firmatus suspendatur ad collum brachium et quiescat et videatur cottidie ne ligatura relaxetur et si reformetur ut dicit Albucasis. Si vero fractura sit ad inferiora applicato genu in medio spatularum ut faciebat magister meus Bononie trahantur fortiter humeri ad posteriora et tunc cum manu reducatur fractura vel extendatur infirmus ad terram ut Avicenna et recto spatulas [illegible] seu [illegible] rotundas aut gibbosas et premat ad terram fortiter humeros et tunc cum manu reducat fracturam. Et si non reducitur unge manum aut corium cum aliquo visco ut sit decoctio et violenter elevando manum cum corio reducitur. Et si fuerit nocumentum in hanelitu et quod illud non possit reduci capiatur caute sine hoc quod disrumpatur syfac cum incisio et extrahatur [illegible] ut sit in extrahendo ossium frustula et impleatur et ligetur et sustentetur ut dictum est supra. Tempus sue firmationis est xx dierum ut dicit Albucasis.

Capitulum quintum de fractura ossis adiutorii et brachii et totius manus

Os adiutorii cum frangitur plurimum declinat ad exteriora ut dicit Avicenna. Circa quam fracturam est intelligendum primo quod licet Albucasis ponat duos modos reductionis et equationis. Quorum primus est in difficilis secundus facilis quia tractus est cum omnibus [illegible] hoc quod loco astellarum precipit ut brachium ligetur cum adiutorio taliter quod vola manus iungatur cum humero. Nichilominus melius est ut post reductionem fracture suaviter et indolorose extrahendo adiutorium cum brachio et cubito per unum ministrum alter firmiter tenendo partem superiorem et humerorum fracturam cum manibus equetur et ligetur et [illegible] astellis astelletur. Et ad collum cum [illegible] re sustentetur ita quod brachium plane super ventrem iaceat et cum pressuris et pannis ita appodietur quod non torqueatur. Dimittatur [illegible] ad xl dies firmatur in xx. De brachio.

Accidit quandoque in brachio ut frangatur focilia duo simul. Quandoque vero alterum solum. Fractura focilis inferioris maior est vehementior et peior quam superioris minoris ut dicit Avicenna. Albucasis illud idem. Circa quod fractura concordat omnes quod sive unum os sit fractum sive ambo extendatur per duos ministros unus trahat versus cubitum alter versus manum et medicus cum suis manibus suaviter equet et restauret et liget et alia que dicta sunt in capitulo ubi faciat brachium quando alterum os frangitur et minor sufficit astellatione. Cum autem ambo franguntur [illegible] requirunt astellas situatur iuxta ventrem suspendatur ad collum firmatur in xx. De racheta manus et digitis.

Ossibus rachete parum accidit fractura quoniam ipsa sunt dura valde sed [illegible] contrite [illegible] Albucasis quod extendatur manus super tabulam et competente et plasmando reducatur et impleatur et ligetur et astelletur conveniet. Et vola manus cum stupis aut pannis impleatur et digiti unus cum alio ligentur. Dimittatur [illegible] in [illegible] firmatur in [illegible] diebus.

Capitulum sextum de fractura costarum et pectoris eius

Intelligendum quod fractura furcule et costarum et ossium thoracis multis conveniunt [illegible] et cum signis et indiciis et in modo curandi. Circa sicut dictum est de furcula alie franguntur ad interiora. Alique ad exteriora. Alique autem coste plicantur et non franguntur. Signa autem sunt [illegible] et ultra quod quando franguntur aut plicantur ad interiora accidit [illegible] de nocumento hanelitus et sputo sanguinis et tussi quod est multum periculosa. Circa curam ipsius est intelligendum quod licet

r
Ad paginam l

Haly abbas et Avicenna et Albucasis et
multi alii diversimode consuluerunt dis-
tinxerunt de fractura costarum quoniam
Albucasis et Avicenna et Haly abbas cum lana
et oleo pulvillis et ligamentis.
Rogerius equat et reducit cum manibus
linitis aliquo viscoso in balneo aut
iuxta ignem sumendo cum applicatione.
Jamerius idem quod i(n) exteriori pluribus diebus
emplastrat cum melle et cimino baccis
lauri pulegio et costo. Et hunc modum
ut etiam affirmat Theodericus sequebatur
Hugo magister suus. Brunus autem cum
distinctione illa que ab extra equat cum
manibus et emplastrat et astellat et
convenit ad illa que intrinsecus declinat.
ut Avicenna fomentat cum oleo et lana
in prima in magis aperit et trahit.
Guillelmus de Saliceto cum manibus
equat et cum albuminibus ovorum et fari-
na et aliis glutinativis emplastrat.
Lanfrancus procedit ut Rogerius
nisi quod precipit ut patiens tussiendo
extrahat inmictat costam ad extra. Theodo-
ricus de tali fractura supposito
regimine usuali de stomacho et ventre
et dieta prope carnisante maxime
congelata. Et est brevium cum distinguit
ut Brunus quod ipsa aut declinat ad extra
et tunc comprimendo cum manibus equo
et cum emplastro de albumine ovorum et
farina et aliis glutinativis et bombace
stupatis et astella solea et loga
binda locum firmo et in fine cum
dyaltea et oxicroceo diculoro aut intus
declinat et tunc Rogerius Jamerius
Lanfrancus in balneo vel iuxta
ignem manibus linitis cum terebenti-
na aut aliquo visco et appligatis
super parte depressa tenendo cum ad-
iutorio tussis et retentione hane-
litus pacientis eam cum omni in-
genio elevo et si ventosa
appono aut apio ut dicit Avicenna
et super parte in primis temporibus aut
quatuor diebus ad sedandum dolorem
et prohibendum apostema. Aliquando rosam et albu-
minem ovorum et super applico et leni
ligatura semel ad retinendum

mediana ligo. Post vero cum emplastro
de farina fabarum et melle ypoqui-
stido. In fine cum dyaltea et oxi-
croceo diculoro demulcetur et
firmatur in parte.

Capitulum septimum de fractura ossis anche et coxe

Os anche raro frangitur sed
quandoque finditur et comminuitur
extremitates et quandoque impellitur
ad ventrem. Et accidit propter hoc dolor
et stupor in coxa et ex hoc sequitur
diminutio in coxis et res satis
difficilis ad reductionem et in reductione
oportet extendere coxas et pellere ancham
et sic erit possibile reducere et postea
emplastrare et ligare. De coxa Si
coxa frangitur notanda est extensio fortis
ut dicit Avicenna propter quia fractura et
omnium aliorum membrorum est intelligenda
quod de causis et signis et etiam de regimine
in quibus est recurrendum ad sermones
universales supra dictos nisi quantum
est quod fractura coxe parum demit-
datur a claudicatione ut dicit Avicenna
in speciali tamen est sciendum quod fere omnes
concordant quod coxa est recurrendum
in regimine primis ut in adiutorio
fractura per regimina oportet ut fortius
extendatur et ideo precipit ea extendere
per duos ministros cum ligamentis liga-
tis super et subtus fracturam et pre-
cipit ut ligetur fortius et astellet
cum 6 aut 7 astellis quarum extencioribus vole-
bat Guillelmus de Saliceto esse longiores
et fortiores quamvis licet Albucasis
sufficeret cum tribus quia tribus locis
astellas precipiebat et ligaverit cum coxa
ut calcaneus perveniret ad nates
quod michi non placet. Immo tamen sciendum
quod michi diversi tamen aliqui ut Rogerius
et Albucasis et Guillelmus situant eam in lecto
plano et appodiant ipsam hinc
inde cum pennis et super quod non lau-
da alii ut magister Petrus cum sustinet
duobus saccis de paleis longis secundum longitudine
pedis involutis cum linteamine
et sutam et super ligat cum ea a cor-
vis. Alii vero ut Avicenna et Brunus
et hic precipiebat Romanus cum
duabus astellis longis usque ad pe-
des ligatis etiam cum inter nonnulli
ut Lanfrancus et multi medici

in cassola seu canabulo usque ad
pedes ponitur quousque tunc diu sufficeret
omnes intendunt coxam fractam
taliter situari ut sine molestia ge-
stat et non moveatur neque declinet
ad aliquam partem et non intantat aliquis
operante. Rogerius ut secundum lon-
gitudinem sane teneatur infirma
Et ad maiorem cautelam Romanus
situabat in lecto fixo perforato et
lit elevari de situ posset assellare
et ligabat coxam et tibiam in 3
et 4 locis cum sponda lecti et pede
ad columpna ut posset eam ad se pa-
there ut Thedericus. Ego autem eam
ligo cum astellis longis usque ad
pedes firmo aliquorum cum illis
appodiantur de paleis. Aliquorum
cum caissa et ad pedem ligo pondus
plumbi tensendo cordam super parvam
peleziam ita quod tenebit tibiam secundum
longitudinem. Et si est aliquis defectus
in equatione trahendo paulatine
rectificabit. Removetur ad 40 diebus
et ultra finatur in 50. Capitulum octavum

de fractura genu et tibiarum totiusque pedis

Rotula genu raro frangitur sed plurimum conteritur et oportet in restauratione ut dicit haly abbas fragmenta cum digitis adunare et sine sua figura adequare et emplastrare et ponere stellam rotundam de solia deinde ligare etiam convenit.

De tybia

Tybia quandoque frangitur secundum duo facilia: quandoque secundum alterum. quandoque in maius et tunc declinat ad posteriora quandoque in minori et declinat ad anteriora et interiora. Et fractura focilis maioris est deterior minoris quia maior sustinere pro tybia quando autem frangitur ambo est deterius fractura tybie vult Albucasis et haly abbas quod ita curatur sicut fractura brachii nisi quod precipit quod stringatur inter duas tabulas secundum longitudinem totius tybie aut in canabulo quod ipse facto. Et quando est natura ingenia de copia sibi apto Calcaneus non frangitur quia os durum est et protectum a

ligamentis.

De rathecta pedis

Rathecta etiam raro frangitur et quando frangitur est difficilis curationis ut dicit Avicenna et sepe adducitur accidentia mala de qua dicit Albucasis quod restauretur ponendo pedem super terram et calcando cum pede tuo emplastretur et ligetur cum astella lata secundum ventrem et solia pedis et repleantur concavitates ut de manu fuit dictum.

De articulis digitorum autem fractura equatur sicut et digitorum manus ut dicit halyabbas.

Doctrina secunda de restauratione dislocationum. Cuius sunt otto capitula Capitulum primum et est sermo universalis de dislocatione.

Dislocatio ut dicit Avicenna et Albucasis est egressio ossis a loco suo naturali in quo est continuum. Virtus quam est intelligendum sunt intercausis in hoc proposito quod coniunctio ossium adinvicem est quadruplex. Una est fixativa ut in commissuris cranei. Alia est insipida ut in insipione dentium. Alia est appodiativa ut in tabula pectoris. Quarta est ligativa ut pipidis et vertebris. Quarta quam continetur propriae accidit dislocatio. Circa vero alias non sed modo sine apto que non proprie sed largiter dicitur dislocatio ut dicit Lanfrancus. Dislocatio autem quedam est completa in qua totaliter exit a sua iunctura que dicitur vera dislocatio. Alia quedam est incompleta quia non exit totaliter que dicitur ab Avicenna declinatio et istorum quedam non exit a iunctura sed elongatur ligamentum que dicitur galhen et elongatio ligamenti ita dicitur et ingo-rationibus in duobus locis. Modi dislocationum sunt etiam 4 or ante et postinus intinus extrinsecus. Et tunc est simplex quedam composita cum fractura vel dolore et apostemate quedam cum duritie. Ab istis enim diversis sunt indicationes curativae. Cause dislocationum quedam sunt extrinsece ut casus et percussio ac inepta extensio. Alie intrinsece ut humor innatural-

laginosus continens iuncturam

Signa et indicia. Signorum
enim quedam sumuntur a substantiis in-
herentibus ut a composicione peccata
que habet eminentiam et concavitatem ab
alia parte solitum. Quedam ab accidentibus
inherentibus ut a dolore et ab oppositione
et motus difficultate que quidem
signa per comparationem ad suam sanam con-
trariam iuncturam exhibentur ut dicit
Iohannes. Indicia per ypo. et G. in 6° de
Amphorismis quod quicunque a dislocatione
molestatur et restauratur et iterum
resoluit hiis instillaguntur sunt
in iunctura et sic deficiunt in motu
nisi vexantur. Et licet isti non sunt
recte verba ypo. ita tamen exponit G.
Modum variandi dat Albucasis cum
instrumentis circularibus. Indicatur per aliud
quod dislocationes composite cum vulnere
aut apostemate sunt difficiles et periculose
ita quod aliquando negligitur remanere
particulam incuratam sine reductione
ut dicebat G. 1° tegni. Preterea dis-
locatio antiqua et indurata est
difficilis et quasi impossibilis ad curandum.
Et ideo quanto citius erit possibile
festinetur ad restaurationem. Amplius
dislocationes diversificantur secundum
iuncturas in quibus fiunt quia quedam
est facilis dislocationis et facilis
reductionis ut iunctura poplitis propter
lenitatem ligamenti. Quedam difficilis
ut iunctura cubiti pedum et digitorum.
Quedam est mediocris ut humeri
anche etc. Amplius dislocatio
in qua franguntur margines
concavitatis et ossium est pessima.
Ad ultimum indicatur reductio quando
auditur est strepitus ossis intrantis
et videtur figura naturalis comparata suo pari
ut dicit Iohannes. Cura qualis

Curatio dislocationum premissis aliquibus docu-
mentis dictis in fracturis doctri-
nalibus omnium restauracione fracture
et dislocationis habet quattuor intentiones.
Prima est iuncture reductio. Secunda
est iuncture reducte firmatio
et conservatio. Tertia est ab apostemate et

dolore defensio. Quarta est accidentium
correctio. Prima completur cum ex-
tentione iuncture et impulsione
eminencie et concavitatis repletione
suavi et indolorosa sicut quod erit possibile. 1
Secunda completur quod iunctura cum oleo
rosarum et applicato panno subtili appli-
centur stupate a panni multiplici-
plicati in albumine ovorum infuse. Et
si est necesse astella de corio super-
apponatur et ligetur cum bindis in-
cerato infusis latis et longis
iuxta particule quantitatem ut specifica- 2
bitur infra et sustinetur membrum quiescens
et indolorosius quo erit possibile de-
cor ad .9. reiterando in sedibus remu-
tationibus embrocando si esset necesse
cum aqua calida in prima si fuerit
recens nequaquam quia adderet
in apostemate sicut de primis calidis
dicit Avic. et emplastrando cum farina
volatili et pulvere rubeo cum albumine ovorum
incorporato et stringas tunc ligando
ut dicit Avic. Tertia intentio completur 3
cum flebotomia et purgatione si est necesse
et bona dieta a principio subtili. Si sentitur
dolor et apostema ingrossetur et putre-
datum est sicut ut in fracturis et in
fine confortetur cum embrocatione aque
decoctionis rosarum absinthii mirtorum
aut consimilium pondere spadadrapum aut
oxicroceum reducendo membrum
suaviter ad postremas suas actiones.
Quarta intentio completur secundum 4
accidentia si est dolor et apostema
quod prius sedetur quam reducatur quia
per tractionem timendum est esset
de spasmo et accidentibus malis et hoc
cum lana infusa in aqua calida
et oleo. Et postea reducatur ut dicit
Albucasis. Si fiunt cum vulnere primo reducatur
dislocatio postea curetur vulnus et fiat
si est necesse et quando faciet saniem
dimittatur sibi foramen ad expur-
gandum. Si autem componatur cum fractura
separetur primo dislocatio et postea fractura
si est possibile. Si vero non est possibile
separetur fractura. Et quando potius
erit simul separetur dislocatio.
Et si est dislocatio antiqua et

fuit ibi duricies embrocet cum aqua
decoctionis malue bismalue et
ungendo cum dyaltea et emplando
cum dyaquilone magno / aut cum
lana succida infusa in musillaginibus
et cum radice radicis bismalue cocte
et pistate cum axungia impinguat
et loco bene mollificato reducatur
iunctura et sanetur / Et si est sanata
et motus difficilis aut nullus re-
manserit curetur prout in septimo de
artetica et passionibus iuncturarum
et in antidotario dicetur / Capitulum 3m
de dislocatione mandibule.

Quando dislocatio
anterior et posterior

Mandibula quandoque mollificatur
quandoque spasmatur. quandoque dislo-
catur / Et eius dislocatio quandoque
est anterior et tunc os remanet apertum
sicut in mollificatione / quandoque est
ad posteriora et comissum eius quod accidit
apud mollificationem ut dicit Avicenna
Et tunc dentes inferiores supermittuntur
superiores ut dicit lanfrancus neque
os potest aperiri sicut neque in spasmo
Signa dislocationis vel sunt vel
dicta sunt quia nunquam dentes superiores
cum inferioribus possunt adequari / Indicatur
per Avicennam et haly quod nisi cito reducatur
induratur et adducit febrem dolorem et sincopim
colericam et aliquando mala dominatur in dextramo
mortificat per / Reducatur quando est ad
posteriora ut teneat caput eius
unus minister deinde intromittat
restaurator pollicem suum in os et
alios digitos sub mandibula vel cum
ne... de ligno si non potest ponere digi-
tos et tunc extrahendo fortiter man-
dibula impellat sub auribus os
in locum suum / Si vero fuit ad anteriora
secundum Guillelmum et lanfrancum ponat
binda satis forte submentone que
totum ipsum mentonem comprehendat
Et tunc unus minister qui cum positus
cuneum infra os miser retro quo
potius trahas fortiter capita binde
per partem posteriorem tenendo genua super
spatulas humeros patientis iacente supino
ut docet Jamerius et sic restaurabitur
deo dante / Post vero restauratione
ponatur empla et pectore consuete
et ligetur ligatura convenienter

deinde in fracturam / Et removetur
de x in xm infra 12 dies consuet
firmari iaceat in plumario sine
vita sorbilibus ut non oporteat ma-
sticare / Si autem diu stetit dislo-
cata et fuit dura balneetur et
mollificetur cum aqua calida et
oleo et aliis convenientibus ut dictum
est et reducatur / Et si aliquando mala
supervenerit occurrere eis secundum quod
erit de dolore radendo caput
et ungendo ipsum et retrovaris
et pectoralibus et subassellis cum oleo
rosis calido et cura eum Capitulum
4um de dislocatione colli et
spondilium dorsi

Spondilia spondilium dorsi
dorsi quandoque dislocatur complete
quandoque incomplete et eorum
dislocatio quandoque est ad intra quandoque
ad extra quandoque vero ad latera / Et quandoque
fit in spondilibus superioribus et
facit fauciumque strangulationem et
intolerantiam quandoque in inferioribus quandoque
in medio et facit gibbositatem / Signa
dislocationi sunt ad oculum manifesta
et ad tactum / Indicatur quod omnis dislo-
catio spondilium est periculosa et sus-
pecta ad reductionem propter nucham
et nervos maxime que ad interiora
fit quia non potest convenienter pertractari
Indicatur etiam quod dislocatio superiorum
nocet transglutioni mediorum re-
spirationi inferiorum vero egestioni et urina-
tioni / Modus rectificandi fuit apud
Albucasim haly abbatem et Avicennam satis
longus / Unde summa tamen dislocatione
spondilis colli trahatur caput
caute cum manibus / aut cum binda
ut dicit Jamerius amico imposito
inter dentes pro mentone / aut per
pilos aut per aures ad superius
et humeri cum pedibus impellatur
inferius et eminentia comprimatur
in aliis corporis extendatur et cum
omni ingenio abucasis pro trahatur
vel cum fasciis cum columpna et canall
vel policilliis vel cum rotis / et consimilibus
ingeniis / et eminentia cum pedibus

aut manibus firmandi quia cum tabula
supposita toppinatur. Modum firmandi
et confortandi et remolliendi ut
malaxis exterius nisi quod assellettur
et iaceat desuper et toppinatur et
remutetur de iii in iii diebus et in xx
diebus firmatur. De gibbositate spondili
dictorum cum de propriis passionibus dor-
si inferius tractabitur. Capitulum quartum
de dislocatione humeri et partium
Licet Avicenna non homoplat[e]
ponat nisi duos modos
dislocationis humeri, scilicet
ad partem inferiorem domesticam versus
titillicum quod fit ut plurimum et ad partem
exteriorem silvestrem ut prius [illegible]
ponit. Albucasis et quasi omnes quod aliquando
licet raro dislocatur ad partem pectoris
ad superiorem autem partem nequaquam
propter additamenta que sunt ibi. Signa
dislocacionis partis istius iuncture
sunt omnes per signa communia que sunt
eminencia et profunditas seu conca-
vitas insolita et motus difficilis
Aliquando est impossibile quod cum suo
comparari prout cognoscitur. Et per ista
ut profunditas seu concavitas et
lassitudo maior in humero et ro-
tunditas eminens ad modum ovi
in sub assella et manus ad caput
non potest elevari in inferiori dislocatione
et eminencia anterior. Concavitas
retro et nervus distensus remanet
retro in anteriori. Et eminencia posterius
et concavitas anterius et manus non
potest a latere separari in posteriori. In-
dicatur quod advertendum est bene ad ista
dislocationis quia sepe propter ista inflatione
et apostemacione aut contorsione deci-
pitur homo ut Rasis recitat. Et
audivi de facto in filia regis
Francie. Curacio. Ista dislocatio
recipit que est ad inferius reducitur per
Quinque modis reducitur — quinque modos. Primus modus competit
in levibus. Et est quod extendatur bra-
chium et imponatur pugnus aut digiti
aut similiter humeri in sub
assella deinde trahendo inclinetur
et trahatur brachium ad inferiora

et reducet. Secundus modus est 2
in fortibus quod ponatur glomerus
firmus sub assella et trahatur superius
fortiter cum [illegible] aut impingatur
cum pede fortiter ad inferius bra-
chium trahendo et reducatur. Tercius 3
modus est quod posito glomere consu-
setur barra sub assella et elevetur
per duos ministros et trahatur fortiter
brachium ad anteriora et reducet. 4
Quartus modus est quod posito et eleva-
to paciente super una cella paciens ponat
sub assella in uno gradu scale
glomere munito et tenendo et tra-
hendo fortiter brachium per ministrum
fortiter removeatur cella de sub
pedibus eius et reducatur. Quintus 5
de manubrio non intelligo. Unde
Albucasis Haly abbas Avicenna Brunus
et Theodoricus omnes istos modos
ponunt. Rogerius tamen qui in [illegible]
placuit in ceteris non ponit nisi alia
de pugno et de pede cum pala et illa
de barra loco scale addit cum in
illo cella sub pedibus. Iamerius soli
ponit illa de pala et de pede aliqui
de pala et matili posuit. Similiter
et Lanfrancus. Alie autem dislo-
cationes cum extensione manuum
compressione aut cum matili et
ponit Lanfrancus reducuntur. Et
si non potuit reduci quia diu
stetit et indurata est fomentetur et
mollificetur cum remollitivis diu
et postea reducatur. Reductione facta
supponatur universalibus supradictis.
Placet michi ut Rogerio quod in
tribus primis propter dolorem fomentetur
cum panno subtili et superponatur infusum
in albumine ovorum. Et postea emplastro
de farina et pulvere rubeo et ligetur
ponendo pilam de stupis cum panno
sub assella ligetur bene et firmiter
cum binda latitudinis iii digitis
et longitudinis duarum brachiatarum
a duobus capitibus involuta primo cum

incipiendo sub pila subascella
deinde ambo capiti volvendo et
circuiendo super humerum ducatur et
ad aliam subascellam et reducantur et
iterum super humerum circuiendo et
ducendo super pilam et iterum et totiens
volvendo quousque bene firmetur
et sanatur et ubi indigebit maiori
fortitudine resuatur et sustineatur
cum mantili ad collum. Remittatur
de 9 ad 9 diebus aut inflato
que pervenit ex restrictorio fuit
depressa firmatur in 20 diebus. Et
post loth dulcorem cum dyaltea
et cum aliquo spada drappo aut
emplastro partes humerorum prius dis-
locantur et sic separantur et potissime
furcula pectoris. Quia humeri
non sunt alia ossa quam spatula
recipiens cum duobus rostris et fur-
cula claudente et adiutorio
intrante ut dictum sunt in anatho-
mia. Separatio aut furcule cum consolidativis
ditis curatur. Capitulum quintum de

dislocatione cubiti

Cubiti dislocatio sicut humeri quoque
est una. Quoque vero mag-
istri et m. Albucasis et omnes alios quedam
est ad partem anteriorem quedam vero
ad posteriorem. Rogerius tamen non
curavit nisi de illa que fit
ad partem anteriorem quia illa plus
accidit. Signa vero talis dislocati-
onis ultra totum de eminentia
et concavitate sub artum latius
et difficultas in motu et appli-
catio impossibilis ad humerum. Un-
de dicitur quod humerus cubitus difficile
dislocatur et difficulter reducitur
propter infiltrationem ligamentorum et
ossium varietatem. Simplicis vero
dislocatio facile superatur quia non
habet dispositionem magnam infusus
aut ut plurimum propter addicionem
recepti ut conscribente de re-
gimine in curatione est intelligendum
quod ultra duos modos quos ponit
Hinc in anteriori dislocatione ponitur
humerum cum vola manus et cum
alia impellit eminentiam ad locum
debitum in posteriori vero fortiter
brachium ponitur posterius cubitum
inunctis manibus cum oleo vehe-
menter stringendo donec intromittat.
Ponit Rogerius modum de talone
et staffa et Lanfrancus cum assuit
ad anteriorem cum genu posteriorem
ut Hinc ponit et eodem modo faciebat
Bonus et Socius restauratores
fortunati. Modus aut cum staffa
et cum calcaneo et cum genu assuit
ad anteriorem dislocationem. Et inten-
dunt quod brachium trahitur et impellitur
rotundum adiutorii in concavitate
focilis a quo exivit. Et subito
plicare brachium versus humerum
et sunt ita staffa seu binda lo-
nga ligata super eminentiam et deorsum
tenditur brachium ipsum cum pede
ligata ad modum strenue aut per
aliquem ministrum ad posterium tracta
subito per integrum brachium ad
humerum plicatur. Modus cum pede
brachium super planum extendatur et
et deorsum trahitur et eminentia cum cal-
caneo premitur et ad brachium et humerum
plicatur. Modus cum genu brachium
extenditur et deorsum trahitur et eminentia
cum genu impellitur et brachium
ad humerum ~~ligat~~ plicatur. In
omnibus confert brachium complicare
et extendere et aliquid ponderosum
sublevare et sublevatum deportare
ut dicit Jamerius desinando procedatur
ut in adiutorio nisi quod brachium
suspensum ad collum paulatine
constringitur quousque adhereat humero
et de cetero in eum remittetur integra
qualibet vice elevando et deprimendo
et in xv. diebus firmatur. Capitulum sextum

de dislocatione manus et digitorum

Ista ossa rachete
et digitorum facile dislocantur
et facile dislocata et facile

reducatur dumtaxat quod fiat recte
ter possunt aut dislocari ad qua-
cumque partem precipue tamen ad anteriore
et posteriore. Sequitur enim per omnia
signa de regimine ipsorum est in-
telligendum quod tota intencio fiat
et bene extendendo et plicando
et erigendo hinc inde iuncturam
et comprimendo eminencia. Et si per
hoc non potest rectificari docet Albucasis
comprimere eminencia cum manu
super tabula infirmando non est
aliud faciendum quam in aliis nisi
quod astellet cum ligno aut solia
et remittetur de eo ix^m firmatur
secundum Jamerium in 12 diebus et postea
ut dictum est dulcaretur. Capitulum
septimum de dislocatione scie
a coxe.

Intelligendum est quod
modos dislocationis coxe quod
actores sunt multum varii secundum
ipsos vel Albucasis non ponit nisi
tres modos scilicet ad interiora et ad
exteriora et ad posteriora. Primus
Theodricus et Lanfrancus sequentes
ponunt forte et comprehendo dicunt quod
ut plurimum accidit ad exteriora et
raro ad interiora. Guillelmus de
Saliceto est eis appositus in eo
quia dicit quod ut plurimum dislo-
catur ad posteriora nunquam ad ex-
teriora propter os et ligamentum an-
terius. Verum quod omnes modi curandi
qui docuerunt in duobus modis
rectificandi scilicet ad interius et posterius
non multum curando. Circa
signa est intelligendum quod ultra
signa communia non dicebat Jamerius
melius specificavit propria signa
ex quibus vbius una cum hoc quod dicit
in eo proposito illius capituli hactenus
quod in dislocatione adiutorii anterius
tibia infirmior est longior alia
et calcat de toto pede et non potest
nisi cum alia neque plicare
quia caput coxe intravit

in inguine et inflavit ea et
in ea apparet concavitas in parte
exteriori. In dislocatione ad exterius
et posterius contrario tibia est brevior
et non calcat de toto pede calca-
neo neque de alio potest separari et
concavitas in inguine et eminencia
exterius. Circa modum reducendi est
intelligendum quod licet actores ponunt
multos et diversos modos redu-
cendi hos modos dislocationis
nichilominus omnes ad unum quendam
modum et duos ipsos reducuntur.
Sed omnes modos Albucasis ad omnes
modos est multum utilis quem
ignorantur primus modus dislocationis
est quod teneatur patiens per humeros
fortiter aut ligetur per humeros
et per radicem coxe cum fascia ad
columpnam cum torno et trahatur etiam
cum manibus per inguinem. Et ab alia
parte per partem genu trahatur fortiter
coxa et vitetur una sit talis extensio
quod si elevetur patiens a terra tantum
coxa ad omnem partem moveatur quousque
sit reducta. Primus modus proprius ad dislocationem
ad interius et anterius est quod ut dictum
est patiens trahatur et dum eminencia
apud inguinem cum calcaneo im-
pellatur coxa per genu ad interius
ducatur. Secundus modus proprius ad dislocationem
ad interius et posterius est quod cum medicus patiens
trahatur et dum eminencia exterior cum
genu impellatur coxa per genu
ad exterius trahatur. Iste modus re-
ductionis per longitudinem compar-
sane manifestatur ut dicit Rogerius
et Jamerius imitator ipsius in-
genio ad extendendum iuncturam sic
aliquis fecit extendebatur mensa longior
aliis in quorum capite firmabatur
patiens cum mandili
columpna. Postea cum mandili
te per inguina subtus dorsum et super
ventrem ligabatur ad columpnam. Et
cum alio mandili ligatur coxa super
genu volvendo totum tibiam usque ad
calcaneum et alia ligabatur colump-
na et cum baculo posito inter ma-
tile et columpna torquendo trahebatur.

primus modus

ad qualibet pte. Curatio modus sanandi non est aliud faciendum quam in aliis et quod ligatur firmius incipiendo super eminentiam ad pte oppositam tumendo et retro per renes ad pte sanam. Et in interiori ponitur pressura de panno aut stup super ingwinem et ligatur cum tibia sana. Et qui est antiquus cum stremba per pedem suspenditur ad humerum ut dicit Avic. Et in exteriori ponitur astella longa usque ad talaneum. Et qui est antiqua ligatur pondus cum aut quatuor librarum in coxa comprehendo tibiam et pendeat cum polhia in mittatur de quibus in quibus sanatur in tegita

Capitulum octavum de dislocatione genu et rotule pedis et partium eius

Genu est velocis dislocationis fortasse enim dislocatur absque causa pt deambulationem velocem aut libitat parum sicut canal multorum dislocatur absque causa pt saltum. Et genu quinque dislocatur ad omnem partem nisi ad anteriorem pt rotulam et adiutorium eius. Curatio Sedeat infirmus super sedem propinqua terre et elevetur pedes eius parum inde extendit vir fortis manu sua super et de subito extensione forti et reducat restituator iunctura ad dispositionem suam secundum indicium dislocationis universalis et liget ea. De rotula qui accidit rotule dislocatio oportet ut ponatur pes plane in terra et reducatur rotula deinde implicetur cavatura geniculi pannis prohibentibus adimpliorie et ponatur super eum astelle et resistentes ea in parte qua declinat cum constringitur et adheret non duplicatur genu cum festinatione sed paulatim donec alleviet. Quod dicit Avic. quod duplicetur paulatim quod dicit Lanfrancus et Jammes quod non est ingenium faciendi stare firma rotula post reductionem quam duplare crus cum coxa et sic ligatam perhoram. De pede et digitis. Curatio dislocationis pedis est sciendum quod pes facile dislocatur et facile reducitur sed difficile firmatur propter multitudinem ossium componentium iuncturam et propter dislocatur ad quamcunque partem praecipue ad exteriorem et interiorem

Cuius signa sunt eminentia et concavitas insolita dolor et privatio motus. In reductione eius non est aliud nisi quod paciente bene sanato et tibia excepta pes extrahatur et moveatur ad quamcunque partem fortius et eminentia cum manibus comprimatur quousque reducatur et firmetur et astelletur iuncture de quibus cessat per xx aut xl dies ut dicit textus. Saepe enim in reductione parum pedes erratur et deus per suam gratiam ab omni errore nos eximat Amen.

Incipit tractatus sextus de omnibus egritudinibus que non sunt proprie apostemata neque ulcera neque ossium passiones pro quibus habetur recursus ad cyrurgicum habens duas doctrinas. Doctrina prima est de predictis egritudinibus que sunt communes toti corpori. Secunda erit de hiis que apparent in uno membro. Prima doctrina octo capitula habebit.

Capitulum primum de gutta et dolore ac duritie iuncturarum

Artetica sive gutta est dolor iuncturarum ex fluxu humorum in iuncturis generatus. Certum autem est secundum Hippocratem in commento Galieni 6 ti amphorismorum eunuchi non podagrizant quia defluente aliquo humore ad iuncturas illa passio fit. Si igitur ut scribitur in lira numquam fluet illuc materia numquam esset et accipit hic proprie pro genere pro artetica podagra ut super amphorismum prefatum dicebat Albertus. Canonicus Est enim artetica apud sinnendo apud large quod in disgregatione fit articulorum secundum Galienum in vo simoe pt prime libri dispositionis regul. Non obstante quod multi dicunt ut ponit Ras. in libello suo de dolore iuncturarum quod talis passio potest fieri ex mala complexione sine materia. Et tamen hoc raro ut dicit Avic. Et tamen hoc talis dolor non est gutta proprie sed large et improprie. Avic. dicit ix° mecanim materia humiditas que facit artetica sciatica et podagram reumatizando

comprehendendo et implendo iuncturas
et ligamenta lata deforis extendit
omnes iuncturas particulas continue infert
dolorem et non spasmum ut dicit idem Galienus
in commento. Verumtamen podagra gut-
ta autem et artetica realiter differunt
ut dicit Gordonius sed dicitur gutta a
fluxu artetica ab artu cuius species
sunt sciatica in scia et podagra in
pede et artetica in aliis iuncturis
prout Galienus in Tegni loco preallegato. Chy-
ragra proprie non est artetica sed in flacto
manuum flactica de qua mentionem facit
David est supra. Nec etiam tumescunt
genua que in pluribus ex indigestione
multorum vini accidit est artetica ut
dicit Galienus in commento. Infans non poda-
grizat de novimus tamen non est curandum.
Et quod hic tales dicit non multum fa-
ciunt ad curam nisi in sciatica propter
materie situram. Materia enim et
synthite dolorosissime fluunt potissime
intentiones curative a materia
quoniam quedam est gutta frigida quedam calida.
Dolore quedam est clamosa et mole-
stissima ut dicebat magister Paulus
quedam satis tollerabilis et quieta.
Causa — Cause passionum iuncturarum sunt
que in capitulo generales et cause vere
et speciales ut primitive antecedentes
et coniuncte ut supra de apostematibus fuit
specificatum. Membra enim man-
dantia quantum ad flegma sunt cerebrum
et stomachus quantum ad coleram et ad alias
superfluitates epar et vene. Et
ideo dicebat Avicenna horum quidem
humorum plurium est superfluitas disso-
lutorum est et 3e. Membra autem recipientia
sunt iuncture. Et causas istas
distinguebat Avicenna in tribus in causis
materialibus quas efficaces vocabat.
Et in causis instrumentalibus quas latitudi-
nes meatuum per quos materia transit
facillime. Et in causis pacientibus
que sunt debilitates iuncturarum per
naturam ut ex dispositione guttosorum a
parentibus ut est causa et prelissima
17 regiminis malicia. Primum accipitur
a verbis ypocratis in 6o amphorismorum eunuchus
non podagrizat nisi menstrua ei
deficiat cum enim retinet materia
multa et propter podagrizat ut dicit

commento est causa materialis. 27
Secundum accipitur ab illo amphorismi
et puer non podagrizat quia non
habent necesse dilatare meatus 37
per unde materia faciliter transeat
est causa instrumentalem. Tertium
concluditur in prefato commento dicit
quod naturam quamvis omnes habere pedes
et super iuncturas debiliores sed
debet quilibet capi podagra que-
admodum cerebrum si debet quilibet
epylenticus esse. Est ergo sicut Galienus
in Tegni ubi supra. Aliquando autem
provenit humor sanguineus ut plurimum
aut flacticus ut impetus ex flegmatico
et colerico. Vel ad huius sanguineo
raro tamen fit a melancolico ut dicit Avicenna.
Materia splenetica et melancolica raro fiunt
flatica ventosa ut dicit Gordonius.
Et varius ex humoribus corruptis
variissime ex omnibus humoribus impu-
ratis secundum proportionem suam in corpore ut
dicit Galienus. Et mutatio subita pas-
sionis ostendit materias istas cum ve-
sionibus necessarie associari et in quadam [illegible]
Paduli dicebat. Et plurium iste pas-
siones sunt composite sive proportionate
dicta raro tamen simplices. Vera humor
crudus sive colera ad iuncturas
currere non posset ut Galienus in libro
[illegible] Cure autem — Cure
innuebat divisionem
simplicium sicut de apostematibus dicit et
et per eas composite habeant. Signa
et indicia. Signa gutte clamose
non oportet describere. Vera sat ea de-
bent infirmi. Signa gutte cali-
de et frigide licet habeant proprie signa
apostematum calida et frigida superius in [illegible]
dicta. Nicholaus Galienus in Tegni — Gal. octo sunt modi cognoscendi materiam gutte
dat octo modos cognoscendi materiam
ex colore ex tactu ex applica-
tionis ex precedenti dieta complexione
etate regione et tempore. Avicenna — Unde addit
addit ad istos modos modum
doloris durationis et duritiei et con-
suetudine et indicia urine et
aliarum superfluitatum. Consideret
et ut dicit Gordonius in primis locus
si iubet dolet calet si delectatur
cum frigidis est [illegible] cum calidis
et precipue dicitur calida et cum

coplo et etas et alia particularia co-
veniat in caliditate videtur probabile
quod gutta sit calida si tamen sit equus
quod sit frigida / Item in hijs sepissime
facit errare et ponit difficultatem
ad insigniendum quam inveniend oppositas
maticorum sciatis et ista applicatorum
ut dicit Rasis et Avicenna / Ultra ista
sic inveniunt secundum predictos viros
quod gutta ut plurimum incipit a poda-
gra et percipue circa articulum ma-
iorem et latera pedis / Et sciatica
comitat anche et usque ad calcaneum
extendi / Iudicatur per ypo in 6° am-
phorismorum quod quamquam podagre egritu-
dines sint hee deflinantes in 40 diebus
desistunt / Sicut enim dicit idem dicit
Tercium flonum carnosarum particularum
est ut dicta inmosium quo eo quia
natura substantie carnis est rarior quam
substantia colligationis / Materia enim que est
in carne cito congregatur et cito re-
solvitur quod non est in colligacione eius
ut dicit textus / Et inde est quod tumores
et varices apparentes in gutta dicuntur esse
bonum contrarium vero malum / ut dicit
vulgus et est quod materia tunc dimittit
particulas nervosas et convertitur ad carno-
sas / Egritudines iuncturarum eorum
habent tempora et secuntur modum suarum
materiarum sicut alia apostemata et terminantur
ut plurimum per resolucionem / aut per putre-
factionem / Primum autem earum est ut
dicit Rasis in divisionibus quod non faciunt
sanie sicut reliqua apostemata / Indicatur
etiam per primum ypo in 6° amphorismorum
quod vere et autumpno moventur ut
plurimum / In vere propter habundanciam humorum
in yeme generata / In autumpno propter
eorum maliciam et latitudinem moventur
tunc in estate factam / Aliquociens tamen
movetur in yeme propter frigiditatem
coprimentem et in estate propter caliditatem
dissolventem ut in 3° amphorismorum
notatur / Amplius dicit Avicenna quod dolores
iuncturarum sunt ex summa egritudinum
que hereditat qui prima est ex corporum
generantium / Primum sicut dolor iuncturarum
qui invenitur reputatur esse de speciebus
tumorum de reditu materie ad
membra post lucem et ipsa ipsa gutta

nota loca ubi incipit gutta

iuncturarum quando habent egritu-
dines iuncturarum

apostemata iuncturarum plurimum
non faciunt saniem

in vere et autumpno
moventur ut plurimum

nota de hereditacione
illius morbi

securat paciente a multis nocumentis
ut in 1° tegni et 2° sanatorum deducitur
evidenter / Avicenna dolorum iuncturarum
sciatica est peior / Primum / Avicenna preterea
dolores iuncturarum sepissime commo-
vent febrem et febris colica etiam commovet
eos ut dicit Avicenna / Primum dicit Avicenna
quod omne membrum in quo est dolor
iuncture diuturnat macrescit
et attenuatur ut in gibbo et ubi
iuncturarum manifestatur et hoc est propter
virtutis debilitatem / Preterea sciatis quod egri-
tudines iuncturarum propter inpresse
fiunt in membro licet actu apostemata
earum removeri possit / aptitudo
tamen semper remanet / Ita omnis in-
moderata qualitas diu existens
in membro actio ipsius debilitatur / ut
dicit Avicenna / Et hinc est quod velociter
fiunt recidive / Et non obliviscitur
dicit Rasis in divisionibus quod dolor
iuncturarum quandoque perducit ad spasmum
paralisim apoplexiam et ad ebetatem
sensuum quandoque ad mortem subitam
Curatio In curatione gutte ad
duo communiter intendunt doctores et
tercium addebat in illo regimine simpli-
citer / Primum est ad preservationem aliquis velat
Secundum est ad curandum dum actu in-
festat / et est tamen ad resolucionem cum iam
afflicacio cessavit / Regimen preserva-
tivum tres habet intenciones / prima
est ut materia non generetur / 2a est
ut generata expellatur / 3a etiam ut
membra mandancia et recipiencia vi-
ficentur / Prima completur secundum quod
materia calida vel frigida cum de-
bita administracione sex rerum
non naturalium et tamen quod secundum qualitatem
sint illis annexe / Et sicut aer
cibus potus inanicio et replecio
sompnus vigilia motus et quies
et accidentia anime et etiam obviatur
vero ab excessu balneum et coitu
Secunda completur cum debitis
flobotomijs et evacuacionibus / 3a tercia
inquirit confortacionem et debilitatem
membra illa / Regimen autem cura-
tivum in afflictione in maior habet
intenciones / Prima est in vitaque
sit terminus / quia in materia antecedente

3a Intentio

prima

2a

Regimen Preseruatiuum

que euacuet et diuidat et fluere
prohibeat. Tercia in materia coadunata quod
repercutiat et euaporet. Quarta in
artubus qui sedent. Regimen vero
resumptiuum tres habet intenciones
Prima est in vita quod paulatim reducatur
ad regimen sanorum. Secunda quod si aliquid de
materia derelictum fuerit cum diureti-
cis et tyriaca finiatur et consumatur.
Tercia quod iuncture cum balneis et
vnctione vlpina et consimilibus leniantur
et confortentur. Vnde quia ista magis
pertinent ad duos practicos neque ita
cirurgica vocatur nisi pro mul-
tum manuali operacione et aliqualiter in affluitate
magis vocatur omnis empirici experi-
mentata practicorum de modo et qualitate
complendi predictas intenciones omittam
superficialiter aliqua tangendo. Quantum
autem ad regimen preseruatiuum pro prima
intencione complenda que erat de
vita quod materia non generetur et precipue
fiat. Affirmauit magister Arnaldus
io amphorismos esse vacuatos quod gra-
cia sue excellencie hic inseruiant.
Secundum primum est de aere pedes
podagricorum aer offendit et collect-
infrauus et satis estuare. Secundum
de cibo et potu lacteus porcelli
et fluuiales aues vino vetustis-
sime galline perdicionales seruiunt
inferioris iuncturas. Tercius pisces
fluuiales et anguille iuncturis
aduersantur. Quartus nimias
inferre iuncturis et capiti quod lac
cum alio cum cibis et vino sumitur.
Quintus potus qui non spectat
ad iudicium vere sitis iuncturis
nimium consumpta lesionibus. Sextus
sicut aliarum venerum corrumpit omnibus
artubus sit cottidiana langiditas
fouet eos. Septimus omnis fatiga-
cio ambulacionis et pedum sustentacio
ledit iuncturas pedes. Octauus in
dormientibus nimius ledit iuncturas
recubitus resupinus. Nonus contra-
rius artubus confortat vacuitas
tempestate. Decimus possibilitas
iuncturarum et maxime pedum neque
visum nocentum in quantitate notabili
tollerare expedit. Etiam vero super

illo Amphorismo Eunuchi non poda-
grizant coeuntes et quod crapula et
ebrietas indigestio et exercitium pur-
gacionis consuete omissio euacu-
acionis coitus inutiles faciunt
podagricos. Pro secunda intencione
complenda que erat materie generate
exemplo adducit prefati Arnaldi
modo amphorismum ypo. flebotomia et farmacia
vere et autumpno quia anguinum incidat
passione fugienda. Quando autem fit
flebotomia et farmacia sunt in decapitibus
fiunt debite et dicetur infra pro quibus
purgacionibus dyacartamum. Quam fiat
et [illegible] purgat subleuat
secundum prefati Arnaldi ordinatur.
Recipe diagridiati ʒ i turbit
in cicunnorum [illegible] cum zucari
ʒ ii ʒʒ al. hermodactili ana ʒ
ʒ ii turbith electi ʒ i mane gra-
nate mellis rosis despumati ana quan-
tum sufficit fiat electuarium
si primus zuccari ʒ [illegible]. Pro tercia inten-
cione complenda que erat inductione
confortatiua quantum ad iuncturas confortat
de Arnaldi alios de Amphorismos
quorum primus est inter alios
pedibus in quibus deest robur per
sedem salina [illegible] et cerebro
secundum in fine vestitus nutriunt
mirabile innanitatem inde, Nonus
immabile. Plaustrum flores anguinum
et ombuis iunctus et camomille mellilotum
vino mirti et camomille mellilotum
vino mixti [illegible] iunctur. Quartus
atque rosis [illegible] iunctus. Quintus
acaliorum et edera arborea et terre-
stris stabilit iuncturas omnibus animal-
stus stabilit innitur medica et
Sextus [illegible] pro tetris venarectibus militari
nimis pro certis terrenascentibus militar-
ribus. Sextus qui sepius calcat
e anima. Sextus qui sepius calcat
vnas in musto recenti balneat
pedes suos rarissime podagrizat
Septimus verbena, testata veteris
et columpnis pedum iuuat viribus
occultis. Octauus celeste signum dal
pedum effugient in eternum. Nonus
addit et Decimus quod vlla medicina
in conseruacione a dolore iuncturarum
est ita innata sic vere pronata

q' haly' concedit in sermone p° lib'
2i' regalis dispositionis / et amplius 3°
precepit q' si diminuitur vinum diu-
reticum venit' superfluitates enim
2e et 3e digestionis purgat diur-
et urina' eliciunt / aliqua g° ci-
cerum conveniunt dando unde papae ad-
ministrabat maxime in preservatione
Quantum aut ad membra mun-
dantia administrare precepit' in
illo magno regimine electuaria
dragagante empla' aliaque confortativa
Quantum ad regimen curativum
zha de regimine preservationis / Quan-
tum aut ad regimen curationem afflic-
tionibus p'ma intentione complen-
da que est in materia precepit / Nunc
et q' omnibus ut auferat' vinum et
substantie carnes maxime in
gutta calida vetat' mellicrato
q' si etiam dimittere iratum esse / Nunc
z si illa dimittere esset domestica' z
p' pedum sufficeret in / Et huius si
ma^a partes superiores obtineret et si
tu a vino non posset abstinere sit
grossum a principio cum multa aq' quantitate
bis vero subtile vetat' avenato or-
deaceo et similibus secundum q' dicuntur fuit
2a intentio
i' decoctionibus sup' / porro 2a intentione
que erat diuretica' prohibeo supponi
conceduntur' vomitus et clisteria
acuta in quibus sit benedicta com-
gaco cum diagridio ad flomina
de parte contraria si adsit plecto-
ria a' san' humidancia tunc tunc
fit pro purgationem ut dicit avicenna vino q'
nuntius est ea apud pedes inhibet
q' vesicat in cauum in qua humidat
cola et fla' z flomina dicit arnaldus
et costitio cum ampullis convenit
tibi non supra locum appositum a parte a
qua venit materia ut dicit / Ter-
tia intentione de materia aventa
est ut in aliis apostematibus sint
deinde q' in principio procedat cum repercus-
sivis pro quam in sciatica non com-
bustivis sed domesticis ne materia
retrocedat ad membra principalia a'
indurescat' fiat in obedientibus resolu-
tioni ut dicit avicenna et cum in opiatis
inequalibus resolutivis z repercussivis
in augmento et cum equalibus in opiatis
ℓ3a
in statu et cum puris resolutivis in
declinatione talibus quibus sunt
volutis / Et tamen in tractatu sepe dicto
et hic ampullia communia que in
utroque materia complent intentiones
predictas sunt posita in titulo supra
appositum et etiam infra in antidotario
aliqua ponet' / Nicholaus grad
maniter doctrine h' aliquando fornicet' z
et sepe fiat mutatio de uno ad
aliud eiusdem cum omnibus quia una
gaudet q' proficit in una non noceret
in alia ut dicit avicenna / ampullia q'
2a intentio
complent intentiones in materia fri-
gida cum repercussione eligunt' q'lie
forme que / prima est / Nunc q'
R' famine nitri cypressi ossium
adustorum ana partes equales albus
p' t' diagaganti sexta parte 19
glutinis piscium quantum sufficit
ad agitandum z fiat emplastrum / Alia
est / R' olei nardini storac
mirre aloe acacie secundum q' tibi
videbitur conficiat' cum aq' gallarum
coctarum ut dicebat mag' magister
Nota
et fiat linimentum / Sed si materia resoluta
sit cum aut ex or eligunt' forma
prima est / Nunc q' / R' sectorum bonum
calidi quantum volueris z ca' applicat'
haly' aut addit et isto sectore ta-
mo z cum tamen cum isto inter-
pando cum melle / Et compleat et
an empla' ... laves' ... cum
aqua decoctionis camomille
melliloti aneti maiorane te-
taurce z similibus / Alia forma
est scriptus in alimadore / R' ar-
momaci bdelly storac cum vino
veti dissolute ana partes i feningri-
ci lini ana partes si conficiat' z
cum oleo costio z fiat emplastrum
ad eandem intentionem inquit dicimus
R' aloes ʒ i mirre ʒ ss' salis
ʒ ii croci ʒ i farine lupinorum
ʒ i furfuris subtilis ʒ ii mellis
lib' ss' aque cum aliis q' sufficit ad
decoctionem fiat emplastrum In reso-
lutione etiam in materia conveniunt aqua
ardentis z oleum benedictum z distilla
dicta in ca° de palis / Ultima
calida ampulla repercussiva

1 sunt tamen formarum prima est aliud
cum aquis endivie vel plantaginis
solatri et trium sandalis cum modico
de aceto aut olim rosarum secunda cerote
de oleo rosarum et cera lavata cum im-
stillatione psillii cum albumine ovorum in
2 quibus infundatur primum et sepe re-
moveatur et applicetur tertia a forte
movetur et applicetur R sandali ru-
beis indumentum R sandali ru-
boli armeni memithe persice
ferruginis opii ana confice cum aceto
et aqua rosarum aut succo coriandri
3 Tertia forte est ibidem R ossium
tobusti lavatorum et desiccatorum
zuccarine quod creditur et hinc tertia
ammidi cerusse ana ℥ i confice cum
aqua rosarum camphorata ad eandem
intentionem magister dinus R ro. et ℥
ii farine ordei ℥ in farine lentium
℥ iii coquantur cum oxicrato et addes
de modicum de oleo rosarum applicetur
Auxilia resolutiva sunt etiam tum
formarum prima est aliud R aloes
mirre croci ana dissolvatur et cum
aqua caulium aut endivie in
caliditatis forma et si addatur fa-
rina ordei melius erit secunda est
in io meamur R aloes ℥ i
sticti centauree ℥ ß flor. lapidis
asini alumis tis ana ℥ ii thimi
mirre opii madragore ana ℥
i agitentur cum vino dulci et
dissolvetur et cum lacte et ungatur et
locus cum pena tertia forte est tus
de instillatione psillii semen lini et fe-
nugreci farine amborum cerati
facti cum oleo camomille con-
fricti et liniantur et consulit
et regent et liniant et resolvit
quod dum lenitor fomentet membrum
cum aqua calida et mittatur medicine
per horas Animatia et medicina
ex immixtione medicamenti et licet potui
possunt misceri secundum conez tamen
Nicholaus assimio ad resolvendum
hic malia aliqui electa per doctores
pro stasis in dicionibus inibi accipe
mitii primus pulegius et vitella
ovorum atque crocei cocta cum lacte
et stypticum amenzoar R farine
ordei lb i tinis mitii cypressi
gr i conficiatur et cum oleo et aqua
Tertio albu ℥ ℥ parte anetus R
farine fenugreci semen lini aneti
camomille ana ℥ x bdellii
storacis liquide armoniaci galbani
ana ℥ v olei lilii quod sufficit
dissolutis gummis cum aceto fiat
emplastrum Item aliud R farine
fenugreci lb i coquatur cum camomille
et fiat emplastrum Item urina cocta
cum sale posita a vulgo Item succus
ebuli spissatus cum oleo rosarum posita
in regimine ipsi ad eandem intentionem
dictavit commentatores gnosis
unguentum de limatiis de serpentibus
de ranis tartucis et vulpe vesperti-
lionibus et consimilibus et fiunt simpli-
citer coquendo ea cum aqua salita et co-
agulando pinguedo ponendo cum sale
et regatur in alia perforata cum alia intus
in alia perforata cum alia intus
desubtus et sepeliendo in furnum
et quod distillat fiet Composite
aut fiunt primo eum est in fine
cathagenorum ponit unguentum de
ranis et tartucis R oli radic
ranis et tartucis lb ii oli ma-
sticum agrestis lb ii oli ma-
iorane calcane cere terebentine
galbani medulle ossium cervi
ana gr i ranarum in vino fan.
testudinum ii in vino balsami ℥ ii
coquendo ranas et fan testudinum
cum oleis terebentine et reliqua
misceantur et fiat unguentum Est
eum valde preciosum Unguentum de
vulpe secundum hebem R vulpem
integram mitioribus evulsis et eius
in parte terro cum aqua salita vino
coloco admittitur salvia rore ma-
rino iunipero aneto origano
et maiorana usque ad aque et
vini consumptionem et quod vulpis sit
ita cocta quod caro ab ossibus separetur
et postea in torculari exprimatur
et coletur et fiat unguentum Unguentum
de vespertilionibus secundum tasis R
vespertilionum in vino pone in
caldario et coqui cum aqua pluvia-
li et coque usque ad medietatem

Ung. de vulpe

Ung. de vespertilionibus

postea cola et pone tunc de oleo rosarum et simpliori salice et coque usque ad consumptionem aque et cola et fiat unguentum. Haly abbas autem de isto faciebat balneum et in decoctione addebat rapas porros et cepas cum caulibus feniculum et apium. Et vide quod ego de precepto ypocratis facio eos lavare cum brodio raparum.

unguentum de ansere

Unguentum de ansere Athaiz (Donon) de ansere pingue deplumata et mundata ab interioribus et farciatur cum carnibus cattorum pinguium salsatis cum sale communi et sale indo sale armoniaco et sale gemma atque alumine ana ℥ i et addatur euforbij asse fetide castorei ana ℥ ss et ad lentum ignem assetur et quod distillaverit retineatur et fiat unguentum. In farturando istius anseris possunt poni yrina arthemisia pes columbinus pes corvinus et huiusmodi. Theodoricus autem addit piretrum rutam marrubium rosmarinum cicutam agrestis folia edere. Summa eius et tunc distillacio eius est magis preciosa in materia frigida et antiquata.

Emplastrum de formicis valet ut dicit quod dicitur quod ... circa festum Johannis formicarum cum ampulla nostre multum iuvat contra sciaticam et podagram

Emplastrum de formicis probatum per Stas. magistrum in materiis calidis. Recipe ove formicarum cum omnibus et toto ℥ iii farine ordei et fabarum ana ℥ i rosarum ℥ ss malue mandragore ana ℥ iii coque maluam et mandragoram in lb. iii aque usque ad medietatem et cola et confice reliquias medicinas in mortario pulverizatas addendo tamen albumina ovorum et duo vitella et utere. Sciatica autem competunt omnia dicta dumtaxat quod fortificetur cum sinapi et oleo yreos et simili et similibus que a profundo materiam extrahunt.

Hec omnia competunt in sciatica confortando eam cum sinapi

Nota diligenter

Et ad istam intencionem fiunt ventose rubificaciones et vesicationes cum alleis et cantaridibus et panchalinia et mastaria et cauteria potentialia et ex actualia punctualia olivaria et circularia secundum circumferenciam et in medio ipsius ut docet Albucasis et dicetur inferius. Et fluere permittitur per eosdem dies

... arthetice post eos dies

qui in cura arthetica ut dictum est ulceris magistri cum tenentis et foliis caulium edere usque locus sit curatus. Iste perficitur tercia intencio. Sed quarta intencio que erat circa in correctione complectitur sermo quod sunt quasi potissime duo dolor videlicet et duricies.

De dolore iuncturarum

Dolor autem in gutta sedatur duobus remediis cum evaporativis dictis superius et palliative cum narcoticis. Et quia difficile est singillatim cum istis in tali dolore operari propter tanto est tutius miscere ambo. Et ad hoc eligantur quatuor ampliantur. Primum est Galieni et Avicenne et eum accepimus in Micanium a Gentile. Recipe micam panis albissimi et infundatur eam in lacte vaccino donec fiat sicut unguentum et pone decimam partem opij croci quartam partem et confice et fiat sicut linimentum apponatur et sepe remutetur. Secundum idem. Recipe cerotum rosarum lb. i opij croci ana ℥ ii misceatur et applicetur. Ad idem ponunt Lanfrancus Guido et camphora confectos cum aqua rosarum in regimine sepelii. Et capitur papaveris albi cum seminibus et corticibus pisuis ordei mundati ana partes i seminis iusquiami partem terciam istis bulliatur in lb. i aque usque ad consumptionem medietatis demum colentur et in colatura addatur mucillaginis psillij fenugreci seminis lini extracte cum aceto quanta est colatura olei rosarum cum albuminibus ovorum quantum est medietas et fiat linimentum in quo infundatur pannus lineus et frigidum applicetur et quando cito calefit removeatur. Semper sunt interclusum ypo et Galieno in quarto camphoram aqua frigida multum infusa super articulos dolorem ipsorum solvit obtundendo sensum, torpor enim mediocris dolorem sedat ut dicit textus.

De duricie iuncturarum

De duricie ...

Duricies iuncturarum consequentes archeticas que licet rarissime curentur iuncta id est ... Galieni ... solvit ...

nequit medicam podagram Richardus
emendare cum mollit et resolutiuis
domesticas et caute mixta doctrina
data in talo de scyphiros et scrof
et infra in antido dicendo et Staf
indeuimus Vel ponit modum de
euaporacione cum marcasita ignita
in aceto extincta dictat ad hoc in
speciali istud emplastrum R armoniac
appoponac galbani bdellij sarcoph
pic sinapis piretri ana parte liquir
icii opii de omnibus confecti li
targirum cum aloe equine dissol
uant et cum aceto bulliat et fiat
emplastrum et supponatur loco post aliquod
mollificatiuo Ad quam intencionem
et ad spasmum dictat tale unguentum
R bdellij cum aceto et modico de
vino et de melle dissoluti ℥ 3 ...
olibani opoponac armoniac
mirre ana ℥ 1 et ß olei camo
mille ℥ iii olei antiqui pingue
dinis galline anseris aquile vel
anguille ana ℥ 1 pinguedinis
vituli ℥ 1 confice et fiat unguentum
Ad eandem autem intencionem valent
dyaquilon parvum et magnum hebeni
quorum forme dabuntur infra
G(alienus) vero testatur in 10 simplicium far
macorum quod caseus antiquissimus contritus
cum iure tybie salite porci suppositus
do cute cum virulencia extrahit
lapides gypseos et mollificat duri
cie iuncturarum Ipse autem ut dicit
probavit in multis Staf tamen hoc
recitando nasturtium addit Duri
cies autem que corporibus algebras
et alias soluciones iuncturarum et
nervosarum particularum eciam est diff
icultatibus ita maioris quam desiccati
ta et indurata taliter quod secando
non rubescit ut dicit Staf et illa
in qua nullus amplius est sensus
est iam suspecta et tempore ad operandum
si melioratur dz requirit longum
Richardus si contingat in loco aliquo
materia currere cum incisionibus ut
dicit Auicenna et decoctionibus bonis post
mollificatiuis et evaporacio cum la
pidibus ignitis extinctis in aceto
et resoluta domesticata cum

emplastris et unguentis dictis in capitulo
de sclirosi Ad quod capitulum in particularibus
disposicionibus est recurrendum Si autem non
est ibi materia aut est pauca desiccata
procedatur ita in primis embrocetur
particula cum flectendo et extendendo
diu cum aqua mucillaginosa
decoctionis corticis radicis altee
et radicis ulmi camomille et
melliloti fenugreci seminis lini et
silimum aut cum aqua decoctionis
capitum et pedum multonum quod cum
musto quod cum sanitate calido aliquando
multa decoctione involvatur mixta
ignem madatur cum isto unguento
R dyaltee lb ß olei laurini
olei masticini olei de lilio olei
muscellini olei de behen olei
nardi ana quarterium ß axungie
porci aquile anguille ind
mocame taxonis anatis gallic
axungie asini medulle cervi
vituli et cervi ana ℥ 1 bdellij
ysopi humide storacis liquide ana ℥
ß pinguedinis testiculorum castorei
vel ℥ ii cere quod sufficiat fiat
unguentum Deinde applicetur istud
emplastrum R cere picis dyaquilon
ana quarterium 1 axungie asini quarterium
ß lapidis ysopi humide galbani
armoniaci bdellij storacis cala
mite mastic sarcocolle dissolu
tarum in vino ana ℥ 1 axungie
vrsi struccij aquile anguille
fecis olei de lilio terebentine ana
℥ ß farine fenugreci et seminis lini
croci ana ℥ ii fiat emplastrum Et
vngua dyaquilonum sunt addit spiritus
et aqua sanguinis humani separatis dis
tillata est addita per alchimistas et
per henricum laudata plura alia in
antidotario ponentur et in ligaturis
et instrumentis mechanicis multum auxi
liantur. Capitulum 2m de lepra

L

Lepra est error maximus
virtutis assimilatiue quia forma
corrumpitur et in toto hetur
ita ut est quantum ad formam pro eo
et quantum ad situm in primo de egitu ne

Si est ibi materia pauca quid sit faciendum

Unguentum

Emplastrum ulcerativum

Sc^m de lepra

Et sinthomate z intelligo errore
virtutis assimilatiue in membro qr membre
pt esse ca erroris digestiue z sag-
wisa in epate z ideo Auic' vocat errore
v' tiue epis tum efficiete anti
quiore qn eni epar habet ad
caliditate z siccitate aduret san-
et spitu ipm ad melancolia et talis
san' qn venit ad membra tunc
digestionis tunc ca debilitata
a mala compone sicca z sicca intro-
ducta a causis prius ut statim dicet
no pt eu' conuerte ad colore neq
ad carne bona vniforme z rubea
conuertit ad colore z carne gram-
losa nigra z horrida Nunc in p°
de virtutib' naturalib' assimilat' et virtus
digestiua errat in dissimilando
causat' ethica qn i vincendo vocatur
qn in assilando lepra Est enim
lepra morbus z actus si Gordoni
qui sequitur Auic' valde bn tetamit
istam materia morbi complis offi
et coibus Morbus complis qr e mala
complexio sicca z sicca equalis et
diuersa in pte z in toto Officialis
quia est corruptio figure que
est contra dicta ipius ut dicetur. Coibus
qr fit cum apparuit ulcer soluit continui
ut apparuit alia particulara z e actus
qr pti actum Dicit' aut lepra
a lepore nasi qr i eo patiente rec-
tora sicca appareit ipius ut dicta
lupo qr omnia membra deuorat
lupus corrodit eni omnia
membra ut lupus cancrosus s'
halyab i 8° simce ptis prime
lib' dispositionis regalis et ideo ab
Auic' dicitur canci' coibus toti corpis
Species et diuisio lepre potissime
sumitur a materia z a sinthomate
Et licet sm haly ubi sup z forte
sm G. no ponat' nisi due spes
a duab' coleris adustis malis
Michilominus tamen scola ma assigt
quatuor spes sm qr quatuor humores sunt
adusti z in melancolia conuertuntur. Ele-
phancia de melia leonina de
colera tyria de flate z allopitia
de san' Raro tn inueniunt sin-
gulares plum sed composite ut alia

apparuit z nocitu' ita a ptibus
talibus q in illis qualib' ueniunt
Cause lepre sunt triplices
primitiue antecedentes z coniuncte
Cause primitiue sunt corruptio
aeris z tactus leprosorum malitia
ciborum macula gnationis et cra-
dinat h' retentio supfluitatum mli-
erum ut emoroydarum men-
struorum variolarum quartanarum
et debilitas splenis z epatis
calitas ut dicit Auic' Cause an-
tecedentes sunt humores dispositi
adurendi z i melia conuertendi
Causa coniuncta est melia sparsa
p totum corpus Et nota quod sicut
qr ut dictum fuit supius i duabus
melia est duplex naturalis z
no naturalis De nali no fit lepra
sz de no nali z no de quauis sz de
illa que facta e p adustionem Ista
aut melia ut dicit Auic' reperitur
p totum corpus ut putrefacta faciat
febrem Et no morphea i cute
et lepra in carne sed ad pteriora
gnat z tunc et vnice i plia
ut i 6° de egritu' z sinthomate
inuenit' a G. Signa z iudicia
intelligendum et signa z iudicia lepre
q sm ingenium doctoris i moteprest'
in lepra h' dispositionem z actum Dispositio
seu preparatio lepre est preparatus in
corpore q' aliquis est valde dispositus
ad lepram et tales preparatis conveniunt
a causis primitiuis z coadunatibus
dictis Actus aut lepre e nocumentum
virtutis dicte q' corruptione melie
p corpus conuenit Et ille actus
diu' h'ere quatuor tpa principium augmentum
statum z declinationem saltem ad mortem
Principium est qn nocumentum tangit
membra interiora z tunc apparent
signa debiliora lepra eni pro
incipit i interiorib' deinde procedit
ad exteriora Deinde redit ad media
cum veneo' pte sua inficiat Augmentum
est qn apparet in exteriorib' z tunc
signa augmentantur z multiplicantur Status
est qn membra incipiunt ulcerari
tunc signa sunt manifesta Declinatio
qn membra cadunt z tunc signa sunt

Epar puenit i ptem caliditatis aduret san' et gnat meliam

In dissimilando errat ethica. In vincendo hydrops. i assilando lepra

lepra est morbus compositus et coniunctus

actus e pti actum

lep dicitur a lepore nasi vel a lupo

lep dicitur ab Auic' cancer quis totius corporis

no de quatuor spebus lepre

Elephancia de melia
leonina de colera
tyria de flate
allopicia de san'

[margin: Signa comunia lepre]

[margin: Signa lepre univoca et equivoca]

pplaria. Signa aut' co[mun]ia o[mn]i[um]
sp[eci]er[um] lepre q[ue]da[m] seq[ui]t[ur] ꝑ[er]accio[n]e[m]
seu disp[ositi]o[n]e[m] q[ue]da[m] p[ri]us accio[n]e[m]
ꝑ[er]accio[n]e[m] seu disp[ositi]o[n]e[m] seq[ui]t[ur] sicut fedus
color morphea scabies et sup[er]
fluitates fetentes et ca[us]e dis
positive dicte. Item signa
q[ue]da[m] sunt univoca q[ue]da[m] eq[ui]vo[ca]
univoca dicu[n]tur que s[un]t sicut lepra[m]
consequu[n]t[ur] eam vel intense vel
remisse et s[un]t sp[eci]er[um] oculor[um] et
aurium rotunditas depilacio et
grossicies seu tuberositas supcilior[um]
dilatacio et tortura narium ab
extra cu[m] interiori strictura labior[um]
fetiditas vox raucissima ac si cu[m]
naribus loquerentur fetor anhelitus
et totius p[er]sone asp[ec]tus terribilis et
horribilis ad mod[um] a[n]i[m]alis satiron
sicut dicit G[alienus] in 2o de egritudinibus et sy[m]ptomate
Generatur eni[m] nasus et labia grossa
et acute aures apparent et ut [pluri]mu[m]
plerique fatui elephanciates i[d est] le
prosantes fiunt sicut aut vel
satiron int[er]p[re]tatur quod est a[n]i[m]al horribilis
aspectus in quo sunt signa iam dicta
Equivoca dicu[n]tur q[ue] tu[n]c h[abe]nt q[uando] i[n]veniu[n]tur
in lep[ra] i[n]veniu[n]tur et in aliis egritudinibus
et ideo no[n] s[un]t sicut lepra et sunt
16. Primu[m] est duricies et tubo
rositas carnis sp[eci]ali[ter] inclinar[um]
et exteriorum. Secu[n]du[m] e[st] color mor
phea et tenebrositas. 3m e[st] capil
lor[um] et vulnera supcilior[um]. 4e m[od]i
lor[um] pe[cte]ne politique
g[ra]ssities musculor[um] precipue police
et insensibilitas stupor atq[ue] g[ra]vita
extremorum. 6 scabies et impetigines
gutta rosacea et ulcera i[n] corpore
7ma est grana sublingua subpalpe
et retro aures. 8m ardores et
puncture acuum i[n] corpore insensibilitas
9. cutis corp[or]is ad aere ad modum
anseris displumati crispitudo
decima qu[ando] proicitur aqua sup[er] eos
videntur unctuosi. 10. raro febri
citant. 11. sunt astuti et dolosi
furiosi et i[n]ruunt se ingerere volunt
sup[er] plebem. 12. h[abe]nt sompnia ponderosa
et gravia. 13. h[abe]nt pulsum debile
14. h[abe]nt sa[n]guinem nigrum plumbeum et

[margin: De examine leprosorum]

tenebrosum tumidentem arenosum
et truborosum et h[abe]nt urinas lividas
al[bas] subtiles et turbosas. Cu[m] istis
aut' signis examinant[ur] leprosi.
Circa tu[m] examine[m] iudicium lepro
sor[um] est multu[m] advertend[um] q[uia] ingens
iniuria e[st] si sequestrat[ur] no[n] seque
strandus et dimittere cu[m] p[o]p[u]lo sequ[e]
strandus n[am] morbus contagiosus est
et infectivus. Et ideo medicus debet
iudicare sepe de eos aspicere et
secu[n]du[m] signa volvere et revolvere
et videre que signa sunt univoca
et q[ue] equivoca et no[n] iudicet p[er] unu[m]
signum s[ed] p[ro]pter causam multorum
sp[eci]ali[ter] univocor[um] in p[ri]mis invocando
dei auxiliu[m] debet eos confortare

[margin: Quomodo de examine leprosorum fo[rtantur]]

q[uia] ista passio est salvacio anime
et q[uod] no[n] dubitent dicere veritatem
et q[uod] si reperiu[n]tur leprosi purgatoriu[m]

[margin: Nota quod lazarum leprosum p[...]]

q[uia] si reperiu[n]tur leprosi purgatoriu[m]
eorum est et si mundi h[abe]nt eos
anime esse et si mundi h[abe]nt eos
odio no[n] tamen deus qui lazarum
leprosum plus dilexit q[uam] alios.
Si aut' no[n] reperiu[n]tur tales sta
bunt i[n] pace. Deinde faciat eos

[margin: In p[ri]mis medicus reg[...]]

iurare veritatem dicendi de interro
gandis et tunc i[n] p[ri]mis debet
interrogare de hiis q[ue] disponunt
ad lepram. Si ipse h[abe]t aliquid ut
si ipse est de genere leprosor[um] aut
si conversatus est cu[m] eis et si refecta
fuit ei mestrua vel emorroydes
et si regimine illico p[ro]fuerunt
et q[ua]les egritudines co[n]sueverunt
pati. Deinde inquirat cognatas
ipsor[um] et sompniis et de dispositione ipsor[um]
et si sentiunt acuitatem ardoris
et puncturas in carne. Deinde
tangat pulsum. Deinde faciat s[anguinem]
facere flobotomiam et resideat s[an]g[u]i[ne]s
et colore s[an]g[u]i[n]em si est niger et tenere
et c[on]siderat q[ua]lit[er]
et lavet ipsum
erit illa caro que remanet
si est arenosa gra
nulatorum. Si est arenosa gra
nulosa et trubosa q[ua]m maximu[m]
et si vult p[ro]bare calid[um]
s[an]g[uine]m est. Et si vult p[ro]bare calida
scutellas si sal cito funditur
in aceto et urina co[m]miscet[ur]
cito et si ad modu[m] farine cito
descendit implens pelvim aq[ue]

propter gravem sollempnitatem faciei hoc facto
consideret aspectum suum / et dicat sibi
quod recedat et de mane apportet
vrinam et interim cogitet medicus
super visis et videndis et de mane
ipse veniet in presencia medici et
tunc in primis videat vrinam / et con-
sideret si exhibit aliquid de disposicione
lepre si est alba et subtilis et cine-
rea / quia tales sunt vrine leprosorum
Deinde consideret faciem suam supercilia
si sunt depilata si sunt inflata
et tuberosa oculos si rotundi sunt vel
cursus domesticam partem si circa al-
sunt tenebrosa de naso si est tortus
grossus vlceratus intus / de auribus
si rotundantur et curtantur / de voce
si loquitur rauce / et de naribus
de labiis et lingua si sanguinant et
vlcerant / Et si hec vrina (?) si
anhelitus est difficilis et fetidus
et si eius forma est denigrata et
horribilis et consideret bene ista quia
signa ista sunt exteriora deinde faciat
ipsum expoliare et consideret in primis
colorem totius corporis / si est tene-
brosus et morpheosus deinde statim
carnis si est dura et aspera
tuberosa specialiter circa iuncturas et
extremitates et si est scabiosa
pruriginosa serpiginosa et vlcerosa
si cornu eius tricantur ut ancipitis (?)
si musculi sunt consumpti si patitur
dormitacionem in membris si sentit
bene quando pungitur retro talonem et
tibiam et vtrumque vbi / et quo
deinde proiciat aquam super corpus suum
et videat si est vnctuositas / et si sal
adhereat quando proicitur super ipsum
deinde redeat ad consideracionem et
aspectus et dimittat ipsum et pensat
omnia signa et conferat quodlibet
bene de signis et concordia ipsorum
/ et si invenerit quod ipse est dispositus
ad lepram habeat aliqua signa equivo-
ca diminuta domestice et secrete
communicandum ut stet in bono regimine
et habeat consilium medicorum alias
efficietur leprosus / Si autem habet

multa signa equivoca et pauca
vnivoca cassporum (?) vocatur vulgariter
et tales sunt acti communicandi quod
teneat bonum regimen et habeant
consilium medicorum et quod stent in
bonis mansionibus ipsorum et non multum
se ingerat cum populo quia inquietantur
lepra / Si autem habeat multa signa
equivoca et vnivoca cum bonis verbis
et consolatoriis sequestrandi sunt
a populo / Si autem sani sunt absol-
vendi sunt et cum litteris medicorum
ad rectores mittendi Signa autem
specialia humorum per signa hic dicta
in decapitulis (?) superius peiores tamen
sunt morees (?) leonine et elepha-
ncia aliarum / Indicatur per omnes
quod lepra est pessimus morbus
et est hereditarius et contagiosus
et est quasi impossibilis eradicationis
postquam confirmata / Quo non (?) inquit
Avicenna curabitur lepra cum sit cancer
vniversalis / Non tamen particularis
non curatur preservari autem et palliari
potest curari vero minime / Amplius
indicatur quod inter species lepre leonina
et elephantia tanguntur de pessima
materia sunt peiores Aliud vero tangitur
de malis huius squamores (?) Cura
Incuracione lepre ad cuius cont-
incedunt doctores / primum est ad
preservandos dispositos duas venat (?)
Secundum est ad curandos actuales
quando est introducta sed non est con-
firmata / Tertium ad palliandum
introductam et confirmatam / Item
preservatiui tres sunt intenciones
prima est ut materia non generetur / Secunda
ut generata expellatur / tercia ut compar
tocius corporis rectificetur
Prima completur cum debita admi-
nistracione sex rerum non naturalium
et tamen non naturalium quod secundum qualitatem
annuttant (?) ista ut sunt aer cibus
et potus et cetera vigencia ad quandam
Secunda completur cum bona aut trina
purgacione in anno vel tamen potissimum
sine et autumpno cum digestivis
bonis pilulis de fumo terre et flora

et cum debita purgatione emenrorum-
dam et cautiorum in fontinellis
brachiorum et tibiarum. Tertia completur
cum bonis electuariis factis de dya-
rodon albis et bonis epithimatibus
pro epate. Regimine autem cura-
tivum quod est actu lepre non tamen
confirmata habet quatuor intentiones.
Prima est bonitas regiminis et
[illegible] lapsus temporis. Secunda est
humorum adustorum evacuatio.
Tertia est impressionis illate
rectificatio. Sed quarta est accidentium cor-
rectio. Prima completur cum debi-
ta administratione sex rerum
non naturalium et cum [illegible] vi-
no naturalium ad frigiditatem et humiditatem
generum. Secunda completur cum flebotomia et scarificatione
[capupurgiis] balneis vento-
sationibus et fricationibus et aliis
resolventibus materias ab extra.
Tertia completur cum debita ad-
ministratione specierum et potionum
et confectionum de alsilude de auro
et similibus confortativis cor et recti-
ficantibus naturam. Sed quarta comple-
tur secundum naturam accidentium que occurrunt.
Regimen palliativum quod competit
lepre confirmate tres habet in-
tentiones. Prima est humectare
corpus ab intra ne incineretur.
Secunda confortare cor et alia mem-
bra principalia ne dissolvantur. Sed
tertia est custodire membra ne
deformentur. Prima completur cum
debita administratione lactis et
brodiis gallinarum et aliorum hume-
ctantium. Secunda est cum leticia et
dyarodon abbatis. Sed tertia cum
[illegible] factis in locis [illegible] et cum
gummis et aliis decorativis et
consolidantibus faciei et alia membra.
Verum quia ista magis pertinent ad
ducos physicos quam ad cirurgicos
nisi quantum est ad medicinam et ad
manualem operationem exquisita
rectorum de modo et qualitate com-
plendi predictas intentiones omittam
superficialiter aliqua tangendo

ca in octo capitulis assignando.
Primum erit de dieta. Secundum erit
de flebotomia. Tertium de medicinis
laxativis. Quartum de [capupurgiis].
Quintum de balneis unctionibus epi-
thimatibus embrocacionibus et con-
similibus. Sextum de regimine specierum.
Septimum de cauteriis. Octavum de correctione
accidentium.

De dieta leprosorum

Debet autem esse dieta sicut [illegible]
patientium [illegible] de quibus [illegible]
aquibus multis fuit dictum et ultra
illa caveat a coitu et ab omni re
que potest corpus calefacere naturam
ut vult. Sumat lac etiam ut dictum
est ex convenientioribus quibus curatur
lepra et ipse apud conservationem
et difficultatem hanelitus et vocis
et post evacuationes et oportet ut bibat
enim diu mulgetur et detur quantitas
que digeratur. Et si possit stare rectum
ipso solo bonum esset. Et si passio
sedaretur auferatur. Totum autem
regimen eorum precipue in palliando
declinetur
ad regimen ethicorum ut volunt omnes.

De flebotomia

Flebotomia venarum magnarum nullo
competit in lepra confirmata nisi esset
magis repleto et quod [illegible] [illegible]
hanelitus fit ventosatio et scarificatio
in natibus tibiis retro collum. Et
inter spatulas et apertio parvarum venarum
naribus et faciei ubi potest competere
eis eo quod materia iam exivit venas
et est in carne. Item tamen quod contingit
precepit Haly sermone x° partis se-
cunde libri dispositionis regalis [illegible]
minuatur sanguis a duabus venis
[orgumiis] et duabus post aures
et a mediana [illegible]
[illegible] fricatis et [illegible]
auferre donec defectus appareat.
[illegible] vena dextri
brachii incipit et post intervallum
a sinistra et refert quod curavit
quendam adolescentem leprosum in quo
facie nodi fieri incipiebant et
pili defluebant qui cum curare
incepit cum flebotomia et ventosa-

solutione cum apozimate de epithimo
et pillulis cum in purgationibus et enim
frequenter in balneo posuit et cibaria
humectativa dedit. Postea per quiete
per aliquos dies ordinavit post ad
ventrem solvendum rediit quod totiens
fecit donec plagi quadragesies
et in mensibus ventrem solvit quinquies
partis pili inceperunt nasci et oculi
et color et facies meliorari et ipse
sanitati redditur. Et recedens abiit
per alios per menses dimissa purga-
tione post cum [illegible] cum bello regis
[illegible] et sane eum invenit.

De dige-
stionibus laxativis

In primis digeratur
materia cum syrupo de fumo terre quod
Recipe fumi terre quarte i buglosse cum toto
[illegible] lupuli scabiose lapacii ca-
pilli veneris adiantos polipodii scolope-
drie endivie novelle cicoree
ana quarte semis liquiricie seminis melonum
seminis acetose [illegible] cuscute ana ʒ semis
florum rosarum viole boraginis buglosse
epithimi ana ʒ i polipodii quercini
ʒ ii vini malorum granatorum
aceti passulati ana quarte [illegible]
zuccari lb i fiat syrupus. Digesta materia
purgetur paulatim cum apozimate
laxativo facto cum predictis addendo
succum fumi terre boraginis buglosse
lapacii et de sene et epithimo similiter
de polipodio et de prunis et tama-
rindis ac cassia fistula et non ponatur
acetum et admisceatur bis in septimana
quarte i in quo potest dissolvi ad accidens
ʒ i electuarii de succo rosarum. Et si
vis pone in predicto syrupo mira-
bolanos [illegible] [illegible] faciens.
Si autem vis purgare fortius fiat
hec de pillulis de fumo terre. [illegible]
[illegible] [illegible] Recipe mirabolanorum citri-
kebulorum indorum ana ʒ v aloes
[illegible] ʒ vii conficiatur cum aqua
vel succo fumi terre et fiat pillule dosis
ʒ i vel ʒ ii. Si autem vis pur-
gare fortissime [illegible] [illegible]
[illegible] yeralogodion theo-
doricon acuatur cum pulpa coloquin-
tide et cum electuario de succo rosarum.
Cum istis autem medicinis potest
addi et diminui medicine secundum quod
videbitur quod materia declinat ad flegma
vel ad coleram et secundum tempus et qualitatem
patientis.

De caputpurgiis

Post evacuationem vero fiant ca-
putpurgia cum succo vel decoctione
[illegible] [illegible] nasturcii stafi-
sagrie piretri [illegible] piperis lon-
gi quo addatur modicum de euforbio
et de scamonea aut de electuario
de succo rosarum et [illegible] ponatur
una gutta in naribus cum [illegible]
nasi.

De stuphis et balneis fricationibus et unctionibus et similibus

Post autem istas purgationes fiat
stuphe cum herbis dictis in syrupo
et in stupa raso capite fricetur et
lavetur per caput et faciem et totum
corpus cum tali decoctione. Recipe fu-
mi terre lapacii scabiose camomille
melliloti stafisagrie sinapis
piperis longi [illegible] sulphuris
vivi aloes auripigmenti [illegible]
cum aqua et aceto et fiat fricatio
fricetur et totum cum sapone leporis
et in exitu detur tyriace cum
vino ʒ i. Post purgationem [illegible] [illegible]
[illegible] redeat ad stupam et ibi
lavetur cum aqua decoctionis radicis
lilii radicis [illegible] et furfuris [illegible]
Et post inungatur totum cum unguento.
Recipe unguenti citrini albi lb semis pinguedinis
serpentis quarte i olei rosarum olei
[illegible] unguenti populeon ana semis
misceantur et [illegible] pro ista
intentione invenietur multa alia
auxilia in morphea scabie [illegible]
[illegible] et in morbis similibus. Et
ista talia reiterentur totiens quotiens
videbitur expedire.

De admi-
nistratione serpentium

Et
sciendum quod [illegible] carnem [illegible]
tyri et illud in quo est virtus eius
est de melioribus medicinis ei
et [illegible] simplicium [illegible]
[illegible] plane. Eligantur
serpentes [illegible] nobiles [illegible]
de locis siccis [illegible] [illegible]
et ligetur sub caput et cauda

et ad vigilias minutas flagellet et
et subito in simul duo ~~vir~~ viri
abscindat caput et caudam et pro-
mittant et volvatur per terram et quanto
plus volutabitur exibit de san[guine]
tanto melius erit. Et post excoriet et
abluat cum aqua salsa calida
et postea cum vino puro. Et ex
istis serpentibus utatur omnibus modis
quibus potuimus considerare quod bene
loquendo alia via non habemus in
attendendo leprosos post corporis
mundificationem nisi in serpentibus
decoquatur igitur usque ad ossium separationem
cum feniculo et aneto et prune-
bis cocto et modico salis et sor-
beat brodium et comedat carnes.
Vel carnes sic parate terantur et
cum ala galline et modico ziziberis
et satis de zucaro et fiat comestio
alba. Vel aliter quod carnes sic para-
te cum pulvere ziziberis coriandri et
cicer ponantur in pastillis. Vel ali-
ter quod carnes sic parate terantur et
fortiter et pulvis ziziberis cinamomi
et zucarum et quod fiat clarea. Vel
aliter serpentes vivi ponantur in
vino tempore vindemiarum cum epithimo
sene polipodio et aniso feniculo
et aneto et quod erit clarificatum
ponatur in alio vase et erit lauda-
tum si administretur bis vel ter
in die. Vel aliter secundum Henricum
ponantur [illegible] de Tollecon (?) in alam-
bico et fiat aqua et patientes
[illegible] lavari cum aqua decoctionis eorum.
Est tamen advertendum quod usus carnium
facit primo corpus inflare et postea
cadunt squame et pelles exteriores
et desinflatur et sanatur. Tempus
autem sufficientie usus ipsarum est
dum incipiunt [illegible]
et mutari in bone [illegible] cessatio
est ab usu ipsorum et sal [illegible]
tum est item. Et de hiis que consu-
eta ut dicit Avicenna qui bibunt et
aut comedunt et sunt confectiones
bedevasuli (?) et alselude (?). De cauteriis
circa cauteria est intelligendum quod
ipsa non debet fieri nisi post omne

abras curis et maxime in pustulas
et huiusmodi. Et licet Albucasis ponat
10 cauteria propter quod dicit quando
sunt plura magis conferunt. Michi
non est consueta nisi II cauteria
particularia seu rotunda fontinellarum
brachiorum et tybiarum et inguinum
et ascellarum et in summitate capitis
et retro collum ad sectionem rup-
toria fiunt sub mento. Et cauteria
et si ventose precedunt ruptoria
non esset malefacere. Ultimo dicendum
est de correctione accidentium

[Macul]arum que apparent in lepra sunt
multa que correctione indigent ut
morphea scabies pruritus et
serpigo de quibus dicetur in capitu-
lo [illegible] nodi glandule atque tuber-
tates ulcera et corrosiones de
quibus in proprio capitulo dicendum est
super depilatio capillorum narium
pustulae de quibus dicetur infra
raucedo difficultas
anhelitus de quibus in particularibus
libris satis tractatur et ideo correctiones
[illegible] in locis suis remaneant et

Capitulum tertium de morphea serpigine
scabie pruritu cironibus pedi-
culis et aliis infectionibus cutis

Intelligendum est quod morphea et
albaras alguada algasan panni
lentigines panni mortui gutta
rosacea scabies serpigo et
impetigo et consimilia sunt infectiones
cutis maculose. Et quia non differunt
nisi in magnitudine et parvitate et situ
et colore et aliqualiter in materia
propter tanto doctores non fuerunt ita
cari et distinctiones in diversis [illegible]
unde quod fortius est morphea et
albaras vocaverunt Haly lepra.
Nichilominus communis usus tenet nos
quod iste infectiones que sunt plane et
non habent inequalitatem neque ul-
cerationem si sint nigre vocatur
morphea si albe albaras si
rubee gutta rosacea. Si magne
vocantur panni si parve lentigines

Si vero non sunt plane sed inequales et ulcerate vocantur scabies serpigines et impetigines. Non obstante quod lanfrancus et henricus in dictis eorum multum videntur glari. Non quod in opere faciunt diversitatem nisi in non ulceratis quod reponunt sub morphea et in ulceratis sub scabie et serpigine et in tyrionibus et pediculis de quibus dicetur. Sed licet de his dicatur multa hic in generali aliqua in speciali dicentur in 2ᵃ doctrina de dispositionibus faciei

De morphea. Est quod morphea cutis plana defedatio maculam aut licet sint tot species sic et lepre. Nicholaus due sunt magis famose nigra vz et alba. Est proprie de speciebus albe. Illa nigre vero melius humoris ut dicebatur in sexto de egritudine et similiter

Signa sunt satis manifesta sed iudicia sunt difficilia. Iudicant cum per nobilem Gordonium quod morphea antiqua et que occupat magnum spacium et que cum fricatur non rubet neque quando pungitur emittit sanguinem sed quando non ita est curabilis aut cum magna difficultate curabilis. Quando vero oppositum contingit ad curandum est aliqua suspicio. Cura

Cura morphee nigre

morphee nigre supposito regimine dicto in lepra et sed. Aut ut recipiat cum flomma. Sed faciet illic multa de sanguine et cum evacuatione humoris aduste et melancolici cum hiis que in lepra sunt dicta

Post de evacuationibus fomentis est de aqua capsi cum epithimo fumando quolibet die ·ʒ· i. cum cado uno aque capsi et multo cum ideo e plumbo non. Capsi. Etiam autem hic dicit quod expe rapheni et cruce et condisi et cum fricatis cum aceto loco e epithima ideo cum post balneatum. Halyabas aut iubet conterere cepam et ad solem vel ideo cataplasmare. Verde rapum quod fricetur locus cum panno asperi et post ea quod locus epithimetur cum auripigmento viridi et pistato cum succo similiter et mirasti in lavetur cum aqua furfuris. Gamnis hac morpheam fricat cum menta

Magister recipit tartarum et fuliginem de caraolis ·ʒ· ii sal nitri sulphuris vivi an ·ʒ· i auripigmenti aluminis ciperi utriusque ellebori an ·ʒ· ß pulverizentur omnia et cum succo fumiterre et abrotani et lapatii acuti aggregamus porrum et sapone cum oleo in mortario incorporentur taliter ut fiat linimentum cum quo morpheatus locus epithimetur. Et si ista non valet scarificetur locus et cum illo sanguine epithimetur. Aut ut dicit Gmiles de saliceto cantaride cum fimeto et aceto apponatur quod ut mel ancandi ut dicunt glosatores. Et post vesicationem de super folium caulis ponatur et remota cute si est nata et quod non est infecta per fundatam corroditur cepo cum arsenico incorporato cum dealbata et purgata carne locus cum unguento citrinato cum lithargiro consolidetur

Cura morphee albe

In morphea autem alba supposito regimine dicto in magistro flaticus et in Quando ut dicitur flomma et evacuetur illa cum yera acuta cum colloquintida quod cum pillis cochiis. Capsi et post hic perpetlit. Super quod fricetur ad solem cum linimento facto ex fetariagi quod credo cappia et ex tuberca ello sinapi et se raphanum. Quando non valet quod cum alkali et calce cocte cum urina infantium usque ad mellis spissitudinem fricetur ad solem quousque locus ulceretur. Deinde accipiat pix et cera atque tebenti et cortices inmani aduste atque sanguis pulli columbini et oleum de alcanna et usque ad sufficientiam decoquatur et conmiscetur sic donec locus sanetur et color eius sit color corporis

Theodoricus dicit quod quedam domina pisana curabat omnes morpheas per istud medium. Imprimis lavabat locum morpheatum decies cum aqua frigida post ea cum isto unguento bugelate. Recipe cinerem serpentum combustum testa nova bene undique coopta ·ʒ· i lithargiri usti gallarum radicis flammule porcelarum antiquarum plumarum nigrarum galline omnium combustorum

an ℥ .ß. arsenici talcis pine ar-
genti vivi an ℥ .ij. confriacantur et
dimna cum aceto / et fiat sicut unguentum
cum quo locus morphealis bis ter
aut plus sicut videbitur expedire
Post aut mittatur ad balneum et dum
intrabit balneum liniatur cum
psillotro facto ex ex^or partibus calcis
et una arsenici coct cum aceto
et aqua / Et postquam sudaverit in bal-
neo aliquantulum lavetur cum aqua
et erit sanatus / melius tamen videtur et
quod prius in bal. liniretur cum illo
psillotro / et postquam in exitu liniretur
cum illo unguento / Ipse tamen ita dicit / Si
aut cum istis non curaret est
inveniendum doctorum / quod locus cum cantari-
dibus et arsenico curetur et proprie
si in facie sit prudentia ut dictum
est de morphea nigra / Ideo autem cum
cauterio actuali necesse cum scarificatione
quia vestigia magis apparent ut dicit
Avic. / Et si curari non valet tingatur
locus cum ista tinctura Avic. / Re
litargiri calcis gallarum alumine
dragaganti an confricatur cum melle
et aceto nigro et fiat linimentum
de quo locus liniatur et ¶ De impe-
tigine et serpigine / Capitulum
Prima ista ut dictum est sunt passiones
cutis inequales / et finaliter ulcerose
non multum profundantes / Et ipse hic
Avic. dicit quod sunt propria ad invicem
et sunt de summa cothari ulcerosorum
in impetigines pure leves divisit in
multis locis / deinde ulcerantur ulcerib.
scamosis et furfureis cuiusque apparen-
tibus quibusdam acutis / et quae sunt fixe
magis ipse dicit aspersula et impe-
tigines / que non sunt mobiles et
serpentes / hinc inde serpigines que
vulgariter dicuntur derbes / et graves volagius
et quelibet istarum quedam sunt hinc inde spe-
Cae cie sunt ¶ Cause aut istarum in-
fectionum maior humiditatem e humiditatis
mala corrosiva quae permiscetur cum
san. grosso et flate flo / Avic. in stati
plus dominat et iuvia expellunt et cum
humoi materie ad cutem / et corrumpunt

eam ut dicit Avic. / et talis humiditas
est vehementer ignita / et ipse hic sequitur
in pruritu et ardore ut dicunt
glose et Theodricus / et plurimum generant et
infantes et capitibus puerorum propter
Et multotiens apparent in yeme
sed in Avic. eo quod frigus coartat
et dominat tales materias ad cutem
ut dicit Theodricus et in estate sepe
propter calorem vehementem ut dicit Jam.
Cura ¶ Curatio / Cura autem ad serpigine et
quatenus non differt a curatione apostematum
et pustularum colericarum / et miliarum
de quibus satis dictum est super de ca-
lefactionibus / et de lepra et morphea
In speciali aut defendit Avic. omne
quod habet dulcedinem superfluam / et ipse
dactilos aut amaritudinem aut
acuitatem aut salsedinem et utatur
humectatione corporis humiditate
equali cum bal. et aliis / Localiter aut
ad localia in recentibus laudat et
fomentationes cum aqua tepida / et
altare locum cum saccato particulare
et cum et musillagine psillii / et
saliva hominis ieiuni in exo simplicem
et aceto pstas citri / et gumma cum a-
ceto / et sinapis cum aceto scit optimum
sed in Avic. / et oleum de fructo oleum
ovorum oleum de serpentibus / et oleum
iuniperi hebenicis apparent / et olim
de tartaro vulgariter terre sigmund
Rogerius laudat saponem et succum
edulcorationem / et si cum eis misceatur un-
guentum al. fuligine et ut dicit
glose ynig / et lotionem cum aqua rosa-
ta et succo portate cum in quo sulphur
pul. stetit in vase vitreo ad solem
per xxx dies / laudat morpedensis
et lac virginem quod est cum aceto et
litargiro distillando et miscendo
cum aqua salita laudat bonorum
• unguentum album unguentum de litargiro
et citrinum factum cum oleo de tartaro
et succo portate cum sunt parisius con-
sueta / Ad antiquas vero ipse ad asso-
ciati laudat Avic. linimentum factum
de ethimolea sulphure cinis cum bite
pulvere coloquintide omnium partes / et lib.

cum aceto ad idem. Theodoricus. Recipe succi
radicis lapacii acuti axungie anti-
que porci dissolute cum aceto libram semis
argenti vivi extincti cum saliva
quartam partem semis coquatur axungia cum succo
usque ad eius consumpcionem postea mi-
scendo argentum vivum pistando in
mortario fiat unguentum. Ad idem
Rogerius. Recipe tartari plumbi usti fuli-
ginis cinis tucie piretri succi
celidonie ana confice cum oleo et
fiat unguentum. Henricus testatur quod quidam
medicus curavit scropulas de anchis
parisius cum tali unguento. Recipe se-
minis [illegible] coquassati ℥ iiii coquatur
cum sufficiencia aque et colature
addatur axungie porci recentis fuse
colate ℥ vi [illegible] ℥ i dissol-
vantur omnia simul et dissoluta
ab igne deponantur et cum infrigidatum
fuerit aquositas expellatur et unctu-
ositas in mortario fortiter agitetur
et addendo sulphuris vivi ℥ ii
fiat unguentum. Nota autem dicit quod an-
tiquus indiget sanguissugis et scarifica-
cionibus extrahat sanguinem plurimum et resolvatur
tamen mala et appareat bona que vero
epoca fortis est indiget secundum Avicennam
medicamine acuto corrodente usque
premat ad carnem sanam deinde cum
unguentis ulcerum predictis al et de litar-
giro consolidetur. **De scabie et**
pruritu. Iste eciam sunt infectiones
cutis ulcerose pruriginose cum sca-
mis et crustis que quandoque sunt cum viru-
lencia et sanie quandoque absque ipsa
ut ponit Bernardus Gordonius. Quarum ma-
teria secundum Avicennam est sanguis cum quo mixta est
colera combusta vel humidum aut fle-
gma salsum vel bauracum. Ex parte enim ma-
terie dicit fit scabies sicca et scabies
humida. Dicit igitur quod hec due species
scabiei humida et sicca sub quibus prurigi-
nem pono. Quando enim talis materia
mittitur ab interioribus ad exteriora cutis
pertulit si sub cute permanserit et fuerit
subtilis facit pruriginem. Si grossa
scabiem ut evidenter ponit Haly
parte 3a sermone viii. Et ibidem ponit
quod tales materie fiunt magis plurimum

comedentibus et qui malis utuntur
cibis salsis vel et amaris dulcibus
et acutis ut addit Avicenna. Item qui
balneum dimittunt et vestes non
mutant laborant et vigilant et vinum
purum potant. Addit Galenus. Fit autem
senibus propter cutis debilitatem et ca-
loris plurimum generat salsum humorem et
plurimum fit inter digitos qui sunt
debiliores ut dicit Avicenna. Signa
scabiei secundum eundem Haly pustule parve
incipientes prurigientes deinde
ulcerantes et sicce et non humida preter
colorem ardorem pruriginem
et post expulsam. Iudicatur quod quamvis
scabies sit mala per viam signi
presentis tamen est bona per viam tamen. Depur-
gare enim corpus ita convenit natu-
re cutis superfluitates expellendo
ut 9o capitulo dicit. Galenus indicat quod
scabies in decrepitis est difficilis
ad impossibilis curationis. Indicat eciam
quod scabies et pruritus inducunt
ulcera impetigines et extiomenes fe-
das. Est eciam scabies de egritudinibus
contagiosis quantum ad regimen et curationem
non dicit a cura de potestate infectionum
in speciali autem convenit Avicenna cum
potestate celidonia in laxativis
et aloes de 3o i et mirabolanorum ℥ i
cum aqua endivie et feniculi cura-
dicialiter scabiem ut dicit. Galenus et Avicenna.
Et si veniret ex eo testiculorum
rasura curetur et cum clisteribus optimus.
Et si adest repletio flebotomet ut
dictum est supra. Et scias et Avicenna dicit
quod ventose in utrisque cruribus
conferunt scabiei fedatis. Sed ad eva-
cuacione sufficit volunt doctores
nostri quod stupet et cum herbis posite
in sirupo de fumo terre posito in
cibo de lepore et infra scripta fiet
cum istis positis quod Avicenna que habet ab-
stergere et rasicare corpore cutis
et sunt malva fecla lapacium ace-
tosa apium furfur farina lenan
rizi et fenugreci melones de-
cocti cum aqua et aceto seu

nō
unguentum expertum

Avicenna dicit quod antiquus
indiget sanguissugis

De scabie et pruritu

due sunt species scabiei
humida et sicca

nō diuum

[illegible] humida

nō i[illegible]
diffi[illegible]

pruri[illegible]

contagio[illegible]
scabi[illegible]
cura[illegible]

Theodo[illegible]
curati[illegible]
scabi[illegible]

nō d[illegible]
testi[illegible]

prog[illegible]
utri[illegible]
confer[illegible]
biei

abst[illegible]

granatorum vino. Et in exitu offeratur
tyriaca q[uae] rubea tyrtisattu[m]. Et
post sudant et dormiunt in lecto
alter[ius] cum oleo viol[arum] rosis
[illegible] aceto et ignatis succo.
Unctio aut[em] ad localia in humidu[m]
laudat. Rasis et Avic[enna] argentu[m]
vivu[m] extinctu[m] cu[m] saliva [illegible]
argenti [illegible] alkali
litargiru[m] co[m]bustu[m] cu[m] oleo ros[arum] et
aceto 3 p[ar]tes fiat epithima per tota[m]
nocte[m]. De mane vero bal[neum] ingrediatur
p[at]iens et cu[m] aceto et massa viridi
quercus fricet et postea cu[m] aqua
calida lavet et hys sub aq[ua] sta[ns]
supinus fundat et cu[m] oleo rosis
unctus egrediatur in sicut et pruri-
tu[m] concedit. Avic[enna] in potius lac
vaccinu[m] acetosu[m] et bal[neum] cu[m] aqua
tepida et administratione unctionu[m]
oleaginorum ex oleis fr[uctuum] et ipse
qu[o]q[ue] po[nitur] in eis succus apii et aqua
ros[arum] et eius et aceti cu[m] aloe et
sale arte[fici]o et aliud de medicis
quiescere facientibus pruritu[m] est
fricare cu[m] aceto cinnamomi et ceru[s]a
in quo ponitur opiu[m]. Rasis aut[em]
in cura scabiei. Recipe baurach costi
salis condisi an[a] ʒ i storac[is]
ʒ vii aceti et olei q[uantum] suff[icit] fiat
linimentu[m] de quo epithimetur in
bal[neo] et maneat et postea lavet.
In suis additionibus invenimus
q[uod] lavare locu[m] cu[m] aqua ros[arum]
et aceto decoct[ionis] mirre sandali
rubei et paru[m] aliis pruritu[m]
forte statim tollit. Usus aut[em]
co[mmun]is est unguentum al[bum] et litargirica
in utraq[ue] scabie invenimus et multa
alia unguenta 3o R[asis] 29o sim[iliter] in
fa[cto] [illegible] de sulphure. Doce-
bat quosdam amicos suos pis-
catores sulphur mixtu[m] cu[m] oleo
et melle [illegible] et sanabat
pruriginem et scabiem et ipse ab eo
vario. Et eius medicinas tales
virtute sive mixtio q[uae] consumat
et repercutiat ut dicit. Et ipse h[abe]t in
lb. i terbin[tinae] et gr. i axungie
porci re[centis] mixtis ʒ i sulphur[is]

et aliquo[tie]ns modicu[m] de argento
vivo apponens. Ib[idem] thedoricus. Recipe
radic[is] lapacii acuti et enule campane
affrodillorum et scacie cocte sub
prunis aut in aqua pistatis
et mixtis cu[m] axungia veteri por-
cine fiat unguentum. Idem hem[?]
Recipe olei laurini axungie veteris
porcine cere vero thuri[s] argenti
vivi extincti cu[m] saliva an[a] p[ar]te
i salis com[munis] tritissimi p[ar]te iii
co[n]ficiatur cu[m] succo sucino plan-
taginis qua[n]tu[m] p[ar]s ibi agitando
et si adderetur modicu[m] de fuli-
gine in aceto t[em]p[er]ata co[n]fert ad
om[n]es infirmos. Ad id magi-
strum. Recipe succi lapacii scabiose
celidonie enule campane fumiterre
an[a] ʒ vi olei com[munis] ʒ vi salis
com[munis] ʒ ii misceat et bulliat
ad succorum co[n]sumptionem deinde colet
et assumat illud oleum et cere
ʒ i et liquefiat simul ad ignem
et deposito ab igne misceat cu[m]
illo unguento aloes caballini pul-
verizati argenti vivi mortificati
an[a] ʒ ii misceat et donec co[n]ficiet.
Et si vis magis desiccare adde
vitrioli ʒ ss et si vis ut sit in
summo ad fla[t] salsu[m] adde con-
sumptu[m] litargiru[m] plumbum ustu[m] cinere
vitri cu[m] modico de aceto. Ad id
magistri petri de Tornanco pro
scabie et flate salso. Recipe succi
celidonie succi edere terrestris
an[a] lb. i axungie porci re-
centis lb. i coquatur omnia ad co[n]sumptionem
succi. Deinde colet et adde ar-
genti vivi ʒ i incorporando fiat
unguentum et post inunctionem folium lappe
inde sup[er]ponat aut lilii desup[er] apponatur.
Unguentum sarracenicum co[ntra] scabiem
et malu[m] mortuu[m] et fla[t] salsu[m]
fiat cu[m] educe sup[er]fluitates
p[er] os lavando et p[er] sub ascellas re-
sudando in ungendo solum extremitates
agentium et cubito in pole vel ad
ignem durabat q[uod] illa hora sume

Ung[uentum] sarracenicu[m]

homo caueat a frigore. R. euforbij
litargiri ana lb. ss. staphisagrie quar-
te argenti viui gr. ii. auxungie por-
ci lb. i. incorporando in mortario fiat
vnguentum de quo inungatur semel in se-
ptimana. Est tamen aduertendum quod quia
argentum viuum nocet membris pectoris
et dentibus atque gingiuis. propterea dicit Auic[enna]
quod vngendi in quibus potest elongetur quantum
potest a pectore stomacho et membris nobi-
libus et habeant quod dentes et gingiue
cum decoctione mirtillorum aceti et camphore
lauentur et ablui cum aqua salsa sanat. — *Nota*

De pediculis, cyronibus et
suis filiis. — Secundum quod aut sunt pedi- — *De pediculis*
culi noti omnibus. Sunt enim ex materia
corrupta infectionum cum mala et
ideo ad eam non festinat putrefactio.
Ideo ad eam non festinat putrefactio
virulenta neque vlcerata. Sed cum venis
ut sit materia recipiens vitam extra
ut sit materia recipiens vitam creatu-
tore suo ut addit Auic[enna] de modo crea
tione non certo quod physicum est. Sed
ad generationem eorum adiuuat res que — *Que res mouet materia ad cutem*
spectatis est mouere materiam ad cutem
ut sunt sicut coytus et dimissio mundi-
ficationis et ablucionis et cause pa-
hora mutatio. Signa materie eorum — *Signa*
habent prodolore ut ponit Bordonius. — *Iudicia*
Indicat vero ipsum Bordonium quod pedicu-
lorum multiplicatio acta cum intuseta
pretendit morphea eo quod si non cutis
esset fortis non erraret sed assilaret
Error aut virtus assimilatiue
causa lepre ut dictum est. Curacione — *De cura*
aut eorum indiget in primis quod
corpus mundificetur cum flanda et reparatione talibus
euacuatiuis humores putrefacte et re-
gimine rectificatiue et dissipatiue me-
dicinarum mortificantium pediculos velut — *Que mortificant pediculos*
sunt allia decoctia et calamentum nocumen-
tum ut dicit Auic[enna] cum localibus et de quibus
sunt stuphe et balnea aque decoctionis aliquis — *Balnea*
sal. blete comitis cypressi pini cala-
menti lignorum staphisagrie et ola
ac vngua cum oleis carthami raphani
in simul acetose cum radice sua. — *Olea*
Et speciale ad hoc est vnguentum sequens
de quo si inungatur cingulum de lana
et portetur mediante carne mortificat
pediculos et prohibet ne amplius
generentur. R. olei ℥ iii. cere ℥ ss. — *Nota vnguentum mortificans pediculos*

argenti viui ℥ v. misceando in
mortario fiat vnguentum. Cyrones
sunt animalia parua facientia vias ca-
uernosas corrodendo inter carnem
et cutem potissime in manibus
otiosorum. Et curatur lauando locum
cum aqua salita decoctionis pi-
scium aut cum succo edere terrestris
aut cum aceto mixto cum calce
et consimilibus. De variolis et mor-
billis desudacionibus et plata noctis
que sunt bothores parui in membris
plurimi sudoris. Et differre que se-
quuntur cum pruritu
vermiculis quod hoc est superualescens
et sudando stalpit se suppedio
quantum est de parti magis enim est
physicum quam cyrurgicum sunt
desistia aptum pro hac cura. Est
aut ad vestigia infra dicetur in
facie de curationibus variolarum.

Capitulum quartum de extenuacione
et ingrossacione corporum et membrorum. — *de exte[nuacione] et ingross[acione] corp[orum] et memb[rorum]*

Quamquam de ingrossacione
seu impinguacione et arestatione
seu extenuacione saltem
vniuersali pertineat ad ducos phy-
sicos. Nichilominus quia in particulari ingros-
sacione et attenuacione membrorum
cyrurgici consueuerunt vocari pro
tanto dicetur aliquid de ipsis. Res
aut sit ingrossacio et attenuacio
notum est satis a G. i. de cap. quando
enim in tanta carnositate seu pin-
guedine cumulatur corpus ut neque
ambulare possit sine trista neque
tangere anum neque calciare propter
tumorem ventris. Sed neque respirare
prohibite dum grossum sicut qui li-
quefit et dependitur. Quemadmodum
macrosia et propter dictum arefactum
et secundum quod plurimis non totum sed vna
particula efficitur talis. Et ad hec — *Cause*
due species assignantur quarum cause
principales dicuntur esse de complexione et spissitudine
plenitudo et materie indigencia
sicut in sua incrassatur vel eligitur
valde sed vna particula vel in corpore
vniuerso est videre. Et in vero de
custodia sanitatis adiungitur forti

vel debilitas virtutis retentive et
nutritive vel ambarum. Et ea que
extrinsecus eveniunt ad desiccandum addu-
cunt ut est vsus cibi subtili-
antis et quies immoderata. Nam ut
ipse scripsit in primo dimittentes
exercicium incurrunt ethicam. Oportet
enim virtus attractiva in quiete desi-
ccat in labore in angustiis vi-
gilijs fame et dure iacere ut
dicit Galienus. Et ad hoc facit ligatura
stricta et constrictio porrorum et cetera
frigido et sicco excessiuis sicut ut dicit
Avicenna aut dolor et passio intrinseca
superior ut ipse met dicebat de
podagra longa et gibbo et solucione
profunda male restaurata que at-
tenuabat membra propria ut in
suis capitulis fuit dictum. Et pilantur
enim vice cibi quedam et debilitatur
virtus attractiva. Indicatur per ypo. in primo
amphorismorum quod in gignasijs que ad
summum excrescunt id est bonum habitus sunt
fallaces si in vltimo fuerint. Non
enim manent prout in bono et relinquitur
gradus ad peius quod sufficerent et vene
crepent. Indicatur per Galienum in 2o tegni
quod pinguas et solidas partes corporis
non est possibile humidiores facere. Et
ipse hoc dicebat in 1o capitulo aresta
dispositio imperfecta est cum fortissima
completa fuit. Et si hoc indicatur quod
licet siccitas sit difficilior ad curandum
quam humiditas. Nichilominus periculosior
nimia crassicies ad sui remedium
quam ariditas. Et hoc est quod dicebat
ypo in 2o quod crassi valde secundum naturam
cito mortales magis sunt macris.
Nam secundum Galienum in commento tales strictas
et strictas habent arterias et venas
et strictas sanguinem et spiritum amministrare
paucam habent quare calor innatus
in eis parva occasione cito corrumpitur.
Et cum hoc secundum Avicennam in eo sunt dispo-
positi ad apoplexiam paralisim pulsum
cordis dyarriam maliciem hanelitum
sincopim et febrem malam et famem et
sitim non possunt tollerare. Oportet ergo hominem
esse bonum et moderate carnositatis eo
quod tam vita in humido consistit ut

dicit Avicenna non aquoso sed unctuoso
ut dicit Galienus de marasmo. Indicat ypo. in 2o
que in multo tempore extenuantur tar-
tarde vel pigre reduci convenit
que vero in pauco parum. Et hoc est
propter consumptionem humidi cum diversitate
ut dicit Lauretius. Ex quibus omnibus sequitur
quod ariditas longa et habituata et
que sequitur solutionem profundam male
curatas magis corrigitur. Et talis
est si ad complicat eas siccitas non
cito ut in 2o tegni. Cure superflue
grossiciei duas habet intenciones
prima est diminuere sanguinem quia multi-
plicata resolvere materiam que coniuncta est
et debilitare virtutem ne attrahat
primum. Primum complectitur per Galienum in 3o
terapeutice cum dieta attenuativa dicta
in libro de subtiliante dieta et cum
fortibus urina et sudore provocatibus
et sicut sunt ruthe et sua genera. Item
totum rotunda genciana polium et
subtilis centaurea et ipse robu-
ste et ipsorum sal etiam acetum ad ista
facit ut dicit Galienus. Et medicine
laxative totum subducentes
fleuma ut dicit haly in sermone 3o sepe
et ieiunia et acuta exercicia per Galienum
ubi supra. Secundum complectitur per balnea na-
turalia et artificialia constructa similia
tali in virtute utique quali fieret
mixtio florem salis cum aqua marina
et deinde cum aliquo oleorum acutorum
inunguntur velut est oleum cucumeris sal
genciane aristologie et similibus
et non comedere in balneo sed ieiunare
et dormire prius aut non comestio.
De ingrossatione particularum membrorum
quorum curatio satis dictum fuit de cura
cancri et elephancia multa apostemate
tractatum. In quibus invenies quod ad
istas intenciones adiungitur et 3a
que est dimacio materie ad alias partes
cum pondere et ligatura ut docuit
Avicenna. In cura arefactionis et
deperditionis carnis ad eam bene
intendunt operantes primo ad generandum
satis de sanguine benigno. Secundo ad
ipsum sanguinem trahendum ad carnem. Et
et 3o ad roborandum virtutem nutritivam

Cura eius debet non aquoso sed unctuoso

Curatio

Cure superflue grossiciei duas habet intenciones

Non urina provocatur

De ingrossatione membrorum

De attenuatione in ...

Et san. attracta retineat^r q^d non
euaporet ^r Primu(m) complet^r cu(m)
dicta euchia que etiã regimt
potiss ordinat vn^de ierº dix Ceu(m)
cuq^z vº remittare voluis atte-
nuat^os vinu(m) quo(d) dabis grossu(m)
pachima cibaria ^r certia no(n) acu-
ta neq^z forcia ^r fricatoz modicu(m)
^r simp^r dicte vnuiu(m) pedesp^r g^ra
gereme^o Scd(m) co(m)pleccio^r in hijs
q(ui) f^m totu(m) pitcari effugiunt ibi^o
De custodia sanitatis cu(m) bal
mantib(us) no(n) valde mollib(us) . sicut
neq^z aspris refricare corp(us) vsq^z
ad ruborem deveniat Secu(n)do frica-
co(n)e dura no(n) multu(m) ^r postea
ex iacijs g(a)nuesurat^e vtentes de(m)
balnetu(m) ita ut prolixe moret^r
s(ed) bal. p(ro)seq ^r vnctu(m) oleo breui
offerre cibaria Nichil(us) in ierº
tip. co(n)sulit bal. p(os)t cibu(m) aptu(m) est
si oppilones ex hoc co(n)tingunt con-
festim recipit p(ro)ximel dyac cappar(is)
in p(ri)ncipio cibi do(ne)c vtiq^z desistat
grauedo Tercium co(m)plet^r recc^z 6º
du(m) eo q(uod) calefit^t carnes ^r no(n) eua-
porat^r qui ducitur e(st) ad cu(m) me
san. vngentib(us) olo vtutte habente
emplita ^r adhesiua ut est oleu(m)
ad pice liquefactu(m) si no(n) cu(m) ceteris
co(n)cessimt ^r seb(us) bal. id(est) h(ic) vtens
simul cu(m) pedib(us) p(ro)ficiet multum
In hijs vero que difficulter mittunt^r
particule ^r plagi oz infrant^r supp(osito)
remocone it velut est dolor ^r
co(n)strictio particule ^r sic de singlis
vsis sunt d. i. ieº. q(uo)nia(m) ^r capsa
qu(on)q^z quid p(er) mel supmiges parti-
culam Est aut aptissimu(m) q(ui) p(er)
recepti auxiliu(m) ut dici^r ibidem
euellit ^r h(oc) particulis quib(us) vtiq^z
suppo^r multitudine san. sit aut
de pice nigra sola ut cu(m) resina
associata equalib(us) p(ar)tib(us) dissolut(a)
^r distens(a) sup alutu(m) aut i(n) tela
i(m)bibit ^r no(n) oz offerre hijs labo-
rantib(us) corporib(us) multo(s) sed in
yeme quid bis in estate aut
semel suffit co(n)tinuando p(er) tres
aut quat(uo)r dies Et sop(er)tu(m)
fuit p(er) plures debet aut p(ro)cede(re)

p(er)cucione fricatio ^r fomentatio
et cu(m) vngulis p(er)cussio do(ne)c vtiq^z
eleuet carnes ^r tu(n)c co(n)festim
cessare oz anq(ua)m incipiat dyas-
forari ^r postea pix oz applicari
Et post hora(m) decima(m) debet cu(m)
quada(m) violencia eleuari ^r p(ro)sea
i(n)ungat^r cu(m) oleo picco aut cu(m)
aqua fria infundat^s Et p(re)ssi mb(ris)
corruptu(m) p(er) hora quiescit sic iterum
redeat ad spaciu(m) ^r totum h(oc)
fiat do(ne)c melius sit curatum
Nichilo(min)us bonu(m) est ut d(icit) Auic(enna)
i(n) membru(m) exercitare portando a(liquid)
s(u)p membru(m) exercitare portando a(liquid)
trahendo rem difficile ^r pondo sa-
^r brachiu(m) oppositu(m) cu(m) fascia li-
gare ut nutrimentu(m) no(n) recipiat
sz ad p(ar)ticulam vadat arestatz vl(tr)a
aut auxilia h(uius) d(ic)ta ordinat^r
p(er) Ruf. haly. ^r Auic(enna) cibaria co(n)-
fectiones eleuaria ponu(n)t clistia
bal. ad i(m)pinguadu(m) ^r demacrandu(m)
q(uo)d quia ad cyrurgicos no(n) p(er)tinet
relinquat^r

Capitulum quintum decimum de offensione et distensione ^r submersione

Licet supius in de vulneribus
sit tractatu(m) de contusione
carnis musculose ^r ner(vo)r(um)
et capit(is) et ossiu(m) Nichilo(min)us q(ui)a
tam(en) offensio ^r distensio diuit
a contusione sicut s(e)c(un)d(u)m acci-
[illegible] elongat^r a vulnib(us) ^r aggis
q(uo)d contusio p(er)cucio h(ic) i(n) spali
dicet^r de ipsis Et casus ^r offensio
s(ecundu)m q(uod) d(icit) Auic(enna) ledit ^r impedit
corp(us) cu(m) contusione ^r attritione
^r sup aliquae dislo(cati)o(n)e ^r fractura
et diuit ut d(icit) glo(ssa) i(n) loco quia
cas(us) d(icitu)r qu(ando) corp(us) cadit ^r p(er)cuti(tur)
ad lapide(m) t(er)ra aut ad aliquam re(m)
p(er)cutiente Offensio v(er)o d(icitu)r qu(ando)
corp(us) p(er)cutit^r ab aliq(ua) re ex(tri)n(secus)
obviate vel ali(ter) q(uod) cas(us) e(st) q(uo)d cessio
corp(or)is Offensio solu(m) p(er) venit
vel d(icitu)r cas(us) respectu exteriorum
offensio interior(um) Distensio est
membrorum tract(us) cu(m) fune aut
cathena Submersio e(st) fimu(m) vel
aque suffocacio Sed cu(m) ^r offensio(n)e
secu(n)t^r multa incomoda ut d(icit)

Avic. incisio lacerti cordis et stomachi ex quibus
moritur statim et nocumenta egestionis
et urine vomitus atque sanguinis fluxus
strictura anhelitus abscisio vocis et
loquele que omnia sunt mala et timo-
rosa propter solutionem continuitatis duorum
panniculorum atque venarum et propter do-
lorem et nocumenta que membris principalibus
et nervis comitantur et sciendum in toto quod
quanto corpus est maius tanto timor
est vehementior. Item dicit Avic.
quod glandule in testibus et offensibus
multi cavetur et curatur et ut superius
de glandulis fuit dictum. Indicia casuum
et offensionum sequuntur indicia ma-
gnorum vel. **Curatio** incisionis
casuum et offensionum et extensionum
generaliter est advertendum quod si cum eis
fuerit dislocatio seu fractura aut
aliqua separata concussio quod illa tractetur
prout dictum est in capitulis ipsorum. Quoniam
autem ipsa sunt corporum curo qua hec
intentiones. Prima vice ordinat
ut materia ut non fluat divertit et
evacuat. Secunda locum lesum ut materia
non recipiat et apostemetur defendit
et firmat. Tertia materia fluxa consumat
et resolvit. Primum completur cum
dieta tenui et sobria dimittendo
carnes ut dicit Avic. ymo in principio debet
nichil comedere et parum in 2a et 3a
et usque ab apostemate fuerit securus
et postquam ingrossetur et comedat cicer
et ribes et hoc quod nisi forte fuerit
Secundum completur cum flobotomia et lenitiva
ventris cum cassia fistula et clisteribus
et ad genus. Et reubarbarum cum siru-
po. Et iste sunt dissimiliter in hoc optime et
precipitatum. Tertium quod ab interioribus apponitur
tale administretur potio. Recipe mumie
boli ar. terre sigillate ana ʒ i fiat
pulvis de quo ʒ i cum aqua plan-
taginis qualibet mane administretur
usque ad quinque vel septem dies et super
locum vult Avic. quod apponatur istud
emplastrum. Recipe farine rasi ana partem
i boli armenici simach ana partem
s. aloen album cipressi tale extractum
lignum gr. partem 19 intorpando cum
albumine ovorum fiat emplastrum. Tertius

ex usus autem. Tertius circa locum lesum
iungit cum oleo rosarum aut oleo mir-
tillorum et desuper superaspergit mir-
tillorum pulverem ut superius in capitulo de
concussionibus fuit dictum. Quartum
autem completur quod post predictum detur talis
potio. Recipe reubarbari tasti radicis
rubee centauree aristologie ana
ʒ i fiat pulvis de quo ʒ i administretur
qualibet mane per 10 dies cum ʒ i
syrupi acetosi et aque anagallidis et
consolide maioris cum anagallide
in quo est yreos seu morsus galline in hoc
magna proprietate lex ut dicit Guillelmus
de Salicetto. Ad istam intentionem ad-
ministrabat magister Aymericus de
Alesio ponens statim cum vino et melle
decoctum. Item dicit osmunde yarri et ana de-
coctio. Recipe in quantitate vini go-
equine expressi in quantitate vinis go-
beleti inebriabit dormiet sudando
et tota materia expellet. Et per
istam intentionem etiam ordinatur stu-
phe et bal. de 30 aut de 40 in
in quibus ponitur consolide camma-
sinda samammida ypia ypia e-
buli arthisia absinthium rose ca-
momilla mellilotum et pulvis quorum
subtus femur recipitur et ibidem cum
melle fricatur. Et cum isto unguento
et Guillelmus de Salicetto et ceterum
acceptat Henricus. Recipe cere ʒ iii
resine ʒ s. sebum ʒ viii olei
rosis lb. ii thuris fenugreci ana ʒ
s. fiat unguentum de quo etiam ungatur
omni die. Si autem aliquis locus
nobilis sit confractus ponatur desuper
farina fabarum cocta cum oximelle
et cruribus in hoc est optimum aut
apiumacem seu apium a folia
sambuci ebuli cypressi tamarisci
cocta et pistata cum lacte acetoso
ut dicit Avic. Nonnulli vero eos in
furno calido eos sepeliunt ubi
sudando uniat. Haly vero et Avic.
eos cum pelle ovina bullis recenter
excoriate calide cum sale trito sy-
napisate involvunt fortissime non
dimittatur in die 2a curetur hec
testatur. Et in post me. Si autem

Marginal notes:
Coit usus
potio alia sudatoria
non stupefacis
pulvis femi
Quando sit factus si locus est nobilis confractus
In furno sepeliunt
non experientia de pelle ovina

lintheum in aqua madefactum

de illo qui ab alto cecidit et amittit vocem

Claritas intellectus sanitatem cerebri notat

Examen si est mortuus qui non loquitur ex casu

[illegible]

Si cerebrum sit in causa

Si de summerso in aqua

De qui suffocatus in fumo

offensio in ventre facta fuit / Consulit
Auic. c(apitu)lo q(uod) sit degrauatu(m) sit cath-
i(n) mixto in quo de lapdano et ros-
tinis mixtis et specie masticis eu-
patorij terra parte illius / et olei de
lilio quod sufficit fiat emplastrum in disten-
sione consimilis quam inter opercu-
consilium haly. prius loco cum manibus
aut pedibus resortis / lintheamen
lineum infusum in aqua frigida sup-
locum applicare et firmat cum loco et
confortato calore sudat corpus et
sanat / Et si non proficit ad curam
priorem reducat / Si quis vero ab alto
ceciderit et sine voce factus fuerit / et
si loquitur aliena dicit suffocatio est ce-
rebrum aut aliquod membrorum principalium
sit lesum / Claritas intellectus sanitatem
cerebri demonstrat ut dicit Rasis / Si quando
tibi dubium est si est mortuus vel viuus
tangendo pulsum et vocando cum tra-
hendo pilos et nares / respiciendo
pupillas oculorum si mouetur et pone
de flosculo lane carpinati in ore
et naribus / et scutellam aque plenam
si mouetur pectus prouocando sternu-
tationem cum pipere et euforbio et ca-
geni / Et si non est mortuus procedatur
ad curam fricando extremitates cum aceto
et rutha prouocando sternutationem et
fluxum sanguinis cum setis aut paleis
per nares et post aliqualiter vini-
ficato fiat clistere et flora et alia
auxilia dicta superius / Et si cerebrum
sit in causa queratur cura in capit-
ulo contusione capitis de aliis / Si vero
fuit mortuus non tangas sed fuge
et dimitte in pace / Si autem in aquis
fuit homo vult haly in 60 sermone
ut caue quod cum pedibus suspendatur et
capite demisso quod aqua ab eo exeat
Post hoc acetum decoctum piperis sepe
gargarizet et aqua tepida ali-
quibus diebus sorbeat / Si autem in fumo
quis suffocatus fuit si spumauit
nulla est ad eius salutem via / Cum
autem vino oleum violarum gargarizet
et aqua tepida decoctionem frumenti
sorbeat et talia cibaria pinguia
comedat Capitulum sextum de com-

bustione aque vel rei ardentis

Combustiones et arsuras se-
quuntur dolores / et vesice
dolores per mala complexionem
Vesice quod caliditas ignea subito
attrahit humiditates aquosas ad sub-
cutim / que non potentes ab ipso igne
spissata cute exitus exire re-
manentes ibidem / eleuant ipsam
cutem / et faciunt vesicas inflatas
aquosas / que quandoque occurrunt corpori
pleno et adducunt apostema et vlcera
maligna / quoniam vero in cura earum
sunt magis intentos / In curatione
loculi combustionis tres intentiones
[illegible] / prima locum vesicarum prohibere
Secunda vesicas factas currere docet / Ter-
tia excoriatum claudit et consolidat
Prima complectitur ad infrigidantibus [illegible]
et si Rasis sit pannum infusum in
aqua rosarum super inflata sepe
renouatum / Et si res maior fuit
hic est quod apostemata timet [illegible]
flebotomia erit facienda / et regimine in-
frigidans et subtilians / Tunc vero
oleum rosarum cum vitellis ouorum agi-
tatum superponit / et folia mas-
tauitum [illegible] lentes rosas cum
aqua dulci coctas cum oleo rosarum
aut bolum armenum cum aceto terra si-
gillata seu argilla litargirum
atque cerusa aqua eadem conficiat
causa ad prohibendum vesicas precipit
que et aqua oliuarum haly approbat
Theodoricus consulit balneare me-
brum totum cum aceto et tercia ce-
dacera et oleo rosarum lauat approbat
et oleum lauatum laudat / Rogerius
et lardum cum foliis sambuci id-
est populeon cum vitellis ouorum
ponit in ore magistri / et si propter dolorem
in predictis addetur quod opium placet
alexandro / Secunda intentio comple-
tur aperiendo vesicas cum forpicibus
aut aliquo scalpello / Tertia intentio
completur cum desiccatiuis domesticis
Et sunt Rasis vnguentum album
quod sunt albuminis ouorum et cam-
phora / et vnguentum de calce septies

aut tociens lauata quousque dimi-
serit acuitatem quorum forme in
antidot dicet. Auic vero fiat
quaddam longum compone de storie
uitrino de spatulo cortice pini li-
targiri cerusa bolo armeno calce
abluta thucia plumbo usto scoria
ferri camphorata et consimilia
incorporata cum oleo rosarum et medul-
la seu pinguedine cuius quam dicit
esse optimum ubi non est magna
caliditas. Et hec de cancro item est
fimus columbinus in panno lineo com-
bustus et cum oleo rosarum incorporatus.
Est enim mirabile ut dicit et po-
ciferati competit locis ulceratis. Et si
ulcera fiat corrodentia tunc ulcerum
malignorum curentur. Capitulum primum
de poris et verrucis atque cornubus

Verrucae secundum haly simone
vim pt. primo sunt pustule
parue minime dure ac ro-
tunde in superficie corporis nate
quarum quedam dicuntur porrales que
sunt maiores et varificate ad modum
capitis porri. Quedam sunt clauales
non maiores sed capitate et radifica-
te ad modum claui. Quedam sunt cornua-
les que sunt quedam additiones spisse
singulares nascentes super iuncturas
et corporis extremitates ut dicit
Auic. fen 3. in primo de egritudine
et scholastice et ex tertia parte cornua et
et formice verucales alii et cossi
sunt ex eis minimi autem ex toto
genere apparent namque. Cum cum in 2o
de egritu ne erat etiam materia pt
namque ad cutim transmutatur et
deponit et robusta ita. Et hoc
est quod dicebat Auic in primo quod erat
de genere pustularum et bothorum. Cuius
causa efficiens ut in 2o dicebatur erat
natura expellens et materia humor-
grossus melancolicus aut flaticus salsus
in uilam commissus. Licet haly
velit quod a duobus oriuntur humoribus
a flatico videlicet et melancolico indurato et non
putrefacto et glossatur in locis sunt
in omnibus membris maior in manibus
et pedibus et ad magnas perueniunt et
parue non a sanguine fluente ut
credit vulgus dum sanguinant sed quod
magis fit causa ad constituendum corporum
nitentium de legatis ad naturam suam
que multiplicatur ut dicit Auic. Intencio
istorum tres sunt intentiones. Prima
materiam melancolicam fluentem in membris com-
purgare. 2a quod anima talis materia
non generetur doceat custodiendo. Sed 3a
localem materiam ostendit extirpare
quia docet haly complere cum de-
prima docet haly. Complere cum de-
tanta epithimia et agarici et Auic. ad
sanguinem minuendum fistulat. Secundum compleet
ipse met Auic. cum bono regimine
bonum chimum generante. Sed tertia
intentio compleetur uno de duobus
modis. Primo per fricatam. 2o per cyrur-
giam. Per fricatam resoluit et desiccat.
Media secundum Razi fricando cum folijs
capparum aut portulacarum humidis
Auic. secundum Auic. cum oleo sisamino aut
cum aqua porrorum et summac aut sem-
simillum cum mediastino cepe squil-
liatae mollificatione cum aqua calida
procedente et emplastro de fimo caprarum
et aceto et semissimum per se in galla
cum aceto et aceto cum sale et pen-
thafilon cum musto pistata laudatur
ab haly. Item aut folia ruthe
millefolij herba rosa tritum
super ipsas ligare preparat et dicit quod
infra tres aut quatuor dies bis aut
ter in die cum illa agnoscite quae
remanet in potu plumbeo in quo
limatur cum sale per xx dies
recondunt. Absque enim dubio cadunt.
Dicit omnes cum radice cadere. Per cyrur-
giam consumunt et corrodunt eas. Semini
humidis cum fructo sparato et disso-
luto in capitello aut cum lacte ficuum.
Auic. vero sic fiat cum lacte titimal-
li aut cum oleo anacardino aut ponatur
desuper ruptorium de calce et sapone
ut haly. Ipsis aptis cum vngue
aut sagitella vel cum cantaridibus
ponatur in fissura modicum arsenico

De cpathia et agaricis cum ferri
tempus vz

per cyrurgiam

[left margin, partly cut off:] ...hot

porales ... ca-... porri

... clauales ... cla-... ...uitate ... cornuales

quod non fallit aut ut ille gallicus
limatur cum palea vel filo in qua
sit medicina de cotone infusa
in aqua forti alchimistarum de qua
dicitur infra aut ligentur cum seta
vel pilo et evellantur ut precipit
Tusst. Post cum puctali cauterio caute-
rizentur aut cum medicina acuta
ipsas post secundum Albucasim in tractatu
sexto et radicitus evulsa cum
cannula de penna dura sicut dicit
G. cum de ere ut Albu. vel cum instrumento
comprehendatur et revolvatur cannula
donec in circuitu secetur et eradicetur.
Ad cornu autem quod in pedibus complicit
Henricus et ita quidam medicus superioris
partis mee juncto in articulo pedis
mei operatus fuit quod radatur et paretur
desuper quantum est possibile cornu de-
inde ponatur super ipsum plata de
ferro vel de corio in quo sit foramen
secundum cornu quantitatem et tunc in illo
foramine ponatur una gutta sulphuris
ardentis et dimittatur extingui in
loco post desuper ponatur cerotum quod
restat et curabit. Et hic est quod Avicenna
dicit in [...] si accipitur lignum et incenditur
in igne donec inflammetur et approxi-
mentur verrucis existentibus
et toties una vice post alia fiet
donec deleantur et deinde comprimatur
butirum cottum donec cadat. Capitulum
octavum de membris superfluis am-
putandis et cordibus mortuis

Membra sive particule secundum G. in primo de egritu-
dine et sinthomate que superfluunt
aut sunt de genere corporum que secundum naturam
ut sextus digitus seu articulus
aut sunt ex toto extra naturam ut
verruca et membra mortua et putre-
facta. Et cum superhabundantie corporum
que secundum naturam est habundantia materie
benigne et virtutis fortitudine et
in permutationibus contingit ut di-
cebat in tertio. Causa autem superflu-
entie membrorum mortuorum

accipitur explicatio ut in estiomeno dictum
fuit. Cause autem mortis totius corporis
sunt cause arestantes et suffocantes
secundum quod probatum fuit in tertia vali-
Signa autem particularium humiditatum
que sunt de genere corporum que secundum naturam
valde sunt nota. Signa vero membrorum
mortuorum in estiomeno fuerunt
dicta. Signa et examinatio hominis
mortui dicta sunt in superioribus de
casu et offensione. Signa autem hominis
mortui de veneno sibi admini-
strato habentur per G. in 6° interiorum
ubi dicit. Cum enim eutichus aliquam
naturam et dictatum secundum convenientem [...]
repentina supervenit mors qualis
in aliquo delictorum vel venenosorum
factorum venire convenit. Deinde
lividus vel nigrum vel varium vel
deficiens vel putrescens statim
fetet sciatur quod venenum sumpsit
Si fuerit aliud mortuus est secundum
corruptiones que ex corpore proficiscunt.
Indicatur quod sunt membra corrupta cito
non abscindantur quod multa corrumpunt.
Et si venit ad grossa ossa coxe
vel adiutorii non est ingenium in
curando ut dicit Albu. sed est mors
in fine quare relinquendus est deo
et sanctis eius. Regimen di-
giti aut articuli superflui
In membris superhumidantibus que sunt
de genere corporum que secundum naturam ut
sextus digitus est canon G.
in 3° tegni quod quecumque particule
superhumidant secundum naturam cum salubri-
tate corporis ablatio curare eius est
difficile et non est minus resecandi
vero facile et est artis, vero tamen
precipue qui est totus carnosus.
Maior enim difficultas est in
osseo qui cum iunctura oritur ut
dicit Haly in 9° Simone. Secundum prius
Modus autem resecandi est quod in
radice sua orietur cum rasorio inci-
datur et excarnetur et post iunctura
disiungatur et ligamentum incidatur et
digitus removeatur et statim cum
pulvere rubeo et albumine ovorum san-

restringat et aliorum vel cura cure
Nonnulli vero ut Guido fecit masione
loca cum oleo fervente adussit. Ista ex
hoc ut dicit prevenit securitas corru-
ptionis et exitus sanguinis et nascuntur
super masiones loca caro et cutis
fortis et dura. **Regimen in
abscindendo membrum mor-
tificatum.** De quo dicit Albucasis
et Avicenna quod si talis malicia non
possit corrigi cum repercussivis
neque cum scarificationibus et aliis
necessariis dictis in esthiomeno oportet quod
amputetur illud membrum usque ad sanum
incidatur illud membrum usque ad finem
ut evadat infirmus a morte totius
corporis maior enim est mors totius
corporis ut dicit Albucasis quam defectus
corporis. Indicatur ergo et locus adustus
membri. Intelligatur si corruptio pertingit
minus eligatur incisura. Incidatur membrum
usque ad iuncturam [illegible] incidatur mem-
bra cum rasorio et aliis instrumentis sine
fractione. Si autem non est prope in-
cisuram sed elongatur ab ea incidatur
superius corruptum aliquantulum in loco
in quo tenera incisura invenit
firmitudinem doloris et fricetur
os cum subtili serra et modus est
quod involvatur illud membrum aperte
sana et a parte corrupta cum ligamentis
et teneatur firmiter per ministros et
separetur caro que est inter duo li-
gamenta cum rasorio donec videatur
os a carne totaliter liberatum. Et postea
muniatur labia cum panno ut non
laedantur a serra et tunc serretur
os subtiliter et postea cum os separatum
cauterizetur statim cum ferro ignito
ad hoc apto vel oleo fervente ut dictum
est et ligetur et reliqua ulcerum
curatione curetur. Si autem sanguis
affluit cum pulvere rubeo et albumine et
aliis dictis modis restringatur.
Nonnulli vero ut Thedericus me-
dicinalis obdormitivis ne sen-
tiat incisionem dicatur velut est opium
succus morelle iusquiami man-
dragore edere arboree semine
lactuce et imbibuntur cum spongia
nova et permittuntur ea in sole

exsiccare. Et qui cum vult incidere mit-
titur illa spongia in aqua calida
et dant eam ad odorandum tantum
usque capiat somnum et ipso obdor-
mito faciunt operationem. Et postea
cum alia spongia in aceto infusa
naribus applicata expergefiunt
vel succum ruthe seu feniculi
in naribus et auribus ponunt et
ita evigilat eum ut dicit. Alii
vero dant opium ad potandum et ma-
le faciunt si invenimus et precipiat
quod cum magna pugna virtutis
animalis et naturalis audivi quod mo-
rerentur in mania et per quos morte
Ergo autem in tali membri ~~incisione~~
mortificatione incepta ambu-
latione corruptionis cum scari-
ficationibus et arsenico. Et ponendo
de sanguina de bolo armenico
et aliis optimis involvitur totum membrum
mortificatum cum stercore draconis in-
fra septem vel et ligno rom et
spacio suo modo ut dicitur de corporibus
mortuorum servandis et sic eum
retineo quousque iunctura sit
eliquata et membrum per se cadit
quod honestius est modico quod cadit
per se quam si inciditur semper enim
qui inciditur remanet rancor
et cogitatio in paciente quod possit
remanere. **Regimine custodie
corporum mortuorum.** Corpora
mortuorum ad custodiendum ad aliquod
tempus servantur dicit Avicenna si dentur
Tamen qui cum clistibus acutis de colo-
quintida et baurach vel capite
exuce de elimi et postea creato
corpore et ventre secundum de toto stercore
egrediatur. Et postea cum alio clisteri de
aloe mirra acassia ramit
que est gallia muscata et alipta predicta
nunc contra mumie sandaluali
ligno aloes cinnio sale et aliud
cum aceto et aqua. Tamen dissolvuntur
intra et anus cum cotone et
stupis. Meatus meme infusi ligentur
fortiter cum multis bindis naribus

quoque et auribus et in ore argentum
vivum mittatur. Cum hoc enim custo-
dietur quod non defluet cerebrum eius.
Post hoc precipit quod totum corpus cum
panno lineo tondeatur et ultimo
dicit quod cum albatra que est pix
nigra liniatur. Et vult quod tunc
ligentur decentibus omnia forami-
na et omnes pori corporis constringantur quod
communis usus facit. Et isto modo habea-
tur magna quantitas spadadrapi facti
cum pice nigra resina colofo-
nia thure mastice storace
gummi arabico et draganto et
pulveribus iam supradictis de quo fiat
magna quantitas ad partem ita quod in-
volvatur quelibet tibia per se usque
ad nates et quodlibet brachium usque
ad humeros et postea totum residuum
corporis usque ad totum caput et
suatur spadadrapum similiter et suture
cum pice liniantur et brachia iuxta
latera collocentur et pedes secundum longi-
tudinem iungantur. Deinde spargatur
super totum corpus de pulvere et loca
vacua impleantur cum stupa in
volumine in medio lineo [illegible] et postea
insimul totum corpus involvatur cum
alia quantitate spadadrapi et sutura
cum pice liniatur. Postea iterum super
pulverizetur et iterum cum alio panno
cerato involvatur et suatur et liniatur.
Postea vero cum bindis fortibus
circumsuo sicut ligature valde ligetur.
Deinde cum sindone munda in-
volvatur et in capsa plumbea
ponatur bene clausa et linita
cum ferro calido in qua capsa ponantur
herbe odorifere rosmarinus maiora-
na menta balsamita et in
capsa de cypresso aut de nogario
et similiter involvatur cum barris
ferreis in quibus sint anuli
ad levandum ad portandum. Romani
vero cum coreo bovino aut equino
cera involvunt et [illegible]
[illegible]. Secundo modo preparant corpora
mortuorum quod scindunt per ventrem

aperiunt et viscera omnia extrahunt et
et ventrem cum pulvere dicto et magna quantitate
salis et cimini impleant et suatur
et ut dictum est involvatur. Et si vis
viscera custodire lava et misce et
salsa cum pulveribus et in olla plumbea
recondes et iuxta pone. Et istis
modis primus est securior propter magis
et desiccat et tempore frigido. Secundus modus
pro pinguibus et ventrosis est credo.
Est tamen cautela talis quod ut corpora
non inflentur super faciem suam iaceat
et involvatur. Et si venter esset inflatus
est cautela quod venter in aliquibus locis
cum cultello vel grossa subula pun-
gatur et aquositas et ventositas
valeat exire ut dicebat Jacobus
apothecarius qui multos romanos
pontifices preparavit de facie tem-
poris discooperta usque ad viii dies
in quibus corpora consueverunt alterari
et putrefieri volunt quod sepe liniatur
cum aqua rosarum salita aut cum balsamo
de quo multa dicuntur. Sed parvam quantitatem
adhuc casu invenio in autenticis
libris quod ipsi beneficium sint attestati.
Deus autem animas nostras custodiat
cum sine unic balsamo. Doctrina
secunda de egritudinibus que non sunt
proprie apostemata neque ulcera neque
dissolutiones pro quibus
habetur recursus ad Cyrurgiam
que sunt proprie membris [illegible]
[illegible] Capitulum primum de egritudinibus
capitis

Accidunt enim capiti
passiones communes
proprie ut tynea al-
lopicia seu calvicies atque canicies
et pilorum difformitas de quibus est
dicendum. **De tynea.** Secundum haly se-
rmone octavo [illegible] proprie ulcera sunt
prava que in capite accidunt quibus
est vestita crustosa. Et species eius
multas prima est famosa de qua
exit per foramina subtiles humiditas
sanio et melli similis. Secunda est
ficosa in qua continentur grossities
ficuum similes et est rotunda et
dura in summitate cum est rubor

Unde dicitur tynea

Species tynee; prima est famosa; et ficosa

Tercia amedosa aqua humiditas aque carnis similis egreditur per foramina maiora quam in fauosa. Quarta uberosa similis humiditati uberibus mamillarum cum rubore aqua humiditas fluit sanguinolenta similis. Quinta est lupiosa similis in colore et figura lupinis aqua que corticibus et squame fluunt albe et spisse. Sexta sicut potest comprehendi furfurosa in qua fit corpora subtilia furfuri similia que a capite fluunt sine ulceratione. Hoc autem in principio inveniatur non videtur ponere nisi tres species athorosa fauosa et furfurosa. Athor autem ut dicit de cute tumorem ex omnibus subtilibus foraminibus perforatis corporalem humiditatem subtilem cum pauca viscositate emittit. Apprimitur autem eius secundum speciem fauosa foramina habens maiora emittens humiditatem mellis quod in fauo est consimilem. Furfurea vero in alio capitulo quod squamis furfureis similia a cute capitis cadere multum. Avicenna vero athorem videtur nocare assafati amedosam et excoriativam tyriam que progreditur quod spargendo per cutem furfureis quodam modo excoriationis cute dicit. De nominibus tamen ut supra dictum est non est curandum dummodo quod res cognoscatur. Communis sit usus communis dicit quod tynea est scabies capitis cum squamis et crustis et aliquibus humiditatibus et pilorum evulsione et colore cinericio et odore fetido atque horribili apparente. Unde generatur est ex humoribus corruptis generatur in utero aut post ipsum materia vitiosa. Unde sanguis sit manifesta hereditas et ex naturalibus et non naturalibus et contra naturam. Incipit autem ut dicit Avicenna cum mordicatione et pruritu quod cogit scalpere eos. Postmodum autem tumor crescit et foramina secundum ipsum consistunt. Iudicatur quod ista passio est difficilis ad curandum immo antiqua callosa et squamosa que pilos corrodit est incurabilis sic quod Rogerius eam magis diligit

dimittere quam persequi curam. Et causa hec quod curatur dimittit vexationem et purgationem pilorum et apparentium sanguinem impuritatem et id vocatur a Ianuensis tynea a tenendo quod firmiter caput tenet vel a nomine tyneali. Nam sicut tynea vestes corrumpit ligna ita tynea caput. Ad tynea sequitur multiplicatio pediculorum et multitudo pediculorum precedit lepram et sic tynea modus est lepre. Curatio tynearum duplex est regimen universale et particulare. Universale est in dieta et debita purgatione evacuatione de quibus sufficienter dictum est in capitulis de lepra et scabie. Nicholaus Haly concedit ventosam in timore et flebotomiam cephalicam si fieri potest loco quarum sarracenum ut dicit Gordonius et unum dicit utuntur ad tria scarificatione et purgatione cum pillulis que per aloen et coloquintidam et scamonie assumptis cum succo cauliculorum laudat Avicenna ubi supra. Particulare regimen duas habet intentiones. Prima habet catharticam et scabie cutis capitis corrigere. Prima capillos evulsos regenerare prima complectitur in recenti secundum Gentilem cum crebra rasione capitis et locione ad aquam decoctionis furfuris et blectarum et camomille et fricatione cum aliume fecis vini et pice cum limitione alicuius linimenti de dictis in serpigine aut in scabie. In locione oblata folia cum salice in locione ob ... tenet principatum ut dicit Avicenna. Et Avicenna in de secretis ad Machometum laudat hoc unguentum cum quo curantur multos homines ut dicit de tynea et scabie ulcerosa capitis et assafatia et serpigine et pruritu oculorum capillorum casu lendibus et pediculis. Unde fiat: Rx. gallarum ℥ iii, nucum harmel quod est semen rute ℥ ii, arsenici ℥ iii, aristologie ambarum ana ℥ iii, salis armoniaci, fuliginis furni, sulphuris, amigdalarum amararum, coloquintide radicis

multitudo pediculorum precedit lepram

Curatio

Regimen universale

Haly concedit ventosam in timore inflammationis cephalice

Locum quam sarracenum vocant et cum scarificatione

Regimen particulare duas habet intentiones

Prima complectitur

Non folia salicis in hoc optimum principatum

Nota unguentum ad hec valens

Usus communis dicit quod tynea est scabies capitis cum squamis et crustis et sic non in levi

cipparis foliorum fici foliorum oliue
radicis canne viridis eris aliud
Armeni sief memithe mirre
aloes olibani ana ʒ. i. fellis vacca-
rum alkali quod est pix nigra ana ʒ.
i. et sic terantur et incidantur et cribellentur
et conficiantur cum aceto vini donec
fiat sicut vnguentum et ponatur ad
solem donec misceatur et deinde liniatur
cum eo. aliud expertum ad achoras
et fauum inde facile acquisibilibus
a G. Recipe litargiri ʒ. xvi. foliorum
ruthe ʒ. semis staphisagrie ʒ. iii.
vitrioli ʒ. ii. confice cum oleo mir-
tino et aceto et si in isto me ne
adderetur cimolea et creta combu-
sta in libro meamur placet G.
Vareb ego mgt aqn in agro
eo quod per cartam fractam videns in
domo patientem cartam inutilem
pecii lucham deinde comburens
cartam et permiscens cum aceto vnxi
puerum et peticulam precipiens homini
venire ad me sequenti die Inueni — nota de carta combusta
eum quasi dure crusta exens tolle-
ret fauum Lucas venit et
paulominus esset curatus tunc sic quod
ad aliud fauum non putaui fore
necessarium Illo eodem consulens sanum perfecte
vidi sanum sequenti die Bordonius — Bordonus
autem ad hanc passionem dictat
istud vnguentum in quo ego inueni — nota vnguentum efficax quod curat omnes scabies et infectiones cutis nota malum mortuum et omnes cutis infectiones
magnam efficaciam Recipe ellebori al-
bi ʒ. iii. sulphuris viui attramenti
auripigmenti litargiri calo-
vine vitrioli aluminis gallarum fuli-
ginis camini clauellatorum ana ʒ.
semis argenti viui extincti viridis
eris ana ʒ. ii. fiat puluis qui
incorporetur cum succo borraginis scabio-
se succo lapacii acuti aceti an-
gr. i. olei antiqui lb. i. bulliat
vsque ad succorum consumptionem et in fine
decocti ponatur puluis et permiscendo per-
liquide ʒ. semis cere quod sufficit fiat
vnguentum quod procul dubio curat
omnem tyneam et scabiem et malum
mortuum et vlcera omnia cutis infectionem

quare in thare ut dicit de his hi Et
vnde est Si vero tynea non fuerit
furfurosa concedit G. medicinalis
acquisibilibus lauare caput cum aqua
salsa vel decoctione lupinorum vel cum
succo portulace vel vlmi vel
cucurbite postea inunge cum oleo
de staphisagria et sapone et gumma
ruthe agrestis laudatur ab aliis
et oleum rosarum cum aceto ab haly
Rasis autem dicit furfures remouentur
continue radendo caput et singulis
noctibus inungendo et de mane cum
aqua calida lauando quod si non sufficiat
cum farina ciceris et se altee et
aceto lauetur et aliis diebus abluatur
fortius sic fit Recipe farine ciceris
ʒ. c. farine fenugreci furfuris
tritici bauracis ana ʒ. xv.
conficitur sinapis omnium ana ʒ. xv.
altee ʒ. x. misceantur omnia cum
aceto et aqua et fiat lauamentum
de qua semel in ebdomada caput lauetur
Antiqua vero et dura tynea fortioribus
indiget medicamentis Scarificetur
igitur primo consilio haly cum ferro donec
sanguis exeat deinde cum farina
lupinorum cocta cum aceto cataplas-
metur locus aut cum epythimate de
cantaridibus quod Recipe cantaridarum
ʒ. i. sulphuris ʒ. semis cortic mirre
ʒ. ii. sinapis mirre ana ʒ. i.
mellis et aceti quod sufficit fiat
emplastrum et stet per i. diem et postea
per x vel xv dies cum foliis scele et cau-
lium calefactorum caput inuoluatur
quousque aquositas sit bene mundificata
et fetor sit amotus et claritas in
carne et cute appareat Et si
malicia profundaretur cum aliquo
corrosiuo caro putrida consumatur
et mundificetur et consolidetur Rogerius
et sui glosatores et Iamerius curant
antiquam tyneam euellendo pilos
cum pilloctro aut cum capello picato
aut cum pectorali et locione cum
aceto et aqua marina aut cum
vrina pueri deinde mundificata cute

Rogeri⁹ ponit istud vnguentum ℞
adipis vrsi adipis vaccine ana ℥ i
sepi hircini ℥ ß pomorum cedri
seu nucis ℥ i aranearum
iuniperi vacat ℥ ß picis liquide olei lu-
ctustri ℥ i pic liquide olei lu-
cie quod sufficit fiat vnguentum Sanitas
adhuc ℞ axungie antique porci
dissalate cum aqua acetosa lb i
olei coīs picis liquide ana lb ß
succi abrotani succi mente sativa-
tenice succi fumiterre lapacii cruce
naturalis ana ℥ i aliud vitoli
qui cedre combusti fuliginis salis
tosti tartari aloes ana ℥ ß pista
in mortario fiat vnguentum Si
aut per se uel acuitate medicam
efficeret in loco aspera et dolor
mitiget cum oleo rosato et mirtino
et cum vngento quod quis scribit Appolonii
ut in micanum narrat ℞ ro-
tula olei optimi infunde in olla
plumbea et eloquente plumbeo tere
quousque grossum fiunt et subnigrum
deinde seorsum tereus litargiri
lb i cerusse tindem et misce in
oleo et pistando fiat vnguentum simile
cum mitigat et corrosivum et si
cancrosi et si quod malum origenati
fuerint et non solum in capite sed in
ano scolodibus et fissuris et uero
omnibus doloribus vlcerosis sicut
eciam dicum fuit supra de vlceribus
et morbis cancrosis et ita completur
prima intencio Secunda aut intencio
que est capillos generare completur
cum auctoritatibus magistri bona et
congregatibus eam in loco sicut dicetur
in proxima rubrica De allo-
picia et calvicie atque casu
capillorum Passiones pilorum
sunt ut in primo micanum sunt totalis
perdicio et colorum mutacio sicut fit
in lepra et allopicia et ut hic videntur
aut et cause istarum passionum wlt
℞ iem tip quod dicatur cause generationis
pilorum Pilus aut est vapor siccus
a corpore resolutus et per poros cutis
exiens ab aere desiccatus generacio
aut pilorum est ℞ vbi supra est
in nominacione de tribus mutatus
est Causa vero pilorum ergo ut
a scoto de quibus accipit scola coīs
motor Pessima efficiens est calor Lic
naturalis non multum excedens magistra
in vapore resoluens Causa materialis Ca materialis pilorum
est vapor siccus Causa formalis cutis
debita porositas Finalis vero causa
est decor et vtilitas De quibus pre quare eunuchi et
apparet qui wlt hic speculari quare mulieres non habent
mulieres et eunuchi non habent pilos barbam
in barba et quare non fiunt calvi et
quare facilius cadunt in membris
debilibus et corruptis et quare in aliquibus
crispantur et coloribus diuersis colorantur
et quare in aliquibus locis habent
declinatum augmentum et multa alia
problemata que de pilis conueniunt
dici Respondet eciam prius apparere
cause passionum dictarum Nam ut
ait ℞ v sicut plantarum humiditates
quandam indigencia corrumpuntur et de-
siccantur Quedam vero humiditatibus
extraneis earum non approximantes
eas mo et pilos uel propter indigen-
cia humiditatum a quibus nutriri nati sunt
Vel propter pravitate corrumpi accidit
propter indigenciam aut humiditatum
sit calvicium propter pravitate allopi-
cia et hinc addit quod propter laxitatem
pororum capilli et propter constrictionem
excessiuam non veniunt sicut a fri-
gore excessiuo aut ab vlcerum
preteritorum vestigiis Allopicia enim
dicitur secundum ℞ a vulpibus quibus istis
contingit venire passio Sicut
atiria a pgressu per cute silem
serpenti preteritam dictam Signa aut
allopicie sunt satis manifesta sed
humores corrupti peccantes
significantes per colorem et corporis habitudinem
et regimine preterito Indicatur quod
depilacio naturalis ut calvicies
et inbarbacia eunuchorum et

mulierum quod accidit et cum soliditate
et cartilaginante cute. Et illa que
minus est antiqua cura illa que est
in constipatis et ethicis ultra secundam
speciem non curatur. In talibus enim ma-
la complexio est adequata. Judicatur
per ypo. in 6o amphorismorum quod quicunque
talium sunt habentes varices magne
innascuntur. In quibus vero calvis contingunt
varices magne innascuntur rur-
sus capillati fiunt. Et G. amphorismum
verificat in calvicie in specie que est
allopicia que ex corruptis fit
humoribus per corruptionem materie ad nisi-
ora non autem in calvicie proprie que
fit propter indigenciam materie quibus
enim inquit infirmorum incurabilem
passionem calvicium existere quam
docet nullus. Similiter eunuchi non
sunt calvi neque blesi propter multitudinem
humiditatis quibus eorum ut dicit Avicenna.
Et curam indicatur per G. in incarnari
quod si post fricacionem locus depilatus
non rubeat nulla est curacionis spes
si autem rubet quanto velocius ru-
bescit tanto velocius curatur quod
Curacio
eciam dicit Avicenna. In curacione
allopicie duo sunt regimen universale
et particulare. Universale est in dieta
et evacuacione materie nam hu-
peccatur de quibus sufficienter sunt
remissio in cura tinearum. Particula-
ri autem nunc G. in incarnari quod post
purgacionem tocius apposuit id est
a flatu caput purgare cum capi-
purgiis et gargarismis factis cum de-
coctionibus stafisagrie velut sunt pillule
dyacastoree dissolute cum aqua
maiorane. Particulare vero regimen
Particulare regimen duas hic intenciones
habet duas intenciones. Una ca-
cochimiam cute capitis corrige-
Alia est cum sanguinem benignum attrahendo
ad loca in pilos convertere. Prima
completur secundum duas diversitates
materiarum in re que adhuc est in
principio sine in loco capitis prohibendo
materiam ne recipiatur in loco et al-
terando locum ne eam attrahat neque
cathetizetur cum domesticis re-

percussivis qualia conveniunt in
simplici casu capillorum inceptu
doctrina hebemesui quod planato
capite aut loto cum aqua decoctionis
rosarum mirre et capilli veneris ruben-
dem epithimetur cum hoc quod sequitur
sumatur concavitatum mirre sucti o-
limarum sl' aurium ʒ ii rosarum sicatarum
ʒ i absinthii ʒ ii bulliant et
hec omnia in lb iii aceti usque
ad consumpcionem medietatis. Deinde
cola et infunde dum est calidum
lapdani ʒ ii et dimitte per duas
dies. Deinde infunde super ipsum
oleum mirtinum et vinum stipticum
donec in spissitudinem mellis redigatur.
Deinde aromatizetur misceando
ibidem alipte muscate galliem q. an. ʒ i
confice et fiet linimentum de quo in-
ungatur per tres dies post cum luna
et prandio apposito excitat. Deinde redi
ad inungendum usque dum appareat
ad sanitatis. Et iste processus ad
casum capillorum et inicium calvicii
comprobant. G. in primo incarnari quod
dicit manifestum autem quod omnibus precedentibus
remotis omni pilorum et fricacionum
cum pecia convenienti cum tali quod habeat
virtutem attractivam et congregativam
mediocritate quo enim neque acceptam
et neque excogitam melius esse
facticum in casu capillorum quam id
quod est mixtum ex lapdano et
lentistico. Et si virtutibus esset in
causa non esset receptum mirtinum
per lentiscum mixtum lapdano in-
scebat aliquando et aliquando nardinum
in estate frigida et hiemali. Unde
G. attestatur quod allopiciam inci-
pientes multociens sanat purgacionibus
absque aliquo locali
medicamento. Et cum hoc allegat curam
quam in illo invenit comparatore
fecit. Tercius autem ad istum intentum
capilli ne fiat humor cortic-
primi absinthii apparatorum ut teri
possint aut partes i lapdani partes
ii mirre partes media unius

thur pt ʒ ii pulverizant(ur) res
cum oleo raphini et vino veteri
misceat(ur) et fiat lini(mentum) cum decoctio i(n)
nocte epithimet(ur) et de mane caput
lavet(ur) / hec cura calvicie(m) sanat
ut dicit ad id archigenes ut nar-
rat i(n) mecanir. Et Et granor(um)
iunipi lapdani absinthij capilli
ve(neris) an(a) pulverisa o(mn)ia cum vino et
dimitte v diebus deinde coquat(ur)
usq(ue) ad vini co(n)sumptio(n)em et cola et
unge caput et lava / Et mastiqua
vo(lo) et q(ui) cu(m) sumit p(ri)mu(m) evaporare
et resolve catholicum ang(e) ad
cathesiam ducit(ur) cutis ut dicit G.
i(n) ipso cap et m(odo) incamur n(on)
q(ui)bu(s)cu(n)q(ue) calidis / s(ed) cu(m) moderate
calidis q(ui)a no(n) excitet(ur) nec co(m)burat(ur)
cutis / et cu(m) subtili p(ar)te ee co(n)gruit
id q(uo)d d(icitu)r usq(ue) ad p(ro)fundum cutis i(n) quo
e(st) p(ri)mu(m) radic(es) pilor(um) et ad hanc
intentio(n)em i(n) ipso loco et planato
cum aqua decoct(ionis) camomille aneti
et s(tic)cados elig(it) ipse i(n)camir
capsam no(n) antiqua(m) / s(ed) recente(m)
q(ui)a h(abe)t vi(rtutem) attrahere co(n)iuncta
ruthe agrestis et dicit serapio / Et q(ui)a
est radix in isto ca(su) l(oc)o dubitat q(ui)a
frangat(ur) caliditas ei(us) cu(m) oleis
temperatis velud dicit G. q(ui)a e(st) sim-
biu(m) et sisamum aut antiquum
ensatum p(ost) vero capsam eligit
G. sinapi et nasturtium et spuma(m)
mar(is) et sulphur et piretrum
molle adustu(m) et elleb(orum) ambos
et semen eruce et oleu(m) laurinu(m)
et rad(ices) arundinis et corticis utriq(ue)
cobusta et pice liquida et cedrea
et stercus muris et adipem ursi
Et s(ed) Gal(ienus) vult q(uod) cu(m) cadunt capilli
capitis vel barbe locum cum panno
aspero fricet(ur) donec rubeat et postea
fortius fricet(ur) cu(m) cepis usq(ue) ad
incisionem et ardorem loci et die illa
et nocte sic dimittat(ur) i(n) mane solv-
vatur / Et si locum ampullant ungat(ur)
cum adipe anat(is) vel gallie et no(n)
fricet(ur) aliis diebus / Et cum pili
nasci ceperint radat(ur) sepe et fricet(ur)

cum aliquo panno aspero qualibet die
et oleo isto ungat(ur) / Et aq(ua) decoct(ionis)
capillis ve(neris) et camomille lib. i oli
de behen lib. i coq(ua)t(ur) ad co(n)sumptio(n)em
aq(ue) et oleu(m) usui reservet(ur) / Et ad eandem
intentio(n)em ipse facit epithi(ma) ad allo-
picie(m) mirabile / Et / spume mar(is)
ʒ x baurac sulphuris q(uod) tetigit
ignis gumme ruthe agrest(is) eufor-
bij an(a) ʒ ij staphisagre cantar-
idar(um) an(a) ʒ i pulverisa ea cum fece
olei antiqui et line(tur) cu(m) eo p(ost) frica(tione)m
et si locum ampullant fiat ut supra
Et si ea esse cu(m) vult Gordonius q(uod)
p(re)cedat(ur) cum corticibus castanear(um) a-
migdalar(um) avellanar(um) nuc(um) sciror(um)
incl(usarum) et acetu(m) assat(e) pul-
ver(izate) incorpor(en)t(ur) et in forma
redigat(ur) et incorpora(tur) et in forma
lini ti co(n)ficit p(re)cedente rasio(n)e et
fricatione / Et si p(er) dictam no(n) suffi(ci)unt
ad medicationem cute(m) (i)nubz / tu(n)c q(ui)a
p(ost) fricationes dictas cu(m) panno aspero
recipe locum no(n) rubz q(ui)a apponat(ur)
sanguisuge et ventose et scarpillet(ur)
locum cu(m) acubus pluribus et totiens
reiterent(ur) ampliando donec videris
p(er) resolutio(n)em et hylari(ta)te cutis sani-
tate loci et tunc cessandum esse et
tu(m) sequendum ad sanam intentio(n)em / Secunda
aut(em) intentio compleat(ur) cum medicine
filagij ut dicit Helbemosi q(ui)a r(ecipe)
carnium limacear(um) et sagissug(arum)
rapnd et vesparum / et al(iud) usti an(a)
pt equales pone in vase vitreo
habente foramina multa i(n) fundo
eius sicut cribatorium et pone
sub eo aliud vas vitreatum sine
foraminibus / et manebit p(er) dies
humiditas q(ue) co(n)fluet i(n) vase et
line locum cum ea p(ost) fricatione(m)
facit enim pilos nasci et curat
calviciem / Et Gal(ienus) ad eandem intentio(n)em
Et cinis abrotani ʒ x venetu(m)
cantaridar(um) ʒ ij lapdani ʒ iij
avellanar(um) co(m)bustar(um) ʒ ij gal-
liemi ʒ i terat(ur) cu(m) alio veteri
et p(ost) fricatio(n)em ungat(ur) locus ad id
erachitu(m) tarantanus s(ecundu)m q(ui)a

no(ta) terra sarracenica optinet principatum in
retardacione senectutis

narrat G. in primo micamir ad
allopicias diurnas post sompnitatem
rasione fricatam cum frondibus fici
et mulier quolibet die ungebat cum isto
Rx cinerum marinatorum cum testis
sicut gallarum amigdalarum acetum
pilorum ursi adyantum radicis arundinis
frondium fici omnium adustorum ana
ʒ ii scatior mur ʒ i cum aceto
et cedrea et adipe ursi miscendo
fiat linimentum. Et in sequentibus lau-
dat muribus adustis et cortices
nucis adustas cum melle incorpora-
to. Et cum hec quod cortices auellanarum
adusti limite cum melle faciunt
allopiciam desistere in x diebus. Ad
eandem intencionem in cartolario sunt
approbatum istud quod Rx sucti calla-
dearum ʒ i pul. saxifragie adustarum
lacerte viridis adusti ana [illegible]
ana ʒ ß pul. calcis combuste pul.
pollearum combustarum setarum porci
adustarum ana ʒ i mel quod sufficit
ad incorporandum in forma unguenti ungatur
locus singulis noctibus et mane quod b
lauetur cum vino albo et melle

**De canicie et pilorum muta-
cione et tinctura.** Canicies est
pilorum dealbacio intelligendo tamen
quod licet dupliciter sit canicies naturalis
et innaturalis hic tamen non agitur nisi de
innaturali que preocupat senectutem
Cuius causa inmediata sunt. Causa est humiditas
flatis aquosi putrefacti generati a
rebus calorem naturalem debilitantibus
ut sunt coitus longe et diuerse
[illegible] italica et angustie [illegible]
et inania capitis locum et coopertura
excessiua. Signa canicie satis sunt
manifesta. Indicatur quod canicies est
mala et suspecta. Nam videtur quod mors
capiti vexillum suum applicauit ut
ait Gordonius. Indicatur eciam per G.
in primo micamir quod propter indoctas
denigraciones capillorum cum me-
dicinis quibus que ut plurimum sunt
frigide et stupefacte non solum vidit
in periculo venire multas mulieres
sed eciam mori propterea eum quod capi-

ta earum infrant aliquid eum in
appoplexia et epilencia aliquid in
maioribus catarris accipitur ut pa-
ciatur plus et patiens quod sequatur.
Cura. In curacione canicie duplex est regimen
vite et preservativum. Vite est in dieta et
purgacione euacuacione flatis et
custodia ne generetur. De quibus
satis sunt dicta in de capitulo flatis
supra. Terra autem sarracenica
est universalis ut dicit haly i. sic regimen
in retardanda canicie et senectu-
te optinet principatum. Unde Auicenna
consulit quod panno integro sumatur
et post acceptam tarde cibum usque
ad mediam. Preservatiue regimine stat
in duobus primo quod reparetur pili ad
recipiendum tincturam 2o quod detur eis
tinctura primum compleatur secundum Gordonium
quod pili lauentur multis diebus cum
lexiuia cinerum tritici caulium
in quo sit alumen dissolutum hec
eum ablucio vomere aliquis preparat
pilos ad recipiendum omnem colorem
ad istam eandem intencionem dicit Auicenna
quod radius alcanne et indie sunt
radices super quos agregatur homines in-
tingendo uel ad nigrum uel ad
flauum. Secundum complectitur cum ad
colorem apparet. Denigrancia ca-
pillos sunt secundum G. i. primo
micamir terra cum oleo et sine
oleo in ferro et hindis unum in
partibus suis aspice dicit quod mulieres
rustice montane addunt picem
liquidam et vngunt radices pilorum
hec eum facta ita denigrat quod non
notatur sunt eciam cum aliquibus substancie
et stipitate que perfundant ad
radices pilorum. Et cum hec dicit quod secundum
verba archigenis mittitur capil-
los radices capparum cum latte mulieris
a' apine usque z post decoctionis
sit hyspida in nocte cathapla-
sma. Et istud est melius apud Auicennam
uel urina canis conseruata i. diebus
v. uel vi. uel cortice prunum coct-
usque ad mellis spissitudinem uel

illud ungu(entu)m quod e(st) i(n) medio p(ri)m(e) pur
ri· cu(m) oleo mirtino mixtu(m) cum
gumb(us) vngat(ur) et cathaplat(ur) i(n) de
facili acquirentib(us) accidit q(uo)d oliu(m)
agitatu(m) cu(m) plumbo cu(m) q(uo) i(n)ungat(ur)
est bonu(m) ¶ Rasis aut(em) ad h(oc) dicit
q(uod) galle ad quantitate(m) lb· frixent(ur)
in oleo et cu(m) oleo toto cu(m) altamine
deuaga(n)t(ur) et ere vsto et salegema
fiat li(n)imentu(m) de quo liniatur cap(u)t
et barba p(ri)us lauata cu(m) aq(ua) cali
da et cu(m) manib(us) confricata cu(m) tu(n)c no
de pariete(?) cu(m) folijs blete uel sabine
ut dicit haly cooperta p(er) sex horas
dimittat(ur) et p(ost)ea lauet ¶ Est enim
optimu(m) ad canicie(m) denigrandam
¶ Auic(enna) v(er)o co(m)ponit oleu(m) ad denigra(n)
du(m) co(n)firmatu(m) de mirabolanis nigris
et emblicis et gall(is) p(ar)t(es) x· ladanum
p(ar)t(em) vna(m) foliar(um) mirte ligno(rum)
ei(us) p(ar)tes sex pona(n)t(ur) p(er) tres dies
in libris v(iij) olei dein(de) coq(ua)t(ur)
donec i(n)grossetur et frice(n)t(ur) cu(m) eo
capilli ¶ Subsequ(en)t(er) dicit q(uo)d g(a)ri(o)p(hilu)m
in tinctura pondus ʒ· ij garu(m)
denigrat valde et p(ro)hibet maliciam
eius a cerebro ¶ Efficacia capil
los flauos ¶ Consequenter narrat
Aui(cenna) q(uo)d s(ecundu)m archigene(m) flauos
faciu(n)t capillos lupini cruda cu(m)
aqua et nitro liniti s(e)d flauos et
crispos faciu(n)t loti cu(m) spuma uit(ri)
et mirra et radice affrodillor(um)
cocta cu(m) mero ¶ Rasis v(er)o dicit
¶ Anic(enna) cu(m) eo q(uo)d fiat lexiuia de
cinerib(us) sarmentor(um) et tempere(n)t(ur)
in eo p(er) nocte(m) vna lupinor(um) ceteror(um)
ʒ· x· mirre ʒ· v· altamine assa
te· ʒ· iij· postea colet(ur) et ex hac
aqua caput lauet(ur) de nocte et
de mane lauet(ur) sup(er) cu(m) vino
q(uo)d totiens est faciend(um) quousq(ue) sint
rufi ¶ Mulieres mo(n)tispessul(ani) ponunt
in lexiuia flores sticados et gene
ste ¶ Anonimi rasura buxi et corti
ces ¶ Parisien(ses) radice(m) genciane
et radice(m) vberi(?) et flore(m) cardoni(?)
¶ Mundificancia caput sunt
lexiuia facta de cinerib(us) sarmentoru(m)
et cinere(m) clauellator(um) et cu(m) albu(m)
b(us) ouor(um) et cu(m) sapone ¶ Est enim
sapo duplex sarracenicus qui est
mollis Gallicus qui est durus ¶ Sar
racenicus fit ex duab(us) p(ar)tib(us) capi
telli et vna olei oliuar(um) ¶ Gallicus
fit ex duab(us) p(ar)tib(us) capitelli et
vna sepi arietini ¶ Capitellum aut(em)
fit ex duab(us) p(ar)tib(us) ciner(um) stipitu(m)
fabar(um) et 3a calcis viue co(n)fundit(ur)
in aqua ad modu(m) lexiuie et colet(ur)
et quod distillabit e(st) capitellum
¶ Auferencia capillos ¶ Cum
tercione ut narrat Aui(cenna)· v(er)o arse(ni)ca
colore aureo q(uod) e(st) auripigmentu(m)
citrinu(m) calcis viue an(a) ʒ· i· aumli
cuius vocatur a latinis selinisse q(uod)
est spuma argenti· ʒ· ß· terant(ur)
et incorporent(ur) cu(m) aq(ua) et bullia(n)t(ur)
¶ Signu(m) aut(em) p(er)fectionis e(st) si pena
inposita depilet(ur) ¶ Rasis aut(em)
in aqua inqua calx p(er)· 6· dies
de 3o in 3m renouando calce(m) in
fusa fuit incorpat arse(ni)ca p(ar)te(m) t(er)cia
p(ar)te et tu(n)c dum in sole dimittat(ur)
donec pena immissa depilet(ur) cu(m)
traheret(ur) et cum illo loca depilanda
fricare p(re)cipit et depilat(ur) ¶ Auic(enna)
sumit calcis viue p(ar)tes· ij· arse(ni)ca
citrini aloes modicu(m) liniat(ur) cu(m)
aqua ea abradit enim statim cu(m)
psilotru(m) meliore(m) odore(m) h(ab)eat
medicum ponat(ur) cu(m) eo de gallia(?)
¶ Pilos aut(em) cutis aufert pilos vno
de 7· modis ut dicit henr(icus) ¶ p(ri)mo
resecando cu(m) forficib(us) ¶ 2o rade(n)
do cu(m) nouaculis ¶ 3o eradicando
cu(m) picicarol(is) 4o cu(m) digitis ¶ 5o
cu(m) pice nauali in digito aut i(n)
panno applicata ¶ 6o cu(m) psil
lotris dictis ¶ Et modus psillotror(um)
est q(uo)d sint in stupha et q(uo)d post
longa(m) fomentac(ionem) cu(m) aq(ua) calida
du(m) psilotru(m) cu(m) et ar(senico?) p(re)ssu(m) sit
lini(m)entu(m) applicet(ur) sup(er) locum
et stet p(er) spaciu(m) dum miserere

Et si satis est quod cognoscetis quod tra-
hendo pilos depilabitur leviter frican-
do et lavando cum aqua calida remo-
veantur pili et postea locus cum oleo
rosarum ungatur vel aqua frigida. Et si
locus esset excoriatus cum unguento albo
curetur. Prohibencia renasci
pilos radicitus eiusdem.
Reponuntur autem predicta furca secundum
rone ut dicit G. V. B. per leporem
marinum et per ranas que in viridibus
stagnis pascuntur, item sanguine
testudinis marine et vespertilionis
et ova formicarum, succum vitis
albe atque brionie et urtice et cetera.
Quidam vero et Rasis ad hoc scribunt
assando iusquiamum et opium psillium
cocta cum aceto. Et chimolea et
cerusa plumbi equaliter alius
media parte trita cum aqua iusquiami
albi. Nonnulli vero laudant limaturam
ferri coctam fortiter cum aceto.

Capitulum secundum de disposicionibus faciei et partium eius in se continens quatuor partes. Pars prima de universali facie.

Disposiciones que in facie
apparent quedam sunt naturales,
quedam preter naturam. Naturales
indigent conservacione si pulcre sint cum
decoratione, si turpes velut esse
albe nimis custodie et albiorem et
rubicundiorem facere si licitum fuerit.
Que vero preter naturam indigent
correctione velut est pustulacio
et maculacio et supplacio. Et hoc
intendebat G. dicens in libro meamir
qui ponebat dictam intencionem comma-
ticam et decoraticam partem medicine.
Non tamen omnia in omnibus sed certa in certis
ut dicebat magister Raymundus
de Moleriis in introductorio. Nam
licet decorativa curativa sit
licita, domatica vero non est licita
nisi contra honestatem. Unde G. ubi supra
quecumque in deliciis existentes deco-
rant se ipsis nulli earum deprecan-
ti aliquod dare sibi furtum dedi.
Quecumque vero honestiores fuerint
et signa senii et turpiditatum
effugiebat a suorum maritorum
corpori deformitates aliquibus consilium uti.

Ad decorandum et faciendum colorem bonum.

Color enim corporis
secundum G. in primo amphorismorum in
translatione arabica ante pre-
dominancia humorum concludit si non confusus
accubuerit. Preter quod est intelligendum
quod bonus color et floridus ab humo-
ribus bonis sanguinis tribuitur ad
cutem. Fit color autem malus a
malis humoribus ut niger a
melancolia, albus a fleumate. Citrinus a
colera. Talia etiam exterius ad-
iuvant ad innitionem eo ut primo
dicitur. Color adustus et commissio
bal. et usus aceti et multorum acetosorum
ad nigredinem. Frigus et coytus
et estacia e contrario longe ad
albedinem. Et comestio rerum
citrinarum et cimini et amicos et
rerum salsarum ad citrinitatem.
Et propter hoc notat Johannes de sancto
Amando in suo doctrina quod
quedam faciunt bonum colorem sumpta
interius, quedam vero apposita exterius.
Sumuntur vero que faciunt hoc quia
generant bonum et subtilem sanguinem ut
ova sorbilia et brodia bonarum
carnium, vinum aroticum et cibi
bone substancie. Quedam autem quia sanguinem
depurgant et dilatant ad exteriora
sicut ficus, piper, crocus et coriandrum
modestius usus. Quedam quia sanguinem
mundificant velud esera minor
et mirabolani cum genere. Que autem
exterius posita faciunt bonum colorem
faciunt hoc cum attractione et abster-
sione ut sunt linimenta et albucus
recepte ex farina fabarum excor-
ticatarum et cicerum orobi ordei
frumenti amidi rizi et consimilium.
Ex quibus Rasis, Haly et Avicenna
et Azoravi tales conficiunt faciei
unguentas. Recipe farine ciceris
fabarum ordei amigdalarum de-

piratarum dragagi se raphani an
distempent cum lacte et de nocte
facies epithimet et de mane cum
aqua cum decoct violarum siccarum aut
furfur lavet. Et si addunt cum
illis radic siccc lilii nasturtii et
yreos atque yarri et quod fient trosc
qui distempent cum lacte in nocte
esset utile valde. Ad idem dicit R
saponis lb. i. aceti lb. ß dissolvat
in lb. lb. aque deinde proiciant
desuper thimus mastic ... an ʒ ß
mellis ʒ vini et lavet ... in vase
vitreato vehementer et administret
in nocte. Ad idem Thederich facit
pulverem dealbatum preparet cerusa
sic distempet cum aqua limpida
per mense ad solem calidum ipsam
qualibet die colando et aqua reno-
vando et in fine dimittatur exsiccari
et talis vocatur cerusa dealbata
et preparata. De qua R partes v. mar-
garitarum cristalli mitri borac
an pt. i. camphore sarcocolle
mirre clare argenti vivi sublimati
an media parte unius terat sub-
tilissime et molliat super lapidem
marmoreum et incorporent cum
aqua rosarum et fiat pulvis vel trosci
et servet. Quod cum vis distempet
cum oleo de tartaro et postea liniat.
Ad eandem intentionem est unguentum citrinum
et multa unguenta que fiunt cum tela
et pinguedine colubrorum
tapetorum et pinguedine colubrorum
sed quia malum inferunt odorem dimittuntur.

Modus autem decorandi est quod
facies primitus stuphet deinde lavetur
cum sapone dissoluto in aqua tepida
et si illa esset de aqua fabarum vel lilii
aut nenufar sambuci vel mas-
telle aut lacte distillata esset me-
lius deinde exsiccetur postea liniatur
cum aliquo predictorum et dimittat per
noctem et in crastinum lavet cum
aqua furfuris aut violarum et stet
modicum faciens cum panno coopto.
Et postea si volueris colorare poma ma-
xillarum liniant cum aqua alumis
in qua modicum de rasura brasili
sit temperata. Quod autem removet

pili et prohibent quod non renascatur
et quod removet morphee frigides
et asperitates dictum est. Ad maculas
lenticulas ad pannum removendum
liniatur facies cum oleo de tartaro
et de fimmeto vel cum aqua galliciana
quam ponit Ihem. R tartari cal-
ciati lb. i. mastic ʒ i. camphore
ʒ ß pasteent cum albume ovorum et
ponatur in alambico et fiat aqua
rosarum distillet. Ad idem diaglon dicit
decoquatur litargiri ʒ i. olei atque
ʒ iii donec dissolvatur deinde su-
matur in distillag feniugrec ... in-
stillag synap an ʒ iii bdellii
mirre ana ʒ vi proiciant
super litargirum et olium coct et agitet
vehementer et fiat ut dyaglon. Lac
autem virgineum quod fit de litargiro
in aceto albo temperato et cum filtro
distillata cum aqua salsa mix-
ta est optimum in hoc casu. Ra-
sis vero et dicit dicit quod si accipiat
argenti vivi ʒ i. amigdalarum
ʒ iii et terant ultra mollitie
donec nichil appareat de argento
vivo deinde proiciat super eo
tinctum de semine melonum et ... valde
deinde faciem liniat cum eo omni
nocte per vii dies et in mane
lavet cum aqua calida non est ei
par in modificando super dictas. Si vero
cum istis non curet ad capitulum de
morphea sunt remittenda.

Ad sanguinem mortuum et livorem in
facie et aliis locis laudat G. in t...
meamur purgatio cum spongia
in fusa in aceto mixto calido quod
laudo in prima. Deinde laudat
decoct. amicos ysopi cum lacte
et vino. Ihem. vero dicit quod sicut succus
radicis nappe agrestis misceat
modicum de aloen epatico et liniat
ter vel quater in die infra duos
dies curat. Ras. cum in loco non
nullus neque dolor neque calor post
percussione remansit loco sol. caut
vel rapham seu mentastri quod

melius est supponat. Et si totum non
curatur cum aceto citri lapidis lazu-
li et thure et armoniaco linitur cum
succo coriandri et apii mixtum utilibus
epythimatibus et absinthium cum melle
est optimum secundum Auicennam et si dimid...
Et succi maiorane aceti tritici olei
camomille cere ana partes equales
fiat unguentum et dyaylon etiam laudatur
cont. cum loca fomentatur cum aqua
decoctionis rosarum fenugreci et emplastratur
cum pane infuso in vino aut cum
farina fabarum cocta cum camomilla
Et ad citius expediendum ponitur
cerusa cum aqua rosarum aut unguentum
album

Ad variolas et cytatrices earum

Ad variolas
dupliciter requiritur regimen universale
de dieta et evacuatione quod pertinet
phisicis. Particulare quod est quadruplex. Primum quo
extrahantur ex quo ut materia mala non
remaneat intus. Secundum quo preservantur
membra aliqua concava que propter ipsas
periclitantur. Tertium quo pustule
rumpantur postquam sunt mature.
Quartum quo consolidentur ut non rema-
neat vestigia mala. Primum com-
pletur cum quibusdam potionibus que
fiunt de lenticulis et ficubus et et... et
cum involucione panni rubei et
cautela a frigore et vento. Secundum
completur quantum ad oculos cum colliro
aque rosarum et croci quantum ad nares cum
agresta et aqua rosarum quantum ad
gutturi cum dyamoron quantum ad
pulmonem cum dyadragagantum quantum ad
intestina trocisci de spodio et ...
Tertium completur quia pustule rumpuntur
cum forpicibus removendo modicum
de pelle ne recludantur. Quartum
quod non scalpent se et synapizent
cum farina lentium fabarum luppinorum
orobi litargiri ceruse et aloes
Post desiccationem unguantur cum unguento
de litargiro et cerusa canfora facto
cum oleo de lilio et axungia asini
aut galline et cum isto. Recipe litargiri
nutriti radicis arundinum assumm...
vest. vetustorum farine ciceris rizi
se. melonis ... ana ... costi

ana. Hec omnia cum instillatione feni-
greci et se. lini quinsteant et ex
his facies epythimatum et decoctionibus
vel in loco vulnerum cum nosoriii(?)
dictum est supra.

De gutta rosacea

et pustulis que in facie. Intelligendum
est quod gutta rosacea apud Auicennam vocatur
albedsane et est rubedo extranea
similis rubedini cum qua incipit
lepra et ut plurimum apparet in facie
et precipue in naso et pomis maxil-
larum que quandoque est cum inflatione
totius faciei et tale dicit apud Guilielmum
de saliceto butizaga. Quandoque est sine
inflatione quandoque cum pustulis quandoque
cum crustis et tunc est de genere assa-
phati. Cuius causa est ex flate
falso et aliis humoribus adustis
et quod forte corpus fumus est malus
et ventosus quare inflat et ulcerat
partes convicinas ut dicit Guilielmus.
Cuius materie ex qua fiunt cognoscuntur
per colorem et formam et virulenciam
que emittitur et per res naturales et
contra naturam ut dictum est ut supra.
Iudicatur quod est morbus contagiosus
et signum primum ad lepram. Et hoc etiam
iudicatur. Perfusum quod multiplicatur
in yeme et in frigore tempore
ut dicit Auicenna quia frigus coartat
vaporem plurimum. Iudicatur etiam quod
est difficilis eradicationis propter
principium nature quia facies habet ad reci-
piendum materias. Cause sine raritas
tatis et debilitas ut dictum fuit
superius ubi supra unde que est antiqua
non eradicatur. Curatur cum non duo
sunt regimina universale et particula re
sive locale. Universale de dieta
et evacuatione secundum diversitatem
materie et in diuturnis cum fricationibus
materiam et ventosis cum cancarditibus(?)
ruptoriis retro spatulas et
collum et submictione et flebotomia
venarum frontis et nasi et applicatio
sanguisugarum in loco convenienti.
Et purgatio cum electuario de succo
rosarum hic praticatur in ... et

Iudicatur quod est morbus contagiosus signum lepre
Cura regimen particulare

Dieta Dieta subtilis et tenuis et propinetur
in vino quod abstineat a vino saltim
forti et puro. Et caveat ab omnibus
speciebus et rebus acutis ut alleis
cepis pipere sinapi rutha et aure
sambuca. Et etiam caveat ab omni
re salata frixa et assata combusta
et multa atque vaporosa et a coytu
et ab omni frigiditate et caliditate
excessiva. Teneat ventrem laxum
dormiat capite elevato. Et bene
administretur sibi regimen aliquorum in-
fectionum et pustularum colericarum
et adustarum et principii lepre ut
dicit Avicenna. Particulare regimen in
recentibus est quod in frigidis locus
despiciat et cum repercussivis in anti-
quis quod corrigatur catochia cum
resolutivis. Ad primum confert aqua
aluminata que fit cum succo agreste
et portulace et plantaginis et albuminibus
ovorum cum alumine ad modum aque
rosarum distilla infundatur eum in ca-
pitium et desuper applicentur et sepe
removeantur. In antiquis fiat stupha
cum camomilla mellilotho rosarum violarum
et flore nenufaris. Et post leve
abstersionem inungatur cum unguento
albo et citrino in quo sit modicum de
argento vivo et sulphure et
arsenico cum oleo de tartaro sint
incorporata. Ad idem unguentum melius
acetositatis citri ℥ ii cerusse quod
sufficit ad spissandum. Pulveris litargiri
argenti vivi extincti cum saliva
℥ ℔ incorporando fiat unguentum. Etiam
Recipe boracis ℥ ii farine
deorsum ciceris fabarum ana ℥ i. Cum
melle et succo cepe fiat emplastrum
et cum eis fiunt distemperetur et liniatur
et cum eius sumitur. Ad eandem intentionem valet lac
virgineum aqua rosarum sulphurata oleum
de tartaro et frumento et multa
alia auxilia dicta supra in sanguine
et decoratione. Et si cum istis non re-
cedit repetatur et locus cum appositione
cantaridarum imponatur cum cepe.
Et postea cum foliis caule locus

purificetur deinde cum pectine de-
ficcetur et consolidetur. Pars secunda de
egritudinibus oculorum que supra
Egritudines non sunt tractata.
oculorum que secundum Galenum in 3o
de egritudine et sinthomate
nocent actioni visive secundum accidens
quedam sunt universales toti oculo
ut apostema et inflatio et mali motus.
Quedam sunt particulares ut egritudines
palpebrarum pannicolorum humiditatum
et spirituum visivi. Et hoc est quod Galenus in 3o
de egritudine et sinthomate dicebat in
spiritibus quibus actibus propriis oculorum
triplex sinthoma est secundum Avicennam
quidem in ipso proprio organo velut
in cristallinide patiente. Alia in
spiritu virtute a cerebro per nervum
opticum descendente. Alia vero in
coadunantibus ut sunt alie particule.
Et ulterius subdit quod iste passiones
quedam sunt complexionales que ut
communius insunt partibus quedam sunt
compositiones quecumque organice. Quedam vero
communes que in utrisque fiant. Et licet iste
egritudines possunt esse in omnibus
membris. Nicholaus appe namque ocu-
lum accidunt in eis sustinet quedam
proprietate que facit magnam diversitatem
in curando. Et obviat Galenus et Johannes
quod quedam erat egritudines oculorum
que erat multum convenientes aliis
membris ut male complexiones solutiones
et apostema quedam vero proprie ut lacrime
pannus cathararte et id genus. Et
non quod multi medici egritudines oculorum
mutaverunt. Nam ipsemet Johannes
mutavit quarum. Avicenna et Alcuati
7o Benevenicus et Yspanus
de parte tractavit. Annotavit autem
sunt hic non nisi de magis manifestis
agetur et de quibus non demum sunt superius
in apostematibus vulneribus et ulceribus propriis
ad cyrurgicum hoc tamen recursus
erit. De manifestis vero quia occulte
sensui pauca hic tanget. Nam
earum speculatio ad alia pertinet.

Obtalmia est apostema primum oculorum et primus
conjunctive de morbis contagiosis ut habetur...

Ex 3a de synthomatibus in oculis

Johannes mutat egritudines oculorum quarum Avicenna

pro re

De causis

dicenda. Cause aut(em) egritudinum et
similitudinum oculorum ut aliorum membrorum
sunt magis cum in sunt primitive
antecedentes coniuncte quas G. in
toto libro membrorum sympatias et
ydiopatias v(e)l compassionales quas
vocabat compassionales que veniunt
ab alia particula quas quidem sunt per
causam primam in capite. Nunc quidem
cause conservantur ex humoribus calidis
regimine in tempore quantum corporis
oculorum p(otes)t esse sicut et factum
ut in obtalmia que post sumpsimus
sunt dicta. De signis. Signa
egritudinum oculorum apparent et
aliorum membrorum satis sunt manifesta.
Nunc vero oculus sunt majora indiget
consideratione primo membrorum que
sicut patet infra dicetur. Judicatur
cum quod ipse sunt difficilis curationis
eo quod oculus est in natura corporis
ut dictum sunt in anathomia et cum
hoc est sensibilis particula 13° capitis
et mediata quod competit ei artificio
sitatis sunt magis ut dictum in canone
doctrina G. et Aviamofilus illud
quod dictum hic multe dispositiones in uno
sepissime multiplicantur ut in stabile
et febel complicationes autem difficilius
cura facit difficile ut 13° capitis
dicit G.

Medicina

Curatio egritudinum oculorum
in genere in hic intentiones prima est
in doctrinis certo ad curam utilibus
quod obstruct. Secunda prima autem in
quantitate evacuet. Tertia in vitalium
amplius materiam pertinens non generetur.
Quarta in materia contraria ut extirpetur.
Quinta quanta tamen ut mitigetur primo.
Docuit in prima intentione quod in
cum egritudinibus oculorum contingit sepe
et dolor aut fluxus quod illa sunt primo
sedanda antequam ad curam egritudinum
oculorum accedatur. Hic dicit primo
et plus et dictum sunt in tabulis in obtalmia.
Secundo quod 13° capitis
quod nulla operatio particularis fiat
in oculis quousque corpus et caput
fuerint purgata et rectificata. Tertio

est quod operatio particularis in oculo
delicatius et indolorosius quo
erit possibile operetur et propter hoc
precipit Ihesus operatione oculi suavit
palpebra elevet et et paulatim
et non subito claudi dimittat. Et
albucasis quod non attemptes operari in
oculo in quo sunt dolor aut aliquid
fatigationis quousque sunt sedatur et post
ad operationem vedas si est utile.
Quarto quod operationes fiant in loco
claro non ventoso et partes propter
quod caput stet firme. Et propter hic
albucasis in omnibus operationibus iubet
patiente in sura utile ut gemma
medici vel F. haly albenhaly sup
sumpsit stampinii collocari. Et post
operationem in loco umbroso et oculo
cooperto cum syndone nigra debet
reponi. Quinto quod in applicando
medicinis e multiplice nitens qua
quantitate vel quantitas enim nimia
bonitate obtundatur ampliorum
ut Rasis dicit. Sextum quod
caveat quod medicamina oculorum
sint bene depurata pulverizata et ad
ultimum trita et cribrata aliter plus
gravarent quam proficiunt ut dicit Ga
lienus satis dicit. Septimum quod ante
appositionem medicaminum oculus
bene lavetur et cum aqua calida et bene
abstergatur et mundetur cum cotone
et stilo involuto. Octavum quod non
accedat quis ad operationem nisi
sit subtilis et ingeniosus sub bene
videns et manus habens firmas
et qui aliud vidit operari et hamos
habeat et acus stilos forpices
spatumula lancetas rasoria
pura et bene polita duplicata et
triplicata propter cotonem et clarum
ovi et aqua rosarum prompta sunt
sibi et panni pro bindellis et li
gatura. Operatio enim oculorum
est particularis et non quis ut dicit
Guillelmus de Salicetto de 2. 23.
et in intentionibus satis dictum est

Margin notes: 4° doctrina; 5° doctrina; 6° doctrina; 7° doctrina; 8° doctrina; primo doctrina prime intentionis; 2° doctrina; 3° doctrina

in antiquis ulceribus et obtalmia dicendum
vel dicetur hic secundum singulares egritudines
Et primo de exitu lacrimarum oculi
que quandoque inducunt a lacrimis et
fluxibus. Materia lacrime licet veni-
at per lacrimalia per quoddam
foramine parvo et quasi insensibili
in fine palpebrarum secundum quod testatur
Benevenutus. Nichilominus quod eius
totius patitur et infestatur oculus. Et
ideo dicit Avicenna quod est egritudo in qua
sunt oculi semper humidi et infestati humi-
ditate aquosa a capite ad oculos
descendente. Et nunc quandoque aliquando
descendit per venas exteriores quandoque
per interiores ut dicit Iohannes. Cause
sunt repletio capitis et totius corporis
aut oculorum debilitas naturalis seu
accidentalis velut incisio et diminutio
carnis lacrimalis aut frigus
seu caliditas fortis atque animi
passiones. Signa ipsorum satis sunt
nota. Materia aut ipsarum cognoscitur
per tactum. Nam si sentiuntur frigide
significatur quod materia est frigida. Si vero
calide et mordicative et quod adurat
partes vicinas significatur quod est calida.
Regio una venit cuius primo modo
quem dixi est in obtalmia. Abscisio
et diminutio carnis lacrimalis
est manifesta et indicatione horum pre-
iudicatur. Primo Avicenna quod naturales que sunt
propter abscisionem carnis lacrimalis
non curantur. Et que veniunt a parte
interiori difficilius sunt curationis
ut Alcoatim testatur et ideo in
talibus expedit desiccatio palliativa
cum pulvere infrascripto. Curatio
lacrimarum duplex est regimen uni-
versale et particulare. Universale de dieta et pur-
gatione dandum est supra in ulceribus et
obtalmia et in fluxibus reumaticis
quod Ulcobalani in hoc casu de Sera-
pione Benevenutus et Accoli commendant
divisio tamen in hoc cum purgatione sit
et ob hoc laudat ob cautela in fonticuli
capitis fiat cuius modus dicetur infra
Et autem 12° capitulo in interioribus lacrimis
conceditur incisione arteriarum temporum
in exterioribus venarum. Et Albucasis
et Haly Abbas dat modum quod cum opus est
difficile et narratione longa aliquid
dixi in obtalmia committo ea experti
Cauteria vero puntualia in fonticulis
brachiorum et setones retro colli
sunt iuvativa in hoc casu magis dilecta
confortatio et desiccatio cerebri
sine quibus hic maximum habet locum
suffumigium fiat cum ambra et storace
muscelina cum rosis et camphora. Et Ame-
zoar glosus pulvis satellacorum a syna-
pizatione super proram capitis gar-
tynamoi narrat propter certitudinem et
significavit aut confectum cum aqua mente
aquatice aut rosis secundum tempus
et dispositionem infirmi commendat in fo-
do venena exprimenti sui ac etiam
patris sui Kalbymoysi hic in suis
amplius acceptat. Subsequenter materie
cum stipticis ut in obtalmia fuit dictum
nota tradendum oblivioni in hoc casu. Particulare
regimine perficitur in causa calida cum
isto alcofol utile lacrime et calore
et ponitur a Iohanne. Et de Sedehing lotis
et lapis emathites vel sanguinarius
marcasite lote thutie preparate ana
ʒ. i. margaritarum ʒ. ss. sief me-
mite aloe ana ʒ. i. terantur et
cribellentur et fiat alcofol. Et cum
eo addidit rossin mirabolanorum citrinorum
in pistillo ʒ. i. coralli ʒ. ss. melius
est. Et de pipere in parva quantitate in hoc
medicamine ponunt multi. Ad eandem
intentionem Avicenna et Thebensis tale
collirium approbaverunt expertum ad
lacrimas et tenebrositatem oculorum
Recipe succi granatorum aceto sopp castri
utriusque ad consumptionem medietatis libram ss.
tiloeb sief memite licii croci
ana ʒ. iii. misceantur in una pixide misceantur
et ponatur in vase vitreo ad solem
per xl dies. Ad eandem intentionem

Lac[rime]

Dur[atio] est R[egimen] v[er]

Univ[er]sale

Cauteria

P[articu]lare reg[imen]

Alcofol Iohannis [contra] fluxum lacrimarum

Collirium [contra] fluxum lacrimarum et [tenebrositatem]

Valet pul. nigri Arnaldi qui in antidot. dicet. et collirium alexandrinum et rogenus. Incausa aut frigida ponit Nazarinus galaf in 2 parte antidotorum magnum alto. sol subtile consens ad lacrimas et humiditates et relaxationes continentes palpebrarum. Recipe fol. capitum viperarum sine sal adustarum antimonii thutie ana 3. viridis eris 3. i. camphore etiam parte unius dragme terantur. Et ad istam intentionem valet basilicon. collirium de domo et rogerii et bivium purgatium oculos per eductionem lacrimarum. Recipe fel ex aqua agreste et fiat et mirabolanorum sunt utilia et sal armoniacum aut sal gemme. et odoratio ceparum et comestio synapis educunt lacrimas et purgant oculos. et experiencia docet. cerebrum cum per lacrimas purgatur ut dicit Constantinus et sunt

De emmenencia seu ingrossatione totius oculi et de eius opposito

marcillatione et diminutione. Ingrossatio et eminentia oculorum secundum Constantinum fit triplici aut propter magnam inflationem et repletionem alicuius materie aut propter vehementem coartationem ad exteriora que vocat Constantinus suffocationem sicut fit cum soda est vehemens et apud vomitum et tenasmon et clamorem et laborem partus. aut propter vehementem mollificationem lacertorum eius. Et inordinatio eius fit a causis contrariis evacuantibus et consumentibus ut in ethica et febribus vigiliis aut a causis constringentibus a spasmo. Curatur autem magnitudo post regimen universale de dieta et purgatione dicta in abstalmia. et crebra ventosatione retro collum ligando oculum cum bindello et pressuris madefactis in succis stipticis velut est succus portulace. et folia olive aut in linimento de acacia aloe thure et sarcocolla ut dicit Albucasis et lamina plumbi et ea que dicta fuerunt de elevatione uvee in ulceribus oculorum sunt valde bona. et lavare faciem cum aqua fortiter salsa proficit valde dicit Constantinus. Sunt autem dicit quod ex medicinis confortantibus in regressione et emmenencia est ut fiat emplastrum cum farina fabarum rosis thure et albumine ovi. Et etiam dicit quod nucleus dactilorum adusti cum spica sunt boni. Inanitio vero et profunditate oculorum si debet curari proficit regimen ethicarum et fomentare oculum cum lacte tepido et aqua dulci tepida. et ungere caput cum oleo violarum. et fricare et replere cum frequenti reiteratione ex amido croco floribus violarum cum lacte et medulla bovis proficit valde.

De strabositate oculorum

Strabositas est visio tortuosa et obliqua obliquat. et transponit et huiar [?] estalling. et pergens totus oculus vel ad latus vel ad superiora et inferiora. Unde secundum Galienum in x de de ingenio sanitatis [?] et syntomate. si apud latus vel dignum [?] raro nocet. si vero sursum et deorsum duplicata faciunt omnino apparere. Et cum ipsi [?] de cancellatione oculorum in unitione seu crucis signatione. si ita debet dici nervorum obticorum. et faciunt subtilitatis mobilitatis spirituum ut deduat [?]. Sunt in visu naturali titalatu [?] . Causa autem aut obliquitatis quicumque sit extrinsece ut approximatio aspectus ad partem illam ad quam fit obliquatio ut facit impressio et impulsio sub oculis sive cum digito et oppositio fenestre vel luminis vel picture ad unam partem maxime in pueritia. propter quod debent nutrices vitare ab nutrire [?] propter situm aut palisyim [?]. ut in senibus contingit forti et epilentia et tortura. Iudicatur quod in adultis maxime qui sunt a pueritia et que proveniunt ex siccitate non curatur. Sunt autem accidit pueris rectificatur per per contrarium aspectum si candela aut aliquod lucidum ad oppositum partem ad quam respirat

Margin notes:

In causa frigida Nazarinus galaf...

Ingrossatio seu eminentia oculorum fit triplici

Inanitio oculorum fit a causis contrariis

Cura ingrossationis

Exemplum

Causa

Iudicia

Upper margin note: pul. nigri Arnaldi et collirium al. et rogenus ... et fel ... in Dict. ... Marti ...

apponat(ur) Et vsificadu(m) etiam ab
liquitate Ihus laudat aquam
pulmonis colliriza(n)do Et s(e)cundum
Jan turturum In adultis vero si e-
venit p(ro)pter spasmum aut palisim
aut aliqua(m) cistu(ram) ne curacione
illarum curat(ur) Consequenter
Dicendum est de egritudinibus parvum
oculi in capiendo a scabie et egritudinibus
pal(pebrarum) que 2e mant(ur) Scitu(m) nec
pal(pebre) licet inuent(ur) ut M(agister) Nicholaus
aliquo(rum) ne coinciduntur in vnum ut
Avicenna de p(ru)ritu ardore rubore
(con)tinuitate inflamac(i)one in indigeneciis
Julac vero formica vlceracione
et silibus omnia enim ista ut multum
sunt cum scabie et vlterius sic in scabie
est asp(er)itas (con)sumulo tas in intima
p(ar)te pal(pebre) cum mita ne lac(rimis) et
quasi obtalmia(ci)one ut Galien(us)
Razarum dicit Secundo ponuntur
eius eor species q(ue) non sunt in(s)i
gradibus maioritatis et minoritatis
ut de obtalmia dicebatur Cum aut(em)
scabiei c(ausa) ma(teri)a salsa nitrosa fa-
ciens (con)venire pruritu(m) p(ro)pter
demum scabie ut dicit A(vicenna) Et plurimum
accidit post obtalmiam et vlcera oculorum
ut Alcoati dicit magna aut(em) habet
(con)tinuitate(m) et ideo p(ro)pter scabiei e
ad curas vero(rum) Signa eius habent(ur)

Signa p(er) ea q(ue) dicta sunt impedimenta de species
que p(er) inuersione(m) pal(pebre) manifestat(ur)
Inspicit(ur) aut(em) pal(pebra) (con)uertendo pal(pebram)
cum p(ro)ba lata aut denarii rotundo
et pal(pebra) cum pil(is) suauiter trahendo
in (con)tinetur Iudicat(ur) q(uod) cum scabie
(com)plicat(ur) multe disponet(ur) et ideo
est difficil(is) curacionis ut testa(tur)
Dam(ascenus) et dicet(ur) de sebel infra
Curacio Cura igitur duplex
sic regimine vite et potu specialiter de
dieta et purgacione et derivacione
(con)fortacione cerebri et defluxione
et interceptione ma(teri)e Reumatizat(ur)
sit ut dictum est in ap(ertionibus) obtalmie

et vlceribus oculorum Specialiter
p(re)cipit bal(neum) et fomentacio(nem) cum
aqua Rosarum extimatur Fricacio cum
aqua decoctionis rosarum et lent(is)
et apponit(ur) albu(m) ouorum cum oleo
rosarum et succo portulace aut cum
rosetto portinii ista cum vino
ucent pruritum ut Alcoati dicit
Irung aut(em) dicit q(uod) aqua ro(sarum) in qua
sit modicum de alloe epatico e(st)
bona et aqua ro(sarum) in q(ua) sit modicum
de tuciosarum de viride eris a(ut)
s(ecundum) Alcoati de alume et croco est
vtilis et pulvera et colliriu(m) bu
nemmi q(uod) (con)fectum thucie Alexan-
drine zuccar(i) an(a) ʒ xvi vasis vi-
sit pul(vis) ʒ i coquit(ur) ad lentum
ignem cum duabus libris boni vini
vsque ad (con)sumpcionem medietatis
colet(ur) et vsui reponet(ur) et si
addet(ur) ad de anthimonio et
ere vsto melius esset et propter
inflacionem (Con)mendat pecipit post euapo-
racione(m) statim cum spongia infusa
in aqua ca(lida) et paruo aceto li-
nire pal(pebram) cum aloe licio mein-
the croco cum aqua solat(ro) dissipat
Et desup(er) ponit Gwill(elmus) de saliceto
emplastrum factum de farina fe-
nugreci lib(ra) s(emis) rosarum pul(vis) ʒ i ca-
momille pul(vis) ʒ s(emis) coquitur
cum vino et allatura spissetur
cum vitellis ouorum Sunt vero
emplastrum maluarum in hoc laudat
et sambuci mixt(ur) zucar(i) et Sic
cum ea ponet(ur) modicum de
thucia p(re)parata placet Nunc
mitto de pedaghub combusto con-
fortaret oculum et clarificat oculum
et pulvis saphiri (con)tra gallitici
Sed ista intencionem ponunt(ur) in
oculum aliquo ad scabiositatem
desiccandam Das(?) p(re)cipit collirium
ru(?) leue vtile scabiei Vemi
sulac et obtalmie p(ro)pter sine
p(ru)ri tunc forma scidem Ihm

Marginal notes: Signa (left, beside "ad curas"); Cura (left, beside "Curacio"); p(ro)prium regi(men) (right, top); Colli(rium) Alexan(drinum) (right); Emplastrum (right); Emplastrum alterum (right); Item valet colli(rium) sulac (right)

[Unguentum …] p sedebug abluti ʒ x. eris usti ʒ
viii corallii margaritarum sol' indi
an ʒ x. gummi arabici dragaganti
mirre clare an ʒ ii. sarcocolle dra-
conis an ʒ i. tantum et molliat. et
confectum cum vino antiquo fiat sief.
In magnis et fortibus et scabiosis subsequenter
fiunt post retractionem pal. flaue cum
hijs que sunt scilicet spuma maris
et sol. ficus. ac cum ziniar ut dicit alcoati
aut cum sief viride ut dicit jhesus aut
cum viridi ut Rasis vel de scabiei
et sebel et ungue albus. et crebro
[Unguentum viride Rasis] Unus fortis fiunt cum aqua flores eris
ʒ iii. colcotar adusti ʒ ii. aceti
vi. ʒ i. baurac spume maris
an ʒ s. armoniaci cum succo ru-
te dissoluti ʒ i. et fiat sief. et si
sic non sanatur radantur granula
cum rasorio vel spatume rotundo ut
dicit Rasis. Et postea instilletur in oculo
aqua cum pauco aceto. aut aqua
cimini mastice. ut oculus non in-
carnetur. deinde cum pul. acuto dicto
tobtalmia curetur. et desuper in
yeme cum unguento amaro. in estate
cum vitello ovi et oleo violarum emplastretur.
Et si adessit talis sicut vult jhesus quod
sedetur cum sedebug et cum ami-
done neque cum collirio al. de quo satis
miror. De casu et relaxatione
[Remedium sit de laxatione] palpebrarum. Relaxatio pal. ut
dicit jhesus est elongatio pal. superioris
usque non possit elevare et forte
augetur intantum quod duplicetur et pili
intrant oculum et ledunt ipsum. Cuius
causa est ut dicit humiditas humidum et multotiens
provenit ut dicit alcoati a lesione
lacertorum moventium pal. Curatura
ipsius est duplex regimine vel et particulare
[Vniversale] Universale de dieta et evacuatione
dictum est supra in capitulo tertio. Particulare
[Particulare] regimine in recenti est ut dicit jhesus
Ungere pal. cum hijs que desiccant et constringunt
sicut incinthya aloe crude acatia
mirra et aqua sum. In antiquis vero aut
in recenti si illud non proficit oportet
est secundum alcoati uno de duobus modis
[Primus modus] Primus modus est cum incisione pell

pal. ad formam folii mirti in tanta
quantitate quod sufficiat sit elevata
Et fit quod cum digitis elevetur et
capiatur pellis et infingatur cum
acubus cum fila unius palme vel
cum hamo explicato cum quo elevetur
pellis ad sufficientiam et tunc cum
forpicibus incidatur et statim fiat
deinde cum pul. ru. et albu. ovi
et ligatura sutura consuetur et ut certa
[2us modus] vel cum dyapalma curetur. Secundo
quod cum duabus regulis equalibus ferreis
aut lineis capiatur illa pellis
et cum bono filo in capitibus fortiter
ligetur et sic ligatum dimittatur
quousque pellis mortificetur et ca-
[3us modus] dat. Tertio quod secundum formam quantitate
dictam pal. cum cauterio actuali cuius
cauterizetur et postea consolidetur quod in
[4us modus] citrizando dictum est. Quarto quod idem fiat
cum cauterio potentiali posito in car-
tabo ma[illegible] ad formam folii mirti
super pal. et teneatur cum digitis
in tanto tempore quousque eger
sentiat caliditatem et mordicationem
[illegible] deinde elevetur et cum
butiro arsura sedetur et removeatur
et postea ut alia curetur. De ab-
breviatione et retractione pal.
Retractio pal. est earum separatio talis
quod oculum cooperire non possunt et est plus
oculi leporis. Et hali dicit et in ea
includitur gesse que secundum dictum est pal.
[illegible] difficultas et fit naturaliter
ex defectu materie aut accidentaliter
ex mala palpebrarum sutione et
consolidatione aut ex spasmo lacertorum
aut ex carnositate generata in fine ipsius.
Curatione duplex est regimen
vel de dieta et purgatione variabis
[Particulare] secundum causas. Ad fit particulare si fiat ex
siccitate oportet humectare pal. ut dicit
jhesus cum oleo et balsamo et insal-
lare feminum sicut cum lacte et
adipe galli insuper est expertus aut
dicitur. Si aut non valet oportet ut
dicit alcoati incidere pal. et extende
eam et ponere in fissura licinium
tenentem plagam apertam taliter quod re-

generaret caro et pellis quantum suffi-
ciebat. Si vero provenit a carne
superflua per prius dictum tunc eam consume
cum pulvere corrosivis et est sicut viride
eris et ungentum. Nonnulli vero carnem illam
consumunt cum cauterio ignito quod fiat
lamina duntaxat quod oculus ex cauterio
non ledatur. Et si non prosperatur oportet ut
debet suspende cum (et aliis) tribus uncis
aut cum filo immisso acubus elevare
eam et scindere cum spatumine aut for-
picibus usque sufficiat et tergere sanguinem cum
cotone et panno. Et post incisionem
ut locus non incarnetur ponatur cimi-
nasticanti ut dicit haly. Et superpone oculum
album ovi et ultimo curetur sicut
viride eris in stabilire aut cum pulvere cit-
rino et obtalmia cauca (?) vel exco-
riando et incidendo a cartillagine
tamen male consolidacionis est

De inviscatione palpebrarum

Inviscatio palpebrarum est duplex quedam fit
cum tunica oculorum alia palpebrarum inter se.
Prima quidem inviscatio provenit ex
incisione ungule vel sebel seu
carnis superflue vel ex fricatione
et rasura scabiei et incisione pilorum
quando oculus ligatur et non movetur et
quando non ponitur post apertum aliquod
medium aut aliquod acutum ut pal-
et cimino et thucia. Cuius cura est
secundum albucasim ut aperta aliqua parte
immittatur stilus sub palpebra et elevetur
et excorietur cum stilo aut penna
totaliter. Caveatur tamen a cornea quia
ex ruptura ipsius causatur exitus.
Et elevatio uvee et distilla in oculo
aquam cimini et salis aut interponas
pannum ut dicit alcoati et desuper pone
totum madefactum cum albumine ovi et
oleo rosarum et post tertia diem cum
sicut viridi et post cum pulvere vi et
postea citrino curetur. De pilis

additis et inversis oculi inversis

Nascuntur pili superflui in interiori
margine palpebre pungentes et ledentes
oculum et multitudo humoris putrefacti.
Curatio cura duplex est scilicet regimine
universale de dieta et purgatione

ut supra dictum est et particulari quod uno
de sex modis completur. Primus est quod
evellantur cum digito aut cum
picicariolis et post limatur cum san-
guine ranarum vel limacarum fricta cocta
cum aceto. Secundus modus quod inter
cinulos frondo locus et materia
desiccetur cum sicut de vitriolo post
albucasim dictato utile pilis additis fiat ac
stibici ungule sebel albi et
ustionis quod et gummi arabici dra-
gaganti aloes ciceolini viridis eris
arsenici vi colcotar eris combusti
timi piperis sedimenti amidi rubee
tinii piperis bacituro eris combusti
ana ℥ iii sanguinis draconis acaspie ana
℥ i et semis tuthie ligni galle combuste
ana ℥ i sarcocolle armoniaci ana
℥ iii dissolvatur armoniacum cum
aqua vi et sputo homini caetera
et alia bene pulverizata misceantur
et fiat sief. Tertius modus est quod
ipsis evulsis et palpebra inversa locus
pilorum cum cauterio subtili tang-
atur et sic ipsum cauterizet. Et
post super oculum album ovi cum oleo
rosaceo mixtum cum plumacello toti
apponatur. Quartus modus est quod co-
nstant ad exteriora per istum modum
imponatur acubus subtilibus per radicem
pili ab interiori ad exterius et pili
ponatur in foramine acubus et cum
acu extrahatur aut accipiant
duo capita pili mulieris vel
fili serici subtilis et ponantur in
foramine acubus et trahantur extra
usque faciat quedam ansam et in
illa ansa ponatur pili et extrahatur
ansa et pili cum ea et totum est
reiterandum quousque omnes sunt
reducti sed non per eundem foramen
quia nimis esset amplius et non possit
retinere pilum. Et postea est bonum cos
cum visco conglutinare ut non possint
redire. Quintus modus est quod pili in-
naturales et cum ducantur ad naturales et
cum visco de mastice thure et aloe
sarcocolle dragaganto dissolutum

Sex modi ponuntur ad curam productionis pilorum de quibus supra 1us

2us

nota sief

3us

4us

5us

Cura

69

ad album oui ad eis inuiscent
et uniant. Sextus modus est quod
palpebra abbreuietur secundum doctrinam
datam in capitulo relaxacionis. De
casu pilorum albedine et
pediculis. Casus pilorum est duplex.

De casu pilorum

Secunda est simplex et est de genere
allopicie. Alia est cum inflacione
et quadam ulceracione et est de genere
scabiei. De primo satis dictum est in
allopicia. Secundo in scabie palpebrarum
Canicies autem et albedo eorum conueniunt
per medicamine facta ex partibus tribus
ossium dactilorum combustorum et partibus
in specie tribus et mollitur cum solo
apposito est conueniens valde. Et ex
eis que experta sunt apud Auicennam est
ut terantur spina nigra et anti-
monium et administretur cum radio.
Denigrantur pili secundum Plinium sicut
decoctione capitis fuit dentisyffa-
ti primum in vinum cum oleo aut
pinguedine anseris in plumbo fortiter
fricato. Pediculi curantur etiam
ut dictum est super. Similiter conferunt
eis ablutiones cum aqua maris
et salsis et sulphureis et linicionibus
cum medicine facta de staphisagria
et alume et aloe incorporatum cum
oleo et aceto similiter. De du-
ritie lupia ordeolo grandine
salace et vernace. Prima autem
ista sunt de genere grandularum et
tumorum fluctuosorum induratorum et
sunt tanquam signa et quodlibet in
cura sicut dictum est in capitulo glan-
dularum et lupiarum. Debent autem
attemptari si poterunt mollificari
et resolui ad fomentacione aque
ca- et emplastracione et dyaquilone
aut cum opoponaco serapino ar-
moniaco dissolutis cum aceto
ut dicit Plinius. Et si non poterunt re-
solui ~~videatur ad quam partem~~ primus
per fricaciones cum spatime punctetur
aliquantulum sanguinare. Post spatum
et curam. Et si non possunt resolui
videatur ad quam partem magis declinat
interiorem aut exteriorem et tunc

elongetur quantum est possibile a radicibus
pilorum quia male consolidacionis est
et incidatur secundum longitudinem et latitu-
dinem oculi a lacrimali ad lacrimale
quantum erit necesse ad extrahendum. Et
excorientur ipse et extrahantur
integre si est possibile. Et suatur
si necessaria et utilis sit sutura. Et
si aliquid remanet consumatur
et mundificetur cum unguento apostolorum
aut puluere affrodillorum et desuper
album oui apponatur et puluis rubeus
si fuerit necessarius. Et post cum dyapalma
aut consimili consolidetur. De mora
et verruca palpebrarum. Sunt enim iste
excrescencie pendentes extra cutem
maxime in lacrimali ut dicit Auenzoar.
Et que sunt dure dicuntur de genere ver-
rucarum, que vero molles et sangui-
nolente sunt de genere ficuum et
emorroydarum moralium. Curatio
autem istorum est sicut illorum cum liga-
tura et incisione et cauterizacione
custodiendo semper oculum ab acuitate
medicaminum. De apostematibus fistulis
et ulceribus lacrimalium et de carnositate
excedente et diminuta que sit lacrimarum
continuus fluxus. De egritudinibus
coniunctiue que xiii numerantur.
Et primo de ungula que dicitur multis
egritudinibus coniunctiue et de obtalmia
et vulneribus et tarse dictum est super
in capitulis de tactu et de scabie. Alys
egritudinibus puluis non dicetur hic nisi de
ungula et de sebel quia sunt magis proprie
passiones ipsius coniunctiue. Ungula
secundum Auicennam est excrescentia quedam

Glandule verruce

panniculares procedens a lacrimali super
coniunctiua usque ad corneam et pu-
pillam. Similiter Plinius ortus in lacrimali
domestico apte naturaliter aliquando a sil-
uestri, aliquando sed raro ab inferiori
aut superiori parte. Et secundum hoc in ore
sunt species earum ut ponit Azanamo
saly de Baldac. Aliquando vero ponit
duo: carnosa videlicet et neruosa. Albuc
neruosa que est sublilis sifac sublili
assimilatur et apposam. Et est ipse de genere

maculas que quidem est alba similis
humiditati albe vel minii ut dicit Mesue
in qua non capitur unctus sed absconditur
quando temptatur elevari. Et propter hoc
dicebat Canamusali quod ungule erant variorum
colorum quedam citrine aliquantum rubei
aliquantum fusci vergentes ad albedinem
sicut cum hoc dicebat quod quedam erant
recentes et leves que cito denudantur
et elevantur et equaliter suspensione
quedam antiquate et dure que non
[Rle] sunt faciles separationis. Cause un-
gularum que non secundum Avenzoar...
sunt humores flatici et viscosi a ma-
[Sig] lo regimine generati. Signa earum sunt
sunt manifesta per ea que dicta sunt
Cura vero secundum Iohannem est ut parum
cilium et conjunctivam per pannulum
suspendatur cum hamo conjunctiva vero
non scindatur neque tangatur et cum hamo
[Cura ungule] et non carne lacrimali et ungulis
est cura quia ungula vergit ad albedinem
raro vero ad rubedinem ut ei dicat
Iohannes. Iudicatur ei per principium quod in cellula
quo ungulam in se caute agatur et est
peritus dirumpendo membranam
maxime corneam et incidendo
tantum diminue carne lacrimalis
quia lacrime fiat perpetue et quia vena
aperiatur et fluxus fiat difficilis ut
dicit Accanamusali. Gal. in commento super illud Aphorismorum
quod tamen elevetur quando salubriter
potest elevari et respondendo cum me-
dicinis consumatur paulatim quia non
toto ut cum uno ut cum alio elevetur
recentibus 2º ut dicit Iohannes in curatione
ungularum duo requiruntur regimen
universale et particulare. Regimen vero de dieta
et purgatione fiat secundum quod dictum est
in aliis supra et dicetur in cathar{a}cta
[partic] Particulare completur in recentibus et
levibus mollificando et resolvendo
et abstergendo. Fiat ergo mollificatio
cum vapore aut bal. aque calide ut
dicit Canamusali et abstersione cum collirio
ex parte quod fit de ere usto et calca-
dis et felle vaccarum per eas equales misse
et fiat collirium. Et sicut eo mistum
modicum mellis est melius. Ad
eandem intentionem dicitur Iohannes
sief rusticum valde ungule fubol   [Sief ad ungulam]
et stubici vestigiis et lacrimis
obscuritati. Cuius forma est Recipe
lotis eris usti cathmie argenti
sal indi baurac eris viridis piperis
longi ana ℥ iiii piperis albi ℥ iii
spume maris ana ℥ ss aloes ca-
cot spicenardi ana ℥ iiii
et ℥ ss bdellii ana ℥ ii ontis
medicinarum omnium terantur et cribel-
lentur et molliatur et fiat sief
de vitello in pila addite. Studium
vero antiquis secundum quoniam est melior
cura denudatio ut elevatio seu
separatio et per hoc quod est levius denu-
dationis et elevationis. Talia quia est
alia perducit ad nocumentum ut predi-
ctum est et modus est duorum modorum. Alter enim
qui vult maculam apponi
inter ungulas ut fecit Albucasis.   [Primus modus]
Primus modus est cum filo et est secundum
Iohannem quod aptu pal. cate quod non
irrumpetur suspendatur ungula per
medium cum unco et extendatur
superius. Et si sunt minus adde secundum
et tertium uncum fiat et ipsa suspensa
mittitur subtus lanceola quia tutior
est et ipse est ut fiat in ungula
foramina a latere per quod ingre-
diatur pluma et cum ea excoriet
et separet leniter et ingeniose et
et separet leniter cum forficibus circulo
per medium cum forcipibus circulo
membranam et per corneam ut dum
est et carne lacrimal. Demum
distillet in oculo sal et cimin in
madefacta ut non incarnetur. Et
super oculum ponatur albumen ovi
cum pauco oleo ut oculus non aperiatur
et parum maneat quod oculus mo-
veat ut non invisceretur. Et sic
tribus diebus bis aut pluries innuitur
post autem curetur quod remansit
cum sief supradicto et clarificativis
medicinis que dicentur in macula.
Secundus modus est cum pilo de cau-   [2us modus]
da equi aut serico et est secundum

Albucasis et Avicenna qui etiam modum
ponunt superdictum. Sed magis modum de
pilo acceptat haly abbas Albucasis et
Avicenna et est quod acuta palpebra excavata
cum ungula cum uncis parve plicatur
vel cum filo in medio eius cum acu
imposito et ligato imponatur vel
per eius foramen. Secundum palliud ali-
quantulum subtus punctum fili ligati
inter unguilam et membranam quod ali-
laberet ungula aligamento. Im-
ponatur inquam pilus aut seta
cum acu subtili modicum curvata.
Et postea capiendo pilum aut setam
per duo capita excorietur subtiliter
ungula primo versus pupillam deinde
versus lacrimalem. Et postea ut dictum est
cum forpicibus incidatur et ut dictum
in primo modo precedenti.

3us modus

Tercius modus est
cum rasoriis et est Albucasis proprius
in ungula adiposa acceptata ante
incisionem maculam ut in eis est
dictum. Sed aut caro in lacrimali
et super coniunctivam coniuncta removetur
ut dictum in palpebra super.

Sebel

De sebel

Sebel secundum Avicennam est panniculus
actus in oculo ex inflacione venarum
eius apparentium in superficie coniunctive
et cornee. Et mixtus tertius qui
est apparentia sicut nebula fumosa
et cum pruritu lacrimis et ulceribus et
palpebre grossitudine et scabiositate ac
etiam lucis offensione. Et est ut
dicit ipse Avicenna duorum modorum quidam
qui veniunt per venas interiores quidam
per exteriores. Eius causa est capitis
repletio et debilitatio oculi ut
etiam ipse dicit. Signatur sebel per de-
scriptionem datam. Et eius materia
describitur et modus designatur per ea
que dicta sunt in obtalmia. Cum eius
dicit plurimus apparent in oculo et tum-
sensus vene grosse et rubee dolor
in fronte superalius et videtur esse
pannus in corporibus in palpebra tunc
signum quod venit ab exterioribus. Cum
autem vene et tensiones non sunt
ita rubee et adest sternutacio
continua et ipse qui videt solem
aut lunam et dolor in profundo
cum pulsatione sentit tunc signum
quod venit ab interioribus. Indicatur
per Rasis ut dictum est in scabie quod
sebel et scabies graves et inmo-
bilis parves sunt et vix curabiles.
Et per Avicennam dicitur quod sebel est ex egri-
tudinibus que hereditantur et de uno
in aliud permutantur. Indicatur etiam
propterea quod plurimum accidit in sebel quod
pupille innovantur et vix debi-
litatem. Et quod omne quod supponit
in eo infert egritudinem et nocumentum.
In curacione sebel duplex est
regimen universale et particulare. Universale de dieta
et purgatione. Et dubii de materie
dictum est in obtalmia et ulceribus
oculorum in scabie et lacrimis ad
que talia omnia referre per subsidio istius
cure. Particulare completur sicut
dictum est de ungula excepto quod pro maiori
ad medicinas Avicenna et Alcoati et
Azaram concedunt tamen collirium
alcosti factum ex cortice ovorum
recentium gallinarum decoctum diebus in
aceto comparatorum postea in umbra
desiccatorum et tritorum et cribratorum
ut fiat alcohol. Ad eadem intentionem
laudaverunt omnes sief rubeum vide
rusticum et sief de viticolo dictum
superius. Et pulvis bapliancius valet
sebel et ungule scabiei et lacrimis.

pul.

Eius forma secundum Jhesum. Recipe piperis
ʒ ii mirabolanorum citrinorum indorum recte
ossibus ana ʒ v aloes acetum
ʒ i et semis piminie maris ʒ vi
cassie lignee gariofili ana ʒ iii
sal armoniaci ʒ i mediate terantur
et cribellentur et utantur.

De egritudinibus cornee que determinantur. Et primo agetur de maculis

Egritudines cornee etiam
sunt multe de quibus dicitur de-
super ut de panno retornica
de bothoribus ulceribus ruptis et
maculis aut et cicatricibus. Hec
dicitur intelligendum tamen quod macula

qua[m] Ihesus vocat lecher[ium] / et quod[am] genus ad vestigium seu cicatricem punctum albula[m] nebulam pannu[m] telam seu pecia[m] q[ui] albulo[m] vulgar[iter] adipo[sum] vocat[ur]. Et contingit interdum exortatio minus stamina seu lenticula / aut p[er] plures partes orientes id est in magis et minus. Sunt enim omnia albedines quedam sine concavatione et nobili elevatione in cornea generate que quando macule aliquando super pupillam exeunt / et tunc nocent visui. Aliquando in circuitu cornee et tunc non multum nocent. Et quedam earum sunt subtiles que non tingunt superficiem cornee quedam vero sunt que profundam aut secundum cortice[m] et tunc prima aut secundam corticem tingunt et quedam sunt plane / et quedam aliquantulum elevate / et quedam aliquantulum elevate / et quedam aliquantulum elevate / et quedam aliquantulum elevate / et

quedam aliquantulum elevate / et bachorate ac si in eis esset aliqua materia indurata inspissata. Cause earum sunt primitive ut apostema vel percussio frigus et calor excessivus. Antecedentes sunt humores grossi in oculum descendentes. Coniuncta vero causa ipsarum est materia in loco inspissata et indurata / et cicatrices que post consolidationem ulceris in loco remansit. Ex quibus apparet quod due sunt species istarum macularum. Una pectiali et celarum. Alia cicatrizalis. Signa macularum sunt manifesta ex puncta singulari quia macule sunt extra ad differentiam cathara[ctarum] et sanici et albedinis cristalline que sunt retro corneam albe sine concavatione ad differentiam ulcerum que sunt alba cum cavatione. Item sicut supra dictum est de ulceribus oculorum. Interea cornee sunt alba quemadmodum rubea / et etiam sunt sine elevatione vel cum elevatione ad differentiam bachorum albarum qui sunt elevati et non solum pustulati. Signum quod materia descendat a cerebro est aptum quandam venularum que descendunt per coniunctivam ad pannum. Signum autem quod sit cicatrix dicitur per formam oblongam et per ulcus / et per ea que precesserunt

Indicatur quod macule cicatrizales ut in de ulceribus dictum est non possunt deleri ymmo durum magis radicatur magis per se augmentatur. Simpliciter macule antique et inveterate ut dicit Plateaurius et que corrumpunt substantiam cornee non curantur. Memb[ra] enim est firma- tiuu et corruptio non generatur homo- genee sed et heogene et per alienam substantiam / ut etiam dictum fuit decorari vel et tingi potest ut dicetur. In curatione macularum duorum regimina. Primo et particulare. Universale de dieta purgatione fiat sicut quod dictum est in apostematibus supra et dicetur statim in cathar[acta]. Non obstante quod Ihesus dicit quod purgatio in maculis non habet necessitatem nisi oculus calefieret quod leviter contingit in maculis venatis quarum materia a cerebro descendit. Particulare regimen in ea que recens est et subtilis completur in lambendo et abstergendo cum lignum ut facit nitrum aut simul aninum et Plateaurius ut oculus suffingetur cum aqua cum vitello haustum et collirizetur oculus cum aqua primus veri et centaurie minoris mixta cum melle / et succum lingue passerine / quam Dyascorides vocat poligoniam / et vulgus yrundinaria. Vena facit mirabilia cum isto casu ut Bordonius testatur / et pulvis nebatinus quem Brunemius facit / de quo dictum est. Item cassifistula in hoc est preciosus. Vena mollificat et abstergit absque dolore et propter hoc vocatur clarificatio. Et quod miscetur ad fimmo ligni aloes est multum confortativus. Et si cum eis misceatur pumica maris sarcocolla et sectus murr[e] ut facit Iohannes est magis abstersiva. Et Ihesus ponit cortices ovorum et tartarum ut dicetur / et illa rosa anglicana. Recipe cerusse lote partes .ii. flos eris partes .i. terantur contritione ultima et ponantur in vase eneo mundo cum vino albo / et sucto

Particulare vero in recenti macula

Lingue passerine

Recipe sec[retum] militis et cetera

Pulvis clarificativus

Vino aqua ad oculos distillanda

pul[vis] ad albu[ginem] oculi Recipe ... [illegible]
... [illegible]
pul[vis] ... [illegible]
... [illegible]

ruthe et celidonie / et dimittatur
per diem / et noctem deinde cum panno
distillando coletur / et fiat aqua que
in oculis ponatur. Et thutia alexan-
drina cum camphora / et modico de
ʒ ʒ et piper pulverizata et mixta
ab acanamos laudatur. In macula
vero grossa et antiqua si fuerit venosa
consulit quod primo ubi colligatur
ille vene / et super continuam incidatur
et reliqua fiant que dicta sunt
in elevatione ungule / et post etiam
alie grosse in quibus non sunt vene
fortioribus indiget medicinibus
quare oportet quod primo mollificetur
cum evaporatione decoctionis palee ordei
viole camomille melliloti mal-
varum et fenugreci / et cum aqua decoctionis
predicte oculus fomentetur / deinde abstergatur
cum isto pulvere. Recipe ossis sepie ʒ i. ʒʒ
al. ʒ ß piperis ʒ i. fiat pulvis bene
subtilis et super maculam medie-
tate penna ponatur. Et clauso oculo
pulpa digiti super palpebram aliquantulum
fricetur. Et omnes medicine eradica-
tives ungulam sebel et scabiem sunt
maculis convenientes. Et Grapheus hoc
dicebat. Johannes quando intentio tua sit
quando volueris eradicare albedinem et
bothor et post egressum bal. utatur
speciebus viridi dicto in scabie. Et post
hanc confectionem inventi [illegible]
forma. Recipe stercoris lacerti ʒ iii. vitri
v. spume elaguer cortic. omnium
struci ana ʒ iii. margaritarum
non perforatarum thutie coralli ana
ʒ ii. et ß viride eris ʒ i. [illegible]
ʒ ii musce grana ii. fiunt [illegible]
dictorum per terantur et utantur. Ad
eandem intentionem conveniunt [illegible]
et [illegible] Azarum in confectione
de massa [illegible] et eam acceptat
Lanfrancus [illegible] super alias. Recipe
forma [illegible] Recipe mas-
tice [illegible] male [illegible]
dimidium loco [illegible] accipe rostratum
viridis vaporum [illegible] marinorum
stercoris lacerti spume maris [illegible]

zucare tabarzet ana partes equales
terantur subtilissime et ponatur in
i. lb. de aqua coct. feniculi celi-
donie athoris ana ʒ i. tunc coque
quousque redeat ad ʒ iii. continue
simul et [illegible] consistentie et
fiat [illegible] et utatur. Et si in
macula fuerit [illegible] et aliqua
materia inclusa / tunc in ea conveniunt
medicine que resolvunt bothores
et sanie retrocornea de quibus
fuit dictum superius. Et medicine que sunt
ad catharactas. Et in hoc habetur
purgativa balsamus. Et cum hoc
si ponitur pulvis [illegible] triti fuerit
amplius [illegible] in antidoto suo
et fuit [illegible] confectus cum
melle et in hoc tritus ut dicit
Azarum. Et Johannes [illegible] concessit.
Et si macula est [illegible] et venalis
confert valde [illegible] cum [illegible]
post [illegible] ut docet. Albucasis
ungularum et [illegible] palpebram acci-
piatis spatule subtile / et videat
eo ungula ut macula illa cum
subtilitate / deinde appone collirio
abstergentia et sedantia superdicta
et [illegible] [illegible] super
illud donec removeatur. totum eius
[illegible] sit et in oculo dolor [illegible]
[illegible]. Et tunc [illegible] illa et
[illegible] operiendo donec sanet. In
[illegible] aut [illegible] non conferunt
consulit et [illegible] et tinctura per
[illegible]. Et Johannes [illegible] lac
[illegible] et istud [illegible]. Recipe gallarum
[illegible] ana partes i. [illegible] media
fiat [illegible]. Recipe gallarum [illegible]
malorum granatorum [illegible]
gummi arabici ana ʒ i. gallarum
ʒ ii. antimonii ʒ iii. terantur
et fiant species cum [illegible] [illegible]

Catharacta est quedam macula
[illegible] infra oculum circa pu-
pillam qua visus prohibetur [illegible]
[illegible] descendente [illegible]
tate temporis [illegible] oculi congelata

Quid est Catharacta

que quidem humiditas quia aliquando descendit de humoribus oculi maxime albugineo ut innuebatur in textu de cognitione et separatione dicitur fieri de ea privatio. Aliquando vero descendit de spiritu et cerebro in forma fumi seu vaporis. Et postea infra oculum in aquam convertitur dicitur in textu in tercio mediorum fieri de ea contraria. Et circa ante istas humiditates aggregatur inter uveam et corneam ut probat Johannes vel inter albugineum et cristallinum ut innuebat de textu valitudinem non curo de terminare ad presens. Intelligendum tamen quod cathar[a]ctarum tamen suam speciam contra sortitur nomina, quantum ad suum principium dicitur ymaginatio seu fantasia, quando facit apparere in aere diversas res que non sunt. Quantum ad suum medium dicitur suffusio, et aqua descendens, quando vero quia videtur infra pupillam ut nebula agnoscitur. Quantum ad suum finem dicitur catharacta secundum Galienum ubi supra ~~videt~~ potest etiam dici. Item diversificatur quantum ad quantitatem, quia in substantia quedam vero in quantitate. Secundum quantitatem vero quia quedam est ita magna quod occupat totam pupillam, et prohibet totum visum. Quedam non occupat nisi partem et tunc res videntur diversarum formarum limares fenestrate oblonge et indigent. In substantia vero fit diversitate quia quedam est subtilis et mobilis et tunc videntur res obnubilate ac si panni essent super oculum. Et aliquando videntur res similes cordis pilis muscis et radiis ascendentibus et descendentibus et latentibus secundum quod materia movetur. Quedam vero est ita grossa quod forme rerum non apprehenduntur. Item quantum ad qualitatem etiam diversificatur, quia quedam est candida quedam celestina quedam alba quedam citrina quedam nigra et serena. Item vero ponit in varietates colorum catharactarum, quia dividit albam in margaritalem, gipsealem, deneudinitatem(?), in quia addit viridem. Citrinam ponit in quia addit

rubealem et argentinam et vitrealem. Johannes ponit septem quia addit similem argento vivo et lividam. Alcanamosi(?) non ponit nisi quatuor secundum quatuor humores. Cause istarum catharactarum quedam sunt primitive ut casus et percussio febres dolor capitis fractus nimia et oculi debilitas. Quedam sunt antecedentes sicut mali fumi vaporosi a malis humoribus et grossis cibis et male digestis elevati. Quedam vero coniuncte et iste sunt materie contente in oculo. Signa catharactarum confirmatarum sunt satis manifesta ex dictis de speciebus. Distinguitur tamen catharacta a gutta serena, quia in catharacta videtur macula infra pupillam et apprehenditur, in gutta vero serena non apprehenditur. Cum spiritus visibilis non venit propter opilationem nervi optici ut in textu dicitur in tercio mediorum, vel si venit catharacta incipiens est nigra et non apprehenditur ut Galienus testatur. Signa vero catharactarum non confirmatarum sunt constrictio pupille et minoratio visus et apprehensio ydolorum et fantasmatum in aere. Signa vero distinctiva earum propter causam privativam habentur in textu in tercio mediorum et sunt tamen in summa. Primum quidem quod ymagines ille in catharacta incipiente in oculis sunt visus equaliter venientes. Secundum vero propter tamen oculi continguntur. Tercium vero in alto solo. Quartum vero secundum tempus si enim tribus vel quatuor mensibus aut amplius fecerit et nichil appareat nebulosum in oculo a vero procedit. Si vero apparuit aliquid nebulosum ab oculis venit. Item ratio probandi si non continuatur fantasia. Sed aliquando incipiunt maxime post veras digestiones et assumptionem ciborum et sentiunt horam adventus mordicationem in stomacho a ventre procedit. Si vero non incipiunt neque per bonum regimen neque per

Causae cathar.

Signa

Differentia

De sortitione nominum

Gutta ad finem

Quot qualiter diversificatur catharacta

euacuationes non secundum passionem sed
secundum dispositionem propriam scire oportet hic contin-
gentia in oculis. Et ad hoc adducit
testimonia quorundam quos curavit
pluries in aliis regionibus. Signa

Signa

autem quod venit propter cerebri defectum
et turbidi sunt febres frenetice
scothomia dolores fortes in capite
et lesiones apostemi ymo geminatos
ut ytalici ibidem in 3o de egritudine
consimiliter declarat per exempla.
Indicatur quod gutta serena non curatur
quia est opilatio nervi aut macula nulla
et inepta ad operandum. Indicatur quod
catharacta que non dilatatur clauso
alio oculo per aliquam fricationem et
compressionem neque sufflationem aliquam
et nichil videt est nimis dura
et antiqua cum quare non est subiabilis
acum neque potest deponi bene. Et si
deponitur et statim reddit et re-
ascendit. Indicatur quod catharacta
que cum dilatatur per fricationem non con-
stringitur sed remanet spissa et videt
adhuc fortis rerum et non transit
tres aut iiiior annos quinque annos sicut
dicit Canamusali est nimis tenera
et non est confirmata et ideo non est subi-
tabilis acum neque operanda quia non
possit duci cum instrumento ymo instrumentum
transiret per eam sicut per aquam non
bene congelatam. Indicatur quod catharactam
que est boni coloris aerei vel
celestini cum quadam albedine et
reddita ad formam suam quando dilatatur
et videt aliquam claritatem vel trans-
lucencia est mediocris et sub-
confirmata quare est obediens et subiabilis
ad operandum. Indicatur etiam quod catha-
ractam cuius pupilla per fricationem
neque per sufflationem neque per alterius
oculi clausionem non dilatatur nec
est acceptabilis quia est cum opilatione
nervi optici et posito quod deponatur
non videt aliquid. Indicatur per
Benevenutum quod catharacta
numquam bene serenata et catha-
racta cuius pupilla est totaliter dilatata

non est laudabilis. Indicatur per
Alcoatim quod catharacta que fuit
in habentes oculos malos
aut dolorem in capite aut in oculis
vel tussim vel sternutationes vel reu-
ma vel vomitum aut aliquam infirmitatem
molestam non est operanda quia
periculum est de commotione accidentis
et reditione catharacte. Indicatur
etiam per Ihesum et Alcoatim quod ca-
tharacta que fuit a casu et
percussione non est laudabilis quia habentes
oculos sunt diffusi et resoluti
unde post depositionem parum aut
nichil vident. Non securus tamen
opere quia medicine meis parum pro-
ficiunt et operatio cum acu sunt est
delusio sed proprie quando non est bene
indicata propter primum dicit G. in eo
[illegible] quod permissiones omnium
rerum medicorum sunt magne
operatio vero rerum aliquarum quando
nulla aliquando valde parva. Propter
secundum omnes valentes viri operatores
cum ferro cum pluribus dimiserunt
Indicatur cum per Ihesum quod quando fuerit
aliquam in principio sine cura in ea
regimini et hoc probat per hoc quod vidit
in quadam homine de [illegible] qui habuit
mediocra et intellectum quam curavit
semper cum evacuationibus et ab-
stinentia et administratione colliriorum
subtiliancium et resolvencium. Si
autem est confirmata non est conveniens
ut dicit nisi cura cum instrumento. Tempus
congruum ad deponendum catharactas
dicit esse clarum serenum quietum
septentrionale non meridionale
ut dicit Ihesus hoc tria mensis Mayi
vel Septembris ut dicit Canamosali
eo quod tunc non sunt nubes neque
tonitrua neque caliditates neque
frigiditates in tempore que ledat pacientes.
Instrumentum cum quo deponitur catha-
racta arabice dicitur almadac latine
acus et debet esse mediocriter sub-
tiles et longitudo eius manubrium

ad longitudine virgule porri et
manubrium dz ee bene aptu ad
tenedu. Et licz Venenenuitz cab
eligat de argento z Actanamoss
de auro plz in de bono ferro
Lud traitabili et no fragibili. Curacio
Cum curatione catharactarum duo sunt
regimina vlz videlicz z peculiare
Vniversale regimen est dieta et
evacuatio dieta aut ipsarum e dupx
Vna au ofirtatiuz alia ps ofirtatiuz
z opacatiuz cu fuo au aut ofirtatiuz
Siquis vult ea curare cu me-
dicinis oz q teneat bona dieta
z bonu regime i sex rebz non
naturalibz z tribz no natis que sin-
gulariter sunt illis angere declina-
tes ad caliditatem z siccitatem cu sub-
tiliatione ut aer cibz potz i amico
z repulsio somnpnz z vigilia motz
z quies z anime actz. Obviatio
rerum aboppt balneatio z ad sole
z luna studio hec enim sunt res
a quibz impossible est hoiez egredi
ut i toto tpe vite sue verum qa
de ordinatione istarum rerum quantu
ad istu casum pcipue quantu ad
cibaria G. fecit libellum specialem
de subtiliante vocatu dietam. Et mgr
Arnaldz etia de hc fecit tractatu
Et ego pro illustri Johne rege
Bohemie raud hc dm phici sut
vocandi z sat diam e de hc m
aliqbz fuis de exquisita ordinatione
supersedeo quantu est de puti. In
summa tm dico q est tamen acci-
barijs q mpe istas tres attinent
proprietates. Quarum pa e humorosi te
z cruditatem q sanguis generatus ab
eis est flecuns. S. a grossitiem
z vaporositatem ut no offendant
stom neqz caput. Tercia e con-
strictiom ymo laxent ventre
ut matia vite ps vite no con-
tinuet. Et ppt hc ht frigidus
z humidz aer z panis crudz z
azimus z legumina turbulentz carnes
fructus carnes grosse z viscose
et pinguedo. Insup pisces z potz
aquenus ebulientiz crapula et
indigestio eis acuitate medicorum in-
hibent. Kas tm in spali dt q
acutu queqz sicut allea cepe sinop
et eruca atqz porri nocimentu
in capite adducunt z oclos obscu-
rant ppt caliditatem quam hnt vapo-
rosam ut Auenzoar dt. Humant
aut tales abstinentia max serv-
tina sobrietas i potu et vsus
feminalis de quo dt democtius ut
Anus testatur q reptilia venenosa
dum testa z q reptilia venenosa
occultata in tra tpe yeme diu ege-
dunt z decaminis tuberi comedunt
z fricant oculos cu eo z recuperant
visum. Comestio hbe ad hyl qu
visum. Comestio hbe ad hyl q
credo eufrasiam in hc mirabile
dat iuvamentu ut dt hebemess. Et
brodiu rappatz i q columbi ablat-
capitibz sunt decocti laudat z ab
Auenzoare experto. Et epar yrcinu
assatu comiestu z liquor colli-
grati valz i noctilupa q exhibitu
vicinitate ysti cantur ut i incantur
dicebat G. z si lauda-
et pi incam dicebat G. z si lauda-
tu pupe longo z sale intro me-
liorat z eius effectus sm Amiie. Et
exercitando oculos in legendo non
subtiles z inspiciendo quid de-
pictum pficit z corroborat visu
ut dt Ras z submerge oclos apertos
in aqua dicitur vero tzoci confert
ut dt Auenzoar z pbatum e miro
modo. Et sic dunt apertis oculis
ingredi z submergi aqua clarum
viridem z stare p hora i visus
conforttatione laudat ppt i innoctu
te estiuo sup tpe. Vtilem in
dispergatione aque in dubitat
q aqua no sit fda z sic in nase
vidi a citra z in pate fortit
in oculis asini pluctis dispgat
aqua ut dt Auenzoar z specula
de talibz laudat ad hc respectum
Et mgr Arnaldz dt q hbere vi-
ditas aquarum prominitas gemarum
preciositas z stellarum sublimitas

no vl de ptad

Catagma vel

intencio resorillat / et ponis aquam
digerunt et resolvunt et fricatio pedum
et loco capitis atque petracio materias
ab oculis et capite evacuat et dedu-
cunt ut idem dicit. Et frequens mansio-
nis qui semen feniculi aut aliqui
acutum masticant in oculis aquam
digerunt et consumunt ut docet experi-
mentum. Usus vero se subtiliando
aquam consumit et dispergit. Et ideo dia-
gema consuluit per chaldeum de semine
feniculi anisi amceos silis mon-
tani ʒ ʒ. cubebarum garioffili piperis
longi meum grane radicis celidonie
eufrasie ruthe bethonice haste
regie et origani. Et de hiis fiat pul-
vis cum claretum et uti mane sero
modicum sine potu. Evacuatio autem
fiat predicta materia cum aliquo
convenienti vel confecta cum yerapigra
aut pillulis diatissoreis dissoluta
una cum succo maiorane. Et hoc est
quod Avicenna dicebat in prorendentibus
vero aquam oportet ut incipias et mundi-
ficas corpus et postea solum de invenias
ad mundificationem capitis cum gargari-
simis et caputpurgiis et mastica-
toriis et oportet ut illud fiat frequenter
valde secundum quod dicit. Nam est sepius in
oculis perite advertenda accipi bonum
est. Et regimine autem quod competit
in catharacta confirmata est quod in casu
in quo erit suppositum quod non sit bene
firma / vetatur per stilum et ceptis
et aliis rebus prohibitis superius ut
in ea addatur et firmior fiat. Et
hoc est etiam quod dicebat Avicenna. Et
quod voluntas ad hoc ut fiat cura cum
instrumento permittitur hunc aquam / ut
minuatur vel pisatis recentibus / talibus
humiditatibus deinde fiat cura. Et
regimine quod competit post depositionem
catharacte est quiescere silentium et
obscuritas ut iaceat in lecto elevato
et parum comedat. Et que comedit
sint mollia que non indigeant
masticatione ut pulmenta ova
et sorbilia et aqua sit potus eius
ut dicit Ihesus / aut vinum album

ut Avicenna. Postea carnes ma-
iores ducuntur aqua sit congelata
fiat cum medicinis incipiens sub-
tiliativis et consumptivis. Et in-
cipiat vel primo secundum Avicennam alexi-
tiniis sicut feniculi cum melle
et oleo / si oleum esset balsamum
esset precio nullo et est in ea amari-
et in vero tales apparat collirium
de mirra in quo recipitur libano
cum galbano et croco et similia.
Et talis quandiu collirium de
fellibus. Et fellis gruis anci-
pitris aquile vel huius unum vel
duo vel plura in vase eneo depuratu
toto pertinent per collequintide sapini
euforbii ana per i cum aqua fe-
niculi et ruthe fiat collirium.
Ad eandem intentionem dicit Ihesus
sief quod est fellis vacce unum uncia
asse fetide ʒ i balsami ʒ x
dissoluatur in vase vitreo et per
mittatur et depurari et fiat sief.
Et ad eandem intentionem valet sief
birind de succo ruthe et feniculi
et basilicon et nigri peritum ysopi
et omnia talia que visum acuunt
et confortant. Et regimine autem partis
postema catharacte est confirmata
et bona et subtilibus nutriatur
est quod clisterizato paciente consolatio
cum videtur expedire et constringatur
tymporibus et fronte cum aliquo
emplastro constrictivo ut aliquo motione
non moveatur et humores / neque
descendant ad oculos et ipso
ieiuno existente / et consolato sano
omnia alia passione secundum naturam die
pulcra in crescente luna de fresco et
non in ariete peragrante alio
oculo ligato constituatur et in loco
bene claro apte lucis super scampnum
bene firmatum equitando / et retro
ipsum sit bonus minister qui teneat
sibi caput bene firme et tunc
operator primo masticavit se-
feniculi vel allia vel aliquod

acutum coram paciente sedeat aliquan-
tulum altius parte in eodem scampno
tenendo pacientis manus super genua
eius patientis et operator amplectatur
genua pacientis cum tibiis suis
et tunc aperiat patiens oculos cum altera
manu operata eum dextro oculo
cum sinistra manu et sinistrum cum
dextra et aperto oculo insuffluet
in eo ter vel quater ut catharacta
motum cum calore recipiat Deinde
precipiat pacienti ut videat oculum
versus nasum et teneat ipsum firmum
et tunc in nomine dei introminttat
retornando acum per medium coniunctive
dimando venulas ipsius pungendo
et perforando intus quousque percipi-
at acum esse in vacuum Et post
videat acum versus corneam et quando
videbis acum intus per corneam
impingat eam ad medium usque pu-
pille et aliquantulum plus et tunc
quodammodo plicando et apprehendendo
catharactam reponat et supponat
eam inferius et hic cum ea detineat
cum acu dum dicet pater noster aut
unum miserere et si catharacta re-
surgit tociens cum acu reponat quod
inferius remaneat Caveendo tamen
de dilatatione uvee et tactu cristal-
lini Et postquam bene firmata fuerit
et non resurgit extrahe acum volvendo
eam sicut intromisisti Et tunc ad
extollendum artem tela obumbrato
oculo cum capucio suo ostende sibi
signum solum semel et dicat quid est
et tunc deo benedicto ponatur super oculum
album ovi cum cotone et ligetur
ambo oculi ut unus alium non mo-
veat et quiescat et ducatur cum ne
ad lectum proprium et ut dixi est prima
die regatur et nichil comedendo
et non removetur usque in crastinum
vel ad tertium diem ut dixi plus et tunc
removetur ut prius et bis in die
sine quod aperiatur oculus removetur
usque ad ix dies et tunc lavato
oculo suaviter cum aqua frigida paula-
tim ad suas redeat operationes
Et si catharacta resurget prius
prima removeatur et sedat eam
laborem iterum deponatur si non possit
per eius foramen et per modum eundem
Plus autem et quando ea suspone
percipiunt intus corneam et uveam
quod michi et alcoati atque Benc-
venuto difficile fuit aliqui ex grecorum
antiquis ut recitant Albucasis et
quando faciendo foramen super corneam
cum aliqua cannulata ea sugendo
extrahebat quod non laudo quia forte
cum aqua egredietur albugineus et
esset error novissimus peior

De egritudinibus aliarum
partium particularium intrinsecarum oculi
ex quibus proveniunt debilitas
et nocumentum in visu

Debilitas et nocumentum
in visu a particularibus intrin-
secis provenit Primo a mala disposic-
tione pupille quia nimis ampla ut de
ea Secundo alintizar quod fuerit ab nocturis
in xo de egritudine et synthomate aliquis
quia nimis strictum et de constricto quae
a nativitate laudatur propter virtutem
ut dixi ibi Secundo provenit cum humor
albugineus quia nimis grossus aut
subtilis in substantia aut alteratus in colore
et hec est causa multarum fantasma-
tum suffusionibus Tertia causa
cristallinum propter easdem dispositiones aut
propter ipsius suspensionem Quarta causa
vitrei propter etiam easdem intentiones
dispositiones Quinta tamen quia multus
et subtilis et tunc longe subtilia
videt et distinguit aut quia paucus
et subtilis et tunc distinguit prope
et non videt longe aut quia grossus
et multus et tunc longe videt sed
male distinguit aut quia paucus et
grossus et tunc neque longe distinguit

paucus et grossus spiritus neque longe videt
neque bene distinguit seu longe

paucus et subtilis
prope distinguit prope
et non videt longe

neque longe videt propter hoc legitur
in v° de egritudine et synthomatibus. Ex
grossitie humorum et spirituum provenit
nictalopa que est male videre
post solis occasum ut dicit Rasis
ipse autem ex subtilitate et paucitate
alliahar quod est videre de nocte
et non de die ut dicit Hunain. Ex textu
provenit nocumentum propter nervum
opticum quia est distractus aut vel
oppilatus. Et eciam istarum dispositionum
aliquando est privata. Ex hiis particularis
indigesta aliquando coniuncta a capite
vel a stomacho vel a corpore toto / et sunt
ut plurimum repletionales quod provenit
a crapula indigestione et a cibariis
grossis et ventosis in cataracta
specificato / et a dormitione nimia
maxime post comestionem in mense
et a dormitione capite inclinato
et toto calcato / et a longa mora
in tenebris et a vento frigido
fumo pulvere et similibus / Aliquando
sunt inflammationales a nimia
evacuatione et ventositate retro
collum a coitu labore et fletu
/ et a longa consuetudine ab igne et
a nimia inspectione claritatis
et solis et lune et ab usu salis et
piperis et fortium specierum et agrestium
Sic debilitat sunt non patientis
Ex quibus provenit est alacioris
speculationis. Et Cura specialis
et exquisita ad duos plurimum
pertinet quia in talibus non cadit operatio
manualis / Unguentum tamen si debilitas
provenit propter res inflammantes con-
fortetur oculus cum quiete et ocio et
cibis humectantibus et bal. et fomentationibus
fiat talis oculum cum aqua tepida
et lacte / et si fuerint res replentes
incidatur cum dieta tenui / et ad
purgationes dictas in cataracta
et ad clarificandum oculos cum
collirio de fellibus animalium vincetum
de rapina et balsamo / Nichilominus

grana decoctione posita hoc cum aurea
ad predictas tres intentiones conplen-
das in multum convenit / Eius
primum est hebes electuarium atlasic pm
i. boni saporis educens superfluitates
a toto corpore et maxime a capite
confortans visum et omnes sensus
retardans et canitiem et iuventutem
conservans. Rx corticum mirabolanorum
citri kebulorum emblicorum pulveriza-
torum cum oleo amigdalarum frictum
post dessiccatorum / Deinde cum aqua
zuccarata tantum lavata quousque
deposuerint amaritudinem ana
ʒ i. thurbith al. et mundati ʒ ss.
mastic ʒ liquiritie ʒʒ galange
cinamomi ligni al. garyophili piperis
cubebarum macis pilorum specierum se-
feni ana ʒ ss zucc. tabarzet
q. ss. premedatum purgatum ʒ ss.
mellis anthorate despumati
quod sufficit / fiat electuarium de quo
post media nocte semel tribus vicibus
in septimana detur ʒ ss / Secundum 2m
est confectio eiusdem ad acuendum visum
et confortandum tenebrositati eius Rx
eufrasie feniculi ruthe ana ʒ vij
et ss squinanti calamenti de pulegii
ʒi ʒʒ cubebarum de insertionibus
ana ʒ cristalli margaritarum
ana ʒ ij cerebrum masticis species
confortantes ana ʒ i. et ss croci ʒ i.
balsami grana v. panis zuccara
quod sufficiat fiat electuarium de quo
detur quolibet mane ʒ ss / Tercium 3m
est collirium burrid quibus hebes-
et toto civitas acuens et conservans
visum Rx succi et feniculi lb
ij succi ruthe lb i. vini malorum
granatorum lb ss. mellis q. ss.
piperis longi aloes cicotrini sal
armoniaci ana ʒ ij tutie preparate
ʒ i. misceatur et pulverizata in
fiola vitrea ad solem per tres
menses abiciatur foris et spuatur
Ad eandem intentionem sunt aqua

femiculi ruthe celidonie eufra-
sie verbene z aqua rosa magri
petri yspani zq̄ plia / Et si ysu
nō valent ad ocularios vit aut
berillos est recurrend PB tcia

De egritudinib⁹ aurium

Egritudines aurium q̄ paria nocumenta
tm̄ auditiue faciunt sicut
et egritudines oculorum visiue sur-
ditas vz z grauedines atqz prurit.
audiencs / Et p̄s c. i 3° de egritu-
z sinthomate dictba² sunt s̄m eund
tē eo quedā in ipso organo puinb
audit q̄ ē pars n̄ nostri quedā ī
coadunatib pticlis que sunt
forame z anfractus z sbā auri-
cule queda in vtute a cerebro
descendente / iste egritudīes sunt
a s̄m distractas magis fruis
ut dt̄ sunt aut s̄m vniones
solutoz ptepne aut s̄m obsecnem
ab intūseco sicut abapis ut aq̄
humore z vermiate seu sanie
sangine ul sorde vme seu vrual
aut carnoso ul panicilosa qm̄
supuenit z ēcīā ab ex tūseco
velut aranea pulices a lapilli
seu nucle / z grana puls seu
aqua subingressa / quib appet
manifeste / p̄ causa egritudinū
aurium quedā sunt primitiue ut
casu z pcussis regimīs malicia
quedā antecedentes ut mali
humores z vapores / Cause co-
niuncte sunt res q̄ auribus aggrau².
Et iste qn̄ sunt ex na pticule
dur p̄ileb z pnate cum ante
venint alude seu a pcō velut
a capite sunt expasse ab z c aute
z tales sunt hic se a consimi esse
ut de oculis dictbat / Signa inm
aurium quecunqz in ipis q̄ videt²
egritatib aurium sunt loqui no
indigent cognitione i x° intelloz
quē aut nō apparet p noticiā
auditu apphendunt² / Nam qui
nō audiunt puas voces neqz
vix magnas surdi sunt a paula-
tim surdi pficiunt² ut i 3° mea-
tuur dt̄ / Si qui aut apphendunt
sonas fantasticas plumosas
et clangorosas seu sibilosas
tinnitū z p̄t auditores seu pruni-
tatem auditus paciunt² ut dt̄
sunt / Causa aqua fit de sicut² a
sumb sinthoatib ut si ē abaps
est cū fe z dolore z extensionib
z punctib atqz pulsationib z aliis
accidib dcīs supius in aurium aps
Si vō sunt mā frīa senti² pūni-
tas cū frāto / Et si cā ardor
z punctura / Et plus antecessit
fluxus sanīs a se colica tūc
mā ascendit ad aures ut
in 3° dictba² amplius / Si ē
a ventositate est cū sono et
tinnitu / Si ab vlce est prurit
doloros / Si nō sunt a vrual
a re aliqua ingressa sit² p
paciete / z p inspectore ad sole
tenendo aure et ampliando
speculo aut alio instrmtō / Si
sunt iuub ā ad anal senti²
eius motus infra aure loc
sicut² qn̄ s̄m q̄ ix° intelloz
Si qui sola paciu² sunt aūt
pati cognitiuus cū aliis aut su-
ticei pticulis cerebrum pati²
cū eo / Et ad hc adiuuat sanitas
cū sic foramnīb et pimqum
tempus z allemato ph bonas
dispones z euacuatores ad dit
sunt z de oculis dictba² indicat²
p sunt qp surditas nālis
a natiuitqz cū pticula ab opilae
superficiali egritudīl / z alia q̄ est
antīq cronica duoz annoz
et que est ex accidte vel

Curatio

apostemate indurato non curatur. Si vero indicatur quod surditatis accidentalis non antiqua que quandoque in apoplecticis et allemaconibus sit post curationem, predicta curant. Ypo. in ipso amphorismorum quod quibuscumque surditates fit fellatis egestionibus supervenientibus quiescit. Intellexit hic autem de accidentali que fit in febre ex colere ascensione. Contra surditatem et nocumentum auditus duplex assignatur regimen, universale et particulare. Universale regitur de dieta et purgatione et dolorum sedatione secundum quod dicta sunt supra, et ad rectificationem aurium complet. Particulare regimen continet duo: primum dicto dicitur multum iuvat ad istam curationem complendam. Secundum dicitur quod fiat in aure esse quod nichil penitus fiat in aure corporale acutum et dolorosum, angustum corpus, sicut evacuatum. Secundum quod omnes operationes aurium prius que perveniant ad interiora fiat suaviter et in dulcedine ad interiora fiat suaviter et in delicate, per primum interius complantatum. Tertium quod omnia que ponuntur in auribus sint tepida non calida neque frigida in concessu. Quartum quod sint liquida ut melius intrent et evacuent. Quintum quod dieta non steterit infra aurem ultra tres horas. Sextum quod patiens sive dieta iaceat supra partem sanam et cooperiatur foramen auris cum lana vel cotone. Septimum quod inde in iponendo cuiusque impositum sunt corporis tractum vertendo se super partem egram et mundando cum pecia involuta panno aut cotone et admirando cum tussi et sternutatione et vomitu atque fortiter spiratione. Octavum quod medicator aurium habeat instrumenta apta ad sua opera velut sunt scala curatoria et levatoria, unciam, parve cannulas, suggestivas et suffugativas, et habeat lanam, cotonem, spongiam, pannum et visum et cetera inter alia ad operationem suam. Secundum quod continuit regimen particulare quod cura localis ordinetur secundum diversitatem causarum surditatis et nocumenti auditus. De apostemate et ulcere. Si causa surditatis et nocumenti sunt aba parte et ulcere curetur prout dictum est supra

in capitulis suis. De surditate et tinnitu propter humores frigidos et ventositates. Si autem causa fuerit humor vel ventositas frigida, primitus suffumigandus est auris cum tractorio aut cannula suffumigatoria colla sepe orificii in quo iubet. Et pone campana apolonii urina bovis cum terra sola parte de aceto et parum quod de mirra cocta et camomilla suppositorie ut ne offendat aurem neque claudat ei. Consumitur vero usus facit suffumigatorium cum vino albo decoctionis ruthe calamenti ysopi, sampsuca centauree bethonice foliorum et grani sal et sanguis agnus et marciaco spicanardo et ziziberis. Post stuphas eligit inicere infra ipse appollo adipem anseris et olivarum laurinum in equalibus portionibus unitis. Post autem calidis mittit olea calida velut camomillum aneconum amigdalarum amararum costinum nardinum rapham
inum et aqua distillationis eius. Item aqua pomine in omne casu usitur, aqua pomine in cane laudatur. Et sepe pone fel accipitris balsamum et succum rapham depuratum. Item sal ponit et hebemesue concedit sief quod recipe pulpe colloquintide ʒ. ii. succi absinthium aristologie ana ʒ i. costi baurac ana ʒ. ß. castorei ʒ i. fiat sief cum felle vaccino dissolvatur quod erit inde cum oleo amigdalarum amararum. Item dicit quod est expertum: recipe castorei ʒ iii. nitri ʒ i. et ß. ellebori ʒ i ß. fiant trociscata cum succo rapham et ambulare per loca arenosa confert eius ut Allexander et clamare et excitare eis et voce clamosa e utile ut dicit. Item dicit in iii tertio incamini intellexit ibi quod aures que patiuntur dolorem eget quiete motu non vehementi et tussiunculae pe in gravi dispositione que patiuntur surditate. De surditate propter

sordem / mollificet et adaque cum licinio
melliti et curet cum stilo cauterio
rio aut intromittatur lichinium cum
melle aut oleo camomille et
pice aut cum nasturcio et baurac

De aqua ingressa in aurem
Que causa autem que ex hoc consurgit
secundum Avicennam est ut cum emblo vel cannu-
la suggetoria [?] suggatur cum
quo extrahatur et post cum oleo amigda-
lino dulci infundatur et in capite op-
tione canne cotonis aut aliquod
inflammetur / et virtute caloris ignis
extrahetur aut frustulum de spo-
ngia ligatum cum forti filo intromittatur
et postquam imbibit quod de aqua
extrahat.

De lapillo vel culice vel bestiola et quocumque ingrediente aurem

Consulit
Albucasis quod si res fixa est intromittatur
modicum de oleo violarum et post
provocetur sternutacio / et tussis seu for-
tis exspiracio aut super pedem apte
auris saltacio aut cum palma con-
cussio / et ista valet ad omne quod
aurem ingreditur et ad hoc iuvat e-
largare et trahere aurem cum omni
ingenio possibili. Et si hoc non valet limatur
stellum aut porta cum aliquo iusto et in-
ponitur et extrahatur. Et si hoc non
valet extrahatur cum picecarolis vel
cum vinculo lato et paucis plicacionibus
Et si non potest suggetur cum cannula
in circuitu cum cera et terra bene clau-
sa. Si ergo non egreditur cum istis
ingeniis tunc festinetur ad ma-
nuductionem antequam accidat apostema aut
spasmus. Et incisio eius fit secundum
formam lunarem in radice auris
usque ad lapidem et ipso extracto suatur
et medicetur aliorum vulnerum curetur
Si autem fuerit granum vel res que crescat
ingrossetur vult eciam Albucasis si non
potest extrahi cum ingeniis dictis
quod cum aliquo spatumine subtili fru-
stratim incidatur deinde cum picce-
carolis et ingeniis dictis vult idem
Albucasis in divinis [?] quod distillentur
in aurem aqua in qua dissoluta
fuerit aloes aut succus absinthii vel
calamenti aut acetum forte et ipso
mortuo extrahatur cum ingeniis
iam dictis vel cum implecione aque
aut impone pilorum ut dicit Serapion [?]
aut salvie ut Avicenna.

De panniculo seu carne opilante

Panniculus opturans cum spatumine
incidatur et ungatur et caro superflua
removeatur cum ligamine / aut cum
spatumine spinoso apprehendendo eam
cum vinculo aut cum cauterio actuali
vel potenciali post imponatur tenta
liniata cum unguento viridi vel cum aliquo
leni corrosivo. In opilacione vero
interiori difficile est ingenium verum
Albucasis iubet eam aperire cum cauterio
radiali et caveat ne vulneres [?] ...

Pars quarta de egritudinibus narium

Egritudines
quae male accidunt
in naribus quae
destruunt debilitant vel permittunt actionem
odoratus et respirationis / quarum quedam
in ipso organo consistunt quedam in
continuantibus / quedam vero in ipsa
virtute velut sunt distrasie [?] ulcera
fetores actiones apostemata opilaciones
hudrales carnose polipodales
corise sternutaciones ac etiam sanguinis
fluxus / quae aliquando curantur in istis
particulis aliquando per reductionem
aliunde / unde quia maior pars istarum
passionum pertinet ad phisicalem
doctrinam / et eciam de multis earum est
dictum supra hic non tractabitur nisi
de opilacione cathesiali et de fetore

De opilacione in cathesim

Opilacio cathesialis secundum Avicennam est
opilacio hudralis seu carnosa vel
crustosa intra viam nasi conglutinans
unitatem [?] cuius signum est quod homo vult
sternutare et qui claudit os non
potest hanelare per nares et facit
quandam tinnitum et volutatem nau-
seandi. Cuius curacio particularis est
suffumigare et sugge sepe aquam
decoctionis camomille melliloti
ysopi sansuci / et plura et intercetere

infra nares cum embrocato nasali
pillulas diacastoreas dissolutas
cum succo sambuci vel consimilium. Item
ad hanc intentionem exceptum est
hebemesue sublimatum. Et nigel-
lam in aceto tribus diebus infusam
exsiccatam. Et ut alcofol pulue-
zatum et confectum cum oleo veteri et per
nares fiat suffumigatione et aqua
ore repleto capite retrorsum sito
alique gutte instillentur et sugatur et
vehementer donec excreantur humiditates
plurima quod tribus diebus tribus vicibus
convenit. Et post qualibet vice os
cum aqua calida est lavandum. Et
si ex hijs dolor et ardor sequitur
oleum de se cucurbite immittitur et
caput cum aqua calida infunditur.
Et si fortior sit cum sit additur
coloquintida et elebori et siclam
et sal armoniacum et conficiatur cum
felle gruis et urina cameli vel
eius supple simili. Et in multis
ut dicit avicenna indiget dissolutione operatione
et incisione cum radio aut supple
cum filo nodato introducto secundum
doctrinam datam in ulceribus narium et
tunc radere donec mundetur. Et quicquid
egreditur cum rasione eorum plurima
deinceps summa mirabitur homo. Et si
aliquid non potest fieri amplius cum im-
missione tentarum subtilium de gen-
tiana aut de radice acoron ut
faciebat magister petrus de bonanco

De fetore anhelitus. Fetor
anhelitus est corruptio aeris exe-
untis a naribus et ab ore quod aliquando
fit propter causam preparatam in locis velut
sunt corruptiones et putrefactiones
ulcerum narium et gingivarum dentium
et membrorum propinquorum. Aliquando fit
propter causam conceptam et delegatam a
cerebro stomacho et pectore ut vero de
egritudine dicebatur. Cognoscitur autem quod
venit a pectore quando sputum est fetido-
sum quam a stomacho quando non est continuus
sed maior apparet cum cibum quam post.
Cum a cerebro est ore aqua inflato
percipitur fetor et cum hoc est continuus

et percipitur per pacientem materia vero
despicitur calida per ardorem et puncturam
sive per pruritum consimilem. Indicatur et
quod fetor anhelitus est incurabilis
et prope medico dyagnosim indicatur
quod fetor anhelitus propter stricturam
foraminum collaterum est incurabil-
is symei ut plurimum sunt pruriasis.
Indicatur etiam quod fetor anhelitus
et eius receptio in odore similitudinis
odoris piscium in se aut est malum
signum. Curatio. In curatione
fetoris anhelitus duo sunt regimina
universale et particulare. Universale de dieta et pur-
gatione fiat sic nam humorum agibus
procedit putredo. Caveat cum caveri
sit ab omni re putrescibili ut est
malus panis mala caro venosa
et viscosa et paludosa et malum
vinum grossum dulce et pisces lacti-
cinia et fructus molles horarij
ut cucurbite caules maiores et appli-
ces et sua leguminum et brabrodia
et soppe et talia et etiam tempore fiunt
malum anhelitum. Bona sunt cibus
omnia acida et acetosa velut granata
ta et arengal et acetum et citonia sata
ut pomeus et armale pire et ea
que reprimunt vapores post cibum
ut citonia pira et coriandrum
preparatum ut dicit Rinaldus. Insuper
utantur opio. Ramis sicut Item eius
gmestio frequens omnibus aliis me-
lior erit. Et ramum myrte cum
prassulis mundat sunt adhuc preterea
ut dicit avicenna et salvia et maiorana
inter herbas optinent principatum et
bone confectiones velut arditam
hebemesue quod ei est rosa no-
vella et bone digerere in quibus
sunt cum aceto preparatum de gar-
iofilis cinamomo aliquo calamo aro-
matico yreos foliis nardi cicero folia
lauri et minia seilacit et sandali
rosarum Zuccari rosis in tabula et prope
Repulsio superfluitatum et sobrietas
vite prima continuo exercitium pedis
crebrum lavacio est minui et hoc cum
purgatio cum yerapigra et mirabolanorum

est ppa flomia si e nta 2 dulso
et euaporato cu cantris supra
coronale laudat. Regime ptire
cotinet operatores oris fetores cu his
ortum. Si fetor pcedat ab aliq°
mebro curet illud. Si ab aliq
passione curet etia illa ut si
fuerit vlca aut excrescetie pu-
stule aut opilo curet ut Ypns
cplis est dcam. Comune tu e
in omnib fetorib mundificare
2 abstergere ac etia aromatizare nares
et os 2 vias hanelitus cu qbus
estat. Et adhuc laudat hebenus
collusione p9 collusione 2sugge
cu vino odorifero deinde cu vino
decocti mirti cipe calami aromatici
pilcal rosis 2 gar 2 vira ashuor
mihi est suprma ut dt hebenus
et introimisso tenearo fistulams
cu pul yeraping 3 iii calami
aromatici nuce gar spice sol
squinati dartini an 3 ii 9ficia
cu vino bono est optia ut dt
Et si aliud no pe si palliencie
cu pillis degar dure. Cu9 for
e gar galange amboru 3 ii
pirec 3 iii aloes 3 ii sinap
3 i musti camphore an 3 ii
fiant pille cu vino de quibus
quolz mane tu 9sluant due
2 alie due more teneat. Bordo
addit in eis maiorana basilicatez
nuce musc cinamomi lig aloes
loco aloes 2 storace calamite
atqz ambra 2 eas 9ficiat cu
aqua rosis odore vini palliat
masticacio cipi ceparu et alliorum
ruta 2 rosis testa de polipo et
fluxu san in ulcerib e dictu

Pars quinta de egritudinibus oris et partium eius

Quemadmodum dr
e i et de egritudine 2 siccitate
in pdict constitio particularis
ostendit causas synthoma itaq
ore 9sistentibus nobis qr i ipo sut
due pncipales ptes coplentes
duos actus ad quos ordinatum e

ligwa videlz gustatoris 2 dentes
masticatione Reliquie vero sunt
coadiuuantes cu qr ad est vtus
eius actibus duatu. Tunc quid
sinthoma ut aliaru actionu copti
dicitur sunt patu in actione debilitu
2 ablatu ac etia pmutatu seu
corrupta ex egritudib omnimoris
organicis 2 qbus vero q plures
sunt impitatis sm mag 2 nimis
variati sunt debilitatos 2 ab-
lacionis no aut pmutacois ut
G. 2 Aui 2 doctor sbtilis declant
in plerisqz locis. Cuiuz aut cause
aliqui sut pvate aliqui vero 9muta-
te ut de alijs dcm est 2 dicet

De egritudinibus ligwe

Egritudines ligwe impedientes
eius sut distractio vlca alcole
Apostema inflacio seu magnificatio
ranula 2 subcarnacio spasmus
seu tractio paralisis seu mollificacio
2 balbucies. Et licz quaplurime
istaru passionu ptineat doctrine
phisicali Nicholaus qr pro ipius ali-
quorum cirurgicos hoc receptas
dicet aliquid etia de ipis aliquibus
no de apis 2 vlcerib 2 alcolis
qr de ipis supius sut dictum

De inflacione et magnificacione ligwe

Cuius quidem
fiunt ex ca humorib supposita
bona dieta 2 purgacione cu pillis
cochijs Consulit B. ix. capor.
gargarizare succu lactuce Cu
eius ipo solo curatus fuit ut dt
ho quidam ut no vlterius alio indiget
medicine. Nicholaus dulso matice
cu ventosis retro collu 2 flomia
venaru ligwe 9suete ut sunt
mihi capu. Si vero eueniat exhuais
fris 2 grossis ventosite volunt
dari et fuit qr materia educatur
p os salinacio cu fauce salis
armoniaci ceparu 2 limet os
cu aceto. Et si cu eo ingerit

no de succo lactuce 2 magne ligwe et in synnancia

dulso matice fiat cu ventosis retro coll

ʒ · ʒ · pip ad resoluendum esset melius
Et in casu desiccare caput cum de-
siccatibus reuma est valde utile

De ranula et subcarnacione

Ranula secundum Avicennam est corpus carno-
sitatis oblonga sub lingua impediens
eius actum secundum formam rane aut
alterius lingue generata. Et oportet
incurando ipsam ut exprimatur secundum
Avicennam si potest primum cum medicinis
stipticis et resolutiuis velut sunt
cortices granatorum cum origano
et sale et dragaganto ustum et
huiusmodi mixta cum albumine oui de-
tenta sub lingua et expertum cum in-
fantibus ut dicitur. Et post ista est tran-
seundum ad fortiora velut est fricatio
cum sale armoniaco aut cum flore eris
et dragaganto aut cum trocisco al-
darum aut calidicon et caueat
ne aliquid istorum in fauces descendat.
Et si non potest curare cum illis non
erit excusatio ab operacione manus
ut ipse dicit. Cirurgia operatur. Albucasis
ita ponit quod ut aperiatur os infirmi
contra solem et consideret ranula et
si est nigra aut fusca et dura
et sine sensu non tangat quia can-
crosa est. Si vero non fuerint talis sed
alba et humiditatibus cum capiatur
cum uncino et scindatur cum spatume
subtili et libere ab omni parte et
extrahatur quod si superuenit sanguis ab-
stergatur cum spongia et si est necesse
ponatur super quod est vitreolum et
dimittatur spacio quousque fuerit re-
strictus. Et tunc si operacio non est
completa redeatur ad ipsam usque
ad ipsius complementum deinde colluatur
cum aceto per unam aut duas dies.
Et prius dicit Guillelmus de Saliceto
cum vino decoctionis mirre colluatur
donec fuerit sanatus.

De spasmo et filo contrahente linguam

Spasmus est retractio et contractio lingue
ad sua origine qua impeditur
eius actus. Cum vero est humiditatibus
replens a siccitatibus inhauriens
aut ligamentum retrahens. Cura
autem humiditatis replentis est eva-
cuatio vniuersalis et particularis. Vniuersalis
fit cum pillulis cochiis. Particularis
cum caputpurgiis et masticacionibus
et collucionibus et calami et origano
synapi et feniculo pipere et piretro
et aliis que dicuntur stilli in paralisi.
Ad quod etiam confert vaporacio
rubie colli cum eis que sunt sicut
camomilla mellilotum sticados
et anetum. Cura autem siccitatis
et inhaurientibus est cibo humectato
et respersio cum laudabili cibo et
cum temperatis collucionibus et vnctionibus
colli et capitis cum oleo nenufarino
et violarum et cum infusione aque calide
et lactis et similium. Et cura fili seu
ligamenti continentis linguam est in-
cisio per latitudinem donec soluatur
lingua a retencione sua ut dicit
Albucasis et ponatur lichinium per aliquod
dies cum vitreolo ut non reconsoli-
detur. Et si dubitatur propter venas
dicit Avicenna quod intromittatur filum cum
acu et ligetur donec per se incidatur
aut secundum consilium Lanfranci cum
cauterio argenteo ignito incidendo cauterizetur.

De paralisi et balbucie

Balbucies licet
possit venire a paralisi spasmo
ulceribus et aliis passionibus lingue
ut plurimum tamen venit a paralisi et ab
humiditatibus cerebri et nervorum et
substancia lingue imbibitis. Cuius autem
cause signa sunt que paralisis cause et
cum hoc adest fluxus saliue absque
voluntate neque dirigere potest loqui
neque pronunciare ut debet. Et declarat
in illo amplius. Cura vero et curacio
mater caputpurgiis et gargarismis indigent
cavit quod balbucies cum tali pro-
nizat paralisim. Indicatur etiam quod
sicut se curat spasmus ita bal-
bucientis neque paralisis cronica perfecte
curantur. Nichilominus in primis cum
pervenerint ad adolescentiam perfecte

rectificat' ut dt Guid. Cura aut
eius licet in gñe sit ea q̄ palis
cãus Nichs[las] in eo pt vita et
purgatoz sūt evēs spales z potis-
sime intencōes ut hebemeš
ponit. Pa est in diuisione materie
Sedā in desiccacōne cebri. Sed
tcia in gsupcōe humidit̄ tamē te-
rcia coplet' cū clistib; acut
et fricaconib; z ventosacōib;
retro collu. Qrta complet' cum
emplis desiccatib; supra totu
caput cū hijs que sūt velut
sinap z stcus columbinu mellud
z sal torrefcm bacce lauri anisu
maracm pipa z gar z alia que
cōfortado caput desiccāt rema
Et cinctā sup caput z latib; z
retro spondilia colli. st' laudata
Et huic emplm sup collu ad
confortaduž neruos. Scp̄it haly. R
camomille mellilot maiorane
zinziberi cubeb; grana quež sinap
pirett fol' lauri ana ℥ iii oppo-
ponac castorei ana ℥ ii terat'
omīa z cū cera z oleo sambucino
fiat emplm. Et ad eaž intencoẽ
valz vnguentum fcm cū oleo costino
nardino ruthicio castorio z olm
benedictū in hᵗ est supremu z olm
tebent z distillacō dorsalis hebeš
dca in palisi supius in hᵗ e propa.
Tercia rem coplet gargarisma
cū collucōne oris z fricacōe
lingwe cū eis que dicež gra-
duendo vžs procedendo a debilioib;
ad fortora. Et incipiat' ab oxi-
melle squillitico qui sublimie
est gargarizado z gluž ofortet'
cū hijs que sūt sic alhaste z e-
sticados ul ysopi ortulan et
cortices cappar pireteū ℥ ℥
et cū pipa. Et oz ut hac gar-
garisacōne precedat educacō humtū
flictoz frendi lingwa cū eo q
est sal armoniū z ℥ ℥ z cepe
z postea erit opacō collucōnis
melior. Ad eand intencōne

expertus est hebemeš gargarisma
qd dissoluit fla aggregatum
in radice lingue. Cuius for' R
origani sambuci ysopi pireetri
℥ ℥ cimi piper cinamoni costi
sinap nigelle cōficiant' cū
oximelle squillitico z vob q
est vinu coctū z gargarizet' t
diebz ctinuis. Lanfrancus narrat
q ipe restituit loquela cuidam
cū siccis mundis z melle z bi-
dūe cū siccis munde z melle z bi-
granis clare z lucidi euforbii
z simul incorporat z cū suis dego pone-
bat sublingwa puie fabe gn̄ te-
Alias ofecto medicamus ad pali-
sim z tiintꝰ lingue. Rᵉ salis
armoniaci pireetri staphisagrie
sinap piperis achori ēgli in sup
teratur z fiet' cū eis lingwa
subtus z sup in die multocies. Haly
aut inbz ea fricare cū yerapig-
sinap pireetro conditis z achoro. Et
testimonium diascoridis ferris omez
modū administradis e medicina
spa mollificacōni lingwe. Aliz
palisi. Et salvia rutha calamentu
herba palis ros marinus seme
basiliconis z cauliculi agrest.
Et sinna in hᵗ hut sfrtitude. Et &
tencio sublingwa pillularū frā-
cū castorco z assafetida z cebēb
z ad hᵗ suprema ut dt Guid. z
ad hᵗ pille diacastorce assumut'
z tiriaca. Et costo anacardia
ponis quindam z assiduaᵒ loqui
z fricacō lingwe cū pilegemia
festiat loquela puož ut etia
dt Guid. De passiõe dentiu
Passiones dentiu inuenit' ab
haly in sermone vo puine pt
li' regali dispositoib; v vel vi ut
dolor corrosio congelacō dormi-
tacō limositas seu fetiditas
cay seu tomacō apostemã ps sendo
patuit' s; rem que apostemati
plat' ut dt Guid. z intellig'
p illā corrosio aut putredo

Nota gargarisma q dissoluit fla aggregati in radice lingwe

Nota expertū lanfranci

Confrico ad palisi z ad gravedinē lingwe

Nota achorum fi[illegible] anice z modū adiciō vz ut dyta dt

pille sublingwa

quinq̄ vel sex passiões dentiu inueniuntur

ut tenet scola nostra communis. Verum autem
habeat speciem et perpetuat dolorem G.
in 5° mecamir. Et omnes in 3° canonis
videntur tenere quod sic. Haly autem
dicit expresse quod nullum speciem habet proprie
secundum rationem. Alii qui ad propositum de 3° particula
minorum eorum delegerunt. Et ita declarat
G. in 6° de utilitate particularum
ex quibus apparet quod non apostema
proprie neque dolet nisi ubi gignitur
et in adherentibus eis. Causa autem
passionum et nocumentorum dentium
est mala complexio et solo continuitatis
et apostemata. Que quidem fiunt propter causam
primitivam existentem in dente aut in
membris adherentibus eis. Que quidem propter
causam existentem in dente aut in
membris adherentibus eis. Que quidem propter
causam contrariam accedunt aut fracto
aut aliunde derivata et ita ceteris
passionibus conveniunt fieri et sunt
esse et istorum cum corporis continua
ut casus et percussio et malicia
regiminis omnes humores superflui.
Continua inflammat apostema in dente.
Signa passionum dentium satis
sunt manifesta. Omnibus enim evidenter
apparet quando perforatur et corroduntur
et nigrescunt et tremunt aut quando
neque cum neque sua tollantur a quando
ab alio illorum accidit dolor ut in 5°
mecamir dicit G. et radix admuat
consequentia et noticia eius et regimen
preteritum et relatio patientis ut G. dicit
est de gutta. Indicatur quod inter passio-
nes totius corporis de qua minus
plangitur hic dolor dentium est
gravior. Indicatur etiam quod inflatio
gingivarum in dolore dentium est bonum
signum quia significatur quod materia dimittit
dentem et ligamentum eius ad locum
carnosum ut etiam de gutta superius
dicebatur. Curacione passionum

Curacio

dentium datur duplex regimen scilicet
unum et preservativum regimine et curativum
duas habet intentiones. Una in
vita reliquorum in evacuatione specificatur
cum eo vita in octo sunt omnes.

Primo quidem quod non utatur putre-
factibilibus velut sunt pisces et latti-
cinia. Secundo quod evitentur res in
excessu calide et etiam frigide precipue
et immediate unum post aliud. 3° quod
non masticentur res dure ut ossa
et viscose ut ficus et confectiones de
melle. 4° quod non utatur cibariis
de proprietate quorum est nocere dentibus
ut sunt porri. 5° quod dentes non
curentur ex quibus neque acerbe.
6° quod fricentur cum melle et sale
adusto. Et si cum eis addatur acetum
omnium esset complementum ut declaravit
Haly in sermone 5° huius partis dispositionis
regalis. In purificatione assignatur vera
est flomina ... et venatur
labiorum et lingue et dentium cum frica-
tionibus et ventosis et capipurgiis
et respiratione removeatur et confor-
tatione capitis ut dictum est supra
et educatur flaticas humiditates cum
piretro mastice et similibus
supra dictis. Pro curative regimen
continet duo primo cum documentum
de operatione dentium utilitas. Secundo
operationem ipsarum in passionum
diversitate. Primum documentum
est quod iste passiones sunt particulares
et manuales quapropter barbitonsoribus
et dentistoribus non medici operatio-
nem dereliquerunt. Tutum autem est
ut tales operatores per medicos
dirigantur. Secundum documentum est quod
medicum consulente in talibus quod fiat
quod auxilia dentium sunt omnes
sunt intra scilicet per collutiones per
gargarismata masticationes
impletiones linimenta vaporationes
fricationes suffumigationes cauteriza-
tiones capipurgia distillationes
in auribus et per manum operationes
ut in suis locis dicetur. Tertium do-
cumentum est quod secundum Albucasim oportet
dentistam esse munitum de aptis
instrumentis scilicet rasoriis rasparatoriis

et spatumibus rectis / et curvis et leua-
toriis simplicibus / et cum duobus ramis
tenaculis dentatis et probis duplis
canulis fistulis / et tubellis / et cetera
limis et multis aliis in hoc opere
ingeniatis. De dolore dentium
Si dolor quidem fuerit cum comitate
alicuius membri curetur prius
illud membrum / Si autem dolor fuerit
propter materiam gingivarum purgetur
materia et diuersa secundum quod exigit
materia calida cum frigidis et stipticis
velut est secundum Hebemesue retentio
aque cum aceto ... aque
rosarum aut plantaginis et si ponetur
cum eis modicum de camphora
melius esset / Althimos quod intentio
est oleum rosarum aut mirtinum
aut ... in ore retentum
Primum autem ... addantur
cum dictis reliqua resolutiua sicut
est mastix et uue passe / Et
si dolor vehementior fiet addatur
cum eis quidem opii et aliorum narco-
ticorum si fuerit necesse / Unctio vero
frigida in principio ponatur oleum rosarum cum
mastice / deinde vinum aliquod
dentur decoctio ysopi et calaminti / Si
vero materia tendit in maturitatem
ungitur cum decoctione ...
ficuum seminis lini ac fenugreci deinde
aperiatur / et cum melle rosarum et vino
mundificetur secundum quod dictum est in vlceribus
oris / Si autem causa fuerit in radice
nervis dentis et venis uno vel
ligamento et fuerit cum materia purgetur
materia / et resoluatur cum eis que dicta
sunt et dicentur / Et fiet in calida
cum oleo rosarum et camomille et a-
neti et in frigida cum oleo de been
et nardino / Et si fuerit ventosa curetur
cum decoctione cimini et baccarum
lauri et seminis cicute et galbano et
serapino / Si autem dolor ille esset
sine materia alteretur calida cum frigidis
et frigida cum calidis predictis reci-
piendis / Et humida cum sale et aliud

et gallie assatis desiccetur / Et simul
cum butiro et adipe anatis [illegible]
Si autem non est remedium cum dictis
cauterizetur cum oleo calidissimo im-
gendo probam involutam cum cotone
aut panno in eo et denti sepissime
applicando aut cauterizetur cum ferro
ignito a quo instrumentis [illegible] / Et quia
medicine dentium a multis multe
ponuntur cum distincte narrabo
magis ut probatis ad sedandum dolorem
per viam alterationis et resolutionis
et aliquas per viam stupefactionis / Medicine
autem dentium secundum G. in 5o micani
sunt repercussive quibus sine dyaforetice
volunt fortissime dum ... / Et propterea
plura ipsa cum fortissimis constituuntur
aceto non valet quod dicitur quod acetum
nocet dentibus quod cum miscetur cum
aliquibus calidis perdit id nocumentum
/ Et propterea hoc dicebat autem in 3o
de curationibus capitis quod acetum erat
... omnibus materiis eorum enim infrigidatio
possibile est ut leniat frangatur
et remaneat cuius profunditate
et incisio hoc quidem est administratur
in materiis frigidis / In materiis autem
calidis non eligatur secundum primum quod
etiam in principio ... est probatum
et in primo micani [illegible]
Archigenes ut narrat G. in 5o
micani ponit primam medicinam
ad dolorem dentium acetum calidum
cum galla in materia intellige calida
In frigida vero curatum conuenit
... pitarie ... mediocriter
... ʒ. xvj. sal ʒ. x. alumen
usti ʒ. v. ... origani
... piperis ... ana ʒ. iij
... ysopi ... ana
ʒ. ij. cornu ceruini vel caprini
cinnamomi ana ʒ. i. fiat pul-
uis de quo fricentur radices dentium
et gingiuarum humidarum non autem
siccarum / Medicamen autem est sicut
ut dicit G. ... aut post ... fiunt
medicamina valent ad dolorem

dentium cali^te. Rx se portulace co-
riandri simul lenticulae excorti-
catarum sandali citr. ros. puret
camphore om. an. partes equales
fiat trocisci cum succo solatri et
line dentem dolorosum cum vino
dissoluto in aqua ros. ut hebemeus
dicit. In materia aut frigida ponit
in radice dentis tiriacam dece^m.
Alius Rx piperis assefetide opii
mirre castorei partes equales
conficiantur cum melle. Haly. in
ca calida imperat acetum cum aq.
ros. aut similiter cum modico cam-
phore. In frigida acetum decoctionis
poleii serpentini. Et si cum eo adde^r
ʒ. piretrum pp. et sal forcius eet.
Alexander mo. confectionis de alleis
cito sedatis dolore dentium. Rx
allei spicatis v. olibani ʒ. i. et s.
mirre ʒ. i. bulliat in vino ad
formam liquidi mellis et tepide
et sepe teneatur in ore. In vino tesetur
hebemeus quod G. dicit quod si teritur alleum
et ponatur in radice palme manus
que sequitur dolorem sanat dolorem
eius et est expertum. Similiter ac concedit
acetum decoctionis coloquintide aut
aristol. a. piretrum assamfetida
synapis cortic. capparis corticis
pini menta sedum ingellum gariofilum
et similia. Et vitellum ovi assatum
calidum et pane calido super dente appli-
catum, et aqua ardens in hoc est
optima et vaporatum cum cibis duabus
horis ante postquam quarta hora cum sale
et nitro aut cum oleo calefacto
laudat similiter et emplastrum cum herbis
que sunt sicut malua anetum
et camomilla se. lini atque fenu-
grecum. Et laudat etiam suffumigium
cum granis coloquintide et granis
synapis et se. cepe et rutha et similibus.
Et concedit una cum Raysi de-
stillationem in aure que sequitur
dolorem cum aliquibus oleorum sedativorum
velut est oleum amigdalinum sam-
bucinum castorinum et ungentum

Mediate aut stupefacientes que
ponuntur in magna quantitate sunt
in eodem loco sic. Rx se.
iusquiami al. opii storac. galbani
om. an. ʒ. ii. piperis assefetide an.
ʒ. i. conficiatur cum sappa coagulata
et ponatur super dente doloroso aut
sumatur opii et castorei partes equa-
les et distemperetur cum oleo ros. et
iniciatur in aure que sequitur dolorem
aut vinum decoctionis radicis ma-
dragore aut iusquiami teneatur
in ore et quando dantur in potu
narcotica sicut filonium aut
teneatur in ore ut dummodo et
quomodocumque maceretur egritudo frigiditas
etiam retento aque frigide in ore
stupefacit dolorem ut dicit similiter

De dente commoto et debilitato

Cum vero commouetur dens et propter
causam primitivam ex casu seu per-
cussione et quando ex humiditate
lubrificante nervum et ligamentum. Et
quando propter siccitatem et carentiam
nutrimenti. Et quando propter corrosionem
et diminutionem carnis gingivarum.
Cum aut ex siccitate fit et privatione
nutrimenti ut in senibus et presertim
non curatur. Galienus vero cum resump-
tivis adiuvat. Et cum hoc vitet
masticationem presertim rei dure
cum illo dente et moveat locutionem
et non tangat neque commoveat
eum. Et si fuit propter corrosionem
curetur corrosio. Cum aute
venit a casu et percussione facta
flomia et infra abhumiditate molli-
ficante et purgatione et educatione
humiditatis sanatur cum mastice
et piretro. Narrat G. in libro
de thiriaca quod ponatur in radice caro
aliume cum thure cinnamomo
et cypresso. Raysis aut Rx balau-
stiarum rosarum gallie cipri sumat
ana partes i. aluminis partem mediam
liniatur super gingiva et in
alio loco addit accaciam ypo-

quinstados mirabolanorum et spice iubet cum
aceto et facere trociscos et firmare dentium
radicem. Et si non valet cum filo aureo
cathenula ut docet Albucasis ligentur
et si ceciderint aliorum dentes aut
de osse vacce fabricentur et cum can-
tela ligentur et firmentur cum eis que loco

De putredine, vermibus et corrosione ac perforatione dentium

et hic dispo-
sito regimine universale de dieta et purgatione
et confortatione cerebri prout dictum est
in dolore. Particulare quidem quod lavetur
cum aqua ardente aut cum vino de-
coctionis ut utriusque mente utriusque
salvie utriusque calamenti et piperis
seu piretri et post repleatur cum galba-
no et cypero mastice mirre sulphure
et camphora terra arnomoto assa feti-
da et coque. Et si autem istud non valet
buttellecte cum sulphure et luna et fiat
sibi via ut in foramine non remaneat
tabes. Et si istud non valet cauterizet
et si necesse est extrahat sed cum cau-
tela quod foramine prius fortiter cum panno
aut cotone impleatur eo quod aliter
tenaculum eum frangent et radix
remanebit. Si autem in foramine
fiunt vermes post locutionem dictam
suffumiget dens cum semine porri et
cepe et semine iusquiami confectum cum
adipe caprino et fiant pille quarum
unius 3 et una qualibet vice ponatur.

De limositate et feda coloratione dentium

Supposito
regimine universali abluatur os cum vino
decoctionis mentastri et piperis et post
isto medicamine utatur proprio modo
dentifricii. Et ossium sepie conchularum
marinarum alias porcellanorum spume
maris cornuum ustorum ana aluminis
salgeme sulphuris usti radicis yreos
aristologie radicis calamenti adusti fiat
pulvis de omnibus ana de quolibet singulariter.
Ad eandem intentionem magister petrus
aqua probatum sic facit. Et salis
armoniaci salgeme ana libram i aluminis
zuccarini quarterium i pulverizentur et in alam-
bico vitreo et fiat aqua dentes
cum pecia de scarleto fricent. Et
si istud non valet quia firmiter ibi limo-
sitates indurate cum rasoriis
et spatulis radantur.

De stupore et congelatione dentium

Vinum cum aqua ardente in ore tene-
atur aut cum sale asso dentes fri-
centur aut nuces seu avellane
asse calide supponantur et similia
calefacientia aut pyretalia vel
portulaca et semen eius masticetur.

De eradicatione dentium

Licet galienus et albucasis fecerint posse
tamen in medicamento dentes eradicare cum me-
dicinis et non proficiat artificialiter de
dente doloroso ut non sit deceptus
et capias bonum pro malo. Tunc po-
sito paciente in loco claro inter
genua tua discalcia radicem dentis
circumcirca et remoueas cum cautela
et complete ut non accidat pacienti
prava infirmitas de oculo aut de
osse maxille et post accipias eum
cum tenaculis et eradica et extrahe
eum cum radicibus suis aliis tenaculis
similibus illis cum quibus dolea li-
gantur aut eum eradica cum leva-
torio simplici aut bifurcato.
Et si aliqua radix remanserit
perquiratur cum instrumentis et extrahatur
et post os cum vino et sale lavetur.
Et si vis adde alumine aliter vitreolum
prius sanari fieri potest et ultimo cum
vino mirra et thure fissuram in
carne. Si autem dens ultra
naturam fuit augmentatus cum lima
caute quod non moveatur equetur
et applanetur. Multe autem medicine
ponuntur ab antiquis que extrahunt
dentes aut eos allemant certitudine
cum ferro sicut lac titimalli cum
piretro et radix moris et capparis
et armoniaco in radice dentis
imposita aut aqua fortis aliter
pinguedo ranarum nemoralium
et arborearum. Multas tamen dant
permissiones experiencias vero paucas.

De passione labiorum.

Rimagiades et gargareombus in
labiis et gingivis accidunt nodi

carnes addite apostemata bothores scis-
sure atque vlceraciones de quibus
dictum est supra in suis locis. Restat
dicere de quibusdam passionibus gar-
gareonis qui actum inspirandi
et transgluciendi impediunt.

Et primo de inflacione et casu uvule.

Sciendum quod sicut dicit in
sexto meatuum carnosa quedam pelli-
cula in alto oris apparet cum aperit
aliquis plurimum os et linguam deprimit
a grecis dicta columpna seu kyonida
a nobis autem dicitur uvula nuncupatur
accipitur non absolute sed a passione
similis uve que ibi contingit.
Est enim uvula passio sicut in
extremitate illius columpne ingros-
sacione et in eius radice subti-
liacione cum quadam relaxacione et
qua impeditur actus respirandi et
transglutiendi. Fit autem hec
passio fit in ipsa kyonida fluidat
vero multis vicibus. Et causa huius passionis
est materia calida a fra descendens
a cerebro per modum reumatismi.
Cuius signa sunt satis manifesta
per descripcionem dictam et probantur per
oris apercionem et lingue compressionem.
Eius caliditas materie per ruborem
et ardorem cognoscitur. Frigiditas vero
per eorum privacionem iudicatur. Ypo-
in 3o pronosticorum quod eius incisio
est periculosa propterea quando fluat
rubea tota equalis quia ad eius
incisionem sequitur sanies vel
fluxus sanguinis que possunt esse causa
suffocacionis et mortis. Quando autem
livescit et albescit tunc melius
quia radix subtiliatur et extremitas
ingrossatur tunc in scindendo
non est timendum timor. Caveatur
tamen ut dicit Galienus quod si fuerit nigra
aut fusca dura et sine sensu cum
scindo non tangatur quia periculum esset
super infirmi de incantaverando ipsam
Est tamen necessarium quando est magnificata
et cum medicinis non curatur quod
incidatur ad hoc quod suffocacio evitetur
emittitur. De duobus enim malis minus
malum est eligendum ut dicunt philosophi.
Et inde vlceribus urge supra sunt
in xo capitulo allegatum. Tamen non licet
ad salutem nisi una via licet
sit fallax velit vel nolit oportet quod
tuscat per illa. Consulitur tamen Haly
quod non scindatur tota quia nocumentum
facit pacienti magnum circa pectoris
officia. Scindit enim hec innaturalis
uvula ut inde voce et xio de uti-
litate particularium habetur.

Curacio

In curacione uvule regimine est duplex
universale et particulare. Universale de
dieta et evacuacione et diversione est dictum
in inflammacionibus hoc addito quod ad
materiam reumaticam despectandam
et ipsam uvulam relevandam valet
per roborandum et suos nervos maxime
in pueris quod super molle capitis
ponatur in quantitate unius denarii
de scarleto in quo sit modicum de pice
thuris et masticis. In adultis competit
hebemis quod trahatur pili versus
cutis dislocetur aut quod fiat cauterium
in summitate capitis ut in reumate
est concessum. Similiter cum eadem cum
manibus sub guttere impingendo
relevatur. Particulare regimine fit
duplex uno modo cum medicinis alio modo
cum instrumentis. Cum medicinis si materia
est calida inbibitur stans quod gargarizet
cum syrupo acetoso aqua rosarum
cum aceto aut quod applicentur cum
cocleari meatum quandam ele-
vacione primus pulvis florum ex rosis
sandali balaustiorum cum modico
camphore. Vel aut sine febre
gargarizare alumen et syrupum
acetosum vel syrupum pulveris armoniacum
et alumine. Rogerius ponit cinna-
monum piperis piretrum gallas
et balaustias. Vel aut in sexto
meatuum narrat optimum medicamen
apolipiados de kymoidas relaxa-
tas. Et rosarum siccarum mensura
unius manipuli spice celtice.

cum radice et herba adherente me-
sura alterius radicis yrundinum ℥ ii
mirre ℥ s[emis] gallarum viridium pri-
mo terantur et fiat pulvis quem in-
sufflando cum cannula aut cum digito
seu cloqueari applicetur. Hoc enim
predictum medicamen est mire virtu-
tem dyaforetica et repercussiua
moderate ut dicitur ibidem. Sed ad eandem
intencionem multa valent auxilia
que dicta sunt in squinancia. Cum
instrumentis aut incidit uvula prin-
cipaliter secundum Albucasim quod sedeat pa-
ciens coram medico in sole et aperto ore
et expressa lingwa cum paletta ad hoc
apta apprehendatur cum uncino et tunc
cum forpicibus obtusis vel cum spatame
falci simile incidatur. Deinde aqua
cum aceto detur sibi ad gargari-
zandum et si ponatur galla alumen
aut vitreolum propter sanguinem melius
esset. Et si sanguis superfluet ponatur
ventose retro collum ut dicit
Albucasis et administrentur terre de ba-
rabe cum aqua plantaginis et sic
infirmus iacens super faciem suam
ut exspuat et sanguinem expellere
possit. Et si sanguis ad descendit
curetur curacione sua. Secundo modo
inciditur cum ferro calido et fit secundum
hebemesi quod habeatur cannula in
capite cuius in altero latum sit
fenestra in qua includatur uvula
et postea per cannulam intromittatur
ferrum ignitum ad modum sicut hic
scitum. Et cauterizando incidat.
Tercio modo inciditur cum cauterio pote-
ciali et fit secundum Albucasim quod post cum
cauterizacionem uvula fuit comprehensa
in fenestra dicte cannule im-
ponatur hoc probata involuta de capi-
tello primo aut cotone aqua forti
aut arsenicum dissolutum cum
aliquo liquore et teneatur supra
uvulam ad medietatem unius hore
usque ipsam sit alterata. Et post gar-
garizet oleum rosarum aut aqua rosarum
quod infra tres dies cadit ut
dicit Albucasis. Caveatur ne aliquid

mediciarum acutarum descendat
inferius neque tangat alias partes
quod lederet eas. Post autem incisionem
et mundificacionem cum vino thure
et mirra sanetur. Tercium modum
aliud assignat Albucasis cum suffu-
gacione aceti decoctionibus ca-
lamenti ysopi ruthe abrotani
et camomille in olla cooperta et
lutata inter cooperturio applicetur
cannula dicta fenestrata. Verum quia
iste modus non est in consuetus nisi
aliquibus propter prolixitatem ipsum obmitto.

De inflacione et ingrossificacione amigdalarum

Ingrossacio et magnificacio amigdalarum
et faucium codo curatur cum medicinis
sicut et uvule et sic apostemata
squinancia superius curantur. Si
autem sic non curatur necesse est quod
incidantur quia impediunt hane-
litum et transglucionem ut haly dicit
Complementum tamen est Albucasis quod sicut
dictum est de uvula si fuerint fusci
aut nigri coloris aut dure sine
sensu non tangantur cum ferro.
Et quando sunt albe molles et bene
tractabiles quod coram sole ponatur
caput infirmi in sinu medici
et aperto ore premiatur lingua cum
paleta ad hoc apta et capiatur una
de amigdalis cum uncino et trahatur
mediocriter ad exteriora et cavendo
a panniculis et paruulis adiacentibus
cum forpicibus obtusis aut instro
falci simili incidatur et post una
ad aliam partem ut dicit haly abbas et
facta incisione gargarizetur aqua
rosarum et acetum et reliqua fiat que
sunt dicta in uvula.

De hiis que de ea si aliquibus impediens transglutierit

Os aut
arista infixa fuerit in gutture si
ad presens videntur cum tenaculis
tenuis ad hoc aptatis compressa lingwa
capiatur et extrahatur. Si autem non
potest extrahi cum virga plumbea mo-
dicum curva inferius impingatur

ut dt Albucasis Si aut no pt videri
vlta albucasis qz dnt' sorbicioes
viscose ut cu cib tu sgluciendo
descendat z gargarizare sapa
aut decoct ficuu confit et in-
vngr collum olis calid viol
amigdal z butiro laudat Et
si no descendit cu hc dr' sibi
ad tu sgluciend buccella panis
sicci aut frustu napi z descedz
Et si hc no valet potet' b' vinu
omi die potando ʒ i nasturcij
cocti cu aq calida ipm enim
vomedo expellit quod retinet'
ut dt Auic Et si hc no valet
ligetur frustu carnis bovine
male cocte aut spongie cu filo
forti z semi tu sgluciat' z subito
extrhat' et egredie' qd retentu
est sive sit panis sive arista
sive spina inviscatu Et si dura
a d sint magnu ne hns tuo primat'
spatule z collu retro fortit
percutiat' Et si sanguissuge sint
pn' ti allia z forte acetu dentur
ut haly papit Et si apto ore
videtur cu forcipibus educat' ut
dt Albucasis aut cu capsa suffuget'
aut cu canula fenestra qp hedis
et cauterizet' Cap m titu de
egritudinibus colli et gibbositate

Egritudines colli z dorsi
ppe sut squinancie z boam
de quibus in capitulis dtine
supra distribute cu sut egritudines
gargarizonis iam dcte Restat
qz qua cu collo iniat' dorsu
z spondilia qz de gibbositate dicat'
que ppa est passio dorsi quamvis
etia aliqn fiat in thorace Est
enim gibbositas elevacio spondilium
ad extra extra curvat' hō z lbit'
i motu Fiunt ea aliqn e primitiu
ut casu z percussio z tuc ppe dicit'
dislocacio spondilium vnius a' plurium
ut dtum est sup Aliqn causat'
ab aliqua causa ancta ut

ab humiditate cruda viscosa lubri-
ficante a' ab aliq ventositate pru-
ciente a' ab aliquo apostemate impelle-
te aut a tussi molestante aut
a siccitate grandi Signat' qz
gibbositas est a casu z percussioe
iudicio paciet Signat' qz est
siccitate p' corpis siccitate et per
febrium consumptivarum precessione
Signat' qz ex humiditate lubrificante
p' regimine z p tactu humido z
molle Signatur apostema p dolore
z calefactione Signat' ventositas
p vacua dol' motum cu extensione
absqz febre Indicat' Ypo in vi
amphorismorum Et quicumqz fiunt vm-
i gibbi ex tussi z asmate sicut an
pubescencia dicit igit' an z no
i iuventute ut an prcauis Et
causa reddit G in comento
liz iniciatu sit cinctu i greca
cu sflatione quia ppt' debilitate
corpis no pnt sustinere pectoris
gibbositate z no solu an pube-
scenciam si i omi eque si molestat'
a tussi vl asmate gibbosi Et
huiues pectoris strictu pacitat'
ut notat' ibid eo primo epidimiarum
li o Judicat' etia qz qn gibbosi-
tas curat' absqz unidificacione
pervenit quis usqz ad coxa et
ad genua z facit accide naturalis
gibbosas z palisim ut dt Aviče
qz cura, huiu gibbositate sibi-
liant' ppt' illud qz facit gibbositas
de opilone quarundam meatuum i
quibus penetrat cibus Judicat'
p' Glasium qz gibbositas completa
tactu no curat' Et etia indicat'
in dislocacione sit dta Curacio
Curacione gibbositatis sicce mederi'
humectatiuo cu cibis z potibus
unctionibus z bal' z iunctionibus
z clisteribus humectatis sicut sut
oleum viol amigd vad alchee
z malue sc' lini lac atqz cuprorum
brodio Et si qz ethica z spasmo

sicco administrant. Si autem fuerit
ex materia aut apostemate indurato
curetur cum hiis que in sclirosi
seu saphiros fuerint dicta. Si fuerit
ex causa frigida et cum lenitivis. Et
si cum fuerit humor crudus mol-
lificetur aut consumpta ventositate
due ex conveniunt regimine universale
de dieta et evacuatione sicut dictum
est in palisi et spasmo humido ut
dicit Avicenna et sicut dictum est in capitulis
plantis (?) reguttum (?). Et patientem intendit
replere materia et fortitudine locum.
Et ideo oportet quod ampulla sint cum
calide stiptica et humectativa moderate
velut sunt nuces cypressi et folia
eius et folia lauri seu lunaria
calamintha arthetica emblici poma
acheorum et similia. De quibus possunt
fieri embrocationes unguenta et
emplastra ut Avicenna facit istud
Medicam. medicamen. Recipe sanna secha que
est absinthium cum serpillo et
sticados secundum Rasis cimula pireterum
cussalis nuces cypressi ...
cardamomum seminatum, de quo
coquatur cum aqua et oleo usque ad
consumptionem aque et colentur et
reiterentur herbe alie cum illo
oleo et tunc aque, et post consumptionem
coletur et super colaturam ponatur
castoreum euforbium et arnum cum
et fiat unguentum. Et si cum istis addatur
ruta et simphitum spica et achorum
starum et bdellium fortius esset.
Et si loco aque ponatur vinum
adhuc esset fortius. Et de isto
unguento potest fieri emplastrum cum cera
pice et therebentina. Sed de consilio
Albucasis est quod post bal. et embro-
cationes tractetur et reducatur illa
gibba cum manibus. Unguento cum
predicto unguento et post emplastretur cum
emplastro et desuper ponatur plumbum
aut astella ad hoc spatium melius
quod erit possibile. Et ligata reducatur

te ligetur. Ad ultimum si predicta
non sufficiant cauterizetur cum cau-
terio circulari ut docet Albucasis.

Capitulum quartum de egritudinibus homo-
platis et brachiorum

In homoplate non sunt egritudines proprie nisi quando
ad brachia et digitos. Nam
aliquotiens digitus superfluus
de quo quando debeat removeri dictum
est in de membris superfluis am-
putandis et expandendis. Et tunc
non fit unitas digitorum con-
curacio est incisio et separacio cum
rasorio, et postea cum pecijs in-
positis et unguentis desiccativis fiat
consolidacio separatorum. De unguibus
vero communiter accidit ~~accidit~~ unguibus
attricio et percussio quandoque ex attricione
sub ipsa fit sanguis mortuus aut
sanies. Et tunc eius accidit gibbo-
sitas et curvitas quandoque fissura quandoque
vero color feda et maculosa.
Curatur attricio secundum Avicennam cum
folijs mirti confirmat deinde
linatur cum basilicone et cerotis
lenibus de adipibus et corpibus. Sanguis
aut mortuus aut sanies si est
subtus eas resolvatur cum adipe
caprarum et sulphure ut dicit
Haly. Et si non potest resolvi fiat
unguis cum facilitate fissura
obliqua ut consulit Avicenna et
egrediatur quod est sub ea. Gibbosi-
tas et curvitas corporis corrigatur
supposita purgacione melius quam
primo mollificetur cum adipe
...biu aut cum dyaquilone deinde
erigantur et radantur donec
equentur ut dicit Rasis. Et si e-
iuste quod pinguis radatur et scin-
dantur et lamina plumbi suppo-
nantur ut premat carnem et
teneat unguem elevatum. Si
fuerit fissura et corrosio cum
dyaquilone et oleo de behen

et iuuus pass agrauus sius un- datu de consilio haly cutaplasmenter 7 sepo hircino assato cu oleo anfictino laudat 7 ab omne ungues vo fedus et maculosas ractificat tamen cu mercuria 7 aceto Et cume laudat glutē piscium 7 se· lini cu mastincio 7ppe arsenico cum. Et aut pediculo no put corrigi cu medicinis 7 noceret nobilitate aufer 7 vnguis 7 de mediatas fortibus ad eradicandu est olem 7 asser- ximac 7 sapido ut dicit Succin sm haly visti qrani p· 1· cantaridarum ptes iiij ce ipse dum- dia confice 7 appone Et si cu eis ponet 7 arsenicum 7 acetu eet melius qa cu putrido distarnet 7 Et pq qua cecidit oz si qd dicit cume q nascentur donec magnificet 7 no tangat sed custodiat de ere aut de argento pforato ut fiat respiramentu Infra eni mense nascet 7 vnguis bona Cap iij quartu de egritudinibus pectoris et mamillarum

Pectus aber non hic egritudines in pecto no hic egritudines proprias nisi q mamillarum Papille aut quoque patiuntur apostemata quoqz concludunt lactis de qbz dicam et in de apostematibus spissitudinem eius sicut est cumbanaa lactis quoqz pauca de quibus tractaverunt physici Cura tamen dottine Et inde facile aq sublibus docet ac tibi lac dando in potu vinu dulce decoctu raphani et radicem feniculi cu furfure Et eu docet extinguere fomentando mollae mamillas cu aq marina 7 alijs q put defenditur 7 seftat Prius quoqz patiuntur nimia augmentatioz 7 quoqz nimia papil- li pfunditatz de qbz ad cyrurgicos

sepissime fietur recipis ut aut minus no crescat mamille i iuuenculis no tangat 7 neqz fricent sed teneat 7 bn strictae Et liniant 7 cu aqua frigida et aceto 7 si in illo dissoluet 7 aliquantula molar bonu esset Et si ponet alumine 7 galle et pspdia fortis esset 7 sim Et vbi et cp acceptat tamen si accipet 7 ciminum pulverizatum 7 cu aq 7 accepto pulverizatum 7 superliget 7 p tres dies et p alios tres emplet 7 cu radice ~~radix~~ lilij melle 7 aceto ligando Et hoc faciendo ter i mense simile valz Et si hoc tamen in virgine accidit oz eas iuxta consiliu Albucasis incidere sup et subter sectione lunari vna vel duabus sectionibus si e magna Et post extractio incidatur et extrahat illa pinguedo 7 suat 7 et ut cetera vulnera curet Cum aut papille e ita pfundatz q puer no pt eum apprehendere ponat 7 ventosa parva q cupula glandium talis fiat q cu canula suggendo extremus extrahat 7 Cap iij sextu de egritudinibus parietis ventris

Parietes ventris nulla propria egritudinem patitur nisi augmentu seu vmbilici eminentia q de ydropisi dicam e supra Eminentia vmbilici seu hernia ventralis q sequitur 7 indiciam hernia de testiculorum sicut dicam sunt de illis in parte sequenti 7 in superioribus q quedam est zirbalis quedam intestinalis· quedam aquosa· quedam ventosa quedam vero carnosa Et vltra hoc quedam e aneuri- smalis sanguinea ppt rupturam alicuius arterie seu vene ibi sig[illegible] madauit Causa tamen eminentiarum 7 quia fuit que hernie 7 aneurismata

De vl[...]
vmbil[...]
Sextu[...]
de ydro[...]
que in[...]
7 cap[...]
pn[...]

Iudicatur tamen quod in aneurismatibus ferro non tangatur timor enim magnus inducitur sicut in sedimine ut dicit Albucasis et non solum in hac sed in omni hernia ventrali et umbilicali est periculum cum ferro. Theodoricus enim videtur non est quod perficiatur cum emplastris et ligatura quam ponere in capitulo maturationis. Nam loca illa male conjunguntur propter nervos musculorum; ymo sunt aptissima ad procidentiam intestinorum que difficilia sunt ad relocandum ut supra capitulo dicebatur. Cura

ergo est duplex una cum medicinis alia cum ferro. Cum medicinis autem curatur et preservatur ut dicit Rasis quod sumatur thus et conficiatur cum albumine ovi et cum cotone vel stupa involuatur et super umbilicum ligetur. Et si addantur galle rosa, psidia, acatia, alumen, antimonium, carabe et cerusa et alia que dicentur in ruptura inguinali esset melior cura et cyminum et bacce lauri resolvunt ventositatem. Et sulphur et alia que dicta sunt in ydropisi et herniis curant aquosam et carnosam. Cum ferro curatur zirbalis et intestinalis secundum Albucasim et haly et Avicennam quod erigatur patiens coram medico et retineat hanelitum ut exeat quantum potest eminentia et tunc signetur in circuitu eminentie cum incausto et postea resupinetur patiens et revertantur intestina et zirbus ad intus et incidatur in circuitu signi secundum primam partem. Deinde cum uncino forti affixo in medio circuli signati intus eleuetur totum inviscerum et ligetur cum filo forti aut suatur et sit deinde sicut in sutura ventris et cum fortitudine caveto ne aliquid comprehendatur de intestinis. Et pro

ad maiorem securitatem infigantur due acus in cruce et sub acubus fiat ligatura in .4.or partibus firmius se tenebit post ligaturam. Et postea dimitte cum positionibus doloris donec cadat per se et postea ut alia vulnera sanetur. Avicenna primus ipse et periculum intestini percipiunt quod postea prima ligatura apiatur medium eminentie et cum digito perquiratur de intestino si est reductum. Tediosa vero est operatio et ego nunquam feci eam gratia cuius subtilitati operantur de aliquo.

Capitulum septimum de egritudinibus anthrarum et primum predictabilis

Egritudines primum anthrarum que proprie pertinent ad Cyrurgicos sunt ruptura in didimo lapis in vesica passiones virge ut priapismus, clavus, preputii incisio, castratio, hermofrodisi, passiones matricis ut clausio, renes amplificatio, coitus, extractio fetus et secundine et mole. Egritudines autem ut etiam clausio eius et exitus longationis et etiam matricis exitibus. De ruptura didimali. Ruptura secundum intentionem Avicenne primo et 2o de egritudine et simthomate est inflatio hernialis in qua intestinum aut zirbus dislocatur et egreditur ab interioribus ad carnem inviscerum proprie usque ad didimo et osseo seu testiculorum bursa et sepius in ea descendit mono vel intestinum quod est solutum non ligatum ut dicit Avicenna. Ramus tres sunt species ut testatur ipse. Et in medicamentis propter naturam epyploalis vel zirbalis. Alia est intestinalis. Et cum hiis composita ex ambabus et ista. Et secunda est peior quod non consistit ingeniis et

talis vulgariter dicitur relapsatus
¶ Aliquando vero magis que usque
ad osseum seu bursam testiculorum
descendit et talis dicitur crepatura ab
haly super v° pt p^e ¶ Cause
autem immediate rupturarum sunt
scissura et dislocatio ut dicit Avicenna
que sepe contingit ut G. in 2°
de egritudine testiculorum ¶ Scissura autem
propter fit accidens et passione aut
motu et conamine laborioso
aut clamore valido et coitu
inordinato ¶ Dilatatio autem fit
propter humiditatem lubrificantem et mollificantem
ut dicit haly aut propter debilitatem
corporis ut Avicenna ¶ Et ista possunt
moveri in corpore a causis primi-
tivis iam dictis ut vult Albucasis
[illegible] repletione et usu ciborum
grossorum humidorum et ventosorum
ut Thedericus ¶ Signa et
indicia ¶ Signum autem commune
rupturarum secundum Avicennam est adductio
[illegible] et apparens de exterius rei [illegible]
[illegible] apud motum et com-
pressionem anhelitus et tussim cum
revertitur ad resupinationem aut cum
digitis compressit locum ut dicit
Lanfrancus ¶ Signum autem proprium eius que
est propter dilatationem incatus est
quod apparet paulatim in inguine
deinde in osseum descendit absque
motu laborioso ¶ Signum autem quod
propter scissuram est quod subito et cum
dolore venit multotiens descendit
per alium locum quam per illum int-
carne intrat aut ad bursam
testiculorum aut ad coxam et
iuxta vulvam et superiora ventris
ut in umbilico dictum est de rup-
tura ventrali ¶ Signatur autem
quod illud quod descendit est
intestinum quod reducitur ad velocitate
et quadam gurgulatione ¶ Signatur
quod est zirbus quod non reducitur
ita velociter neque cum aliqua

gurgulatione ¶ Iudicatur quod qui
habet rupturam non vivit sine
periculo quia si contingeret quod intestina
caderent in osseum cum fecibus
indurarentur numquam retrocederent
et ita patiens moreretur ¶ et ego vidi ¶ et
Albucasis testatur ¶ ideo est consilium
quod faciat se curare ¶ aut numquam
dimittat renes (?) neque braccale
¶ Iudicatur secundum Avicennam quod fissura libus
ruptura non curatur quod desiccatio
in aliquibus modo ut dicit haly in vi°
sermone pt se ¶ Dilatatio vero
¶ aliquando curatur per desiccationem propter
quam est tenera et recens et in
pueris ¶ non [illegible] et antiquis
et inveteratis quia ad [illegible] sanare
in quali etate cum medicinis
deceptores sunt ut dicit ¶ Thedericus
¶ Neque ego umquam salvam magnam
et repletam et propter hoc miror
de lanfranco qui dicit se curasse
cum medicinis unum sexagenarium
et alium quadragenarium de magna
et repleta ruptura ¶ Iudicatur amplius
quod curatio rupturarum ad maiorem
licet sit possibilis est tamen ambigua et
periculosa ut dicit ¶ Albucasis de spa-
smo propter dolorem de fluxu san-
guinis propter incisionem de lesione in-
testini propter corrosionem de ami-
ssione generationis propter testiculum
¶ Et ideo dicit lanfrancus quod multi
sapientes quibus cura sciret se in-
mittere recusarunt ¶ Cavendum
tamen est quod non attemptetur cura per
incisionem in homine debili et
sene et male complexionato et
tussiculoso ¶ Sufficiat enim talibus
persuadere cum medicinis et dimittere
[illegible] vivere cum sua claudicatione
¶ Cavendum etiam est ut dicit ¶ Brunus
et ¶ Guilielmus de Saliceto quod non
attemptetur cura per incisionem
nisi per hominem qui vidit eam

p bonu ingenij facere et cu hoc habeat
bonu ingeniu et modo se habeat bona
instra ad hoc apta velut sunt rupsia
et paruna vncos grossos et subtiles
cautiria diuersa genus stupa cotone
pannu cera pul. vi. et gomma necessaria
in hoc casu / Tempus conueniens isti
operacioni est ver et autumpnus / Non
solum etiam hoc est quod antequam accepte-
tur ista operacio corpus sit bene mundifica-
tum et cum clisteribus et medicinis
Curacio / Cura rupture fit duplex
vnus cum medicinis / alius cum cirur-
gia et manuali operacione / Curacio
autem cum medicinis / Cura autem saltim
preseruacio cum medicinis intendit de-
siccando agitare fissuram et dilacionem
cum hoc primo si pa. est repletus quod
euacuetur 2o ut repletio et materia
replens ad inguinam inhibeatur / Tercio
ut fissura seu dilatacio constringatur
Primum complet per flamam et est
necessaria et per medicinas que laxando
et purgando constringunt ut sunt
mirabolani et pillule rupture / Secundum
complet per debitam administracionem
sex rerum non naturalium certum quod sin-
gulare sunt illis ancxe / ut sunt
aer et cibus et potus inflatiua et re-
plecio somnus et vigilia motus
et quies actum anime / Obuiacio
rerum extrinsecarum balnea
et sub dmo stato declinatis ad
caliditatem et siccitatem [illegible]
sublimacione et carminacione
ventositatum / 3us soliditandi et ag-
gregandi dislatatum / et dismicta
et que de istis sunt [illegible] est inde
appositis flos / et aquosum atque ven-
tosum / et sunt de articulatum sunt
in quodam tractatu que descriptum
fecit petrus de exquisita ordine
dicarum rerum supersedeo de presenti
In summa tamen vult [illegible] quod rupti
dimittat replecionem et cibaria
grossa et inflatiua ut fabas
faseolas lentes et olera / ut

exi. calt / Sic dimittunt eos fructus
recentes rapas panem crudum / et
asininum carnes porrarum et pisces
caseum lac non potent aquam
puram / neque vinum nouum aut forte
et vinum grossum stipticum competit
eis / Balnea aquarum dulcium noc-
eis / Tussis et pluuia grauat ruptos
Non saltet neque clamet non
coeant neque bracale dimittant
Teneat ventrem bonum cum suppo-
sitoriis solubilibus cassia tamarindi
aut dyacatholicon / Sobrie et
quiete viuat maxime in brodiis
ossium et potu in omnibus cibariis / po-
nat saluiam / post eorum comestiones
vtendo dragetam seminis in qua
fit nasturcium et coriandrum et
digestiuum / Tercium complet per reduccionem
intestini cum manu inclusa et
bal. et ventosas et emplastrum cum
lenitiuis et euaporacione calidis et
suspencione et eleuacione per tibias
et anchas si est necesse / Et ruptis
reductis fomentetur locus cum aqua
vino et aceto decoct gallarum
nuce cypressi et aliis deinde apponatur
desuper emplastrum in loco in quo apparebat
eminencia extensum maluca ad
formam scuti / et remittetur de x
in x diebus et in eleuacione emplastri
teneatur digiti super locum / ut
inuitat non eleuetur propter adhesionem
emplastri et fiat remutacio de mane
antequam surgat de lecto / Et post
emplastrum ligetur cum bracali artifi-
ciato de panno triplicato cum scuto
pro quolibet inguine quantitatem et habeat
bindellum ligatum retro / et sibila-
te acute ante equs et ligetur
fortiter / Et si bracale eum excoriat
defendatur cum pannis et cotone
et vngento al. / Et qui volunt appel-
lare portetur et teneat manum
desuper et non cauteret se in motus
quot potest / Et mox aut mane
administretur sibi pocio sua consoli-
datiua cum vino grosso / et ita
quiescat per l. dies / Et post incipiat

Emplastrum consolidativum rupture

medio paulatine et non dimittat
braccale de aliis x diebus. Emplastrum
consolidativum rupture in quo omnes
conveniunt est de pelle arietina
Alius fortior. Recipe picis navalis ℥ v
colofonie ℥ iii litargiri ar-
genti oppo(ponaci) galbani bdellii mastic ce-
rusi ana ℥ i boli ar(meni) san(guinis) dra-
gonis thuris sarcocolle aloen
acacie mumie aristol(ochie) centauree
utriusque consolide simac ubis nuc(is)
cypressi gallarum prodie vermiculi
terrestrium ana ℥ ii san(guinis) humani
℥ i glutinis piscium visci quercini
℥ i et si pellis arietine com(buste)
ana ℥ i et cum aqua pluviali et aceto utrisque
ad dissolvendum lb. s. dissolvatur gumme
cum aceto et conficiatur et omnia cum
glutine liquefacto et fiat emplastrum
Emplastrum aliud Rasis et Avicenne et
eum acceptavit Bruno et Theodori-
cus de repul(sione). Recipe nuc(um) cypressi acacie
gallarum balaustiarum ana ℥ v
draganti mirre sarcocolle
thuris cimini ana ℥ iii san(guinis)
dra(gonis) boli ar(meni) aluminis aloen mumie
ana ℥ ii pulverizentur subtilissime
et cum aceto incorporentur et fiat
emplastrum et applicetur cum panno a
semper. Potio rupturarum fit de tribus
consolidis sigilli sancte marie utriusque
plantaginis vale-
riane pimpinelle ana ℥ i nuc-
cypressi mirtini cinamomi reubar-
bari aspi fructus tamarisci se-
minis nasturcii cimini spatule cum aceto
coriandri ana ℥ iii san(guinis) dra(gonis)
thuris mastic mumie terre
sigillate boli ar(meni) picis sarcocolle
draganti ana ℥ ii fiat pulvis de quo
recipiatur de mane ℥ i cum quarta parte
vini grossi. Est etiam alius modus
curandi rupturas in magno secto
in pro(prio) magnum virum venerabilem
re quod supposito bono ut est dictum
iacente et quiescente pa(tiente) per xxx
dies et reductis intestinis
accipiat quolibet mane et sero

unum .3. quod est electuarium pro unius
grossi limature calibis cum
vino decoctionis epatice terrestris et
super locum rupture per xv dies
de corio in corium remittendo ponat
emplastrum factum de dyamaticon grosso
modo pulverizato et cum aptico ma-
laxando incorporato. Et post alios
xv continuet emplastrum dictum de
ruptura et ligetur cum braccali
dicto et iussu dei erit curatus.
Fundamentum istius cure est quod per
quod in primis xv diebus adiunatus
attrahit in loco rupture limatura
Et in aliis xv diebus emplastrum
consolidat et reponit super locum
nodositatem carnositatis que est super
parte rupture. De cura
Per Cyrurgicum. Quidam
aut curandi cum operatione manuali
intendit medie carnis ad dextram
totaliter aut secundum maiorem partem et
porca consolidare in meatu carnis
generare durum et callosum ut nichil
descendere possit et talis intentio
compleretur per diversos diversis modis. Primus
modus est cum incisione rasorii
et ponitur ab Albucasi et Haly. Rogerio
et suis magistris et a suo sectatore
Iamerio et a Brunio et Theodorico
et primum acceptat Guillelmus et fit quod
... disteso aut super
... pa(tiente) supino ligato et reductis
banco et bene ligato et cum ... sedem
intestinis scindatur cutis ... et
longitudine ... testiculo elevato secundum ... fiat
et ligetur funiculus ... ita alte
sicut est possibile post incidatur et
praecipiatur testiculus ad maiorem
securitatem cauterizetur ... et
ligatura et reponatur intus et
capita filorum remaneant extra
et cum albumine ovi in primis et post
cum curatione aliorum vulnerum curetur
Secundus modus est cum cauterio actua-
li et ponitur etiam ab Albucasi
et Avicenna et a Rogerio et sectatoribus

sius et a Bruno et Theoderico
Et fit q colo^to p^a^ mo dcto reducto
testiculo ad intestino et reducto
testiculo per medium ligni superficialiter
cauterizet et cum cauterio recurvo
totiens quousque ad os pectinis
perveniat. Et post cum albumine ovi et
cura aliorum vulnerum curet. Tertius
modus cum cauterio potenciali et
ponitur a Theodorico et operatore
Johanne de crepat Damonis peregrini
Andrea de montepessulano et peregrino
Petro de orlhiaco in Avinione
et per me secundum dicetur in sequentibus.
Quartus modus est cum ligatura et ponitur
a Rogerio et fit cum acu imponatur
cordula sub didimo secundum transversum per
medium loci figendi et pro ligno
supposito ligatur totum didimum
cum ligno et stringendo cottidie non
cessant donec cordula libera exeat
et didimus cum carne fuit incisus.
Quintus modus est per relevacionem didimi
et cautizacionem super os pectinis et ponitur
a Lanfranco et Rogerio peregrino
Petro de Hyspania et fit quod incisa car-
ne inyrie apprehensa cum tenaculis
latis elevetur didimus et cum ligato
eum demant et cauterizant secundum
didimum os pectinis. Et postea ut
cetera vulnera curant. Sextus modus
est cum filo aureo et eum fecit magister
Gerardus metensis. Et fit quod incisa car-
ne inyrie ligant didimum aliquan-
tulum stricte cum filo auri et suunt
vulnus et dimittitur intus filum
et ita longiusne constituimus corrugatur
et constringitur didimus de istis modis
videtur michi quod quatuor primi sunt
completi et absque fallacia. Alii vero
non sunt cum securitate fiducia
quod probatur ita quia illi modi sunt prefati
et absque fallacia in quibus non potest
reuniri continuitas et illi conterunt in quo
potest reuniri racio tamen ut in speciali
capitulo supra fuit allegatum sed per
quinque vero primos modos nullo modo potest
reuniri quia per primos modos destruitur

tota via. Et loco ipsius fit medium
alterius generis in quo nullum est forame
utrumque per oppositionem quia secundum eundem
in duobus remanet via cum fora-
minibus licet sectis tamen non tamen indila-
tabilis cum sit carnosa magis
quam ossosa. Sequitur ergo conclusio
quod primi quatuor modi sunt prefati alii
duo imperfecti. Item tamen credo quod in
parva ruptura valeret et forte
in magna ad tempus sed non ad semper
ut eciam valeret cauterium de illis
cum cauteriis punctualibus explicatis
ut dicet Albucasis et post cicatrica
dimittatur ita grossa et dura
cicatrix quod loco stat scutalis
secretorum. Et ista fuit intencio
Theoderici et antiquorum omnium quod
non valet operacio nisi perveniat ut
ad pectinis ossa taliter quod tota via
sit adnichilata. Et si ipsi propter
salvacionem testiculi operantur fallacia
non habet certitudinem. Cum uno cum
testiculo vidi multos generare. Et
cum hic de duobus malis minus malum
est eligendum. Et credo bene quod
aliquam virtutem sustentativam remanet
in testiculo salvati spiritualis influencia
secundum Petrum vicinarum tradicione ut
de tercia galaxias in quinto capitulo dicebat.
Remanet autem ut plurimum cum quadam
destitutione ut experiencia docet
de illis autem quatuor modis credo
quod prefati doctores reputaverunt
securiorem illum de cauterio actua-
li. Illum autem de rasorio non fa-
ciunt nisi magna ruptura. Et hinc fuit
quod dominus de ipso non fecit mencionem
quod vidi quod est furcatum et quod nullo
modo quod apponitur hic forum. Et quia
ignibus est terribilis et multi corpore
infamiant propter timorem ipsius igitur
Elegi in illum de cauterio potencia-
li in quo similiter est cautela quod homo
sit dives de corrosivo. Pluribus enim
valet multiplicare vices quia
quanti tamen sed et arsenicum in hoc optinet

Cum uno testiculo
potest generare plures

Non arsenicato in
cauterizatione
optinet principatum

precipitatum. Operacio enim ipsius ut de
scrophulis dictum fuit est fortis
et valida, quia si rudorte applicatur
commovet se et acuit mala. In
prima enim quantitate facit magnam
operacionem maxime iuxta membra
principalia, racione cuius defendatur bene
cum aceto et plantagine et aliis infri-
gidantibus rebus et cum bona dieta
ac si haberet febrem. Eius enim operacio
durat per tres dies et postea quantum
sufficit quod de tercio in tercium remittatur.
Et si ipsum corrigatur, quia cum opio
aut cum solatro simul aut caulium
ut dicitur tucius esset. Et modus
eius operandi cum ipso talis est: de
supposita bona dieta et purga-
cione resupinetur paciens et reducatur intestinum
et radatur toto inguinis, et pars illa
deinde reducatur supra quantum
erit possibile super os pectinis, et signetur
cum incausto aut carbone terminus
testiculi et reducto testiculo in
bursa sua ponatur ruptorium ad
quantitatem unius parve castanee
quod fit de calce viva et sapone
molli cum modico de salina super
locum signatum in medio ossis pectinis
prope virgam per digitum unum et cir-
cumdetur cum aliquo circulo de panno
cereato aut de aliquo glutinoso
firmo taliter ut non transeat ultra
signatum et ligetur et firmetur cum
bona binda volvente anchas
et dorsum ad modum brachalis ut
non moveatur de loco ubi positum
est et dimittatur ibi per diem unam
naturalem. In crastinum solvatur ligatura
et removeatur causticum et in-
venietur escarra nigra et tunc
incidatur in medio secundum tu[...]
ad quantitatem unius grani ordei vel
siliginis et fiat caverna vel fo-
vea in qua ponatur quantitas me-
dii grani frumenti arsenici pulve-
rizati repressi cum sinapi, quia cum opio tan-
tum erit arsenicum prepare aut in-
voluto ad modicum de cotone

madefacto cum saliva deinde cooperiatur
cum cotone et carpia, deinde in-
ungatur circa cum populeone. Et
desuper totum ponatur panni infusi
et expressi cum aqua et aceto et
cum ovorum albumine et ligetur cum
binda scrotali in brachali simpliciter
de duabus telis suta. Et postea firmata
retro in brachali et iaceat super
dorsum in lecto de maturo. Et licet
qualibet die possint panni renovari
et similiter probari quod intestinum sit re-
ductum, corrosivum tamen non moveatur
de duobus aut tribus diebus usque dolor
fuerit quietatus. Et tunc removeatur
corrosivum iterum augmentando fomenta
ingrossando lacerando quam incidendo pro-
fundetur et ponatur de pulvere ut prius et re-
moveatur de escarra in tantum quantum
erit possibile ut liberius videatur et oportet
in profundo, et ita continue fiat
quousque caro mirach tota sit
corrupta usque ad dimidium quod co-
gnoscitur per inflacionem burse testi-
culorum et perdilare prium posteriorum
et quod in fissura videbitur vena al-
ba et dimidium ita fortificatum quod di-
gitus non poterit intrare per bursam
ad dimidium ut solebat nec etiam
tunc intestina poterit descendere
si incedere vellet. Et hoc cum contingit
est fieri in duabus septimanis post
vero si placet procuretur casus escarre
carnis cum axungia porci et
butiro seu aliquo unctuoso
per unam septimanam. Et quando ceciderit
escarra videbitur dimidium album
ad modum unius canalis et tunc
secundum prius intestinorum et minuetur
cum stancie carnis ut non tangatur
a corrosivo. Ponatur de pulvere arsenici
unguento repressi cum minori quantitate cum
cotone super dimidium, et defendatur
ac eciam mitigetur cum fortioribus
ut cum oleum [...] insanum
madragiare, quia dimidium est
magis sensibilis quam caro et maior

indiget sedatione / et nichil tamen
operatione ppter venas et nervos qui sunt
in eo et ipso ita preparato stet usque ad
sedam remutatione / Et tunc fu-
datur secundum longum et in fovea ponatur
de pul. cum cotone et hoc ita continue
quousque totus dedimus vel maior
pars eius sit corrupta quod contingit
cito in duabus septimanis et augescit
per maiorem tumorem testiculorum et
maiorem dolorem dorsi et partium
posteriorum / Et si nimium est propter ma-
gnitudinem dedimi ut melius cor-
rodatur facias duas vel tres fissuras
fiant secundum longum in quibus ponatur
de corrosivo cum cotone / Et si
tunc contigerit quod aqua descendisset
in scrotum ponatur per medium
dedimi usque bursam ut ab ipsa
cum manu elevata aqua extrahatur
/ Et postquam putrescet tamen escarre
ut dictum est / Et cum locus erit bene
mundificatus et apparebit caro ru-
bea incarnetur locus et curetur
curatione vulnerum aliorum / Et postquam con-
crevit vulnus carnatum incipiat
incedere paulatim / et portet
brachale et ligaturam per xxx dies
Magister autem petrus qui in medici-
na curavit xxx ullum faciebat
quiescere sed ire per villa continue
ut obliviscerentur molestiam cor-
rosivi quod non laudo in intestinum
esset penitus retentum / Et corpus
lux incidit in circuitu escarram
quantum erat possibile nullo modo
procurabat casum ipsius usque quousque
que cadebat per se nichil ponendo
in foramine a principio usque ad finem
nisi carpiam cum pannis et ligamine
/ Erat enim intentio sua quod escar-
ra defendebat carnem a corrosivo
quod non reputo securum / quia stante
escarra satis est difficile scire quando
erit realiter operatio in dimo / quando
autem est remota escarra tunc
oculi testificantur veritatem

Tempus autem sue totius operationis
erat octo septimanarum / Ego vidi
sibi eam abbreviari de tribus
septimanis salvo pluri si semper
remanet escarra carnis / Nam
postquam ipse audivit quod ego ad maio-
rem certitudinem in cura domini
ludovici de brissiaco delphinatus
viennensis post primam dedimi aptitudinem
posueram cauterium cum cultellaci
ipse usus fuit a principio totaliter operatione
in qua remutatione vel de 2a i(n)
eam cautio / et dicebat quod iuva-
bat ad tria ad fluxum sanguinis
et ad profundandum intus sine ab-
stentione escarre quia cauterium co-
sumebat eam / et adhuc dicebat
quod dolorem corrosivi mitigabat
quod non multum improbo nisi quantum
ad hoc quod non est artificiale neque ho-
norabile operatoribus presertim continue
in conductu principum et magnatorum / Ratio
eius est pueriliter ropie quod de omnibus se-
debet homo iuvare de hiis que iuvant
et nocent non pure propter hoc tamen quia escar-
ra defendit quod cauterium non
sentit / dumtaxat quod fiat caute
quod pars non videat / Si vero accident
mala in cura supervenirent sunt
corrigenda / Nam primo si nimis
est positum de corrosivo aut si
nimis molestaret lavetur et
fomentetur locus cum oleo rosarum / Si
bursa testiculorum est inflata
et dolorosa mitigetur cum emplastro
malvarum / et furfure et maturetur
cum radice malvavisci se. lini
et axungia porci galline ana-
tis et similium / et si fuerit sanies
aperiatur in bassiori loco et mun-
dificetur et sanetur ut alia ulcera
/ Et si contingeret fluxus sanguinis
restringatur cum pul. rubeo et albu-
minum ovorum vel cum vitreolo aut cum
pul. ypoquistidos aut cetera / et dimis-
sione operis usque sit restrictus

Et si supervenerit fe. regatur cum sirupo ros. et nenufar et viol. phia. Si tussis detur dyagragantum et penidie et inungatur pectus cum butiro et oleo violaceo. Si esset constipatus detur cassia f. aut fiat clistere et suppositoria. Si supervenerit fluxus ventris detur trocisca constrictiva et ungentum.

De lapide in vesica

licet secundum Avic. in 19° renes et vesica conveniant in generatione lapidum in modo et alie particule multe ut inture G. testante x° tegni et primo alimentorum quoniam intestina primo et septo interiorum. Aliquando pulmo interiorum quarto et colliget 3° Alchimimus et quare ut de ipso et de aliis fecit mentionem Haly x° sermone pr. 3e Ruchlus. Cyrurgicus dicit non habet considerare de lapide renum neque aliarum interiorum particularum cum contingit ipsum curare bursico Cyrurgie. Et Demus dicit et theoricus et experiencia docet quod cum coronis et untate fiunt aliqui de vero dicatur. Generantur autem secundum Haly ubi sunt lapides in corpore humano suo modo sicut lateres efficiuntur exterius in fumo et in caldariis balneorum ex materia grossa et viscosa materialiter coadunata in meatum strictura cum generante ministrali et a calidi loci effualiter quod plane declaratur per 3° illo alimentorum. Item inquit et cum assumitur quod viscosum quod in meatus qui secundum renes strictiores continent ita moram faciens igitur quod grossum et viscosum paratum generare potum qualis adnascitur vasis in quibus aqua calefacimus et qualis eciam adnascitur secundum pluviarum ipse aquarum calidarum facit autem ad hoc maxime et renum ipsorum ipsis quod velut igneum et pungitivum quod secundum ipsos fuit calidum evaporato eius actu calido vinifico lapidosis coagulatur. Reliquum de grossa et viscosa materia x° cap. hijs autem duobus maxime viris attestantibus Avic. in 3° can. et Allexander 2° sue practice Averroys 3° colliget. Nota obscuritate sermone in x° breviarij sui dicentis quod caliditas conmodica cum materia grossa est sufficiens causa generatione partis quam conmodicatem intelligo non in materia sed in egressione causa non habet enim secundum multos egresso qualitate dryus sic patet. Et ipse hoc sicut caliditas in ratione excessiva multum renum innumerabilis est causa febris generationis lapidis ita et caliditas in calore excessiva non multum in senibus et vesica in dimicantibus tempore hoc lapides generare ut in 1° can. ac de De memoribus aut sophie 3° Amphorismorum et dicte sexto epidimiarum ita intelligo G. Tantum eius facit debile agens in multo tempore quantum forte in pauco in desumptum sapor et de eg. nec et sinthote x°. Est ergo secundum caliditas ignea secundum Gal. suos cum essentia generatur lapidis. Grossicies tamen materie et taurum maior ducebit valens sapio ubi est et nulla est concedunt inter doctores ut apparet.

Causa

Causatur autem materia renibus secundum Avic. a crapula vel digestione vel regimine grosso ut infra dicetur de dieta. Causa autem retentionis materie est debilitas expulsionis et viarum opilacio. Causa autem caliditatis excessive est labor renum et vesice et calefacientium usus.

Signa

Signa lapidum renum secundum Haly sunt

Tum facit debile agens in multo tempore quantum forte in pauco

Causa efficiens est caliditas ignea generationis lapis et grossicies materie cum materia or

egressus paulatim urine et bide
et arenose arenul' vii cum quodam
ardore et dolor maximus renum
et yliorum qui multociens pertingit
ad testiculos crura et pedes cum
quadam obdormitacione apte renis
insinuat. Si autem mingit re-
tinet quod lapidosum per naturam a
parte frangit expulsio non relinquitur
ultra signum eum hic reuire prius
vi° incidendum. Signa autem lapidis vesi-
ce sunt dolor vesice pruritus
virge maxime circa caput ipsius et
sepissime eius erectio et declinacio
urine cruditas albedo et tenui-
tas arenarum albedo et urinandi
difficultas. Et cum hoc si dubitatur
respicient[ur] pa[ciens] et releuatur corpus
totaliter et pinget a cathirum
quod est instrumentum in virga intromittitur
et lapis tangitur et retro cedet et
mingit. hec enim omnia noticiam dant
lapidis et via curacionis eandem
ut in 3° inciorum deducitur in exemplum
Ad hec pa[ciens] bene situato et tu alte
manu pectine bene inpieto super digitis
in ano ponatur senciet lapis durus
non mollis et retrocedet. Unum
Et cum hoc ut dicit Avicenna lapis in
vesica quando producit ad tenasmo-
nem et cessatur longacionis et quo-
niam mingit lapidosum statim mingere desi-
derat dolor renum in principio multum
appellatur dolori colico propter quod
doctores mei nostros multa fecerunt
distinctionem. Nicholaus quod ex illud
tempus non est magna differencia ampliorum
puta mitigatorum licet in hoc quod prius
diuretibus indigeat non est ibi in hoc
multum insistendum inicionem vero
dicunt autem lapides renum et vesice
ut eciam ponet dicit Avicenna. Item
lapis renum levior est et minor de-
clinans ad rubedinem vesice vero
durior et maior valde declinans
ad albedinem. Indicatur per ypo-
in vi° epidimiarum. Nefreneticos
non vidi sanatos supra l. annos.
Et in° amphorismorum Nefreneticam
et qui circa vesicam dolet laborio-
se in senibus sanatur. Debiles enim
sunt et ideo cum hiis passionibus
commoriuntur ut dicit G. in commento.
Indicatur per Bordonium quod qui
habent urinam grossam et arenosam
raro incurrunt sed si subito efficitur
tenuis significat lapidem generatum tunc
aliis signis. Amplius dicit Avicenna
Quoniam lapis renum et vesice est quo-
niam hiis quod hereditatur. Preterea dicit quod
senibus plus advenit lapis renum
quam vesice et infantibus et qui
quam vesice et contrarium ut magis
fecerunt eos contrarium ut maxime
cum evenit inter infanciam et
pubertatem. Amplius dicit quod parum acat
lapis renum mulieribus in vesica et lapis
renum ut dicit eciam est de cestu bi
hiantibus poronum et quoniam corpus est
de meste ad annum. Amplius dicit quod
lapis primus in vesica magis est
promptus advertimentis vero magis
figitur circus in meatu qui hic
lapidis in renibus a vesica non
vivit sine periculo. Item si retinetur
et claudat meatus ducit ad
ydropisim et ad mortem. Et in
renibus non decet incidi in vesica est
periculosa incisio de spasmo et
fluxu sanguinis et fistulacione
Et propterea periti istam operacionem temporibus
reliquerunt. Amplius dicit Albucasis
quod lapis magnus non potest incidi sine
periculo vesice. Parvus autem
propter periculum non comprehendendi eum
Si ergo incidendum est mediocris
est incidendus. Caveat quicumque
ut non intromittat se de incisione
lapidis nisi sit expertus et hoc
viderit a bono magistro ut dicit

Curatio

bruniꝰ Thedricus et Guilhelmus et habeat
instrumenta ad hoc apta rasorium et
uncinum grossum cauatum et tenaculas
longas filum et acum cotonem
et pannos oua pul. vii. et omnia
necessaria in promptu Caueat eciam
ne incidat hominem antiquum debilem
et cachocunum timidum et dolorosum
Etas melior ad incidendum est .xv.
annorum ut dicit lanfrancus Tempus
congruum ver est et autumpnus
Curatio lapidis est duplex secundum quod lapis
est quidam qui rumpi potest cum medicinis
et quidam qui non potest rumpi ymo
oportet quod incidatur saltim in vesica
aut virga ut dicit .13o. tegni
Est tamen consilium eius quod experiatur
cum medicinis longo tempore antequam
accedatur ad incisionem Curatio
cum medicinis Duplex autem
est curacio cum medicinis quedam est
preseruatiua quedam vero curatiua de
mente eius in libro commentorum
Stat enim intencio preseruatiua in
prohibicione causarum puta grossorum
humorum caliditatis loci et coniunctionis
strictionis viarum licet vidatur
.vi.o epidimiarum quod oportet sa. phe. oe
caliditatis ubi non multum excedit
ut dicit alie due prohibicione sunt
sufficientes defendere renes et vesicam
a calculo Optimum magister est humores
quidem subtiles esse et corpora renum
mollia apud eciam et si utrumque hec
custodierit nunquam generabitur lapis
Fiunt autem iste intenciones due per
ficiuntur vinco genere farti vel dieta
puta attenuatibus in .vii. sanatiuorum
Ego enim inquit de subtilianti
dieta nefreticas vidi non paucas
alias quidam omnino cessare alias
vero modicas res apparere et causa
illius determinat in libro de eucha
subtiliativorum factorum opus est de
obstruccione strictis exitus et incide
et subtiliare et expurgare id quod
adheret grossum et viscosum ex
humoribus vim inferre apponitur
ad prudenciam non debere appropriati

curat a calculo non indebite non
lapides creant mixtum id plenitudinem
primo et ex quantitate qualitatum Si enim
facit plus non facit autem minus
quam et illud regulat qualitatis
et quantitatis non omittendo temporis
auxiliandorum in primo ad glauconem
et .3.o tegni Talia igitur istius atque
preseruati que predicta sunt in debita
administracione sex rerum non naturalium
et dum que sunt quantitate secundum illius
ambos ut sunt aer cibus et potus
inanicio et repletio motus et quies
sompnus et vigilia atque anime
abuicio rerum ab extra bal. et sub
dimo sta.o declinacio ad caliditatem
et siccitatem cum subtiliacione Unde
quod quantum ad cibos ea perfinit
in libro subtiliative dieta perfectius
exquisitum omitto de presenti Infirma
tamen dico quod dimittatur omnia que
possunt generare lapides velut dicit ga.
et Omnes sunt cibi grossi quales
sunt panis azimus et carnes
vaccarum et avium paludosarum
pisces et fructus grossi acetosi
viridis Caseus frixurę humide et omnes
res ex lacte condite et aqua tur
bida et vinum grossum atque bibitum
et generaliter omnes res grosse et visco
se et difficilis digestionis et omnis
repletio et vita crapulosa et assimila
bat eius in libro divisionum quod
haly in primo sexte partis concedebat
Custodia inquit a lapide est per
cibos ventosorum et visceribus
diminucione et assiduacione semium
mundificatiuum renes et abstinere a
sompno resupino super collum
et longitudine stature tinguli et
a multitudine equitacionis et labore
dorsi et quod vtatur vomitu ad est
repletio Et hinc est ut Arnaldus
et compilator testatur quod ymago
leonis sculpta in auro purissimo
sole existente in leone luna facienda

non respiracte nec ab eo recedente in brachiali aut in zona de corio vituli marini aut leonis portata preservat a calculo. Et sigillatum olibanum aut sanguis hyrcinus preparatum cum vino sumpti lapidem frangit et mingere facit. Hec vero perfecta sic sumat in recto usu evacuantium et lavantium poros. Evacuantur enim si sint plectorici cum flebotomia basilice et sophenarum si est necesse. Si vero adsit cacochimia purgatio lenia est necessaria per vomitum videlicet et secessum. Vomitus autem non solum diuretic sed evacuat materiam antecedentem flaticam [illegible] in isto qui in diuturno accessu ad renes parata erat lapidis creac. Istum vomitum ypo semel in mense decernit ter utilitatem G. testante et autem in pluribus locis per secessum non fit evacuatio in vere et autumpno aut quando est necessitas predigerendo materiam flaticam cum syrupo oxi le in 3o tegni. Aut cum squilli liatico aut diuretico ut hebemsh. Et si forte vellet cum syrupo radicum herbarum capillarium atque saxifrage pinpinelle philipendule fragarie ebuli marini et campestre clavellopie ysopi calamenti quinquenervorum iunipi bacharum edere terrestris feniculi apii petro ameos dauci cum semine fructus manardo spinato aut floribus camle [illegible] cum aceto squillitico seu passulato de melle vel zucara ad libitum fiat syrupus quod cum aqua cicerum administretur. Digesta materia evacuari potest cum pillulis de agarico aut cum benedicta seu dyacatholicon. Post autem evacuationem eorum est securre ad lavativa et aperientia meatus. Sunt duplicia in composite facta ad hec apta. Quedam autem sunt moderate virtutis velut ficus amigdale fisticii fructus cappari

passule et similia que in pluri usu et in prandio cibi tute possunt administrare de mente G. 3o de cap. et alimentorum quando eo quod non habent virtutem preparantem tempestive cibum ad epar et membra urinaria et eodem modo potest administrari creyssones. Tercia virtutem habet dyaforeticam urinativam atque lapidum vesice frangitivam. In 8 [illegible] et veteris laudat aggregator et hec avenzoar confirmat. Alia vero sunt magis violente virtutis velut semen pulegium feniculum petrosilinum [illegible] et similia qui in raro usu et cum cautela et longe a cibo debet administrari ne adurendo sanguinem et renes calefaciendo ledant et ne velocitate lacionis cibum indigestum ad epar et loca urinativa ut est de mente G. e. et 8. sanatorum [illegible] inter que est puritia ciceris magistri Arnaldi que remollitur per noctem in dulci aqua cum cale de mane duobus fervoribus bulliant cum pauco petrosillo et addito modico de pulver nardino et cocto et vino albo colata administretur. Multi vero addunt de crimine mundata. Alii decimo in hyeme. Nonnulli in estate succi limonum et aregiorum et semina melonum mundificat enim talis puritia venas capillares et renum meatus et ita preservat a calculo ut affirmat. Ad istam enim intentionem fuit urina diuretica in 3o sanationis cum bethonica et testudo quod saxifragiam vocant latini. Et videtur vero studiose inmittunt spica nardi. Alii vero alia quedam urinatorum moventia. Composita autem facta

adhanc intencionem sunt dyacalamentum
et dyasspoliticum in eo sanatiuorum
quod ponitur in 7o et Serapion in libro
breviarii sui dyacimium vocat
Interim autem caliditas lenitorum
potest corrigi cum oleo rosarum violaceo
et scorpionum et epythimate san-
dalis et aquarum frigidarum a minimo
excessu caliditatis Cum tempus autem
iam est accedendi curationem completione
cum medicinis predictis autem
eadem intencio hec curatio com-
pletur que est confirmativa Et in
introductorio testante Iohannicio
inquit sanat passiones iam
fientes etc. et antequam fiant prohibent
consistere et eo sanatiuorum eadem est
custodia futurorum laborum et correctio
iam generatorum licet gradualiter
varietur et fortioribus tamen indiget
lapis vesice quam renum ut dicit Avicenna
Ante omnia igitur in actu curationis
incipiendum est a clistero lenitivo
Post hoc dolore infestante parentur
balnea evacuatio in quibus decoctio sit
mollificativa temperate rarificativa et
doloris sedativa qualia sunt secundum
Arnaldum lingua canis ii iii
berule manipuli ii senationis manipulus i
apii manipulus semen leviter quassatum bul-
liant et unico fervore in aqua
simplici deinde totum in concha
spicietur et addatur vini albi libra
et cum fuerit de tepido sedeat et hec
et aqua forte attingat umbilicum
hoc enim operatur mitigando dolorem
et vias atque meatus dilatando
et lapidem educendo dum tamen apponitur
moderate Post hoc autem ut
fiat cum evacuatio maxime fortibus
uti possit laudo lenitivam cum
maxime cum aliis et cassiafistula
aut dyacatholicon silentio preter-
eo medicinis attractivis ut consulit
Avicenna Evacuato et lenito venter
administranda sunt communicativa

lapidem et melior hora apponendi
eorum est in exitu balnei de quorum
cathologo est decoctio ciceris et
decoctio cum hiis in sexto simplicium
Et que non sunt multum calida
cum hoc quod mitius possunt meliora
sunt quemadmodum exemplificat et
in quinto corporum radicis apii et
rubi et bethonica pulvis et
rubea et internum combustum quod
sumitur in hoc comedunt mezer
Avicenna Demonstrat Avicenna ubi enumerat
radicis costi radicis rubi semen althee
radicis tribuli apium cardium
scolopendria capillum veneris pastor-
penthafilon pulvis camepitheos
ossis radicis raphani et achori capi-
grana piperis et lapis iudaicus
cinerem scorpionum cinerem lepo-
ris et sanguinem hirci et fimum galli atque
columbi et scaribeos composita
tibus et cantaridibus multi vero
comedunt grillos et cicadas et ca-
veant tamen in istis quod sit bene correcta
quantitas sit parva quia ulceraret
vesicam Et exstantibus prius sit compositam
diureticam ut docet Avicenna quia in
composito agunt et virtutes et
mollificativa videlicet et penetrativa
morativa et confortativa et comminutiva
velut ipse ordinat syrupum ad
hoc innatum quod Recipe mellis
… 3 v capilli veneris 3 iiii pe-
trosellini 3 iiii ficuum al viii …
decoquatur cum iiii lb aque donec
remaneat lb i et bibat et libra
sic post exitum a balneo Et nobilis
Serapio dictavit compositum et
sublime medicamen ad fran-
gendum lapidem Avicenna formam
sic meloni mundat mellis sal
gemme … robusti an partes equa-
les terantur et cribellentur et
dentur … 3 iii cum aqua decocti
ciceris … neapolio Car-
dinalis pro ista dispositione utebatur
tali aqua Recipe philipendule lb iii

rad achori lb saxifrage cu ra-
dice quantu de omnibus congnasset
et ponatur in alambico et fiat
aqua detur ʒ i. Avenzoar vero
vir magne experiencie facit
hunc electuarium expertum. Rx lap.
iudaici gm corrosionum lap. spongie
cortic. melonum liquiricie ana
ʒ iii. avellanarum ʒ i. dama
vitri vel marini combusti cum
albacii ana albasti ana ʒ x. pi-
nearum mundatarum amigdal. excor-
ticatarum ana ʒ vi. syrupi de liquiric.
q. sufficit fiat electuarium et equalis
lb ponatur ʒ ii optimi balsami
qui i. hec ut dicit e de melioribus
medicamentis sive in vase vitreo
dosis e omni mane ʒ vi cu syr.
violaceo et quadruplo aq calide
Magister Arnaldus pro isto casu
hac medicina dno de bellireto
dictavit. Rx milii solis ameos
amisi maratri carui dauci petro-
apii cimini aneti levistici car-
damomi piperis longi plus motami
se. spinis se. melonum se. malue
granorum iunipi baccarum edere
se. spargi melonum psicarum
tenasorum amigdalarum amararum
ana pt. i. radic saxifrage ʒ ʒ
galange cinamomi spicenar-
di cilami aromatici liquiric rise
cipi achori sandal al. et ru. lap.
iudaici lap. spongie rase ebor
maxillarum lucy ana pte me-
dia cicadarum sparticum quantum
illius pt sal. yrci sm doctrina
aloe spati pt. ii fiat pul. de quo
detur de mane ʒ ii cu vino
albo tali aut tale confectione
ad hoc dictavit ad fact. Rx se.
melonum carpobalsami se. ra-
phani dauci petrosillini ana
pt. i. cortic rad. capparum cortic
radicis apii amigdalarum ama-
rarum lauri squilliti cipi
spicu casssie l. scalop. hamel

genciane Arist al ro. azari
cardimomi bdellii armoniaci
sapini mirre piperis achori ana
ptem media distinctus gummis in vino
subtili fiant pillule dosis ʒ i. cu
aqua calida. Et quia confortat et
hec medicamine cu balsamo bal-
samus enim frangit lapides ut
testatur G. vi simpan. et Ame-
dicit fractus medicamine quod expertus
est ut dicit. Rx cinis mel cinere
scorpionum cinis radic caulis
cortis cinis lepori lap spongie
sal yrci cinis cortic ovi lap
iudaici cimini vincia achari prrbi
eqlets petrosilli dauci pulegii
thimi arabici se. altee piperis ana
pt. i. et sic conficiatur cu mello et
conservetur dosis se usque ad ʒ iii cu
aqua decoctionis tribulorum et raiarum
nigrorum. Et herbe et radic
diuretic cu pauca quantitate
cantaridarum syrupate laudatur
a Gentili de fulgineo et aqua
illorum distillati erat consueta
magistro ademi in lugduno usque
que cois cu vino calido lente
eyon administravit. post aut ad-
ministracionem medicine frangent et
et educent de vinum lapid
laudatur i. vinum cu oleo scorpionum
quod ut dicit Ame. i. c. cu scor-
piones in suis mensibus lapides
generant in renibus et vesica sunt
curantes vipere venenis repti-
lium venenosorum exempla fiant
desuper ut precipit Thadeus cum
sen accommodis pictura sal cucu-
rbit fol malvarum caulium porrorum
morsus gallinae cu gr. a. cu
cerebro sedativo dicit ut ponit
Thedericus. Rx olei camomille
ʒ ii olei ro. ʒ i vitellorum ovorum
crudorum ʒ iii conficiatur et cu
pano applicetur et commociones
Requietatis et attra nes et

ventosationes ab ylio usque ad ve-
sicam et evaporationes cum oleis
calidis ruthe castorei laudatur
ab Avicenna. De arte mingendi
cum medicinis. Provocatur urina
denegata cum provocatibus dictis
maxime in quibus cantarides po-
nuntur iuxta doctrina B. 3. fartorum
et cimini et stafisagrie almasorie
in balneo administratur et cum
embrocatur emplastris unctionibus et
inunctionibus applicatur super pecten
virgam et pyroneum et in virga et
in vesica intromissis ipse cum cum
denegationibus est in vesica. Et
magister Iordanus faciebat iniecto-
nes et suffumigationes infra vesicam
cum balsamo. Et Thedericus cum
petroleo Avicenna cum oleo scorpionis
et nonnulli cum sanguine colubri
in lexivia dissoluto aut colato.
Alii vero provocant urinam denega-
tam inungendo pecten et renes
cum axungia cuniculi aut cum
galbano posito super caput virge
vel alleis aut cepis aut fiat
suppositorium de saleyema vel impo-
nendo pediculum seu cimicem
in foramine virge. Et radix
raphani et lapacii et urtice cocta
cum vino et oleo frixa et super
pecten applicata coniter laudatur
in urine provocatione. Et si cum
medicinis non potest mingere recurrendum
est ad instrumentum ut statim dicetur.
Hinc iam vereor ultimus amplia-
re sermonem in medicinis. hora est
transire ad actum curativum cum
manuali cura. De cura
cum manuali operatione.
Duplex autem est cura que per actum
est manualis. Quedam est pallia-
tiva. Quedam vero ipse curativa
palliativa ipse habet locum quando lapis
est nimis magnus quod non potest

duci ad collum vesice nisi sa-
lubrius potest fieri incisio tamen sit
carnosum. Vesica autem est nervosa
et locus urine et non consolidaretur
ymmo ipsius incisio est mortalis
ypo in 6° amphorismorum testante
aut si est in antiquo vel in corpore
non potente nec volente susti-
nere incisionem. Completur quod
prius ponatur in balneo mollificatio
deinde cum catheto id est instrumento
eneo vel argalia seu syringa in-
uncta cum butiro aut alio oleo
intromissa per virgam impingitur et de
collo vesice usque ad fundum
ipsius aut quod cum digitis ponatur
et iuvatur intromissio per anum.
Idem fiat remanere eam per in
fundo per xl annos ut dicit
Thedericus aut plenum tempus
ut dicunt alii. Est autem catheter
instrumentum longum et subtile
sicut probatur in fundo eius potest esse
nodulus ut intrando non offendat.
Argalia seu syringa est cannula
eiusdem longitudinis ...
forata in punctum et in lateribus
in summitate eius est lata ad
modum emboti in qua potest ligari
bursatorium seu vesice porci
vel arietis et quedam est cum vite
et quedam sine vite vel ad medium
discisionis. De arte mingendi
cum instrumentis. Modus
autem mingendi cum instrumentis est
secundum Haly in 9° sermone potest sedere et
secundum Avicennam et Albucasim quod posito
patiente super sedem et ipso balneato
aut fomentato cum aquis intro-
mittatur instrumentum dictum per virgam
extensam versus ventrem sua-
viter usque sit ipse autem deinde de-
clinetur virga cum toto instrumento

versus inferius et digitus in anum
usque vesicam que faciat ... redu-
plicatos donec sentiat cum caudam
in vacuum. Et tunc intelligat
esse in vesica. Et si cum isto instru-
mento virgula aut filum lane ex-
trahatur et egredietur tunc urina
et humor ille si quis impedie-
bat urinam. Et si sequitur stricta pu...
lesa fuerit via et eveniat sanguis co-
lirium album cum latte mulieris immittatur.

De incisione lapidis. Curatio
vero per lapidis precisionem fit secundum
preceptores antiquos et illud quod ego vidi
quod in pueris evacuatur intestina cum
clistere. Et in crastinum iubeo sto...
pa... faciat unum vel duos saltus
ut lapis descendat et tunc situato
patiente reverso super dorsum vel super
genua alicuius fortis ministri ducet
... et ligent fortiter cum collo
et teneat duplicatim ne possit
se movere hora operationis. Et
tunc in puteo ventris super vesicam
cum pugno et postea digitum per
anum ut dictum est ducatur ut possit
lapis attolli versus inter anum
et testiculos. Et tunc secundum incessum
rugarum loco remoto aliquantulum
a parte sinistra ... quia
in ipso est locus mortalis ut
dictum. Deinde incidatur cum rasorio
usque ad lapidem tunc quod lapis
cum unco ... possit extrahi
cum facilitate et ipso extracto et
purificato loco suatur vel ...
super ipsum pulvis ... ponatur et
albumine ovi et ligetur firmiter
et collocetur in lecto et non solvatur
usque ad tertiam diem ut ... ...
et cum dyapalma ut cetera vul-
nera curetur. Iste autem curatur in viris.
In mulieribus vero raro fit lapis
in vesica et quando fit per impositionem
digiti in matricem et deinde

curatur. Nonnulli vero ut Rogerius
post incisionem ponunt vitellum
ovi in yeme et albumine in estate.
Et isti magistri fricant cum stu...
Tempus autem cure parum potet
et vinum non album sed rubeum stip-
ticum cum aqua ferrata limphatum.
Et comedant sobrie et cibaria
electa paucarum superfluitatum.
Si autem quod lapis propter eius par-
vitatem venit ad virgam ligetur
usque vesicam ut non retrocedat
et postea sugendo extrahatur cum
tenaculis longis et gracilibus im-
ponatur et capiat et extrahatur
aut gracile tebellum ut dictum est albuc...
imponatur et cum illo frangatur. Et
frustratim extrahatur aut virgam
in parte inferiori ubi magis eminet
lapillus incidatur secundum longum et
extrahatur et suatur et postea ligatura
removeatur et ut supra curetur. In
omnibus tamen ab apostemate prohibeatur
et si dolor infestaverit et pulsat
deinde quod ponatur in balneo curatio
et inungant cum oleis lenifi-
cativis qualia sunt camomillinum
et anetinum et super ... butirum
tepefactum et si videant mala
accidentia evenire sit dictum ...

De passionibus virge
Et primo de inflatione et male-
factione. Ista enim sunt ...
contingunt in membris generativis
maxime. Ita sicut sterilitas
maxime contingit a parte mulieris
ut tenet ... in eo ...
ita infractio et maleficium que
est ... ...
... vero ... a parte
mala ... ...
... mala ...
abbreviatur et ...
virgam et testiculos propter autem

maleficiatione contingit in utroque. Differt autem infrigidatio a maleficiatione quia realiter infrigidatio contingit complexione, maleficiatio autem et compositionem, licet Wilhelmus dicat quod infrigidatio fiat propter naturam corporis. Maleficiatio vero propter rem extrinsecam ut quando aliquis facinorosus sive sua aut mala fuit cogitatione virorum et mulierum. Signa infrigidationis et maleficiationis propter [illegible] corporis sunt maritus quando est castratus, quando virga est brevis et inchila et male composita, quando est sicud capillatura sine pilis rugosa et male colorata, quod si comederet omnes species mundi et pigmenta et calefieret et fricaret cum omnibus calefacientibus et excitantibus que possent fieri non erigeret neque exiret in actu generandi. Signa autem quando est propter rem extrinsecam aut maleficiatum sunt quando omnia stant bene circa non potest exire in actum debitum coeundi proprie cum uxore licet possit cum aliis et quod reducitur ad actum per orationes et remotionem maleficiorum et malarum cogitationum. Iudicatur per G. ante probabilius ingenuo id mulier si non concepit quod qui non potest coire cognoscere non ligat sed cum mulier deluditur cum ira et proditur confessus. Iudicatur etiam quod si tales essent coniuncti per fortunam quod fiat divortium per iusticiam unde quando iusticia consueverint committere examen medicis parato ponitur huiusmodi examinandi. Et tunc quod medicus habita licentia a iusticia primo examinat complexionem et compositionem membrorum genitalium. Deinde hanc matronam in talibus consuetam

et preparat et quod iaceat simul per aliquos dies ipsa matrona patiente cum eis et det eis species et pigmenta et eos calefaciat et inungat cum oleis calidis et faciat iuxta ignem finitorum et iubeat eos confabulari et amplecti. Deinde quod viderit referat medicis. Et quando medicus fuerit bene informatus coram iusticia de vite respondere potest. Caveat ut non sit deceptus quia multe fraudes in talibus consueverunt committi et maius periculum est separare quod deus coniunxerat nisi iustissima causa requirente.

De priapismo

Priapismus est involuntaria virge erectio et in hoc differt a satyriasi in qua est voluntas et desiderium illius actus. Causa autem eius secundum G. ix. tap. est ventositas vel vaporosa in nervo concavo vel calinosa introducta a cibariis ventosis introducta a cibariis ventosis et a frate totum dempsante exire. Physi fit etiam quando plus secundum mentem eius vero meliorum ab arteriis virge dilatatione. Et signum distinctum ponitur ibidem non tamen in hoc est multum insistendum sed eius cura fit supposito regimine universali quod in dempsicione fomentetur locus cum urtica et agnocasto. In apostone infrigidetur cum succis frigidis et camphora cum cerato G. et apponitur lamina plumbi.

De calefactione et fetiditate in virga

Propter decubitum cum muliere fetida in primis lavetur cum oxicrato et deinde cum unguento albo camphorato ut pustule ulcerate curentur.

De preputii clausura

Curatur secundum Haly et Albucasim
aperiendo cum ungue vel cum spatula
deinde ponendo tentam cannulatam
de ligno aut de plumbo ut possit
urinare linitam cum butiro aut
oleo amigdalino. **Circumcisio**
secundum legem fit iudeis et sarra-
cenis et aliis quamvis esset
utilis propterea quod non aggregaret
sordities in radice balani et
calefaceret ipsum et tunc cum unguibus
trahatur preputium quantum est possibile
ut cum eo de balano incidatur et
postea pulvis rubeus vel cum cauterio san-
guis restringatur et more aliorum ulcerum
curetur. **Castratio** fiat
secundum Albucasim secundum duos modos
aut per attritionem vel per scissuram. Prima
illa que fit per attritionem oportet
quod sedeat infirmus in aqua calida
donec mollificetur testiculus eius
et postea cum manibus comprimantur
et teneantur donec resolvantur.
Et per scissuram aut fit scindendo cutim
et apprehendatur testiculus et ligetur
et incidatur et extrahatur deinde
suitur cutis et curetur ut cetera vulnera.
Et mollificatio ossei et elongatio
eius incidatur quod est nimium comprimendo
salvando testiculos et suatur et
ulterius aliorum curatione curetur.
De hermofrodito. Hermofro-
dita est natura sexus duplicata
et est secundum Albucasim in viris secundum
duos modos quia quandoque est vulva
pilosa inter duos testiculos quandoque
in spatio quod est apparens scroti.
In muliere aut est una species
in qua supra vulvam apparet virga
et testiculi et multotiens curantur
per incisionem ut dicit Avicenna vero
aut illud quod facit urinam ut dicit
Albucasis. **De passionibus
matricis. Clausio.** Multis
modis clauditur matrix ut
ostendit Albucasis. Curatio eius
est una incisio si fuerit caro
addita cum rasorio vel ligamine
cum filo. Si aut fuerit pellis cum
unguibus aperiatur vel rasorio et
tenta cannulata de ligno vel
de plumbo linita cum butiro
aut oleo amigdalino ut mingere
possit aut solida de panno ad
modum pene virilis et sepe eam
removeat aut totum ulceratur
ut non recludatur. **Amplificatio**
constringitur matrix secundum Avicennam
cum pulvere corticis pini partes iiii
aluminis partes ii cipri partes i decoquatur
cum vino styptico et madefiat
in ipso panniculus et applicetur.
Tentigo. Quandoque illa addi-
tio carnosa que vocatur tentigo
in vulva crescit adeo quod fiat
dispositionem(?) et nocumentum. Et cura
eius est secundum Albucasim quod incidatur
cum ligamento aut rasorio
non usque ad profundum propter timorem
sanguinis deinde aliorum vulnerum curatione
curetur. **Extractio fetus.**
Fetus naturaliter egreditur si caput
suum versus terram eius. Omnis
aut alius exitus est innaturalis
et difficilis sic etiam est difficilis
partus propter pluralitatem fetuum. Nam
aliquando novem(?) sunt secundum Avicennam quandoque
vero plures fetus novem(?) Albucasis
plures quandoque quare per ut dicit.
Et quia istud negotium exercetur
per mulieres ut plurimum non oportet
in ipso multum immorari. In-
cantande sunt obstetrices
quod si forma exitus sit naturalis

et difficulter cum fomentacionibus et
inunctionibus mollificativis partes
ille mollificentur et cum hoc mulier
iuvet se cum expressione et retencio-
ne anhelitus et provocativis sternutacionis
cum pulvere piperis aut euforbii et
ydre et bachor marien et asfmoid
ligatum in coxa faciliter partum ut dicit
experimentum ¶ Si vero fuerit exitus non est de-
bitus et naturalis pro toto posse elevando
coxas mulieris reducatur ad naturalitatem
¶ Et si a casu fetus esset mortuus
quod cognoscitur per moracionem mamil-
larum et per immobilitatem fetus qui an-
te movebatur per frigiditatem ventris per
fetorem anhelitus per profunditatem
oculorum et mortificacionem labiorum
et totius faciei et per inflacionem
ventris et per pressionem aliquam
acute extrinsecus aut offensionis
tunc obstetrix debet attemptare
cum manibus inunctis et lotis vel
cum mollificativis mollificantibus fe-
minam et preparatis et provocantibus
sternutacionem et medicinis provocantibus
aborsum velut est castoreum et
mirra cum ruta et similia si potest
eum extrahere ¶ Si non intromittatur
instrumentum dictum speculum factum cum
vitta torcularis et aperiat matricem
quantum est possibile et postea cum manibus
et uncinis et tenaculis integrum
aut frustratim extrahatur et non
remaneat licet Albucasis dixit
se vidisse mulierem que super impregnata
fuit fetum mortuum dimisisse et
post longum tempus per apostema um-
bilici exivisse ossa multa et
sic longo tempore vixit ¶ Est tamen
cautela quod si recipitur fetus mor-
tuus aut in pectore seu ventre
ut infirma fuerit aqua timore
exitum impediens quod cum unguibus
aut spatula inciditur et aqua
extrahitur et sic levius exibit
¶ Si autem contingeret mulierem pregnantem
esse mortuam quod cognosceretur
per signa dicta superius de mortuis

et suspicamus quod fetus sit vivus
quia vetat lex regia mulierem
pregnantem non humari quousque
fetus eximatur certo mulier debet
in matrice aperta ut volunt
mulieres ¶ Capiatur mulier secundum
longitudinem cum rasorio in latere
sinistro quia pars illa est magis
libera quam dextra propter epar et
digitis impositis extrahatur fetus
Ita enim extractus fuit Iulius
Cesar ut in gestis legitur Romanorum

Extractio secundine

¶ Si
retinetur secundina tunc secundum Albucasim
precipias infirmo ut iuvet
se cum sternutacione et retencione
anhelitus super os et nares ¶ Et
si non egreditur suffumigetur
matrix cum embotto decoctionibus
calamenti ruthe centaurie ca-
momille aneti cassia lignea et ygeri
et provocetur sternutacio et dentur
provocativa aborsus ¶ Et si non egre-
ditur precipiatur obstetrici ut sub-
mergat manum suam in oleo sisa-
mino aut in mussillagine altee
et intromittat eam in matricem
et capiat eam suaviter et extrahat
¶ Et si fuerit ancora extrahatur quod est
possibile extrahi ¶ Et reliquum cum
remollitivis ut est unguentum
basilicon sanatur ipsum enim putre-
faciet ea in paucis diebus et egredietur
¶ Mola. Mola est frustum carnis
in matrice creatum et generatur duobus
modis ut dicit Avicenna uno ex multi-
tudine materiarum effusarum cum
vehemencia caliditatis et secundo
ex coitu in quo matrix comprehendit
aquam mulieris et extendit eam cum
intencione et ipse defendit virtutem
informativam non coagulat sed illa
carnem generat ¶ Cuius signum est quod
non habet motum per se ut fetus et
extrema sunt ei mollia et tumescit
tenens partus ¶ Et curatur cum
mollificativis sternutativis et provocantibus

aborsum et cum pessariis et aliis
instrumentis et operationibus cum quibus
extrahitur. Finis. De exitu ma-
tricis et longatione. Fomen-
tetur cum vino stiptico et postea syna-
pizetur cum pulvere facto de radice con-
solide mastice in pluribus sandalis dra-
bolo armeniaco mumia mirra mu-
cipressi balaustiis et alumine ac
cerusa in unguento et de eodem pul-
vere cum albumine ovorum fiat emplastrum et
cum plagella de cotone ligetur
et quiescat corporis elevato et
comedat cibaria delicata nec
exprimere se cogatur. De emorroy-
dibus et ficubus ac aliis fissur-
is et ulceribus ani et matricis dictum est
supra sufficienter. et cum hoc capitulum septimum
finiatur.

Capitulum octavum de egri-
tudine cutanea tibiarum et pedum
Rubrica

In tibiis seu pedibus
maxime preter egritudines communes
accidunt multe egritudines proprie
de quibus dictum fuit supra elephan-
tia varices clavi egritudines
unguium et id genus. De malo
mortuo posset homo dicere fabulas
multas sed generaliter curatur sicut
scabies de qua dictum est supra
cum nichil sit quam feda et arida
scabies. Et si fiat ex corrosione
per qua dicatur caverna vel ulcera
feda dictum est etiam supra. Nichol-
aus commendat in malo mortuo
seu flate salso post universalem
purgationem laudatur lotio cum aqua
salsa et aceto decoctionis fumiterre
lapatii et celidonie. Et post
liniatur cum linimento facto de succo
mali terre bonie decocto cum oleo
rosarum et aceto et sapone molli
deinde ungatur cum unguento facto
ex auripigmento porri antiquo dissa-
lato cum aceto et vino dimittere actum
de terra in terra renovando et ex
unguento al. sulphure alumine bolo
armeniaco et argento vivo. Finitur.

in mortario plumbeo. Dolor
et mule in calcaneo. Cumque
ista accidunt ex obviatione aut
contractione calcamenti quoque ex
frigore et sanat unde ut dicit
Avicenna embroca cum plumbo cum aqua
frigida et epichia de memitha et
bolo armeniaco resoluto et cum doctrina
data prius in capitulo de excoriationibus
calcaneti et dicta superius superficialibus
de contusione carnis. Haly autem
recipit pone ovum ovorum
pulverizatum aut unam cum ... pro
faciendo pulmone arietis seu
porci combustum et pulverizatum et
secundo dolac galla et cipressi
cum aceto distemperatum. Hoc ac com-
ad sedandum basilicon ponit. Adiuvo
desiccandum unguentum album. Hoc cum
est dare quiete hunc sexto libro
ille qui motum dedit corporibus
quietem uni dat animabus. Amen.

Incipit tractatus septimus
qui antidotarium dicitur. Duas
continens doctrinas. Prima est
de universalibus antidotis seu
auxiliis. Secunda erit de particularibus
que habebit duodecim capitula.
Capitulum primum est de flobotomia ven-
tosis et sanguisugis.

Nos terminum prologi
sermone sed de anti-
dotis cum quibus ducitur
finis intentionis in
cyrurgia ad locum
sed tractare ex-
quisite maxime cum prior liber
tractando modum ducendi fine
illius per curativas intentiones
exemplificando multa et magis
ipsa sit infecta et qui non competit
frequentius et plus habere volumine grat
et accipiat in toto quod et in
antidotario magno quartum
in quibus mille inulia auxiliorum

mo antidotarium
maiorem in quo
mille utilia
auxilia aggregata
invenient

In gilberto et thadeo pauperum copiam et mutationes invenit

antiquorum invenit agitata. Simpliciter et mutationes partis antecedentis in quibus in gilberto et thadeo pauperum copiam invenit et multa remedia ut non videar exire tyrannidem aliorum breviter quae posterius aliqui magis tamen circa et in utilitatem remediabo et non displiceat veritati quia multotiens repetita prosunt utilia et etiam quia corrigi possunt duplicata. Unde quia flebotomia magis inter omnia est magis quod et quasi auxilium. Ita etiam omne reliquum textus sequitur sit absque eo tamen incipiendo cum ipsa.

Diffinitio flebotomie

Flebotomia est incisio vene evacuans sanguinem et humores cum sanguine currentes. Ita describit eam Arnaldus in libro de operibus partis tertie quia flebotomie conducit in exemplum. Et ideo dicebat quod nullum remedium evacuans universalis melius erat eius et magis quam erat cum humorum evacuatio et Galienus in aphorismis. Unde itaque flebotomia et flebotomia magis communis auxilium est custodiendum pletoricorum et est secundum Galienum in de alimentis. Sed multe consequentie in sanitate et provida et custodientes eiusdem sic fiat ut quod si vero fiat aliter est ea debilitatio virtutis et generationis ydropisis et aliarum malarum egritudinum et autem pertinentibus.

Non indebita ad ministratio flebotomie causat ydropisim

remittitur. Flebotomia enim magna facit ut probat Galienus in libello de flebotomia in illis ydropicis quod in oculis patiebatur in itaque qui exeunt extrapassionibus qui in tibiebat flebotomia sanitati reddita vocata. Est enim securius auxilium quam saniora quia hic bonum iunxi in flebotomia consistit ut dicitur ibidem. Summa quia volumus eam fieri sive quod sequela aut ad ventrem transmutatio est opera. Et quia possumus fieri ut volumus. Certa quod secundum auxilium Galienus in libello predicto

Ad quosque pertinentia

quod quoque pertinenti. Primo quod sunt hii qui evacuare indigent. Secundo qui eam flebotomia. Tertio quod sunt illi qui eam sustinere possunt. Quarto per quas venas est evacuandum. Quinto de mensura flebotomie. Sexto de tempore et de cura et de consideratione et alii doctores de regimine eorum addiderunt. Primum autem inquirit et precipue repletionis precipua. Secundum videtur virtute partis illius de multitudine et secundo sanationes et distinctione. Tunc enim repleta fuit evacuare quia ut in amphorismis clamat ypocras doctrina sive fit de partibus sanatione sive de preservatione ut in nobis absque causa non quiescimus sicut dicit Galienus in tertio. Secundum ordinat per venarum replexione in tertio dolores oculorum et secundum sanationem et ubique sicut est ex omnibus humoribus equaliter sive ex sanguine humidi tertio quod flenda est flebotomia enim per flebotomiam. Et quia vene locum sunt sanguinis et aliorum humorum maxime nota ut in anathomia fuit dictum. Secundum omnes sunt intentiones per quas fit utilis flebotomia. Prima est ad evacuandum et ad diluendum et ad attrahendum et ad alterandum. Tertia ad persuadendum. Quarta ad alleviandum. De prima dixerunt methodici et alii plurimi ut deducitur in quo capitulo quod evacuationes per se solum repericiebat pletoricum conditionem. Secundum quod ibidem reprehendit eos Galienus ut in libello allegato de flebotomia quod flebotomia non solum fit propter multitudinem sed propter primis fortitudinem sive multitudinem in principio flebotomie vel eius potestate propter percussionem vel dolorem ex humorum propter sanguinis habundantia vel imbecillitate potentie. Ista enim opera flebotomie absque ea quod secundum corporis multitudinem fortitudinem

aut vocat passiones explicat. A
ipse predicata passe particule aut
ipse magnitudine dispositionis. Et tertiu
ipse repulsis malivoriger cacum.
De secunda dicebatur in libello de
quo assumitur flobotomia aliquam ut evacuatum
aliquam ut antipastica 1 derivatum
auxilium ut in fluxibus ipse declarat
ibi et quarto Tap. emorroysante
nare dextra in dextra minuim
alta ibi in sinistra. Et hec est ypo
in 7o amphorismorum cantilena posita
circa capitis dolentibus qui in fronte
recta vena incisa iuvat. Non
solum ut convertat. Sed ingemat
ypo evacuare ut occurat evacuare sed cum
antispasi. De tertia dicitur in eodem
libello quod si innata provocare velis
venas ferventes appetens ipse sanis
vis scarificamus tempore assueti
motu. De quarto dicebat. Sed in 6o
Tap. et commenta propria pro [illegible]
phorismorum. Evacuacio pro plenitudine
conjecturare quod flebotomia utique limpi-
thoracem refrigeratorem totius habitu
corporis esti operatur et extinguunt se
et si incidissis cum. De quinto
ondit in eodem libello et in commento
illius sexti amphorismorum. Et Rhasis
flebotomia est quod flebotomia preservat multos
paratos incidere in casum ut non
cadant in eiusdem quod declarat de pute
ad squinanciam aut ad peripulmoniam
sinancia epilensiam appoplexiam
faciendo flebotomiam in vere sunt
preservati ab eis. Etiam in corporibus
et percussionibus et vulneribus permittitur
flebotomia ut adventus flemonis ut
dictum est prohibeatur. Et illius cum est
anticipare flebotomia quod multimes
expectare suntsoninq. De 6o
loquitur. Et in 4o ypo. Tap. capitulo
pro versus medium igitur optime
quod ut dictum est vena incidenda
non solum in synochis febribus
sed in aliis omnibus que in putredine
humorum quidem deinum neque etatis vel
virtutis non prohibuit. Alle mata
cum que dispensat vera curam
non et expanes quod assignat ea
velut aliquod omnis sinabis
reliquo facile itaque redigetur
quod dixerit per reeunct quod pro gou
recolens humi amonidos. Et cum
qui sunt illi qui ea pati sustineant
concluditur in eodem libello quod sunt habentes
virtutes robustas venas grossas
et amplius habitudine non multum
macilentum et corpus non album
et carnem non mollem. Contrarie
aut dispositi nequaquam salubriter
ea sustinere patiuntur sunt enim ma-
duri habitus et facile evaporabilem
carnem. Et secundum istam rationem infan-
tes non sunt flebotomandi ante quartum decimum
etatem neque senes ultra 70 annos
nisi patiuntur magnitudinem et tunc cum
previsione et cautela. Et secundum
iperunt. Et ut assumitur primo [illegible]
in 2o ad glauconem quod insuevi
flebotomiae non sustinent flebotomiam neque
habentes stomachum debilem neque corpi
diarriis occupata neque evapu-
dam seu indigosum pacietes q
lam seu ventre ut etiam in 1o Tap.
dicebatur ypo pregnantes excipit
saltem quantum ad posteros menses
vicinam tempore sit sic 60 prohibendo
flebotomiam que sumunt a virtute
omnes alias superat in ypo. Capiunt
multi eum pre debilitate virtutis
flebotomiis perierunt. Hoc aut est
in utroque opusculo custodire
virtute. Et hunc est quod omnia illi
que debilitat virtutem prohibet
flebotomiam ut fluxus ventris a
purgatio nimis sudor colica
passio tremor longa egritudo
superfluus coytus nimium bal-

Angustie sollicitudines vigilie
labores et cetera. Item aut in
2° almansoris addit quod qui multum
carne et nimijs rebus dulcibus
uti consueuerunt flebotomari optime
possunt Item quod passi sunt abstinentiam
et inediam habent debilia et qui
fluxi sunt et consuetudines consueuerunt
hec fracta ac qui habitant in re-
gione et aere calidissimo aut
frigidissimo non debent flebotomari
Ebrius et fastidiosus non flebotometur
donec ista omnia ab eis fuerint re-
mota uel exarditate flebotomie ma-
gnus imminet timor in 1° alma-
soris Particulariter aut et exquisite
omnes significationes et accidentes et
dependentes flebotomia pertractat
optime magister Arnaldus in
libello suo supius allegato de
flebotomia propter considerationes rerum naturalium
et non naturalium et cetera nam docendo
eas inquirere et prodesse et de
eis facere unum tantum et dare magis
instantibus semper possibilitate altas
non negligendo unum eas miti-
gando uel per quantitatem flebotomie
uel palias eas corrigendo secundum
quod dicetur de farmacijs interius Item
istud est magis phisicum quam cyrur-
gicum dimisso phisicis dimitto
Quintum est de punctis Item Quartum
particule per quas venas est de flebotomia
faciendo est notificatum pro uni-
uersitatem tamen in summa tamen ponit
haly in 1° sermone pratice libri
regalis quod vene que minuuntur
in hominibus sunt 33 quarum 12
sunt in brachijs due scilicet media-
ne due cephalice due basilice
due ascellares due cubitales
due saluatelle Item in capite sunt 13
due post aures due magni
oculorum due organice due
uenticis vena frontis vena puppis
vena nasi due vene sub lingua
in pedibus sunt octo due in genibus
due sophene due sciatice due
pectinis pedis Albucasis uero non
ponit nisi 26 quarum 17 sunt
in capite et 7 in brachijs et 6
in tibijs et pedibus Galienus aut
in libello sepe allegato dicit quod
vene que flebotomantur sub cubito
sunt tres que internis et extremis et quod
medie Illa aut que interioribus partibus a
collo inferius iuuat et uo contra
in hijs que superius media uero iuuat
utrique Vene uero que inferius
sunt due scilicet illa que est sub inguina
in plicatura genu Alia secundum
salvatellis et cauillas que sunt per
passiones renum matricis
et vesice flebotomantur Item etiam
et sub arteriis tantum flebotomare
passiones oculorum iuuat et que
sub lingua flebotomantur faucium con-
ferunt aliarum tamen communiter procedere
flebotomia convenientes quantum est universales
euacuationes pretiose perclares ut
clamat tota ista doctrina Item tibias
aut multi dubitauerunt incidere
propter periculum sanitatis ameantur
Item G. per rome metus in
passionibus spinorum incidere
per periculum papiebat ea que
sub tympora et post aures et per
compunctionem habent eas quam extremorum
Totale aut maxime carum in-
uerebatur quod sub parte flebotomandis Item dixit
aut in hijs omnibus primo est quod in
incipientes flebotomie antispasmatice
conueniunt euacuare postmodum uero
et diuersatos ex partibus proximis
euacuare conuenit sicut est propter
ex propinquius in 1° capite et hec
erat due propter intentos cotes
omnes in moderate eorum dicatur
et euacuatur ad locum quamuis
antispasmatice ad appositum et logitur

casum libelli de flomia fuando
quod omnis antispasis fiat secundum cathesim
in rectitudine non cristendendo
duos dyametras ut in fluxibus
narium emorroydarum et cetera.
decliatur de superiori ad inferius
et de dextera ad sinistram de ante-
riori ad posterius. Evacuatio vero
et diuatio ad proxima ut de
epate ad manum dextram de splene
ad sinistram. Intelligendo sane
de splene quantum ad materiam contenta
in ipsa parte non eo quod magis stat et
evacuatur per parte sinistra. Non quantum
ad directionem venarum cum nulla que
dirigatur ad manum oratur ab eo
ut in anathomia clare manifestatur.
Et intelligitur evacuatio diuatio
et assumptiua. Prima de antispasica
que competit durante et tinente
fluxu quod fit per oppositam partem.
Et ita intelligit dominus Avenzoar
in suo teyssir libro primo
tractatu ubi de splene quod fiat flomia
ex basilica brachii oppositi quamuis
ut dicit quidam nouus medicus
nostri temporis videatur quod si fienda
minuenda ex eadem parte eorundem
inducendo super hec verba lovalia
et sophisticata quod non nullatenus
videtur esse rationabile neque vnum
ymo credo certissime quod faceret
omnino contra mores in ista. Amore
tamen secturato de fluxu fiat de
eadem parte sicut precipit ypo. in 2o
regiminis quando dolor ad spatulas
ascendit et 2o tegni et 13 et
vbique et ista fuit intentio Avic-
enne dicit quod in principiis morborum
repletionalium primo dimittitur
flomia scilicet evacutiua et diuatiua
seu assumptiua per eandem partem
que non debet fieri in principio statim
diem matatiuo apparuit quando
autem fieri possit et debeat anti-

spatica et subtitiua per partem
oppositam et longinquam non ne-
gat ymo tenet in principio
apparentie synancie et in magnis
a... per unctionem et fortibus doloribus
et si est necesse usque ad sincopim
exclusive ut tenet schola nostra
hec tamen non debemus nisi constet nobis
de virtute. Redeundo ad propositum
licet Avicenna ingeniose specificauit ad
quinis consuetudines singulares in-
cisiones venarum que fecerunt sufficit
tamen Cyrurgico magnus quod certum
est per G. Albucasis vero modum inci-
dendi tempori et modo medendi ve-
nas tres plangitur. Venas vero
particulares per tussim. Arterias
per ligaturam et cauterium ut dicitur
est in tractatu et dat tres formas
flomorum cum cutellari que est
lanceta cum mirtino que
est lanceola cum frixorio quod
est in istum equorum et hec sufficiat
de quanto phlebotomie. Sed quantum de
mensura flomie dico quod non per
medici ista regula cum omnia medi-
cinalia sint coniecturalia ut
dicit in libello illo et capitulo 3
Richardus mensura regula secundum
Arnaldum secundum doctrinam ypo.
quod que egreditur non quantitate
solo sed et collantia coniecturale
ob addendo complexionem temporis
regionibus etatis et consuetudinum in
quibus curam dat omnium. Conuenit enim
medici posterior ad mensuram
dum quantitate flome quantitas eorundem
et virtutis. Nam si necessitas est
magna et fortis et virtus fiat
magna in vna vice usque ad
syncopim etiam. Si vero virtus
fuit debilis non fiat tanta
insimul sed per recutitiones et vices
diuiditur. Attendere autem oportet

a

debilitate p pulsu quemadmodu
G. assueuit in flomijs semp
tangere pulsu. Et qn pcebat in
equalitate et inoratu statim
gstringere flomia. Sanguis at du
exit est attendendus qui si mu
tat in gelidiore dispom illico
est cstringendus ut in 3o regula
dicebat magr flomia apud G.
et Auic confirmato est de vi lib
minor de media lib. et cum de vna
lib. Et scdm damascenum consulit
Rmbs in iuuentute semel tm
in anno flomiad gsueto affue
hn. xo annos erunt adegi to
a. lo. semel gficiend. Et ulti
uo ex toto dimittendum. Sextu
est de tempe flomie ubi sat
scdm doctham Auic q flomia ht
duas hos sumat et claro tho
nicatus est in q su az et q tardiu
no pt et i qua vos phibitora
no attendit absolute et omio
licz aliquali ut dt Arnaldus
et bn si illud phibet maiue
nocumentu daret quam inuatu
et tunc illud nocumentu corrige
aut ad alia euacuacoz pmutando
ut in puo pletico fieret scari
ficacio loco flomie. Non obstante
q Auenzoar filiu suu trium
annoz flomauit et euasit p
hoc a morte ut testatur Auerrois
in 1o colliget. Non tm ht laudat
qui fecit erat forte magna
synochia concitabat b de vtute
Et si fuit sanatus hic fuit de raro
contingentibus. Omu cum hora diei
et etiam noctis pute forte gne
et robore vtutis exegit infan
tibus pt fieri flomia ut dt B.
in libello pallegato. Hora aut
elacionis attenditur penes radice
inferiore et superiore q in corpe
agunt ut in 3o decretie dem
est G. Radix aut inferior

attendit scdm G. et Auic q in
ventre sit digestio cibi et extra
sit expulsa superfluitas a secda
hora diei usqz ad tertia et dies
sit quieta et lucosa non turbata
neqz pluuiosa ut dicebat socius
gcordancias tpe yemale aut
autumpnale et si declinauit ad
yeme q dies austnal. Consimilia
Radix superior attendit q luna
habeat bona luce i xo a xi die
ascendendo xvij. xix. xxi.
descendendo euitando coniunctione
et opponem. Et sit in loco et signo
bono libera a malis ut i trac
tatu de astronomia declaraui. In
capitulo in quo h. tc qui debes
aliquantulu astrologari no cu
veniret ambe radices i vnu
eidem. Non obstan q celi pinaria
plus influat quam secdaria eo
tm q radix inferior est effectus
superioris et cognito effectum
est nobis medicis clariu quam
causarum et ad hc ud e iudiciu
ex secdis stellis et primis
sive sint comete sive gtingit
comete sive gtingit aeris im
pressiones p quas intelligit
vpo celeste signum in peato meliu
est q teneat etiam dimittat
initiu lunationale et dubia est
stia dubitacoz iudiciorum. Et obh
sollempnes phi ut Auic et
Auerroys in medicina de ipsis
no multu curauit de diebus
egypciacis licz no sit curandum
Michlos ipe gtenaui ymagia et
z locucioz obspugr de illis vsibus
luna vetus veteres iuuenes
noua luna requirit. no multu
curo. Magistr tm Arnaldus
in suis amphis deducit q a
medium cete quadrte meliur
absolute e luna eo q tunc
humiditates sunt minus sue

compensatae neque reumatizatae. Regimen de horis incisionis humorum quam secuti sunt multi Galeni. Prefatus magister curavit cum voluit quod pure vene melius apparerent hora vespertina quam matutina in hora illa flebotomie. Etiam vult quod in yeme flebotometur sinistre vene. In estate dextre eo quod humores quos querimus in illis temporibus evacuare principaliter in partibus illis situantur. De regimine flebotomie quod erat in consideracione cum primo de regimine flebotomatoris secundo de regimine flebotomati tertio de regimine et medio sanguinis extracti. De primo ostendit ut et haly affirmat in 10° quod flebotomator debet esse iuvenis aptus et bene videns et flebotomando consuetus. Et quod sit munitus de bonis lanceolis diversorum tipporum. Et quod fricato loco a parte superiori cum insuper ligato arripato et inveniente bene venam cum pulpa indicis tenendo lanceolam cum duobus aut tribus digitis prudenter aperiat eam non tollens perforando sed aliqualiter elevando ut non ledatur arteria neque nervus. Et facta evacuacione sufficienti et disligato membro diligenter claudatur vulnus cum cotone et ligatura. Sit tamen munitus semper flebotomator de cotone et bimdia et pulvere ut propter emorroyam si accideret ut dicit avicenna. Regimen flebotomati quantum est in regimine ante flebotomiam et in actu et post actum antequam fiat flebotomia regulariter flebotomando si suspicatur sanguis esse grossus aut tempus esse frigidum quod debet modice perambulare ante in precedenti die intrare balneum precipue in flebotomia

particularium venarum manus et pedis. Et si vene bene non apparerent consulit liber elhangi prediem et horam precedentem totum venarum exemplare cum fermento. Et si dubitaremus de virtute cum flebotomatur danda est vippa in vino et sedeat si est fortis si debilis iaceat aliquantulum elevatus. In actu vero flebotomie debet removere zonam et lapides si portat in bursa aut annulis qui habeant virtutem sanguinem retinendi. Et secundo aptura teneat baculum et ducat digitos et tussiat et perfflat et modicum cum manu per spatulas. Et si tempus est frigidum aut si suspicatur sanguinem esse grossum fiat larga plaga et in appositum stricta. Unde spacium largum esse requiritur subtractum et antispasis et debilitas virtutis stricta et cum a proposito non est innuendum si apposueris et stricta plaga faciunt apperere pro positum quare ut dicit avicenna et tales plagam mediam clarum sanguinem et subtile fluere facit et spissum et turbidum retinet. Debet etiam esse parata aqua frigida et acetum et fricatur et tecta fiant quando in sincopi sunt. Dictum. Post vero flebotomiam si est calefactus detur granatum cum aqua frigida ut dicit G[alenus]. Si non est calefactus dentur et folia salvie in vino madefacta ut dicit arnaldus in loco iacendo revussus ad partem non flebotomatam modicum declinando et claudatur hostia ne exuberans claritas offendat visum ut idem consulit dictus. Post vero unam horam comedat modicum aut unam horam comedat modicum deratte et non ingurgitet post iterum non more gallicano iteratam procuret flebotomiam ut idem dicit

non post flebotomiam si est calefactus detur et sibi granatum granati si non est calefactus detur et salvia cocta in vino

Arnaldus et cibus sit bone substantie et
qualitatis ut bonum san. generet
et pravum si remansit rectificet
Potus aut augeat et respectu
tibi non respectu consuetudinis ut
dicit Johannes de sancto Amando
Si dormire consueuit post duas
aut tres horas modicum dor-
miat aut nihil Sed vero tempore sit ca-
utius in custodiendo venam im-
mediate tamen post flebotomiam dormire
prohibetur cum ne ex motu humorum
ad locum aptum flebotomia et ad intra
aptum sompnum in membris fiat
contrarium Et tale regimen per tres
dies ad minus teneat flebotomatus

De Judicio et inspectione san-
guinis post flebotomiam Recitavit multi magistri
Bordonius et henricus qui in hoc
sequuntur eum et devenit multas
fallacias que non sunt in ipsa quas
dicunt physici dimictendas quantum est de
parte Sufficit cum Cirurgicis leti-
ficare flebotomatum dicendo quod flebotomia
est bona Nam si san. exiens
est bonus Signum quod ille qui re-
manserit est melior Si aut est
malus bonum quod exivit San.
bonus est ille qui in substantia non est
grossus neque subtilis sed est fran-
gibilis competenter temperatus in colore
rubeus purus in odore et sapore
amicabilis San. malus est qui
declinat ab isto ut ille qui declinat
ad subtilitatem et citrinitatem et
amaritudinem et odorem habet acutum
dicitur colericus Qui vero ad grossitiem
et nigredinem et citrinitatem et ad
acredinem et odorem habet acetosum
est melancolicus Qui vero ad viscositatem
et albedinem et saporem et odorem
habet dulcem et aquosum est flaticus
Qui vero multum habet de aquositate
et urine significat multitudinem potus
aut renum debilitatem Qui vero
est granulosus et cinerosus significat
lepram et modicum lavandi in talis

de lepra sunt dubii Color nig.
et viridis cinosus et pavonaceus
malus quia significat corruptionem humoris et
putritudinem ad febrem et apostemata
et ad pustulas malas Et spissitudo
et fortitudo illius cutis superioris
que cum difficultate rumpitur cum
virgula cum qua sanguis debet si proba-
ri significat propinquitatem ad apostemes
Color aut separatus aliquando significat
firmitatem alicuius adustionem ut dicunt
dissenteriam tamen legitur per corporis
habitudinem Et humor qui non potest
coagulari significat in naturali Et qui
potest coagulari in debito tempore saltem
medio hore quod est infra tuus
est naturalis aut non Sed iste colera
nigra In hiis enim omnibus consuleb.
est quod vocent et diu physica qui
ordinet eis bonum regimen et
purgationem decentem aliquas saltem
ipsorum est periculosum

De ventosis
Ventosatio est appositio ventosarum
per qua materia intercutanea e-
vacuatur Est aut ventosa in-
strumentum proprium cum orificio strictio
et ventre spacioso Et sunt albe
sunt ex cornibus et ex ere atque
vitro et aliquando ab ipsis illis Et
ille que sunt cum scarificatione
extrahunt materias spiritibus Ille vero
que absque ipsa insensibiliter et
sunt quod ventose magis extrahunt
subtilem quam grossum et super-
ficialem magis quam profundum
Unde haly in iiº sermone post
sedem facies comparationem inter flebotomiam
et ventosas et sanguissugas quas
yrudines vocat dicit quod flebotomia
magis evacuat a profundo vicia
que consimilia sunt cuti yrudines
que intra corpus profundum et cuti
creuit Et propter hoc flebotomie for-
tior est evacuatio quam scarificati-
onis et yrudinum quam scarificationis

Et quia in conservacione sanitat
et curone egritudinum in multis
subvenit dictavit quod fiant
ubi et quando etiam quos plures eva-
cuatos duo inquirerunt primo
quid fiunt secundo quo fiunt dico
ergo quod prius intencio ventosarum
cum scarificacione est evacuare
sensibiliter et tenet locum flebotomie
quando ipsa propter aliquid prohibetur
sed non potest ut in pueris ante 14
annos et senibus ultra 60 et
de aliis. Et illud fuit consilium
G. in commento regiminis acutorum
Et hinc est quod Avicenna narrat de
incisione venarum. Ad quam utilitatem
complendam licet consuete sit ponere
per operatores in multis locis Pan-
tholomeus tamen locum quos sex sunt magis
in usu. Primo ad evacuandum materiam
a capite et a partibus eius iubet
eas ponere in foncinellum colli
Et illic tenet locum cephalice
Et ideo valet egritudinibus oculorum et
infectionibus faciei et fetori oris
Secundo ponitur in medio spatii
larium ad evacuandum materiam que
in membris continetur spiritualibus et
tenet locum mediane et ideo
valent egritudinibus asmaci
pleuresi sputo sanguinis. Tercio ponitur
super renes et anchas ad eva-
cuandum materiam que est in membris
nutritivis et tenet locum basilice
et ideo valet ad opilationes et apostemata
et dolores epatis renum et stabieri
totius. Quarto ponitur in
medio brachiorum propter guttam
et pruritum illarum. Quinto ponitur
in medio coxarum et tibiarum
et iuxta cavillas et tenet
locum sophenarum et ideo provocat
menstrua et sanat stranguiriam
et dolorem matricis et vesice et
conferunt podagre et ulceribus
malis. Sed ventosarum sintarum

sine scarificacione intencio prima
est attrahere propter quam utilitatem
complendam ponitur in xi locis
Primo ponitur super ypocundria
ad reducendum et divertendum sanguinem
a naribus in quanto tempore. Oportet autem
quando fluit ex dextra nare ipse
fit in epate, quando vero ex sinistra
super splene. Secundo ponitur sub
mamillis ad distrahendum et
divertendum fluxum menstruorum. vii. in
amphorismis. Mulieri menstrua
si velis retinere sicuam maximam
ad mamillas appone non in
ipsis mamillis sed sub eis cum in-
ferioribus partibus ut dicit commentum
Nonnulli vero tercio ponunt venta-
sas super prorum capitis ad ele-
vandum uvulam et possedam retinua
attrahitur eam materia de profundo
ad exteriora quod est consilium G. 13.
tegni. Et propter istam intencionem sepius
ponitur in capitibus emunctoriorum
membrorum in quibus toto posse pecipit
evincitur attrahere materiam. Et si
non cum alio fulti cum ventosis
ponitur etiam secundum G. ubi supra
in coxis ad convertendum provocandum
menstruum et propter apostema interiorum
ut apostema vermonica et eligitur
de inctura. Tercio ponitur
ventose in pulsibus secundum consilium
in minorum ad calefaciendum ipsos in
20 canon cap. de pulsu et 3 in
tegni commentum ob quam causam Avicenna
probat G. quod cerebrum sit principium
virtutis animalis. Quinto ponitur
super ventrem in colica et etiam
vado ventositate sedatur dolor
primo tempore dolor demum quod expu-
ventosa sit proprium sanacionum
hoc propria cum copiosa flamma
sine sit sedum intestina sine

secundum alia pericula ¶ Sexto poni-
tur super matricem et intestina ad re-
ducendum ea in locis suis iuxta
consilium Avicenne in 3° canonis in capitulis
suis ¶ Septimo ponitur super vertebras
implicatas costarum et similiter ossium
ad reducendum et rectificandum ea
¶ Octavo ponitur super vias et poros
per quos transit urina de renibus
ad vesicam ad faciendum descendere
lapidem in vesicam ut in 3° canonis
consulit Avicenna ¶ Nono ponitur super
ulcera et foramina ulcerum profunda
ad extrahendum si quid alienum
si quid alienum fuerit infra ipsa
¶ Decimo ponitur super collum ad
ampliandum viam hanelitus
et cibi in squinancia ¶ Undecimo
ponitur super morsuras et pustu-
las venenosas ut extrahatur
ab ipsis venenum ¶ Circa 2m
quo fuit certo regimine ventosa-
tionis sunt consideranda videlicet quid
sit faciendum ante appositionem quid in
actu quid vero post actum ¶ De primo est
Avicenne intentio quod ventosatio
non quod dicunt antiqui fiat circa
in plenilunio et non in defectu
lune ¶ Nam ut ipse dicit et con-
cedit in 3° de crescente ¶ Albumat-
zar probat in magno introductorio
quod luna augmentata lumine aug-
mentatur et trahit humores ad
superficiem corporis ¶ Et ipsa diminuta
humores minuit et ad interiora
claudit et cum hoc est bonum quod
dies sit australis ab hora secunda
usque in 3a ¶ Item est intentio
omnium consiliorum quod ante ventosationem
per horam unam balneetur et fomentetur
cum aqua calida locus ventosandus
quod rubificat Avicenna si sanguis fuerit
grossus in sanguine aut subtili non
nimie ¶ Ita timendum est de nimia

repletione et debilitate ¶ Est
etiam prudens quod nunquam fiat
scarificatio nisi precesserit appo-
sitio ventose eo quod eius finis est an-
trahere quam evacuare ¶ Circa
actum ventosationis est sciendum
quod ventose que apponuntur sunt
duorum modorum ut dictum est ¶ quedam
sunt de cornu que applicantur
sugendo ¶ quedam de vitro que
applicantur igne medio ¶ In primo
applicatur cornu cum foramine
et sugitur et extrahitur aer
aer et ad attractum aeris sequitur
elevatio carnis ut non remane-
at vacuum quod fugit natura ut philosophi
probaverunt ¶ In 2° modo ponitur infra
ventosam parum de stupa carpi-
nata et cum candela incensa
inflammatur et subito applicatur
et consumpto aere non ut sit vacuum
trahitur carne et materia
in carne contenta ¶ Albucasis autem
assignat alium modum applicandi
ponendo modicum de candela
ignita in virgula coniuncte in
medio ventose ¶ Post vero
applicata semel aliquibus vento-
sa fixa ubi est necesse in spatio
comprehenso fiat multe scarifi-
cationes ordinate et secundum
cutem profunde cum pilo aut
rasorio et statim post comprimata
loco cum spongia reapplicetur
ut prius ventosa et stet ibi
per mediam horam quousque san-
guis fuerit semiplena et ipsa recta
et evacuata et mundata per eundem
modum iterum applicetur et stet
plus et postea aliud quousque fuerit
sufficiens evacuatio fiat de me-
dia libra usque ad libram secundum tenorem
virtutis et quantitatem repletionis

Et post p[ri]ma appone si no[n] san-
guinat bn fricet[ur] locus scarifi-
catus cu[m] orificio ventose aut
cu[m] p[er]cussione vnguiu[m] q[uod] ite[rum]
scarificet[ur] quousq[ue] bn fluant
Cauend[um] est tn ne applicent[ur]
sup[er] mamillas neq[ue] sup[er] mbra
mollia q[uia] tanta carnis sp[er]ad
subtiliaret q[uod] ventosa no[n] poss[et]
remoueri sine difficult[ate] Mod[us]
tn remouendi est q[uod] fomentet[ur]
locus circa[m] cu[m] aqua calida tri-
lis ducat[ur] ut aer possit aliq[ua]l[ite]r
subintrare et p[ro]p[ter] euidictare
Est etia[m] cauendu[m] q[uod] nimis no[n]
ptinuet[ur] ... nimis vtend[um]
q[uia] retro collu[m] noce[n]t medrie
retro spatulas cordi et i[n] dextro
ypocondrio epati Et ideo aqua
... est i[n] ea[rum] facies spargend[a]
aut vrina seu malagranata ...
eis danda dilecto est sangis
in actu ventosandi ...
ventose cu[m] manibus similiter
... ventosa ...
satione ... loc[us] ...
cu[m] oleo rosato ...
sedatiua et ...

De sanguisugis. Sanguisuge

est extractio san[guinis] cu[m] sanguisugis
Et nu[n]c aut sunt sanguisuge no[n]
est q[uod] sunt quida[m] vermes nigri
ad forma[m] caude muris ...
lineis ... secundu[m] dorsum
et qua[m] rubedine et ventre
Et ille sunt meliores q[ue] aquis
bonis reperit[ur] Caueat[ur] tn
ille que sunt terribilis oc[u]lis
et hnt caput grossu[m] et que in
malis aquis sunt ... q[uia]
venenose sunt Circa quod
aualiud inquirit[ur] Primo
quibus subueniunt egritudinibus
et quo applicat[ur] et reg[itur] De
p[ri]mo dt Albuc[asis] q[uod] sanguisuge

no[n] administrant[ur] in pluribus
nisi i[n] mebris in quibus no[n] est
possibil[e] ponere ventosas et
ut esset labiu[m] nasus gingiue
et simil[ia] denudata carne sic dig-
ti et iuncture Et Auic[enna] vult q[uod]
sunt vtiles serpigini et vlcib[us]
malis ... Et
multos ponu[n]t sup[er] apostemata ...
... difficil[is] maturatio[n]is
ut dicebat Theodric[us] Nonnulli
v[er]o ponu[n]t ... ad ...
aperiendas ... trahu[n]t a
p[ro]fundo qua[m] ventose ut ...
p[er] Haly sunt allegata De 2°
est ... q[uod] tales euacuatio[n]es
no[n] fiant i[n] corp[or]ibus
... plenis n[isi] ... euac[uatione]
Post hac dat intentio Auic[enna]
q[uod] no[n] administret[ur] d[onec] retineat
... in aqua
... eu[m] ...
... Et post
q[uod] i[n] ea[rum] ... Et post
fricet[ur] locus et lauet[ur] ...
rubeat aut limat[ur] cu[m] aliquo
... aliquis fluat et appli-
... cu[m] manibus ...
... Et ponat[ur] due vel tres vel
quot erunt necce ad extrahend[um]
tanta san[guinis] q[uan]titate ...
... Et p[ost]ea qu[an]do exiunt necess[ari]
nece ... Et p[ost]ea ... infundant[ur]
sale cadent ...
capita ea[rum] cu[m] aceto aut cu[m]
sale trito aut cu[m] aloen aut
separet[ur] cu[m] filo q[uod] p[ro] pilo equino
uel ... Et post ess[e] vtile
sugere locu[m] et laua[re] cu[m] aqua
et aceto Et si san[guis] multiplicat[ur]
... locus cu[m] bolo ar-
et galli seu balaustijs et alijs
que san[guinem] restringu[n]t Et post
... Et si mo-
... administre[t]
... venenositate e[ss]et
bonu[m] ut dicit Arnaldus

Nlaing· G· Caplm 2m de
m multis mediciis pur-
loctis et no cfatibz hig'es
ming i 3a tegni et i cmeto illis
eti amphorz qualiter oz purgac'e
iniaunt multis modos euandi
velut sit p flomia p farmaciam
secessiuam atque vomitiuam per
nares p palatum per tussim
p vrinas p matricem p emor-
royd'es ne du z p extractam sca-
riones sudores z bal. Et h'
attendens p inaburcones nichlo
quitum est depnti non fiet vlla
vacuacio nisi illa q p secessum vomi-
tum z que cum clistibz qm illa
que p floniam dam e suu. Ista
enim duo sunt modi euacuandi q
mg̃ occurrit i arte cyrurgicali
Et de istis pauca dicent. qa
magis ptinet ad dnos phisicos
quam ad cyrurgicos nisi esset
impot. Multa enim picula im-
minent i medicis ut habemus
ostendit qui de eis evangelice
tractauit. Medicina aut purga-
tiua sm intentoz G. in de farmacijs
z p totum est q malacholimia euacuat
ut i cmeto illi q pmi amphorz
In pturbacionibus purgacio est
euacuaco eorum que contristant
s qualitate. Medicina enim ventris
solutiua ad sanitatem q̄ seruacoz
si vtatur ut oz maxime ad
motorum in 2o Almansoris z
bn dt ut oz ul sm qualitate
ul quantitate ul tpe solutionis
tanta fiat ut dt haly i 3o
simone sepl lib' regalis
q pit ho aut mala i eo fit
infirmitate. Omnis enim medi-
cina purgat z i vexat ut dt
Auic in secu sa pri p'. Medicina
aut curone est una tu veru

medicacio ut tocius testatur
cetus medicorum. Est q' sunt tria
vel 4a. Circa quod considerandi
auxilium sex inquirenti i pri-
bleitatz. primum qui sit cui sunt tria
purgandi. 2m qui sit qm illa
sufficit pint. 3m cum quibus
sunt est faciendi. 4m de
mensura. 5m de tepe. 6m
de regimine. Primum aut
inquitur per G. in libello
de farcijs cont' asclepiadicos
et erasistraticos ostendens q
omnes humores sup'flui pter
san' p sunt tria sunt purgandi
singulare z electiue z no omnes
indistincte. Soli enim humores
contristantes sunt purgandi et non
alij i cmeto pallegato p' aphor.
Et hic ipse declarat ibidem dicens ysi
flate superhabundante hic euacuandum
Colericum vo xauctu ne magis mole-
stante dimittendum quamdo e fla
contristante aut colam euacuatur
Et si perespit quid fuit illud
euacuatum z non aliud. Si vero
sanguineum fuit qd superhabundat
illud faciendum e citatus p flomia
ut supra est ostensum z ideo dicit
bat medeor sui factorum plz aba
oz primum trucht colici qui colam
purgat flatum quod fla
vdropicas q aqua citrinas q
colam ingerit. Si vo extra hec
purgans q vemencia purgans
committit i q vemencia quare
ad vtrumque pcurare est. Summopere
igitur dudum q humores naturales
dicatos in iniectione superhabunda-
tes p flomia sunt euacuandi
Naturales vo p farcia. Medicina
aut mex sanitatis conductiua licet
sit i vero non post inveniri

ut in libello de formacionibus nar-
rat. de quodam iuvene qui por-
cellum de suburbio portabat
a casu sup(er) qua(n)dam sedem applicans
herbas videns san(guinem) de eius
epate emanare | considerabat
q(uod) san(guinem) evacuabat ille herbe
dedit q(ue) aliquibus gra(tia) experiencie
qui periti fuerunt dixit adiuvando
q(uod) nulli alii doceat et sic
p(ro)p(ter) p(ro)p(r)ietatem sunt co(m)m(un)icatis
ista quidem ut d(icit) li(ber) tal(is) medi-
cina sit i(n) verso natura tacte
ty de ipsa venale e(st) sicut alia
venenosa tacent. ab hominibus
intelligentibus | Qua(m)vis eius
sit intentos ip(s)e quas dicit.
[illegible] lacrimalis [illegible] ip(s)e
[illegible] expurgandis
ip(s)e e(st) [illegible] fortitudinis ad
distrahendis | ad alleviandis de
primo [illegible] propter illa co(m)mu-
tatione [illegible] amph(orismorum) aplicime
[illegible] sunt evacuacio sanat
duplex aut e(st) plenitudo i(n) q(ua)ntitate
et in q(ua)litate [illegible] multitudine et
ubique [illegible] [illegible] flora
sanat [illegible] in corpore purgacio
p(ro) [illegible] | [illegible] p(ro)p(ter)
[illegible] i(n) 2o amph(orismorum)
et i(n) 6o Cambricus(?) flomma
[illegible] | De 2o allegata illud
[illegible] ei(us)d(em) medi(cine) sicut
flomma fit no(n) solu(m) p(ro)p(ter) multi(tudi)ne(m)
san(guinis) s(ed) p(ro)p(ter) forte egritudine
ita [illegible] p(ro)p(ter) multitudine(m)
aliculi alij humor(is) et forti(tudi)ne(m)
[illegible] | Et ad h(ec) [illegible] intencio(n)e(s)
adducat [illegible] ypo(cras) [illegible] de vo[illegible]
qui no(n) solu(m) [illegible] ad multi-
s(ed) ad [illegible] forti(tudi)ne(m) i(n) purga-
do ut in [illegible] forti(tudi)ne [illegible]
[illegible] p(ro)p(ter) [illegible] [illegible]

ut in capite p(er)cusso p(ro)p(ter) ma-
gnitudine(m) disposi(ti)onis | Et in
vulneribus ita magnis q(uod) sutura
indigeant et p(ro)p(ter) mala mori-
[illegible] ut in articulis [illegible]
et [illegible] fabalizare i(n) cor-
rumpe(re) piculu(m) e(st) | De 2o d(icitu)r ibid(em)
q(uod) no(n) solu(m) indiget laborantes
purgacione ut existante sup(er)-
fluitate evacuet s(ed) ut antis(pa)s(is)
[illegible] et evacuet | Si em(m) ut
reuma ferat(ur) sursu(m) inferius
purgabimus si deorsu(m) supi(us)
antispazandis | Sanat ac cessate
confirmato reumate p(er) particulam
eandem aut p(ro)p(ri)a(m) evacuare
melius est et e(st) ubi nobile
De 3o ad alleviandu(m) dicitur
sepissime medicina purgativa
incipientibus egritudinibus i(m)porta
doctrina ypo(cras) i(n) 2o amph(orismorum) in
movenda sup(er) et no(n) eradicanda
ut vult [illegible] i(n) 3o de [illegible]
[illegible] | [illegible] alleviata
[illegible] diget residuu(m) ut d(icitu)r
i(n) [illegible] et in deflomma sunt
allegacio [illegible] cap. | Ad s(e)c(un)d(u)m
qui sunt qui purgaciones cu(m)
medicis co(n)venit tollerare
possunt | Dicit ypo(cras) i(n) 2o amph(orismorum)
q(uod) illi qui et [illegible] [illegible]
[illegible] | Fortes em(m)
[illegible] ut d(icit) [illegible]
oz esse ut d(icit) [illegible]
[illegible] p(ro) thorace [illegible]
ad [illegible] purgacionib(us)
et [illegible] vomitu [illegible]
superiores fortes | no(n) leduntur
a vomitu | Et p(ro)p(ter) h(oc) dicebat
i(n) 2o amph(orismorum) | et [illegible] no(n)
duces ad superiores purgaciones
et macros s(ed) sup(er) inferiora
circumforma no(n) tamen s(ecundu)m

radicalia et symatica ut ibidem
notat Albertus Bonon. In talibus
enim est aptitudo vomendi et plurimum
propter ea que in eis gustantur ut dicitur
in comento. Sunt etiam apti ad
purgationes secundum Damascenum in v.
Corpora que in regimine sunt per continuacionem
per multa et inordinata comestione
et utuntur cōpacio farmacis indigent
in primo de custodia sanitatis et
in 3º fen. primi. Et qui ea assue-
ti eam tollerant. Et propter hoc
dicebat G. de usu farmacorum. Cum
igitur debet aliqui tradi medicina
interrogandum eum est si consuevit
bibere eam et qualiter se habet venter
cum eis. Nam si consuevit melius
tollerat si non consuevit sicut
est qualiter assellabat dum erat
sanus. Et si in sanitate cuit
quid consueuit recipere medicinas
venter eius fuit obediens et hiis
solubilibus lenioribus et minoribus
indiget farmacis. Si vero durus
et inobediens fortioribus.
Tales enim condiciones tollant
medicinas contrarie vero dispositi
nequaquam. Et ideo non farmacandi
nisi cum prudencia. Primo habentes
ea que circa umbilicum calefacta
et macra fallaces sunt ad in-
feriorem purgationem secundum ypo. v. de
Sedo corpora sana non debent
purgari etc. cum medicina operetur
per simile salti in furu propor-
cionaliter et natura tenet. Scola
non inveniens malum humorem
nocivum convertit se ad carnem
et humiditates radicales et eas
colliquat et molestat ut dicit
conciliator. Item etiam non sunt
purgandi qui malo utuntur
cibo intellige quo ad habitum

sicut in libro de farmacia declarat
magister Albertus in qua farmacia
angustiat et exsoluit acci-
pientem. Set si mali humores
in habitum corporis nodum sunt
quia non est inconveniens purgare
primo mīgr. Item cito non debent
purgari crudi et indigesti
iuxta ypo. propter ampliorem digni
farmacare et movere non crudum
neque in principiis eruditionem
semper quidem fiat allevatio
ut dictum est nisi lasciviant
et medicina sit furiosa. Et licet
G. in commento non dicat materiam
furiosam nisi a motu. Michael
Scola totum accipit furiosam
a parte quantitatis loci et actu. Cum
Et propter hoc dicit synocum cetra
colica frenesis symnatices et
continuam opacionis crudarum enim
auctoritas opaciā iubet. Hanc enim me-
ditare et superfluitates de una particula
ad aliam ut non faciat impetum ad
membra principalia sunt eadem causa
ex hoc patet. Ille autem que non sunt
firmate secundum aliquam particulam
non oportet movere antequam digerantur
ut dicit conciliator. Sed postquam sunt
digeste in natura sit sufficientes ad
expellendum tunc enim debemus ea
auxiliare aliter dimittatur ipsa
operari. Circa secundum G. in 3º intercessio-
nem. Sole enim ille passiones indiget
cerciori auxilio quibus propter
magnitudinem nequit durare natura
et dimittere id est de cura se putre-
factam ante ypo. Medicus est
adiutor nature non impediens eam
ideo dicebatur in 3º regimine omnium ut
operatur medicus non nisi. Item cito
non sunt purgandi maniaci neque
nimis debiles etc. ubi indigencia

no oz laborare ut dt ypo. et
Aue dt q omi euacion amicos
est causa virtutis. Sexto ptati
ad fluxum ut trauli q cito a
quarra capiunt. i vo amphoz.
Septimo pued z senes no sunt
purgadi p fortia pued qz ppt
fortitudine sufficientes st ad expel-
lendu superflua p impossibile reso-
lucioz ut dt Johanes de sancto
amado. z sunt resolubiles per
naturam senes qz debiles insup s
i gusto de custodia sanitatis neqz
aloen neqz yera. ut quidam
garduut debent dare senibus supp
in via ofuatiua ut dicebat mgr
paulus quam aut i via curatiua
no negat. ymo concedit ram
eminente necessitate ibidem. Et p illa
rone omnia illa q debilitant
virtute phibent fortiores ut sudor
bal. coytus z alia euacuo. vidgey
Octauo no debz dare purgaco m
necessaria appte a excoriacone
in ano exite iz. cap. ventre
aut intestinis inapru bz flamae
yxelatio. i subductio no ouemit
uti. Nono laborantibus no ppetit
qz satis i cib osumit z hii rad
hui ouies effrenes brutales
et barbarinas. i po colligitz q
ex fortibus egrmibus euadut sine
medico z me. Decio pignantes
no sunt purgade qz ppt comocoez
z dilaceracoez ligamentoz abor-
tirent. ut expediat ppe materia
venenosam. de quo esz timendu
q rapet ad mebra pricipalia
et inficeret matre z fetum
insimul. Aut qu est materia furibus
aborsum z tunc securius fit a 4o
usqz ad 7m mese z tunc non cu
qualicuqz medicina sz suaui z
laxatiua. z ppt hoc reprehensio

Averroys contra ypo. hic sim in-
tellectum ut notum i amphorismo
illo. Nota tamen vult G. q tales indi-
caciones inuicem preter casset
fortiora sz ut dictum e de flomma
q sim eu G. i viijo cap. oz
excitatu inter depris facere unu
capitulum ad inuicem omnibus videlicet
indicaciones coparandu. Et si ad-
uersant dt i po q no oz alteri
extimitate cupiete alterius obli-
uisci penitus sz amboz semper
reminiscere. cum tamen possibile est
ministrare eas. a minimendo
quantitate aut speciem medicine. a
ad aliud queius euidens mutado
intendere. ad tamen cu quibus medicatis
facienda est purgacio no cum
attrachiuis sz familiaribus et
correctis. ut dt G. inde usu far-
macorum iuxta q est intelligedus
sim intencione hebes. Et sunt
quatuor sunt modi medicinarum
laxatiuarum. vnius z fortior modus
est huius ppetate attritiua ut sca-
monia z turbith. Alius modus
ppetate oppressiua. sic mirabol
alij ppetate lenitiua ut ca-
marindi z cassia fistula. Quartus
modus huius ppetate lubrificatiua
ut muscillago psilly violarum
qz examplificare singlaritas
de istis esz minus loquendu
de istis proprie exquisita cap p-
dimus phicas exquisita cap p
tractatuz quatuor est de pnti.
Erat tamen familiaris doctrine
sciendum iuxta doctrina hebemeti
q medicine mg vsuales simplices
euacuantes colera sunt scamo-
nea. dosis a v. g. usqz ad 9i
reubarbari a z y z p. usqz ad iij
aloen a z. z si. usqz y mira-
bolani citrini a z. iij. usqz

Agentes simplices euacuates colera

a

Me^{ne} evacuantes melan. simplices

ad ʒ i lupuli fumiterre viole aqua
tasei succi ros pruna tamarindi
et cassiafistule usque ad ʒ i et ß

Medicine evacuantes colera composite

¶ Composite sunt electuarium de succo
rosarum cuius dosis est ʒ ß dyaprunis
et dyatrion piperion laxativum quorum
dosis ʒ i dyadactilaticum. ¶ Cuius fortior
erat apud me ℞ dactilorum
enucleatorum gr. i elixentur in
aqua decoctionis anisi maratri
et amaras deinde pistentur fortiter
et colentur et cum quarta zuccari co-
quatur donec incipiat inspissari
quod cognosces per inviscationem cum digitis
deinde deponatur ab igne et scamo-
nee grosso modo trite ʒ i misce-
atur et cum spatula agitando re-
condatur dosis est usque ad ʒ i ¶ Me-

Me^{ne} simplices evacuantes flegma

dicine simplices evacuantes flegma
sunt turbith cuius dosis est ʒ ii
agaricus ʒ i et ß castoreum
ʒ ß coloquintida ʒ usque ad ʒ
mirabolani kebuli ʒ ¶ Composite

Me^{ne} composite evacuantes flegma

sunt yerapigra G. cuius dosis est
ʒ iii blanca ʒ ß benedicta
ʒ ß pillule cochie ʒ i et ß
dyacarthami. ¶ Cuius fortior supponitur
in quantitate sint posita ʒ iiii vel
v pillule etiam de agarico. ¶ Cuius
forma secundum hebemesue est ℞
agarici ʒ iii radicis lilii celestis
prassii ana ʒ i turbith ʒ v
yerapigre ʒ iiii coloquintide
sarcocolle ana ʒ ii mirre ʒ i
confice cum rosis yerapigra quam ego
utor super omnibus nobis medicina
sunt a G. i^{o} cap et 8 meam
¶ Recipe centum partes aloes
et de cinamomo xilobalsamo
cassia lignea azaro spica croco et ma-
stice singulorum ana partes vi vel si
vellet facere ʒ ii de aloe ponet
de aliis partem 8 ß et iii ʒ i quia
vero nunc ego et hebemesue ad
pondus omnium specierum ponit pondus

duplicatum de aloe scimus debet quod
unum solum pondus. ¶ Et non debilem
eo obstante acuant cum turbith
agarico et coloquintida et cum ponatur
cum pura quantitate non multum vi-
tiorunt eam. ¶ Et ideo ego quoniam
ingeniare eam cum tantundem
de scamonea quantum est de alia
medicinarum. ¶ Et quod facio de ipsa
pillulas cum succo absinthii quod
dono eam in pulvere cum aqua
ordei mellita dosis in pulvere est
a ʒ ii ß usque ad ʒ i ʒ

Me^{ne} simplices evacuantes melan.

¶ Medicine simplices evacu-
antes melancoliam sunt sene cuius
dosis in pulvere ʒ i in infusione
ʒ i epithimus ʒ i esula usque
ad ʒ i cuscuta mirabolani
indi polipodium usque ad ʒ i
lapis lazuli ʒ i volubilis lu-
puli sine mensura ¶ Composite

Composite melan. evac.

sunt dyasene ʒ v catarticum
imperiale ʒ v yeraruffi ʒ iii
yeralogodion ʒ ß theodoricon
ʒ vi. ¶ Et pulvis meus quo
℞ liquiricie ʒ ii pulvis sticados
confortativum et ß epithimi ʒ i
sene ad pondus omnium fiat pulvis
dosis ʒ ii ¶ Humores aquosos
educat cartamum succus yreos
cuius dosis ʒ ß succus cucu-
meris agrestis panis laticinorum quod
conficit stamsfanus cum farina
ordei preter ille super omnia
ʒ ß dabat vidi nobis et faciebat

Me^{ne} evacuantes omnes humores

mirabilia ¶ Evacuantes omnes hu-
mores tabula mea quam recepi a
magistro stephano arlandi in
monte pessulano. ¶ Cuius forma
℞ conserve viol. borag. ana ʒ ii
conserve buglosse corticis citri con-
diti ana ʒ i ʒ ʒ al. ʒ ß pul.
dyadragaganti frigidi ʒ ii dyagridii
ʒ iii turbith ʒ iiii sene

℥ v panis zuccari ℥ j fiat elec-
tuariu[m] intabula[m] Cuius dos[is] e[st] ℥ s[emis]
Ad eande[m] intentio[n]e[m] de dyacassia
fistu[le] mag[ist]ri thadei et est quasi
dyacatholicon. R[ecipe] cassie fist[ule] lb. i
tamarindorum re[centium] q[uarte]r. i manne
℥ q[uarte]r s[emis] sene polipodii an[a] ℥
ij esule ℥ i dyagridii ℥ s[emis] anisi
marat[ri] seminum feniculi ana ℥ s[emis]
cinamomi ℥ ij syr[upi] viol[arum] syr[upi]
ros[arum] an[a] q[uod] suff[icit] fiat electuariu[m]
dos[is] sic usq[ue] ad ℥ vj Cassia[m]
simplice[m] dat[ur] co[mmun]it[er] i[n] colatura
℥ i large dissoluta cu[m] aqua
pu[lv]erum viol[arum] etc. de mense[m] eva[cuatio]
q[uod] erit q[ua]ntu[m] dig[er]it me[di]cu[m] ypo-
[crates] p[ri]mo sui p[ro]n[ost]icor[um] et ix[o] q[uod] qui
evacuant[ur] que p[ro]ficiunt et
debe[n]t evacuari pacientes bn ferunt
ex eis co[n]fert contrariu[m] v[er]o i[m]portune.
Q[ua]ntitas aut[em] humor[um] pit[ui]tos[orum]
ut v[ide]tur egrotanti[bus] sunt t[an]-
tarius mensure et ad hec co[n]f[er]t
co[n]templare temp[us] regionem
et etate[m] ut ipse d[icit] Tho[m]p[so]n aut[em]
ut stat[us] sue sig[nificatur] p[er] ste evacuationes
i[n] eo. Amplior[um] et iuvent[utis] egrotau-
it ad malu[m] timeret[ur] i[n] d[icto] corp[ore]
et 6 epidimi[arum] alleg[atur] a Rabbi.
Evanis ti[bi] est i[n]fra subsist[er]e
qua[m] exquisite evacuare et me-
lius multipli[ci]ter vices q[uam] co[n]tinue
Et tamen reddit sunt q[uo]d illud
parum q[uo]d dimitti[tur] ita multo
resolvit[ur]. Co[n]iecturare p[ro]pria q[ua]n-
titas ex pulsor[um] de tribus lb.
mag[na] de p[ro]x[imo] co[mmun]is de vi ad viij
De tempore evacuandi s[ci]t d[icendu]m
sunt de flomia est s[ic]ut q[uod] h[or]a
est duplex una r[ati]one hora
una no[n] l[ice]t temp[or]is ut q[ui] ma[teri]a
est digesta aut si e furiosa a[ut]
mag[is] a[ut] i[n] loco ~~furiosa~~ pilloso
a[ut] faciet talia a[ut] faciet talia
actua in corpore q[uo]d non d[ebe]t

De tempore evacuandi

indiceas ut etia[m] supius fuit
d[ictu]m hora elect[a] temp[us] d[ici]t[ur] et in
eg[ritudini]bus incipi[enti]b[us] no[n] co[m]petit eva[cuati]o
n[isi] qu[ando] m[ateri]a aut[em] Nulla evacuatio
qua[m] na[tur]a faciat i[n] p[er]f[e]cto e[st] laudanda
qu[a]n[do] magis ars q[uod] imitatur de
na[tura] regit ei[us] co[n]paretur saltu[m]
i[n] assimatis ut d[icit] Albeg. Natura
cu[m] primo dig[er]it p[ro]p[ri]a d[ic]it et
expellit ut ibid[em] d[icit] qu[o]ctat[ur]
n[isi] p[ri]mod[ium] allema^o p[ro]pter eu[m]
mod[um] p[re]c[ep]t[um] ypo[crates] I[n]cipientibus
morbis si aliquid vid[etur] movere
q[uod] moveat[ur] In statu vero plenus
est Temp[us] d[e]cli[n]a[cionis] e eligend[um]
i[n] b[e]n[e]fici[o] purga[ti]one Et s[ecundu]m h[oc] etia[m]
q[ua]n[do] a[n]ni eligi[tur] p[ro]ut p[re]mittet ypo[crates]
i[n] 6[t]o tempus ver[is] et b[ene] c[on]tinu[e]
extendit ad autumpni[um] Tempus
aut[em] excessive ca[lidum] et excessive
fri[gidum] sunt evitanda q[uia] cu[m] tamen
temp[us] tamen qui sunt .lx. a[ut] .lxx. dies
ortus canicule s[ecundu]m d[icitur] vsi
fuerunt r[ati]o[n]e alimento[rum] quor[um]
Romani accipiunt .xx. a fine
Julii et .xx. in p[ri]ncipio Augusti
molesti sunt facere i[n] x^o a[m]pliorum
et uno q[uo]l[ibet] anno. s[ecundu]m q[uod] co[n]sue-
tu[m] fuit egrotare duce dentale
subtili i[n] p[rimo] colcatii et ego
dico q[uod] illi v[i]t[ur] p[ro]ratio[n]ib[us] in
septianis annor[um] a[ut] i[n] medicina[m] b[us]
ip[s]or[um] rectus faciunt qua[m] illi
qui o[mn]i anno purgatio[n]es
excent. q[uia] nos vide[mu]s q[uod]
co[n]suetudinib[us] m[od]is ut plurimum
no[n] accidit ho[min]ib[us] in i[n]f[ir]mitatibus
determinat a[ut] ex ip[s]is Est q[uo]q[ue]
quol[ibet] i[n] dimidio melius co[n]siderandu[m]
evacuatio a[ut] ad hora[m] dici l[ice]t
co[mmun]is p[ra]ctica dare colaturas
de mane pillulas de sero electuariu[m]
i[n] media nocte quor[um] etc. apud

Hec t[em]p[or]a sunt vitanda in evacuando

apud duos phisicos sunt note. Alterum
oz elige precipue in yeme alsorum
ut dicit Damascenus. Et si esset plumosus
placet secundum Gordanarum. Eligendus
est etiam quod luna habeat situm de luna
usque ad plenilunium ut dicit Johannes
de sancto Amando. Eo quod tunc humores in
maiori sunt motu. Et ratione que
est nocte insurtando et sic in
signis humidis ut sunt cancer scorpio
et pisces libra aquarius et uno aspectu
a Jove ut in centilogio dicitur
ptol. et cause note sunt apud
astrol. et in meo libello de astronomia
sufficienter de hiis sunt tractatum. Ultimum
est de regimine a purgacione e
extra vel in regimine ante ad
ministracionem et in actu administracionis
et post actum. Scitur autem quod medicina
administrare precipit ypo. fluxa
facere corpora id est digerere materiam
et aperire et mollificare vias ut
dicitur ... Digeritur autem
materia colica cum rebus frigidis et
aperitivis ut sunt herbe quinque ca
pillares. Endivia tenella scariola
cicorea rostrum porcinum acetosa
semen ... maiora et minora vinum
malorum granatorum acetum et aqua.
Composita sunt oxizacra et syrupus
acetosus. Unus fortis secundum magistrum
arnaldum est hec. Recipe capilli
veneris adiantos policari scetemie
scolopendrie ... tenelle cicoree
scarie lactuce rostri porci ana
manipulum i. iiii seminum frigidorum maiorum
et minorum ana ʒ ß sandalorum ʒ ii rosarum
... florum nenufaris ana ʒ i.
succi granatorum ... i. ...
lb i. fiat syrupus. detur mane
et sero longe a cena ʒ i cum aqua
cum vii aque cum decoctione
prunorum. Digeritur fleuma cum radicibus
... calamento pulegio maiorana
saturegia ... seminibus anisi

marathri carui piperis ʒʒ. spice
melle et aceto squillatico. Com-
posita sunt oximelle diureticum
et squilliaticum et compositum syrupus mei.
Unus fortis. Recipe radicum feniculi
petrosilini apii brusci sparagi granum
exfoliati in aceto per diem una
temperatorum ana quarterium i. ysopi
calamenti origani camedreos
abrotani ana quarterium ß. adiangrac
carui anisi ana ʒ ß ʒʒ
seminum spicenardi ana ʒ i florum
anthos florum salvie ana ʒ i.
aceti ... quarterium i et ß
mellis lb. i. fiat syrupus detur cum
aqua calida ut supra. Digeritur
melancolia borraginis buglossa fumus
terre scolopendria ... adianthos
tamariscus thimus epithimum
cappares vinum album bal
aque dulcis. Composita sunt syrupus
de liquiricia syrupus de fumoterre
et syrupus de buglossa. Unus fortis. Recipe
polipodii cum toto lb ß fumiterre
cum floribus ... lupuli
tenelli ... ana quarterium i. ci
... corticis ... tamarisci
scolopendrie capillorum veneris et melisse ana
quarterium ß seminum ... cuscute se
... ... ana ʒ ß.
urtice ... calamenti ...
liquiricie rase ... ana ʒ ii corticis
... ana ʒ ii ...
... spicenardi ana ʒ i. florum
absinthii florum genestre ana ʒ i.
uvarum passarum ... ʒ ii aceti
squillitici quarterium i vini albi
quarterium ß mellis lb i fiat syrupus
... ut supra cum aqua bor
... Et ad ... mollificandum ... solvat
... competens regula ... solvandi
Legatur ... potuit
syrupus ... mollifi
... bonum
... essent parati ad

fluxu et eu h^c consulit Avic. q
si fuit constipatus cu fecibus indu-
ratis q' primitus clistere p'mol-
lificuum // In actu aut eius administracio-
facta tamen est q' eu reticeat
& no evomat donec quousque
fecat aliqua aptacio / Et h' cu
fricacionibus extremitatum &
masticatione pomorum & odore
crostarum i aceto infusarum // Est
cura tamen ne sit dormiat
cu medicina fuit in solidum sed
Cu cum dormiendum est ipsa in-
cipiat operari p' hoc aut incipiet
operari no dormiat nisi velit
eam refugere // Est etiam consilium
Avic. q' p' acceptionem medicine
quiescat ut ipsa a sua operacione
no incipiat operari / Et tunc mo-
veat' & incedat paulatim ma-
xime si medicina de operandi fuit
pigra. unde doctrina ypo. x^o aphor.
Cu quis bibit elleborum moveat'
Consulit tamen Avic. q' si medicina
accepta no operat' si no fac^t no-
cumentum q' dimittat' / Si aut
adessit aliquid timoris melius
e q' fiat clistere qua si darent'
iterum medicina / Vnde ut d'r &
iterum medicinas ventre solutos i
eadem die administrare timorosum
est & est reccitudine // p'9 aut
operacionem medicine ad lavandum
stomachum & intestina / Consulit Ga.
i a' tegn. unum haustum tepide
Parisien etiam dat aquam camel-
li bonis / Montepesien aquam
mellis lavato stomacho & intestina
consulit Johannes de sancto amando
ut comedat cum pullucie ali-
quid ... ut d' stomachi ta-
befactum p' medicinam conforte'
Comestio aut facta debet esse
moderata & euchimia de bonis

gallinis & caponibus et minor
solita ut precipit Ric. & paticii
per evacuacionem debilitatio unde
doctrina primi Amphor in 2°
regiminis acutorum / q si q' erat
materia q' precabat ordine q'
... p'9 evacuatione & abstersione ...
altaluda e destructa q' remansit
in 3° regim. / Vomitus e purgat — Cauid sit vomit9
sicut p' d's cu medicina volunta-
& valet ad conservacionem sanitatis
unde illud q' d't G. i v^o de utilitate
particularum / Bene igitur antiq medicorum
eos qui acibariis vomitus
singulis mense facere consulebat hu-
quidam semel sufficere extimantes
hi aut bis facere diffi^tes valet
etiam ad cursum ... continentem
Avic. q' valet cronicis passionibus
epilencie manie lepre podagre
sciatice & renibus renum & vesice
/ Et est auxilium evacuativum
& diversum purgativum stomachi
... alias partes p'ut aut
tollere eas q' utes partes superiores
fortes no debiles & ... ad
proprium. Fiant aut ad vomitum
cibaria multa & diversa dulcia
& pinguia & natatia velut sunt
... porri ... pecorum
ficus ... raphani infra q' stetit p'
decet sub ... ellebori / aut p'
comestionem eius raphani vo-
tulac fortissimus sit cum vomitu
Nicolai / R. ... for ... hoc R.
capsie 3. iii. croci 3. i. ...
3 s. cathapucie 3 ii. cum succo
apii & mellis fiant trocisci
3. ... distemperata cum aq.
tepida d'r p' cibum ...
& ligent' oculi / Et postquam
operacionem ... lavet os & faciem
cum aqua & aceto & post horam
comedat cibaria levia & confor-
tativa / Enema ad clistere

a

sit assumpta ab vnca q pro dol
ventris assumendo aquam maris
cum rostro et inicientem sibi retro
ut recitat. Sed in introductorio
medicorum dicit nobile auxilium
ut dicit Ante. ad expellendum super-
fluitates que sunt in intestinis
primo et tocius corporis congregate
Et ipse hoc supplet vices medi-
cinarum sed securitate quia non tangit
per os neque per nobilia membra ex-
pellitur. Sit adiutum. Valet autem
pluribus intestinorum et renum et vesice
et membrorum superiorum et est quorum mol-
lificatiuum et constrictiuum. Mollifi-
catiuum seu lenitiuum fit sic ex
decoctionibus maluarum et furfur-
rum et ficuum lb. iii. olei communis
lb. i. sal. ℥. ii. fiat clistere. Mundi-
ficatiuum fit cum lb. ii. aque decoctionis
ingluuiarum violarum barance vi-
ride sicle an. man. i. ficuum pi-
guium xv. vino. cinamomi maratri
azari an. ℥. ß. dissoluatur in ea
cassie fistule mundate ℥. i. yerapigre
de benedicte probate an. ℥. ß.
mell. gr. i. olei lb. ß. salis ℥. ii.
fiat clistere. Constrictiuum fit de
plantaginis man. ii. rosarum man.
i. balaustiarum ℥. i. fiat decoctio
vini lb. in aqua dissoluatur pul-
uis ℥. ß. sep. vrum gr. i. albu-
minorum in vino fiat clistere. Et
ipsum iniciatur quantitate sed aut
post omni hora eligitur tamen sit
ad questionem sedet paciens dum
recipiet cum dimissa zona cum
super genua sua et teneat os
apertum. Et post iectionem fricetur
sibi venter et stat se super locum
dol. et sustineat ipsum per vnam
aut per duas horas vnio quantum
erit possibile. Suppositoria
fiat ad modum candelarum vnius
digiti de melle cocto cum sale
trito et vngatur cum oleo et si

cum eis incorporetur modicum
de stercore muris fortiora essent
Et sunt aliqui cum sapone duro
aliqui cum sapone lardo inducunt
to non vngui cum naturali trito
aut fructu cucumeris asinini
depilatis. Caueat tamen in ano
vlcerato pungat eum et attrahit
feces intestinorum ut in de colica
ponit. Amen. Capitulum tertium de cau-
Cauterizacio teriis et formis
est opera. manualis eorum
cum igne fit artificiali
in corpore humano ad vtilitatem de-
terminatam. Sed est autem hoc secundum dicit
omnes doctores est duplex actu-
alis qui subito apparet et est in
actu ut ille qui ponitur instru-
mentalis ignitus. Alia cum radice
aristologie seu affrodillorum
simme calefiet aut cum sulphure
viuo aut cum aqua seu oleo bul-
liente et non actiu sed sicut appli-
catum. Alius est potentialis quia
non apparet sensualiter in hora
sed post deducatur eius ad actum
quod fit cum medicinis causticis et
ruptoriis. Et quedam imprimunt
fortiter et faciunt escaram ut
est calx viua cum sapone mol.
anacardinum. Quedam leuiter et
non faciunt escaram sed vesicant
ut cantarides et flammula atque
pauca lupia. Cautia tamen actua-
lia sunt securiora quam potencia-
lia. Eo quod sed in alibi actio ignis
actualis est simplicior et minus ledit
partes vicinas. Et membri principalia
quia actio ruptorii que in ibi
principalibus est multum suspecta nisi
esset in casu in quo paciens propter
eius pusillanimitatem non esset
ausus attendere ignem. Ad quem
vellemus facere cautia adeinam
aut contrariam. Item in ruptura
propter dolore et escarram grossam

qua diminuit debilitante locum maiorem provocat fluxum. Et lic. prime dicit quod cauterium actuale melius sit cum auro sed verum in membris tenuibus velut sunt oculi ut dicit Arnaldus. In aliis autem securius fit cum ferro ut dicit Albucasis eo quod ignietas in ferro melius potest mensurari quam in auro neque in argento propter eorum colorem nisi fieret per aurifabros in hoc assuetum. Cautia secundum Albucasim competunt in omnibus dispositionibus precipue tamen humoralibus licet non contrarient. Et potestate contrariant tamen actualiter per remotiorem causam. Caliditas autem et siccitas naturae in materialibus non sunt utilia unde in eis fiunt multa mala ut tenet Albucasis Brunus Guillelmus Lanfrancus et Henricus eorum sectatores. Et quamvis sit valde utile medicamen secundum Avicennam et dicit quod multum laudaverit Albucasis cirurgicus ut testatur Haly in iiio simile potest sedere. Nichilominus modernis temporibus non fit tam usui quam temporibus antiquis ut dicit Henricus eo quod tunc extent per ydiotas imperite et absque pur-gatione et lednunt quam plurimum et ita arguendo per fallaciam accidentis huiusmodi iuvamen negligitur sicut et multa alia ut flebotomia et antidota probant. Cautium non est necessarium auxilium in conservando sanitatem et expellendo egritudinem tenet eundem locum ultimum eundem ut flebotomia et purgatorium in sanitatibus qui ea consuetudine non sunt et ad quod reliqua potentiora eorundem ut flebotomia et purgationum corrigit et emendat maxime in egritudinibus fortibus et malignis in quibus fieri solum convenit ut dicitur in vi epidimiarum

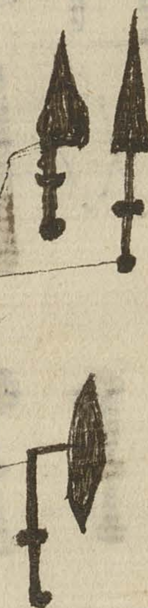
allegavit. Et propter hoc quod dicebant antiquitus ultimum instrumentum medicine non ultimatum finis sed ordinis quia post dietam et farmaciam et flebotomiam debet fieri cauterium ubi convenit aliter faceret multa mala ubi quod cum qua debent precedere particularem in ordine operationis ut te dicitur. Et quod istud auxilium est ita gloriosum quod ipsum inquirunt 3a propter quid et 2o quid sit secundum 3o regimine ipsius. Propter autem plurimum est sciendum quod cauterium sunt propter utilitates quales cauteriorum precipue actualium. Primum ut prima ponit Avicenna ad confortationem membrorum. Calefacit enim cauterium actuale et desiccat membrum quod ut plurimum a frigido et humido habetur. Et propter hoc quod dicebat ypocratis in v. aphorismorum cap. Istud primo est frigiditatis humiditate vero ad Secundum ponit Avicenna ad prohibendum ne corpore multi consumerent. Et isto precipitur a Galieno in membro et isto precipitur et ab Avicenna de o in 2o ad glandulosum et ab Avicenna de o quod fiant in carnis extremitatibus et in ulceribus ponte dilatatis et in ossibus corruptis. Tertia ponit medicinas Avicenna ad resolvendum materias ventositatis in vesica. Et istud precipit Albucasis et Haly quod fiat in pectoralibus in fortibus guttis et in cefaleis doloribus. Tertium adaptat etiam Avicenna ad restringendum sanguinem quod approbat Galienus in v. cap. dum dicit convenit ea que vocatur cauteria velut spermatum vena et sperma velut spetrum vena aperte ad restringendum fluxum sanguinis. Aperte autem ipsum per ignem aut per lenem ignem factum. Et in medicina apparet magister Arnaldus ad curandum et diluendum fluxus ad venas oculorum et totius corporis invetratus et isto modo fiunt setones cauteria retro collum et in fontinellis

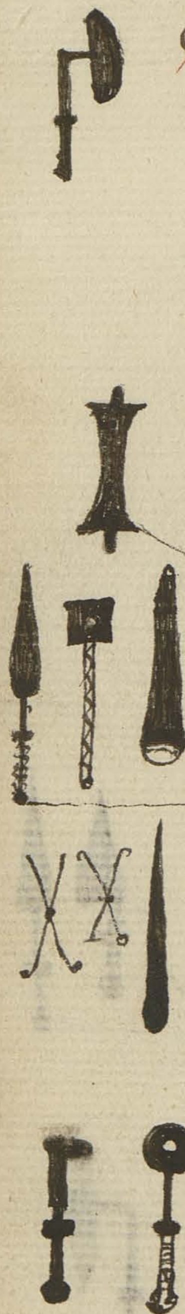
lactorum ubi lactis a lacte distinguitur
aut subtus aut duobus vel tribus
digitos inciturum maxime iuxta
venas que dirigunt ad inguina
illa. Sextum ponit G. ad metaphrenum
et istud precipit ipse cauterizare ve-
nas temporum ut non fluat ad
oculos materia et in ruptura quod
intestina non descendant et ad
vicinitatem ulcerum malorum. Et de
hoc fecit Empiricus Arnaldus
manato que diuturni nequit ad
exitum naturalem aut supple-
titudinem vicinis cauteriis addu-
ci competeret. Septimum dicit
usus ad extirpandum superflua et
ista aperiuntur apostemata resecantur
glandule extirpantur carnes
vive et mortue et id genus.
Utilitates autem particulares licet
G. et Albucasis 2. 26. et Haly et
multa ab primo et suis glosato-
ribus ac a Gulielmo Lanfranco et
Henrico sed quod ea omnia precipiunt
facere locis particularibus moderni
operatores non faciunt ea nisi secundum
communem divisionem particularum
in isto precedenti tractatu primo
in capite sutura in loco ubi
pertingit digitus medius extensi
manus de naso a radice palme
supinis. Consulunt Albucasis Haly
Brunus Gulielmus Lanfrancus et
Rogerius cum suis glosatoribus
cauteria rotunda cum oliva ad cra-
nium penetrandum cerebrum et diutendum
materias que ad partes reumati-
zant subiectas. Et alii profundant
ea usque ad os. Nonnulli radunt
aut exfoliant primam tabulam
cranei quod non multum approbat
Albucasis. Et ideo valent talia cau-
teria manie epilencie et capitis
doloribus fluxui oculorum passionibus
et omnibus reumatizantibus. Fiunt
etiam in cornibus capitis et occipite

cauteria rotunda tum eadem modo
ad calefaciendum et confortandum caput
in paralisi tremore spasmo et
propter lepram palliandam. In facie
aut que concedunt pericula sunt mul-
ta et diversa cauteria propter speciales
utilitates. Fiunt enim in palpebris
ad corrigendum et elevandum palpe-
bras cum mirtillino. In loco
pilorum evulsorum ad claudendum
poros pilorum evulsorum ut re-
nascantur et hoc cum actuali. In
lacrimabilibus ad consumendum carnem
superfluam cum cultellari primo
incidendo iuxta nasum pro fistula
cum actuali et cauteria. In temporibus
ad claudendum venas pro reumate
oculorum cum cultellari. In naso
pro polipo consumendo cum actuali
et cauteria. In uvula pro ea inci-
denda cum incidente et canali
calcata. In collo fiunt cauteria
ad setonem cum tenaculis et cau-
terio setonato retro infossa ad diu-
tendum materias oculorum ut solum
dixit Lanfrancus licet alii non
dixerint. Invenerunt tamen Papie
glosatores qui viderunt quendam
medicum maxime approbatum pro
cauteria rotunda ibi facta et longo
tempore dimissa aptum curare ma-
niacos et stothomicos et ver-
tiginosos. G. etiam in 13° cap.
dixit quod ventose secundum certam partem
facta nobile est auxilium contra
oculorum quanto magis cauterium.
Et obsequit in reumate oculorum
in predicto loco cauterium cum setone
facere convenienti. In parte autem anteriori
in collo sub mentone consulunt
ponere cauterium ad setonem
propter evacuare namque guttur reparare
et aliarum infirmitatum faciei et
oris. In thorace et fontanelli

brachiorum ad tres digitos supra iuncturam
ubi lacertus a lacerto manifeste disti-
guitur cum clavali rotundo cum
vesica et placa preparatis. Ab intra
fit cauterium pro egritudinibus faciei
et partis anterioris colli et ab extra
pro egritudinibus totius capitis et partis
posterioris colli. In membris
thoracis sub furcula fit cauterium
rotundum aut ad cetonem pro
asmate et egritudinibus gule et sub
mamillis eodem modo pro egritudinibus
humorum et pro mundificando cor et
palliando lepros in epimate.
Tria quoque fit aptura cum cuspide
cultelli ut tostius ad extrahendum
saniem est tamen periculosum de fistula
aut de morte propter debilitacionem
cordis ex aere sine alteracione
subintrante ut dicit Albucasis. Item
in parte anteriori super stomachum fiunt
cauteria rotunda aut ad cetonem
que conveniunt se tenet apta
propter egritudines stomachi et supra epar
et super splenem propter dolores illorum
et super et subtus umbilicum propter
perium et ydropisim et albucasis et
aliqui ydropicale et albuc et
Haly faciunt ea cum clavalibus du-
plicatis et triplicatis. In anchis
fiunt cauteria in inguine propter rupturas
in pectine propter vesicam. Retro propter
renes et gibbositates cum rotundo
aut clavali reflexo. Et in bursa
testiculorum cum sectione propter herniam
aquosam et carnosam. Item
fiunt cauteria in fonticulis sub
genu ad tres digitos ubi lacertus
a lacerto distinguitur cum clavali ro-
tundo aut reflexo in placa propter pur-
gacionem et morbos tybiarum. Plu-
res aut alias utilitates speciales
faciunt cauteria in predictis locis
que superius in singulis capitulis sunt
explicata. Utilitates aut cau-
teriorum potencialium sunt quasi eedem
sicut et actualium excepto quod non
confortant sed debilitant et ideo
magis assumuntur ad evacuandum hu-

et aperiendum apostemata et fluxum san-
guinis restringendum quam actualia. Parti-
culares vero eorum utilitates assumuntur
a locis in quibus fiunt cum tamen
ponuntur caustica in locis carnosis
quia trahunt a profundo magis
quam actualia sed iniuriosa tamen prima
magis sunt molesta. Vesicatoria vero
in locis ponuntur in tenuitatibus
sub mentone retro collum et tota
facie et in cavitatibus pedis et manuum.
Non enim extrahunt nisi humiditatem subcuta-
neam ut videtur ad sensum. Item ex-
perimentum quod alia cauteria sunt comprehendendum
quod cauteria actualia fiunt cum
instrumentis proprie metallicis. Po-
tencialia vero cum medicinis causticis.
Instrumenta aut cum quibus fiunt
cauteria actualia apud antiquos
erant diversa. Moderni ea re-
traxerunt ad certum numerum ut Bru-
nus et Saliceto ad vi, Theodoricus ad viii, Lan-
francus ad x, Henricus ad vii.
Ego vero cum cauteria faciebam cum
viii formis. Talia vero cauteria
faciebam cum propriis instrumentis formatis
iuxta intencionem quam complere
habebam. Fiunt aut de qualibet forma
tria instrumenta parvum magnum et medium.
Prima forma est cultellare ad
formam cultelli facta et est duplex.
Dorsale scindens ab una parte, cuspidale
scindens velut ensis ex duabus.
Et cum isto incidunt carnes
superflue et aperiuntur apostemata et
rectificatur vena. Cuius forma est
talis. Item instrumentum olivare
ad formam olive ut putu-
nerunt Brunus et Lanfrancus
et Henricus sed olivare oblongum simile
ut dicit Haly in ? sermone practice super
de cogitando capitis quod eius operacio
ecia cordis. Fiunt ecia cum olivari
cauterio rotundo in superfluitate capitis
ut docet Brunus nigri et in ipsa
iuncturas propter eorum dolorem et
superiores ut non profundetur.

in corpore sparsa. dum cauterizantur propter
putrefactionem et super ossa propter ne-
cessitatem cum cauterizantur propter
corrosionem. Cuius forma est talis
Tertium instrumentum est dactilare ad
similitudinem ossium dactilorum factum
et valet ad omnia ad que olivare
sed ipsum meliorem formam relinquit
propter hoc quod oblongum et est grossius
quam olivare et ideo est precipuum
in ulceribus et ossium corruptionibus
Cuius forma est talis. Quartum
instrumentum est punctuale habens cuspidem
gracilem et rotundam cum quo cauterizatur
sola cutis et est duplex cum testa
et planum ut non transeat ultra
cutim ad quod fiunt cauteria que
communiter locantur ad nodulum in fonta-
nellis brachiorum et tibiarum. Aliud
vero est planum longum ad modum radij
cum cannula ut non offendat latera
cum quo cauterizantur membra profunda
ut fistula lacrimalis polipus infra
nares et dentes. Cuius forma primi
planta forma secundi est talis cannula
Quintum instrumentum est cauterium subtile
cum quo ponuntur setones cum
tenaculis latis et perforatis valet
autem istud cauterium ut punctualia
ad nodulum sed sunt leviora et
durabiliora eo quod nodulus cito clauditur
et cadit sepe et indiget ligatura
tediosa toto aut non. Cuius forma
tenaculi. Sextum instrumentum est tubu-
lare cum quo additamento ad faciendum
quinque cauteria ad nodum cum planta
quinque foraminibus perforata super
spatium in dorso in regione spine humerorum
et super gibbositate humorosa
et dolorosa. Cuius forma est talis planta
Modus autem faciendi cauteria
actualia est quod inquiratur bene locus
ubi debet poni et extendatur et signetur
et applicata planta aut cannula
fiat si debent poni aut sine
ipsis ubi non est necesse firmiter
paciente tenendo et bene ignita

cauteria duo vel quot erit necesse
usque rubeat et tunc erunt me-
liora tradantur a ministro caute quod
paciens non videat et in summitate
et teneatur cum quadam revolu-
tione ut non adhereant carni
fiat cum tribus ictibus leviter in uno
usque perdant rubedinem et partes
[illegible] hunc intentum
⊙ et postea regantur. Medicine
vero cum quibus fiunt cauteria potencialia
sunt ruptoria quorum aliqua postquam
se dimittunt escaram ut calx
viva et sapo mollis equaliter
de quolibet ℥ i vel quantum sufficiet
ad operationem inmixta recenter [illegible]
sunt infrigidata ut dicit Albucasis addendo
quandam fuliginem ut dicit Henricus aut
salis alkali ut precipit Haly et
de palma ponit [illegible]. Et quod statim
applicetur in loco signato infra
circulum factum de tela ~~cerata~~ aut
de panno in albumine ovi infuso
aut in aliquo glutinoso fixo et ligetur
firmiter et ad 4 horas usque ad
8 dimittatur. Et postea removeatur
et regatur. Medicine autem rum-
pentes que faciunt escaram sed
vesicas sicut cantarides inmixte
cum fermento aut cum aliquo sepo
vel folia flammule vel planta
lupina vel marsilium pistatum
et super locum applicata in quantitate
℥ ss usque ad ℥ i et ligetur non
stricte et dimittatur ad 8 horas
usque ad [illegible] removeatur
et ut oportet regantur. De 3° quod
* est de modo regendi cauteria
est sciendum quod ipsorum duplex est
regimen unum actu [illegible] et aliud actu
[illegible] aut ipsum actu omni tempore
potest applicare ut dicit Albucasis
dumtaxat quod corpus sit mundum
et non repletum. Communis autem est
autumno in vere et in estate tempore et
ubique quod minus evaporatur.

*· De modo regendi cauteria

nominatorum auxiliorum vti audeas an-
quam evacuatione totius corporis vtaris / Et
si non dicitur semper tamen intelligitur / Ut mo-
neatur etiam paciens ante cauterizacionem
de bonitate et securitate cauterii ad hoc
quod ipsum melius sustineat / Et si
necesse est teneatur firmiter aut ligetur
Post vero cauterizacionem in primis tribus
diebus ponatur super locum et circa
albumina ovorum cum oleo rosarum agitata
Et post casum escare cum butiro la-
vetur addita modica frumenti
farina aut cum aliquo vntuoso
non salito vel cum aliquo dulci ma-
turativo pecietur / Et postquam ceciderit
escara mundificetur / et curatione
vlcerum curetur nisi ipsum velles
tenere apertum propter evacuare humores
et fumos vaporosos / aut propter
consuetudinem longam obquam non esset
securum claudere ipsum absque alia
evacuatione equipollente periculum enim
esset quod humores qui consueverunt exire
retenti currerent ad aliquod membrum
Et quod inducerent maiora mala
ut inde vlcibus est dictum et in prologo
istius libri premissum / Et ut etiam
notatur in illo capitulo de emphorum
emorroydas antiquas habenti in ipsis
tamen in quo esset necesse post clausionem
ipsum recitare vero loco potest
vitari aut in suo generi membro
aut in aliquo sibi proximo vel
illud Arnaldi manaturo in nalibus
quod diu manavit obstruari non
potest absque timore communis incomo-
di nisi manatio consueta ad proxima
ducetur / Cauterizatum adhuc cau-
terizacionis usque ad vii vel ad x
dies quod igneitas sit refrenata
regatur regimine infrascripto / Post
usque ad complementum sue operationis
conforte virtus et ordinetur regimine
et oppositum sue cause / Tempus
aut communiter tenendi ipsum apertum
secundum Rogerium et suos magistros
in xl dierum vel tum mensium / Et ra-

ille est eius ultimus aptitudo in
capitulo amphorum et in 2º prius scriptus
solutus aut illud tempus debili-
tatur locus et habituatur cathe-
tinia et cum hoc virtus in eo fortis
est evaporata ut dicit Henricus
Tenetur aut apertum cum tentis
et nodis de cera simplici aut
in aqua malaxetur euforbium
seu stramonea vel coloquintida
seu elleborum secundum naturam humoris
quem volumus purgare aut cum
piso aut cum nodulo de ligno
edere aut de genciana / Et desu-
per ponatur folia caulium vel edere
subtus pannos / vel supra pannos
complicatos vel replicatos et aliquando
plata de cupro aut de ere aut de
argento ligata / Et post diebus in die
aut quotiens placebit removeatur
In cauterio aut potenciali aut actuali
est vna melior evacuatio quam
in actuali / tamen sit maioris lesionis
ut dixi / non est tamen necesse quod ligetur
paciens sed requiratur locus et super
ut dictum est applicetur / Et post
actuum regatur ut de cauteris est
dictum / vesicatiua vero inquirunt
custodia maiori vesice quam consueverunt
fieri extractandarum applicatione
que cum bal consueverunt fieri extrahen-
tardarum applicatione quam cum bal-
consueverunt fieri corrigi ut infra
dicetur / Elevatur aut vesice incidantur
dantur et aperiantur cum forpicibus
aut cum acu / Et post desuper folium
caulis et panni applicetur et sicut
placebit removeantur / Et quia
non fuerunt escare sed vesicam
infra septimam diem aut octavam
desiccantur et consolidantur. Capitulum
quartum de operationibus de artificio
componendi antidota que in arte competunt

Necessarium et Cyrurgie
valde utile est sepissime
medici maxime cyrurgici
ut stant ad ventre tamen pone

ac etia administrare auxilia infir-
moꝝ eo qꝛ multociens contigit
eos opari in locis in quibus
no reperiunt apothecarij aut
si reperiunt no sunt boni neqꝫ
omnifarie fulati Nilominus sunt
multi paupes qui no pnt eme
res ptiosas quos cu
comunib9 oportet pcurare Et ppt hoc
dicta e doctrina z mod9 cognoscendi
simplices medicinas a G. i primis
libris simpliciu farmacoꝝ p sapores
sapores odores ꝛ̄ cogitandi efficaciendi
cõpoi i. xi. libri de cõpoñe medicinaꝝ
qui io dicunt Alimanni z A-
cathagenes ut haly i sic tegni
testatur Ita eni refert G. ipm
vidit quiqꝫ fecisse ut i 6o me-
anim- in actus exiuis carens
dyamerini i gsdm gargarizme
patiete adinvenit dyamicu
Et xi cap. accepit absinthiu
in paupe medico aqꝫ i cognate
patiete qui oleu no poterat
eme nardinu Ego etia inmp
opiciem exire extra civitatem
nisi incitu portare vna bursa
distibiꝝ ꝛ aliqua coria ꝛ quibus
herbas p campos cum medic
dutis et cito subveniend infirmis
Et ita reportaba laudes dicatu
et amicoꝝ copia Et intim ipa
admirabat z pcurabat Porro
est utile scire multas medicinas
qꝛ no omnia in omnib9 locis re-
piunt i mcaini supius i de capitulo
auctu sunt allegatu Et qd co-
fert vna hora Et qd vnu pficit
nocet alteri Et totu hoc est ppt
diversitate pticularu coplonu
gentiu z auxiliorum q tacitus lic
no pnt denotari ut 3o cap.
dicebat Ppt quod e sciend
qd opatos medicinaꝝ cyrurgi-
calium distiguntur sm virtutes
que sunt in eis z eas hent efficere
in corpe humano que triplices
inveniunt i. b. et diversim

in v9 Quedam s3 prime q dur
gnales z qualitatis qꝛ agna-
litatib9 dependent eloꝝ sicut
sunt ille que dant et faciunt
fracte caliditate siccitate z humiditate
Quedam sunt scde qꝛ secunt
pimas dictas q suo modo dicunt
spales sicut ille q hnt virtute
attrahe resolue remollire ma-
turare mundificare ꝯsolidare
regnare z cautizare ac etia
reddere scdas Quedam s3 3e q
hꝛ facte hnt indeterminate ptculis
q suo mo dur specificate seu
formales ut medicine laxative
et vrinative ac etia illuminantes
visum acuentes auditu ꝛ cogitent
Quecquidẽ opationes s3 inc̃te
dicunt in 2o canonis quiqꝫ sunt
p medicinas suo mo simplices
velut sunt rose camomilla
atqꝫ plantago quiqꝫ p compositas
velut sunt olea vngta emplastra
aque electuaria pulues et
ꝯsilia laudabiliꝰ tn e opari
cu simplicib9 si quis pt ꝯtinuari
qꝛ cu ꝯposit eo qꝛ cu ꝯposit
vere pnt multa q multociens
i vinu no pnt grauidare ut i 3
cap. ondebat Et ppt hoc dice-
bat mgr Arnaldi qui potis
medicare cu simplicib9 dolose
aut frustr querit cõpoi Cogit
tn ut dr aliqn necessitas cõpone
medicinas qui no reperit sipplices
potens utilit ꝯple intentoes
ꝯpositas ꝛ exceptas Consunt
aut intentoes s3 eund Arnalduꝫ
ex medicis ꝛ ex morbis scdm
nobilitate ac etia diversitate
ꝯdicoibus eoꝝ sicut etia et
compositionis Et morbus sm
ꝯpositiõn quã hnt i se z respectu
causaꝝ accidentiu Et medicis
qui sunt debiles h orribiles
aut minus fortes Et quia

optime ista pertractant p. Auic
in v° et p Serapionem in 1° et
p translatorem Antidotarii Azarami
parte prima Et p Johannem de sancto
Amando in suis aureolis no
curo in his elongare sermonem
Nichilominus praeparantur mediçine et
mundantur decoquuntur et aduruntur
et ablauuntur et alia eius extrinse
cus de quibus Serapio in similitudine
ewangelice tractauit. De prepara
tione medicinarum simpliciu

Causa autem quare munditur sim
plices medicine est ut remo
ueantur ab eis extranea et lauan
tur omnes ut magis sit munde et pure
Aliquando vero ut abiciatur fex et sordi
cies ab eis penitus vel ut re
moueatur acuitas et acquirat
frigiditas. De mundatione
herbarum Exemplum mundi
tionis et depurationis habetur
in herbis et uidetur quomodo munditur
et depurantur notum est omnibus
Exemplum lauationis ut abiciatur fex
et sordicies est oleum et cera
De lauatione olei lauatur
oleum dupliciter. Vno modo cum clepsedra
vnum in simitate alium in fundo
et impleta secundum medietatem
aqua calida et oleo claudantur
foramina et agitetur fortissime
usque oleum et aqua sint bene mixta
deinde post quietationem aperiatur fo
ramen fundi quousque aqua fuerit
exitura et deinde ponatur tandem
de alia aqua et fiat ut prius
et totiens reiteretur quousque oleum
fuerit albificatum Aliter et lauatur
magis leuiter in pelui scutella
uel olla ponatur in scutella cum
~~tand~~ tanquam aqua calida et agitetur
cum spatula tam diu donec albificetur
deinde ponatur in sole quousque separetur
oleum ab aqua deinde colligitur
oleum ab aqua deinde colligatur
oleum de superficie aque cum aliquo
cloquear et reponatur Et si suffi
cienter fuerit mundatum bene Et si non
iterum ponatur de aqua sicut prius
et 2° et 3° donec albescat De
lauatione cere lauatur cera
et dealbatur fundendo ipsam cum
aqua et ipsam eleuando cum lapide a
aqua et ipsam rotundo circa inuerso
cum uitro rotundo circa inuerso
Et post intingatur in aqua frigida
et separetur de lapide totiens fi
faciendo donec tota sera sit con
tracta Et postea apponatur ad sole
eam sepe vertendo donec sit alba
perfecte Aliter et magis leuiter atque
cera decoquitur in aqua et postea
expellitur illa aqua et postea alia
ponitur et fiat ita sepe donec
fiat alba. De lauatione
terebentine lauatur terebentina
ut magis suauis et purius effi
ciatur in scutella cum aqua frigida
et tunc cum baculo ducatur aqua
sepissime mutando donec fiat
alba. De lauatione butiri
antiqui lauatur butirum
antiquum ut salsedo remoueatur
et in mollificando efficacius
efficiatur in scutella cum aqua frigida
et tunc cum baculo ducatur donec
fiat album De lauatione calcis
lauatur calx ut eius acuitas
remoueatur et efficiatur depurata
tunc in bacino cum aqua frigida
cum baculo eam miscendo et
postquam quieuit illa aqua ex
pellatur et alia imponatur hoc
septies aut nouies et totum fa
ciendo donec aqua ad gustum
suauis et dulcis reperiatur
De lauatione et preparatione thutie
preparatur thutia primo aduratur
ut conteratur facilius nouies cal

ignendo in carbonibus incensis
et non ignes extinguendo ea
in aceto vel aqua pluviali
vel in aqua rosarum seu feni vel
maiorane secundum illud ad quod
voluit eam applicare. Post
lavatur ut depilletur et suavis
et frigida efficiatur conterendo ea
grosso modo et in panno et pelli
cum aqua frigida tum secundo dis-
citur quod subtile ipsius in aqua
transivit et illud grossum de
panno abiciatur. Deinde turbelletur
aqua illa et subito colando cum
alio panno mittatur in alio vase.
Et illud grossum quod remanserit
in fundo abiciatur et hoc bis vel
ter fiat quousque nichil rema-
serit de grosso postea dimittatur
residere quousque descendit
in fundo et tunc aqua illa cum
illa viditate que supernatat
abiciatur et alia aqua ponatur
totiens hoc reiterando quousque
aqua dulcis et suavis efficiatur.
Tunc desiccetur et servetur. Propter plu-
res combustiones ut finaliter fiat
conversio est thutia dicta. Quoniam ut
removeatur corrosio et rema-
neat desiccatio et consolidatio et
in subtilibus corrosivis velut
ponit G. in 3o capitulo et 7o 29o
simplicium facultatum de cyparissi
et viride eris. De combu-
stione aperiose et consilu-
Ignientur super turribulum aut
testam cum carbonibus insufflata
donec inflammetur et fumdantur
et ampullet et hoc tamen fiat
donec color fuerit mutatus in pur-
pureum seu citrinum et quiescunt am-
pulle que infrent et respuet.
Item decoctio ut virtus in colatum
trudatur et in syrupis et oleis et

infusionibus in quibus virtus traditur
in decoctione postea syrupantur
et oleantur et clistizantur et gar-
garizantur et embrocantur. Verum
decoctio fit quousque ut virtus non
nimia separetur et nimia remaneat
ut in caulibus et lentibus eiusdem
ostendit in 3o facultatum G. Item
contritionis ut res sint penetra-
biliores super locum et magis efficaces
deputantur sicut in liquiritia et
centaurea et in conterendo est
medium et terminus ut dicit Johannes

De preparatione medicinarum compositarum

Composite autem medicine preparantur
et conficiuntur secundum Johannem de
sancto Amando et magistrum Stephanum
Arlandi de monte pessulano dumtaxat de-
ipse utilitates dumtaxat ut in formis
oleorum unguentorum emplastrorum epythi-
matum et electuariorum.

De oleis

Oleum est humiditas liquida et untu-
osa et fiunt secundum doctrinam Hebemesue
et Azarami templum videlicet per
expressionem et sic oleum olivarum
de quo dicit G. in 2o facultatum quod est
sicut materia recipiens omnes
virtutes et oleum nucum et amigdalarum
mirtinum liliarum laurinum
muscellinum et oleum de ovis
et de frumento et consimilia. Fiunt
etiam alio modo per decoctionem ad ignem
vel ad solem vel infra terram calidam
ut oleum rosarum camomille de
lilio et similia. Fiunt etiam per
sublimationem ut oleum benedictum olim
de terebentina de tartaro de fraxino
et iunipero et cetera. Causa
quare fiunt olea et virtutes ponuntur
in eis est duplex. Una est ut
oleum profunditas proferat virtutem.
Secunda est ut oleum dulcoretur
acuitatem rerum cum quibus fiunt.
Est tamen intelligendum quod quedam sunt
olea ex oleo olivarum frigida

debent fieri cum oleo communi quod est oleum olivarum viridium et inmaturarum. Que vero calida debent fieri cum oleo dulci et maturo.

Quid fiunt unguenta

De unguentis.

Unguentum est res untuosa non fluida set permanens. Et fiunt secundum doctrinam

primo fiunt unguenta

primo sine igne pistando in mortario et isto fit unguentum album et omnia unguenta infrigidantia et ad quamlibet ʒ de subtilibus pulveribus ponitur lb. semis olei et de aqua simul aut de aceto et cum de mineralibus

2o fiunt unguenta

Alio modo fiunt cum igne fundendo in oleo ceram et pinguedinem in ultimo quando est tepefactum pulveres bene triti misceantur ad quamlibet lb. olei ponitur de cera quartum et pulveris quartum si in estate. In yeme vero minus est nam de cera.

Tertio fiunt unguenta

Tertio modo fiunt cum axungiis et herbis pistando cum et coquendo in [illegible] cactabulo colatum est unguentum et post cum de herbis quantum de axungiis.

Causa

Cause quare fiunt est ut permaneat in superficie et non fluat neque se nimis profundet sunt enim media inter olea et emplastra

Quid fiunt emplastra

De emplastris.

Emplastrum est confectio cerotaria per decoctionem solidata et indurata. Et fiunt tripliciter.

primo fit emplastrum

Primo quando sunt mineralia decoquuntur primo cum oleo usque ad spissitudinem postea additur mucillagines ut in dyaquilon et sine mucillagine ut emplastrum nigrum.

2o fit tale emplastrum

Alio modo fiunt sine mineralibus ut ceroteum cum gummis cera pice et rebene et aliis gummis pluribus [illegible] modum contritis gummis et per noctem in aceto vel vino [illegible] mane liquefiant ad ignem et dissolvantur usque ad consumptionem vini vel aceti et colatis addantur pulveres deinde cera. Ultimo debent et in descensu ab igne ponantur pulveres et cum spatula ducendo et proiciatur in aqua frigida et postea extrahatur et cum manibus ungantur cum aceto aut oleo malaxando extrahatur aqua et fiant magdaliones. Unguentum aut decoctionibus emplastrorum est gutta eorum proiecta in aqua frigida vel marmore coaguletur et digitis non adhereat malaxando

3o fit emplastrum tale

Et fiunt etiam tertio modo mixto modo cum mineralibus gummis et pulveribus ut in aplicon est videre. Causa vero quare fiunt emplastra est ut virtus diutius maneat in membris

De pultibus et cathaplasmatibus

De pultibus et cathaplasmatibus

Pultes et cathaplasmata sunt quasi idem nisi quod in pultibus non intrat nisi farine cum aqua vel succis et oleo seu melle. In cathaplasmatibus ponuntur succi et herbe. Et fiunt ad maturandum et tunc debent esse viscosa aut ad resolvendum et tunc debent esse absque notabili viscositate eo quod viscositas nimis claudendo poros retinet calorem et spiritum et materiamque ambo faciunt ad maturationem cum prohibitione resolutionis ut dicitur in quinto simplicium et dicetur infra in capitulo multorum emplastra vocantur.

Quando debent fieri maturando debent fieri viscosa cum autem resolvendo tunc non debent fieri notabiliter viscositatis [illegible]

Causa eorum sunt lenitas [illegible] di et utilitas sumptionis quia alia non habent tantam virtutem.

De embrocis et epithimatibus

De embrocis et epithimatibus

Sunt enim ista liquores simplices atque compositi cum quibus particulariter foventur et balneantur membra aut in quibus infunduntur spongie aut panni et expressi super particula ponuntur et sepe renovantur. Et causa talium sunt facilitas calefaciendi et infrigidandi et

a

humectandi et resolvendi cum
confundationis virtute. De aliis
modis plures sunt alii modi
componendi auxilia et distillationes
aquarum cum decoctionibus et emplastra-
tiones et linimenta. Et talia
que magis sunt ad apparentiam
et nutum infirmorum quam ad
existentiam ut dicit henricus.
Stabilis medici est stabilis in vitis
et probatis vagantes autem peregrinare
permittat ut dicit Arnaldus. Et
si aliquo[s] nus egrum invenit et
fortune magis attribuendum est
quam vomi in 3o cap. Cogitare
enim esse medicum considerarum naturarum
in quibus operatur et cum quibus ut
dicit per totum. Capitulum quintum de anti-
dotis localibus apostematum
et primo de medicinis reper-
cussivis et modo repercutiendi

Quia inter operationes sensibiles
Cyrurgicales repercussio
est magis nociva cum
ipsa prohibeat augmentum apostematis
et ipsius sanationem que valde sunt
opposita ad dolorem et febrem et pugnans
ad ulcerationem et fistulationem ut
in de medicis apostematum superius
dicebatur. Non obstante vulgari
opinione quod in sanatione aut
a periculo corporis magis securatur
per amota prius dudum de me-
dicinis repercussivis. Medi-
cina repercussiva ut dicebatur
in decastibus super duplicis acceptionis
cotur seu large et proprie seu
stricte. Communiter dicitur de omni medicina
que refrenat et comprimit
infrigidat seu ingrossat opilat
et confortat. Et licet doctores
et haly Serapio et avicenna sepe

unum capiat pro reliquo. Auctores
dicunt inter se quod medicina re-
frenatiua et compressatiua est illa
que facit sistere materiam cum
infrigidatione. Et talis dicitur ingros-
satiua apud haly. Et sunt
velut est spuma lactuca crus-
sula umbilicus veneris lentigo
aque oleum arboris tremuli
aqua fria camphora et acetum.
Opilatiua medicina dicitur illa
que sua viscositate et grossitie
claudit poros membrorum et impedit
cursum materiarum ut est farina
volatilis molendini amidum glu-
tinum et gumma gummarum. Et omne
illud quod est frigidum viscosum
sine morditatione. Medicina
confortatiua est illa que temperat
essentiam et complexionem membri taliter
ut prohibeat ipsum a superfluitatum
receptione ut oleum rosaceum et
mirtinum mastix mirra co-
riandrum sandali verbena ab-
sinthium marubium centaurea
poma cipressi fructus chatte
actus croco. Proprie autem dicitur
medicina repercussiva stricte
seu impulsiva seu constrictiva
vel interceptiva seu restrictiva.
Et est secundum iohannem in 2o simplicium
factorum cum fortis quod impellit
virtus confundat humores ad quos
appropinquat. Et componitur frigida
et calida cum stipticitate et
grossitie substantiali velut sunt frondes
solatrum plantago folia vitis
virga et bursa pastoris rose
balaustie yproquistidos me-
dula acacia agresta sumac
mitha acassia agresta sumac
berberis mirtilli piri castana
mespila glandes galle boli

Medicina repercussiva

Medicina opilatiua

Medicina confortatiua

Restrictiua et constrictiua

tra sigillata et sanguinarius lapis
Calide vero sunt alumen sal nitrum
cypssi sementum blacta bisancia
et lupinorum farina et stiptica
vina et artificial. compressa et liga-
tura. Composite vero sunt
ex predictis simplicibus multiformiter
secundum quod dictum est in singulis
capitulis de fluxu de herisipila ac
de aliis capitulis. Ultime que curant
plenarie doctrine ponuntur tres
forme que competunt in principio
omnium fluxuum et calefactionum quia
repercutiendo infrigidant et materiam
incipiunt et corrumpunt prohibent
ambulationem et locum apostematum con-
fortant. Quarum prima est compositiva
et i 2o ad glauconem quod fit de
aqua et aceto i forma potabili
imponitur. Secunda est linimentum
de bolo tacuini civitatis et cum
ponitur de i go farinarum. Rx
boli armenici partes ii terre sigillate
partes media olei rosarum partes iii
aceti vel succi herbarum frigidarum
partes media ii pulverizatur
subtiliter miscendo oleum et
acetum successive et paulatim
diu in mortario ducendo
fiat linimentum. Tercia forma
est ceratum de i primo sumptum
farinarum [illegible] olei vero cere
quantum sufficit fiat unguentum
et nomen eius aqua frigida la-
vando infrigidetur. Quarta forma
est unguentum de mirtillis et est
simile de salicetto [illegible]
olei mirtini lb i cere albe
gr [illegible] mirtillorum pulverisatorum ℥ i
fiat unguentum. Modus autem
repercutiendi est quod evacuato corpore
si est possibile et sumatur confectionibus
iam superius dictis applicetur

Margin notes: p[ri]a for[ma] rep[er]cu[tiendi] — 2a for[ma] rep[er]cu[tiendi] — tercia for[ma] rep[er]c. — 4 for[ma] rep[er]c.

repercussiva simplicia vel composita
secundum quod exigit materia. Si est ca-
lida [illegible]. Si frigida [illegible]. Si mixta
mixta sunt [illegible] et mutata locum tamen
ungatur ante aqua venit materia
renovando repercussiva continuando
usque materia sit fluxa et locus
alteratus non ad livorem perducatur
sed ad colorem et formam naturalem et
tunc erit cessandum et procedendum
ad resolutivum vel ad maturativum
secundum quod dispositio apostematis requiret

De medicinis attractivis

et modo attrahendi. Ad hoc enim
invente sunt medicine attractive
ut attrahant materias de membris
nobilibus et profundis ad ignobilia
et materia sicut fit in apostematibus
emunctoriorum et [illegible] atque
venenosorum et in sciatica passione
et in punctis et in sagittis et aliis
infixis extrahendis maxime que
sunt in periculosis locis ad medendum
aut parietes sunt timendi ad
sustinendum. Tunc enim [illegible] debemus
Et si non cum alio saltem cum
ventosis sugtionibus ut iubet
Avicenna. Et tanto plus repercussiva
quibus sunt contraria [illegible] farinarum
dictarum de [illegible]. Medicina attractiva
secundum haly est quod a profundo corporis
trahit ad superficiem et debet esse
complexionis calide et substantie subtilis
ut velocius et vehementius vincat
profundarum. Et [illegible] ubi supra
est duorum modorum quedam est
per se quoniam nata quedam ex parte
accidente sed conditione proprie
nata quidem est ut dyptamum et
fordicies aliorum cappa et
serapinum armoniacum et si

Margin notes: Que sit medicina attractiva — Et est dup[lex]

a

aliqua similia huius sunt ut sunt eufor-
bium allia cepe porri napi ma[gistr]o
Simpliciano capitulo 2° De putredine vero
que ex fimeto ater fiunt et quo quo
stercoribus exeunt Non prima tamen in eis est
dicta Nam quod quod columbarum suf-
ficienter est attractivum Alia vero
ab hoc equaliter desistunt verum
calidius quod anseris et frigidius
quod Galli desistunt aut ab hoc quod
homini vel porcorum Est autem et aliud
quoddam genus attractivorum quod a qualitate
substantiali evellunt materias ut sunt laxa-
tiva et tyriacalia omnia quorum spe-
culatio magis physici quam cyrurgici
est notissime non videtur ponere
attheneia ut ranas combustas
Aristoteles radices canne Et Johannes de
sancto Amando ex 2° canone multa
alia exempla congregavit ut
calamentum pulegium maiorana cimini
secundum Avicennam 8° de animalibus Narrat
centimodium piretrum costum pi-
per prime maris Et quamvis possunt
componi dimissa medicina ut medicus
ingenio contrahendi ipsa composite
sunt et forme Et tamen manifeste
doctrine ponantur alia que est mirabilis
compositionis et mirabilium virtutum et po-
test dici in 5° canone ad audientium
relata Fugit enim et extrahit
ossa corrupta et spinas et furculos
et sciatice confert passioni Et
granorum nucleorum in palma
Baurac rubei sal armoniaci aristolochie ro-
tunde radicis cucumeris et seminis albeti
que est coloquintida ana ℥ x
piperis nigri et albi armoniaci amomi
xilobalsami omnium ana ℥ x thuris
masculi mirre resine sicce
que est colofonia Aldabat de
stellio et lacta decimus capite
ad hanc intentionem scribitur in xi°
furtorum ana ℥ x lactis arboris
mori ℥ x cere ℥ xxx accipis

capre ℥ xv sextarii olei de lilio
quantum sufficit Fiat emplastrum Ad
eandem intentionem fit emplastrum apostolicon
antidotarii Nicolai Modus ffor.
autem utendi istis attractivis
est quod mixta igne inungantur
suaviter pertractata cum oleo de lilio
deinde spargatur locus ab aliquo vili
pulvere postea medicamine applicetur
Et tunc lana succida carpiata
leviter cooperiatur et tunc binda suffi-
cienter in medio sed circa ut non comprimat
locum suaviter ligetur et semel in die
sufficit ut renovetur De De resolu-
resolutivis et modo resolvendi tivis
Cum autem materia est totaliter repercussa
aut non debet repercuti aut cum
loco tracto propter causas supra positas
dictas tunc auxilia debent ad-
hiberi resolutiva ut dicit Lanfrancus
et Henricus de Mondavilla aut utrumque
simul ut in 3° tegni testatur Galienus
Medicina autem resolutiva dicitur ea quod ad quid sit opus resolutiva
retenta sive rarefactiva Et evapo-
rativa Et id idem reputo quantum
est de parte est illa cuius proprietas
est et virtus separandi et subtiliandi
materiam et facere ipsam vaporem et
aperiendo poros et extrahere eius
partem per partem donec assiduitate
sui operis totum extrahat et eva-
cuet Et propter hoc oportet quod sit cali-
da et subtilis substantie et non nimis acta
non sint hic et in sententia horroris
et desiccativa multum in 5° furtorum
Medicine resolutive quedam sunt
simplices quedam vero composite
Simplices sunt vero camomilla
que inter ceteras optime preparatum
Et ideo sapientes egyptii in sacrificiis
eam dedicaverunt in 3° furtorum
vii in 5° capitulo medicine resolutiva
conceditur eadem camomilla et tunc

Aliud genus attractivorum

Exemplum confortativum sunt spinas ossa et alia huiusmodi et confert sciatice passioni

Camomilla optime preparatum in resolvendo

hoc altea et q p yrcum olm. Vero
minimus aut qua ptucum fit
asininum. Oz et q antiquum oleum
et de kerua et rafaninum ex eadem
sunt spe. Illa aut que sunt plura
resolunt oz q sunt abstersiva
et expurativa ut dt. Avic melli-
lotum anetum maluas bletas
pitariam simmdere caules ur-
tica ebulos et sabinam furfure
ordei fabarum et orobi farinas
et panis grossi medulla addit
lanfrancus et henricus anisum
ciminum ysopum calamentum et ori-
ganum spica et costum mirra
et mastice in genusonibus usus
concedit eius. Ex istis aute
possunt componi ampliua infinita
olorum ungentorum et emplastrorum ut
in forma oleorum est olm camomille
oleum aneti de lilio de amigdal
nucis et oleum costinum et nardinum
fcm simpl aut cum addicione
aliorum sm formam in antidot
aliorum sm et azarum nobis
hebemech et dzarum nobis
dicam. Ungt eius sunt expedit
sm formam dicam specialr henric
in materiis calidis. Recipe oli ca-
momille ʒ iij cere ʒ iij
axungie anatis galline ana ʒ
i camomle aneti ana ʒ ij bul-
liant et colent et fiat unguen
In materiis aut frigidis similiter
huiusmodi conveniunt modum. Recipe se. femi
culi anisi aneti ana ʒ ij farine
lupinorum ʒ ß farine fenugreci
et se lini ana ʒ i coquatur
in aqua et contita contundantur
et cum modico de aceto et oleo
fiat emplm seu cathaplasma
Aliud alia inveniuntur in dispensariis
et consiliis et operibus doctorum et in sana-
cionibus atque contusionibus et guttis
Et breviter omnia mollificativa

et maturativa in materiis frigidis
et paucis efficiunt resolutiva
ut hec experiencia. Et lanfrancus
et henricus hec eciam testantur. Modus
aut resolvendi est talis quod cum
aqua decoctionis medicinarum re-
solutivarum locus fomentetur usque
inflari incipiat et rubere
et tunc tua applica medicina
et bis in die renovetur. Caveas
tamen est ab inducta resolucione
quod non extrahatur subtile et petri-
ficetur grossum. Recognitum medicus
ad mollitiva transire. De mol-
lificativis et modo mollifi-
candi. Nunc igitur materia per inductam
resolucionem indurata tunc ad me-
dicamina remollitiva est transeundum
Medicina tamen mollitiva duplr di-
citur vz et proprie. Coie et large
dicitur medicina mollitiva quecumque
cuiuscumque proprietatis est quacumque duriciem
remollire. Duricies aut dupliciter
dicitur uno forte per congelatum et
tensum et strictum simpliciter aut
composite. Proprie vero dicitur medicina
mollitiva que habet mollificare
durum per congelacionem. Cum igitur
durum per congelacionem in qua sunt
aliqua materia replens velut
est humor indicatae tractus
infrigidatum et grossum quare indigeat
ad sanacionem calefacere et de-
siccare racionem est quod eius medi-
cina sit calida et sicca non tamen fort
et violenter sed sufficit si quid
vel circa quemque grossum calefaciantur
primi aut secundi. Et in quemque
abaliquibus concedit humida
Medicinam sed Et accesserunt his
aneque siccitatibus neque humectantibus
Et si quid visto stat replcionis
herent meliora esset non

cu͂ quantum superatiua quia tanto
minus euacuatiua. Si cum asiate
et siccitate sunt indurata sunt
calefacienda quidem et humectanda
congruunt secundum mensuram excessus.
Si autem a replecione sola curare
qui replet et extendit. Si autem
sola siccitate humectanda ut superius
dicendo in duricie maturatarum et
dicetur in mediatis algebrarum.
Exempla autem mollientium
simplicium in vniuersaliter factorum et vero tam
sunt adeps caprinus et ipse vrcinus
et gallinae. Si hiis quidem sunt debili
ores fortiores eis sunt adeps
anserinus et taurinus, et medulla
ceruina et post vitulina et porcina
recentes et sine sale. Et eodem
genere cum predictis sed fortius sunt
armoniacum storax galbanum atque
bdellium. Meliora autem sunt quoniam
Et hoc genere etiam est oleum no
uum et minus antiquum, et confectum
cum lilio et minimis radicis altee
et cucumeris asini et multe alie plante
decocte in oleo aut in aqua re
mollitiuorum sunt et siluestris
malue frondes crude et etiam
cocte. Hec autem et alia multa
simplicia reueniunt. Composita eius
sunt multarum formarum. Prima est
emplastrum B. in libro cathagenorum
quod recipit cere an. gr. iii.
galbani bauriac an. ℥. i. thuris
gr. ii. medulle ossis cerui ℥. ii.
sardiaci aluearum ℥. i. et ʒ. olei
laurini sepi vituli an. ℥. ii.
misceantur et fiat emplastrum.
Secunda est Auicenne quod recipit sebi hir
cinarum ℥. ii. radicis cucu
meris asini siccati maturarum an. ℥. i.
staphisagrie bdellii farine
fabarum amigdalarum amararum an.
℥. ʒ. fecis olei antiqui quod
sufficit fiat emplastrum. Tertia

est dyaquilon cum et semine risini
cum radice yreos multum in scro
phulis confert. Quarta recipit litargiri
lb. ʒ. olei com. gr. iii. mucil
laginis altee et fenugreci an. gr.
ii. et ʒ. fiat emplastrum cum custo
dia litargiri et cum magmate
lb. malaxetur cum oleo de lilio
℥. i. radicis yreos puluerizate.
Quinta est dyaquilon magnum
ab hominibus expertum ad molli
ficandum et resoluendum omnem
duriciem. Recipit litargiri electi et
cribellati ℥. vii. olei gr. iii. olei
camomille olei aneti an. ℥. iiii.
mucillaginis altee et fenugreci
et seminis lini et ficuum. succi yreos
succi squille ysopi humidi glutinis
altanni et est viscus cum quo
capiuntur aues an. ℥. ʒ. et ʒ.
terebentine ℥. i. et ʒ. resine pini
cere citrine an. ℥. i. conficiatur
sicut decet. Et qui vult addere
bdellium serapinum armoniacum
an. ℥. i. erit dyaquilon grauatum.
Et multe et multe alie forme au
xiliorum talium sunt dicte in apostemati
bus et in glandulis et doloribus
iuncturarum quare sicut est utile ibi
capiatur. Modus autem remol
liendi est quod superhabitata particula
et bene balneata cum decoctione
predictarum remollitiuarum in aqua
aut in oleo cum flosculo lane
succidate siue ysopo humida sume
valet in hoc ut dictum est. Sed fomentetur
particula et deinde applicetur me
dicamen et cum consimili lana
carpinata cooperiatur et ligetur
et de die in diem a quo non est utile
remittatur. Quando tamen iut
dicium est a superflua resolutione
quod non extrahatur subtile et grossum

perficitur et a superflua humectatione ut non corrumpatur et putrefiat. Capitula. Et propter hoc videbitur expediens addere tamen minimas repercussiua et humectatiua ut iubet Auicenna.

De maturatiuis et modo maturandi. Porro si apostema videtur procedere ad generationem saniei quod potest dignosci per signa indicationibus dicta, tunc tempus est ad suppuratiua medicamina. Medicamina autem suppuratiua a maturatiua non tamen differunt ut dicit arabicus translator. Est illa que facit caliditatem similem caliditati membri in quo est apostema pro eo quod consumat aliquid de humiditate ipsius. Et licet conueniat et non alteret membrum, altera tamen magis suppuratiua cum nichil aliud suppuratio est quam factio. Que autem cum simul illa que fit a calido naturali et cibo laudabili, nec que fit a calido extraneo et magis putrefactibili, sed illa que fit a calore innato in materia media que est saniei. Et cum autem fit saniei et quando et quare et indicat et indicationibus et prolibus capitulis primus dictum est. Quod igitur materia humana fit calida et humida retinens ab ipsa quod ab ea resoluitur constat et ergo quod omnis medicina suppuratiua esse causa et cum hoc cum quadam emplastica et viscositate si calor naturalis est qui maturat et digerit. Non tamen tunc quidem mollitiua sed nimis a primo vel usque ad secundum gradum. Et in hoc stat differentia inparum. Nam suppuratiua saluat humiditatem, mollitiua minuit ut dicit G. v. de

Exempla. Quorum exempla in primo simplicium et 2° ad glauconem dat G. ex embroca et fomentis aque tepide et oleum temperatum. Et cataplasmatibus farina frumenti cum aqua et oleo quiescente decoquentes. Et panem ipsum coqui aut aliquid que omnino conuenientis sunt. Ita quod multum confert apostematibus et difficile maturabilibus

coquitur floribus quod non nimis in valde calidis et ebullientibus. Et si cum ea ponitur oleum maturatiuum efficitur et si purum magis suppurat. Furfures et ordeaceus sunt sicut et magis resoluunt. Melius autem est purum medium cum ministratur farina frumenti et ordei. Adhuc igitur aspicies et ystaderum vel ficuum siccarum decoctionem ipsorum misceas simul vel farina. Ista igitur et adipes porcinus et vitulinus et piper et resina cum aliquo oleo et cera quorum in baptisme ingredimur maturatiua.

Si autem materia est grossa et frigida cepe cocte atque allia cortex maluauisci et radix lilii cum fimo seu pasta ac farina fenugreci cum axungiis eliguntur. Et dyaquilon etiam est ad illud. Sed ut tamen communis ultra dicta utitur radice brione et lapacii malua semicione branca ursina viola caulium fol. vin. passis, nuce et ficubus, lini melle butiro et axungiis recentibus. Ex quibus fiunt diuersitate necessariorum componuntur sub formis diuersis maturatiua multa ut et talis maturationibus. Sunt pure multe forme.

Prima est de maluauisco fermento cum axungia porci seu butiro. Item aut radicum maluauisci secundum dominum Lanfrancum ita accipitur et corticis radicis lauate abiecto trunco cordoso interiori optime coquitur cum aqua dulci et pistentur et fiat magdaliones et fiuentur.

Secunda forma est mea. Recipe farine frumenti lb. i. aque fermentate decoctionis ficuum lb. ij. coquatur usque ad spissitudinem inpinguetur cum axungia butiro aut oleo et fiat emplastrum. Talia et plures forme in capitulo de flegmone et herisipila adinueniuntur et infra de sedatione doloris et capitulo generali

Aliud sic in eodem maturatiuis.

Maturatiua diuersarum specierum.

Prima forma

Ex Lanfranco prima maluauisci.

2^a.

3^a.

a

In cauis ficis

Rogeri in mattando laudat. In ma-
teriis aut ficis possunt etiam fieri
multe forme. Prima est de meis
Rp cepar(um) alliorum coctorum sub
prunis an(a) lb. i. vitella ovorum
coctorum num(ero) v. rad(icis) lapaci-
cat(?) lb. s(emis) farine fenugreci
qr. i. axungie porci lb. i. fimi
qr. s(emis) incorporentur et fiat emplastrum
Alie multe forme inveniuntur
in auctoribus ficis glandulis et ideo
ibi querantur. Modus operandi est

Ffor(ma) fomentandi

quod fomentetur particula cum aqua
decoctionis predictorum et lana succida
deinde applicetur emplastrum tepidum
et cooperiatur cum stupis vel lana
aut foliis caulium et suaviter
ligetur super locum apostematis incidendo
vindicta per transversum cruciando ut
actum est apostemate. Non comprimatur et non
nisi semel in die removeatur.

De mundificativis et modo mundificandi

Maturato aut apostemate rupto cum
lanceta vel cum cauterio actuali
seu potentiali vel in quocumque loco vul-
nerato seu ulcerato vel contuso et
alterato in quo sanies vel sordes
existat, utendum est mundificativis
abstersivis et lavativis. Et ergo
medicina mundificativa tamquam genus
ad abstersivam et expurgativam et
non ad corrosivam ut dicebant
Lanfrancus et Henricus quia ipsa non
mundificat saniem sed crustas
et carnem corrodit et evellit.

Medicina mundificativa abstersiva

Medicina enim mundificativa abstersiva
est que separat sordes et sanies
de loco in quo sunt et eas super
superficiem exteriorem educit et
licet utraque conveniat esse calida
Nichilominus abstersiva lavativa
ut plurimum oportet esse dulcis ut est mel
et farina fabarum ordei atque
terebent(ina) et gummarum quam multa
Expurgativa vero amara velut
est orobus atque lupinus pulia-
tum invenitur et facetia utraque ut
sunt amigdali et orobi atque se-
vitice. Est autem ex hoc genere
squilla et yreos et spuma nitri
sticados abrotanum et alia multa
ex quibus possunt componi multe forme
diverse secundum naturas membrorum medio-
cribus et fortibus. Quarum prima est pa
cantata quod competit apostematibus novit-
apertis quia suaviter mundificat et
mordicationem sedat. Et est de for(ma)
frumenti aut or(dei) sive spelte cum
vitellis ovorum incorporata. Et si
addatur modicum mellis melius
esset. Secunda forma est contenta. Rp 2a
farine frumenti or(dei) atque spelte
qr. i. coquantur cum duabus partibus
aque et una mellis ros(ati) et fiat
emplastrum. Et si addatur modicum
de terebentina lavata dum deponetur
ab igne pro latis unosis(?) utilior
esset. Tertia est Rp. i. 2o ad glaucom(a) 3
et est incarnativa. Rp mellis
cocti lb. i. thuris ʒ s(emis). mirre
ʒ ii fiat emplastrum. Quarta est de 4
apio et est Guillelmi Lanfranci
et Henrici et pisensium omnium
et est de meis quia mundificat et
maturat ulcera maligna quia
Rp succi apii lb. i mellis qr. 3
farine frumenti vel aliorum qr. i.
coquantur ad ignem usque ad spissitudinem
et fiat emplastrum et si adderetur de
succo absinthii non permittet ulcus
infistulare neque incancerari
Et si ulcus super calefieret addito
succo plantaginis vel crassule esset
utilius. Et si addatur farina e-
lupinorum aut orobi seu fenugreci
ut concedit Brunus et Theodoricus
fortior esset. Et si terebentini assatum(?)
ea ad nervos nervia(?) et ad fetorem
et corruptionem mundificandam. Quinta v
est de resina et est forte et valde

assatu minus inebriare minos / et est
bonamentum. R. resine mellis
cebenum an lb. s. mirre sarcocolle
farine fenugreci se. lini an ℥ i.
dissolvatur resina cum melle et
cebeno et addatur pulveribus fiat
6ª emplastrum / Sexta est de yreos et est
motipedentis extrahit saniem
et expellit eam. R. mellis lb.
s. cebeni qr. i. fruti ℥ i.
radicis yreos ℥ s. misceantur.
7ª Septima est nigri duri et est
mundificativum de gummis per saniem
grossam. R. galbani armoniaci
resine cebeni picis sepi vaccini
cere olei antiqui ℥ i. dissolvendo
gummas cum aceto liquefiat ad
8ª igne et fiat emplastrum / Octava est
unguentum apostolorum quod est ipsum ad mundificandum
ulcera sordida quod / R. cere albe
resine armoniaci an ℥ iiii. opopo-
nacis cebi an ℥ iii. aristologie ro-
tunde an ℥ vi. mirre galbani
an ℥ iiii. bdellii ℥ vi. litargiri
℥ ii. olei comunis lb. ii. dissolvantur
gumme in aceto et misceantur cum
litargiro cum oleo decocto / et addatur
cera et resina liquefacta / et coquantur
quousque incipiat gutta coagu-
lare / Et in deponendo ab igne
misceantur pulveres / et in fine
viride eris ponatur et quod fiat unguentum
Et si coquatur usque nigrescat vocatur
ab hemesine unguentum cetriscos
Et a magistro anserino de Janua
et a magistro petro de argentina
in mode possessum Civitatis dei quod mire
9ª rectificabat ulcera maligna / Decima
forma est unguentum egyptiacum
et paratur a R. et Ras. et Albucasi
et eo utebatur magister meus Bonon-
ie de meis quod deo ffacti invenit bonum
probavi in bone corradendo
et optime mundificando. R. mellis lb.
i. aceti lb. s. floris eris ℥ i.
aluminis ℥ s. coquantur ad ignem donec
spissentur et rubeum efficiatur
et ob hoc bicoloratum vocatur. Iste
quod totum est minus suspectum
quam credunt quod remanet totum
viride. Unguentum enim viridia scit apud
vulgum diffamatum / Et cum hoc est
mirabile quod per operacionem perdit
rubedinem et reducitur ad viriditatem
quam rem credunt vulgares ex
malicia cyrurgicorum fuisse factum
10ª Undecima forma est emplastrum viride quod
et etiam bimorum colorum in 2° ad
glaucone et laudatur / a magistro
dino ad rectificandum ulcera maligna
et difficile consolidacionis / R. olei lb.
ii. aceti lb. i. et s. litargiri lb. i.
zinziber quod est viride eris ℥ i. coquatur
litargirum cum oleo et aceto donec
nigrescat et tunc ponatur viride
eris et coquatur et viride efficiatur
et fiat emplastrum / Duodecima forma
est unguentum viride librarum quod
nigrum dicitur quod plagas veteres
mundificat et carnem superfluam sua
virtute consumit et consolidat et sanat
R. celidonie plantaginis scabiose ur-
tice lenisticia centumgalli gallitri-
cum an manipulum i. coquassentur
et ponantur in lb. ii. olei per viii dies tepe-
deinde bulliat et expressum coletur
cum colatura addatur cere ℥ iii.
cebeni ℥ s. resine ℥ ii. bul-
liant donec parum spissetur deinde
tollatur ab igne et misceantur
thuris sarcocolle et aloen an ℥ i.
aristologie longe floris eris an ℥
vi. misceantur et fiat unguentum
Est enim bonum et probatum plura
alia ponuntur inde auxiliis in-
carnativis quod in curando mun-
dificant / De medicinis dolorum
sedativis et operacionibus ipsorum
Secundum cum dolor sit accidens quod magis
impedit omnes nostras operaciones
tam in capitibus quam in vulneribus quam

aliud ut dictum fuit pro toto pro tanto in medio uel et aperitur erit et tibi
de eius sedacione dolor secundum Avic.
est sensibilitas rei contrarie infe-
rentis dolorem secundum G. tusinnitaciones
sunt a caliditate et frigiditate violenta
illacione et ab aliis que frangere et
incidere uel extendere uel corrodere
apta nata sunt. Nicholaus aliquibus
contrariis fit per se a solucione continui
patius sicut tenet scola communis
modernorum. Et ita G. non habet
reprehensionem ab Auicenna in 3°
colligitur qui bene legit in 10° de ingenio
et Synthome et invenit distemperancia
inequali profundum tamen est sicut mare in
quo me non licet navigare. Si igitur
dolor est sensibilitas rei contrarie
ita secundum G. ubi G. sedacio doloris et
delicia per oppositum est rei convenientis
aut non sentire rem displicentem
et contraria. Et per hoc
apparet evidenter quod duplex sedatur
dolor. Uno modo removendo rem con-
trariam evacuando uel alterando. Alio
modo sensum particule tollendo sedatur tamen
tamen est primum ut dicit G. in v° particula
et Avic. et secundo nunc est secundum commune
G. et Avicenna in v°. quod medicine
que sedant tali sedacione sunt
temperate similes calori naturali aut parum
plus excedentes, secundum hoc sunt
subtilis substancie ita quod possit uel ire
calorem naturalem et parare humorem
ad digestionem ut sit facile per mi-
tibilis a natura. Et res magis que tales
adhuc sunt pinguedines et olea et
pinguedo scilicet galline anatis
et anseris quod melior est secundum G.
de oleo vel oleum de vitellis ovorum
ut dicit Azaram in antidotario
magno et oleum olivarum dulce
calidum positum in 2° particularum equaliter
omnibus rebus dulcoratiue et amenitu
et semen lini evacuando sedat dolorem
cum apponatur super locum ut potest
anime G. tamen uult in v° particularum quod
suppuratiua dicta in maturitiuis
quia habent calorem similem corpori humido
sunt sedativa doloris. Tercia per genus
resolutiua domestica ut ex-
periencia doctorum probat. Ex quibus
simplicibus sunt composite multe forme.
Quarum prima continetur. Recipe me-
dulle panis albi diu in aqua
frigida infuse et ab aqua expresse
lb. i vitellorum ovorum in numero
oleum rosarum quantum sufficit misceatur et
fiat emplastrum. Secunda est Theoderici
Lanfranci et Henrici. Recipe foliorum
malvarum quantum sufficit coquatur cum
aqua fortiter deinde incidantur
et pistentur cum aliquantulo de
aqua decoctionis misceatur pars i
de tribatura furfuris et fiat
emplastrum. Tercia forma est Iamerii
multum vulgaris sedat cum dolore
cum maturacione et resolucione.
Recipe folia malvarum, malvaviscam
branceursine, violarum, volubilis, parietarie
iusquiami, umbilici veneris, ana azaud
in numero herbe ana numerus et
coquantur cum aqua et terantur
et cum sufficienti axungie porcine aut
anatis sine sale pistentur. Deinde
accipiatur colatura et inspissetur
cum farina frumenti aut ordei et
cum modico de farina seminis lini
et parum quid de farina fenu-
greci nisi fuerit locus inflamatus
et cum aliis terendo misceantur
et fiant pultes seu emplastrum et
si ponatur absinthium erit magis
confortativum. Rogerius qui eandem
tercedit addit tamen in decoctione
parum quid de vino et melle.
Et aliquotiens extrahit succum
herbarum cum quo incorporato
farinas facit. Multe alie forme
sunt lenientes et sedantes dolorem
specialiter ventris renum et

Multe alie forme sunt lenientes et sedantes
dolorem specialiter ventris et renum

D. pr. sed. dolor.

Res que mitigant dolorem etc.

Prima forma

2a forma

3a forma

Sedat dolorem

mattis et locorum mosorum ut
est ungm̄ resumptiuum q̄ r̷ butiri sine sale lb · i oli viol · lb
s̄ · axungie galline anatine
anserine medulle bouinen re
cencium an̄ ʒ · cere q̄ sufficit
fiat ungm̄ / Alia forma est
com̄ ungm̄ marciaton ungm̄
agrippe oleū laurinū · oleum
mustellinū · zebeu · nardinū
et similia q̄ confortat iuos et
indolorant eos / Et q̄ volunt plus
indolorare apponunt · zuluerum ac
puncturarum ul̄ i dol̄ incturarum
magna de ipis inueniet copia
Methodus sedandi dol̄ ē q̄ fiat
euacuatione ipe p̄ flemmā · dol̄
sit fortis · z de materia sanguinea
flemma cum dol̄ vā sedacione
sedat cum subest contrectus
ut ponebat henr̄ / fomentet
et balneet · ptiola cum aqua
tepida z olo p̄ horā / deinde co-
periet suauiter z medicamen
applicet z leniter cum stupa a
lana carpinata liget z sepe
remittet / Iste aut modus est
ve z essencialiter sedandi dol̄
Alius aut modus sm̄ yim̄ cōtra modū
tio potius dol̄ sedari cum natalis
virgis ipe suthd̄ q̄ stuite pt
mortificare / melius ē inducē
quando ncauti ad corrigend̄ pigior
punitte dol̄ · homē mori · ut
i 12 cap · deducit · euidet tunc
cum oz tempore ad sedatiua
stupefactiua / q̄ nō vere sed
apparet sedant dol̄ / ac si dicat
aliquis homē mortuū nō
sentire dol̄ · ut dr̄ · i vo fartorum
z talia sunt conprissa hys / q̄ vero
et celeriter sedat / ffrā cum sunt
z natē contra velut ē opiū
mandragora radix solatri

Iusquiamus et ipius semen
sitatū sit salmora q̄ viridia
et confolata cum cancro mirra
storace atq̄ castoreo ut i filo
nio zopiat z supposit vel
nud z in collirijs set tutiori
Et quantitas z tempus debet esse
optima ut dicit 12 cap · dicebar
et cōclusive sunt suppositi trocisti
quos duo tempus liger consulit
dno marsilien / apud paciente
stranguria dolorosi medici
mortuus sunt reportati z obdor-
miunt / habebat cum tale ipē te
q̄ vnus supp̄ statim sedabat dol̄
Cenior sor in toto continete
erat tal̄ / r̷ iusquiami al̄ z
i · opij · ʒ · ß · se citrulli lactute
an̄ · ʒ · iiij · se · portulace · ʒ · ij
fiat trocisti cum aqua ligrae
Istud enim medicamē repat
i 2o canon de vlcibus renum sub
hac forma / r̷ iusquiami
albi sexta ʒ · e i 9 opij karitem
i q̄ pomi · grana or i sinonis
nund se citrulli se lactuce se
portulac an̄ · ʒ · i Capm̄ sextu
de antidotis localib; vulneru
Et p̄mo de medicinis restri
gentibus sanguinem

Sanguinem est necem qui
fluit i excessu ut restu-
gatur alias periret homo
cum san · z sp̄us sunt thesauri
fundamentū natē ut tenet omēs
philosophi / San aut multiplr̄
retinet ut sup̄ de vul · venar
sunt dictū · uñ quos modos qui
p̄ medi nas sit tractabitur nunc
et dicet / Methodus restitue
san · ē illa q̄ hꝫ constringe inbrum
z san · z · fluente retinere / z hoc
facit a q̄ frā acuitate san-
rprimēdo / aut quia vnit et
agregat orificia venarum / a

Trocisti suppos

Quomodo sit medicina restituendi sanguinis

Prima que reprimunt actum sanguinis

glutinat et opilat porositates membrorum aut quia desiccat et unit et cicatricem inducit in membra. Exempla primorum in [illegible] factorum sunt aqua frigida sempervivum portulaca tribulus viridis psillium auricula muris lenticula aque acetula et umbilicus veneris. Addit autem

Que restringunt et agglutinant ... vulnera

exempla secundorum sunt plantaginis cauda equina galla psidia [illegible] pessilar[illegible] rubus bolus armenus terra sigillata gypsum et omnia stiptica et pontica terrestria et grossi specia morditatione carentia. Exempla

Que opilant glutinant et desiccant ...

tertiorum sunt sanguis draconis thus aloes mastix resina glutina amidum pulvis molendini. Exempla quartorum sunt calx arsenicum cuperosa vitreolum et [illegible]. Ex quibus possunt componi

Prima forma restringens sanguinem

multe forme. Prima est pulvis Galeni cum albumine ovorum et pilis leporis ad mellis spissitudinem incorporata. Recipe aloes thuris ana partem i fiat emplastrum pulveris. Secunda est de domo

2a forma pulvis rubeus

et dicitur pulvis rubeus. Recipe boli armeni partem ii gallitz frixat[illegible] partem alia sanguis draconis thuris aloes mastic ana partem 3am [illegible] pilorum leporis minutim incisorum quartam partem fiat pulvis.

3a forma

Tertia est Albucasis et tenet Brunus et Lanfrancus. Recipe thuris partem i sanguis draconis partem semis calcis vive partem tertiam fiat pulvis et est consolidativus

4a forma

sufficienter. Quarta est Galeni carthaginensis. Recipe balaustiarum ʒ iii aluminis ʒ i cuperose usti ʒ semis fiat pulvis

5a forma

et [illegible]. Quinta [illegible] et Jamerius secutus est. Recipe colofonie ʒ i boli armeni ʒ semis mastic olibani sanguis draconis ana ʒ semis radicis consolide maioris rosarum ana ʒ ii fiat pulvis.

De medicinis incarnativis

De medicinis incarnativis et modo incarnandi

Tres sunt actus communes in cura vulnerum et ulcerum [illegible] incarnare agglutinare et consolidare [illegible] reputo de [illegible] et iste vulnus inquantum sunt vulnus. Secunda est regenerare et desiccat quia conveniunt vulneribus et ulceribus communibus. Tertius est cicatrizare et ipsa sigillare quia vulneribus et ulceribus [illegible] sola cutis [illegible]. Congruit et omnibus istis actibus [illegible] operatio cum [illegible] medicinis efficitur [illegible] magis et minus ut supra in 3o tractatu de vulneribus fuit deductum. Sed incarnatio indiget in 2o gradu. Regeneratio in primo [illegible] ad 3um [illegible] aut actus non debet esse excessus nisi distrasia requireret [illegible]. Et etiam hoc nulla indigeret morditatione et dispositiones vulnerum recipiunt diversitatem in gradibus agentis [illegible] et ab etate tempore et [illegible] indicative et causa istorum omnium [illegible] fiunt assignate. Secunda

Quod sit medicina incarnativa

medicina incarnativa agglutinativa seu consolidativa secundum autem quosdam desiccat et spissat humiditatem stantem inter duas superficies vulneris propinquas ita ut glutinate agglutinentur et inviscatur et adhereat unum alteri et ideo indiget quadam stipticitate. Sunt sanguis draconis et aloes et sarcocolla bolus armenus terra sigillata cortex palme malorum granatorum arnoglossa et folia pini et cypressi pentafilon acetosa et folia pirorum silvestrium flos sambuci et cauda equine [illegible] pulvis molendini ordeum ustum debent ac etiam lac acetosum atque vinum rubeum stipticum. Ex quibus possunt

Prima forma

fieri multe forme compositorum quarum prima est [illegible] de debenti lavata et [illegible] pulvis in sanguis [illegible]. Secunda forma

Secunda forma

est Galeni in carthaginensis et vocatur emplastrum nigrum et est [illegible].

Emplastrum nigrum

Recipe litargiri partem i olei aceti ana partem iii coquatur per diem integram ipsum continue

ducendo usque ad spissitudinem et nigre-
dinem et fiat emplastrum. Tertia forma
est dyapalma cuius libro cathageorum
assumpta est. Recipe axungie porci
seu vituli lb. i olei antiqui lb.
iii litargiri lb. iii cuperose quar-
tam i. coquatur et admodum emplastri in-
et ducatur continue cum spatula
de palma viridi aut de canna et fiat
emplastrum. Quarta forma est emplastrum
viride magistri Petri de Bonanc. Recipe
plantaginis consolide maioris et mi-
betonice verbene pimpinelle
pilosselle mellifolii lingue canis
cauda eque ana manipulum i contundantur
et cum lb. i sepi mutonis coquantur
et colentur postea addatur resine
cere galbani ana quarterium iii sarcocolle
quarterium i terebentine quarterium i et semis funduntur
et fiat emplastrum. Quinta forma est
emplastrum de centaurea et eo utebatur
magister Petrus de Arlace. Recipe centau-
ree minoris manipulum vi temperentur per
noctem cum vino albo deinde coquantur
ad consumptionem medietatis vini et
colentur. Et illa colatura iterum ex
bulliatur usque sit reddita ad spissitudinem
mellis et similiter. Et quando volueris
facere emplastrum recipe terebentine lb. i
cere nove quarterium i resine thuris
gummi arabici mastices ana ℥ i
vini pocti de centaurea ℥ iii
lactis mulieris ℥ ii fiat emplastrum
Sexta forma est nigri dimi(?). Recipe
bethonice centauree ana cazam(?)
in contusa et cum vino albo bulliatur
et colentur et colature addatur
terebentine lb. semis resine quarterium i sar-
cocolle ℥ i cere ℥ ii et iterum
bulliatur et super acetum pictantur
et congelet et cum lacte malaxe
et fiat emplastrum. Septima est unguentum
regis Anglie. Recipe cere albe re-
sine ana quarterium i olei ℥ ii terebent-
tine ℥ i thuris mastices ana ℥

semis fiat unguentum. Octava est emplastrum
quod comes Bulle habuit
a papa Bonifacio qui papa habuit eum
a magistro Anfimo de Janua qui
erat qui eum dederat regi Francie.
Recipe pimpinelle bethonice me-
langie verbene consolide ana
manipulum i bulliantur in bono vino al-
bo usque ad consumptionem duarum partium
deinde colentur et vinum iterum
bulliatur et addatur cum eo resine
lb. i cere albe lb. semis masticis
℥ ii decoquatur et pictatur. Nona
est unguentum glorie et eum faciebat
magister Johannes nepos magistri
Anselmi de Janua. Recipe olei be-
dagar(?) lb. i cere quarterium i sepi (?)
vaccini ℥ semis fiat unguentum. Decima
forma est unguentum viride gratiarum
totaliter curativum. Forma iam atque
Nicolai. Et totaliter facte ex planta
Recipe celidonie pimpinelle cuculi qui
dicitur alleluia centauree galli lem-
stici scabiose ana cazam i sepi
arietini lb. i olei lb. semis cere
℥ ii masticis thuris aloes viridis
eris ana ℥ i fiat unguentum. Undecima
forma est emplastrum de omnibus incar-
nativis et consolidativis membrorum vulneratorum
et est Lanfranchi. Recipe utriusque
consolide cinoglosse pilosselle
utriusque plantaginis ana manipulum i
vinum terrestrium lb. semis terantur
omnia et ponantur in lb. i et semis olei
communis per viii dies deinde bulliantur
modicum et colentur. Postea in illa colatura
addatur sepi arietini vaccini
ti lb. i picis navalis lb. semis picis
navalis lb. semis picis grece quarterium i
armoniaci galbani oppoponacis terebentine
ana ℥ i thuris masticis ana ℥
simul dissolutis gummis cum aceto
fiat emplastrum. Modus operandi est
quod post restrictionem sanguinis et sectionem
apertum fomentetur vulnus cum

vino calefacto rubeo deinde desic-
cetur Et post medicinam apponatur
et super stupata balneata in vino
et expressa et ligata in carnativa
artificialiter ligetur. De remedi-
tivis regenerantibus carnem et
modo operandi. Medicina re-
generativa carnis secundum in communi est
illa cuius proprietas est ut permutet
sanguinem supremitate vulneris in carnem
ipse quod adequatur generationi eius et
coagulat ipsum cum exsiccatione et
quadam abstersione non mordi-
cativa ut dicunt [illegible] Et sunt tamen
modorum debiles fortes et fortiores
debiles sunt olibanum mastix et
aloen [illegible] farina [illegible]
mirra que debet corporibus et mem-
bris humidis applicari Fortes sunt
aristologia yreos farina lupinorum et
orobi [illegible] et [illegible] adusta
in pura [illegible] posita que debent
in corporibus et membris siccis appli-
cari ut super de vulneribus Fortiores sunt
[illegible] fortiores et que in ulceribus
[illegible] sunt apta velut cen-
taurea et pulvis [illegible] lima-
ture uste plumbum et antimonium
adustum et [illegible] etiam et
resina carnis regenerant [illegible]
[illegible] generant carnem super ossa denu-
data Ex quibus simplicibus fiunt si-
miles forme compositorum Prima
forma est unguentum basilicon dictum
a G. [illegible] pice nigre
resine cere sepi vaccini olei
ana quantum vis fundantur et fiat unguentum
et si ponetur de olibano dicitur magis
ab hemes et a G. macedonicum
Secunda forma est unguentum fuscum secundum
Nicolaum quod in apothecis invenitur
Tertia forma est unguentum aureum
hebemesi in quo ut sit aliquantulum
mundificativum modicum addo de
melle Recipe cere ℥ v resine gr.
i terebentine lb i mellis gr. [illegible]

Margin: Medicine regenerantes carnem sunt tribus modis
Margin: Fortes medicine que generant carnem
Margin: Fortiores
Margin: Que generant carnem super ossa denudata
Margin: Unguentum basilicon regenerativum [illegible] prima forma regenerans carnem
Margin: 2 forma regenerans carnem unguentum fuscum
Margin: 3 forma unguentum aureum

mastic thuris sarcocolle mirre aloen
croci ana ℥ ii fiat unguentum Quarta
forma est unguentum viride G. compositum per
hunc modum Recipe olei cere ana ℥ vi liq-
fiat et in descensu ab igne addatur
viride eris ℥ i ducendo et permiscendo
fiat unguentum Quinta forma est unguentum
de lino quod communiter crescit ad consolidandum
ego tamen ipsum plus inveni regenerativum
ut secundum hebemesi Recipe rasure panni
linei [illegible] Recipe si apponatur
Recipe ℥ ii vini mellis olei rosarum ana
Recipe v litargiri aloen sarcocolle
ana etiam Recipe [illegible] fiat unguentum Sexta
forma est emplastrum croceum magistri petri
de bonant Recipe fenugreci gr. i
infundatur per x dies in vino albo
deinde macerentur postea cere for-
tis et cola et adde sepi yrcini gr. ℥
iii et [illegible] et capiti ℥
[illegible] et pinguedinis [illegible] et
quibus addantur cere gr. i resine
℥ ii fundantur omnia et coquantur
et fiat emplastrum Septima forma est
unguentum preciosum acceptum a curtulanio
[illegible] in omnibus [illegible] paradisi
[illegible]
Parthemosie scabiose [illegible]
absinthii galli [illegible] apii
[illegible]
[illegible] pimpinelle [illegible]
celidonie piloselle millefolii
ana manipulus i [illegible] omnia [illegible]
a radicibus et extrahatur succus [illegible]
lb ii olei [illegible] gr. i mellis [illegible]
et incorporando in mortario fiat
unguentum Et magister petrus de bonant
[illegible] eo vini addebat in fine
decoctionis de thure mastice et
viride eris quod sibi videbatur et lau-
dabat eum Octava forma est emplastrum
gratia dei acceptum a curtulanio
magistri petri et est [illegible] ad omnia vul-
nera in capite [illegible] parte
corporis [illegible] et [illegible]
venenosis [illegible] et carne

Margin: 4 forma [illegible]
Margin: Unguentum de lino
Margin: 5 forma
Margin: Emplastrum croceum
Margin: 6 forma
Margin: 7 forma
Margin: 8 forma

X Emplastrum quod vocatur gratia dei valet multum in vulneribus capitis

c̄giat et c̄solidat ℞ cere albe re-
sine arā aā lb. ß. terbent̄ qr. i.
galbani olibani mastic̄ mirre
clare aā ʒ ß. Aristol. ro. ʒ ii.
teneda terant̄ et fundant̄ i vino
albo i quo decoctu fuit bethonice
v̄bene c̄solide maio̅r̄ i iii
centauree pimpinelle ypicon
herbe sarracenice herbe gra-
tie dei kancre saluabero aā man.
i. et p⁹ extrahat̄ et malaxet̄ cu
lacte mulier̄ et oleo ros. et fiat
emplm̄. 9 for. ¶ Nona for. e emplm̄
comitis et eum tenebat nigr
Aymerici de Alesto ℞ cere al-
ʒ iii armoā ʒ ii terbent̄ ʒ iii
bulliat̄ in vino albo et extrahat̄
et cu lacte mulier̄ malaxando fiat
emplm̄. 10 for. ¶ Decima forma faciebat
comes Amissadorei ℞ ampu-
tie porci cere albe aā qr. i. olei
camomille lb. ß. mastic̄ ʒ ii. am-
bre grisie ʒ ii. fiat vnguentum. ¶ Un-
11 for. Empl de yreos decima for. e vnguentu de yreos
et est mgri dni de florencia ℞ ce-
re pi vaccini lb. ß. ol. ro. ʒ iii
cere ʒ ii rad yreos ʒ i. thur̄
sarcocolle mastic̄ aloen aristol
aā ʒ ii. terbent̄ qr. i. fiat vnguentu.
12 for. Iste aut vtebatur barbitonsores
moti sp̄ess̄ duodecima for. quā plures
varii et diuisi insup pulueris. ℞ san-
gui draco. ℞ olibani aloen sarcocolle
sang drac rad yreos aā terant̄
et fiat puluis. ¶ Porro lafrancus
dictat istud ℞ thur̄ mastic̄
fenugreci aā fiat pul. ¶ Modus
aut operandi e q lauato vl cu
vino calido ponat̄ pul. a cupna
vl et desup stupate cu vino bal-
neate et c̄presse et ligata tenete
~~ligaturā~~ medicamina liget̄ et bis
in die remutet̄ ¶ De medicinis
cicatrizatiuis et sigillatiuis
et modo opacionis ipsarum
¶ Medicina cicatrizatiua et sigilla-
tiua scdm Auic e q c̄ostat sup-
ficie vulneris ita ut fiat cortex
sup ipam ea custodiens ex no-
cumentis vsq; generet̄ cutis nal
a nā no qlis a natiuitate. ¶ Et co-
nobili indiget stipticitate et c̄positione
et sunt duobz modis ut dicit i vo
sunt terrea. ¶ Quedā hic faciunt p se et
p se ut galle et psidia et p ma
egipciaca cerusa plumbum vstu
et litargiri cimolea bolus
armenus et omnis terra maxime
abluta scdm Galienum simplicium
quedā hic faciunt participes ut
corrosiua stiptica adusta i prima
sui c̄positione sicut es et stannu ei
adusta et lauata alumen et cupri
ros p idem. ¶ Et omnia stiptica
carentia mordicatione p se vel per
c̄paciom ut centaurea plataginis
et aristol adusta et corticu bom
vetustitatis folliculi adustatis et cor-
tice vlmi et ptis c̄matura ferri
locata laudat Auic. ¶ Hic aut c̄po-
nunt multe forme quarum prima
est forma puluerea et e Guilli
de salicceto lanfranci et henrici
℞ balaustiarum aloen san. dra-
cathimie argenti cinis vsti et
loti aā ptes equal fiat pul.
¶ Ite ℞ cortic̄ pini ʒ i litar-
giri cerusē aā ʒ ß. mi cuppsi
centauree min. Aristol vste aā
ʒ ii fiat pul. et si vl eē calid
addit Auic sandal et nenufar
et rose sicce et lanceolata sicca
m hic esset optima. ¶ Secunda for. e
vnguentu al. tacius comitatis ℞
cerusē ʒ i litargiri ʒ ß. oli
ro. lb. i. aq ro. qr. ß. i mor-
tario fortis ducendo mo pondo
oliu. mo aquā. ¶ Tercio fiat vnguentu
et e de domo. ¶ Tercia for. e vnguentu
albu c̄paratu Rasis ¶ Ceroti ℞ ol
ros lb. i cere ʒ ii ceruse ʒ
i caphore ʒ i albuminis ouorum
ii mixto fiat vnguentu. ¶ Et si addat̄

Utile unguentum in omnibus ulceribus virulentis et difficilis consolidationis

3a forma — Unguentum mirabile consolidans et desiccans combustiones et vulnera humorosa

aliquantulum de litargiro erit melius
Et si adderetur cum eo de minio erit
coloratum ad colorem vivum et isto
utitur barberi urbis Romane
Tertia forma est unguentum de calce
et est aliud mirabile consolidans
et desiccans combustiones et vulnera
humorosa. Recipe calcis vive lavate
septies in aqua frigida donec omnem
perdat acuitatem cum sufficientia
olei rosarum ducendo in mortario
fiat unguentum. Quarta forma est emplastrum
album de cerusa in oleo cathagenorum
et per azarum aliqualiter correctum
ut eo utebatur magister petrus de
arelate in avinione. Recipe cerusse ℥ iii
in olei rosarum lb. s. [illegible]
cerusse ℥ ii litargiri ℥ i
thuris albi testarum ustarum limatarum
cerarum ana ℥ s. post fusionem olei
[illegible] mixteantur
in mortario et fiat emplastrum. Sexta

6a forma — Unguentum approbatum in fistulatis et cancris

forma est unguentum [illegible] quod curat
de domo [illegible] et approbat eum
ulceribus fistulatis et cancrosis. Recipe
axungie porci mundate a pelli-
culis temperate in aceto per iii dies
acetum de tertio in tertium renovando
lb. i argenti vivi extincti cum sa-
liva lb. s. aluminis [illegible] pistando
in mortario per diem integram fiat un-
guentum. Septima forma est unguentum

7a forma — Unguentum in pustulis faciei et in scabie et serpigine

[illegible] multum utile in pustulis
faciei et in scabie et serpigine. Recipe
axungie porci preparate ut dictum est
lb. i argenti vivi extincti ℥ [illegible]
[illegible] aliud [illegible] sulphuris vivi ℥ i
bugie ℥ s. radicis de baldic ℥
[illegible] pistando in mortario fiat
unguentum. Octava forma est diapompholigos

8a forma — Unguentum [illegible] cancrum et cancrenas [illegible] et combustiones

et laudatur a [illegible] et a tota
secta sua quod curat cancrum et
cancrenas [illegible] combustionem
Recipe olei rosarum cere albe ana ℥ v
succi [illegible] solatri ℥ iii cerusse ℥ ii plumbi usti et loti
pamfoligos vel thutie ana ℥ i

thuris ℥ s. fortiter ungito cum oleo cera
reliqua in [illegible] ab igne in
mortario misceantur et fiat unguentum
Nona forma est litargirum nutritum — 9a forma
et est [illegible] fere omnium
[illegible] litargiri [illegible] pulverizati
quantum vis cum sufficientia olei
rosarum et aceti [illegible] in mortario
donec spissetur [illegible]
reponatur [illegible] Et si adderetur cum
una parte [illegible] pulvis [illegible] de cere
usto antimonio plumbo usto a-
luminis balaustia radice rubee
[illegible] centaurii galle [illegible]
argenti [illegible] vivi [illegible]
[illegible] ana partes i fiat pulvis et
misceantur in mortario esset
unguentum perutile omnibus ulceribus
virulentis et difficilis consolidationis
Et si fieret in mortario de plumbo
et adderetur de cerusa esset melius
ad omnes dispositiones cancrosas
ut dicetur in 3a parte libri mei
Decima forma est lamina sub- — 10a forma
tilis plumbea quantum secundum magnitudinem
ulceris lavato ulcere et circumferentiis
eius cum aqua aluminis [illegible]
super apponatur et stricte ligetur. Fiunt
enim miracula in omni ulcere et dispositione
cancrosa quod eum honores cum isto
auxilio habui sicut ille qui
nichil ignorat [illegible] est
et aliud artificium magnum est
in eis per vulgares quibus non
videtur precipue nisi sit sumptuosum
Modus operandi est quod [illegible]
ultimus totaliter carne sit re-
pletum lavetur ulcus sive vulnus
cum vino calido decoctionis balau-
stiarum aut cum aqua aluminis si
est calefactum. Et post [illegible] fuit bene
exsiccatum ponatur medicamen et
[illegible] cum stupis balneatis
[illegible] ligatum [illegible] ligetur

De medicinis corrosivis putrefactivis et causticis carnem rumpentibus

Cum autem est aliquod extraneum in ulcere seu apostemate quod non potest cum maturativis et mundificativis curari, tunc est necessarium quod extirpetur cum ferris aut cum medicinis. Et licet extirpacio cum ferris sit securior cum cito fiat sit et cito cesset illata impressio, quam cum medicinis que sunt acute et longo tempore dolorem inferentes, nichilominus quia multi sunt timidi et plus vellent mori quam sustinere ferrum, et cum hoc in aliquibus locis est periculosa incisio, oportet uti medicinis extirpativis, que a G. i. yo. sartorum vocantur colliquative, a vulgaribus corrosive. De nominibus tamen non est multum curandum, et ideo dicitur communiter.

3 species sunt corrosivorum Harum sunt tres species: debiles, fortes et fortissime. Debiles dicuntur proprie corrosive, fortes putrefactive, fortissime caustice et ruptoria. Et licet omnes sint calide et quodammodo corrosive, tamen minus sunt corrosive, putrefactive plus, caustice vero in ultimo caliditatis et grossitiei ponuntur. Et propter hoc corrosive non agunt nisi in carne molli et superficiali, putrefactive in carne dura et profunda. Est autem quod quandoque una facit operacionem alterius, et hoc est ratione quantitatis aut more, de quibus pauci [?], ut experiencia monstrat, et Henricus idem affirmat et dicit.

De corrosivis De corrosivis. Est ergo medicina corrosiva que dum cum corporibus est ut consequenter ex resolucione et devastacione quadam de substancia carnis minuat. Et hoc faciunt quando caro superflua est in parva quantitate: stupe canabine minutim incise, et spongia in pannis laneis incisa, [illegible] lino ductili pulverizati et alumine, unguentum apostolorum et consimilia. Cum autem caro est multa, est necessaria [illegible] viride eris et unguentum viride et egyptiacum et trocisci de calce viva. *Trocisci de calce*

Recipe calcis vive quantum vis, pulverizentur et conspergantur cum melle, et fiant trocisci et in testa olla comburantur et desiccentur. Et hac eis faciunt trocisci affrodillorum. *Trocisci affrodillorum*

Recipe succi radicis affrodillorum ʒ vi, calcis vive ʒ i, auripigmenti ʒ i, conficiantur et desiccentur ad solem mense augusti et fiant trocisci. Ad idem eciam sunt trocisci aldaron, *Trocisci aldaron* qui dicuntur [illegible] et sunt sic. Recipe corticis granati ʒ x, gallarum ʒ viii, mirre, aristologie rotunde ana ʒ iiii, draganti, aluminis iameni ana ʒ ii, [illegible] vitreoli ʒ iiii, pulverizentur et cum vino dulci conficiantur et fiant trocisci. Item sunt trocisci calidicon *Trocisci calidicon* et sunt sic. Recipe calcis vive partem i, auripigmenti rubei et tantum alkali [illegible] ana partem, pulverizentur et conficiantur cum capitello et fiant trocisci.

Capitellum est duplex, *Capitellum quod [illegible] ad [illegible] omnes [illegible] et [illegible] cito cadit* de quo dicam superius de mundificantibus [illegible], et in duabus quantitatibus, prime rarificativum quod sic fit. Recipe calcis vive, salis armoniaci ana lb. i, terantur et pascentur lexivia cinerum truncorum fabarum et ponantur mollia in fundo [illegible] minutim perforata et ponatur alia olla integra desubtus in qua recipiatur capilla, et sepeliantur in fovea et dimittantur per vii dies, et colatura erit valde pulcrum capitellum. Valet autem ad consumendum carnem superfluam, et comburit et corrodit, et eius escarra cito cadit.

De putrefactivis

De medicinis putrefactivis.

Medicina putrefactiva secundum Avicennam est illa que corrumpendo complexionem carnis adducit ipsam ad putredinem et fetidam, ut et corruptiva non escarotica. Ipse admiscetur carnis eradicative et restioni lenative et superhumidationi, frigido ut cum sicco et humido, ut innuit G. in v° factorum. Applicanda est quia utrobique est corruptio indolorosa super quantum ad partem corruptam, quantum autem inferat magnum dolorem in parte non corrupta non escharotica. Et sunt realgar et arsenicum super omnes in hoc obtinentes principatum, tamen ut reprimantur quia fortes medicine sunt. Reprimitur autem arsenicum secundum magistros quod pulverizatur et cum succo caulium aut solatri aut aliarum herbarum frigidarum pistatur et desiccatur, et hoc fiat ter vel quater et fiat crocus. Et eodem modo reprimitur realgar secundum Henricum. Et eodem modo argentum vivum sublimatum. Ex eadem intentione fiunt aque fortes per distillationem, inter quas ista est melior. Recipe salis armoniaci, auripigmenti, vitrioli, cuperose, viridis eris ana partes unam, pulverizentur et ponantur in alambico vitreo bene lutato et distillet cum lento igne. Prima aqua que abiciatur, et postea impleatur iterum et cum alambico fiat ut retineatur, et in vase vitreo bene coperto custodiatur. Est enim tante efficacie quod ferrum liquefacit et perforat. Et una sola gutta mortificat fistulas et liquefacit omnes verrucas et excrescentias. Modus autem sublimandi et distillandi alkimistis dimittatur. Ista autem non debent poni in debilibus et tenerrimis corporibus, neque iuxta principalia membra, neque in mollibus et nervosis membris, qualia sunt virga, labia, palpebre, nasus, digiti et similia; neque applicentur in magna quantitate, quia melius est multiplicare vices quam quantitatem, ut docuit. Fiunt in glandulis et rupturis. Et debent applicari in forma pulveris aliquotiens incorporati cum dyaltea aut unguento albo, et postea apponatur munimentum loco desuper, et caveatur cum aceto et succis frigidis, et teneat bonam dietam. Et si nimis exacerbatur inflammatio et voluerit remotionem, debet sedare locum cum oleo calido dulci sumpto. Et post operationem que durat de arsenico per tres dies, de aquis nunquam [illegible] cadat escarre cum butiro ad maturativum et virtuosum.

Realgar et arsenicum optinent principatum corrumpendo complexionem carnis.

Fortissima aqua corrosiva que ferrum liquefacit et perforat et una gutta mortificat fistulas et verrucas.

De causticis et rupturis medicinis

Medicina caustica scarotica et ruptiva est illa que rumpit et adurit cutim et carnem et complexionem corporis devastat et mortificat, indurat et in carbone reducit absque dolore, ut patet quod earum operatio de magno ipse est. Et sunt quedam lenta, in v° factorum. Et sunt quedam debilia que sola cutim rumpunt et vesicant et pertinent ad operationem putrefactivorum, que non operantur nisi in carne acute denudata, ut cantarides et mel anacardorum, allia, panis lupina, flammula, marsilium et anabulla. Et ponuntur cantarides pistate cum fermento aut aliquo sepo in quantitate ʒ i. Alia autem per se in quantitate [illegible] manere debent per mediam diem, et postea incidantur et ponatur folium caulis vesicule et ponatur [illegible]. Et si patiens procuraret ardorem urine, quod aliquando fieri solet, detur lac ad potandum et ponatur in balneo aque decoctionis malvavisci, nasturcii aquatici

De rupturiis

Ruptoria debilia.

[illegible] applicentur

[illegible]

Fistula Ruptorias

paritate usque ad umbilicum et sedabit ardorem. Fortia aut sunt multa. Illud tamen quod fit de calce viva pulverizata incorporata cum melle et modico de salina [illegible] optinet principatum. Sed aut pone in quantitate avellane et aliquantulum plus vel minus secundum quod locus requirit etiam de hoc muniri locum taliter quod non diffundatur nisi ubi vult homo. Et hoc cum testu [illegible] vel maiore vel cum carta seu panno cerato vel cum albumine ovi seu aliquo glutinoso preservato secundum quantitatem quam operatio requirit. Et de super circumquaque aliquod firmum applicetur et stricte ligetur et dimittitur per .xii. horis ad minus. Et si ultra protenderetur melior escarra efficitur. Et facta operatione removeatur causticum et casus escarre cum butiro lavato vel cum pauca farina incorporando vel cum aliquo alio unctuoso procuretur.

Capitulum septimum de medicinis fracturarum et dislocationum. Et primo de prohibentibus apostemationem

Medicine fracturarum et dislocationum aliqui sunt in forma emplastri aliqui in forma unguenti. Et ut dicit Avicenna in .x. aliqui sunt ad prohibendum apostemationem seu dolorem, quedam sunt ad glutinandum et indurandum [illegible] seu porum sarcoydem. Et quedam sunt ad confortandum particulas, quedam sunt ad removendum porum nimis ingrossatum, quedam ad leniendum et mollificandum duritiem que [illegible] remanet post restaurationem.

Medicine que prohibent apostemationem

Medicine prohibentes apostemationem et infrigidantes et quodammodo repercutientes sunt albumen ovorum oleum ro[illegible] atque mixtum que competunt in prima curatione.

Medicine glutinative

De glutinativis. Medicine glutinantes et indurantes porum que competunt in .2a. remotione et in sequentibus usque porus sit completus sunt sicut. Recipe farine volatilis molendini vel frumenti partem .vi. san. dra. thuris masticis sarcocolle ana partem .i. incorpora cum albumine ovorum et fiat emplastrum seu pultes. Ad idem dicit Brunus. Recipe aloen mirre boli armeni thuris acacie nuc. cypressi draganti lapdani farine volatilis ana partem .i. pulverizentur et ut prius incorporentur.

De confortativis in fine post fomentationem

De confortativis. Medicine confortantes que competunt in fine sunt post fomentationem cum vino stillato decoctionis [illegible] absinthii cum cortice albe arboris quercus. Emplastrum quod dicit Lanfrancus. Recipe olei rosarum ℥ iii resine ℥ iii cere ℥ ii colofonie masticis thuris ana ℥ ß nuc. cypressi corticum ana ℥ i fiat emplastrum [illegible] oleum et [illegible] gummi et si addatur [illegible] melius. Ad idem dicit Rogerius [illegible] Recipe thuris masticis [illegible] farine volatilis boli armeni ana ℥ ii [illegible] cere ana lb ß [illegible] fiat [illegible] et ultimo pulveres ponantur et panni ibi infundantur sic fit tela cerata et applicetur. Ad idem applicatur [illegible] antidotum. Et applicatur [illegible] [illegible] Recipe [illegible] colofonie lb i picis navalis lb ß galbani sapini armeni opoponacis thuris masticis [illegible] ana ℥ ß aceti lb ß [illegible] ℥ iii dissolutis gummis cum

a

aceto et bulliat et liquefactis
addantur reliqua et fiat emplastrum
malaxando cum oleo laurino
Ad eandem intencionem est oxicroceum
antidotarii Nicolai Ad idem est emplastrum
nigri quod ponit Bonanat contra apostemata
contusiones Recipe cere quarteronem i
armoniaci quarteronem semis picis navalis ℥ ii
masticis ℥ i farine fenugreci
absinthii camomille cimini ana
℥ ii succi pitarie aceti optimi
ana quarteronem i infundatur armoniacum cum
mixtis per noctem in mane ponatur
super ignem et liquefiat cum reliquis
usque ad consumpcionem succorum et
pulveres malaxentur cum oleo laurino
et fiat emplastrum De medicinis
remollientibus duriciem que
aliquando remanet post restauracionem
licet suprius in de stirpesi et de pas-
sionibus iuncturarum sit dictum de
talibus medicinis et modo operacionis
earum Nicholaus quia talium operacio
est multum difficilis et tediosa
videtur utile medicinas talia re-
petere sepe Medicine remollien-
tes duriciem que remanet post
algebraciones magis debent esse
humectative quam resolutive
ut in v° factorum videtur dicere
G. maxime si durities fuit
inducta propter siccitatem causatam
ex evacuacione humiditatis vel ex
coliquacione innatarum particularum
vel ex longa famis evacuacione
Et propter hoc dicebat Avicenna in 2°
quod in talibus est incipere ab em-
brocacione aquarum calidarum et procedat
postea ad unguenta et emplastra leni-
encia facta ex mucillaginibus et
gummis et adipibus et oleis et
non ponatur acetum exceptis in parva
quantitate quia in parva quantitate

et mixta cum aliis calidis non
nocent ut in 3° meanimur R.
et 3° Cap. de tangine sode affirmat
Illustrissimus dominus prius igitur
embrocetur particula cum aqua
et oleo antiquo temperate calefacta
vel cum lacte vaccino vel cum aqua
mucillaginosa decoccionis corticis
radicis altee ulmi brionie cucu-
meris asinini enule campane atoni dacti-
lorum ficuum fenugreci et seminis lini
aut cum aqua decoccionis capitum
et pedum et trippariorum mutonum
Et si loco spongie fiet cum
lana succida melius esset facta
fomentacione per horam exsiccetur
particula deinde iuxta ignem
fricetur non nimis flectendo
et erigendo similiter particulam
mungatur cum isto unguento ex
dictis Avicenne et aliorum assumpto
Recipe axungie porci asini muli
urssi marmorarie alterius taxorum
ana quarteronem i axungie galline
anseris et anatis medulle
cruris vituli alterius cervi ana quarteronem
semis butiri recentis olei nuc-
indice olei sisamini olei de been
olei musellini olei amigdalarum
dulcium mucillaginis altee fenugreci
et seminis lini ana ℥ iii storacis
calamite bdellii ysopi humide ana
℥ semis fundantur omnia et liquefiant
Et si est necesse modicum addendo
de cera fiat unguentum Eligantur
axungie recentes et sine sale ut
iubet dicere Avicenna Et si locus videtur
infrigidatus modicum ponatur de
oleo castoreo et de ceteris gummis
Ad idem per ceteris Recipe dyaltee
partes ii agrippe partes i butiri dis-
salati partes semis misceantur facta
sufficienti inunctione emplastretur

locus cum cortice rad' malua-
uisci pistatis et coctis et mixtis
cum bona axungia porci / aut cum
vnguento remollitiuo iam dictato
/ aut cum dyaquilone magistri sup(er)ius
inde remollitiuis dictato / aut
cum isto quod summe commendat lan-
francus / Recipe axungie porci
ue(teris) ℥ iiii pinguedinis anseris
anatis et galline terre recentis
ana ℥ i olei comm(unis) ℥ iiii farine
fenugreci et se(minis) lini ana ℥ i bdel-
lii opoponacis mastic(is) thuris
ana ℥ ß gumme terebentine vino
postea cum axungia et pinguedinibus
terra et olim dissoluantur et colentur
et colature addantur pul(ueres) terendorum
et optime incorporentur et usui
reseruentur / Et si cum eis post distera-
ce et ysopo humido et lapdano me-
lius esset armoniacum in se simpatiam
mollificat illud et dissoluendo
poros articulorum esset intense
virtutis / Et hoc fiat longo tempore
/ Item in 1° cap(itulo) 3^e p(ar)tis cure pa(ra)narum
contractum est multiplicatus quia articulorum
chordis euaporationibus cum aceto et
lapide marcassite qui competit
in conatibus indurationis et sclirosi
et in duricie iuncturarum et dictis
et in hoc ligatura et inscisura mecha-
nica multum auxiliantur. Capitulum
octauum de gradibus medicinarum

Quia est medicorum communis
in pra(cti)ca simplicium farmacorum
dicere quod non est possibile componere
farmacum neque ab aliquo vti bene
antequam simplicium virtutes sciantur
presento bonum est hic ponere gradus
et virtutes medicinarum Cyrur-
gicalium simplicium super quas compo-
sitarum ab ipsis inueniuntur gra-
dus / Gradus autem secundum arnaldum
in presentiarum celena(?) qualitatis

contrarius complexionis / scilicet temperantiam seu
distanciam integram quod dicit per
mecham tribus non integris
que assignantur in quolibet gradu
Temperatum autem farmacum in genere
simplicium farmacorum est quod plus quam
tum adducitur sine hoc quod calefa-
ciet / aut infrigidet siccet aut
humectet ipsum distemperatum est
quod eum adducat in aliquam qualitatem
dominante ab qua denominetur tal(e)
Calidum quidem secundum hoc nominantes
in primo gradu quodcumque utique nobis
calefacit non tamen manifeste
iam calefacere / vel infrigidare
siccare humectare nata sunt
secundi hic talia gradus dicentur
Tercio vero quidem iam vehementer
non tamen ad extremum / Quarto vero quecumque
non tamen adextremum / Et naturaliter
aut infrigidare nata sunt ita ut
mortificent vel ita calefacere
ut vrant et / Et ita in illis
assignatur etiam gradus / Sed in primo
iam dicitur (ter)minum / siccum aut nullum
est inuenire et gradus absque quod
durat / Et quidem que eum summe
siccat omnino hoc est vrit / Et ideo
sic non reperiuntur in quarto gradu
tamen in fine tercii / et ita co(m)petit
gradum / de humido vero dicitur summe
quod non videtur quod possit transire
vltra tertium gradum / quia si transiret
esset res venenosa que corrumperet
corpus / Et frigidum autem calidum in quarto
ut alia corpora non interficiunt
ita sic apium et alia frigida / Et
ille secundus concordanciarum / quod
frigidum plus inimicatur nature
quam calidum / Si quantitas aug-
mentat gradum et minuit / Et
in sede virtutes sequuntur gra-
duacionem primarum / Et quia vna
medicina potest habere gradus contrarios
ut vna planta in diuersis partibus

Nota contra
gradum

contra pultes

diuisas maiori indiget perscrutatione
Et ut facilius inveniatur
medicamentorum sub kathalogo litterarum
alphabeti ordinetur et in eis doctores
gradum reperit variatas aliqua
de adustitatibus originis [illegible]
forte occasione sit. Ego autem in
gradibus sequar G. in ultimis sex
libris factorum Serapione et
aliorum eius [illegible] et aliquas
experientias [illegible] mee posse a
littera A primo incipiendo

Aqua est primum frigidorum et humidorum per totam speram et ideo est spissativa et coagulativa in primo simplicium factorum

Acetum frigidum in primo siccum in 3 compositas cum sit virtutes cum magna subtilitate in eodem primo

Aqua aliud [illegible] ablinit repercutit et exsiccat secundum G. ibidem [illegible]

Agresta nota est frigida in 2 sicca in 3 et est repercussiva

Acacia succus est prunellorum viridum et est frigida et sicca in 3 et ideo repercussiva fortis

Acedula herba est frigida et sicca in 2 cum repercussiva et confortatione

Anthera est illud citrinum quod est in medio rose et est frigida et sicca in primo cum repercussione

Atriplex et spinargia olera sunt frigida et humida temperate cum maturatione et lenitione

Absinthium herba calida in primo sicca in 2 cum stipticitate

Abrotanum herba calida in primo sicca in 2 cum stipticitate

Agrimonia herba est calida et sicca in 2 cum abstersione

Apium herba multas habet species calidum in primo sicca in 2 cum maturatione et mundificatione

Columbina pes columbinus herba [illegible] herbe sunt eiusdem generis quia est frigida et sicca cum abstersione

Aristologia radix calida et sicca in 2 cum abstersione et incarnatione

Allium radix calidum et siccum in 4 cum adustione et attractione

Aloe succus est herbe cuiusdam spissatus et est calidum in 2 siccum in primo et consolidat [illegible] ulcera putredinum

Avena granum calidum et humidum temperate maturat et abstergit

Amidum farina frumenti lavati frigidum et humidum in primo cum [illegible]

Axungia nota est calida et humida in primo et plus et minus secundum animalia a quibus capitur et ideo mollitur et maturat

Argentum vivum frigidum et humidum in 2 secundum aliquos. G. autem in 9 dicit nulla de eo habere experientia. Utimur tamen eo extincto in unguentis decorativis et de sublimato in corrosivis

Anisum et feniculum semen calidum in 3 siccum in 2 cum resolutione

Anetum est semen calidum et siccum in 2 cum abstersione et corrosione

Anacardus pediculus elephantis calidum et siccum in 4 et est ulcerativum

Arsenicum et auripigmentum mineralia et sublimatum et sunt in 3 sicca in 2 et ultimo quia putrefactiva et mortificativa sunt valde

Alumen requinum calidum et siccum in 3 cum magna stipticitate

Argilla et chimolea terre sunt frigide in primo sicce in 2 cum repercussione

Antimonium minerale est frigidum in primo sicce in 2

Armoniacum gumma est calida in fine tertii sicca in primo et attractiva

Assafetida gumma ca. et sic. in 3° et ult. cum abst. et attractione
Aspaltum spuma indurata reperta in mari mortuo est ca. et sic. et est consolidativum ulcerum sanguinolentorum preter simplicitas
Acatia inmaturis ca. et sic. in 3° de stipticitate
Blaustia flos maligna fri. et sic. in 2° et quasi cum repercussione
Berberi fructus arbusti fri. et sic. in 3° cum repercussione
Brionia radix est ca. et sic. in 2° cum maturatione et abstersione
Bolus armenicus est cum fri. et sic. in 2° cum repercussione et restrictione
Brancia radix pastinate ca. et hu. in 2° unde maturativa
Borrago olus ca. et hu. temperate buglossa eiusdem generis est in 1° cum sicca maturat et lenit
Branca ursina herba est ca. et hu. in 1° maturat et lenit
Balsamus gumma est olium ca. et sic. in 2° cum magna subtilitate et arduitate unde abstergit attrahit et confortat
Butirum ca. in 1° et hu. huius autem aliori maturat ipsa bubones
Bdellium gumma est ca. in fine primi et ultra cum lenitate et humiditate in primo et est efficacius mollificativis omnibus
Saturatorum in 6° factorum
Bursa pastoris herba est fri. et sic. cum restrictione
Bothor marien. i. ciclamen.
Bedegar quod est spinea alba est fri. in primo et sic. temperate cum stipticitate
Borix glutem auri ca. et sic. temperate unde aliquis dicit primi esse calidum valde hic consolidativum
Bugle cortex herbe fri. et sic. cum consolidatione
Berbena est fri. et sic. sine expressione et unde sedativa
Bethonica ca. et sic. in 3° mundificat et sanat
Crassula herba est fri. in 3° hu. in 2°
Coctanus fructus est fri. et sic. in 2° vel circa conformiter
Cathimia et climia inmaturalia sunt fri. et sic. equaliter cum abstersione
Corallus notus est fri. in 1° sic. in 3° cum restrictione
Cerusa est crusta plumbi fri. et sic. in 2° cum consolidatione
Cimolea terra mole fabrorum fri. et sic. et consolid.
Capillus veneris herba est temperata unde declinat ad complexionem calidam et siccam ut dicit Galenus subtiliat et deducit
Caulis olus ca. in 1° sic. in 2° maturat et abstergit
Centaurea herba est ca. et sic. in 3° cum abstersione
Camphora gumma est fri. et sic. in 3° cum abstersione
Cera nota est temperata et ideo materia fit omnium medicinarum cum maturatione
Crocus flos ca. in primo sic. in 2° vel circa conformiter et resolutione
Camomilla flos ca. et sic. in primo cum resolutione et confortatione
Costus radix est ca. in 3° sic. in 2° cum abstersione et resolutione
Cinamomum species est aromatica ca. et sic. in 3° cum confortatione
Cepa radix est ca. in 3° cum humiditate cum quadam humiditate superflua unde ideo maturat et bene abstergit

Cyperus radix ca. et sic. in 2o cum
consolidatione
Celidonia herba est ca. et sic.
in 3o abstersiualis est
Cuperosa minerale ca. et sic.
ipse in 4o cum corrosione et stiptic[itate]
Cypressus est arbor ca. in primo
sic. in 2o consolidatiua
Cauda equina herba fri. in primo
sic. in 2o consolidatiua
Calx lapis coctus ca. et sic.
in 4o adustiua
Curcuma radix est carima
forte celidonie ca. et sic. et
est consolidatiua
Consolida ca. et sic. [illegible] conglutina[tiua]
Cantarides animalia impsta-
lia viridis coloris [illegible] ca. et
sic. in 3o cum adustione vesicat[iue]
Castoreum testiculi sunt [illegible]
animalis ca. et sic. in 2o confor-
tat membra neruosa
Canabi se[men] ca. et sic. maturatiuum
Capitellum lexiuium forte ca.
est et adustiuum
Cinis notum est ca. et sic. in 3o cum
abstersione
Cucumis asini herba est ca. et sic.
in 3o radix cum non tamen in gradu
et ideo mollificat
Cressones herba ca. et sic.
in 2o aperitiua et duras
Ciminum se[men] ca. in 3o sic. in 2o
carminatiuum
Calamentum herba ca. et sic. in 3o
resolutiua et contractiua
Caseus re[cens] consolidat antiquus non
disrumpit [illegible] simp[licem]

D: Dera arborei fri. et sic.
cum abstersione et consolid[atione]
Epaticum est herba fri. et
hu. cum repercussione
Enula herba radix ca. et
sic in 2o uel qui confortat
Ebulus herba ca. et sic. in 3o
uel quasi resolutiua
Euforbium gumma ca. et sic. in 4o
abstersiua
Es et flos eius notum est ca. et
sic. in 3o corrosiuum cum stiptic[itate]
Ermodactili radix [illegible] de se [illegible]
ca. et sic. in 2o cum quadam ab-
stersione et corrosione
Ematites lapis rubeus non
ablutus ca. in 3o album non
est fri. in 2o et ideo caret mor-
dicatione et consolidatione

F: Flamma arbustum ca. et sic.
Ffadiustina [illegible]
Ffabbaria herba fri. et hu. [illegible]
Ffumus terre herba fri. in primo
uel [illegible] sic. in 2o cum abstersione
Ffeniculus herba est cuius se[men] est
ca. et sic. in 2o cum resolutione
Ffrumentum notum est ca. et hu-
mectat maturat cum abstersione
Ffurfur notum est ca. et sic. in
primo cum resolutione domestica
Ffabe notum est de se [illegible] fri.
cum [illegible] resolutione
et abstersione
Ffex cere non uel aluea[ria]
calidior est quam ipsa cera
et ideo mollificat
Fferrum notum est sic. in 2o constrictiua
et consolidatiua
Ffex olei notum est ca. plus et sic. quam
oleum mollitiua
Fferrugo notum est ca. et sic. in 2o
consolidat et siccat
Ffenugrecum se[men] ca. et sic. in primo
et ipsum [illegible] dyaforetice et fluctus
flones exacerbat
Ffici ca. et hu. [illegible] ca. et
sunt quasi [illegible] de dactilis [illegible]
maturant et mollificat

Fimetum cum calide et humide agit et virtuosum est et ideo virtute sua impotat cum attractione
Fuligo fumale multum est desiccativa
Farina volatilis molendini non est frigida et sicca cum glutinatione
Fraxinus arbor frigida et sicca in 2° cum temperamento
Folia olivarum frigida et sicca cum stypticitate magna
Filix herba et radix calida et sicca in 2° cum resolutione et absorptione
Galle virides sunt frigide in 2° sicce in 3° mature et nove non cum stypticitate cum hic magna
Glandes fructus frigide cum temperamento et sicce in 2° cum consolidatione
Grana dei herba est frigida et humida al. calida et sicca in 2° cum mundificatione
Garioffilus species aromatica calida et sicca in 3° confortativa
Gluten multum notum est calidum et siccum in 3° cum glutinatione
Granatum frigidum et siccum in 2° dulce calidum et humidum cum temperamento et refrenatione
Gentiana radix calida et sicca in 3° abstersiva
Gallitricum herba calida et sicca incarnativa
Gumma arabica et dragagantum frigida cum quadam siccitate et glutino
Gramen cum quo cingitur pannus est desiccativum sine mordicatione et ideo consolidat et incarnat ipse modus l. simplicium
Gypsum calidum et siccum cum glutinatione
Galbanum gummi calidum in 3° siccum in 2° attractione forti
Iusquiamus herba frigida in 3° vel quasi stupefaciens valide
Ysopus herba calida et sicca in 3° cum resolutione
Iacea herba calida et sicca in 2° consolidativa
Ypoquistidos succus est decoctus exsiccatus frigidus et siccus in 2°
Iuniperus fructus est calidus et siccus cum consolidatione
Ypericon calidum et siccum habet cum confortatione incarnat mundificat et consolidat
Iaris herba est cuius radix calida et sicca in 2° cum abstersione
Ireos radix est calida et sicca in 2° resolvit mundificat et maturat
Ysopus humida succus est lane succide et est satis temperata et ideo mollitiva
Lentiscum medicina plurimum cum temperamento declinat ad siccitatem et ideo regulativum et consolidativum
Lupini fructus calidi in primo sicci in 2° cum abstersione
Lilium herba est multis huius speciebus cuius radix calida et humida in 2° et ideo maturativa
Lini semen calidum et siccum temperate maturat et sedat
Lac satis temperatum et ideo mitigat sed eius aqua est frigida et sicca cum lavatione et consolidatione
Lapacium herba est multarum generum species frigida et sicca in 2° et est abstersiva
Liquiricia radix temperata est cum quadam familiari humiditate et ideo maturativa
Licium succus est herbe cuiusdam exsiccatus temperatus in actibus et humidus in 2° gradu et ideo mitigativa
Lana succida est temperata est et ideo mollificat
Lapdanum succus est barbe yrcorum vel timariorum exsiccatus calidus et humidus in primo mollitivum est
Lentes cum stypticitate satis sunt temperate et ideo refrenative
Ligna cuius usus notus est herba calida et humida in primo cum regulatione

d

Leximinum not est ca et sic et
tantum absterssinum est
Latticinia herbe sunt ca et sic
et tenuis cum abstersione

Margarite fri et sic note
sunt clarificant confortant
Marcassita ca in 2° sic
in 3° minerale est consolidans
Merda ferri not est fri et sic et
consolidatiua
Mirtilli fructus fri et sic in 2°
consolidat et constringit
Malua herba fri et hu cum temperamento
sedatiua
Malvauisci radix est ca et hu
in 2° cum maturacione
Mercurialis herba fri et hu in primo
cum maturacione
Mandragora herba fri et sic in 3°
stupefactiua
Musci aque herba fri stipticatiue
quando et repercussiue
Marubium herba est ca in 2° sic
in 3° cum apericione
Mastix gummi ca et sic in 2° molli
ficat et confortat
Mellilotum flos her ca et sic
in primo cum resolucione
Medulla inus est ca et hu et sic
et inus et calida aliquibus capitis
et ideo mollificat
Mel notum est ca et sic in 2°
cum mundificacione
Mirra gummi ca et sic in 2°
carnis regitiua
Memitha herba f et sic in 3°
desiccatiua cum sint sicca et constrictiua
pro oculorum restrictione
Mumia cura mortuorum balsa
matorum in 2° sic in 3° consolidatiua
Menui fri et sic et est viri pictorum
fecis excorupta per adustionem in 4° pictorum

Nenufar

Nenufar flos fri et hu
in 2° cum quadam sopore
Nespila fructus fri et sic
in 3° constringunt
Nux ficus ca et sic in 3° cum absterssione
Nux indica est cuius fructus ca in primo
cum temperamento siccitatis cuius oleum
confortat nervos

Opium succus est unius herbe
oppressatus fri et sic in 4°
stupefactiuus et mortificatiuus
Ordeum granum est fri et sic in primo
cum maturacione et abstersione
Oleum oliuarum est temperatum recipiens omnium
recipit virtutes in 2° fortiorum
Oleum musitellinum ca et sic et
remollitiuum et valet secundum haly et sic
nunquam quod fit per expressionem alicuius
grani coleum et cetera
Orobus granum est ca in primo sic in 2°
et valet cum absterssione
Oua sunt quinta album cum virgilo
ad frigiditatem vitellum vero ad calidam tendit
cum sedacione
Os sepie not est fri et sic cum absterssione
Oppoponac gummi ca et sic in 3°
cum remollicione

Plantago herba multis fri
et sic in 2° cum repercussione
et consolidacione
Portulaca herba est fri in 3° hu in 2°
sedatiua
Populus arbor fri et sic cum
temperamento repercussiua
Papauer herba est fri et sic
in 2° cum famulari stupefactione
Psillium semen herbe fri in 2° et hu
in primo cum refrenacione
Papirus notum fri et sic et restrictiuus
Psidia cortex fructus granati fri in 2°
sic in 3° cum restrictione
Polium herba est ca in 2° sic in 3°

Paritaria herba est in dubio cum qualitatis frigidi sed ca. et sic et ideo resolvit
Piper species est ca. et sic in 3° gradu non attractivum et abstersivum
Piretrum radix ca. et sic in 3° attractivum et abstersivum
Petroleon est oleum de petra et est ca. et sic in 2° et subtile
Pix omnis ca. et sic in 2° maturat et abstergit
Pinguedo est ca. et hu. et animalium est et plus mi. maturat et emollit
Palma arbor fri. et sic in 2°
Pentafilon herba est sine mordicatione desiccat
Pimpinella herba est sic et vulnera consolidat
Pilosella herba mundificat et vulnera consolidat
Porrum radix ca. et sic in 3° et attractive
Pinus arbor cuius ligna calida et humida et eius cortex fri. et sic cum stipticitate plurima
Panis lupini herba est ca. et sistit
Plumbum fri. et hu. in 2° occulta et invisibile est resolvit
Pentafilon id est quinquefolium cum aliis

Rosa flos est temperata fri. declinans ad siccitatem cum confortatione
Rubus arbustum fri. et sic magis consolidat
Rubea herba ca. et sic in 3° et abstergit
Ruta nota est ca. et sic in 3° cum abstersione
Raphanus radix est nota ca. et sic cum incisione et abstersione
Rapa nota est ca. in 2° hu. in 1° et est mollificativa
Realgar minerale est ca. et mortificativum

Salvia herba est multis nota species fri. et sic ultra 3m gradum et est repercussivum
Sticados resolvit aperit calefacit ut dicunt quidam sed tamen eius est diureticum in 2° gradu
Salix arbor fri. et sic in 2° cum stipticitate moderata
Siligo granum fri. et sic temperate cum abstersione
Sumac fructus est fri. in 2° sic in 3° cum stipticitate
Sempervivum herba est fri. in 3° sic in 1° quia aqua est mediocriter repercussiva
Spicanardi species ca. in 1° sic in 2°
Sticados flos est cum quadam caliditate in primo fri. et sic in 2° et est resolutiva
Salomonis nota ca. et sic ultra quam est abstergere et stipticitate
Sulphur minerale ca. et sic in 3° subtiliat et attrahit
Squinantum est palea camelorum ca. et sic cum temperata stipticitate
Salvia herba ca. et sic in 2° cum leni stipticitate
Sandali arbor fri. et sic in 2° cum repercussione
Spodium quod sic nominatur est fri. in 2° sic in 3° cum consolidatione
Scrophularia radix est herbe ca. et sic cum resolutione
Serapinum gummi est ca. et sic in 2° mollificat
Squilla radix est ca. et sic in 2° et est attractiva
Stercus omne ca. et sic secundum quod tamen eius est plus et minus et est attractivum
Sarcocolla gummi ca. in 2° sic in primo incarnativum
Suppurativa medicina id est maturativa
Sanguis draconis succus est herbe cuiusdam temperatus caliditate in 2° et est consolidativum et constrictivum
Sanguis animalium est sed unde animalium
Scoria nota est desiccat valde et consolidat
Sapo notus est calidus et adustivus
Spongia marina nota est ca. et sic in 2° sic in 2° et est stiptica et constrictiva

a

Spuma maris ca. et sic. in 3o abstersiva
Sinapis semen ca. et sic. usque ad 4m attractivum
Staphisagria semen est ca. et sic. in 3o attractivum
Scabiosa herba est ca. et sic. in 3o gradu regulativum
Storax gummi ca. in 1o sic. et hu. cum temperamento et ideo mollificat et confortat
Sinupodium qui est cardo benedictus herba est infrigidativa et mediocriter diaforetica et spiritum et ad humores materia
Samamunda id est cariofilata
Sambucus arbor est ca. in 2o sic. in 1o cum resolutione
Sizamum granum est ca. et hu. in primo mollificat

Thus gummi ca. in 2o sic. in 1o curativus regulativus et consolidativus
Therebentina gummi est ca. et sic. mundificativa
Terra sigillata non est fr. et sic. consolidativa
Thucia fumus mineralis fr. in 1o sic. in 2o oculorum confortativa
Tartarum fex vini desiccativa ca. et sic. in 3o abstersivum
Tanacetum fex vini herba est calida et sic. consolidativa
Tapsia herba ca. et adustiva in 3o [illegible]
Tapsus barbatus herba est cum temperamento desiccativa et sedativa
Tormentilla id est vallerianus radix est ca. et sic. curat fistulas et est bona

Unum notum est ca. et sic. et hu. cuius etiam ... incarnat et consolidat
Uva passa recentes sunt ca. et hu. cum mollificatione
Viola flos fr. et hu. in 1o et soporifera
Umbilicus veneris herba fr. et hu. in 3o
Verbena herba est fr. et sic. cum resolutione et sedatione
Urtica herba est ca. et sic. non mulcet cum mordicatione eius sua provenit ex subtilitate
Virga pastoris herba est fr. et sic. grata ... constringit et consolidat
Urina non et sic. cum adustione et abstersione
Vernix gummi est ca. et sic. in 2o incarnat et abstergit
Vermes terrestres nati sunt ca. et subtiliativi et nervorum consolidativi io mediantes
Usnea quercina que est mossa alba ca. et sic. cum temperamento
Viride eris ca. et sic. cum corrosione
Vitrum ca. in 1o sic. in 2o secundum alios prius frigidum in 1o cum abstersione
Vitreolum ca. et sic. in 3o minerale cum stipticitate et corrosione
Usifur quod est ... ca. et sic. in 3o cum stipticitate

Doctrina 2a de antidotario particularibus et appropriatis membris et habet octo capitula. Capitulum de auxiliis propriis capitis et primum eius

Tempus etiam transire ad medicinas appropriatas membrorum ut dicit G. in 1o ... factorum quia ita sunt proprie particule unius quod non inveniunt alia sed hac ... vel in inapiis ... inveniunt a capite ut morbus est incipiendo ... capitis hunc auxilia ... formarum. Nota est ... Thederici ... eius. Recipe cinamomi ʒ i ... galange ... paradisi cardamomi piperis longi et nigri gariofili ana ʒ i fiat pulvis et cum melle lb. et vini ... iij fiat claretum. Et administretur ... die ... ... ʒ i ... pulvis. Recipe pimpinelle bethonice samamunde valeriane radicis

Sdey sit Cozleb in polonico

gentiane an pt. ij piloselle ʒ iij
de omnib[us] fiat pulvis / Et dicit
q[uod] si eum retinet e[st] bonum signum
si v[er]o ipsum evomat est malum
/ Secunda for[ma] e[st] indisitum cerebri
et panicolorum ei[us] / R[ecipe] mell ro-
sati ʒ ij olei ros. ʒ i misceantur
et cum tentis et pannis i[m]ponatur
/ Tercia forma e[st] pulvis capi-
talis incarnativus [et] confortativus
et e[st] B et magistri dominus eum lau-
dat et hem[...] / R[ecipe] rad. yreos
aristol. thuris nitre aloes sa-
rc[ocoll]a farine orobi an[a] fiat pul.
/ Quarta for[ma] e[st] emplastrum de be-
thonica [et] de parietaria incarnat
confortat et ossa elevat indisicat
et sanat / R[ecipe] cere resine an[a]
lb. s[emis] terbent. an[a] lb. i succi be-
thonice succi plantag. succi apii
an[a] lb. i et aqua[...] cera et resina
cum succis usq[ue] ad consumptio[n]em succorum
deinde ponatur terbent. et incorpo-
retur et fiat emplastrum / Quinta
for[ma] e[st] emplastrum capitale magistri
Anselmi de Janua et attestat
sanare elevat ossa incarnat
et sanat / / Et magister petrus dice-
bat q[uod] probavit q[uod] caput canis
volnatum usq[ue] ad cerebrum curavit
/ R[ecipe] terbent. pt. iij cere pt. i
s[emis] liquefiat sup[er] ignem et colentur
sup[er] acetum et dimittatur et mala-
xentur bene cum aceto deinde ite-
rum liquefiat et proiciatur sup[er] succum
istarum herbarum bethonice pt.
ij verbene pt. i et cum illis succis
et latte mulieris diu malaxe[tur]
et fiat emplastrum fortius et qui[...] ʒ iij
/ Sexta for[ma] e[st] ossa ad elevandum
ossa si non possent elevari p[er] p[re]dicta
et fuit magistri pet[ri] / / R[ecipe] olei
antiq. pt. i cere pordicaci al-

ucorum an[a] pt. s[emis] eufforbij c[on]trita
pt. iij aristol. pt. c[...] ista
titimalli mediana fiat unguentum
et e[st] probatum / Septimo percute grana
... pone[n]tur una for[ma] et est
sardonij / R[ecipe] litargiri sulphuris
vivi calcis vive attramenti vitroli
auripigmenti fulig. viride eris
ellebori albi et nigri alumi gallarum
an[a] ʒ s[emis] argenti vivi ʒ i cere
picis et olei nucum an[a] lb. s[emis]
succi lappacij fumiterre scabiose
borrag. an[a] gr. i bulliatur cera
pice et oleo cum succis usq[ue] ad con-
sumptionem reliq[ui]s incorporentur
et fiat unguentum diligenter / Item pro
allopicia ad faciendum renasci pilos
in cavillario magistri petri / R[ecipe]
succi caladitis ʒ una pulvis
sanguisugarum adustarum blatte vinidis
adusti pul. talparum apud combustarum
pilearum combustarum setarum porci
combustarum viride eris an[a] ʒ i
mell q[uod] suffic[it] ad incorporandum fiat
unguentum et e[st] probatum Cap[itulum] 2^m
de auxilijs morborum faciei

Et primo pro gutta rosea-
cea est laudatum unguentum
citrinum totius quantitatis in
antidotario / Secundo pro [con]gmere
ad albificandum et lavandum faciem
et e[st] ... / R[ecipe] farine ciceris
fabarum olei amigdal. excortic.
dragagant. an[a] pt. i seminis ...
pt. s[emis] fiat pul. et distemperetur
cum latte et linia[n]tur facies de nocte
de mane cum aqua furfuris
lavet / Tercio pro aqua preciosa
[et] Gallicana / R[ecipe] cartari cal-
cinati lb. i mastic. lb. i ...
... pistentur cum albumine ovorum
et ponantur in alambico et fiat aqua
est enim preciosa lac virgineum ad

... lavandum et
m[un]dificandum
faciei

decorandum et de[pur]tandum pustulas
virulentas pannos et lentigines
delendum sic fit. R. litargiri sub-
tiliter puluizati ℥ iij aceti al-
optimi lb ß misceantur ß hora
et dimittantur requiescere et distilla-
do cum pecia triangulata filtri
uel cum sacco pistoria. aqua deinde
illa aqua misceatur cum aqua salis
sta. cum ℥ i salis bene puluizati
et lb ß aque pluuialis uel fon-
tanee et misceantur ambe aque
coagulando de alba bigr adinuicem
lactis et fricetur cum tali lacte loca
infecta et mirabere. Multi cum
ipse bulliunt litargirum cum aceto
aliquando uero addunt modicum de ce-
rusa. Nonnulli loco salis gemme
ponunt salgemma. Alii spumam
inter aliquando alumine. Oxicrocum
pro oculis ponitur auxilio. Primo
pro aqua magistri petri de hyspa-
nia que clarificat et confortat
uisum. R. feniculi ruthe celi-
donie uerbene eufrasie clarete
rasis et aqua eius cum coquassentur
et tempentur per diem naturalem
in vino albo deinde ponatur in
alambico et fiet aqua. Secundo pro
in alambico collirium album pro
dolare oculorum etc. R. ceru-
se late ℥ viij sarcocolle ℥ iij
amidi ℥ ij draggi ℥ i opii ℥
ß puluizentur omnia ualde sub-
tiliter et cum aqua pluuiali mal-
xantur super tegulam et fiat sief
parum distempentur cum lacte
mulieris aut aqua rosarum et com-
misceantur. Tercio pro collirium
de thutia etc. motissimis in fine
obtalmie resolutes et desiccans
humiditates corneas oculorum. R.
thutie preparate lapidis calaminaris
ana ℥ ß gariofili pro numero
fam cum melle ℥ i puluizando
puluizentur subtilissime et ponatur

omnia in duabus ℥ vini albi et
aque rosarum q(uantum) s(ufficit) ß camphore ℥ i
coleantur subtiliter et fiat collirium.
Quarto pro puluis magistri Ar-
naldi desiccans lacrimas et ra-
ficans ruborem et fuit pro papa
Johanne. R. thutie preparate ℥ i
antimonii ℥ ß margaritharum
℥ ij floris coralli ℥ i et ß serra-
turi pro de follicolo uermis
minimum incisi ℥ ß fiat puluis
subtilissimus et seruetur in pixide
erea. Quinto pro puluis conuenienti
etc. me[liu]s pro omnibus maculis. R.
zuccari candi ℥ i thutie preparate
simul puluizentur et cum aqua ro-
sarum et vino pelim [...]
et ripetur puluis super fumum ligni
aloes et thuris et reponatur et
puluizetur subtiliter et fiat puluis
et seruetur in pixide erea et ponatur
in oculis cum stilo argenteo.
Sexto pro collirium pro rubore
et lacrimis etc. de domino. R.
thutie preparate ℥ i aloes citrini
℥ ß camphore ℥ i aque rosarum
lb i et ß vini granati lb ß
puluizentur puluizanda et mi-
sceantur cum aliis et tale fiant
super carbones calidos modica
bullicione coletur et seruetur.

In naribus cum aduenit fluxus
sanguinis narium datum est aliquando
in vlceribus specialiter pro polipo come-
datur amigro pot. de bona
tenta de radicis cepata in oleo
de iunipero in quo resolutum sit
scamonea. In auribus sedici
dolor in ponendo lac mulieris
ut dictum est. R. oleum rosarum cum mo-
dico opii et collirium album.
Ulcera aut mundificantur lauan-
do cum melle ro. et ponendo
collirium factum cum croco ferri
et stamina cumpta cum melle

Auxilia oculorum

de naribus

de auribus

ut dicit G. aut fiat unguentum petro
R vir cardi an. ʒ ß tartari
mundat ʒ ß decoquatur in succo
ruthe et coletur sanies eum e
ducat et carnem superfluam destruit
et sanat. In dentibus dolor sedatur
secundum Hebemesue tenendo in ore
acetum decoctum piretri aut herba
tormentille in azarum probata
Nigredo autem lavat ut fiunt
probatum a comite Altissiodorensi
R sal armoniaci sal gemme an. ʒ
i alumen ʒ ß pulverizentur et ponantur
in alambico et fiat aqua. Calefactas
et tancrenre commixtas gingivarum cor-
rigunt cum aqua caprifolii a
plantaginis alumata. Item cum isto la-
vamento et dicit R rasi ʒ i
leucum sumac an. ʒ i balau-
stiarum ʒ ß conquassentur et
bulliant in aqua et aceto colentur
et fiat lavamentum. Capitulum 3m
de auxiliis morborum colli

Et licet vulnus colli ha-
beant auxilia communia
aliis. Nicholaus tamen aquas
disponens contra [illegible]
tangor h' contra bocium colli sed tres
formas auxiliorum. Prima est
pulvis nigri dum [illegible] R sc-
scrophularie ʒ ii ʒ i brome
piretri [illegible] matrisilve
aluminis sal gemme [illegible] sepie
spongie combuste an. ʒ ii gar-
[illegible] cinamomi an. ʒ i
fiat pulvis [illegible] modicum
de albumine [illegible] emplastre
locum cum dyaquilon [illegible] a
cum emplastro de [illegible] a
cum vino apostematum [illegible]
[illegible] Capitulum xm de au-
xiliis humerorum et dorsi

Pro dolore humerorum et
spatularum [illegible] ungu-
entum de marciaton

et agrippa pro gibbositate laudat
[illegible] emplastrum de [illegible] et
althee [illegible] pane [illegible]
an. ʒ i bdellii ʒ ß castorei
ʒ i coquatur cum vino et oleo
usque ad consumptionem et de vino et
de oleo cum cera fiat unguentum
Cyragra manuum curatur
ut cyragra [illegible]
emplastrum [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] pistat
Capitulum quintum de auxiliis pectoris

Optimum primum est potio re-
solvens et consumens omnem
materiam contentam intus
et eam per sudorem expellens et
fiunt magistri Aymerici vocatur
sudatorium R [illegible]
[illegible] radicis [illegible]
ʒ i rad. dragantee [illegible] ß
coquantur cum vino et melle colentur
[illegible] administretur [illegible]
dormitum et sudabit. Secundo
est alia potio [illegible]
[illegible] R centau-
[illegible] gariofilate
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ut sup. facit exire saniem
per vulnus provocat urinam et
retinet [illegible] vomitum non
[illegible] ut dicit [illegible]
Capitulum sextum de auxiliis ventris

Et sunt [illegible] correctionibus
laudatur lana succida
[illegible] vini [illegible]
[illegible] per offensionibus
et [illegible] laudat potio quibus
et [illegible] R mu-
mie boli armenici [illegible]

a

ana ʒ i. fiat puluis admisceret et
ʒ i. cum ℥ i. aque plantaginis Item
laudat potiones pectoris pro
resoluendo materia intus congregata
Item ab eo dicit quod fit emplastrum in
constipationibus facta In ydropisi est
optimum prouocare vrinam Et ideo
meus doctor magister Aymericus
accipiebat grillos et cantarides
nigras et ablatis capitibus et alis
comburebat in furno et faciebat
puluerem de quo de sero admiscebat
i granum cum vino et faciebat tantum
mingere quod inde liberabantur multi
ab ydropisi In dolore renum et
vesice dedi administrare i. quarterium de
xiiii cineris truncorum fabarum
et faciebat mirabilia prouocando
vrinam et mundificando vias vrina-
les sanie et arenulas expellendo
Et quod prouocando Rabi moyses et
pro vlceribus renum et vesice approbat
aquam distillatam seu lactis caprini
sub hac forma Recipe seri lactis caprini
sextarios iii iuiube sebesten ana
ʒ i boli armenici ʒ ß iiii seminum frigidorum
mundatorum ana ʒ iii semen portulace
seminis papaueris albi seminis citoniorum
ana ʒ ii conquassentur et distillando
fiat aqua Similiter autem concedit
in dyabete aquam seri lactis ouini
Ego autem pro domino Cardinali Tutel-
lensi addebam de herba cum de aqua
plantaginis rasis seminis maluauisci et
alkengi atque liquiricia et gladiolum
tripulas et trace alkikengi et
vicario lactis cum collirijs sufficit et
emplastrum ad rupturam inter duas
naturas laudat et placide reme-
dia per dia multa famosa Capitulum
septimum de aegritudinibus verendorum

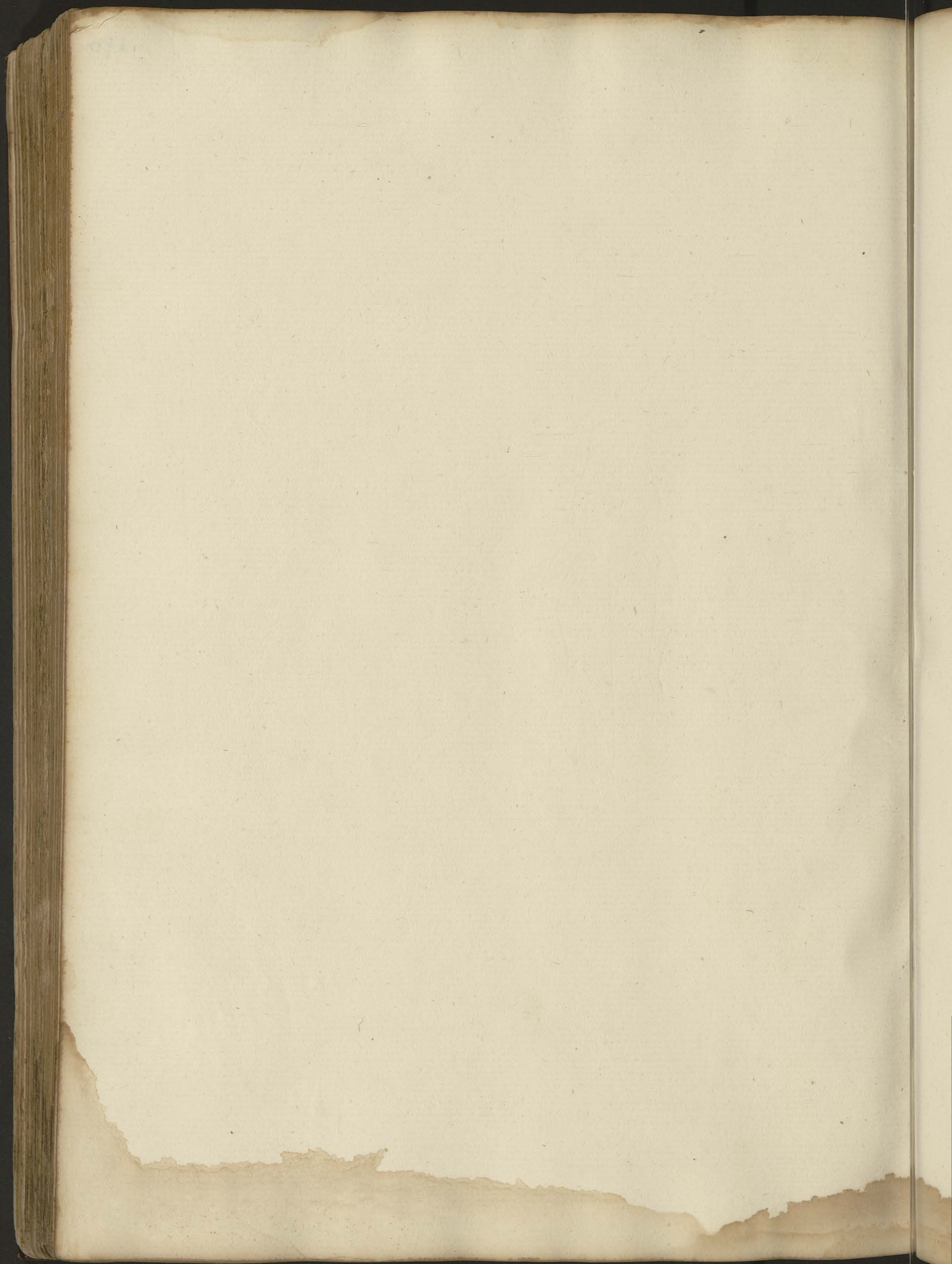
In primis dolor et prurit eius
vnge sedent cum mica pastata cum
vitellis ouorum et oleo preparatus
Vlceri vnge lauatur cum aqua

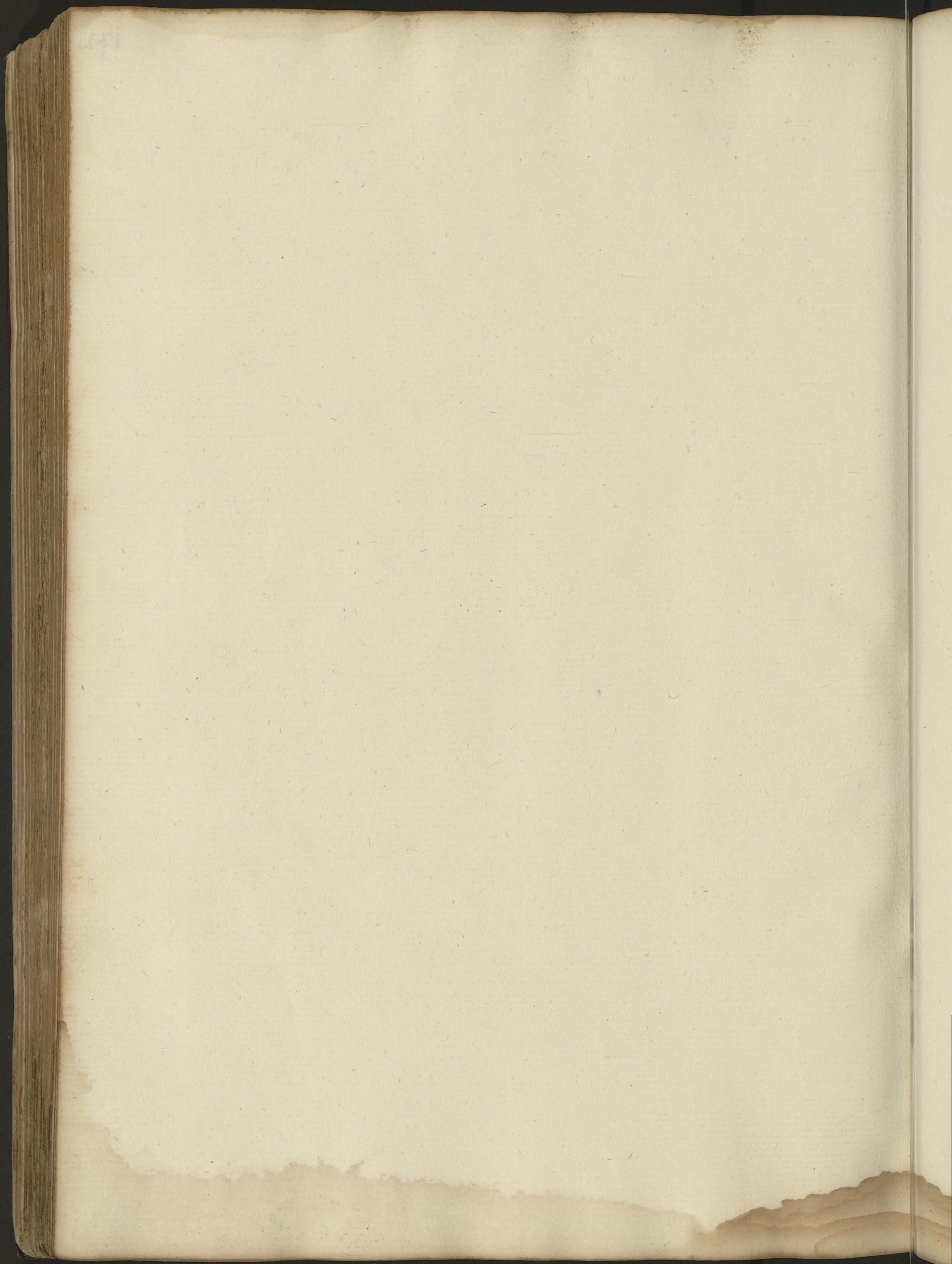
aluminis et emplastrentur cum vnguento
populeon aut vnguento cum vnguento
albo aut oleo cum albumine ouorum
Et puluis plumbi vsti et cerusse et
aloen et psorius Inflacio testi-
culorum corrigitur cum emplastro
de maluis et farina fabarum
et cimino cum aqua bullitis Vnguentum
tria hec ampliat Item est clarium
quod Recipe consolide maioris lb
ß consolide radicis quarterium i puluis draggaganti
fiat ʒ i pluuis dyacimini ʒ ß
radicis valeriane seminis nasturcij
boli armenici lapidis sanguinarij
ana ʒ ii panis zuccari lb i fiat
clarium cum aqua ferrata
Secunda forma est emplastrum de pelle
arietina et conquassata Recipe picis
naualis colofonie ana ʒ iii
litargiri armoniaci oppopanacis
galbani bdellij et mastices sarcocolle
terbentine sumac radicis consolide
maioris ʒ iiii ana ʒ i vsti grana
mirtillorum emathites thuris cipressi
mirre aloen mumie boli armenici
sanguinis draconis acaciae vmbilici terrestris
ana ʒ ß sanguinis humani ʒ ii
conficiantur cum pelle arietina
cocta cum aqua pluuiali vsque
ad dissolucionem Tercia forma est
ceruni et mica quod Recipe nucis cy-
pressi acatie gallarum balaustiarum
ana ʒ v draggaganti mirre sar-
cocolle thuris gummi arabici
ʒ iii sanguinis draconis boli armenici mumie
aloen aluminis ana ʒ ii fiat puluis
subtilissimus et pastetur cum aceto
et fiat emplastrum et eum expertum
et probatum In emorroydibus est
optimum sedare dolorem cum suffu-
migio de coctionibus Recipe capitis barbati
camomille et melliloti Et
abinde ponere lichinia intincta
cum vnguento facto de butiro ducto
in mortario plumbi vsque ad

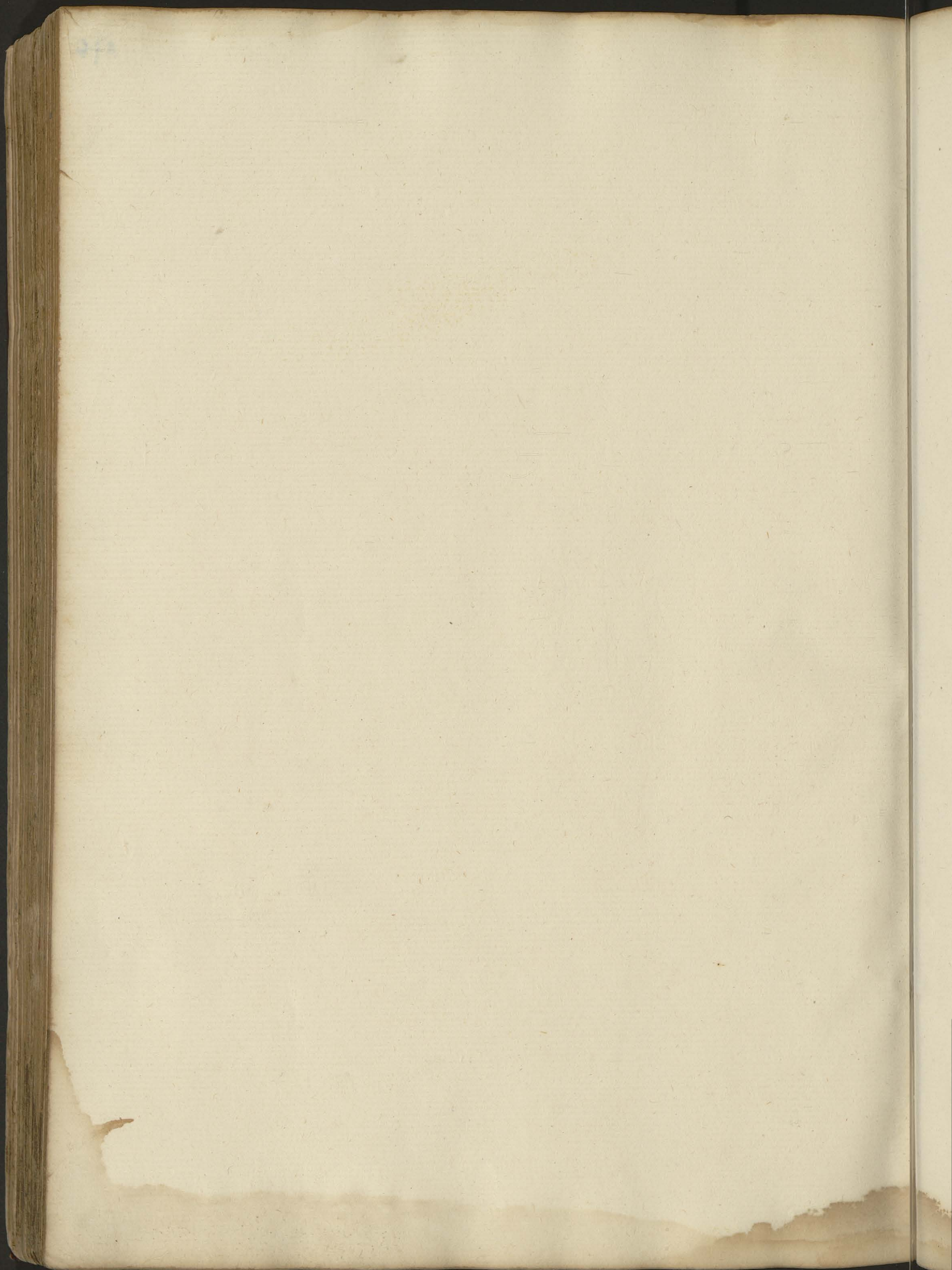
ingrediētē aut si dolor insista-
ret linimentū a lloparadis conficiatur
prime Rx Rx croci mirre thi-
riac an pt i opii ptes ii tāue
et conficiantur cū oleo rosarum musal-
laginis psillii et vitello oui et
fiat linimentū et ab hoc consideratur
a stas istud emplastrum Rx camole
mellilati an q̄r i et aquatur rosarum
q̄ dissolvatur vitella ouorum clirit-
torum q̄r ß farine fenugreci se-
mini radicis altee an ʒ ii i cere
mirre aloes an ʒ i et ß butiri
q̄ sufficit fiat emplastrum Capitulum
Membra multa octauum de an-
cilibus coxarum
sunt auxiliatur
quorum primum est ad desiccandum
ancilias coxas et pedes suppleantur
et fomententur cū aq marina
aut salsa decoctionis ebulorum
sambuci ebulorum an ptes i ii
calamenti origani absinthii pitane
an pt i deinde ponatur super
tumorem emplastrum tale Rx fur-
furis pt i farine fabarum pt
i stercoris columbini pt ß pul-
uerizentur et cū aceto decocti
affrodillorum et succo caulium in-
corporentur et fiat
super ipsum emplastrum et hoc est tempus est iam
cessa hunc finire sermone suppli-
cando illi qui in eo nauigando
gubernauit anchoram in celesti
gloria attrahendo fideles collucet
diabus quod nobis et omnibus legentibus
concedere dignetur ipse met deus
benedictus qui viuit et regnat
in secula seculorum Amen

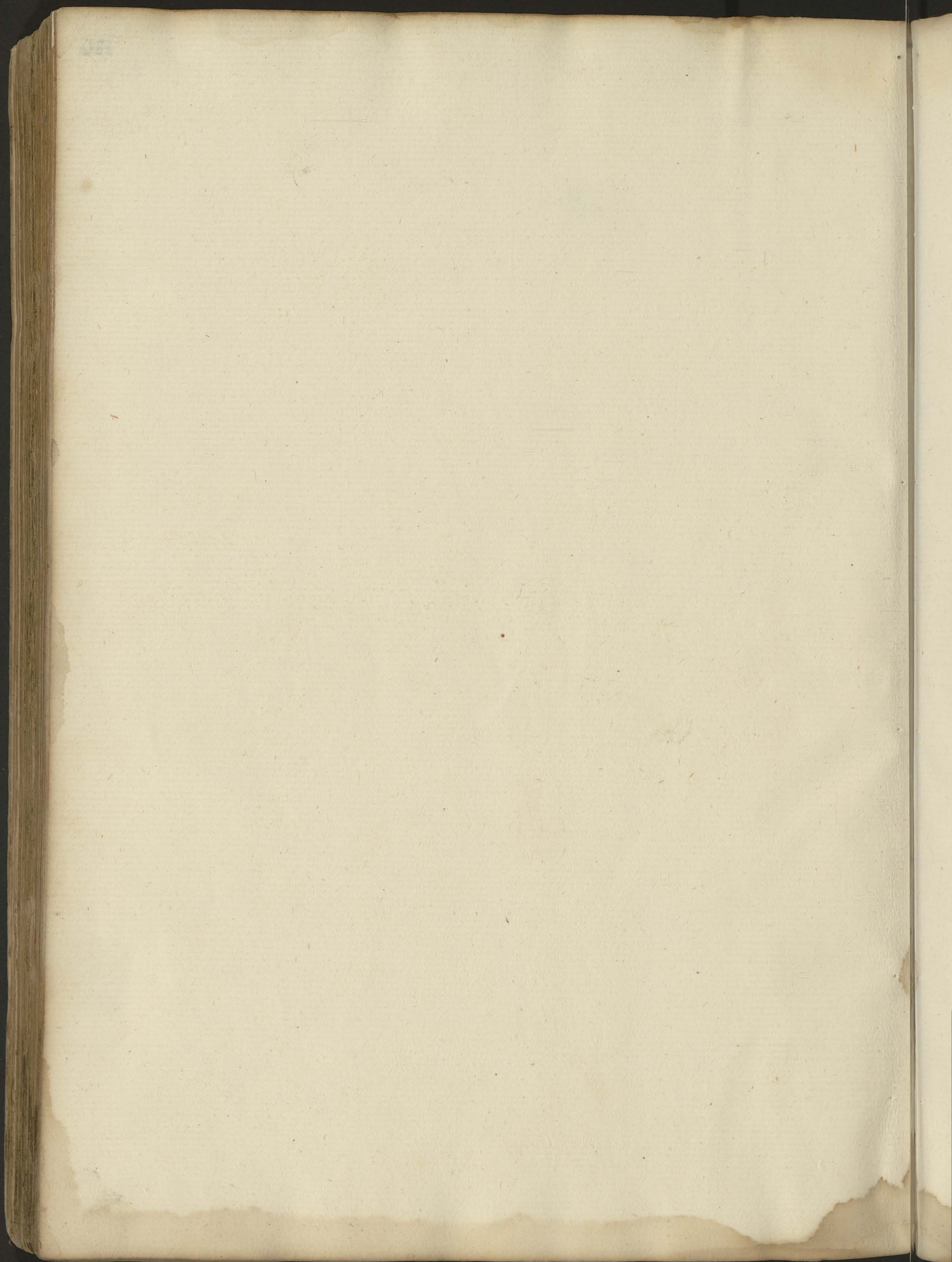
no aliqui
dicitur
thenisma

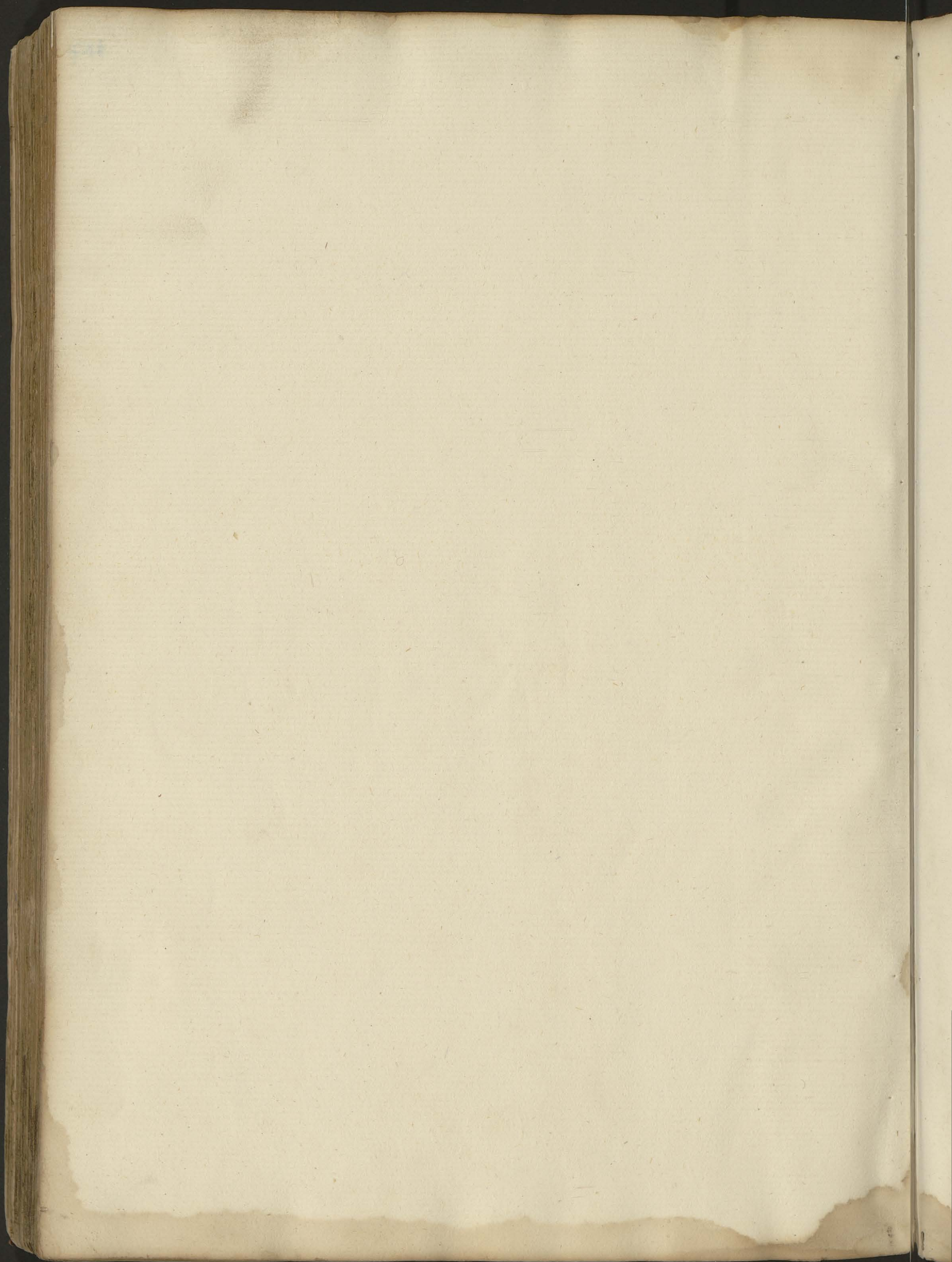
Rx lapdani gumme edere litargiri car-
pobalsami balsami coralli an
lb i terbentine lb iii garriof za-
frani an ʒ i olibani ʒ ii dalech
lb ß olei olefini rapine et nome
an lb ß olei quis ʒ vi et fiat
vngentum vz q̄ est inflatiuis mandepedes
et q̄ est iectatus vmorem nobis et
forte ista pone distillado et fiet bonum

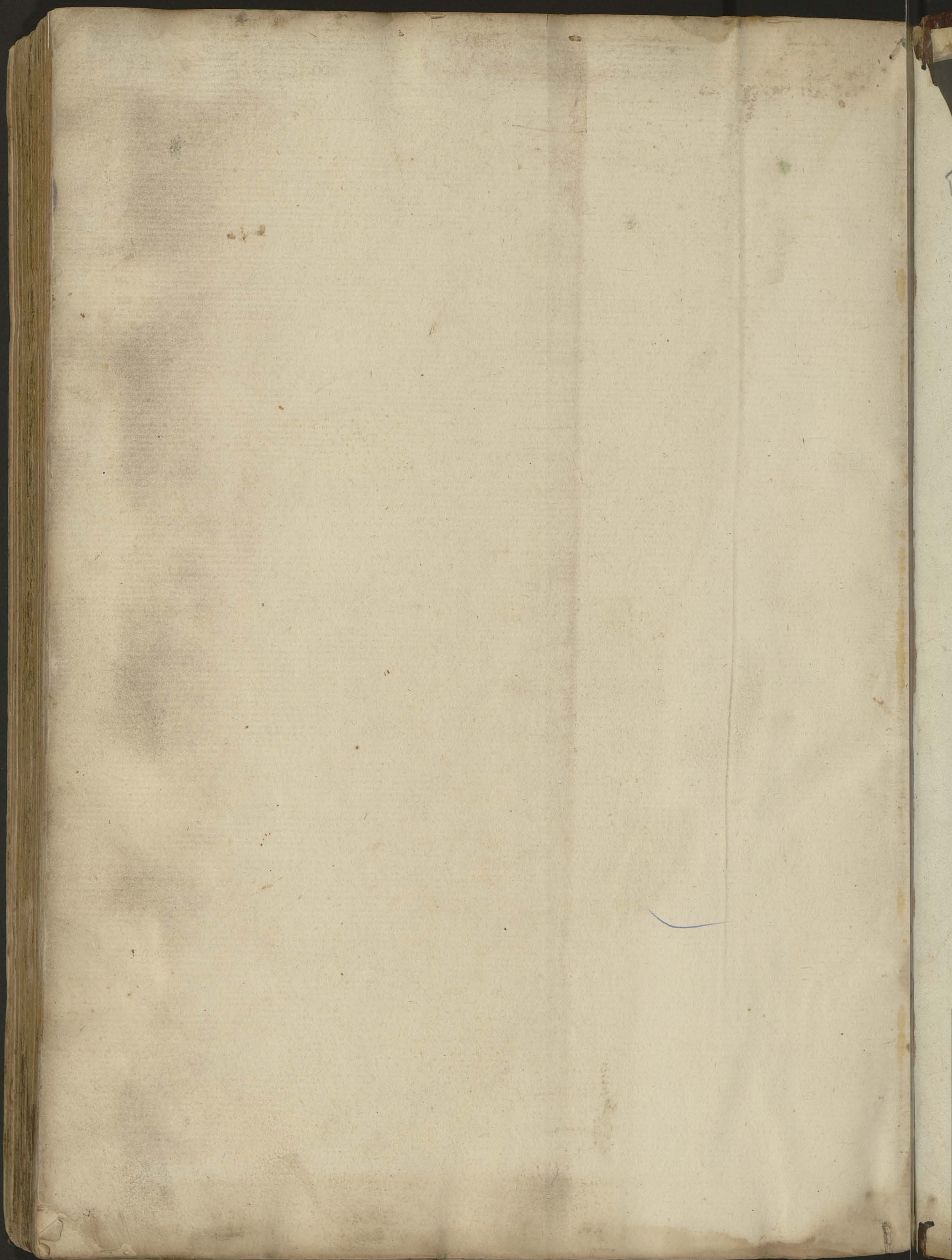

III

TV

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

